DE CLAUE DAUID SEU REGNO CHRISTI LIBRI SEX CONTRA CALUMNIAS ACLERI PRO VISIBILI...

Nicholas Sanders

DE CLAVE DAVID
SEV
REGNO CHRISTI
LIBRI SEX

CONTRA CALVMNIAS ACLERI
pro visibili Ecclesiæ Monarchia.

AVCTORE NICOLAO SANDERO
Anglo, sacræ Theologiæ professore.

ROMÆ, In Ædibus Populi Romani,
Apud Georgium Ferrarium, M D LXXXVIII.

SVPERIORVM PERMISSV.

SANCTISSIMO DOMINO NOSTRO SIXTO QVINTO PONTIFICI MAXIMO

PHILIPPVS SEGA EPISCOPVS PLACENTINVS.

VM ante aliquot annos Nuntium Apostolicum agerem apud Serenissimum Regem Catholicum, intereesſit mibi cum Nicolao Sandero Theologo et Sacerdote Anglo pietate atque doctrina præstantissimo viro, qui in exilio tum Madriti degebat, arctissima ac ſanè dulcissima consuetudo. Qui postea publici cuiusdam pijq; negotij procurandi cauſa ex Hiſpanijs diſcedens, & de varijs viæ ac vitæ ſuæ periculis, deq; morte religioſè cogitans, ſicuti de ceteris rebus & rationibus ſuis ſanctè & ſapienter antea diſpoſuerat; ita apud me ſignatum ſcriptorū & chartarum faſciculum, in quo Clauem quandam aie bat eſſe repoſitam, ad reditum, vel ad obitum vſque ſuum (de quo aliquid fortè præſagiebat animus) cuſtodiendum depoſuit. Quod ipſe

* 2 apud

apud me cum fiducia reliquit, licèt quid rei esset, prorsus ignorarem, accepi lubenter in fidē meam, neç certè ante tristissimum mortis suæ nuntium aperui. Tum vero cum scripta ipsa explico, non Clauem, quam putaueram alicuius fortè scrinij, sed thesaurum ipsum, opus nempe Theologicū, cui auctor, De Claue Dauid, titulum dederat, idque etiam mihi dicatum præter omnem expectationem reperio. Quam lucubrationem, licèt mox tum propter tituli, ac argumenti dignitatem & raritatem, tum propter auctoris doctrinam, tū verò propter ipsius posthumi fœtus mihi sanctè commendatā tutelam auidissimè legere cœperim, alijsque communicare statim cogitauerim; erat tamen adeo obscura & rudis characterum forma, liturarumq; multitudo, ac tam incomposita schedularum congeries (quippe ipsius Sanderi erat illud exēplar primum, ac autographum) vt ego difficultate & labore deterritus, nec statim publicare potuerim, nec sanè à me nisi magno tædio & tē poris dispendio intellecta omnia & perlecta denique fuerint: charissimum enim charissimi amici pignus mecum semper habui, atque inter cetera, quæ pluris à me æstimabantur, ex Hispania Romam, atque deinde in Germaniam quoque & Bohemiam, cum vestræ Beatitudinis nomine apud Cæsaream Maiestatem Nuntij mune

re

re fungebar, meccum comportaui, vbi tandem in mundum & ordinem redactum, & dilucidè scriptum tanta cum voluptate non tam perlegi, quàm deuorarí, vt nesciam, an quidquam in hoc genere degustauerim suauius: facilè quidē ex meo in auctorem amore,& in adoptatum mihi fœtum studiosa cura falli possum, nec sanè in re theologica tantum mihi arrogo, vt vel ipse quidquam scribere soleam, vel de aliorum lucubrationibus facilè iudicare. hoc tamen Sanderi opus, Pater Beatissime, si non erro, dignum est maiori ac meliori patrocinio quàm meo, nec alio certè quàm Sanctitatis vestræ, sub cuius felici nomine vt prodire possit, quemadmodum pridem ex Germania cum illud mitterem supplicaui, sic nunc rursus obnixè & humiliter precor. Cui enim siue auctoris in Sedem Apostolicam fidem & constantiam incredibilem, siue meam in Sanctitatem vestram debitam humillimamque obseruantiam, siue verò eandem argumenti rationem, quæ tota est in Monarchiæ, & potestatis Ecclesiasticæ propugnatione, siue ipsius tractationis grauem, doctum, elegantemq; modum, ac præclarum methodum spectemus, æquius quàm supremo in terris Hierarchæ, cæli Claugero, domus Dei sub Christo patrefamilias, hanc (vt ego æstimo) verè auream Dauidis Clauem apud me depositam committerem, ac

con-

consecratem? Atque id facio equidem libentius, ac confidentius, quòd iam pridem ex Domini Gulielmi Alani Cardinalis Amplissimi literis (qui Sanderum viuum, mortuumq; vnicè semper dilexit, eiusq; cū cetera scripta, tum hoc in primis ipsum laudat vehementer) non improbare Sanctitatem vestrā operis editionē intellexi, imò verò benignè etiam interpretaturā, si hos aliena industriæ lectissimos fructus ipsi offeram. Prostratus igitur ad sanctissimos Beatitudinis vestræ pedes, illisq; omni cum reuerentia osculatis, Clauem hanc, artificiosam sanè opus & operosum, humillimus offero & depono, supplexq; oro, vt ex hoc, quantum quidem à me proficiscitur, exiguo argumento longè ardentius meum in diuina gloria procuranda, & in Apostolica auctoritate tuenda studium & desiderium agnoscat, atque meam pro Sanctitatis vestræ singulari benignitate nimiam fortè hac in re confidentiam habere velit excusatam. Deum omnipotentem deprecabor ego assiduè, vt & Sanctitati vestræ longam prosperamque vitam, & toto Christiano orbi, ipsa Ecclesiasticam Monarchiam sapienter iusteque regente, tranquillitatem, pacem, felicitatemq; omnē concedere pergat. Placentiæ, Calendis Maij, M. D. LXXXVIII.

RE-

REVERENDISSIMO
D. PHILIPPO SEGA
EPISCOPO PLACENTINO
ET IN HISPANIARVM
PROVINCIIS NVNTIO
APOSTOLICO

NICOLAVS Sanderus ęternam precatur felicitatē.

ISIBILEM *Ecclesiæ Monarchiam octo ferè ab hinc annis à me publicatā plures postea conuellere conati, suppressis nominibus suis, tamquam tenebrarum & non lucis filij, potius infames quosdam libellos, quàm iustum aliquod opus ediderunt, polliciti se breui totum Monarchiæ volumen confutaturos. Cum autem fidem suam liberare hactenus prætermiserint, ego verò in alia loca transiturus essem, nec tantam vim chartarum vbique circumferendam ducerem; id consilij necessariò cepi, vt quæ per occasionem calumnijs eorum respondendi pluribus ab hinc annis conscripseram, ea in commune bonum proferrem, ne alioqui & meus labor periret, & aliquid saltem vtilitatis, quod inde percipi fortè posset, Ecclesiæ Dei subtraheretur. Quicquid autem huius generis erat, id cupiebam sub tua*

Reueren-

Reuerendissimæ Dominationis vmbra in lucem exire, vt & ego pro tanta humanitate, qua me prosecuta est, gratias ex parte aliqua referrem, tum contra æmulorum inuidiam patronum mihi non modò propitium, sed etiam potentem, nimirum prudentia, pietate, omniq; re litteraria instructum compararem. Suscipe igitur Reuerendissime Domine libri huius, quem in honorem Christi Clauem Dauid inscripsi, tutelam, vt is qui habet potestatem mortis & inferni, cælum nobis aperiat sicut scriptum est, Qui honorificauerit me, glorificabo eum: qui autem contemnunt me, ignobiles erũt. Sicut autem Protestantes supra modum contemnunt Christum Saluatorem nostrum, quem vsque eò in ordinem redigunt, vt quod Cæsari concedunt, Dei & hominum mediatori negent; sic ille Christum honorificat, qui clauem eius credit adeo potentem esse, vt non modò Satanæ, sed etiam quacunq; politica potestate maior sit & fortior. Quare cum & illa clauis, quam Petri successor in terris portat, non alterius quàm Christi sit; beati erimus si Christum etiam in ministris suis loquentem & operantem, quo par est honore affecerimus. Qui enim ministrum Christi audit, Christum ipsum audit, qui tuam Reuerẽdissimam Dominationem nostræ tenuitatis in sacrifiçijs & orationibus suis memorem in omnem æternitatem tueatur, & conseruet. Madriti.

CLA-

CLAVIS DAVID
ELENCHVS CAPITVM SVB VNOQVOQ. LIBRO COMPREHENSORVM.

Liber Primus.

** Liber

Liber Tertius.

Altior

Liber

Quomo-

Liber Quintus

Liber Sextus.

F I N I S.

DE CLAVE DAVID SEU REGNO CHRISTI LIBRI SEX.

Argumentum operis.

VM in eo libro, quem de visibili Ecclesiæ Monarchia inscripsi, ostendissem summam rerum Ecclesiasticarũ potestatem penès Episcopos Apostolorũ successores, & non penès Christianos Reges existere; contra hunc articulum (tanquam suscepto Reginæ ipsorum patrocinio, quæ hãc sibi potestatẽ in res diuinas vendicabat) plures ex Anglis scripserunt, alij quidem appositis, alij autem suis nominibus occultatis. quibus omnibus ego nomen vnum ex re de qua omnes agunt, sumptum imponam, & tãquam cum vno quopiam viro, qui Aclerus, hoc est, Cleri hostis cognominaretur, disputationem instituam.

Et quoniam radix huius principatus, quem sibi Reges in causas Ecclesiæ sumunt, ipsius Christi iugulum petit, maiestatemq́; lædit, adeo vt Magdeburgenses impudenter dicant, ipsi Christo de mandatum non esse, vt Regna & politias consti-

tuat,adq; eo consilio dicant, vt negent homini Christo (ne dum Vicario eius) potestatem esse datã,qua reges Christianos in perniciem fidei Rempublicam administrantes,è regnis suis eijciat,aliosq; in eorum loca surroget: Ego ante omnia Christi gloriam per ipsius Christi auxilium, pro uirium mearum tenuitate propugnaturus, in primo huius operis libro primùm quidem ostendam monarchiæ inscriptionem rectè interpositam fuisse: deinde agã de potestate, quam Christus in regna, & politias acceepit. Atq; hæc causa est, cur de Claue Dauid, & Regno Christi hos libros inscribã. Ministerium potestatis Christi in Ecclesia uisibili Petrus, eathedram Petri Pontifex Romanus tenet. hinc Secundus liber de Petri clauibus. Tertius autem & Quartus de potestate Romani Pontificis tractabit. Quintus gubernationẽ rerum Ecclesiasticarũ à regibus iniustè, Sextus ab Elizabetha regina multò iniustius exerceri demonstrabit.

Quãquam verò de ijs rebus agatur, quarum nonnullæ sæpius in controuersiam vocatæ suntiea tamen explicationis earum via & ratio adhibebitur,vt non multũ fastidij oborituru lectori sperem.

VI-

VISIBILIS MONARCHIAE NOMEN AC TITULUM EI LIBRO,

Qui de visibili Ecclesiæ primatu agit, rectè præfixum esse.

B *I regnum, & potestas, & magnitudo regni, quæ est subter omne cælum, iuxtà Danielis prædictionem, datur populo sanctorum altissimi, cuius regnum, regnum sempiternum est, & omnes reges seruient ei, & obe-*
Dan. 7
Dan. 2
dient: Si hoc regnum suscitatum est in diebus regno- Luc. 2
rum huius mundi, tunc videlicet, quando sub initio
regni quarti, quod Daniel proponit, lapis sine mani- Isaiæ. 11
C *bus de monte abscissus, idest, Christus sine virili semi-*
ne de Maria natus creuit in montem magnum, & im-
pleuit vniuersam terram. nihil autem aliud sit visi-
bilis Monarchia, quàm regni magnitudo, cui multi Monarchia.
reges seruiunt, & obediunt; quàm indocta & insul-
sa eius viri oratio habebitur, qui duobus libris contra
visibilem Ecclesiæ Monarchiam sine certi auctoris no- Monarchiæ, lib. 1, c. 15
mine editis, iactat se alium mihi quæstionis statum,
quàm ego expectabam, commouisse, eo quòd dicat, mo-

narchiæ titulum ita esse alienum & disiunctum ab Ec- D
Psal. 2 *clesia Christiana, vt in eam nullomodo conuenire pos-*
sit? quid enim? Vtrum Christus, qui constitutus est à
Apocal. 19 *Deo rex super Sion montem sanctum Domini, quiq;*
in fremore suo, hoc est, in natura humana, scriptum
Psal. 2 *habet, Rex regum, & Dominus dominantium: Re-*
Math. 10 *gesq; ac Iudices terræ iubentur ei tãquã domino suo ser*
uire in timore, & exultare cum tremore; vtrum ille
Luc. 12 *dum Apostolos elegit, Euangelium annunciauit, Sa-*
Ioan. 17. & 19 *cramenta instituit, sacrificium in Cruce pro nobis ob-* E
Math. 28 *tulit, atq; à mortuis resurgens discipulos ad orbem*
terræ legauit, visibilem Ecclesiæ monarcham non
egit? aut non ne ubi visibilis monarcha præest, ibi vi-
sibilis monarchia reperitur? aut si visibilis quædam
monarchia Ecclesiæ semel fuit, iam ne illa perdita est
& extincta? Quodnam igitur est illud regnum cælo-
Math. 13 *rum, in quo Dominus ait usq; ad sæculi consũmationẽ*
à patre familias seminari verbum Dei, & dum ho
mines dormiunt, ab inimico superseminari zizania,
itemq; iniquitatem fieri, & scandala colligi; preter- F
quàm visibilis & militans Christi Ecclesia? Et quomo-
do negas visibilis monarchię titulum in Ecclesiam
Christi, quę visibile quoddam regnum cælorum est, ul
lo modo conuenire posse? An hoc non est Christo ipsi mo-
narchiam visibilem dum in terris ageret, auferre?

Protestantis verba. *At cum visibilem Ecclesiæ monarchiam ponis (in-*
quit iste) simul & visibilem monarcham Ecclesiæ sta-
tuis. eum autem Papam esse vis.

Ego

A *Ego visibilem Ecclesiæ cum monarchiam, tum monarcham pono. Sed monarcham visibilem ante omnia Christum in terris agentem fuisse, Papam verò visibilis monarchiæ Christi non nisi vicem tenere volo. Nec enim Papam dico aut deitatem Christi omnia implentem, aut carnis veritatem in Eucharistia exhibitam supplere, sed tantùm visibilem eius conditionem, quã terris egit, ministerio suo referre, atq; exprimere. Cur ergo tu omittis Christum monarcham verum, quem ego in primis posui, & adhuc pono; ac solum Papam mi-* B *hi opponis? cur etiam Patriarchas, & summos veteris Testamenti pontifices, quos ego in hac monarchia mea velut ministeriales & vicarios sub Christo monarchæ ordine recensui, tu præteris & dissimulas, nisi quia inuidiam & mihi & Papæ conflare velles, tanquam illum solum ego monarcham esse affirmarẽ?* Resp.

Ego inter ministeriales monarchas primum collocaui Adamum patrem orbis terrarum, qui vnus per naturam caput erat omnium: nam & ipsa Eua cete- Sap. 10 Gen. 4
C *rorum viuentium mater, tamen in potestate Adami per ius naturæ ab initio fuit: Caput enim mulieris uir, vt pote quę tum post uirum, tum ex viro, tum propter virum, vt Apostolus annotauit, facta est.* 1. Cor. 11

Deus, inquit Chrysostomus, nouit inter æquales ęmulationem esse. Itaq; Adamum caput vnum omnibus dedit, nolens democratiam sed regnum. Ac sanè quis mortalium originem ex semine Adami trahens, monarcha vnquam fuit, si pater orbis terrarum monar- In 1. ad Cor. homil. 34

cha

Sap. 10 *cha etiam non fuit? Adam verò ex delicto suo per* D
Dei sapientiam Christum Iesum eductus, & ritum
colendi Deum primus à Deo accepit, & filios suos eun-
Gen. 4 *dem primus docuit. Si ergo Adam & monarcha &*
vir fidelis fuit; sine controuersia sub hoc visibili
monarcha fuit aliqua visibilis monarchia Ecclesiæ
Christi: imò tam vniuersalis monarcha, præter ipsum
1. Cor. 15 *Christum (qui secundus Adam dici voluit, & primi*
Rom. 5 *Adæ typum accuratissimè impleuit) quis alius vn-*
quam fuit?

Deinde iustus Noe, vtrum in Ecclesia Dei admini- E
2. Pet. 2 *stranda, vel in diluuio ipso, vel postea quemquam po-*
tuit habere sibi æqualem, qui & præco iustitiæ per gra-
tiam, & pater aliorum omnium fuit per naturam?

Gen. 14 *Melchisedech rex Salem, quantus in populo Dei*
monarcha fuit, qui & benedixit Abrahæ, & decimas
omnium à tanto Patriarcha, etiam cum de hostibus
iam triumpharet, accepit?

Isaiæ. 51 *Iam verò Abraham ipse, quem Deus uocauit vnum,*
Gen. 17 *& patrem multarum gentium constituit, an eo ipso* F
monarcha factus non est? Nam si & rex debet pater
esse patriæ, & multarum gentium rex sit monarcha;
profectò multarum gentium pater tanto maior monar-
cha est, quanto naturale ius patris politico regis iure
maius est & potentius. quid multis? non ne quili-
bet summus in lege Mosaica sacerdos (quanto magis
Moyses?) verè monarcha dici poterat? multi enim fue-
runt in lege Sacerdotes, multi Leuitæ; multi etiam

principes

A *principes tribuum & familiarum, quibus omnibus in Dei causis præerat summus Pontifex. Vnde & princeps principum dicebatur, sicut scriptum est, Principes principum leuitarum Eleazar filius Aron Sacerdotis. Et quid est aliud princeps principum, quàm in suo genere quidam monarcha? fateris Ninum, Cyrū, Alexandrum magnum, & Octauium Augustum monarchas fuisse. At quid nam poterant illi sua in regnis agere aut præscribere, quod idem alius etiam rex illis minimè subiectus, (nempe Dauid aut Salomon) in* Num. 3

B *suo regno agere aut præcipere eadem auctoritate non poterat? Ceterum Deus vni Pontifici legali mandauit, quod vniuerso præterea mundo prohibuit: & mandauit in re grauissima, quæ ad cultum Dei pertinebat, nempe, vt in sancta sanctorum cum sanguine sacrificij solus intraret, idq; faceret in figuram Christi longè maximi atq; adeo æterni monarchæ. Verus igitur ob hoc diuinum ministerium legalis Pontifex monarcha visibilis fuit, quàm quiuis Rex, aut Imperator.* Heb. 9

C *Postremò Apostoli omnes non ne principes fuerunt? sicut scriptum est, Pro patribus tuis nati sunt tibi filij, constitues eos principes super omnem terram. Apostolorum verò primus fuit Petrus. fuit ergo principum princeps, & ideo etiam in suo genere monarcha. Nam si regale sacerdotium omnes Christiani sumus, si ex omni tribu, & lingua, & populo, & natione facti sumus, Deo nostro regnum & sacerdotes; vtrum qui claues huius regni primus accepit, quiq; fratrum confirmator,* Psal. 44 Math. 10 1. Pet. 2 Apoc. 5 Math. 16 Luc. 22 Ioan. 21

firmator, & ouium agnorumq; pastor præ ceteris factus D
est, & ob ipsum suo modo Rex regum, & Sacerdos sa-
cerdotũ haberi non debet? Quid autem est Rex regum
nisi Monarcha? Sunt igitur sub Christo monarcha
æterno, etiam alij temporales & visibiles Ecclesiæ
Christi monarchæ; quorum monarchia tanto est ve-
rior, quanto magis res æternas & spiritales tractat.

Dan. 3 *Quis enim perinde monarcha, ac ipse Deus, qui so*
lus omnia regit, & moderatur; nec est alius præter il-
lum, cui cura sit de omnibus? Quòd si Deus verissimè, E
atq; etiam per naturam solus est monarcha; ceteri au-
1. Cor. 4 *tem omnes, vt quoquomodo monarchæ sint, à Deo ha-*
Rom. 13 *beant (quid enim habent quod non acceperunt? nec est*
potestas nisi à Deo) monarchia verò Dei tota sit spiri-
Ioan. 4 *talis, quia Deus est spiritus, omninò efficitur, ita quoq;*
principatum ad veram monarchiæ naturam propius
accedere, quo magis est spiritalis. Ceterum principa-
tus tam olim Aronis, quàm nunc Petri, & successorũ
eius, magis est spiritalis, quàm Nini, aut Alexan-
dri magni principatus; quia & in sacrorum admini-
stratione, hominumq; ad vitam æternam directione to-
tus consistit, & ad mysterium Christi exprimendum
atq; imitandum totus refertur: verius igitur mo-
narcha est corã Deo Petrus aut successor Petri, quàm
Nabuchodonosor, aut quiuis alius Rex & Imperator.

Apud Ioseph. *Alexander magnus, quem nec Protestantes monar*
cham fuisse negant, adorauit Iaddum Dei Pontificem,
velut se ipso in rebus diuinis maiorem & augustiorem.

Et

A *Et quem tantus monarcha idolorum cultor velut se ipso digniorem adorat, ex eoq; maiorem in suo genere atq; ordine monarcham esse confitetur: hunc nos Christiani (si tamen Christiani) monarcham ullo modo esse negabimus? Surget ergo Alexander in die iudicij, & Protestantes (nisi pœnitentiam egerint) ob hanc impudentem blasphemiam æterna damnatione dignissimos esse attestabitur. Si verò Leuitici Pontifices, qui præ Apostolorum sacratissima functione mortem & damnationem ministrabant, tamen re vera spiritales quidam monarchæ extiterunt, quanto magis Petri successores, qui spiritum & iustitiam administrãt, super omnes alios Reges & Imperatores monarchiam visibilem, & spiritalem exercent? Ceterum Protestantes cum filij huius sæculi sint, nec aliud in oculis, quàm inanem huius sæculi pompam ferant, eò amentia venerunt, vt vbi nomen terreni regis non occurrit, ibi monarchiam nullam esse posse existiment, quasi verò Deus, quia Rex terrenus non est, propterea nõ sit monarcha. An ignorant qui nunc reges dicuntur, eosdem olim dictos esse pastores? nonne & Homerus regem Agamemnonem uocauit ποιμένα λαῶν, idest pastorem populorum, & Deus Cyrum monarcham vocauit pastorẽ suum? & de rege Dauide scriptũ est, Tu pasces populum meũ Israel, et tu eris dux super Israel? & pauit eos in innocentia cordis sui. Quid quòd Christus ipse ex æquo tam Rex, quàm Pastor dicitur, quia videlicet vtrumque nomen rem eandem significat.*

B — 2.Cor.3.

C — In Ilia.

Isai.44.

1. Reg. 5.

Psal.77.

Ier. 30. *Seruient (inquit Ieremias) Dauid regi suo, quem su* D
Ezech. 34. *scitabo eis. Ezechiel verò id ipsum ita exprimit, Susci*
tabo super eas pastorem vnum, qui pascat eas; seruum
meum Dauid ipse pascet eas. Seruus meus Dauid
princeps, in medio eorum. Qua propter cum idem sit
pascere quod regere, idemq; pastor qui & rex; con-
stet verò Christum regem regum, & pastorum prin-
1. Pet. 5. *cipem, constituisse Petrum plus alijs diligentem,*
Ioa. 21. *pastorem ouium suarum; nemini mirum videri*
debet, si dicimus Christum etiam constituisse Pe- E
trum populi Christiani regem, & ministerialem
quendam monarcham. Ministerium enim pastoris
Ecclesiæ Christi propius ad spiritalem & æternam
Dei monarchiam accedit, quàm omnes omnium re-
gnorum in mundo seculares Monarchiæ. Sed nunc
perpende obsecro stupendam cæcitatem, qua hic homo
qui visibilem Ecclesiæ Monarchiam oppugnat, percus-
sus fuit. Nam quem paulò ante dicentem audiuimus
titulum Monarchiæ in Ecclesiam Christianã nullo mo
Romanar. lib. 2. c. 4. *do conuenire posse; idem ipse in eodem opere modum* F
adinuenit, quo titulus Monarchiæ in Ecclesiam Chri-
stianam conueniat. Ait enim Constantinum Magnũ
fuisse omnium Ecclesiarum caput, atq; principem, &
Ecclesiæ Christianę summa tenuisse gubernacula. Quid
autem hoc aliud est, quàm Constantinum fuisse visibi
lem Ecclesię monarcham? Quam ergo visibilem Ec-
clesiæ monarchiam semel sustulit, & ita sustulit, vt
diceret eum titulum nullo modo in Ecclesiam Christia-
nam

A *nam posse conuenire: eandem visibilem monarchiam in Ecclesiam Christianam sub Constantino Magno re ipsa conuenisse, nec semel, nec paucis dicit, sed pluri-mis verbis affirmat plurimisq; argumentis conclude-re nititur & confirmare. Quomodo sperari poterat, vt hic homo cum alijs Dei seruis, & fratribus quon-dam suis consentiret, qui ne secum quidem ipse consen tit? Visibilis Monarchiæ titulum Pontifici aufert; Im peratori donat: pastori aufert; oui donat: Doctori au-*
B *fert; discipulo donat: patri aufert, qui Christianos Imperatores per Christi Euangelium gignit; filio donat, qui per Christi Euangelium ab episcopo genitus, multo magis patri suo spiritali in caussis spiritalibus, quàm sæculari, in sæculi caussis deberet obedire. Aufert successori principis Apostolorum; donat successori Cæ-sarum Romanum: aufert cathedræ Petri, donat so-lio Neronis. Ei aufert, cui credita est æternorum Chri-sti mysteriorum à sæculo absconditorum prorsus diuina, & omnem naturalem hominum vim, ac potestatem*
C *in infinitum excedens dispensatio: ei donat, cui credi-te est figura huius mundi quę præterit, ac perit, hu-mana & temporalis administratio. Postremò visi-bilis Monarchiæ titulum, imò et omnem eius tituli mo dum facultatéq; toti Ecclesiæ Christianę in vniuersum aufert; ac mox eundem titulum vni homini, & ei nec dum Christiano donat. Cum enim Constantinum Ma-gnum ob Donati & Cæciliani caussam Melciadi Ro-mano Pontifici, & alijs Episcopis vtrumq; delegatam,*

 omnium

omnium Ecclesiarum caput ac principem voces, Ecclesiæq; Christianæ summa gubernacula tenuisse contendas: Constantinus autem viuente adhuc Pontifice Melciade (quod tam ex Eusebij quàm omnium patrũ testimonijs locupletissimis constat) Christi baptismo initiatus non fuerit. Christianus verò esse non possit, qui Christum quando potest, per baptismum non induit: necesse est dicamus hunc hominem visibilis Monarchiæ titulum non Ecclesiæ Christianæ abstulisse; eundemq; vni homini, & ei nondum Christiano donasse, vt scilicet, qui nec dum est alicuius Ecclesię pes, aut infimum membrum, ab isto constituatur etiam in fidei causis omnium Ecclesiarum caput & princeps. Tales ego homines quamdiu omnis fidei, doctrinæ, & ingenij expertes agunt, mallem hostes & aduersarios, quàm socios & fratres: qui tamen si ad Ecclesiam redirent, etiam multis alijs sapientiores in Christo esse possent. Verùm extra Ecclesiam nec est salus, nec veritas, nec sapientia, nec sana doctrina, nec sincera mens & intelligentia. Nam si Caluinus, à quo iste hoc argumentum hausit, tam stupidè atq; insensante in rebus Dei versatus est, vt monarchiam toti Ecclesiæ ablatam, Constantino nec dum Christiano donaret; quid aliud à discipulis eius in Dei causis expectari possumus, quàm nugas, ineptias, deliria?

D E F

DE CLAVE DAVID

LIBER PRIMVS.

Domus in scripturis Ecclesiam, Clauis verò summam potestatem Ecclesiasticam significat, cuius vt ius penès Christum, ita & ministerium penès Petrum & successores Petri est.

CAP. I.

B

ECCLESIA in scripturis sacris cum insigni quapiã domo aptissimè cõfertur: Nam omnis domus fabricatur ab aliquo. Qui autem Ecclesiam fabricauit, Deus est. *Hebr. 3.*

Domus ex multis lapidibus, calce, pice, bitumine, aut alio cęmenti genere interstrato: Ecclesia ex multis hominibus, fidei, charitatisq; vinculo connexis & colligatis, in vnum quasi corpus conflatur. *1. Pet. 2.*

Vir sapiens fundamenta domus suæ iacit supra petram, *Math. 7.*
C vt nec ventorum, nec pluuiarum tempestate de loco suo deturbetur.

Sapientia Dei Ecclesiam construxit supra Christum, qui est petra, & fundamentum, præter quod nemo potest aliud ponere. Nec alium Christus voluit suæ visibilis pręsentiæ vicem hoc in genere sustinere, nisi quem prius petram factum sua potentissima prece ad fratres etiam cõfirmandos muniuisset. *1. Cor. 10* *1. Cor 3.* *Math. 16* *Luc. 22.*

Domus ab vno domino seu patrefamilias regitur, ne alioqui contra se diuisa non stet, sed cadat: Ecclesiæ verò vnus est Deus pater ex quo omnia, & nos in illum, & vnus *Math. 12* *1. Cor. 8.*

Domi-

Dominus Iesus Christus, per quem omnia, & nos per ip- D
Mat. 24 sum. Dominus domus peregrè proficiscens, non multos seruos, sed vnum fidelem & prudentem supra familiam suam constituit, qui det illis in tempore tritici mensuram.

Christus in cælum profecturus, vt acciperet sibi Regnũ & reuerteretur, supra Ecclesiam constituit, non multos ex ęquo, sed vnum Simonem Petrum, adeo fidelem seruum, vt Ecclesiam de fide illius securam fecerit dum ei-
Luc. 22. dem diceret, Ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Porrò eundem Petrum adeo prudentem futurum & præuidit &
Math. 16 prouidit, vt ad eum ante omnes alios diceret, Quodcun- E
que ligaueris super terram, erit ligatum in cęlis: & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cælis. Quod perinde est, ac si dixisset; faciam ne aliquid liges aut soluas aliter quàm vera atque adeo ęterna prudentia postulat: alioqui non quicquid in terris ligaret aut solueret, in cælis ratum haberetur.

Moriente seruo, quem sapiens Dominus supra familiam suam constituit, non propterea euertitur domus, aut alia deinceps forma, & ratione gubernatur. Nam domus
Exod. 1. in scripturis familię posteritatem, & florentem in eodem
1. Paralip. 17 et 22. statu successionem significat, sicut scriptum est, Quia ti- F
muerunt obstetrices Deum, ędificauit eis domos. Et Nathan ad Dauidem ait, Annuntio tibi quòd ædificaturus sit
2. Reg. 7 Dominus domum. Suscitabo semen tuum post te, quod erit de filijs tuis, & stabiliam regnum eius. Et fidelis erit domus tua & regnum tuum vsq; in ęternum ante faciem
Psalm. 126. meam. Et thronus tuus erit firmus iugiter. Denique quod dicitur, Nisi Dominus ædificauerit domum, in vanum laborauerunt qui ædificant eam, Intelligitur de stabili, & florente alicuius familiæ successione, & perpetua
Ioan. 21. duratione. Christus autem licèt persona Petri ex hoc mundo transitura esset, potestatem eius in Ecclesia permansuram,

A ram, & poſteris eius, qui non ſecundum carnis corruptio
nem, ſed ſecundum vocationem gratiæ cęleſtis in ſingula
ti Cathedra ei ſuccederent, relinquendam promiſit, ad
eum dicens, Tu es Petrus [idest, rupes ſeu petra quædam *Mat. 16*
temporalis] & ſuper hanc petram, [quę videlicet tu per
meam deuotionem es] ædificabo [de generatione in
generationem] Eccleſiam meam, ideſt domum mea n
ſpiritalem, quę conſtat ex lapidibus viuis, quorum la
pidum tu es viſibile robur, & ſuſtentaculum. Et portę
inferi non pręualebunt aduerſus eam petram, & ex conſe-
quente, nec aduerſus Eccleſiam, quæ ſupra eam petram
ędificatur. Stat ergo ſemper, vt domus ipſa, quam Chri-
B ſtus tum inuiſibili modo ſupra ſe, tum viſibili ſupra Pe-
trum ſtabiliuit; ſic & miniſterialis illa poteſtas, quam pe-
regrè proficiſceus Petro contulit, cum ad eum diceret,
Amas me plus his? paſce agnos & oues meas. Præterea *Ioan 21.*
tam Petri, quàm fratrum eius, quos ille confirmare iube-
batur, poteſtatem in æternum manſuram Chriſtus prędi-
xit his verbis: Ite, docete omnes gentes baptizantes eos. *Matt. 28*
Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſũ-
mationem ſæculi. Si Chriſtus cum illis vſque ad finem
ſæculi, eunt, docent, & baptizant omnes gentes, non vtiq;
in ſeipſis, verùm in ſucceſſoribus ipſorum. Iam verò cum *Matt 10*
Mathęus & ipſe Apoſtolus teſtetur Petrum fuiſſe primum
C Apoſtolorum; profectò vt inter Apoſtolos vnus fuit pri-
mus, quem etiam Chriſtus alibi, Maximum inter illos, & *Luc. 22*
præceſſorem vocat; ſic inter Apoſtolorum ſucceſſores, il-
los, quibuſcum Chriſtus eſt vſque ad conſummationem
ſæculi, ſemper neceſſariò vnus eſt aliquis paſtor primus,
idemq; maximus inter paſtores, & præceſſor. Aduerſus *1 Cor 10*
ergo talem Chriſti domum non modo ſupra inuiſibilem
petram Chriſtum, ſed etiam ſupra viſibilẽ petrã Simonem
Petrum, & Petri ſucceſſores ædificatam, portæ inferi non *Matt. 16*
præualebunt. Hæc enim eſt domus Dei, Eccleſia Dei vi- *1. Timot.*
ui, columna & firmamentum veritatis. *3.*

Domus

Domus quęlibet domesticis & amicis patet, hostibus verò & alienis clauditur. Ostium etiam Ecclesiæ aperitur fidelibus, vt qui ingrediuntur lumen videant, clauditur D
Luc. 8. verò filijs tenebrarum: quoniam eos qui foris sunt, non
1. *Cor.* 5. Ecclesia, sed Deus iudicabit. Eos autem qui sunt intus, Ecclesia iudicat.

Ad ostium domus ianitor constituitur, cui Dominus do-
Matt. 13 mus præcipit vt vigilet. Ianitor Ecclesię Petrus est, & Petri successor, cui Dominus Ecclesię ait, Et tibi dabo claues
Matt. 16 regni cęlorum, idest, tu summam ministerij Ecclesiastici potestatem accipies, ita vt te aperiente ostium Ecclesiæ aut soluēte seram, seu legem aliquam Ecclesiasticam, dum ea quæ Dei sunt, dispensas; nullus in terris possit idem ostium claudere, aut eandem seram ligare. Te verò claudente ostium Ecclesiæ, aut ligante seram seu legem aliquam Ecclesiasticam, nullus in terris possit idem ostium aperire, aut legem illam reserare & dissoluere. E

Hanc enim esse veram interpretationem verborū Christi, vt videlicet clauis potestatem in eo rerum genere, de quo agitur summam; & à nemine retractandam significet, tam Isaias quàm Ioannes Euangelista contestatur. Dominus enim Sobna de ministerio tēpli deposito, ad Eliacim,
Isaia, 22 quem in locum Sobnæ substituebar, apud Isaiam dixit, Dabo potestatem Sobnę in manu tua, & dabo clauem domus David super humerum tuum. Aperies, & non erit qui F
Apoc. 3. claudat. claudes, & non erit qui aperiat. Et alibi hæc dicit Sanctus & verus, qui habet clauem Dauid, qui aperit & nemo claudit, & nemo aperit: quinimo ipse Christus cum ad Petrum dixisset, Dabo tibi claues regni cęlorum, statim seipsum interpretatus est, dicens, Quodcunque ligaueris aut solueris super terram, erit ligatum & solutum in cælis; quod vtiq; non dixisset, si vlla in terris potestas Petri potestate maior, aut etiam penitus æqualis fuisset, aut vnquam futura esset.

Apocal. 1. & 3. Clauis ergo significat summam & maximam potestatē Eccle-

A Ecclesiasticam, cuius in Christo ius ęternum est, & Dominum liberum atq; absolutum: in Petro autem & successoribus Petri ministerium summum; & id vsq; ad consummationem sæculi duraturum: fine pænitentia enim sunt dona Dei & vocatio. *Matt. 16* *Rom. 11*

Quanto præclarius potestas Ecclesiæ per Clauis, quàm per Gladij vocem exprimatur. Cap. II.

B Vm sæcularis & terrena potestas non potissimùm in laudando, & pręmijs efficiendo (nam hoc ei cum priuatis commune reperiretur) sed in occidendo & vitam auferendo (quod priuatis eodem iure facere *Exo 20.*
non licet) vim suam exerat & ostentet; Gladius autem ab inferenda clade nomen suum adeptus, auferendę vitę celerrimum & maximè vsitatum instrumentum habeatur, non temerè comparatum est, vt sęcularis potestas diceretur potestas gladij. Neque verò minister Dei *Rom. 13.*
sine causa gladium portat, vindex in iram ei, qui malum agit.

Ceterum, quia spiritalis & Ecclesiastica potestas non *2. Cor. 10.*
in destructionem, verùm in ædificationem datur: pote-
C stas verò domum ędificandi penes eum est, qui clauem domus habet, vtiq; Ecclesiastica potestas multo aptius clauis, quàm gladij voce designatur.

Clauis nomen ad Domum, idest, ad societatem quan- *Esaie, 22*
dam in vnum collectam & coniunctam necessariò refertur. At gladij vox nihil tale significat.

Duplex est vsus clauis, vt vel aperiat vel claudat: vni- *Apoc. 3.*
cus gladij, vt vlciscatur tantùm & vindicet.

Cum nulla domus rectè gubernetur præterquam ab *Math*
vno patrefamilias, clauis verò ad domum necessariò spe- *12. &*
ctet; efficitur, vt clauis potestas non nisi vnitatem recto- *24.*
ris & monarchiam gubernandi rationem significet. At

gladius ex æquo est monarcharum, optimatum, & reipu- D
blicæ. Vnde gladij potestas seu merum imperium aliquã-
do penes totum populum Romanum fuit.

Clauis indicat mitem & paternam gubernationem, qua
lis in domo exercetur; Gladius cruentam & seueram, qua
lis in regno aut republica cernitur.

Gen.1.2. 3.4. Potestas clauis ad ius naturæ, quod etiam in statu inno
cẽtiæ primas tenuisset, proximè accedit. Nã etiã tunc vni
primo parenti omnes obedituri eramus, qui velut claue
quadam paterna vniuersam humani generis familiam, re-
xisset. Ceterùm potestas gladij non nisi ex iure gentium
est, sicut bellum & seruitus.

Clauis posteritati cõsulit: Gladius quod in se est, eandẽ E
perdit, vnde qui ob grauiora quædam crimina gladio
feriuntur, eorum posteri exhæredantur, & domus seu fami
lia extinguitur. Itaq; clauis hoc agit, vt domus stet, ac vi-
uat in æternum. Gladius verò cum uitam tollat, & mor-
tem inferat, maximè contrarius est vitæ ac immortalitati.

Postremò, non tam gladius clauem, quàm clauis gla-
dium sub se comprehendit, de quo nunc agam pluribus.

Clauis potestatem & antiquiorem & sublimiorem esse, ac gladium materialem sub se comprehendere. Cap. III. F

T si nulla sit domus, quæ aut claui aut gladio iam
ferè caueat, tamen clarissimum est gladium in
qualibet domo clauis auctoritati & custodiæ
subesse.

Gladius enim vnum est ex vulgaribus instrumentis,
quæ in domo instructa necessariò habentur. Clauis verò
non vulgare instrumentum, sed præcipuum totius Do-
mus moderamen & columen est.

Cantic.3 Cum Salomonis lectulum sexaginta viri ex fortissimis
Istael

A Israel ambirent, omnes tenebant gladios, vt pote ad bella
doctissimi, & vniuscuiusq; ensis propter timores noctur-
nos erat super femur suum. Sed cum iste lectulus in do-
mo Salomonis fuerit, domus verò claui regeretur; non-
ne liquidò apparet, in domo qualibet insigni maiorem es-
se clauis quàm gladij potestatem? Ecclesia verò Christi est
domus Dei, & illa quidem instructissima, quæ videlicet
Salomonis etiam lectulum in se continet. Ex quo fit, vt
nec in Ecclesia desint gladij, & illi omnes sub potestate
clauium Ecclesiæ comprehendantur. Noe præco iustitiæ,
quid erat aliud quàm pater familias, qui liberos suos non
gladio, sed claui regeret? Nam & arca ipsa in qua totius hu *Gen. 6.*
B mani generis reliquiæ ac semen comprehendebatur, fuit
domus quædam ex lignis fabricata, cuius ostium in latere
ponebatur. Ostium verò aperitur claue. Iam huic ipsi *Gen. 9.*
patrifamilias data est postea etiam gladij potestas, his ver
bis, Quicunque effuderit humanum sanguinem, funde- *Gen. 4.*
tur sanguis illius. Res enim ipsa docuerat malè humano *5. & 6.*
generi cessisse, quod Cain post effusum fratris sanguinē
viuere permissus, omnes filios suos à via Dei abductos,
nihil nisi negocia sæcularia docuisset; ob eamq; causam
data est Noe potestas gladij, vt homicidas non tantùm ex
domo sua (vt & Adam fecerat) sed etiam ex hoc mundo
extermineret.

C Sed cum gladij huius potestas non nisi & patrifami-
lias, & post diluuium concessa sit; certissimum est, potesta
tem clauis, & multo antiquiorem fuisse, & gladij potesta-
tem semel institutam sub se complecti. Neq; verò Noe
iam accepta potestate gladij vel abiecit vel submisit nouo
huic gladio priorem clauem suam, sed ad cetera domus
suæ instrumenta etiam gladium adiecit, cum interim illa *Gen 9.*
omnia claui suæ subessent, eiusq; ministerio vel solueren-
tur ad opus faciendum, vel etiam sub feræ custodia liga-
rentur, ne vel cuiquam temerè nocerent, vel per negligen
tiam perirent.

Abraham cum vxore & familia velut paterfamilias de *Gen. 12.*

Gen. 14 patria sua egressus, cum audisset Lot filium fratris sui ab D
hostibus captum, familiam suam armauit, percussitq; hostes, & Lot fratrem suum reduxit. An clauis gladio iam
non imperauit? Cum enim opportunum videbatur, tunc
Abrahę clauis gladios, quos sub sua potestate habebat, toti
familię distribuit. Quid multis? vt quam potens & regia sit Ecclesię Dei clauis intelligeremus, Spiritus sanctus
iam nominauit non priuati cuiuspiam, sed clauem Dauid,
Apoc. 3. quem constat fuisse Pastorem, Prophetam, & Regem.

Quid sit Clauis Dauid, & vnde nomen hoc desumptum videatur. Cap. IIII.

E

SI clauis est summa potestas gubernandi aliquam domum, aut ciuitatem; vtiq; clauis
Dauid est summa illa potestas, quā in Dei
populo gubernando rex Dauid in figurā
Christi, prudenter, iustè, fortiterq; exer-
Apoc. 3. cuit. Clauis enim Dauid in scripturis sacris definitur; Summam & irretractabilem potestatem esse, quę aperit, & nemo claudit; claudit, & nemo aperit.
Ratio autem nominis videtur inde sumpta, quod Dauid
primùm in monte Sion, domum seu turrim erexit, qua
fretus Iebusæos arcem munitissimam in eiusdem montis F
2. Reg. 5. colliculo possidentes oppugnaret. Deinde Iebusęorum
arce expugnata, eandem præsidio muniuit, & ciuitatem
Dauid appellauit. Et quoniam in scripturis sacris mons
Heb. 12. Sion, & ciuitas Dauid significat Christi Ecclesiam, quæ
(velut olim ciuitas Dauid) tum spiritualibus Iebusæis in
Math. 5. forti brachio erepta, tum in monte munitissimo posita,
& 16. nec ciuium oculis abscondi, nec hostium telis potest expugnari: Portæ verò ciuitatis Dauid claue illius aperiebantur & claudebantur, eaq; claue summa rerum omnium administrabatur. propterea factum est, vt per clauem Dauid, Christi primùm libera & absoluta, deinde ministro-

rum

A rum Christi ministerialis quidem illa, sed tamen ad omnia soluenda & liganda efficax, fortis, & valida potestas designaretur.

Scio apud Esaiam reperiri non modò clauem Dauid, *Esaię 22*
sed etiam clauem domus Dauid, quod aut de templo Salomonis, aut de regia domo, quam Dauid in monte Sion ędificauit, aut de populo fideli, (quem velut familiam & domum Christi spiritalem Dauid rexit) accipi potest. Nam & templum Salomonis potuit appellari domus Dauid,
tum quia Dauid primus id nouerat, materiamq; omnem in *Psal. 131*
eius ędificationem præparauerat: tum quia filio Salomoni *1. Para-*
vt templum exędificaret, iam moriens præceperat. Sed *lip. 22.*
B absurdum est, vt per clauem Dauid nihil aliud intelligamus, quàm illius templi typici administrandi potestatem;
pręsertim cum Dauid neque sacerdos secundum ordinem *Heb. 7.*
Aaron fuerit, sed de alia tribu: & tam ipse quàm cæteri Prophetæ & Apostoli arcem Sion templo Salomonis
anteponere nunquam dubitauerint. Christus enim con- *Psal. 2.*
stitutus est rex super Sion montem sanctum Dei. Et *Psal. 47*
mons Sion ciuitas regis magni fundatur exultatione vni-
uersæ terrę. Deligit Dominus portas Sion super omnia *Psal. 86*
tabernacula Iacob. ex Sion exibit lex, & inde virgam *Esaię. 2.*
virtutis suæ Dominus emittet: vnde & Apostolus ait, Ac- *Psalm.*
cessistis ad Sion montem, & ciuitatem Dei viuentis. De- *109.*
C nique in monte Sion Dominus Iesus & Eucharistiam in- *Hebr 12*
stituit (veterem agnum Paschalem in verum Dei agnum, *Niceph.*
ac vini veteris libamen in noui testamēti sanguinem tran- *l. 1 c. 28.*
sferens) & Spiritum sanctum in discipulos demisit, quę est *Ioan. 31.*
noua noui testamenti lex, non in tabulis lapideis, sed in ta- *2 Cor. 3.*
bulis cordium carneis conscripta, cuius vi Ecclesia Christi *Hebr. 8.*
potissimùm gubernatur. *Ioan. 14 & 16.*

Ceterum, quod ad templum Salomonis attinet, Iere- *Ierem 7*
mias non esse in loco illo confidendum, Michæas verò in *Michaa*
excelsa siluarum futurum esse, Aggęus domum alterius *3.*
nouissimę domus maiorem fore gloriam prędixit. Deni- *Aggæi 2*
que Christus de eodem templo ait, Non relinquetur lapis *Matt. 24*

super

ſuper lapidem, qui non destruatur. D

Poteſtas igitur Christi, quæ templum Salomonis & Iudaici populi regnum deſtruxit, nouamq́, ſibi Eccleſiam in gentibus conuocauit, multo melius per clauem Dauid, qua ciuitatem ſuam in monte Sion extruxit, totumq́; Dei populum rexit, intelligitur, quàm per illam duntaxat clauem, qua templum Salomonis adminiſtrabatur. Multo enim lanus patet clauis Dauid, quàm clauis templi Salomonis. Sin per domum Dauid intelligamus vel ipſam domum & arcem Dauid, vel fidelem Dei populum, iam eadem eſt clauis Dauid, & clauis domus Dauid. Vtcunque ſit, Dauid non fuit miniſter hominis alicuius, qui quod
Dauid clauſiſſet, aperiendi; aut quod aperuiſſet, claudendi E
Apoc. 3. maiorem haberet poteſtatem: verùm fuit Dominus arcis
Ioan. 10. & ciuitatis ſuę, qui clauſit, & nemo aperuit; qui aperuit,
1. Reg. 17 & nemo clauſit, ab ineunte ętate ſua non fur aut latro, qui
oues furatur & mactat, ſed legitimus paſtor, qui & per o-
Hebr. 5. ſtium intrauit, & ob cuſtodiam gregis Leonem & Vrſum
interfecit non ſe ipſum ingerens, nec antequam mitteretur
currens, ſed vocatus & electus à Deo tamquam Aaron;
1. Reg. 16 non profanis manibus ſacrum miniſterium ſuſcipiens, ſed
vnctus primùm à Samuele in medio fratrum: Deinde
2. Reg. 2. & 5. in Hebron ſuper viros Iuda, & demum ſuper decē reliquas
1. Reg. 17 tribus Iſrael non tantùm in ijs, quæ geſſit, verùm & in ijs
2. Reg. 15 quæ à proprio etiam filio paſſus eſt, pręfigurans Chriſtum, F
Matt. 1. nec id velut vnus quilibet de populo, ſed velut pater Chri-
Rom. 1. ſti ſecundum carnem: nec vt huius myſterij rudis aut ignarus,
Pſalm. verùm vt ſapientiſſimus Propheta, qui ea quę ad Chri
118. ſtum ſpectabant, ſupra omnes ſenes intellexit: nec ſibi
2. Reg. 23 ſoli hæc ſciuit, aut intus tantùm cecinit, ſed pſaltes egre-
1. Paralip. 27. gius Iſrael, qui etiam iniquos viam Dei docuit, non otioſus
aut piger, ſed domi prudentiſſimi patrisfamilias, militię
fortiſſimi Ducis munera obiens, ſæpiſſimè cum hoſte dimi
1. Reg. 17 cans, nunquam victus aut fugatus, nec tamen in brachio
1. Paralip. 15. carnis ſuæ confidens, verùm in nomine Domini exercituum,
Dei agminum Iſrael ſemper prælians: non circa

Dei

A Dei cultū negligens; sed tum deducens arcam Dei, & co- *1. Paralip. 23 et*
ram ea saltans, tum vices Leuitarum distribuens, tum Sa- *24.*
cerdotum sortes viginti quatuor constituens, tum Deo *Psalm.*
firmam ac stabilem domum mox ędificandam primus mor- *131.*
talium vouens, materiam præparans, & altare in loco fu- *1. Paralip 21. et*
turi templi extruens, vbi cum immolasset holocaustum, *29.*
Dominus eum per ignem cælitus demissum exaudiuit. At- *Psalm.*
que in his omnibus nihil superbi sibi arrogans, sed pascens *131.*
& regens Dei populum innocentia cordis sui, & in intel-
lectu manuum suarum deducens eum, vir secundum cor
Dei. Nec vir priuatus, sed potentissimus rex: nec Iu- *Psal. 77.*
dæorum modò Rex, sed & gentium cui & Moabitæ, & *Psal. 59.*
B alienigenæ subditi fuerunt, qui posuit milites in Dama- *1 Paralip. 18.*
sco, & præsidium in Edom, vt & Syria & Idumæa seruiret
sibi; nec ad breue tempus regnauit, sed regnum ad poste-
ros suos in omnes generationes transmisit. Quia sicut pa- *Ierem 33*
ctum Dei cum die ac nocte, vt sint in tempore suo; sic pa-
ctum eius cum Dauide, vt sit ex eo filius, qui regnet in thro
no eius; nec in obscuro regnet, sed thronus Dauidis sicut
sol in conspectu Dei, & sicut Luna perfecta in æternum.
Huius ergo Dauidis, huius electi viri, huius vigilantissimi *Psal. 88.*
pastoris, prudentissimi patrisfamilias, peritissimi ducis, po-
tentissimi regis, sapientissimi doctoris, & prophetæ, affli-
ctissimi hominis, mansuetissimi pectoris, gloriosissimi vi-
C ctoris, pientissimi ordinatoris ministeriorū domus Dei, in- *Psalm.*
stitutoris noui templi, conditoris nouę ciuitatis, qui secun- *109.*
dum carnem pater, secundum spiritum filius, imò & seruus
Messiæ fuit: huius inquam pastoralem, œconomicam, mi-
litarem, regiam, propheticam, hierarchiam stabilem & *Apoc. 3.*
in omni causa victricem potestatem & clauem Christus
habere dicitur. Quamquam enim Dauid secundum ordi-
nem Aaron sacerdos non fuerit, (quia neque Christus tali
sacerdotio fungi dignatus est) tamen & ea quæ ad ministe-
rium sacerdotij Aaron spectabant, disposuit, & de tribu *Paralip.*
sanctiore fuit, ex qua Christus est ortus, & conuenticula Le- *23. et 24*
uiticorum sacerdotum, quæ de sanguinibus congregaban
tur

Psal.15. tur, Deo minus placere ostēdit, & verum propitiatorium, D
Psal.98. quod & scabellum pedum Domini vocauit, nempe huma
Psal.109 nam in filio Dei naturam adorare nos iussit; & sacerdotiū,
Psal.83. quod est secundum ordinem Melchisedech, in æternum
duraturum prędixit, amans quidem vetus tabernaculum
Hebr.10 vt vmbram futurorum, sed Christum colens vt ipsam rei
veritatem. Hæc est igitur clauis Dauid: qua, si quis dicat
omnem sacram, summam, firmam, vtilem & semper duraturam Christi Dei & hominis potestatem significari, non
errauerit.

Gladium Dauidis eiusdem Claui subiectum fuisse. Cap. V. E

1.Reg.1. & 4. Ladius Dauidis, quo Amaleciten, qui se dixerat Saulem occidisse, quo etiam in tersectores
1 Paral. 22. Isboseth occidi iussit, quo denique multum sanguinem fudit, & plurima bella bellauit, minor
fuit eiusdem Dauidis claue, & sub eadem comprehen-
Rom.13. debatur. Cum enim sęcularis potestas per gladium, spi-
Matt.16 ritalis per clauem significetur; nec dubium sit, quin
Psal.15. Dauid, qui Dominum proposuit in conspectu suo sem-
4.Reg.11 per & in toto corde quæsiuit illum, terrenam potesta- F
tem suam spiritali haud secus quam sensum aut concupiscentiam rationis imperio subiecerit; necesse est gladium
1.Reg 21 Dauidis claui eiusdem subięctam fuisse. In cuius rei signū
& gigantis Goliath gladium iure belli acquisitum Domino consecrauit (erat enim pallio inuolutus post Ephod)
& hastas armaq; sua reposuit in domo Domini, quæ Ioiadas Pontifex illis postea militibus & Centurionibus di-
4.Reg.11 stribuit, quia Ioa rege creato, Athaliam occiderunt.

Præterea cum Dauid turrim illam in monte Sion fe-
Cant. 4. cisset, eam ædificauit cum propugnaculis: mille clypei
pendebant ex ea omnis armatura fortium. Turris Dauid
instrumēto clauis Dauid, aperiebatur & claudebatur. Prin-

cipatus

A cipatus igitur illius domus penès clauem Dauid fuit. Po- ... 12.
rò mons Sion Ecclesiam significabat. Cum ergo non gla-
dius turrim, sed turris Dauid gladium omnemq; armatu
ram Dauid comprehenderit, ea re declaratum est, maiorē
esse illam Dauidis potestatem, quę claue ipsius, quàm quę
gladio administrabatur.

Postremò Dauid etiam in eo quòd rex erat, typus Chri
sti fuit. Post hæc (inquit Osee) reuertentur filij Israel, & *Osee 3*
quęrent Dominum Deum suum, idest Christum, quem
rex Dauid præfigurauit. Nam alioqui Dauid ipse iam
olim defunctus frustra ab illis quæreretur: Et seruiens (in- *Ier. 30.*
quit Ieremias) Domino Deo suo, & Dauid regi suo, quem
B suscitabo eis: potestatis autem regiæ proprium insigne
gladius est. Cū ergo regius Dauidis gladius Christi figurā *Rom. 3.*
gesserit, Christus verò vt eam figuram impleret, non secu
larem Dauidis gladium (quia regnum Christi de hoc mun *Ioan. 18.*
do non est, vt gladius Dauidis fuit) sed clauem tantum ha *Apoc. 3*
buerit; vtiq; in Dauidis claue, quam Christus habet, conti-
netur etiam regia Dauidis potestas, qua Christus cui om- *Math.*
nis potestas data est, nullo modo caret. Maior igitur si- *28.*
ne controuersia fuit clauis, quàm gladius Dauid, & ideo
illa hunc intra se complexa est. Et Christus clauem Daui-
dis habens, in ea quoq; habet gladium Dauidis, quia per
potestatem suam cęlestem, quę clauis nomine significa-
C tur, ius habet imperandi, tam Dauidis quàm aliorum prin
cipum gladijs, licèt ipsos eorum gladios, qui de hoc mun-
do sunt, eo iure nunquam voluerit accipere: quia nihil de *Ioan. 18.*
hoc mundo natum & profectum accepit, sed Pater cæle-
stis dedit illi quod toto mundo infinitis partibus maius est.
Itaq. vt primogenitus regis, cui regnum hæreditario iure
debetur, non solet eques, non comes, non marchio, aut
dux creari, sed cum accipit regni possessionem, hęc om-
nia iura velut intra iuris regij ambitum comprehensa, pręclariore modo accipit. Sic & Christus non est creatus
rex politicus, vt alij reges de hoc mundo solent, sed cum
Verbum caro factum est, quicquid potestatis ulla caro in *Ioan. 1.*

D mundo

mundo habuit, hoc totum vi suæ incarnationis Christus D
habuit, non quasi de mundo aut hominum donatione acceptum, sed iure suo hereditario, quod Deus pater ei contulit. Sed quoniam Protestantes apertè negant Christum habuisse potestatem in gladios regum, aut ad politias constituendas; instituetur iam de hac re accuratior quædam disputatio, in qua totius controuersiæ caput explicabitur.

Blasphema illa Magdeburgensium doctrina confutatur, qua negant Christo demandatum esse, vt regna tunc constituat, cum id electorum saluti expedit. Cap. VI. E

Centur. 1 lib. 2. c. 7 pag. 526.

Erto certius est (inquiunt Magdeburgenses) Christum non missum à Patre, vt constituat regna, ac politias, nec habuisse gladium politicum. Negat enim suum regnum esse de hoc mundo, aut se hic constitutum iudicem. Igitur nec vllus Apostolorum, aut Christi Vicarius debet sibi quicquam tale vsurpare, quod ipsi Christo à Patre demandatum non fuit. hæc illi. Possent quidem hæc omnia, quæ Magdeburgenses dicunt, si rectè acciperentur, illis concedi. Nam neq; Christus neq; Vicarius Christi missus est ad regna prosana constituenda, quæ longè ante aduentum Christi secundum ius gentium & ciuile constituta in hoc mundo fuerunt. F Sed cum perspicuè constet hæc ab illis ea mente dici, vt probent nec Christum, nec in Christi nomine Pontificē Romanum posse principes etiam Christianos ob hæresim aut ullum aliud crimen, imperij sui gradu priuare; hæc hæresis vtcumq; ambiguis verbis proferatur, secundum impiam istorum sententiam confutanda est. Cum enim Vicarius Christi non ethnica, sed tantùm Christiana regna certis de causis interdum constituat, aut transferat; isti autem quod à Pontifice fieri vident, hoc tam Pontifici, quàm Christo ipsi demandatum

Explicatio mentis Magdeburgensium.

à Deo

A à Deo negent; rectè nos illorum verba in eam partem te
fellimus, qua Pontificis Romani sanctissimam consuetu
dinem oppugnant, vtcumq; ab illis sub implicita & perple
xa politiarum & politici gladij specie inuoluantur.

Cum ergo Christus in mundum missus sit, vt saluetur *Confuta-*
mundus per ipsum; rectè dicimus tunc demum & Christu *tio hære-*
à Patre, & Pontificem Romanum à Christo ad regna & *sis Mag-*
politias constituendas missum esse, quando id saluti ani- *deburgē-*
marum conducit. Ipse enim ad Patrem suum ait: Dedi- *sium.*
sti Filio potestatem omnis carnis, vt omne quod dedisti ei, *Ioan 3.*
det eis vitam æternam. Nisi autem certi regis vel constitu *Ioan 17*
tio vel deiectio salutem populorum fidelium promoueret, *Deuter.*
B Deus per Moysem non præcepisset, vt, si quando Israelitæ *17.*
regem sibi vellent constituere, non possent alterius gen *1.Reg 15*
tis hominem, quàm qui esset frater ipsorum regem facere. *1.Reg 13*
Hinc cum Saul inobediens factus esset, Deus quæsiuit Da *Psal. 77*
uidem, virum iuxta cor suum, qui populum Dei pasceret
in innocentia cordis sui, & in intellectu manuum suarum
deduceret eum. Iam cum politici regni tam destructio
in persona Saulis consecuta, quàm ædificatio in persona
Dauidis ad pascendum Dei populum procurata fuerit:
quicquid autem ad æternam fidelium salutem unquam
pertinuit, aut adhuc pertinet, id per vnum mediatorem
Dei & hominum, hominem Iesum Christum sine omni *Act. 4.*
C controuersia gestum fuerit; atq; in huius regni visibile si-
gnum, tam Samuel minister Tabernaculi Dei Saulem &
Dauidem, quàm Sadoc Sacerdos Salomonis Dauidis filiū *Heb. 3.*
in regem vnxerint; certissimum est Christum (cuius famu
li domestici Samuel, & Sadoc erāt) à Patre missum esse ad
regna & politias pro bono æternę salutis intra Ecclesiam
suam constituendas, atq; etiam euertendas. Nihil enim
fecit Christus, ad quod faciendum missus non esset: nihil
fecerunt Leuitę ac Sacerdotes ministri Christi secundum
Dei mandatum & præceptum, quod non propriè ad Chri-
sti potestatem pertineret. Moyses enim, & ceteri omnes
Prophetæ, ac Sacerdotes ministri, & famuli erant in domo

 Christi,

Christi, hoc est in Ecclesia. Christus verò fuit in domo D
non aliena, sed sua, & ibi non tamquam famulus, sed tamquam filius, cui Deus pater omnem potestatem in cęlo & in terra dedit. Quicquid ergo legitimè fecerunt Samuel, Sadoc, & Moyses in domo Christi, fecerunt non ex sua,
Ioan. 5. verùm ex Christi potestate. Christus autem non venit à se ipso, sed à Patre missus, & custodiuit voluntatem eius in omnibus. Missus ergo est Christus ad politicum regnum Saulis iam inobedientis dissipandum, itemq́, ad fidele, idemq́; politicum regnum Dauidis constituendum & confirmandum; quod idem de ceteris omnibus Eccle-
Ierem. 1. się Christi regnis accipiendum est, sicut ad Ieremiam in figura Christi dictum est, Ecce constitui te hodie super gen- E
tes, & super regna, vt euellas, & destruas, & disperdas, & dissipes, & ædifices, & plantes. Aut potuit facere aliquid propheta & minister Christi, quod Christus Ecclesiæ dominus & caput facere non potuit? Quis regnum scidit de manu Salomonis, nisi Christus, qui per Ahiam Silonitem
1. *Reg.* 12 prophetam suum, decem tribus dedit Ieroboam? aut cur priuatus est Roboam filius Salomonis tanta regni paterni parte; nisi quia Salomon dereliquit Deum, & adorauit Astarthem deam Sidoniorum, & Chamos deum Moab, & Moloch deum filiorum Ammon, nec ambulauit in vijs Domini, vt faceret iustitiam coram Deo, & præcepta F
eius, sicut Dauid pater eius? Quod si ob veram Dei religionem contemptam, & falsum cultum vsurpatum magna parte regni sui priuatus est Salomon, eiusq́; rei nuntius & minister propheta Christi fuit, certè Christus habet ius & potestatem priuandi reges impios iure suorum regnorum. Ex altera verò parte, vna tribus remansit filio Salomonis propter Dauid seruum Dei, & Hierusalem ciuitatem, quam elegit Deus ex omnibus tribubus Israel, vt esset nomen suum ibi; ex quo apparet regnum in semine Dauidis ob fidem Christi conseruandam præcipuè stabili-
2. *Reg.* 7 tum fuisse. Deus enim promisit Dauidi, quòd fidelis foret domus seu posteritas sua; & regnum eius æternum; quod

pro-

A profectò non fuit impletum aliàs, quàm per Christum Dauidis filium, qui regnat in domo Iacob in æternum. Si au- *Luca 1.*
tem promissio Dauidi facta in solo Christo perfectè impleta fuit; cũ promissio secundum historiam ad regnũ pertinuerit (& tale regnũ quod omnẽ politiã, quæ in terra exerceri potest, in se cõprehenderet) dubitari non potest, quin Christi regnũ suo ambitu etiam politicum gladium Dauidis nõ secus complectatur, quàm numerus septenarius binarium intra se continet Christi regnum, & habuit intra suum ambitum id totum, quod in regno Dauidis extitit, (quod certè politico gladio non caruit) & multo plus habuit, sicut vmbram corpus, & figuram veritas tum inter se com-
B plectitur, tum longo interuallo superat. Suscitabo (inquit *2. Reg. 7.*
Deus ad Dauidem) semen tuum post te, quod egredietur de vtero tuo, & firmabo regnum eius. Ipse ædificabit domum nomini meo, & stabiliam thronũ regni eius vsque in sempiternum. Hęc secundum historiam de Salomone dicta sunt, quatenus is erat figura Christi. Cum ergo ne- *Luc. 24.*
cesse fuerit, vt Christus ea impleret, quæ in scripturis de illo prędicta sunt; necesse est vt Christus rex fuerit verius quàm Salomon. Sed intelligi regnum Salomonis, quod politici gladij iure ac potestate caruerit, nullo modo potest, ergo & Christi regnum, quod politici gladij iure careat, multo minus intelligi potest. Scio Protestan- *Obiectio.*
C tes cauillari solere, & quærere; Ergo ne Christus sæculi causas cognouit, tribunal conscendit, carceres ædificauit, vitam homicidis & adulteris abstulit, bella *1. Reg. 8.*
gessit, tribunos & centuriones sibi constituit, agros, vineas, oliueta seruis suis dedit? quibus ego respondeo. *Solutio.*
Si hæc omnia, quæ sæculi negotia sunt, quęq; faciunt vt eo *1. Cor. 7.*
minus Domino adhæreatur, gerere & administrare indignum Christo fuit, tamen his omnibus imperare, eaq; per ministrorum suorum manus ritè atque ordine disponere indignum Christo non est, imo illius auctoritate dignissimum: quia etiam Deus pater, cuius potestatem Christus *Ioan. 5.*
homo imitatur & exprimit, his omnibus sęculi negotijs

præ-

præsidet, eaq; omnia per suos ministros constituit & di- D
Rom. 13. sponit. Sicut ergo Dei æterna potestas omnem politicum
gladium sibi subiectum habet, & ita subiectum, vt potestas
gladij sęcularis ab æterna Dei potestate profluxerit, sic &
humanæ in Christo naturę potestas adeo intra se omnem
Ecclesię potestatem, licèt ea sęcularis & politica sit, com-
plectitur, vt quatenus in Ecclesia Dei rectè administratur,
ab æterna Christi potestate necessario promanauerit. Deus
Coloss. 1. enim dedit Christum caput Ecclesiæ, vt sit in omnibus ip-
se primatum tenens. Ecclesia verò est corpus Christi, &
Ephes. 1. plenitudo eius, qui omnia in omnibus adimpletur. Si er-
go reges per fidem, & sacramenta fiunt Christi membra,
iam et ipsum regis officium ita per Christi donationem ge- E
runt, vt non tam ipsi ex se ipsis, quàm Christus in illis re-
gium munus perficiat & adimpleat. Politici ergo gladij
vim & potestatem magis in regibus Christianis perficit &
adimplet Christus, quàm ipsi reges, qui eum in Christi cor-
pore, quod est Ecclesia, portant; et tamen ius politici
gladij Christus non habet? aut si ius politici gladij habet,
vtrum negari potest & ipsum politicum gladium habe-
re? Neque verò is est Christus, cui ius suum auferre
quisquam possit. Nam ipse negat quemquam rapturum
oues suas de manu sua, quia nemo potest eas rapere de ma
Ioan. 10. nu patris sui, pręsertim cum ipse & pater vnum sint. Cum
igitur non sit minor filij quàm patris potestas: quemadmo- F
dum Dei patris ius nemo lædit, nemo imminuit, sic neque
filij ius tollere aut imminuere quisquam potest, vt iam li-
cèt apud homines aliud interdum sit terius, & rem ipsam
habere, tamen apud Deum prorsus idem sit ius gladij & ip
Ioan. 1. sum gladium politicum habere. Christus autem quamquã
Deus & homo existat, tamen cum non duo, sed vnus sit, &
Rom. 8. is non adoptiuus, sed proprius Dei filius, omnem humanæ
suæ naturę potestatem ita personæ filij Dei coniunxit, vt
ea iam non hominis, sed Dei potestas (quod ad personam
attinet) dicenda sit. Quare vt cœpi dicere, aut ius politici
gladij Christus nõ habet, (& quomodo ei data est omnis po
testas,

A testas, cum vtriq; aliqua sit politici gladij potestas) aut cum *Matt.28*
iure politici gladij etiam ipsum politicum gladium & sem
per habuisse,& in æternum habere censendus est.

Dicent fortè Magdeburgenses Christum non gestasse
politicum gladium, nec suis manibus illum exercuisse.
Quasi verò Christi Vicarius aut hoc sibi arroget, aut non è
contrario doceat, indecorum esse vt id faciat. Nam ne-
que rex terrenus, qui corporis occidēdi potestatem habet,
decere iudicat, vt ipse carnificis officium exequatur. No- *Luc.2.*
rum est illud Bernardi ad Eugenium Christi Vicarium: *Bernar-*
Quid tu vsurpare gladium tenies, quem semel iussus expo- *dus de*
nere in vaginam? quem tamen qui tuum negat, non satis *conside-*
B mihi videtur attendere verbum Domini dicentis sic. Con- *rat. ad*
uerte gladium tuum in vaginam. Tuus ergo & ipse, tuo *Eug. lib.*
forsitan nutu, etsi non tua manu euaginandus. Hęc Ber- *4.*
nardus. Aliud est ergo Christum habere gladium, quo
per alterius manum vtatur, & aliud ipsum sua manu gesta-
re gladium, aut aliquem manu sua ferire, quod non tam in-
iustum est, quàm indecorum. At Christus (inquies) nemi-
nem vnquam imperio suo priuauit. voce quidem carnis
suę neminem (quod sciam) priuauit; voce autem ministro
rum suorum, quæ & sua est, (nam & in Paulo Christus lo- *2.Cor.13*
quitur) multos regnis suis priuauit. Saulem, per Samue- *3.Reg.12*
lis, Roboam, per Ahię; Athaliam, per Ioadę sacerdotis vo- *4.Reg.11*
C cem. Christus vero non dubitauit dicere Apostolos suos *Ioan.14.*
etiam maiora quàm ipse fecisset, facturos esse. Neque mi-
rum: Aedificat enim Ecclesiam suam vsque ad finem sæcu
li, eò maiorē potentiā suā declarans, quò infirmioribus in-
strumentis ad illā exequendā vtitur. Quid multis? Nonne
Christus omniū terrenorum regum potentissimum spiritu
oris sui interficiet? & ita interficiet, vt nisi breuiati fuissent *Matt.24*
dies illi, non fieret salua omnis caro? Persecutio enim il-
la maxima in fine mundi excitanda, per politicum Anti-
christi gladium exercitabitur: nam Deus propter peccata
populi regnare faciet hypocritam. Rex enim erit Anti-
christus, sicut Daniel significauit his verbis: Decem cor- *Dan.7.*
nua

nita ipsius regni, decem reges erunt:& alius consurget post D
eos,& ipse potentior erit prioribus, & tres reges humilia-
bit, & sermones contra excelsum loquetur, & sanctos al-
tissimi conteret: & putabit quod possit mutare tempora &
leges; & tradentur in manu eius vsque ad tempus, & tem-
pora,& dimidium temporis, hoc est vsque ad annos tres &
Dan.8. sex menses. Et iterum eundem Antichristum Daniel ap-
pellat regem impudentem facie, qui supra quam credi po-
test vniuersa vastabit. Cum igitur illa regis Antichristi
persecutio talis futura sit, vt nisi dies illi breuiarentur, non
Ephes.5. fieret salua omnis caro; propter electos breuiandi sint dies
illi, saluare autem electos proprium Christi sit; certè nisi
Christus haberet potestatem constituendi & euertendi re- E
gna,& breuiandi eos dies, in quibus rex terrenus tale bel-
lum sanctis indicet, non posset (stante hoc ipsius Euange-
lio) vitam æternam electis suis dare, ob quod præcipuè mis-
sus est. Illi enim dies alio modo non breuiabuntur, quàm
quod Christus celeriter auferet regiam potestatem ab An-
tichristo,& regnum ipsius euertet. Christus enim, vt Esa-
Esaię 11. ias prædixit, arguet in ęquitate pro mansuetis terræ,& per-
cutiet terram virga oris sui, & spiritu labiorum suorum in-
terficiet impium. cui Paulus quoque assentiens tunc, in-
2.Thessa quit, reuelabitur ille iniquus, quem Dominus Iesus inter-
lo.2. ficiet spiritu oris,& destruet illustratione aduentus sui. Et
Apoc.17 cum Ioannes de regibus decem, qui membra sunt Anti- F
Apoc.11 christi, ageret. Hi, inquit, cum agno pugnabunt, & Agnus
vincet illos: quoniam dominus dominorum est,& rex re-
gum; & qui cum illo sunt vocati & electi & fideles. Et se-
ptimus Angelus tuba cecinit, & factæ sunt voces magnę in
cælo dicentes: Factum est regnum huius mundi, Domini
nostri & Christi eius, & regnabit in sęcula sęculorũ, Amē.
Cum ergo Christus breuiores faciat Antichristi dies, idque
faciat propter electos, vt illi salui fiant; necesse est Christũ
ob salutem electorum habere ius auferendi regna. cumq;
eiusdem sit potestatis regna constituere, cuius & aufer-
re; necesse etiam est vt habeat ius constituendi regna.

Quando

A Quando enim decem tribus à Roboam filio Salomonis recesserunt, eadem potestate & illum voluerũt suum regem esse, & Ieroboam super se regem constituerunt, vtraq. in re ministerio Dei fungentes, qui per illum populum hoc egit, quod ipsi videbatur. Nec refert qua ratione Christus Antichristum perdat, cum gladij potestas in auferenda vita consistat, quocunque illa modo auferatur. Itaq; etiam si solo verbo Antichristum occiderit (vt olim Petrus Ananiam) nec hoc quidem absq; politici gladij potestate factum censebitur. *3.Reg.12* *Act. 5.*

Vt autem ad vsum & forum hanc disputationem deducam, percupio, vt Protestantes ad hoc, quod nunc proponam, mihi respondeant. Quando Imperatores & reges B fiunt Christiani; vtrum Christus in eorum gladios nihil iuris, an aliquid habet? si nihil habet, profectò quatenus sunt reges, ne membra quidem Christi sunt: nam necesse est vt caput in omnia membra plurimum iuris habeat; enim mens, quæ in capite præsidet, ex Dei institutione omnibus membris imperare debeat. Deinde, quomodo fieri potest, vt quod iuris in quacunq; re habet christianus, id ipsum multo excellentius non habeat Christus, à quo christiani omnes id omne quod debent acceperunt? Christus enim vitis est: illi autem palmites: Sine vite autem palmes nihil potest facere. Postremò, si Christus in gla- *Ioan.15.* C dios regum nihil iuris habet, ne subiecti quidem Christo sunt, quatenus reges: nam impossibile est, vt quælibet sublimior potestas in subditos suos iuris per multum non habeat, cum necesse sit eos superiori potestati subditos esse, non solùm propter iram, sed etiam propter conscientiam. Quod autem fit propter conscientiam, adeo iustè fit, vt nisi fiat peccetur: quia quod non est ex fide, peccatum est. Reges autem Domino nostro Iesu Christo seruire iubentur in timore, & filium osculari seu colere, non solùm qua homines, verùm etiam qua sunt reges. Vnde Augustinus dixit: In his seruiunt Domino reges, in quantum sunt reges, cum ea faciunt ad seruiendum illi, quæ *Rom.13.* *1.Cor.10* *Psal. 2.* *Epist.50*

non possunt facere nisi reges: nempe leges in vtilitatem D
Ecclesię iusta pręcipientes conuenienti rigore sanciendo. Cum ergo reges, in quantum sunt reges, Domino seruiāt; gladium etiam inquantum sunt reges portent, necesse est, vt Christus non solùm in regnum personas, verùm etiam in gladios ipsorum politicos iuris aliquid habeat. Hoc iuris vnde accepit Christus? verum ab ipsis regibus gladios suos Christo spontè offerentibus? Hoc si dicis, necesse est, vt Christus illud iuris in eorum gladios non habuerit, antequam reges id ei obtulissent. Ergone filius Dei aliquid iuris ab hominibus, idq; non solùm in tempore, sed etiam post incarnationem suam, imò & post sessionem E
ad dexteram Patris accepit? Ergone miseri homunciones,
Colos. 2. Christum in quo omnes thesauri sapientię & bonitatis Dei sunt absconditi, noua potestate in fine sæculorum locupletarunt? Potestne aliquid absurdius, aut altissima Christi potestate magis indignum dici aut cogitari? Porrò si iuris illud, quod in regum Christianorū gladios Christus habet, à regibus non accepit, vnde id habuit præterquàm à Patre suo? Ab illo autem quando id habuit, nisi ab æterno vt Deus, & ab incarnationis tempore vt homo? Christus ergo semper habuit politicum gladium iure suo, ac non primùm per spontaneam regum oblationem. Sin autem in illa plenissima potestate, quam Christus in cęlo F
Mat. 28. & in terra sibi datā affirmat, adeo vt eam appellet omnem potestatē, sola politici gladij potestas minimè cōtineatur, id euenire oportet vel quia gladij politici potestas nulla est omnino, vel quia maior quàm sit omnis illa Christi potestas, vel quia tanto minor, vt sit Christo indigna, vel saltem eousq; diuersa, vt sit contraria. Potestas autem gladij non est nulla, cum sit potestas vitæ & necis. Non est Christi potestate maior, quia Christus, postquam corpus
Luc. 12. ab anima separauerit, potest animam & corpus in gehennam mittere. Non est indigna Christo quoties ad finem spiritalem refertur; quoniam cum sit potestas à Deo constituta, Christus Dei creaturas non respuit, non dedignatur,

non

A non spernit, sed illis vbiq; vtitur, adeo vt lauacro aquæ in
verbo mundet Ecclesiā suam. Non est etiā adeo diuersa po *Ephes. 5.*
testas, vt sit Christo contraria (nisi fortè inter dum per tyrā-
norum abusum, non etiam per ipsius rei naturam) quia *Gen. 1.*
Dei creaturæ omnes, bonæ sunt. Præterea si potestas gla-
dij esset Christó contraria, nulli Christiani reges aut perso
næ politico gladio vti possent, cum nihil quod sit Christo
contrarium, illis permittatur: Atqui Ioannes Baptista
cum ab illo quærerent milites, quid ipsos oporteret face- *Luc. 3.*
re, non iussit eos abijcere arma, sed suis stipendijs conten-
tos esse: eo ipso indicans licere Christianos bellum gere-
re, & gladijs legitimè vti.

B Quāquam ergo Christus habeat aliam potestatem præ-
ter gladium politicum (habet enim omnem potestatem,
& non solùm politicam) tamen & gladium politicum ab
alijs potestatum suarum formis, vtpote à patientia Mar-
tyrum, eiectione dæmoniorum, & infirmitatum curatio-
ne distinctum habet, non item verò diuersum ab illa om-
ni potestate sua. Quæ cum ita sint, necesse est, vt gladij po
testas infra maximè illius potestatis vim, quæ Christo da-
ta est, contineatur tamquam pars in suo toto, & membrum
in corpore; & sicut regum sublimior potestas minorem
patrum familias sui regni potestatem intra suum ambitum
& complectitur, & etiam excedit.

C Iam verò ne Christus hoc gladij sui ius terrenis regibus,
qui postea christiani facti essent, acceptum ferre putare-
tur, sapientissimè fecit, vt non solùm ante regum ad fidem
suam conuersionem, sed & ante passionem suam, hoc est
ante potestatem patientiæ suæ mundo in cruce sua conte- *Luc. 22.*
statam, iuberet Petrum aliosq; Apostolos & habere gla-
dium & portare: quo tamen manibus suis vti non debe-
rent. Præterea priusquam vllus Imperator gladium suum
Christo submisisset, is Episcopo Thyatiræ per Ioannem *Apoc. 2.*
Euangelistam dixit filios Iezabelis, quæ seducit seruos
meos, & se Prophetem dicit, interficiam in mortem. Et
scient omnes Ecclesiæ, quia ego sum scrutans renes & *Psal. 7.*

 corda,

corda, & dabo vnicuiq; vestrum secundum opera sua. An D
hoc non est gladij potestatem exercere, filios Iezabelis ob
falsam ipsius doctrinam morte interficere? Adde his, quod
nullus vnquam Rex, Imperator, populus perinde vitæ ne-
cisq; potestatem habuit, ac Iesus Christus. Is enim solus
iure suo dicebat, Potestatem habeo ponendi animam meā,
Ioan. 10 & potestatem habeo iterum sumendi eam. Cum gladius
politicus nihil maius facere possit, quàm vt animam seu
vitam hominis ab ipso tollat, Christus habebat potestatē
non modò tollendi ab alijs vitam ipsorum, verùm etiam
ponendi animam suam: quæ potestas nulli regum permis-
sa vnquam fuit. Rex enim alios eam pœnam merentes
occidere poterat, quia Dei minister hac in parte factus es- E
Rom. 13. set. At se ipsum ob nullum crimen aut causam potuit oc-
cidere. Data est enim ei potestas in alios & nō in se ipsum.
Verùm Christi potestas in omnem vitam hominum tam
excellens erat, vt non modò in aliorum, sed præterea in
suam animam haberet potestatem. Et qualem potesta-
tem? Vtiq; ponendi eam. Et quomodo ponendi? pro so-
lo voluntatis nutu, non secus eam ponendi, quàm quiuis
nostrum aut vestem aut librum, quem manu tenet, absq; vl-
la vi aut coactione, ideò quia vult deponit. Nihil ne aliud?
Imò præterea Christus potestatem habuit iterum sumen-
di animam suam, & se ipsum viuificandi. O veram vitæ &
necis potestatem: nam occidere posse, & viuificare nō pos- F
se (quod regibus accidit) est mutila & imperfecta vitæ ac
necis potestas. Vtrumq; autem posse, hęc est vera, plena &
perfectissima vitæ ac necis potestas. Nihilne adhuc am-
plius potest Christus? Quinimò potestatem habet etiam
omnium hominum vitam restituendi, eorumq; corpora
In Ioan. in die nouissimo resuscitandi. Vnde Cyrillus dicit etiam
lib. 4. c. impios in die nouissimo ad pœnam resurrecturos propter
12. Christum, qui primus resurrexit, & omnes vt homo in se
ipso continebat. Nihil etiam adhuc maioris potestatis in
hominum vitam Christus habet? Ipsum audiamus dicen-
Ioan. 6. tem: Hæc est uoluntas eius qui misit me patris, vt omne

quod

quod dedit mihi, non perdam ex eo, sed resuscitem illud in nouissimo die. O mirabilem Christi potestatem in vitam & animam hominis. Tollit eam à quocunque vult, non solùm gladio aut alio instrumento corporali, sed etiã solo verbo, ponit eam à seipso, sumit eam iterum à se ipso: restituit eam nobis, perducit eam vsque ad gloriam Dei patris, vbi nunquam iterum auferri potest. Hic igitur filius altissimi redemptor & instaurator humani generis, qui omnia in salutem nostram in cælo & in terra potest qui propter electos suos persecutionis Antichristi dies breuiores reddet, impiũ spiritu oris sui interficiẽs, qui sedem & clauem Dauid patris suis accepit, qui constitutus
B est super regna, vt ea plantet, euellat, seu dissipet; sub cuius pedibus omnia sunt subiecta, qui reges politicis gladijs armatos in Ecclesiæ suę regno sibi subiectos habet, qui mortem Iezabelis filijs minatur, qui verbo Ananiam & Sapphirã occidit, qui nominatim iussit Apostolos gladiũ habere, etiam si tunicam oporteret vendere vt illum emerent; qui vitæ ac necis summam potestatem habet, adeo vt animam, & suam pro arbitrio ponat sumatq; & aliorum quando vult tollat ac reddat; solus mortificans & viuificans: is inquam negatur politicum gladium habere, aut regna & politias constituere etiam tunc posse, quando ea res in vtilitatem Ecclesiæ suæ cederet? Si hęc non est in Deum blas-
C phemia, velim dicant mihi quę tandem sit blasphemia. Imò hanc ipsam blasphemiam Christus nominatim descripsisse videtur cum in Euangelio per similitudinem diceret: Homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam accipere sibi regnum, & reuerti: Ciues autem eius oderant eum, & miserũt legationem post illum dicentes, nolumus hunc regnare super nos. Et factum est vt rediret accepto regno: verumtamen inimicos meos, inquit, illos qui noluerũt me regnare super se, adducite huc, & interficite ante me. Constat verò nobilem illum hominem esse Christum, qui post resurrectionem suam in cælum à terra longissimè disiunctum abijt, vt ad dexteram Patris constitutus,

Ioan. 17. *Matt. 28* *Matt. 24* *2. Thessal. 2.* *Luc 1.* *Ierem 1* *Psal. 8.* *Psal. 2.* *Isaia Co* *Apoc. 2.* *Act. 5.* *Luc. 22.* *Luc. 19.* *Colloss. 1*

secun-

secundum naturam humanā supra omnes potestates, principatus, & dominationes re ipsa regnum acciperet. D

Ciues autem eius, qui noluerunt eum regnare supra se, sunt impij & ingrati Christiani, qui negant Christum habere politicum gladium, quo illos ad salutem coërceat. Redit verò Christus accepto regno in die iudicij; & tunc inimicos suos, qui politicum ei gladium abstulerunt, æterna morte afficiet. Tu Aclere, dum adhuc integrum est, exi ab ingratis illis ciuibus, qui nolunt Christum regnare supra se; nec amplius vnquam committas, vt Christi ministris, qui potentissimas regni cęlorum claues, quas nec portæ
Matt.16 inferorum vincunt, à Christo æterno regum rege acceperunt, corporaliter castigandi, & ad salutem puniendi concessam potestatem neges. E

Quomodo intelligenda sint ea Christi verba: Regnum meum non est de hoc mundo. Cap. VII.

Centur.1 lib.2 c.7 Agdeburgenses & reliqui Protestantes, hęc verba Christi, Regnum meum nō est de hoc mundo, ita intelligunt, velut si Christus dixisset. Ego politicum gladium non habeo, nec in regnum Cęsaris auctoritatem aliquam mihi sumo; quia regnum meum spiritale regna & politias minimè constituit, F nec tale quidquam sibi vsurpat: nam hoc mihi à patre meo non est demandatum. hęc ferè sunt illorum verba.

Ceterum, si quia regnum Christi de hoc mundo non est, politicum gladium non habet, regnaq; & politias minimè constituit, profectò nec Deus pater politicum gladium habet, nec politias & regna constituere potest; quia etiam
Ioan.4. Dei patris regnum de hoc mundo non est. Regnum enim Dei spiritale est, quia Deus est spiritus, non sęculare; cæleste, non mundanum; ęternum, non temporale. Sic Deus pater quamquam regnum eius de hoc mundo nō sit, tamē
Dan.2. (vt Daniel ait) transferat regna atque constituat, regnum

& for-

A & fortitudinem & imperium det; profectò nec Christus
dum ait regnum suum de hoc mundo non esse, negat se po
liticum gladium habere, aut regna & politias constituere
posse. Hęc enim duo non sunt eiusdem sententiæ: Regnũ
meum non est de hoc mundo, & politias minimè consti-
tuo: alioqui Deus pater, cuius regnum de hoc mundo non
est, politias minimè constitueret: quod secus se habere nec
Protestantes negabunt. Omnis enim potestas à Deo est, & *Rom.13.*
omnes politias ille constituit. Deinde certum est omnem
potestatem in cælo & in terra Christo datam esse. Consti- *Matt.28*
tuere autem politias, potestas quædam est, quæ ad terram
spectat: Christus ergo potest regna & politias consti-
B tuere, & ad hoc missus est, quoties ea res ad salutem æter-
nam electis suis conferendam adiumentum afferat, vt iam *Ioan.17*
ante demonstrauimus.

Quę nam est igitur vera horum verborum sentẽtia, Re- *Ioan.18.*
gnum meum non est de hoc mundo? Hæc sine controuer-
sia, quam nunc proponam. Ego rex quidem sum, sed non
talis vt necesse habeam Cæsarem de solio suo deijcere, quo
mihi locus regnandi pateat. Regna enim huius mundi eius
conditionis sunt, vt duos simul reges æqualis potestatis nõ
ferant. Si rex Romanorum Cæsar Augustus est: Anto-
nius eorundem rex eodem tempore ita esse non potest,
quin hoc minueret aliquid de Cęsaris monarchia: sed meũ
C regnum de hoc mundo non est, quamquam sit supra om-
nia huius mundi regna. Potest igitur Cęsar de suo regno
securus esse, licèt ego rex Iudæorum sim atque gentium.
Tantum enim abest ne meum regnum illius regnum im-
pediat, vt potius ideo regnet Cæsar, quia ego vniuersitatis
rex sum. Per me enim qui sapientia Dei patris sum, reges *Prouer.8*
regnant, & potentes iustitiam decernunt. Regnum igitur
meum, quod non est de hoc mundo, (quia nec hominum
electio, nec terrenus ordo nascendi, nec militaris manus,
nec astutia vlla, sed solus pater meus cęlestis me fecit re-
gem) regnum Cæsaris, quod de hoc mundo est, minimè tol
lit aut impedit; quinimo statuit & confirmat. Iam verò
quòd

quòd hæc sit germana verborum Christi sententia, res ip- D
sa declarabit, si quid actum & dictum sit, ob oculos nobis
proposuerimus.

Luc. 23. Iudæi cœperunt accusare Iesum coram Pilato dicentes: Hunc inuenimus dicentem se Christum regem esse. Ex hoc autem colligi volebant Christum contradicere Cæsa-
Ioan. 19 ri. Sic enim postea dixerunt: Omnis qui se regem facit,
Ioan. 18 contradicit Cæsari. Cum ergo Pilatus quæsisset a Christo vtrum esset rex Iudæorum, Respōdit Iesus, Regnum meum non est de hoc mundo: si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei vtique decertarent, vt non traderer Iudæis. nunc autem regnum meum non est hic. Dixit itaque ei Pilatus, ergo rex es tu? Respondit Iesus, tu dicis, quia rex E
sum ego. Ex his verbis constat Christum se regem fateri, sed non de hoc mundo, qualis rex Cæsar fuit. Christus igitur illi calumniæ Iudæorum, qua cum velut Cæsari contradicentem accusabant, perinde satisfecit, ac si pluribus verbis vsus, dixisset: Cum Cæsar sit rex, de hoc mundo regem esse, populosque iam Cæsari subiectos ad mei principatus obedientiam ita vel inuitarem vel cogerem, vt prohiberē eos quod Cæsaris est Cæsari date; tunc quidem ego Cęsari
Matt. 6. contradicerem. neque verò iidem populi possent duobus dominis, quorum singuli ius regium ex æquo sibi arrogarent, obedire: nunc autem ego quidem sum rex, sed alterius generis & ordinis quàm sit Cæsar. nam si eiusdem or- F
dinis cum illo rex essem: ministri mei non secus pro me decertarent, quàm Cæsaris ministri decertant pro illo. Hactenus ergo Christus declarauit non qualis rex esset, verum qualis non esset. similem Cæsari se non esse, palam dixit: politicum autem gladium se habere nunquam negauit. quinimo ipsius Cęsaris politicus gladius debebat fuis-
Coloss. 1. se Christi gladius: quia Christus omnis creaturę primoge-
Psal. 8. nitus debebat Cæsaris gladium, non quidem ad latus affixum, sed pedibus suis subiectum habuisse: nec propterea Cęsar eo minus, sed eo magis eundem gladium habuisset. Nam ad rectum finem gladium suum iuxta Christi monita

dire-

A direxisset, quod vtique est verius eo vti, quàm cum ad honorem non Dei sed hominis vibratur. Christi enim regnũ tale est, vt Cęsaris gladium non tollat, sed dirigat; non in totum auferat, sed ad bonum transferat. Nihil autem impedit, quo minus in eodem regno duo reges diuersi generis & ordinis simul præsint. Nam si Herodes rex sub Cęsare *Matt. 2.*
Augusto Iudęis imperauit, adeo vt simul & Herodes & Cęsar Iudæorum reges forent; nonne multo magis poterit Christus ijsdem ipsis populis pręesse, quibus Cęsar pręest? Si regis Herodis gladius fuit etiam Cęsaris gladius; nonne multo verius etiam Cæsaris gladius debebit Christi gladius esse? Nam si duo reges, qui ambo ex hoc mundo sunt,
B poterunt simul ijsdem hominibus imperare, modo vnus eorum alteri subsit; quanto æquius est Christum regem regum, cuius regnum de hoc mundo non est, politicum gla- *Apoc. 17.*
dium sibi subiectum, atque omnino suum habere; pręsertim quem rex Christianus sub ipso gerit? Nam etsi potestatem in omnes omnium regum gladios accepit, quia pri- *Apoc. 1.*
mus & nouissimus est, cui curuabitur omne genu, & cui Deus nomen, id est potestatem super omne nomen dedit, *Esaię 45.*
vt in nomine Iesu omne genuflectatur, cælestium terre- *Philip. 2*
strium & infernorum: tamen in christianos reges, qui sese illi sponte subiecerunt, etiam ex ipsorum consensu potestatem præcipuam accepit, vt si non alius, tamen ipsis mo-
C narcha & rex regum necessario futurus esset. Nam qui dis- *Apoc. 19*
soluit pactum, nunquid effugiet? *Ezec. 17.*

Illud autem maximè omnium admiror, quomodo vnquam Protestantes in tantam cęcitatem prolapsi sunt, vt sic argumentatentur: Christi regnum de hoc mundo non est, *Ioan. 18*
ergo non habet politicum gladium, nec regna & politias *Galat. 3.*
constituit. O stulti & insensati Protestantes, quis vos fasci- *2. Tim. 2*
nauit, vt non intelligeretis veritatem, nisi quia capti à diabolo, ad ipsius voluntatem tenemini?

Idcirco enim Christus politicum gladium habet sub *Psalm. 8*
pedibus suis subiectum, atque idcirco regna & politias vsque ad finem mundi constituit, quia regnum eius de hoc

 mundo

mundo non est. Regnum enim, quod de hoc mundo non D
est, æternum est: æterno autem regno necesse est omnia
regna temporalia subesse. Ob hoc igitur ipsum quod Chri
Ierem. 1. sti regnum de hoc mundo non est, omnia mundi regna cõ
Dan. 2. stituit, transfert, dissipat, confirmat. Hoc, inquies, facit vt
Deus. Et ego dico tibi, an alius est quam Deus? Et si enim
Ioan. 1. aliud quoque fit quia Verbum caro factum est, tamen eo alius
esse non potest, quia vnus Dominus. Qui descendit (dum
Ephes 4. carnem assumeret) ipse est, & qui ascendit super omnes cę-
los, vt impleret omnia. Vt igitur ante assumptam carnem
fuit cum patre vnus Deus, sic & nunc vnus cum illo Deus
manet. Porrò, vt per assumptam carnem diuinitas eius nõ E
est imminuta, sic neque regnum eius. Tantum igitur abest o,
ne ob hoc regna constituat, quia regnum eius non est de
hoc mundo, vt è contrario ob hoc maximè, & ob hoc solũ
regna & politias constituit, quia regnum eius non est de
Nota. hoc mundo. Nam si de hoc mundo esset regnum eius, vt
maximè ad breuissimum vitæ tempus, regna constituere
potuisset, si hoc ei fortè donatum esset: certè quidẽ post-
quàm ex hoc mundo excessisset, non magis regna & poli-
tias constituere iam posset, quàm Cæsar aut Nero id nunc
facere potest. Quod enim de hoc mundo est, cum semel de
hoc mundo esse desierit, nihil amplius in hoc mundo con-
stituere potest alioqui adhuc esset de hoc mundo. Nisi for F
tè de mundo non sit, quod nec est æternum, & tamen ope-
ratur in hoc mundo.

Dicent, opinor, Protestantes, se diuinæ Christi naturæ
non negare auctoritatem constituendi regna & politias.

Atqui, cum humana Christi natura instrumentum diui-
nitatis sit in iis omnibus, quæ Ecclesiam ædificant, (non
est enim aliud nomen sub cælo datum hominibus in quo
Act. 4. oporteat nos saluos fieri, præterquàm nomen Iesu Christi
Nazareni, hoc est Dei & hominis) nos verò ante docueri-
mus sępe expedire Ecclesię, vt regnum fidele (cuiusmodi
olim Dauidis, nuper autem Caroli Magni, aut Othonum
fuit) constituatur, itemq; vt infidele regnum (quale olim
Saulis

A Saulis, nuper autem Ludouici Bauari, & Henrici Octaui fuit) dissipetur qui negat Christum, ad hoc missum, vt vlla omnino regna, vllasuè politias constituat; is negat diuinã Christi naturam per instrumentum assumptę carnis id operari, ad quod operandum Christus fuit præcipuè missus. verùm de hac re satis. Iam ad alia eiusdem ferè generis transeat oratio.

Quomodo intelligantur ea Christi verba: Quis me constituit iudicem aut diuisorem super vos?
Cap. VIII.

B

HRISTVS (inquiunt Magdeburgenses) negat Cētur. 1.
se hic constitutum iudicem. hæc illi. More suo lib. 2. c. 7
apponunt ad verbum Dei vinentis, vt apponat
super illos Deus plagas in Apocalypsi denun-
tiatas. nullibi dicit Christus, Ego non sum hic constitutus Apoc. 27
iudex dicit quidem, Quis me constituit iudicem aut diui- Luc. 12.
sorem super vos? Sed hęc verba magis admonent vt quæramus quis Christum iudicem constituerit Deus videlicet non homo: & super quos eum in hoc mũdo constituerit, nempe in particularibus causis de iudicandis super fideles, & non super infideles.

C Est autem iudicium quoddam vltimum & vniuersale, in 1. Pet. 4.
quo tam viui, quam mortui iudicabũtur. Omnes enim nos 2. Cor. 5.
oportet manifestari ante tribunal Christi, vt referat vnusquisque propria corporis prout gessit siue bonum, siue malum. quod iudicium quin ad Christum pertineat, neq; Protestantes negant.

Alia verò iudicia particularia sunt, quæ ante illud vltimum in hoc mundo exercentur. Ista etiam omnia vniuersali iudicio Christi subsunt, sicut ipse dicit, Pater non Ioan. 5.
iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit Filio & potestatem dedit ei etiam iudicium facere, quia filius hominis est. sed ex istis particularibus iudicijs quædã interim apud

1.Cor.6. infideles,& iniquos exercentur. Super ista singillatim per D
seipsum, vel omnino per dispensatores mysteriorum suorum administranda, Christus non est in hoc mundo iudex constitutus. Nam cum Christus in mundum sit missus, non vt iudicet mundum, sed vt saluetur mundus per ipsum;
Ioan. 3. ista nec ad Dei honorem, nec ad finem fidei salutem ani-
1.Petr.1 marum in illa particulari infidelium disceptatione referuntur: & ideo non pertinēt ad præsens & militans forum Christi. cum autem Christus de illis omnibus simul in fine sæculi iudicauerit, tunc demum ipse illa omnia referet ad honorem Dei, & ita subiecta ei erunt. Itaq; cum fratres isti de quibus iam agitur nescientes aut quis esset Chri-
stus, aut cur in mundum venisset, apud eum veluti quem- E
piam de sæculi iudicibus, quos Cæsar aut Pilatus constituerat familiæ Herciscundæ iudicio experiri vellent, Christus
Luc. 12. meritò ab illis quærit: quis me constituit iudicem aut diuisorem super vos? quasi diceret, nec ab humana quapiam potestate super vllos, nec à diuina super vos hoc fine litigantes constitutus sum iudex. Ego enim ad particulare iudicium super infideles causis singulis administrandum non sum in hoc mundo constitutus Iudex. Dixitq; ad illos, Videte & cauete ab omni auaritia: quia non in abundantia cuiusquam vita eius est omnibus quæ possidet. Stul-
tus est qui sibi thesaurizat, & non est in Deum diues. Ex F
quibus Christi verbis apparet illos non fuisse adhuc in Deum diuites, nec in Christum credidisse. Alioqui Christus non negasset se iudicem super illos constitutum. nam Christus nunquam recusauit discipulorum suorum singu-
Luc. 10. las lites & audire & iudicare. Itaq; cum inter Apostolos non semel orta esset contentio, quis eorum videretur esse
Matt.20 maior: non solùm omnes ad humilitatem exhortatus est, vt eo pacto magni apud Deum fierent, sed etiam nominatim eodem ipso tempore definiuit quis eorum esset ma-
Luc. 22. ior, dū ad Petrū iā tunc diceret. Ego rogaui pro te vt nō deficiat fides tua. & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Infirmum in fide assumere, & confirmare illius est,

qui

A qui maior ceteris in causa fidei sit. Maior autem factus est Petrus per Christi precationem. Alio etiam tempore cũ inter Martham & Mariam sorores tacita quædam orta esset, contentio, vtrum videlicet Maria, quæ corde intentissimo verbum Dei ex ore Christi audiebat, pedes Christi ad quos mira suauitate sedebat, relinquere, & Martham, quæ Christũ ac discipulos eius hospitio excipiebat, in illo sancto ministerio adiuuare deberet nec ne? iamq; Martha interpellaret Christum dicens: Domine, dic sorori meæ vt me adiuuet: Dominus tamquam iudex à Deo super illas fideles sorores constitutus, pro Maria contra Martham tulit sententiam, dicens: Martha Martha solicita es, & turbaris erga plurima, Porrò vnum est necessarium: Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Audiuimus (inquit Augustinus) sermonem [Marthæ] interpellantis, & sententiam [Christi] iudicis, quæ sententia interpellanti respondit, susceptam defendit. hęc Augustinus. Exercuit ergo Christus iudiciũ inter discipulos suos, quod inter profanos recusauit exercere. neque mirum: aliter enim se gerit Christus erga eos, qui per ipsius portas in ciuitatem eius intrant, & in domo eius degunt, quos non dicit iam seruos sed amicos: quia omnia quæcunque audiuit à Patre nota fecit illis, & mysteria sua tremenda illis communicauit; longeq; aliter cum ijs egit, qui tamquam porci adhuc in tenebris ignorantię Dei, cœnoq; voluptatum carnalium volutantur. Foris canes & venefici, & impudici, & homicidæ & idolis seruientes, & omnis qui amat & facit mendacium. Vnde etiam B. Paulus ad Corinthios ait, de ijs qui intus sunt, vos iudicatis. Nam eos qui foris sunt, Deus iudicabit. Nec indignum Christo est, vt de sęcularibus etiam negotijs, quę intra Ecclesiam ipsius agitantur, cognoscat, cum ea cognitio in amore Dei ad ædificationem Ecclesię referatur. Vnde nominatim Paulus de sęcularibus Ecclesiæ negotijs tractans, Nescitis, inquit, quoniam Angelos iudicabimus, quanto magis sæcularia? Si ergo Christiani de ijs qui intus sunt iudicant, & sæcularia iudicant-

B

C

Rom. 14.

Luc. 10.

Aug. in ea Christi verba.

Apo. 22

Ioan. 15.

Apo. 22

1. Cor. 5

1 Cor. 6.

Ioan. 15 cant; Vtrum ipse Christus, qui vitis est, nos autem palmi- D
Apoc. 22 tes; qui radix est, nos autem rami; qui caput est, nos autem
Ephes. 1. ipsius membra. tamen super illos constitutus iudex non
est, sup quos ipsius ministri sunt iudices constituti? Quam
1. Cor. 5. blasphema est hęc cogitatio? Quasi verò nos omnem
quam habemus potestatem a Christo solo non accepermus, in cuius nomine & persona facimus omnia. Vtrum
dicent Protestantes tam ministros Christi, quàm ipsum
Christum posse leuia quędam sęculi negotia cognoscere
ac definire; sed causas regnorum & potinatum non esse
Christi iudicio subiectas? Ergone ad contemptibilia sęculi
1. Cor. 6. iudicia intra Ecclesiam suam exercenda missus est Chri-
stus, & non ad maiora illa diiudicanda? Vtrum & hęc no- E
ua blasphemia non habebitur? nam si aliqua sęculi nego-
tia cognoscit Christus, & super illa iudex constituitur;
quanto magis grauiora sæculi negotia sub ipsius potesta-
Exod. 18 tem cadunt? Quo enim maior est quisquam iudex, eò ma-
Deuter. gis ad illius tribunal grauiora quęq; referũtur: Christus au-
17. tẽ est iudex omniũ maximus, qui & viuorum & mortuorũ
Rom. 14. dominatur, clauesq; mortis & inferni habet. Cum ergo
Apoc. 1 iam constet sæcularia, quæ intra Ecclesiam agitantur, non
1. Cor. 6 esse ab ipsius tribunali aliena, vtique etiam constat, inter sę-
culares causas, quæ in Ecclesia ipsius agitantur, nihil esse
tam sublime, nihil tam arduum, nihil tam potẽs, quod sub
ipsius cognitionem & iudicium non cadat. sunt autem in F
Ecclesia ipsius Imperatores & reges Christiani, sicut Esa-
Esaię 60 ias prædixit, & res ipsa loquitur. Ergo Christus etiam su-
& 62.
Ierem. 1. per Imperatores & reges iudex est constitutus, vt euellat
& destruat, & disperdat, & dissipet, & ædificet, & plantet.
Quę cum ita se habeant, liquido apparet, quàm falsò dicant
Magdeburgenses & ceteri Protestantes, Christum negasse
quod hic, id est in hac vita constitutus esset Iudex. Non hoc
Luc. 12. dixit, non hoc sensit Christus, dixit, Quis me constituit iu-
dicem aut diuisorem super vos? sensit, Non sum constitu-
tus iudex omnino ab hominibus: à Deo quidem sum con-
stitutus, sed non ad diuidendam inter vos hæreditatẽ, id est,
non

A non ad particularia iudicia inter infideles, per me vel per ministros meos exercenda. Secus autem se res habet in ijs causis, quę intra Ecclesiam Christi accidunt. Nihil enim eorum quæ in domo eius fiunt, a se alienum iudicat. Se- *Hebr. 3.*
des tua Deus (inquit Dauid de Christo) in sæculum sæculi, *Psal. 44.*
virga directionis, virga regni tui: quin & apud Esaiam le- *Esa. 9.*
gimus: Super solium Dauid, & super regnum eius sedebit, vt confirmet illud & corroboret in iudicio & iustitia. & ali-
bi, Iudicium gentibus proferet. itemq; apud Ieremiam, *Esa. 42.*
In tempore illo germinare faciam Dauid germen iustitię, *Ierem 33*
& faciet iudicium & iustitiam in terra. Nec est quòd quisquam dicat, hæc de spiritali tantùm, deq; iudicio conscien-
B tię, non item de fori externi iudicio intelligenda esse, nam cum omnia iudicia, quæ in externo Ecclesiæ foro exercentur, ad finem spiritalem referantur, pręsertim quoties à Christi ministro, in Christi persona & nomine exercentur, (de his enim iam agemus) vtiq; Christus meritò creditur constitutus à Patre iudex in talibus causis: nempè in regibus Christianis iudicandis, vtrum in hęresim ceciderint? & cum cecidisse conuincantur, vtrum de imperio, quod in Christianos ipsi etiam Christiani obtinēt, deponi debeant nec ne? Externi autem iudicij formam spiritalibus Eccle-
siæ iudicijs conuenire Apostolus docet, cum de suo *1. Cor. 4.*
iudicio agens dicit, Quid? vultis in virga veniam *2. Cor. 13*
C ad vos? & iterum, Ecce venio hoc tertio ad vos, in ore duorum aut trium testium stabit omne verbum. Hęc si potuit Apostolus Christi dicere, quāto magis ipse Christus?

Spiritalis

Spiritalis potestatis Christi excellentiam non solùm in eo consistere, quòd Spiritalibus instrumentis (cuiusmodi sunt verbum Dei, & Christi sacramenta) sed etiam in eo quòd alijs quibuscunque modis, qui Spiritum ad æternam salutem prouehunt, ex auctoritate sua, etiam cum aliorum temporali damno, & corporea læsione vtatur, sicuti sæpe vsus fuisse legitur. *Cap. IX.* D

Vm bona hominum alia sint animi, vt virtutes; E
alia corporis, vt sanitas & robur; alia externa,
vt prędia & ceteræ facultates, quemadmodum
opes, tum corpori, tum animo: tam opes verò
quàm corpus ipsum soli animo, per naturæ legem seruiunt
& obediunt. sic qui habet potestatem in animam alterius,
vt eum ad vitam æternam perducat, habet etiam potestatem
in corpus & bona eiusdem hominis, vt ijs quoque tanquam
instrumentis ad saluandum ipsius animam vtatur. Si
enim rex terrenus, cui Deus in corpus meum potestatem
1.Reg.8. dedit, regij iuris vi, potest ob vtilitatem Reipublicæ, cui
præest, filios meos tollere, vt faciat sibi equites, & pręcursores;
filias quoque vt faciat sibi focarias & panificas; agros
etiam, vineas & oliueta, vt det seruis suis; quanto magis cui F
Heb.13. Deus dedit potestatem vigilandi pro anima mea, is debet
in filios meos, in agros, atque adeo in corpus meum ob
æternæ vitæ finem assequendum plenissimam habere potestatem?
Christus verò sicut ipse dixit, potestatem omnis
carnis habet, vt omne quod dedit ei pater det eis vitam ęternam.
Ioan.17. Habet igitur Christus potestatem in omnia corporis
bona, & omnes hominum fortunas, vt hæc ei ad futurę
vitę faciliorem applicationem quoquo modo inseruiant.
qua potestate Christus etiam sępissimè vsus est. Cum enim
appropinquasset Hierosolymis, Asinam & pullum solui
Mat.21. iussit, & ad se adduci. Vtrum igitur Christus alienam Asi-

nam

A nam & Pullum sine venia dominorum abstulit? an potius iure suo vsus est, qui & Asinæ huius ac pulli, & eorum qui has creaturas in bonis suis habebant, vt legem & prophetias impleret, Dominus erat? sic enim legimus in Euangelijs, Discipulos non prius dominos Asinę & pulli adijsse, vt ab ijs potestatem abducendi eos acciperent, sed cum Asinam & pullum foris in biuio inuenissent, soluisse illos. Soluentibus autem illis pullum, dixerunt Domini eius ad illos: quid soluitis pullum? at illi dixerunt quia Dominus eum necessarium habet, & duxerunt illum ad Iesum. Hæc est ergo regula, vt si potestas spiritalis aliqua re temporali, aut necessario indigeat, aut valde vtilem iudicet ad officiũ

B suum spiritale peragendum, illam a fidelibus iure suo postulare possit, & obtinere debeat. Ex eadem Euangelij libertate Christus misit Petrum & Ioannem, qui dicerent *Luc. 22.* patrisfamilias; dicit tibi Magister, vbi est diuersorium vbi Pascha cum discipulis meis mãducem? & ipse ostendet vobis cænaculum magnum, stratum, & ibi parate. Eodem etiam modo ad Zachæum dixit, Zachęæ festinans descende, quia hodie in domo tua oportet me manere. Quid verò *Matt. 4* quod Petrum & Andream, Ioannem & Iacobum à retibus & nauibus, & parentibus suis auocauit; & omnes hi relictis sęculi bonis secuti sunt eum? Nec ad rem pertinet, si quis dixerit, omnes istos vltrò cessisse bonis suis, & ea vel

C ipsi Christo donasse, vel ob eius amorem spreuisse: nam quidquid in hoc genere factum est, ita spontè ab illis sanctis viris factũ est, vt multo & prius & magis ab ipso Christo fieret, qui dedit eis potestatem hanc, non tantùm vt *Ioan. 1.* Deus, verùm etiam vt homo: cum satis constet, quòd iam in carne ambulans, & mysterium salutis nostræ opere & *Act. 1.* sermone exercens, non modo per instrumentum suę carnis hæc omnia effecerit, verùm etiam secundum carnem *Matt. 21* & pullo insederit, & quæ apponebantur manducauerit, & biberit tam ipse quàm discipuli eius. Si ergo Petrus & alij *Luc. 22.* omnes de quibus agitur, iustè non poterant vel bona sua propter Christum relinquere, vel partem eorum Christo

donare, præterquàm si earum rerum domini fuissent (ne- D
mo enim potestatem habet de eo statuendi, quod suum nõ
est) potestatem verò id ipsum faciendi, non a se, verum à
Christo filio homines habuerint, (sine quo tanquam pal-
Ioan. 15 mites in vitem inserti nihil facere poterãt quod ad salutem
ipsis prodesset) id omninò efficitur, vt etiam ipse Christus
(qui vt vitis vera per carnis suæ instrumentum diuinitati
coniunctum, hanc illis vt palmitibus benefaciendi pote-
statem dedit, per eandem carnem suam in eadem ipsorum
bona potestatem plenissimam habuerit. Quam enim Chri
stus ipse potestatem de bonis illorum disponendi eximiã
Ioan. 1. habuit, de hac illis impertijt, vt per gratiam illius ipsi quo-
que possent bona tam Christi (omnium Domini) quàm E
sua (pro temporali vsu) vel Christo largiri, vel sæculo relin
quere. Itaq; ex his quæ Christo auctore ipsi Christo dona-
ta sunt, facilè apparet, Christum hominem in bona ipsorũ
qui ea donarunt eximiam & præcipuam quandam habuis-
se potestatem. Neque verò ea est Christi, quæ ceterorum
hominum causa, quibus si quid de tuo contuleris, tu contu
listi solus, illi verò soli accipiunt. Ceterum si Christo, aut
alteri ob amorem Christi quippiam dederis, magis id de-
dit Christus, quàm tu, magisq; id tu accipies, quam Chri-
stus aut ille cui tu in Christi nomine id donas. Christus
enim hoc ipsum quod tu dedisti, etiam dedit per potestatẽ
qua Dominus est domus suæ; tu verò dedisti velut famulus F
Heb. 3. in domo Christi. Christus autem etiam aut Christi mem-
Mat. 6. brum donatam à te iustitiam, & eleemosynam accepit ad
temporalem vsum; tu autem eandem iterum accipies ad
æternam mercedem. Qui enim miseretur pauperis, fœne-
ratur Deo. Age verò: ne Christus Deus & homo tantum
in eorum bona qui vltrò illi obsequuntur, potestatem ha-
bere putetur: Videamus nunc quid in omnium Christia-
norum bona statuerit, quidq; damni etiam inuitis domi-
nis iustissimè aliquando intulerit, cum hęc vtraq; nec pre-
ter iustitiam, nec absq; legitima potestate fecerit. Legem
igitur hanc in omnium fidelium bona Christus tulit, non
modò

A modò vt lethale crimen haberetur, si quis habens substantiam huius mundi, & videns fratrem suum necesse habere, clausisset viscera sua ab eo (nam quomodo charitas Dei manet in tali diuite?) sed etiã reus violatæ legis esset, si non dedisset eum honorem, hoc est eum victum & vestitum duplicem Presbyteris, & Episcopis, qui pro sua cuiusq; portione dandus esset. Nam vt nemo militat suis stipẽdiis vnquam; nemo plantat vineam, & de fructu eius non edit, nemo pascit gregem, & de lacte eius non manducat: imò vt qui altari deseruiunt, de altari participant; ita & Dominus ordinauit ijs qui Euangelium annuntiant, de Euangelio viuere. Hoc igitur onus temporale cum Christus mem-
B bris suis imposuerit; nonne certum est indicium, quod in externa quoque bona eorum potestatem habet? Nam vt Cæsar imperat tributa, vnde suis ducibus & militibus stipendia soluat; sic etiam Christus facit. Habent ergo ministri etiam Christi potestatis huius, quæ in bona fidelium Christo data est, ministerium, vt & ipsi non in hac causa tantùm, sed in alia simili quæcunque præscribant, quid Christiani ad communem Ecclesię vtilitatem conferre debeant.

Io. 3. *1. Cor. 9.* *Rom. 13.* *Matt. 18*

Sed nunc accedamus etiam ad damna & pœnam aliis per Christum iustissimè inflictam. Cum venisset transfretum in regionem Gerasęnorum, occurrerunt ei duo ha- *Matt. 8*
C bentes dęmonia, de monumentis exeuntes, sęui nimis, ita vt nemo posset transire per viam illam. Dæmones autem rogabant eum dicentes: si eijcis nos, mitte nos in gregem porcorum, & ait illis, ite. At illi exeuntes, abierunt in porcos, & ecce impetu abiit totus grex pręceps in mare, & mortui sunt in aquis, & rogabant eum vt transiret a finibus eorum. Erant autem ad duo millia porcorum. Quid? An Christus ad duo millia porcorum dominis inuitis auferens, iniuria eos affecit? si nihil habet iuris in res huius mundi, aut in aliorum externa bona: profectò quod sine iure fecit, cum iniuria vt fecerit necesse est: verùm si Christus in omnia mundi bona iuris plenitudinem habuit; vi- *Marc 5.*

In Marcum. dendum est quid hinc nos ad nostram instructionem col- D
ligamus. Pro vnius hominis salute, inquit Beda, duo mil-
lia porcorum suffocantur. Quoties ergo bonorum tempo-
ralium amissio ad spirituale bonum vel nostrum, vel pro-
ximorum proficit; docemur & Christum & ministros
Christi habere à Deo ius dominos ipsos illis bonis tempo-
ralibus ob eum finem priuandi: sicut in historiis Ecclesia-
Nicephorus lib 6 cap. 17. sticis legimus, Gregorium Thaumaturgum piscinam de
qua duo fratres immoderatè ob lucrum temporale con-
tendebant, exsiccasse, & vtroque ea spe ac re priuasse. Insi-
Ioan. 2. gnius etiam illud est, quod Christus facto de funiculis fla-
gello eiecit de templo eos, qui vendebant oues & boues,
& columbas, & numulariorum effudit æs, & mensas sub- E
uertit. Quis putet nihil eos damni pertulisse? quorum &
nunc sunt effusi, & abacta pecora, & subuersæ mēsæ. Quis
neget etiam corporalem coërcionem spiritali potestatis,
& debitam & permissam, per flagellum illud de funiculis
factum intelligi debere? Cur igitur & damno & pœna cor-
porea Christus eos affecit, nisi quia potestatem habet, eos
qui domo Dei sceleratè abutuntur, & mulctare in bonis,
& corporali pœna coercere? Sed quid loquor aut de rerū
Ioan. 18. detrimento, aut de flagellatione personarū? Quis Iudæos
Christum ad eum crucifigendum quærentes in terram de-
Act. 9. iecit? nonne Christus? Quis Paulum in terram velut ictu
fulminis proiecit? Quis eum lumine oculorum priuauit?
Quis ei dixit, Durum est tibi contra stimulum calcitrare? F
Luc 14. Nonne Christus? An igitur Christus etiam stimulus est?
an & ille compellit intrare? Non omnis ergo etiam cor-
Ioan 18 porea vis aliena est à regno Christi. Nam si eos qui foris
Act. 19. sunt, partim prosternit, vt sciant se peccare, partim petes-
Nota. tit, vt eosdem compellat intrare: quanto magis coactiuam
& coërcitiuam potestatem in eos qui iam intus sunt, exer-
Hebr. 3. cet? Est enim præcipua quadam ratione dumus suæ Domi-
Matt 22 nus: vt meritò quem in sua domo sine veste nuptiali repe-
rerit, eum ligatis manibus & pedibus mitti iubeat in tene-
bras exteriores. Si ergo post hanc vitam in æternum ignē

hostes

A hostes suos conijcere potest; quanto magis coërcere eos in hac vita per quamcunque corpoream castigationem potest? maximè cum ea pœna referatur ad salutem eorum, qui puniuntur, si fortè flagellati resipiscant? Ac ne quis putet nihil simile à Christi ministris siue Prophetis seu Apostolis fieri potuisse, is perpendat etiam maiora & grauiora per illos facta esse: Ita enim visum est Deo, vt non tota Christi potestas per eum in terris agentem reuelaretur, sed partim antea, partim post, sicuti rem dispensare nouerat ille, qui omnia fecit in sapientia. Moyses igitur famulus in domo Christi, videns idololatriam filiorum Israel; si quis, inquit, est Domini, iungatur mihi congregatiq; sunt *Exod. 32*
B ad eam omnes filij Leui, quibus ait, Hæc dicit Dominus Deus, occidat vnusquisq; fratrem & amicū & proximum suum; cecideruntq; in die illa quasi viginti tria millia hominum. Gladius autem Leuitarum cuius est, si non Christi & ministrorum Christi gladius? etiam Helias propheta *Num. 25* *3. Reg. 18*
Dei, & propterea minister Christi, dixit ad Achab, Mitte & congrega ad me vniuersum Israel in Carmelo, & prophetas Baal quadringentos quinquaginta, Prophetasq; lucorum quadringentos, qui comedunt de mensa Iezabel: Quod cū esset factum, nec potuissent ignē de cælo deducere vt Helias fecerat, ait Helias ad populū, Apprehēdite prophetas Baal, & ne vnus quidem effugiat ex eis. Quos cū ap-
C prehendissent, duxit eos Helias ad torrentem Cison, & interfecit eos ibi. Cuius gladium, Aelere, istum fuisse putas? an non Christi? An non recordaris Heliam vnà cum *Matt. 17*
Moyse in monte Tabor affuisse, vt ambo Christi se prophetas & famulos esse contestarentur? Gladius igitur Heliæ Christi gladius est. Porrò an non prophetas reginæ Iezabelis ea etiam inuita Helias interfecit? ac neque regis voluntatem ea in re legitur petijsse. Habet ergo Christus, non solum sed & minister Christi, gladium supra regis & reginæ gladium, quem suo tempore inuitis etiam regibus, in salutem fidelium stringat, vt nunc Helias fecit. Totum enim hoc factum est, vt populus decem tribuum desineret

clau-

3.Reg.18 claudicare in duas partes, nec simul Deum & Baal, sed D
Deum solum sequerentur. Vnde etiam expleto holocau-
sti sacrificio, cecidit populus in faciem suam, & ait, Domi-
nus ipse est Deus, Dominus ipse est Deus.

3.Reg.19 Iste est ille Helias tanto regibus maior, vt Deus ad eum
dixerit, Vnges Hazael regem super Syriam, & Iehu filium
Namsi vnges regem super Israel, Eliseum autem vnges
prophetam pro te, & erit quicunque effugerit gladium Ha-
zael, occidet eum Iehu, & quicunque fugerit gladium Ie-
hu, interficiet eum Eliseus. Gladius igitur omnino Elhui
eus, quem Hazael portauit, minimus est inter gladios Dei,
maior ille quem Iehu rex populi Dei gessit, maximus ve- E
rò is, quem propheta Dei portauit; tantum abest vt nullum
habeat gladium Christi Ecclesia.

Postremò iste est Helias Thesbites, natus in Samaria,
subditus Achab, & Iezabelis, regum Israel, ad quem cum
rex Ochozias quinquagenarium principem, & quinqua-
4.Reg.1 ginta qui erat cum eo, misisset, isq; diceret, Homo Dei rex
præcepit vt descendas, Respondit Helias, Si homo Dei sum
descendat ignis de cælo, & deuoret te, & quinquaginta
tuos: Quod cum secundo factum esset, cogitare debes
Aclere, quòd non solùm viri centum ducesq; duo sunt oc-
cisi, verùm etiam rex schismaticus ingenti damno affe- F
ctus est, eo quòd suis militibus priuaretur.

At in nouo, inquis, testamento, quid simile habes quod
2.Cor.3. proferas? Profectò Aclere non minor est potestas eius te-
Ephes.4. stamenti quod manet, quam illius quod euacuatum est.
1.Cor.12 Non sunt Prophetis minores Apostoli; non caret tempus
gratiæ illis remediis ad æternam salutem prouehendam,
quibus lex olim abundabat. Ecce igitur tibi Elymam ma-
Act.13. gnum, oculis ad tempus ab Apostolo Paulo priuatum, vt
Paulus proconsul miraculo commotus, veritatem Dei eo
1.Tim.1 facilius in æternum videret. Ecce ubi Alexandrum & Hy
menæum satanæ traditos, vt discerent non blasphemare.
1.Cor.5. Ecce fornicatorem Corinthium eidem satanæ traditum
in carnis interitum, hoc est, vexationem, vt spiritus in il-

la

A In die saluus esset. Ecce Petrum quoque Apostolorum *Act. 5.*
principum gladio spiritus quod est verbum Dei, Ananiam
& Sapphiram hac mortali vita priuantem, vt cæteri deinceps
eò magis cauerent ne Spiritui sancto mentirentur.
Cum omnia igitur fidelium bona siue externa seu corporea,
seu etiam iura per Apostolos, & Prophetas Christi ministros,
ob animarum salutem dispensata fuerint: Quis *2. Cor. 4.*
dubitet, quin hodie quoque potestas spiritalis, quæ penès
Christi ministros constituta est, ius legitimum habeat de
bonis & iuribus fidelium ad honorem Dei, & Ecclesiæ vtilitatem
disponendi? Cuius rei elegantem rationem B.
B Paulus reddit in Epistola ad Philemonem, cum ait, Philemonem
debere se ipsum Paulo, nedum sua. Cum enim
Onesimus a domino suo Philemone aufugiens, Pauli opera
factus esset christianus, iamq; ad dominum suum iussu
Pauli reuerteretur, Paulus epistola per eundem Onesimum *In epist. ad Philem.*
scripta, rogat Philemonem, vt si quid Onesimus ei
nocuit, aut debet, id condonet. Rogat autem, cum posset
imperare: sic enim ait, Multam fiduciam habens in
Christo Iesu imperandi tibi, quod ad rem pertinet, [idest, *Imperāt Christianis Apostoli.*
quod æquitas causæ postulat,] per charitatem magis obsecro,
cum sim senex, nunc autem & vinctus. Tu Onesimum
quem in vinculis genui, qui tibi aliquando inutilis
C fuit, nunc autem & mihi & tibi vtilis, suscipe, quem
ego volueram mecum detinere, vt pro te mihi ministraret
in vinculis Euangelij: sine consilio autem tuo
nihil volui facere, vt ne velut ex necessitate bonum *Bonum ex necessitate.*
tuum esset, sed voluntarium. Si ergo me socium habes,
suscipe illum sicut me: si autem aliquid nocuit tibi, hoc
mihi imputa. Ego Paulus scripsi mea manu. Ego reddam *Se ipsum Christiani debet Christi ministris.*
vt ne dicam tibi, quod te ipsum mihi debes. Ita frater, ego
te fruar in Domino, refice viscera mea in Christo. Confidens
in obedientia tua scripsi tibi, sciens quoniam & super
id quod dico facies. Simul & para mihi hospitium. Nam
spero per orationes vestras donari me vobis. hæc Paulus,
Vbi apertè declarat ministros Christi posse Christianis
quòd

quòd officij sui est, etiam cum ipsorum temporali detrimento imperare, & illos debere obedire: vtroq; enim & imperandi, & obediendi verbo vtitur. Fiduciam (seu libertatem inquit) in Christo habens imperandi tibi, quod ad rem pertinet, propter charitatem magis obsecro. Possem, inquit, imperare tibi. Cur id? quia id quod impero ad rem pertinet, videlicet non alienum est ab officio, sed honestum, decorum, consentaneum, seu debitum. deinde confidens seu persuasus de obedientia tua, scripsi tibi. ergo & imperandi libertas in Paulo fuit, & obediendi necessitas in Philemone. Necessitas tamen quam, cum eo etiam verbo Paulus vtatur, dicens, vti bonum tuum non velut ex necessitate, sed voluntarium esset. Nam si Paulus Philemoni imperasset; cum obediendi necessitas Philemoni imposita fuisset, bonum eius velut ex necessitate fuisset, quod Paulus maluit esse voluntarium. Quæ autem est horum omnium ratio? Quia, inquit, te ipsum debes mihi. Non solùm igitur Christo, sed & ministris Christi se ipsos Christiani debent. Quorum enim ministerio Christus nostram salutem operatur, dum nos etiam debitum illis honorem reddimus, interim Christo vicissim officium præstamus. Cum ergo ministris Christi nos ipsos debeamus; quanto magis nostra omnia? quid autem est quod Paulus à Philemone aut quouis alio Christiano, qui bona huius mundi habet, deberi ministris Christi putat? nempe vt cum opus est ministret illis aut per se, aut per suos: deinde vt damnum atque etiam debitum seu æs alienum quod ipsis debetur, quando res postulat, & id expedire ministri Christi indicant, proximo remittant, idq; imputent seu adscribant Christi ministris, tamquam ipsi eius rei debitores sint: non quòd ipsi teneantur id soluere (hoc enim ioco tantùm Paulus dixit) verùm quòd ipsorū iudicio sciant se illud remittere debere: tum autem, vt pateant hospitium Christi ministris. denique vt quæcunque re indigent, hanc illis præstent, nempe quia se ipsos eis debent. Nunc animaduerte Aclere quid dicam: Si Christianus vel ministris

Obedientia Christianorum erga Christi ministros

Nota.

Ministrare Christi ministris.

Nota

D E F

A ſtris Chriſti ea, quę ipſis neceſſaria ſunt, ſuppeditare debet, ipſorum miniſtrorum cauſa: quanto magis iidem Chriſti miniſtri poteſtatem in bona Chriſtianorum habent, vt nõ iam ſibi ipſis, ſed iiſdem Chriſtianis ex ea re inſeruiant? Chriſtianis enim maximè omnium expedit, vt bona ipſorum ipſis potiſſimùm ac æternæ eorum ſaluti ſubſeruiant. Quę cum ita ſint, ſi diſpenſatores myſteriorum Chriſti iudicent ad rem pertinere, ſeu conſentaneum & honeſtum eſſe, vt rex aliquis Chriſtianus ob crimina, quæ ſine vlla ſpe emendationis perpetrat, regno quod in Chriſtianos gerit, priuetur; vtique poteſtatem habent tum in perſonam eius, quia ſe ipſum miniſtris Chriſti debet, tum in regnum, quia *Nota.*
B id quoque Chriſtianum eſt, & vſibus Eccleſiæ ſubiectum. Chriſtus quidem dum in terra eſſet, nulli mortalium vitam abſtuliſſe legitur; non quod iuſtiſſimè id facere non poſſet (ſicuti & olim per Prophetas ſuos, & poſtea per Apoſtolos fecit) verùm partim vt impleret omnem iuſtitiam, qua tunc venit vt medicus & ſaluator, venturus poſtea vt iudex; partim vt Iudæi nullam eum accuſandi, multoq; minus occidendi ſpeciem haberent; partim etiam patienter agens propter ipſos delinquentes, nolens aliquos perire, ſed omnes ad pænitentiam reuerti. Vnde etiam Eccleſia regulam accepit, vt nulli nominatim vitam auferendam corporalem curet, nullius ſanguinem profuſum cupiat, *Exod. 32. 3 Reg. 18 Act. 5. Matt. 5. & 9. & 25.*
C ignorans vtrum benignitas Dei ad pænitentiam eum adducet, qui iam alioqui ſceleratiſſimus eſſe cognoſcitur.

Gladius enim Eccleſiæ in ædificationem datus eſt, non in deſtructionem; ad vitam conferendam, non ad inferendam mortem; ad defenſionem gregis, non ad læſionem pecoris; ad arcendum lupum, non ad deuorandum agnum. Si quis tamen tam rapidus eſt, vt ex agno fiat lupus, gregem inuadat, oues furetur, mactet, diſperdat; ſi quid huic homini grauius euenerit, ſibi debet imputare, qui vltrò in gladiũ Eccleſię incurrens, ſibi ipſe malum quæſiuit. Scimus enim ſcriptum eſſe, Qui ceciderit ſuper lapidem iſtum [qui Chriſtus eſt] confringetur: Super quem verò lapis iſte ceciderit, *1. Cor. 10* *Matt 21*

rit, conteret eum. Hinc fit, vt si quis ita fidem oppugnet D
intra Ecclesiam, vt gladio, quem sub Christo portat, contra ipsum Christum vtatur, vim eius alia iustiori vi repellere necesse habeamus.

Ex ijs autem quæ iam diximus, constat maiores nostros 2. Cor. 10 Episcopos, & Præsules secundum potestatem relictam Ecclesiæ Dei, leges iustissimas in Concilijs celeberrimis In Lateranensi Concilio. condidisse, vt si quis hęresem (quo scelere nihil grauius cogitari potest) condidisset, propugnasset, aut sciens & volens secutus esset; is eo ipso priuaretur omni potestate sua, omni dominio rerum suarum, omniq; iure quod ante habuisset; quò facilius quisq; aut pœnę grauitate deterritus, à tam horrendo crimine abstineret, aut si hoc E
nollet facere, ab alijs tamen ad quos ea res pertineret, castigari posset; qui scientes eum tali pœna teneri, ad vindictam istius facti legi opem suam, velut ad restinguendum commune incendium, primo quoque tempore conferrent. F

DE

DE CLAVE DAVID
LIBER SECVNDVS.

Christum militantis Ecclesiæ suæ militans fundamentum & ab initio fuisse & vsq; ad finem sæculi manere. C A P. I.

Ntequam muteretur alicuius magnæ
domus ipsum fundamentum, supra
quod semel ędificatum erat; necesse
B se est tectum dissolui, parietes dirui,
totamq; priorem domus formã
mutari: quod quidem tum recta ratio,
quam quotidianus vsus ita se
habere testatur. Ecclesia verò Chri- *1. Tim. 3*
sti, quæ in terris militat, est magna *1. Cor. 3.*
domus Dei viui, cuius primum in terris fundamentum
vnus visibilis & militans pastor fuit, nempè Christus Ie- *Ioan. 10.*
sus, qui prędicationem Euangelij, fidem in se, amorem in *Luc. 10.*
Deum & proximum, Baptismum, Eucharistiam, & alia no- *Marc. 1.*
ui testamenti sacramenta, dum adhuc mortali carne vesti- *Matt. 6.*
retur, instituit, & vel suis vel suorum manibus administra- *Ioan. 4.*
C uit. Aut igitur vnus visibilis & militans pastor semper ma- *Luc. 22.*
net eiusdem Ecclesię fundamentum, aut si fundamentum
illud primum mutatur, necesse est Ecclesię domum, quam
Christus adhuc militans ædificauit, subuersam & destructam
esse. Non subuertitur autem Ecclesia Christi, aduersus
quam portę inferi nec pręualuerunt, nec pręualebunt. *Matt. 16*
Ergo vnus visibilis & militans pastor adhuc manet, & in
æternum manebit eiusdem militantis Ecclesię fundamentum.
Debet enim fundamentum toti reliquę fabricę respondere,
sicut scriptum est, Ponant fundamenta suppor- *1. Esd. 6.*
tantia altitudinem cubitorum sexaginta. Hinc quamdiu
tabernaculum Domini per desertum portabatur, altaris la-

H 2 bij,

Exod.29 bij, columnarum, atrij, & aliarum eiusmodi rerum, quæ ad D
30.36. tabernaculum pertinebant, bases & fundamenta etiam tra
latitia fuerunt, & de loco in locum à Leuitis portabantur.
Postquam verò Salomon templum Deo in Hierusalem fi-
3. Reg. 8 xit & erexit, etiam illius templi fundamenta in eodem lo-
co fixa & erecta permanebant. Adeo vndiq; fundamen-
tum eiusdem naturæ & condicionis est, cuius & reliqua do-
mus. Quę enim proportio aut conuenientia domus in
terra militantis, cum fundamento quod nullo modo in
terra militat, sed tantùm in cęlo triumphat? Nonne quan-
tum distat cælum à terra, tanto interuallo domus eiusmo-
di abest à suo fundamento? Quis enim ex nobis valet ad E
Esaię 55 cælum conscendere, vt fundamentum domus nostræ ad
Deuter. nos deferat? An ideo Christus de cælo in terram descen-
30. dens carnem passibilem & mortalem assumpsit, fratribusq;
Ioan.6. per omnia assimilatus, in terris visus, & cum hominibus
Heb 2. conuersatus est, vt post visibile militantis Ecclesiæ funda-
Baruch. mentum, palam aperteq; in medio Synagogæ iactum, iam
3. deinceps fundamentum illud visibile à visibili domo, quæ
Ioan.18. super illud constructa erat, auferretur, domusq; adhuc mi-
litans sine suo fundamento adhuc militãte relinqueretur?
At Christus ad hoc venit vt ipse requireret oues suas, & vi-
sitaret eas sicut visitat pastor gregem suum, quãdo fuerit in
Ezec 34. medio ouium suarum dissipatarum. Non tãtùm in cęlo est F
Christus pastor noster, sed & in medio ouiũ suarũ, nec so-
lùm in medio earum per fidem nostram, & diuinitatẽ suã,
Ier. 23. velut inuisibilis, nam hoc modo & ante assumptam car-
nem in medio nostrum fuit: Sed nunc per carnem visibi-
lem in medio ouium suarum habitat. Alioqui verò nec
oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascen-
1. Cor. 2 dit; quodnam sit illud fundamentum, quod Christus in cæ-
Ioan. 10 lis iecit. Porrò cum Ecclesia Christi super Christum vi-
sibilem ac militantem pastorem suum semel fundata, non
1. Cor. 3. possit aliud fundamentum pręter eundem visibilem Chri-
stum habere, omnino restat vt Christus vnà cum Ecclesia
sua militante, adhuc in terris militet.

Quomodo

A *Quomodo Christus adhuc sit militans fundamentum Ecclesiæ suę.* Cap. I I.

CVm Christum, qui quadragesimo post resurre
ctionem suam die in cęlum ascendit, secundū *2. Cor. 5*
carnem iam non nouerimus; quomodo is ho-
die manet visibile ac militans Ecclesiæ suæ
fundamentum? Id vtiq; fit, dum eadem illa potestas, qua
Christus adhuc militans militantem Ecclesiam suam vnus *Mat. 10.*
ac solus in summo rerum administrandarum gradu rexit,
in alium pastorem vnum ex Christi mandato transfertur, *Ioan. 10.*
B qui personam Christi quatenus ea dum Ecclesiam funda- *Luc. 10.*
ret, mortalis ac visibilis erat, in oculis fidelium vsque ad
finem sæculi gerat, & repręsentet. Nam cum Christus
in terris existens per omnipotentiam diuinitatis suæ, qua *Ioan. 5.*
Deo patri æqualis est, omnia operatus sit: diuinitas verò
eius ab hominibus in seipsa non potuerit videri; sed tan- *Ioan. 1.*
tùm per externam quandam virtutem oculis auribusque *1 Ioan. 1*
hominum admotam, se se illis videndam credendamque
exhibuerit: modus autem quo diuinitas Christi Ecclesiam
in hoc mundo fundauit & rexit fuerit ille vt turbas doce-
ret, discipulos colligeret, Sacramentis initiaret, Apo-
stolos in messem Domini mitteret, ac in vnitate con- *Luc. 6.*
C tineret: si potestas hoc ipsum faciendi personæ cuipiam *& 10.*
fideli à Christo committatur; hęc persona quatenus hac *Ioan. 4.*
potestate prædita est, nihil erit aliud, quàm visibilis & mili-
tans Christus. Cum enim tam membra quàm dona Chri-
sti dicantur Christus; membra quidem sicut ipse ad Saulū
quosdam ex membris suis persequentem dixit: Quid me *Act. 9.*
persequeris? dona verò, sicut Paulus ait, Quicunque in *Gal. 3.*
Christo baptizati estis, Christum induistis, idq; quoniam *Luc. 8.*
hęc vtraque veram & germanam Christi virtutem in se
continent: quanto magis primum ac præcipuum totius
Ecclesię membrum, primo ac præcipuo visibilem dono-
rum Christi prędıtum, nempe quòd visibilem Christi per-
sonam

sonam sibi ab ipso Christo impositam ob communem to- D
tius Ecclesiæ administrandæ vtilitatem sustinet, visibilis &
militans Christus iure optimo censebitur? At si alia quæ-
piam gubernationis Ecclesiæ forma, quam Christus ipse
dum in oculis hominum fundaret Ecclesiam suam, non
exercuit, excogitaretur, iam hæc forma non esset ille visi-
bilis & militans Christus, qui velut rex & monarcha spi-
ritualis militantem Ecclesiam suam super se pastorem
vnum in terris olim fundauit, & rexit, sed idolum aliquod
esset ab hominibus confictum, & adinuentum. Christi
1 Cor. 3. autem Ecclesia nec aliud fundamentum præter Christum
substerni sibi patitur, & cum super eum visibilem & mili-
tantem semel ædificata sit, quamdiu ipsa militat, eum in E
Ioan. 10. fundamento suo visibilem & militantem eo quo iam dixi
modo vsque ad consummationem sæculi retinet. Vna
Matt. 24 enim domus Ecclesiæ non solùm ab vno patrefamilias
Marc. 13 Christo gubernatur, sed etiam eo peregrè proficiscente,
Luc. 12. vni seruo fideli ac prudenti administranda committitur;
cui & præcipitur vt vigilet, cibumq; conseruis suis in tem-
pore det, & interdicitur ne conseruos suos percutiat;
ex quibus efficitur, vt in omnes cõseruos suos potestatem
acceperit, tamquam supra familiam Domini sui consti-
tutus.

Petrum loco visibilis præsentiæ Christi visibile ac mi- F
litans Ecclesiæ fundamentum fuisse.

Cap. III.

E quemquam fidelium lateret quisnam esset,
quem Christus loco visibilis præsentiæ suæ, vi-
sibile ac militans Ecclesiæ fundamentum con-
stitueret; Christus voluit, vt in nomine suo,
quod omnes qui vspiam Christi Euangelio crederent, au-
dituri essent, tantæ potestatis indicium circumferret: Chri-
Ioan. 1. sto ad eum dicente, Tu vocaberis Cephas, quod interpreta-
tur

A tur Petrus. Itaq; cum Christus sit petra, super quam ipsius 1. Cor. 10
Ecclesia ędificatur, quid aliud est Petrus à Christo petra co 1. Cor. 3
gnominatus, quàm militans illud Ecclesiæ fundamentum,
quod Christus loco visibilis præsentiæ suæ substituit &
surrogauit? Ne quis enim aliorsum Petri cognomentum
traheret, Christus ipse id interpretari dignatus est, ad eum
dicens, Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ec- Matt. 16
clesiam meam: quasi diceret, non ob alium finem te co-
gnominaui Petrum, quàm ut in sustentanda Ecclesia mea
petrę officio, idest mea vice fungereris. Nec semel id aut
vno modo significasse contentus, cum Apostoli post men
tionem à Christo de morte sua factam, omninò scirent
vnum aliquem ipsorum ceteris pręfuturum, ac propterea
B contenderent inter se quis eorum videretur esse maior;
illo ipso tempore Christus primùm in genere ad omnes Luc. 22.
Apostolos dixit, Qui maior est in vobis, fiat sicut iunior, &
qui pręcessor sicut ministrator, aliquem inter ipsos verè
maximum esse declarans: Deinde nominatim ad Petrum
dixit, Simon, ecce Satanas expetiuit vos, [omnes scilicet
Apostolos, ad quos omnes in voius Petri persona loqui-
tur, quia omnes in illo tamquam membra in suo capite
comprehendebâtur] vt cribraret sicut triticum. Ego au-
tem omnibus vobis consulturus, non ex æquo pro omni-
bus vobis, sed potissimùm ac primùm rogaui pro te vt non
deficiat fides tua, hoc est vt tu in causa fidei sis tamquam pe
C tra solidissima. Quid ergo de reliquis Apostolis fiet? illi
quidem quod ad fidem attinet securi erunt, quia Petro du-
ci suo & præcessori adhęrebunt: vnde sequitur, Et tu ali-
quando conuersus confirma fratres tuos. Christus Petrũ
solum immediatè in fide confirmat, ceteros autem Aposto
los cõfirmat quidem, sed per interiectam Petri personam
& potestatem. Cum enim Apostoli sint quos satanas ex- Luc. 22.
petit cribrare, etiam Apostoli sunt, quos Petrus iubetur
confirmare. Per Apostolos autem & pastores Dominici
gregis adhęrentes Petro, etiam ceteri fideles in fide con-
firmantur. Porrò cum fideles Ecclesia Christi sint, quan-
do

do Christus precibus suis facit, vt non solùm plebs Christiana, verùm etiam pastores omnes ab vno Petro in fide Christi confirmentur, tunc Ecclesiam suam supra vnum Petrum ędificat, vt semper in Ecclesia Christi sit visibilis quidam ac militans Christus, qui Ecclesiam super visibilē ac militantem Christum ab initio ędificatam absque huius fundamenti mutatione, totiusq; ędificij subuersione, ad finem vsque sæculi perducat. Nam portę inferi non prę- *Matt.16* ualebunt aduersus illam Ecclesiam Christi, quam ipse adhuc in terris militans supra se ipsum adhuc militantem fundauit. D

Quàm superior ceteris Apostolis vnus Petrus sit tam in iure quàm in vsu clauium. E

Cap. IIII.

Isa.22. Laues regni cælorum, quæ summam gubernandæ Ecclesię potestatem designant, ab initio soli *Apoc.3.* Petro sunt promissæ, Christo ad illum dicente, *Matt.16* Et tibi dabo claues regni cælorum. Cum igitur verax sit Christus, ab initio soli Petro sunt datę. Donatio autem clauium soli Petro facta ius quoddam singulare & eximiū in eisdem clauibus ei acquisiuit. Etsi enim omnium Apostolorum ac totius Ecclesię personam in accipiendis clauibus sustinuit, tamen cum hanc Ecclesię personam non ab Ecclesia, sed à Christo sibi impositam substinuerit, eo ipso inter Christum & Ecclesiam velut Moy- F *Matt.16* ses inter Deum & populum interiectus est; tanto maior ceteris Apostolis effectus, quanto propius ad Christum accedit, qui primatum in omnibus tenet. Claudit ergo *Colos.1.* Petrus, & nemo aperit: Aperit, & nemo claudit. Nec *Esa.22.* tantùm claues, verùm etiam vsus clauium soli Petro datus est antequam alij cuipiam Apostolo daretur, Christo ad *Matt.16* solum Petrum dicente, Quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum in cælis: & quodcunque solueris super

terram,

A terram, erit solutum & in cælis. Quod autem in quoque re-
rum genere primum est, id & dignissimum, & maximè sta-
tum ac ordinarium habetur, tamquam cuiuslibet ordinis
inde orituri principium ac fundamentum. Potestas igitur *Matt. 18*
clauium, quæ postea ceteris Apostolis donata est, lōgè in-
ferior est illa potestate, quæ soli Petro donata fuit. Pri-
mùm, quia potestas aliorū Apostolorū nō ius aliquod cla-
uium, sed vsum tantummodo comprehendit. Neque verò
ad illos dictum legitur, vobis dabo claues regni cælorum,
sed quæcunque ligaueritis & solueritis. Ligare autem &
soluere ad vsum clauium, non ad primarium ius pertinet.
Deinde hic ipse vsus clauium tunc demū ceteris Apo-
B stolis donatus est, cum prius iam soli Petro datus fuisset.
Qui autem ceteris paribus prior est tempore, potior est
iure.
Iam verò, cum in quolibet regno summa potestas pe-
nes vnum sit, non possunt claues regni cælorum ex æquo
penes omnes Apostolos esse: alioqui non tam regni quam
aristocratię claues dicerentur.
Præterea vsus clauium, qui Apostolis collatus est, pen-
det ac desumitur ab illis clauibus, quę iam soli Petro sunt *Matt. 16*
datæ. Quibus enim aliis quàm Petri clauibus, cum aliæ
nulle vnquam fuisse tradantur, aut ligabunt Apostoli, aut
soluent ostij Ecclesiæ seram?
C Potestas igitur Apostolorum cum originem aliquā ex
Petri potestate sumat, vtiq; minor est origine ac fonte suo:
non quod dicam Petrum auctorem esse illius potestatis,
quæ Apostolis collata est, sed originem vnde sumpta est.
Nam vt Deus vnam ex costis Adæ tulit, eamq; in mulierē *Gen. 2.*
ædificauit, vt viro suppeteret adiutorium simile sibi, vnde *1. Tim. 2*
Apostolus infert, Virum post quem, ex quo, & propter
quem mulier facta est, caput mulieris esse: itemq; vt Deus *1. Cor. 11*
de spiritu quem prius Moysi dederat, tulit, eumq; septua-
ginta viris de senibus Israel tradidit, vt onus populi vnà *Num. 11*
cum Moyse sustinerent, & non solus ille grauaretur, ex
quo etiam rectè concludi potest, Moysen septuaginta vi-

I rorum

rorum caput ac principem esse: deniq; vt tam Heuę caro D
ex Adamo, quàm septuaginta vitorum potestas ex spiri-
tu Moysis desumpta est, quo vnitas & humani generis in
vno Adamo, & Synagogæ veteris in vno Moyse conser-
Act.17. uaretur, ne duo essent etiam in hoc mundo humanarum
Matt.18 potestatum principia, sed vnum: eodem prorsus modo
Christus velut ex latere ac spiritu Petri potestatem ligan-
di & soluendi, quam Apostolis dedit, accepit, vt nec Petro
deesset adiutorium vndecim Apostolorum in Euangelio
Matt 28 & fide Christi propaganda: nec tamen potestatis Ecclesia-
Matt 16 sticæ duplex in Ecclesiæ membris origo, sed vna esset ex
Num.11 vno Petro fundata. Ex quo rectè inferimus, Petrum post-
quem, ex quo, & propter quem (ne videlicet solus ille gra- E
uaretur) instituta est potestas Apostolica omnium Aposto
Matt.10 lorum ex institutione Christi caput ac principem esse, vn
de & primus Apostolorum in Euangelio Matthæi Apo-
stoli vocatur.

Matt.18 Postremò cum dictum est Apostolis, Quęcūque ligaue-
ritis super terram erunt ligata in cælo; & quæcunque sol-
Matt.10 ueritis super terram, erunt soluta & in cælo; iam erat Pe-
trus non tantùm vnus, verùm etiam primus ex illis. Itaq;
cum hæc verba saluo primatu Petri necessariò intelligen-
da sint, hunc sensum capiunt. Quęcunque aut vos omnes,
quorum primus est Petrus, aut singuli vestrum saltem Pe-
tro non contradicente, aut saltem duo ex vobis, quorum F
vnus sit Petrus, super terram alligauerint aut soluerint,
erunt ligata & soluta etiam in cælo. Qui sensus eius loci
proprius ac germanus esse conuincitur: quia ibidem sub-
Matt.18 iungitur, Iterum dico vobis, quia si duo ex vobis consense-
rint super terram, de omni re quamcunque petierint, fiet
illis a Patre meo, qui in cælis est. non igitur sufficit vnius
Apostolorum consensus, verùm & alterum oportet vel
expressè vel tacitè consentire, vt ratum sit in cælo quod
in terra petitur. Sed quis est ille alter in terra cuius consen
sus perpetuò adesse debet? Vtique Petrus Apostolorum
princeps. Nam quis capite ac principe suo contradicente,
qui

A qui saltē in ea re de qua agitur, caput ac princeps propriè
sit, consensum in aliqua re suum rectè atque ordine inter-
ponit? Quare Christus adhuc dilucidius mētem suam ex-
plicans, adiecit. Vbi enim sunt duo vel tres congregati in *Matt 18*
nomine meo, ibi sum in medio eorum. Ecce non satis est
duos aut etiam tres consentire, nisi & illi congregentur in
Christi nomine, hoc est in ea potestate, quam Christus ad *Matt 16*
ligandum & soluendum atque ad congregationes facien-
das instituit. Constat enim ex ipsis Apostolorum scriptis
nomen Dei in scripturis sacris significare diuinam virtu-
tem ac potestatem. Potestas autem siue ligandi & soluen *Philip 2*
di, seu congregandi Apostolos aut eorum successores, ad *Act. 4.*
B quem potius pertinet quàm ad Petrum, qui claues portat, *Ioan. 21*
quiq; supra omnes alios agnorum & ouium pastor est, vt-
pote plus aliis Christum diligens, & in eo gradu singulari
pastor à Christo constitutus? Quod si etiam aliter Christi
nomen accipere libet, vbi perinde in terris reperiretur
Christi nomē, ac in eo quem Christus vera petra Petrum *Ioan. 1.*
à se ipso cognominauit? Petrus ergo potestatem clauium
liberam & absolutam habet. Apostolorum verò potestas *Matt. 16*
ad Petri potestatem astringitur & alligatur.

Summa prærogatiuarum Petri supra omnes alios Apostolos. Cap. V.

C

SOlus accepit promissionem vt cognominare- *Ioan. 1.*
tur Cephas seu Petrus, tamquam petra, quæ *1. Cor. 10*
Christi æternæ petræ visibilem & militantem
locum in sustentanda militante Ecclesia tene-
ret, idq; ei promissum est antequam confessus esset Chri-
sti diuinitatem, vt non illa confessio hanc dignitatem, sed
huius dignitatis promissio illam pepeterit confessionem.

Primus Apostolorum solus constituitur:

Cui potissimùm Deus fidem Christi confitendam re- *Matt. 10*
uelauit, eo ipso caput prædicandæ & confitendæ fidei eum *Matt. 16*

constituit. D

Matt. 6 Qui Christum pro Apostolis omnibus & tota Ecclesia confessus est, gratiam Dei vacuam in se non esse ostendēs, sed capitis officio fungens.

Ibidem. Super quem Christus promisit se ædificaturum Ecclesiam suam, vt hoc totum non nisi Ecclesię causa Petro donatum sciremus.

Ibidem. Aduersus quem promisit non præualituras inferorum portas. Nam si non pręualebunt aduersus Ecclesiam, quæ super hanc militantem petram ædificatur, quanto minus præualebunt aduersus ipsam petram?

Ibidem. Cui soli Deus dedit claues regni cælorum, idest, summam potestatem, & eam non popularem, nec aristocraticam, sed monarchicam, qua regiam & cælestem Dei familiam gubernaret. E

Ibidem. Earumq. clauium tam efficacem & absolutum vsum soli Petro in primis contulit, vt quicquid ille solus ligaret aut solueret in terris, ratum fieret in cęlis. Nam ceteris

Matt. 18 Apostolis hoc ipsum quidem, sed postea, & tunc iam demū conceditur, si duo illorum consenserint, idest, si Petrus ei quod ab illis fit, minimè contradixerit.

Luc. 22. Pro solius Petri fide primùm ac immediatè Christus rogauit, pro ceterorum autem in Petro.

Ibidem. Petrum iussit confirmare fratres suos, nempè ipsos Apostolos, vt porequos à Satana cribratos Christus per Petrum confirmat. F

Ibidem. Dum Apostoli de primatu litigarent, Christus aliquem inter illos maximum & præcessorem esse affirmans, mox docet Petrum esse illum maximum.

Ioan. 21. Petrum plus aliis Apostolis & discipulis Christum dilexisse Dominus ex modo interrogandi eum nos docet, Diligis me plus his?

Ibidem. Petrus in eo singulari gradu constitutus, quo plus aliis Christum dilexit, iubetur agnos Domini pascere. Iubetur ergo illos super omnes alios pascere.

Ibidem. Nec agnos tantùm, sed & ipsas oues, quæ sunt matres

agnorum

A agnorum Petrus iubetur pascere, hoc est pastores & Apostolos ipsos. Isti enim sunt aliorum fidelium matres, quæ parturiunt illos donec formetur in eis Christus. Galat 4.

Qui accipiebant didrachma, quæsiuerunt à Petro, vtrũ Christus solueret didrachma necne? nam & illi quamuis à Christo alieni, tamen ex iis quę gerebantur, perspicuè videbant, Petrum in toto Christi comitatu principem esse. Matt 17

Pro solo Petro ex omnibus Apostolis perinde ac pro Christo didrachma soluitur. Vnde Apostoli hoc signo primatus admoniti, statim de primatu litigabant. Ibidem. Mat 18.

Cum piscatio Apostolorum (vel ipso Christo interprete) ad homines capiendos referatur, in hoc toto genere Petrus vbiq; primus tenetur, nam Christus in Petri nauim potissimum ascendit, vt ad eius Ecclesiam se potissimum peregrationem suam accedere demonstraret. Matt 4. Luc. 5.

B

In Petri nauicula sedet, vt se in Petri Ecclesia perpetuò manere & quiescere ostenderet. Ibidem.

Inde turbas docet, vt ex Petri Ecclesia fideles in æternũ docendos innueret. Ibidem.

Petrum iussit in altum ducere, vt illum totius Ecclesiasticæ disceptationis principem esse ac ducem significaret. Ibidem.

Primus Petrus in verbo Christi rete laxat, piscesq; tantos capit, vt etiam aliorum auxilio ad extrahendum rete opus esset. Ibidem.

C

Ceteri Apostoli dicuntur socij Simonis, & cum illo piscatum eunt. Ibidem.

Solus Petrus liberè ambulat super totam aquam, id est omnibus populis præficitur: nam aquę multę significant populos multos. Matt. 14

Solus Petrus viso Iesu mittit se in mare ceteris nauigio venientibus, quia illorum potestas prę Petri potestate certis finibus concludebatur. Ioan. 21

Licèt dum Petrus ad Christum properaret, alij discipuli rete piscium traherent; tamen ad terram illud non traxerunt, donec ascenderet in nauim Petrus, & rete in terram traheret. Nihil enim omnibus suis numeris in Ecclesiæ Ibidem.

sticis

sticis causis impletur, donec Petrus ei supremam apposue D
rit manum.

Luc. 22. Quamquam duorum gladiorum, quos Apostoli habe-
bant, mentio in Euangelio fiat: tamen solus Petrus gladiũ
portasse legitur, quem Christus non alienum sed suum,
Matt. 26 idest Petri gladium vocauit, cum diceret, Conuerte gla-
dium tuum in locum suum, vt pastorali eius officio etiam
materialem gladium (de eo enim postea planum faciam)
subiectum esse ostenderet; eum inquam gladium, qui in-
tra Ecclesiam Christi exoritur, & per alienas non per Pe-
tri manus licèt Petri nutu vibratur.

Ioan. 13. Petri pedes primùm in cena lauantur.

Niceph. lib. 2. Solum Petrum Christi manibus baptizatũ fuisse, Euo- E
dius Petri in Antiochena Ecclesia primus successor in E-
pistola, quam de lumine scripsit, & inscripsit, memoriæ
prodidit.

Matt. 19 Solus interrogauit Christum de ijs, quæ ad omnes Apo
stolos ex æquo pertinebant. Ecce nos reliquimus omnia
Luc. 12. & secuti sumus te, quid ergo erit nobis? & iterum, Domi-
ne ad nos dicis hanc parabolam, an & ad omnes?

Ioan. 6. Solus de ijs, quæ ad omnes pertinebant respondit, Do-
mine, inquit, ad quem ibimus?

Marc. 3. Vt discipuli omnes cum Christo esse, cum Christo ire
Ioan. 11. & discumbere dicuntur: sic vbi seorsim à Christo conside- F
Luc. 22. rantur, cum Petro esse dicuntur. Vnde Marcus ait, Prose-
Marc. 1. cutus est Iesum Simon, & qui cum illo erãt. Et Lucas dixit,
Luc. 8. Petrus & qui cum illo erant.

Nec solùm alij Apostoli, verùm etiam Iacobus & Io-
annes filij Zebedæi, qui erant chariores Christo, quàm
Marc. 3. alij, quibus etiam nomina Boanerges imposuit, diceban-
tur cum Petro esse. nam cum assumpsisset Petrum, & Ia-
cobum & Ioannem in montem vbi transfiguratus est, Pe-
Luc. 9. trus, inquit Lucas, & qui cum illo erant, grauati erant
somno.

In parabola de patrefamilias peregrè proficiscente, &
singulis seruis suis officia destribuente (qui vtique Chri-
stus

A stus est in cælum ascendens) cùm omnibus præcipitur vt vigilet, tum seorsim ianitori hoc ipsum præcipitur. Et quis perinde ianitor ac Petrus, cui claues datę sunt? Is ergo præcipuè iubetur vigilare non tantùm pro seipso, verùm & pro alijs omnibus, qui in domo Christi sunt. *Mar.13.* *Matt.16*

Petro interroganti ad quem potissimùm parabola de vigilando pertineret, Christus dixit, Quis putas est fidelis dispensator & prudens, quem constituit Dominus supra familiam suam, vt det illis in tempore tritici mensuram? vtiq; declarans Petrum esse illum dispensatorem, & ideo studiosius ei vigilandum esse *Luc.12.*

Vnde iterum ad Petrum ibidem ait: Omni cui multum B datum est, multum quęretur ab eo, & cui commodauerunt multum, plus petent ab eo. Itaque cum vigilantia debeat secundum rationem crediti muneris adhiberi: Petro plus vigilãdum insinuatur, quia plus ei creditum sit, quàm alijs Apostolis. *Ibidem.*

Vt maior labor Petro imponitur, sic & maior ei honor habetur. Vnde Angelus ad sanctas mulieres dixit, Ite, dicite discipulis eius & Petro, quia pręcedit vos in Galilæam. honoris causa Petrus seorsim ab alijs nominatur. *Mar.16.*

Maria Magdalena videns lapidem à monumento sublatum, recurrit ad Simonem Petrum, & ad alium discipulũ, quem amabat Iesus. cur primo ad Petrum, nisi quia erat C omnium princeps? *Ioan.20.*

Licèt Ioannes prior ad monumentum venisset, tamen non introiuit, donec Petrus introiuisset. vtiq; vt principi Apostolorum primus deferret. *Ioan.20*

Christus ex omnibus Apostolis primò post resurrectionem suam Petro apparuit. Visus est enim Cephę, & post hoc vndecim. Qui etiam ibant in Emaus, cum in fractione panis Dominum cognouissent, eadem hora regressi in Ierusalem, inuenerunt congregatos vndecim, & eos qui cum illis erant, dicentes, quod surrexit Dominus verè, & apparuit Simoni. *1.Cor.15*

Christus de genere mortis Petri nominatim prędixit *Luc.24.*

his

Ioan.21. his verbis. Cum senueris extendens manus tuas (in cruce) & alius te cinget & ducet quò tu non vis. hoc dixit significans qua morte clarificaturus esset Deũ. Tu me sequere, videlicet in genere mortis supra omnes alios. D

Quoties Petrus in quatuor Euangeliis aut cum omnibus Apostolis, aut cum quibusdam nominatur, vbique illis omnibus præponitur: quod cum non casu apud eos qui spiritu sancto inspirati scripserũt euenerit, nec semel sed sæpissimè occurrat, certum est argumentum, illos cognouisse Petrum esse principem Apostolorum.

Matt 10.
Marc. 3.
Luc. 6.
Ioan. 21

Post Christi Ascensionem.

E

Act. 1. Apostoli ascẽderũt vbi manebat Petrus & Ioãnes, &c. Dux ergo Petrus chori Apostolici.

Act. 1. Solus sententiam depositionis in Iudam tulit.

Act. 1. Non solùm solus auctor fuit alterius Apostoli in Iudæ locum surrogandi, sed etiam solus legem omnibus præscripsit, ne alium eligerent, quàm qui versatus fuisset cum Apostolis à baptismate Ioannis vsque ad diem Ascensionis Christi.

Act. 1. Et omnes Apostoli omnia hæc secundum Petri præscriptum fecerunt.

Act 2. Accepto Spiritusancto stans Petrus cum vndecim, leuauit vocem suam. Iudæi autem compuncti corde dixerunt ad Petrum & ad reliquos Apostolos, vtrobiq, apparet vt duodecim Apostolos præ ceteris discipulis & fidelibus ita & Petrum præ ceteris vndecim Apostolis antecelluisse. Illi aliorum fidelium, & Petrus illorum dux & moderator fuit. F

Luc 3. Quanquam religio Christiana præparari & condi cœperit ab eo tempore, quo Christus à Ioanne baptizatus appropinquationem regni cælorum prædicare, discipulos habere, & in se credentes baptizare cœpit: tamẽ quia Christus non dũ passus erat propter peccata nostra, nec adhuc propter iustificationem nostram resurrexerat: quos articulos

Ioan. 4.
Rom 4.
Rom 10.
1. Pet. 3.

A culos velut religionis Christianę fundamentum, omnes Christiani quando primùm initiantur, confitentur: perfecta promulgatio Euangelij, & velut solemnis dedicatio *Act.2.* Ecclesię Christianæ facta est die quinquagesimo post resurrectionem Domini, quo die Spiritus sanctus velut noui *Aug. de ciuit Dei* Testamenti noua lex & in corda credentium diffundebatur, & per ora illorum promulgabatur. Illo autem die cum *lib. 8. c. 54.* supra omnes alios Apostolos vnus Petrus omnia moderatus sit, ille Christi morte & resurrectione Iudæis annũtiata, compunctionem cordis in eis excitauerit, ille compunctis pœnitentiam agendam & baptismum Christi in remissionem peccatorum suscipiendum præscripserit, ille circiter tria millia hominum eodem die ad Ecclesiam
B Christi suo ministerio apposuerit, ille paulò post tam claudum quàm paralyticum sanarit, Tabithamq; à mortuis suscitarit, ille denique ad hoc ipsum Spiritu sancto repletus nomen Christi apud tribunal sacerdotum primus confessus fuerit, quæ omnia prædicandæ & confitendę fidei Christianæ prima sunt fundamenta: negari non potest, quin Christus prima Ecclesię suę iam consecratę fundamenta potissimùm super visibile vnius Petri ministerium iecerit, per illum agnos, per illum oues suos pauerit, vt impleretur verbum ipsius, quo ad eum dixerat, Tu es Petrus, & *Matt. 16* super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.

Act.2. *Act.3.* *Act.9.* *Act.4.*

Petrus etiam secreta cordium Ananiæ & Sapphirę per *Act.5.*
C donum Dei scrutatus dum eorum & sacrilegium detexit & vitam verbo suo abstulit, facilè (vt D. Gregorij verbis *Greg. li.* vtar) quanta potentia super ceteros excreuisset, ostendit. *1. Epist. 24.*

Cum autem vmbra corporis sui infirmos sanauit, completum est in eo ante omnes alios Domini verbum quo *Act.5.* dixerat, Qui credit in me, opera quę ego facio & ipse faciet, & maiora horum faciet. *Ioan. 14*

Cum Samaria recepisset verbum Dei, miserunt Apostoli ad eos Petrum & Ioannem, vt videlicet Petrus, qui *Act.8.* auctor primus fuerat baptismi administrãdi, auctor etiam esset imponendi manus baptizatis, vt acciperent Spiritum

sanctum. hęc enim omnia testantur Ecclesiam super Petrū D
vndiq; fundatam esse, cum nihil rectè geri videretur, quod
Petri auctoritate primùm non administraretur.

Primus detexit & damnauit simoniacæ labis detestabile
Act 8. crimen in Simone Mago, quem & excommunicasse vide
tur donec pænitentiam ageret, ad eum dicens: Nō est tibi
pars neque sors in sermone isto, cor enim tuum non est
rectum coram Deo. pænitentiam itaque age ab hac nequi-
tia tua. Scio quemlibet Apostolorum hæc eadem potuisse
facere. Verùm aliud est in Iudæa primum fundare, aliud in
Iudæa fundatam propagare Ecclesiam. Dum simul essent
Apostoli, Petrus velut summus Pontifex omnia, quæ sum-
mę potestatis erant aut solus aut primus peregit. Iam cum E
certum sit Apostolos postquam in vniuersum mundum
alij aliò discesserant, cælum non animum mutasse, profe-
Luc. 22. ctò constat vbique eos hoc animo fuisse, vt Petrum pro ca
pite & præcessore suo habuerint.

In nulla re clarius patefactum est Petrum esse ipsorum
Apostolorum pastorem, quàm in doctrina de baptizatio-
ne gentium, quę numquam adhuc erant circumcisæ. Quā-
Matt. 28 quam omnes Apostoli probè scirent Christum misisse ip-
sos in vniuersum mundum ad docendum & baptizandum
omnes gentes: tamen vtrum illæ gentes antequam bapti-
zarentur circumcidi deberent nec-ne, hoc quidem hacte-
Act 10. nus non erat manifestè reuelatum. Modus autem quo F
Deus id reuelauit hic erat, vt Angelo ad Cornelium Cen-
turionem misso, cum iuberet accersere Simonem Petrū:
& interim Petro in excessu mentis oranti, cęlum ostende-
ret apertum, linteum magnum ex cælo demittens, in quo
erant omnia quadrupedia, & serpentia terræ, & volatilia
cæli, quibus omnes quantumuis barbaræ gentes figura-
bantur, factaq; est vox ad Petrum tamquam ad summum
Christianorum sacerdotē, occide (apud altare Christi per
fidei, & pænitētiæ prædicationem) & manduca, hoc est, in
corpus Ecclesiæ militantis, cuius tu visibile caput es, infe-
re has gentes, vt abiectis & velut occisis erroribus, in qui-
bus

A bus hactenus vixerunt, tecum deinceps communicent, ve
lut membra tua factę. Dum hæc visio tertia vice ostende-
retur, ad maiorem rei confirmationem venit à Cornelio
nuntius, ac spiritus iterum admonuit Petrum, vt ne dubi-
taret ad Cornelium se conferre. Iust. Christi fidem tam ei,
quàm familię ipsius prædicauit; quo adhuc loquente ceci-
dit Spiritus sanctus super omnes, qui audiebant verbum.
Et obstupuerunt ex circumcisione fideles qui venerant cũ
Petro, quia & in nationes gratia Spiritus sancti effusa est.
audiebant enim illos loquentes linguis, & magnificantes
Deum. Petrus his tot modis de cõcilio Dei certior factus,
re cum Apostolis nondum communicata, dixit. Nunquid
B aquam quis prohibere potest, vt non baptizentur hi, qui
Spiritum sanctum acceperunt sicut & nos? & iussit eos ba-
ptizari in nomine Iesu Christi. Audierunt autem Apo- *Act.* 11.
stoli & fratres, qui erant in Iudæa, quoniam & gentes re-
ceperunt verbum Dei. Cum autem ascendisset Petrus Ie-
rosolymam, disceptabant aduersus illum qui erant ex cir-
cumcisione, dicentes: quare introisti ad viros præputium
habentes, & manducasti cum illis? sed cum totam rem
ex ore Petri audiuissent, tacuerunt, & glorificauerunt
Deum.

Hinc manifestè constat, Deum non modò ceteris fide-
libus, verùm etiam Apostolis ipsis hoc ingens mysterium,
C quod in præteritis generationibus non erat agnitum filiis
hominum, Petri potissimùm ministerio reuelasse. Vt vi- *Ephes.* 3.
delicet Petrus in hac quidem causa non modò agnos, ve-
rùm & oues, hoc est Apostolos agnorum matres pasceret.
Petrus est, qui non solùm Iudæos, verùm & gentes mãdu-
car, hoc est in suum ouile incorporat. idq; factum est defini
to Dei concilio, sicut Petrus ipse dixit in Concilio Ieroso- *Act.* 15.
lymitano, Deus elegit per os meum gẽtes audire verbum
Euangelij, & credere.

Post aliquot verò annos cum quidam descendissent è *Ibidem.*
Iudęa Antiochiam, circumcisionis necessitatem docẽtes,
licèt Antiochię tunc essent Apostoli quidam, nempè Pau- *Act.* 13.

lus & Barnabas, itemq; prophetę, & doctores, Simon Niger, Lucius Cyrenensis, & Manasen, tamen statuerunt vt ascenderent Paulus & Barnabas ad Apostolos & presbyteros in Ierusalem super hac quæstione. Cur ab Apostolis ad alios Apostolos in Ierusalē itum est, nisi quia princeps Apostolorum Petrus Hierosolymis tunc erat, super quem sciebant Ecclesiam Christi ędificatam, vt is etiam fratres suos Apostolos in causa fidei confirmaret. D

Matt 16
Luc. 22.

Act. 15.
Act 10.
Cum magna conquisitio Ierosolymis fieret, Petrus totam quęstionem per illam Dei reuelationem, quę ipsi iam ante facta fuerat, dissoluit. Tacuit autem omnis multitudo velut in primi pastoris definitiua sententia conquiescens: Nam quod postea Iacobus addidit, ex interuallo factum est, non ad infringendam, sed ad confirmandam Petri sententiam, sic tamen, vt aliquid in gratiam Iudęorum apponi videretur. E

Act. 12.
Cum Herodes Agrippa occiso iam Iacobo coniecisset Petrum in carcerem, oratio fiebat sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro eo. Sciebant enim fideles plurimū è re sua esse, vt caput & fundamentum Ecclesię, non tam cito è viuis tolleretur.

Gal. 1.
1. Cor 15
Licèt Paulus ad Apostolatum ab ipso Christo vocatus esset, quem à se visum testatur, tamen probè sciens Petrum esse pręcipuam columnam & visibile fundamentum Ecclesię, venit Ierosolymam vt videret eum, & mansit apud eum diebus quindecim. F

Gal. 2.
Ioan. 21.
Act. 1. et 2.
Act. 10.
Cum nonnulli contradicerent Paulo tamquam in prædicatione sua non cum ceteris Apostolis consentienti, secundum Dei reuelationem vnà cum Barnaba, & Tito Ierosolymam ascendit, ne in uanum curreret aut cucurrisset, nisi Petrus & qui erant cum Petro dextras societatis ei dedissent. Ex Dei ergo reuelatione constat Petrum esse caput Apostolorum: Is Apostolos ipsos pascit & confirmat tribus modis, primùm quidem velut pręcedens ante illos in omni opere & doctrina; deinde reuelationes Dei excipiens de iis rebus, quas illi prius nesciebant; denique con-

A confirmando illos, de quorum alioqui prędicatione dubitabatur.

Cum Petrus Antiochiam venisset, seq; à gentibus qui- *Gal. 2.*
buscum prius edebat, ob Iudęos, qui tunc à Iacobo venerant, subtraxisset, ne quod scandalum præberet ijs Iudęis, qui non ita multo ante fidem receperant, quamquam Paulus adesset, neq; hanc Petri simulationem probaret (vt verè probanda tunc non erat) tamen Petrus ob primatum sui Apostolatus, quem omnes Christiani & nouerãt & colebant, tanto maior Paulo habebatur, vt nõ solùm Iudęi, sed etiam gentes, nec plebeij tantùm Christiani, sed etiam principes atque adeo Barnabas Apostolus, qui erat comes *Ibidem.*
B Pauli, relicto Paulo adhęrerent Petro, in eandem simulationem vnà cum illo ducti. Ij enim omnes propter eminentem Petri auctoritatem separabant se à gentium cibis ita vt cogerent gẽtes Iudaizare. An nõ hinc apparet quàm constans esset omnium Christianorum de primatu Petri fides & vsus? Capiti enim Ecclesię parendum esse cognouerant, non animaduertentes eam regulam in ijs, quę à primo pastore post interpositam causæ cognitionem, vtriusque partis rationibus maturè perpensis, de Concilij sen- *Matt. 18*
tentia definiuntur, valere debere, non item in quotidianæ vitæ vsu & conuersatione: Quæ dicunt facite, inquit Chri- *Matt. 23*
stus, secundum opera eorum nolite facere. Petrus enim
C hoc tempore non synodum de hac causa indixit, non os Domini consuluit, sed quod ei ex tempore melius videbatur, hoc egit, ratione vnius partis non vtriusque habita. Iudæorum enim, qui nuper venerãt, magnam meritò rationem habuit. De gentilibus verò, qui multo plures Antiochiæ crediderant, hoc nihil aut parum cogitabat, in cuius rei omissione nonnihil pro humana fragilitate sua ignorans & inuitus peccabat. Itaq; licèt ex hac re Petrus in conuersationis suæ modo erraret, atq; ideo sequendus nõ fuerat, tamen id interim certum est, illum habitum esse maiorem Paulo Apostolo, atq; ideo cunctos illius exemplum secutos esse.

Paulus

Gal. 2. Paulus videns etiam suos ipsius comites Petro adhærere, atque idcirco se nihil posse proficere, nisi Petro ipsi persuaderet vt institutum suum mutaret; sciens etiam minimè conuenire, vt clam Petro detraheret, vnitatemvé Ecclesiæ diuideret; dixit Cephæ, hoc est Petro coram omnibus: si tu, cum Iudæus sis, gentiliter viuis & non Iudaicè, quomodo gentes cogis iudaizare? atque hoc erat in faciẽ ei resistere, quoniam reprehendendus à Paulo erat ob cõmune totius Ecclesiæ bonum. Alioqui enim verisimile erat etiam ceteros per totum mundum fideles Petri exemplum imitaturos fuisse. D

2. Cor. 12

Iacob. 4.

Quamquam verò non legamus in scripturis sacris Petrum cessisse Paulo, tamen id satis manifestè concludi potest ex his ipsis Pauli verbis. Nam si Petrus Paulo post hãc Pauli reprehensionem ex deliberato consilio restitisset, iam hoc exemplum potius proposito Pauli detrimentum quàm commodum attulisset. Debebat enim timere ne Galatæ scientes Petrum aliud quàm Paulum sentire, potius principi Apostolorum quàm Paulo adhæsissent. Erat ergo res notissima Petrum perspecta B. Pauli sententia & ratione, statim illi acquieuisse, quatenus (inquit Gregorius) qui primus erat in Apostolatus culmine, primus esset & in humilitate. Itaque completum est in Petro illud Domini verbum, Nisi efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum. Qui minor est inter vos omnes, hic maior est. Petrus autem vsque adeo cessit Paulo, vt eas ipsas Pauli epistolas, in quibus legitur fuisse reprehensus, laudauerit, idq; ex proposito, ne fortè qui Paulo detrahebant, ea occasione epistolas eius notarent quód Petro in eis obloqui videretur. ò verè cælestem primatum, qui non quærit quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi, seipsum humilians vt à Deo exaltetur. E

In Ezec. hom. 18.

Matt. 18 Luc. 9. F

Tam illustris apud omnes antiquos patres tam Græcos q̃ Latinos primatus Petri fuit, vt multi eorum putarẽt Petrũ Apostolorum principẽ à Paulo nunq̃ vero vultu fuisse reprehensum. Itaq; alij hũc Cepham, de quo Paulus agit, vo-

Gal. 2.

lebant

A lebant aliquē ex ſeptuaginta duobus diſcipulis fuiſſe; alij
vero hanc reprehēſionem putabant, in faciem, hoc eſt, in *Vide Hieronymi*
ſpeciē, velut ex occulta quadam pactione & diſpenſatione *epiſt. ad*
interpoſitam fuiſſe de vtriuſque Apoſtoli conſenſu; & nō *Auguſt.*
ſeriò aut ſtudioſè. Quamquam verò alij patres Petrum *Vide Au*
non dubitant verè ac ſeriò fuiſſe à Paulo reprehenſum: ta- *guſtinum*
men illi quoque primatum Petri agnoſcunt & defendunt. *in epiſt.*
Quapropter etiam ſi tanta Eccleſiæ lumina de ſententia *ad Hiero*
verborum Pauli tantoperè contenderent, tamen omnes *nymum.*
in eo conſenſerunt, Petrum fuiſſe principem omnium
Apoſtolorum.

Paulus agnouit diſcrimen inter Apoſtolos ipſos, ac
B unum Petrum omnibus prætulit: Exiſtimo (inquit) me *2. Cor. 11*
nihil minus feciſſe à magnis Apoſtolis; nihil enim minus
feci ab his, qui ſunt ſupra modum Apoſtoli. Et iterum, *2. Cor. 12*
Contuli Euangelium, quod prædico in gentibus ſeorſum
ijs, qui videbantur aliquid eſſe, id eſt, qui ceteris emine- *Gal. 2.*
bant: de quibus paulò poſt dicit, Qui videbantur columnæ
eſſe, eosq; nominat Iacobum, Cepham, & Ioannem. Sed
omnium clariſſimè Apoſtolos diſtinguit in tres ordines
his verbis: Nunquid non habemus poteſtatem mulierem *1. Cor. 9*
ſororem circumducendi ſicut & ceteri Apoſtoli, & fratres
Domini, & Cephas? Ex duodecim Apoſtolis quoſdam vo
cat ceteros, quoſdam verò vocat fratres Domini, Cepham
C demum, qui eſt Petrus, ſeorſim per ſe numerat, quia in pri-
matu ſuo alijs omnibus antenit. Eodē modo cum inanes
Corinthiorum iactitationes commemorat, Cepham præ- *1. Cor. 1.*
ponit. Ego quidem (inquit aliquis ex Corinthijs) ſum Pau-
li, ego autem Apollo, ego verò Cephæ, ego autem Chri-
ſti & poſt: Omnia veſtra ſunt; ſiue Paulus, ſiue Apollo, ſiue *1. Cor. 3.*
Cephas, omnia veſtra ſunt, Vos autem Chriſti, Chriſtus
autem Dei. Vbiq; Cepham ſeu Petrum, iuxta Chriſtum
nominat velut maximum inter omnes Apoſtolos, vltra
quem nihil in hac vita cogitari queat. Vbiq; à Cepha itur
ad Chriſtum, ſicut à Chriſto ad Deum.

Cum Apoſtoli prouincias inter ſe diuiderent, duę pręcipuè

G. A

cipuè & dignissimæ sortes pro sui Apostolatus principatu, Petro dilatæ sunt: Primùm, vt sicut Christus in terris agens fuerat minister circumcisionis, sic & Petrus esset circumcisionis Apostolus. D

Rom. 5. Galat. 2.

Deinde vt gentium præcipuas Metropoles possideret, in oriente Antiochiam, in occidente Romam, in meridie Alexandriam.

Cum præter Petrum alij essent vndecim Apostoli, qui orbem vniuersum peragrantes vbiq; gentium Ecclesias constituerunt; nemo tamen ex illis omnibus vllam sedē Episcopalem ad tantum honorem euexit, vt prouinciarū aut gentium aliquot caput haberetur. nec synodus Nicęna de antiquissimis Ecclesiarum prerogatiuis agens, vllas alias nominat Ecclesias pręter Alexandrinam, Romanā, Antiochenam & Hierosolymitanam, in quibus omnibus constituendis Petri auctoritas potissimùm interuenit. Nā Petrus, Iacobus & Ioannes, eum essent à Domino summum dignitatis gradum adepti, vno consensu Iacobum Iustum Hierosolymorum Episcopum dignarunt. Porrò Petrus ipse Romæ, atq; Antiochiæ consedit, Alexandrinā verò Ecclesiam per B. Marcum auditorem suum, & discipulum condidit. Nonne hinc apertissimè cernitur, ceteros quidem Apostolos iam inde ab initio sciuisse, quòd sui officij erat Euangelium Christi propagare, & ne Petrus supra vires suas grauaretur, eas regiones obire, ad quas Petrus aspirare non potuit, ceterum Ecclesiarum dignitatem & ordinem deinceps obseruandum pręscribere, id nō suarum partium, sed vnius Petri esse. an alioqui ad vnum omnes officio suo fungi neglexissent.

Can. 5. & 7. — E

Clement Alex. li. hypot. li. 6. Euseb li. 2. cap. 2.

Matt. 28 — F

Paulus Doctor gentium, qui plus omnibus laborauit, qui Euangelium Christi à Ierusalem per circuitum vsq; ad Illyricum repleuit, vtrumne sedem aliquam eminentem vllibi constituit, quæ Patriarchalis, aut Apostolica diceretur? Imò & ipse à Deo missus est Romā, vt non alibi, quàm vbi erat Petrus Iudæorum & gentium caput, Apostolus gentium quiesceret; ne fortè per eam occasionem aliquod

1. Cor. 15 Rom. 15. Act. 13

schisma

A schisma deinceps in Ecclesia oriretur, dum Petri & Pauli sedes inter se opponerentur: an Deus primatum Petri satis insigniter non firmauit & muniuit, si esset fides aut prudentia in hominibus?

Quis alius Apostolorũ vllam omnino, ne dum tam stabilem, florentem & perpetuam sortitus est in capite mundi successionem?

Quis vnquam præter Petrũ dictus est Apostolorũ dux, *Areopagita*
precessor, princeps, os, caput, vertex, coriphæus, quæ ho- *Hieron.*
norum insignia passim apud sanctos Patres B. Petro tri- *Chrysost.*
buuntur? *Cyrill*

Nonne in epistolis formatis, quæ olim fiebant, quæq; *In fine*
B in testimonium Catholicæ fidei & communionis circum *Calcedo.*
ferebantur, statim post primas beatissimæ Trinitatis litte- *Concilij*
ras adiungebatur etiã græcum illud, π, idest Petri Apostoli *ex Atti-*
prima littera, vt is de quo agebatur, hoc signo profiteretur *ci ep. tra-*
se cõmunicare cum Petro Apostolorum principe? Sem- *ditione.*
per enim qui communicasset cum Petro, & prima Petri sede, Catholicus habebatur; qui verò secus, aut hæreticus
aut schismaticus erat. Cathedram (inquit Optatus) quæ est *Lib. 2.*
prima de dotibus Ecclesiæ, probauimus per Petrum nostram esse. Vestræ cathedrę vos originẽ reddite, qui vobis vultis sanctam Ecclesiam vindicare.

Cui preterquam soli Petro primas vbiq; concesserunt
C omnia etiam Oecumenica episcoporum Concilia?

Cuius ex omnibus Apostolis perinde, ac solius Petri successorem venerati sunt nõ solùm populi, sed etiam Reges & Imperatores Christiani, vsq, ad pedes ipsius osculandos prouoluti?

Quę alia preterquam solius Petri prima & principalis sedes: omnes hęreses, quę hactenus in Ecclesia exortę sũt, vicit ac repressit, ipsa interim omnis hęretici erroris expers?

Petri nomen tam celebre semper fuit non solùm in Ecclesia Christi, sed etiam inter paganos; eiusq; in propaganda fide Christi tanta semper auctoritas, vt quidam Idolorũ

L. culto-

cultores totam religionem Christianam vnius Petri stu- D
diis atque artibus attribuerent. Excogitarunt enim (aucto-
De ciuit. Dei lib. 18.c.53. re Augustino) quosdam Græcos versus, tamquam consu-
lenti cuidam diuino oraculo effusos, vbi Christum quidẽ
ab huius tamquam sacrilegij crimine faciunt innocẽtem:
Petrum autem maleficia fecisse subiungunt, vt coleretur
Christi nomen per 365. annos. Quorum mendacijs ita re-
spondit Augustinus. Si Petrus maleficus fecit vt Christum
sic diligeret mundus, quid fecit innocens Christus, vt eum
sic diligeret Petrus, vt videlicet Christi quam suum ipsius
nomen coli mallet? Nos qui sumus vocamurq́. Christia-
ni, non in Petrum credimus, sed in quem credidit Petrus,
Petri de Christo ædificati sermonibus, non carminibus ve- E
nenati nec decepti maleficiis, sed beneficiis eius adiuti,
hęc ille. Quàm horrenda interim cęcitate Protestantium
mentes implicantur, cum nihil horum videant, sed quem-
libet Apostolorum dicant Petro æqualem fuisse.

Cum vna sit Dauidis & Christi clauis, cur plures claues Petro sint datæ. Cap. VI.

Oseę. Dem est Christus nunc in veritate, quod olim
Dauid fuit in figura. Pręcessit vnus Dauid, in-
teruenit vnus Christus, subsecutus ẽst vnus F
Petrus. Dauid in typo, Christus in veritate
Apoc.3. ęterna, Petrus in ministerio temporali. Dauid habuit cla-
Matt.16 uem ciuitatis suę, Christus clauem Dauid. Petrus claues
domus Christi. Nec mireris cur clauis, quæ & in Dauide ty
po Christi, & in ipso Christo vna fuit, in Petri persona
transiuerit in plures. Nam Dauid vnam habuit, vt vnam
Cur vna Christi clauis. esse Christi clauem ostẽderet. Christi clauis vna fuit, quia
non (vt hominibus plerũq; accidit) aliud ille scire, & aliud
facere potuit; sed tum scientia illius secundum ipsius volũ
tatem efficax semper fuit, atque operatoria, tum potestas
eius numquam non sapiens ac discreta. Ceterum Petrus
indiguit tam scientia quàm potestatis clauibus, quia &
scientia

A scientia in illo etiam ibi deficere potuit, vbi affuisset potestas, & potestas defuisset, vt non omne quod agendum sciret, perficere valeret, nisi Christus vtramq; & scientiæ & potestatis clauem ei dedisset.

De claui scientię legimus Dominum ad legis peritos dixisse, Tulistis clauem scientiæ: ipsi non introistis, & eos qui introibant, prohibuistis. Per hanc scientię clauem impius Caiphas prophetauit, etiam nesciens quid diceret, idq; quoniam erat Pontifex anni illius. De claue autem potestatis apud Isaiam scriptum extat, Potestatem tuam, [idest præfecturæ templi] dabo in manu Eliacim: & dabo clauem domus Dauid super humerum eius. Apud Deum
B inquit Iob, est sapientia [hæc est clauis scientiæ] & fortitudo [hęc est clauis potestatis] ipse habet concilium, & intelligentiam [quod ad clauem scientiæ spectat] si destruxerit [per clauem potestatis] nemo est qui ędificet: si incluserit hominem, nullus est qui aperiat.

Luc. 11. *Ioan. 11.* *Esa. 22.* *Iob 12*

Propter vos, inquit Paulus, in persona Christi Corinthio donaui [hęc est clauis potestatis] vt non circumueniamur à Satana, [hęc est clauis scientiæ] nō enim ignoramus cogitationes eius. Vidit Petrus per clauem scientię Ananiam & Sapphiram Spiritui sancto mentiri, eosdemq; per clauem potestatis hac mortali vita priuauit, vt ex hac re discipuli scirent, quanta potentia (vt Gregorij verbis vtar)
C supra ceteros exercuisset.

2. Cor. 2 *Act. 5.* *Greg. l. 1. epist. 24.*

Quanta sit vis, potestas, & efficacia clauium regni cælorum. Cap. VII.

IN omnium gentium more ac instituto iam positum est, vt cuius ciuitatis aut domus claues ritè alicui traduntur, is intelligatur ius & potestatem accepisse, non tantùm in portas illius ciuitatis, aut ostium domus; verùm etiam tam in iter ac viam, qua perueniatur ad illam domum ciuitatemue, quàm in ea

omnia, quæ intra domum illam aut ciuitatem continen- D
tur, quin etiam in pomerium, & loca omnia eidem domui
aut ciuitati subiecta. Hinc factum est, vt quamquam Ely-
mas Magus non esset de Christi domo, tamen quia vole-
Act. 13 bat Sergium Paulum Proconsulem auertere à fide, Paulus
Apostolus in eum potestatem habuerit tamquam in impe
dimentum quod è via remouendum erat, quo proconsuli
ad domum Christi aditus pateret. Eadem est ratio cur disci
Matt. 10 puli Domini potestatem Dæmones ejiciendi acceperint,
quia dæmones salutem hominum impediũt. Cui ergo cla-
ues regni cęlorum dantur, is habet potestatem impedimẽ-
ta remouendi, necessaria præparandi, pręparatam Eccle-
siam introducendi, introducta gubernandi, ea quę rectè gu E
bernantur ad cęlum transmittendi: quę verò gubernari no
lunt, ejiciendi ex fidelium cœtu, & regnum cælorum ijs-
dem claudendi. Hoc enim totũ significant ista verba Chri-
Matt 16 sti, Tibi dabo claues regni cęlorum, & quodcunque ligaue
ris super terram, erit ligatum & in cælis: & quodcũque sol-
ueris super terram, erit solutum & in cęlis. Ac sanè cum
cuius liber Reipublicæ summus præfectus potestatem am-
plissimam nullis finibus conclusam accipiat, quanto ma-
gis decuit eum qui ad ciuitatis Dei gubernacula sederet, vi
clauium suarum omnia illa disponere & absque vlla exce-
ptione administrare posse, quæ salutem Ecclesiæ quoquo-
modo proueherent? Quid enim est quod debui vltra face- F
Esaiæ 5 re vineæ meæ, & non feci ei, dicit Dominus? Latius autem
patet potestas clauis, quę semper penes ministrum Christi
est, quàm ligatio & solutio, quę non nisi per interualla
exercentur. Præterea, dum pręparantur & expediũtur ea,
quæ suo tempore liganda & soluenda sunt, clauis non ces-
sat officio fungi, etiamsi nõdum liget aut soluat: Qui enim
paganis atque infidelibus annuntiat Euangelium, non sta-
tim illis portas regni cælorum aperit aut claudit, sed po-
tius auditores vocat ad arcem, & ad mœnia ciuitatis, atque
Sap. 9. ad agni nuptias inuitat. Neque verò omnes obediunt Euã
Luc. 14 gelio, sed alij excusant se, alij negligunt venire, alij etiam

D ei

A Dei nuntios persequuntur, alij deniq; manum mittunt ad *Rom. 10.*
aratrum, & retro deinde respiciunt. Etsi vero corda quo- *Matt. 22*
rundam Dominus aperiat, vt intendant iis quæ dicuntur, *Act. 16.*
iamq; videntes signa quæ fiunt, in nomine Christi credũt, *Ioan. 2.*
ne adhuc quidem aperitur eis regnum cælorum. Quia nõ
omnis qui dicit Christo, Domine Domine, intrabit in re- *Matt 7*
gnum cælorum, sed qui facit voluntatem Dei. Nam ex
principibus multi crediderunt in Iesum, sed propter pha- *Ioan. 12*
risæos non confitebantur, vt è synagoga non eijce-
rentur.

Qui ergo credit in Christum, si ita credat, vt spiritum,
quem per Dei gratiam cõcepit, non extinguat, sed ad præ- *Galat. 6.*
B positos Ecclesiæ veniat, vt verbo catechizetur, & illorum *Galat. 3.*
iudicio Christum per baptismum induat; ille quidem per
lauacrum regenerationis, & renouationis Spiritus sancti *Tit. 3.*
saluus fit, quod nihil est aliud, quàm ei regnum cælorum *Ioan. 3.*
aperiri. Verùm nisi renatus fuerit ex aqua & Spiritu san-
cto, nõ potest introire in regnum Dei. Nam tametsi prius *Ioan. 2*
in nomine Christi credidit, tamen ipse Iesus, qui nouit
quid sit in homine, nondum credidit seipsum ei, donec nõ
per circumcisionem manu factam, quæ non nisi carnem
corporis aufert; sed per circumcisionem Christi, quæ con- *Colos. 2.*
scientiam lauacro aquæ in verbo vitæ mundat, consepe- *Heb. 9.*
liatur Christo in baptismo, vt destruatur corpus peccati, *Ephes. 5.* *Coloss. 2*
C & iustificetur à peccato. Porta ergo regni cælorum baptis- *Rom. 6.*
mus est: quicquid vero baptismum præcedit, etiamsi ad
clauis potestatem pertineat, non tamen ligat aut soluit,
non aperit aut claudit, sed viam sternit, & necessaria in
hunc finem præparat. Ligare enim aut soluere actus iudi-
cij est. Sion, inquit Esaias, in iudicio redimetur. Nemo au- *Esa. 1.*
tem iustè iudicat, nisi prius audierit, & causam cognoue- *Ioan. 5.*
rit. Ceterum qui sermonem exhortationis ad plebem ha- *Act. 13.*
bet, fungitur quidẽ legatione pro Christo, tamquam Deo *2. Cor. 5.*
per ipsum exhortante, sed non dum exercet scientiam di- *Leuit. 10*
scernendi inter sanctum & profanum, inter pollutum &
mundum. Aliud enim est legationem Dei passim tam in- *1. Cor. 14*
fideli

fideli, quàm Catechumeno exponere, & aliud eum, quem D
Luc. 12. scio seipsum per Dei gratiam præparasse, & corde compū
Act. 2. ctum esse in remissionem peccatorum suorum baptizare.
1. Tim. 5 Eodem modo aliud est accusationem aduersus alterum
1. Cor. 5. sub duobus aut tribus testibus admittere, (quod nondum
est ligare) & aliud quem iam reum cognouit, a sacramentis
1. Tim. 1 Christi remouere, aut etiam contumacem ex Ecclesia eij-
cere. Quæ cum ita sint, meritò dicimus, etiam si nihil solui
aut ligari queat, nisi ab eo qui clauem Christi administrat,
non tamen omne illud quod à Christi ministro fit, esse ip-
sum ligare aut soluere, quamquam eò tendat.

Rom. 10 Potestas igitur clauium, partim est preparatoria, partim
judicialis. Præparatoria illa cum de soluendo agitur Euan- E
Gal. 6. gelij prædicatione & catechizatione constat; cum autem
Matt. 18 de ligando, inquisitione, denuntiatione, aut cognitione. Iu-
1. Tim. 5 dicialis verò potestas, alia expeditur per clauem tam ordi-
1. Cor. 11 nis, quàm iurisdictionis, dum sacramenta Christi viris ido-
1. Cor. 5 neis administrantur: alia per solam interdum clauem iuris-
1. Tim. 1. dictionis, dum indigni vel à sacramentis, vel etiam ab vni-
Tit. 3. uersa fidelium communione arcentur.

Quàm imperitè Protestantes negent peccata re ipsa per claues Ecclesiæ remitti & auferri.
Cap. VIII. F

CVm verba hominum satis idonea non sint ad
præstantiam mysteriorum Dei explicandam:
& idcirco vltra communem verbi vim aliquid
augustius, & sublimius tā in veteris, quam in
noui Testamenti scripturis intelligi debeat, per lucem, nō
solùm claritas quædam, verùm etiam sanctitas; per verita-
Ioan. 1. tem, non modò id quod res in se est, verùm etiam perfe-
Thess. 4. ctio huius rei: tamen Protestantes summa salutis nostræ
Ioan. 3. mysteria ita extenuant & deprimunt, vt per corpus Chri-
Luc. 22. sti pro nobis datum, intelligāt absentis corporis figuram;
per

A per baptiſmum ſaluantem, cum qui nos non ſaluat, ſed tan- 1.Pet.3
tùm ſignificat ſaluatos; per fidem iuſtificantem, eam quæ Rom. 3.
non iuſtos re vera exiſtere, ſed tantùm iuſtos reputari fa- & 4.
cit. Ita ſanè conuenit vt Diabolus, qui è cælo cecidit, deor-
ſum omnia trahat. Qui verò ſunt ex Deo, ſurſum cor ha- Ioan.8.
bent, & altiora intelligi ſciunt, quàm verbo exprimantur. Matt. 3.
Hac ergo diabolicę interpretationis figura, Proteſtantes
dicunt, Apoſtolos quibus dictum eſt, Quorum peccata re- Ioan.20.
miſeritis, remittuntur eis, re vera nemini remittere pecca-
ta, ſed tantùm remiſſa pronuntiare.

At cum vnum & idem peccata remittendi verbum in
eadem Chriſti oratione bis ponatur, ſemel quidem vt mi-
B niſterium Apoſtolicum, in remittendo peccata ſignificet,
dum ait, Quorum peccata remiſeritis: iterum autem, vt ef-
fectum eius miniſterij declaret, dum ſubiungit, Remittun-
tur eis: nec in eo quod efficitur plus cõtineri poſſit, quàm
in cauſa præceſſit: profectò ſi prior clauſula ſic tantùm in-
terpretāda eſt, Quorum peccata remiſeritis, id eſt remiſſa
pronunciaueritis; cum verè interim ea per presbyteros
non remitti dicant, etiam poſterior, quæ ad priorem tota
refertur, ſic quoque interpretanda erit, Remittuntur eis,
id eſt remiſſa eis pronuntiantur, nec re vera interim illis
remittuntur. Iam ſi vtrobiq; peccatorum remiſſio tantùm
pronunciatur, & re ipſa non efficitur; quid magni pro-
C mittit Christus? imò etiam quid veri? niſi fortè quod verũ
non eſt, id pronuntiari veritas iubeat. ſin verè coram Deo
peccata remittantur, vtiq; Apoſtoli ſunt, qui ea per claues
Eccleſiæ verè illa coram Deo remittunt. In hoc ipſo Chri- Matt.18
ſtus & pacem eis dedit, & miſit eos ſicut ipſe miſſus eſt à
patre, & inſufflauit, & Spiritum ſanctum impartiuit. Ioan.20.

Pręterea quod in cęlis, vbi nihil eſt niſi nuda veritas, ſol-
ui dicitur, veriſſimè abſque omni ambiguitate ſolultur.
Sed quæ Apoſtoli ſoluebant in terris, eadem ipſa dicuntur
in cælis ſoluta eſſe. Ergo etiam in terris Apoſtoli veriſſi-
mè à peccatis abſoluebant; nec aliud eſt, cum de peccatis
agitur, ſoluere, quàm remittere & liberare.

Quem-

Matt.21 Quemadmodum soluendi verbum in comparatione D
Ioan.11. ad rem ligatam dicitur, sic per ligatæ rei solutionem optimè declaratur. Quando autem Christus Asinam alligatam solui, & Lazarum pedes & manus ligatum solui iussit, verissimè à vinculis suis soluti sunt, ergo etiam animæ hominum verissimè à peccatorum suorum funibus soluuntur, quando Apostoli eis remittunt peccata: hæc enim signa corporalia verè & palam facta sunt, vt internæ operationis veritatem patefacerent.

Clauium est non ostium opertum pronũtiare, aut aper
Matt.16 tum ostendere, sed ostium prius clausum verè aperire, aut
Esa. 22. prius apertum re vera claudere. Claues enim ostij seram
Apoc.3. aut ligant cum claudunt, aut soluunt cum aperiunt. Mini- E
sterium igitur clauium Apostolicarum in operando consi
stit; nec id solùm, sed etiam in transferendo eos, quorum
peccata remittũtur à Diaboli vinculis in libertatem Chri
sti. Vnde Apostolico ministerio noua creatura in Chri-
2.Cor.5. sto fit, nec id tantùm quod prius factum erat, factum pronuntiatur.

Claues, de quibus agitur, non præcipuè Petri aut Apo-
Ioan.1. stolorum, sed ipsius Christi sunt. Nam hic est qui baptizat.
2.Cor. 2. Vnde & Paulus in persona Christi, Corinthio fornicatori condonauit. Petrus clauium Christi non nisi minister
1. Cor.4. est, & dispensator. Qui ergo negat peccata per claues Pe-
Ioan. 1. tri verè tolli, negat Christum esse agnum Dei tollentem F
peccata mundi.

Luc.5. Si Christus cum paralytico dixit, Remittuntur tibi peccata tua, verè illi peccata nõ remisit: nec idem paralyticus, in testimonium quod filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, verè lectum suum sustulit, & in domum suam abiit: sin hæc verè facta sunt, etiam peccata ei verè sunt remissa. Porrò cum Petrus non suarum, sed
Act 3. Christi clauium sit administer, etiam vt cum Petrus ad hominem ab vtero matris suæ claudum dixit, In nomine Iesu ambula, is verè ambulauit; sic omnino cum ad pœnitentem dicit, In nomine Iesu te absoluo, is verè à peccatis absoluitur,

A absoluitur, & non tantùm absolutus pronuntiatur.

Præterea cum antiqua hæresis antiquo etiam pharmaco sit curanda, quod Nouatianis hinc eandem Protestantium hæresim condentibus Ambrosius olim opposuit, nos quoque Protestantibus opponamus. Improbè, inquit, quòd etiam in Ecclesia donari peccata negant posse, cum Petro dictum sit; Tibi dabo claues regni cælorum. Nam & Nouatiani negabant sacerdotes absoluere posse pænitẽtem à peccatis. *De pœnitẽn. lib. 1 cap. 6.* *Socra. l. 4. c. 23.*

Postremò sacerdotes, qui peccata in Ecclesia remittũt, non instar concionatorum ad omnes pænitentes ex æquo & in genere loquuntur, sed (vt B. Cyprianus loquitur) examinatis singulorum causis, pacem lapsis dant, secundum B iudicandi potestatem (vt S. Maximus ait) à Christo illis datam. Iudicium verò sententia efficax est, executioníq; secundum leges eius Reipublicæ in qua fertur, mandatur. Cumq; apud Christianos in persona Christi feratur, paratam secum affert executionem: quia cum Dominus quippiam dicit siue per se, seu per ministrum suum, mox fit quod dicitur. *Lib. 1. epist. 2.* *Homil. de potestate clauium.* *2. Cor. 2.*

Verbis ligandi & soluendi amplissimam leges condendi, ac de criminalibus tum iudicandi, tum pœnam statuendi, auctoritatem Christi C *ministris dari. Cap. IX.*

EX ordine quo Euangelium, in fratre, qui in nos peccat, corripiendo, nos vti iubet, clarissimum est de publico iudicio ad postremum agi, & tali iudicio publico, in quo Apostolus aliquis, aut Apostolorum successor causa cognita sententiam ferat. Ab vno enim solo fratrem delinquentem corripiente, venitur ad testes duos aut tres; à duobus aut tribus testibus ad Ecclesiam sub pœna excommunicationis audiendam. Per Ecclesiam intelligitur publicum tribunal, in quo iu- *Matt. 18* *Ibidem.*

dex ecclesiasticus præsidet. Qui enim iudicem ecclesiasti- D
cum pro tribunali iudicantem non audit, Ecclesiam cuius
ille iudex personam gerit, non audit. Nam quòd ea verba
[dic Ecclesię] non aliter accipi debeant, quàm vt is qui fra
trem corripit, si priuatus est, iubeatur delinquẽtem eccle-
siastico iudici denunciare; sin autem ipse, qui fratrẽ corri-
pit, ecclesiasticus iudex est, eundẽ rectè atq; ordine prius
admonitum coram omnibus arguere; vt saltem vel totius
Ecclesiæ, multarumq; personarum facies reuereatur, si vn
quam se emendabit; vel si contumax permanserit, ab om-
nibus cauendus & deuitandus sciatur: hoc quidem ex actis
Apostolicis & totius Ecclesiæ vsu abundè constat.

Ac primùm quidem simulatque Christus dixerat, Dic E
Ecclesiæ, si Ecclesiam non audierit, sit tibi tamquam Ethni
Mat. 18. cus & Publicanus, statim subiunxit, Amẽ dico vobis, quæ-
cunq; alligaueritis super terram, erunt ligata & in cælo:
perinde ac si dixisset; Vos Apostoli estis, qui hac in causa
personam Ecclesiæ sustinetis: & ideo tam constanter affir-
mo vestrum iudicium & sententiam non in terris modò,
sed etiam in cælo ratam esse; quia si vestram sententiam
publicè interpositam peccator non audierit, Ecclesiam
non audit.

Chryso- Deinde grauissimus Ecclesiæ doctor Chrysostomus, ea
stom. in Christi verba [dic Ecclesiæ] ita interpretatur; Dic præposi-
Matt c tis Ecclesiæ. F
18.

1.Tim.5 Præterea Paulus Timotheo pręscribens, vt accusatio-
nem aduersus presbyterum non recipiat, nisi sub duobus
aut tribus testibus; peccãtes verò coram omnibus arguat,
vt & ceteri timorem habeant: eo ipso declarat Episcopi
seu Ecclesiastici iudicis munus esse vel accusationem re-
cipere, cum quis ab altero accusatur, vel peccantem Eccle
siæ denuntiare, cum ipse Episcopus eum alia via reum es-
se deprehenderit.

Tit. 3. Quid, quod idem Paulus Tito etiam Episcopo pręcepit,
vt hæreticum hominem post vnam & secũdam correptio-
nem deuitet, seu reijciat; tamquam eius officium sit tertio
loco

A loco de causa cognoscere, & contumacem ex Ecclesia ejicere, nempe, quia ille personam Ecclesiæ gerit.

Cum alter Apostolus in Iudę prævaricatoris locum subrogãdus esset, nonne solus Petrus in medio fratrum exurgens, *Act.1.* sententiam depositionis in Iudam manifestum proditorem tulit secundum Prophetiam dicens, Episcopatum eius accipiat alter? Is ergo publicum peccatorem toti Ecclesię, non velut accusator, sed velut iudex denuntiauit.

Nonne cum vxorem patris sui aliquis Corinthi haberet, *1.Cor.5.* Paulus congregatis Corinthiis & suo spiritu, cum hominem Satanæ tradendum solus iudicauit? Congregata
B est Ecclesia, vt cum auctoritate ad aliorum timorem sententia promulgaretur; sed promulgata est a Paulo solo in Iesu Christi nomine & persona, aliis Corinthiis in testimonium rei gestę, non in gerendę potestatem adhibitis.

Ioannes etiam Apostolus cum Diotrepes non susciperet hospitio fratres, quinimò eos, qui suscipiebant, prohiberet, ac de Ecclesia ejiceret; nonne liberè audacterq; scripsit, *3. Ioan.* Si venero, commouebo eius opera quę facit, verbis malignis garriens in nos?

Idem Ioannes in persona Christi ad episcopum Ephesi *Apoc.2* dicit, Memor esto vnde excideris, & prima opera fac. Sin
C autem venio tibi, & mouebo candelabrum tuum de loco suo, nisi pęnitentiam egeris. Vbiq; Apostoli suscipiunt in se cognitionem criminum & ius ferendę sententiæ. Ex quibus facilè perspicitur Episcoporum esse ligare & soluere; nec id tantùm in sacris & spiritualibus negotiis, verùm etiam in aliis omnibus', quãdo illa ad salutem animarum spectant: & hoc videbitur expedire Ecclesię, Qui *1.Cor.6.* enim Angelos iudicant, quanto magis sęcularia? & addit Apostolus, Si in vobis iudicabitur mundus, indigni estis qui de minimis iudicens? Cui ergo iudicia spiritalia subiecta sunt, eidem sęcularia ob finem spiritalem consequendum multo magis subijciuntur. Itaque in vniuersum quæcunque Apostoli in Ecclesia salutis animarum causa ligãt,

M 2 & sol-

& soluunt, ea coram Deo ligantur & soluuntur. D
Ligare igitur cum ad crimen publicum refertur, est in
publico iudicio ritè celebrato eum, qui reus est cōdēnare,
& cōdēnato pœnam salutarē pro qualitate criminis in hac
vita subeunda imponere. Quam pœnam si recipit, tāquam
Hebr. 12 filius corripitur & emēdatur: si non recipit, spurius aut no
thus est, & non filius, atque ideo tamquam Ethnicus & pu
1. Cor. 5. blicanus habetur. Ita Paulus fornicatorem Corinthium
Satanæ velut tortori cuidam tradidit in interitum & ve-
xationem carnis, vt spiritus saluus esset in die Iesu Chri-
sti, qui quoniam suscepit, & non neglexit disciplinam Do-
mini, Corinthiis eum publicè obiurgantibus, & apud Pau
lum pro eo intercedentibus, ab vlteriore pœna solutus &
liberatus est, eodem Paulo interloquente & condonan- E
te, sicut ipse scribit. Sufficit illi qui eiusmodi est, obiurga-
2. Cor. 2. tio hæc, quæ fit à pluribus; cui autē aliquid donatis, & ego.
Nam & ego quod donaui, si quid donaui, propter vos (do-
naui) in persona Christi, vt non circumueniamur à Sata-
na. Hinc apparet non modo portam regni cælorum à mi-
nistris Christi cum clauditur ligari, & cum aperitur solui,
sed etiam vel singulos homines, vel plures tum ligari ad
pœnam ex arbitrio iudicis subeundam, tum ab eadem (vbi
æquitas postulat, vel potestas relaxat) solui & liberari. Nā
persæpe accidit, vt quem sui criminis pænitet, tum ab æter
2. Cor 7 na pœna soluatur, quia cōtristatur secundum Deum, quæ
tristitia pænitentiam in salutem stabilem operatur; tum ad F
temporalem pœnam exoluendam ligetur, quia Deus fla-
Hebr. 2. gellat omnem filium quem suscipit. Omnis enim discipli-
na exercitatis per eam, pacatissimum iustitię fructum red-
dit. Nō immeritò igitur Christus in vniuersum dixit, Quę-
cunque alligaueritis siue homines seu res, & quęcunque
solueritis super terram, hoc est in Ecclesia militante, erūt
ligata & soluta in cælo.

Ligationis cuiusq; (vt ante dixi) pars quędam est pœna,
quæ delinquentem manet. Nam secundum mensuram de-
licti erit & plagarum modus. Vnde Christus in die iudicij
non

A non solùm impios à se ablegabit dicens, Ite à me maledi- *Matt.25*
cti: verùm etiam pœnę modũ adijciet, in ignem ęternum
qui paratus est Diabolo, & Angelis eius. Quem verò iu-
dex non punit, nec eum condemnat, sicut Christus ad pec
catricem dixit, Mulier nemo te condemnat? idest nemo te *Ioan.8.*
in adulterio deprehensam punit? nemo in te lapidem mit-
tit? nec ego te condemnabo. Vade & iam amplius noli pec
care. Ecce in peccato deprehẽsa est, & à Christo velut pec-
catrix corripitur, & tamen quia secundũ legem lapidata
non fuit, negatur esse cõdemnata, adeo verum est eius sen
tẽ tię, qua ligatur aliquis, partem aliquam esse pœnam, aut
mulctam.

B Cum ergo is, qui habet ligandi potestatem, primùm ad
suæ iurisdictionis tuendam auctoritatem, deinde ad eius
qui condemnatur vel iniquitatem corrigendam, vel obsti-
nationem manifestandam, denique ad timorem aliorum,
& Ecclesię salutem condemnato pœnam infligere & sem-
per possit, & plerunque debeat, pœnæ verò criminum sin
gulorum in lege Christi atque in nouo Testamento desi-
gnatæ aut expresę non sint; necessariò efficitur, vt eędem
arbitratu episcoporum de nouo statui debeãt. Nam cuius
rei statuendę potestatem non acceperunt, quibus dictum
est, Quęcunque alligaueritis & solueritis? Apud Iudęos *Deuter.*
qui sacerdotis imperio non obediuisset, etiam morti addi- *17.*
C cebatur. Et nunc spiritus & iustitię ministri, ne minimam
quidem pęnam poterunt infligere? A morte inferenda epi
scopi meritò abstinent, eo quod Christus cuius sunt mini-
stri, non vult mortem peccatoris, sed magis vt cõuertatur
& viuat. Nullus autem post mortem pęnitentię locus re-
linquitur: sed alię pœnę adeò non impediant fructum pę-
nitentię, vt potius eum prouehant & adiuuent (Vexatio
enim dat intellectum) certè ad noui Testamenti ministros
maximè omnium spectat, ceteras pęnas, quæ ipsi delinquẽ
ti salutares sunt, indicere atque inferre. Hinc Paulus for- *1. Cor.5*
nicatorem Corinthium non modò abstulit de medio fide-
lium, & à sacramentorum Communione repulit, verùm
etiam

etiã Satanæ illũ tradidit, non sanè occidendũ, sed in inte- D
ritum carnis, hoc est ad subeundã vexationem & afflictio-
nem corporalem, quam Satanas ei velut quidam tortor
Deo permittẽte intulit. Sicut enim Satanas Dei permissu
Iob. 1. et 2. iustum Iob ad maiorem ipsius gloriã, sic & Apostoli per-
missu hunc hominem puniuit ad celeriorem ipsius cõuer-
sionem ex Apostoli consilio procurandam.

Si grauior multò pœna est hominem ex Ecclesia pror-
sus eijcere, quàm eundem in Ecclesia delinquentem cor-
porali pœna coercere, & tamen illud episcopis concedi-
tur: nonne multo magis hoc etiam concedetur? nonne
1. Cor. 5. de ijs qui intus sunt, vos iudicatis? Quis verò iudicat de ali-
Heb. 12. quo, & eum pro qualitate peccati non punit? Quis filius, E
quem non corripit pater? Episcopi autem sunt patres Ec-
1. Cor. 4. clesiæ. Et ideo quærit Paulus, an velint Corinthij vt in vir-
ga veniat ad illos? Deniq; disertis verbis ait, in promptu se
2. Cor. 10 habere vlcisci omnem inobedientiam.

Hinc iam inde ab Apostolorum temporibus receptum
est vt in Cõcilijs præsertim Oecumenicis, canonicę quę-
dam pœnę in ea saltem crimina, quę frequentius commit-
tebantur constituerentur. Inter ceteras verò pœnas & illã
In Concil. Lateranen. et Viennẽ. sancti Pastores inflixerunt, vt si quis etiam Dominus tem-
poralis hęresim docuisset, propugnasset, aut cum plurimo-
rum scandalo secutus fuisset, illam dignitatem deinceps in
Christianos (nisi honori suo restitutus esset) non exerce- F
ret. Huic decreto necesse est vt omnes Christiani reges &
principes obediant. Si enim regum Ethnicorum ciuiles
constitutiones ita ligant, vt illis non modò propter iram,
sed etiam propter conscientiam parere nos oporteat: quã-
Rom. 13 to magis ecclesiasticæ ministrorum Christi constitutio-
Luc. 12. nes coram Deo nos obligant? Qui enim Præpositos Eccle-
się non audit, sed spernit, Christum ipsum spernit: qui ve-
rò Christum spernit, Deum spernit, qui misit illum. Hor-
Luc. 12. rendum est incidere in manus Dei viuentis. Cum rex in
sola corpora & bona externa, non item in animas homi-
num potestatem acceperit, si tamen propter conscientiam

ei

A ei subdimur, ne videlicet homo, qui ex corpore & anima constat, hanc fragilem & caducam vitam sine causa contemnens, coram Deo reus peccati fiat, quanto magis propter conscientiam illorum decretis parendum est, qui peruigilant quasi rationem pro animabus nostris reddituri? Nam ipsa conscientia Pastoribus animarum nostrarum ex institutione Christi, cuius ministri sunt, directè subest. Qui autem in animam potestatem habet, etiam in bona, in iura, imò & in corpus potestatem habet, quoties hęc omnia salutem animæ vel impediunt, vel prouehunt. *Rom. 13.* *Hebr 13* *1.Cor. 4.*

Petrum in clauium regni cælorum & gladij sui spiritalis, qui est verbum Dei, secundum ouium quas pascere iubebatur condicionem, etiam politici gladij non ciuile aut politicũ, sed cæleste ius à Christo accepisse. Cap. X. B

Clauis & potestas, quæ iussu Dei amplissimum regnum iubetur gubernare, necessariò est clauis regia. Ecclesia verò Christi, nõ domus tantùm, sed & ciuitas, nec tantùm ciuitas, verùm etiam regnum est. Mittet enim filius Angelos suos, & tollent de regno eius [idest de Ecclesia Christi] omnia scandala, & eos qui faciunt iniquitatem. Imò Ecclesia non quodlibet regnũ, sed regnum cælorũ est, quod grano sinapis, fermẽto abscõdito in tribus satinæ satis, sagenę ex omni genere piscium congreganti, ac decẽ Virginibus, quarũ quinque sunt prudentes, & quinque fatuæ simile dicitur. *1.Tim. 3* *Apoc. 21* *Matt. 13* C *Ibidem.* *Matt. 25*

Qui ergo Christi oues, quæ hoc Dei regnum sunt, pascere iubetur, & in eum finem claues regni cælorum accipit, regiam vtiq; potestatem accipit. Et quia regnum Ecclesiæ in terris adhuc agens, non spiritali tantùm, sed etiam ciuili, & politico ritu hic viuit, emens, vendens, locans, conducens, mutuum dans, & accipiens, paciscens, *Ioan. 21.* *Matt. 16* *1.Cor. 7.*

1.Cor.5. cifeens, nubens, & nuptui tradens (alioqui debuerat D
de hoc mundo exisse) qui talis regni claues accipit, pro
subiectæ rei natura & conditione, etiam talem regiam po-
testatem accipit, quæ licet propter cælestem suam originẽ,
Ioan.3. tota sit spiritalis: tamen ob mixtum humanæ conditionis
statum, non solùm spiritalem, sed & omnem politicam po
testatem (sine qua in hoc mundo Ecclesia regi, vt debet
non potest) sub se complectatur. Cum enim Christus re-
gnum cæleste in terris instituerit, cui tamen politicè ciui-
literq; agendi necessitatem non abstulerit, ac pastorem ad
Ioan.21 id regnum gubernandum præfecerit, (idem est autem pa-
stor populi, quòd rex populi:) quis dubitet quin omnem
potestatem, quæ iuxta eius regni statum necessaria est, et E
tradiderit? Quomodo aliqui omnibus Christi, tritici mensu-
Luc. 12. ram in tempore suo daret? Ponamus enim esse aliquem
Christianum populum, qui (velut populus Israel olim de
Exod. 3. Aegypto egressus Moysen ducem à Deo constitutum se-
quebatur) ita nunc Petrum à Christo constitutum sequi
velit, nec alium supra se quàm Christum regnare patiatur:
nunquid Pastor à Christo constitutus non poterit hunc
Christi gregem pro natura & conditione ipsius regere, &
gubernare? Nunquid etiam ciuiles ipsius controuersias
Deut.17 non poterit decidere & definire? Nunquid & sanguinis
causam non poterit per iudices à se constitutos cognosce F
re & iudicare? Quasi vero quidquid Moyses in hoc gene-
re fecit, aut præscripsit, non fuerit figura eius rei, quæ in
1.Cor.10 Ecclesia Christiana compleri debebat. Omnia enim in fi-
guram cõtigerunt illis: scripta sunt autem propter nos. Et
Heb.3. certè Moyses fuit famulus in domo Christi, hoc est in Ec-
Luc. 12. clesia. Quidquid autem potestatis famulus in domo habet,
Gal. 4. à patrefamilias accipit. Non minus autem est famulus
Matt.16 Christi, Petrus, quam Moyses. Nec minor est Ecclesia,
Exod.4 quàm synagoga. Nec minor clauis regni cælorum data Pe
Ioan.21. tro, quàm virga olim data Moysi. Nec minor est potestas
Exod.32 in hoc verbo, Pasce agnos & oues meas, quàm in hoc, Mit
tam te ad Pharaonem, vt educas populum meum filios Is-
rael

A rael de Aegypto. Porrò Moyses habuit ius gladij politici, quem per manus Leuitarum in eos, qui coluissent idolum, strinxit; & Petrus non habebit ius gladij politici, quem in hostes Dei ad salutem gregis per ministrorum militarium manus, cum opus est, stringatur? Quid enim si oues Christi nunc ad Petrum dicant, vt olim Iudæi ad Samuelem dixerunt, Constitue nobis Regem, vt iudicet nos, sicut & vniuersæ habent nationes? nũquid quod Samuel Christi propheta & Leuita in Dei nomine facere non potuit, Petrus Christi Apostolus, imò primus Apostolorum, & fratrum confirmator in Christi nomine vi clauium suarum facere non poterit? Samuel tulit lenticulam olei, & effudit super caput Saulis, & deosculatus est eum, & ait, Ecce vnxit te *1.Reg.8* *1.Reg 10* *Matt.10* *Luc. 22.* *1 Reg.10*

B Dominus super hæreditatem suam in principem. Et nunc Petrus, qui omnia ligare & soluere in terris potest, nihil tamẽ simile in Ecclesia Christi potest facere? Moyses fuit pastor spiritalis, hoc est non ob temporalem, sed ob æternam populi salutem præfectus. Si ergo sub spiritali Moysis potestate gladius politicus continebatur, quanto magis sub spiritali principis Apostolorum potestate eiusdem gladij politici ius continetur? Quãto enim populus Christianus populo Iudaico dignior est & maior; tanto dignius & maius ministerium sortitus est Petrus quàm Moyses. Ac Moysis quidem potestas ad vnum aliquem ordinariũ successorem tota non transijt. Nam rerum spiritalium *Matt.16* *Exod. 3. & 4.* *2. Cor. 3*

C præfecturam Aaron ac posteri eius: profanarum verò administrationem Iosue, ceteriq; iudices & reges consecuti sunt; nisi quod qui sacris ministrarunt, interdum etiam profana rexerunt, vt Heli, Samuel, & Machabæi. Numquam verò profanarum rerum administratores poterant sacris rebus præesse, nisi præterea de genere sacerdotali fuissent: maior enim principatus ad se minorem trahit, nõ item minor maiorem. Sed hoc ipsum in Iudæorum sacerdotio imperfectioni dandum est, quod à gladij politici iure diuidi poterat: ab initio enim non erat sic. Noe sacerdos Dei etiam gladij potestatem suo sacerdotio annexam *Deut.34* *Gen 9.*

N habuit

habuit, vt siquis ex eius domo fudisset sanguinem huma- D
Gen.4. num, sanguinem illius funderet. Melchisedech sacerdos
Gen. 22. Dei altissimi, fuit etiam rex Salem. Abraham, qui vnigeni-
tum suum super altare offerens, arietem pro illo immo-
Gen 4. lauit, etiam in reges irruit, & fratrem suum e gladij à ser-
Gen. 49. uitute vindicauit. Ruben primogenitus Iacob, iure ordi-
nario debuerat esse prior in donis, (hoc est in gratia sacer-
dotali) & maior in imperio, nisi quod ob peccatum suum
hac dignitate priuatus est. Si quis etiam dixerit, Aaronem
Exod.32 gladij potestate priuatum, eo quòd vitulum cõflatilem pas-
sus est a populo adorari, nihil quod à recta ratione alienũ
videatur, senserit. Vtrumq; sit, sacerdotium Leuiticum à
prima institutione sua non fuit regale, sed potius priuatũ E
Heb.7. & subiectum: siquando enim regiam potestatem sortitum
fuit, ab extrinseco id euenit. Itaq, alia fuit apud Iudęos re-
gia, & alia sacerdotalis tribus: adeo vt tribus Iudæ, quæ fuit
regia, legem sacerdotibus nonnumquam indiceret; eosq;
loco suo moueret, sicut Salomon rex sacerdotem Abia-
3.Reg. 2. char abiecisse legitur, ne ministraret in templo Domini.
Heb.7. At Christus sacerdos in æternum iuxta ordinem Melchi-
sedech, ex tribu regia ortus, secundum naturam non mi-
nus rex quam sacerdos fuit: populumq; Christianum v-
triusque doni ex gratia participem fecit. Sumus enim (vt
1. Pet.2. B.Petrus ait) sacerdotium regale. & vt B. Ioannes loqui- F
Apoc. 5. tur, Fecit nos Deo nostro regnum & sacerdotes. Nõ ergo
vt olim Iudęis accidit, alia tribus est regia & alia sacerdo-
talis; sed ordinatia populi Christiani gratia hęc est, vt Ec-
clesia Christi sit sacerdotium non legale, quod secundum
regis alterius, qui sacerdos ipse non sit, legem administre-
tur: sed regale, quòd ex vi sua legem Christianis omnibus
pręscribat. Sacerdotij enim regalis est, pręesse, non subijci;
1.Pet.2. legem dare, non accipere alios ducere, non sequi.

Quamobrem Paulus à regali ministerio suo alienum
1. Cor.6. non putauit, vt Corinthus auctor esset, quò iudices apud
se constituerent, qui de sęcularibus cognoscerent & iudi-
carent. Et certè sęcularia iudicia constituere politicę pote-
statis

A statis est, quam Apostolus nunquam sibi vsurpasset, nisi spi
ritalis ipsius potestas etiam de politicis rebus legem ferre
posset. Cum ergo huius regalis sacerdotij nostri maximus *Matt 23*
administrator B. Petrus fuerit, qui vt olim Dauid rex Iu- *Luc 22.*
dæos; sic nunc oues & agnos Christi pascere iubebatur, *Ioan. 21.*
omnino efficitur, vt B. Petrus in ministerio suo regali po-
testatem politicam & regiam complectatur. Ipse Christus
homo cælestis non terrenus erat. Sed an propterea expers
fuit veræ & corporeæ illius naturæ quam nos accepimus? *1 Cor. 15*
nequaquam. Licèt enim virtute Dei, non operatione viri *Luc. 1.*
carnem acceperit, & ideo cælestis homo fuerit, non tamen *Heb 2.*
idcirco minus verè homo fuit, per omnia nobis assimila-
B tus, excepto peccato. Eodem igitur modo quamquam re-
gnum Ecclesiæ spiritale sit, tamen omnem politici regni
vim & potestatem in se complectitur. Deinde sacerdotiũ
Christi, an terrenum fuit, aut humanum? nihil minus. Non *Heb. 7.*
enim secundum legem mandati carnalis factus est sacer-
dos, sed secundum virtutem vitæ insolubilis. Quemadmo-
dum igitur licèt sacerdotium Christi nec politicum, nec
legale, sed diuinum atque æternum fuit: tamen omne sa-
cerdotij corporei verum ius, veramq; naturam in se habuit
atque administrauit, (vnde semetipsum obtulit Deo super *Philip. 2*
aram Crucis vsque à mortem) sic & regnũ Christi quam-
quam non sit politicum & terrenum, sed diuinum & spiri
C tale; tamen omne ius politici cuiuscunque regni intra se
comprehendit. Atque ideo potest cum hoc sapientiæ Dei
æquum videbitur & gladij ius instituere vbi antea nõ fuit,
& tollere vbi fuit, & transferre de vno Christiano in alte-
rum, sicut olim factum est per manum Leuitæ, Samuelis, *1. Reg 10*
Sadoc sacerdotis, Ahiæ Silonitæ, Heliæ Prophetæ, ac de- *3. Reg. 1.*
nique sicut ad Hieremiam in figura Christi dictum est. Cõ *3 Reg. 12*
stitui te hodie super regna, vt euellas, & destruas, & disper *3 Reg. 19*
das, & dissipes, & ædifices, & plantes. *Ierem. 1.*

Dicimus ergo Petrum quo tempore à Christo accepit *Matt. 16*
claues regni cælorum, accepisse à Christo ius destruendi *Ioan. 21.*
& ædificandi regna in Ecclesia Christi, quando id expedi-

N 2 ret

ret. Quod ius de cęlo est, sed ad Ecclesię in terra agentis D
vtilitatem spectat. Itaq; politicum gladium habet Petrus,
non iure ciuili, aut politico, sed iure diuino, & spiritali cō
cessum, nec ad finem politicum, sed ad finē spiritalem eo
vti debet, nempe ad animarum salutem.

Obiectio Dicet aliquis, gladium qui sit proprius regni cęlorum,
non esse gladium politicum sed spiritalem, qui est verbum
Dei: quid autem commune est verbo Dei cum gladio poli
Cōfessio tico? Equidem concedo non gladium politicum, sed ver-
Respōsio bum Dei esse proprium gladium regni cęlorum. Sed di-
co, gladium hunc spiritalem tam efficacem viuum & po-
tentem esse, vt non minus gladium politicum quàm cete-
ra omnia, quæ intra Ecclesiam Dei sunt, moderetur & gu- E
bernet: imò etiam si opus est, instituat, tollat, transferat.
1. Reg. 10 Gladius enim Samuelis, qui erat verbum Dei, Saulem vn-
1. Reg. 13 xit in regem, eidem pręscripsit quid in bello ageret, eun-
1. Reg. 15 dem regni iure priuatum denuntiauit, quòd gladio spiri-
1. Reg. 16 tali, hoc est verbo Dei non obedisset. Denique in Dauidē
4. Reg. 11 Saule adhuc viuente ius regni transtulit. Ita etiam gladius
Ioiadæ sacerdotis Athaliam tyrannam post septem regni
sui annos imperio deiecit; & Ioiadas quidem spiritali gla-
dio suo etiam gladium politicum instituit. Centuriones
enim, duces & milites introduxit in templum Domini, &
præcepit illis quid agerent, & dedit eis hastas & arma re-
4. Reg. 1. gis Dauid, quę erant in domo Domini. Elias etiam per gla- F
dium spiritalē, qui est verbum Dei, euocauit ignem de cæ-
lo, qui milites regios inuito rege deuorauit. Denique Ma-
1 Macha thathias sacerdos auctoritate gladij spiritalis, quem à Deo
ba. 1. 2. acceperat, gladium politicum sibi sumpsit, ac filiis suis re-
& cet. liquit, quo regem Antiochum, qui Iudæis imperabat, iure
eius imperij priuarunt. Ac ne quis ministrorum Christi
gladium spiritalem, qui est verbum Dei, putet minoris po-
testatis esse, quàm veterum Prophetarum aut sacerdotū
fuerit; is etiam sciat Paulum vi spiritalis gladij percussisse
Act. 13. Elymam Magum cæcitate; Petrum verò Ananā & Sap-
Act. 5. phiram vita corporali priuasse; Leonem tertium restituis-
se

A ſe Imperatoriam poteſtatem diu ante ſublatam in Occidente, & Carolum Magnum imperatorẽ ſalutaſſe: Zachariam Pontificem ius regni abiudicaſſe Chilperico Fracorum regi, & id in Pipinum ex Francorum voluntate tranſtuliſſe; denique alios Petri ſucceſſores iure imperij priuaſſe Henricos, Fridericos, Ludouicos, Boleſlaos, Ioannes, & alios reges atque Imperatores Chriſtianos. Et quod illi hac in re ligarunt in terris, hoc ipſum in cælis Deus ligauit, eos abijciẽs à regio ſolio, quos Petri ſucceſſores abiecisſent, eosq́; in ſolio regio confirmans, quos Petri ſucceſſores erexiſſent. Eſt enim ſermo Dei, hoc eſt *Hebr. 4.*
gladius ſpiritalis miniſtrorum Chriſti, efficax & penetra-
B bilior omni gladio ancipiti. tãtùm abeſt, vt ideo iure politici gladij careat, quia ſpiritalis gladius eſt. Nam ob id ipſum potentior eſt, non imbecillior, ſicut ſcriptum eſt:
Quod infirmum eſt Dei, potentius eſt hominibus. cum au- *1. Cor. 15*
tem Deus ſit ſpiritus, quod ſpiritale eſt, maximè proprium *Ioan. 4*
Dei cenſeri debet. Qui verò ius gladij miniſtris Chriſti cõceſſum eſſe negant, ab illis quæro, Vtrum ius gladij maius eſſe putent, quàm vt miniſtri Chriſti eo digni ſint: an minus, quàm vt tam excellenti miniſterio conueniat; an tam diuerſum, vt ex diametro eorum miniſterio repugnet? Nõ eſt tam eximium ius gladij, vt miniſtri Chriſti eo indigni
iudicari debeant. Nam vt anima plus eſt quàm eſca, & cor- *Luc. 12.*
C pus pluſquam veſtimentum; ſic remittere & retinere pec- *Ioan. 20*
cata, quibus anima in æternum perditur, plus eſt quàm cor- *Luc. 12.*
pus occidere, quod ſolùm politicus gladius facere poteſt. Quem ergo Chriſtus maiore miniſterio dignum facit, non eſt ob id ipſum gladij iure indignus. Deinde non eſt tam humile & infirmum gladij ius, vt indignum ſit miniſtrorũ
Chriſti vacatione. Si enim Deus non dedignatur ius gla- *Dan. 2.*
dij penes ſe habere, nec Apoſtolus poſsit eſſe maior illo, qui miſit eum; quomodo dedignentur miniſtri Chriſti iuris gladij, quod penes Deum eſt, miniſterium aliquod obtinere? Nam ſi aliquid fœdi eſſet in iure gladij obtinendo, nec Deus ipſe ius gladij haberet.

Po-

Gen. 9. Gen. 14. Exod. 32. Postremò ius gladij non repugnat Ecclesiastico mini- D
sterio: alioqui Noe, Melchisedech, Abraham, Moyses, Phinees, Elias, Iudas Machabæus, aliiq; multi aut Patriarchæ, aut Prophetæ, aut Pontifices, qui ministerio Ecclesiastico functi sunt, ius gladij non habuissent; quod secus cōparatum esse Scripturæ sacræ demonstrant. Imò constat fidem Christi per ius gladij propugnatam, atque adeo propagatam esse, tum à Constantino & Carolo Magnis, tum à Theodosio & sacris ordinibus B. Ioannis, B. Iacobi Crucigerorum, & aliis eiusmodi militiis. Et quomodo repugnaret Ecclesiastico ministerio quod ei tam vtiliter subseruit? Vsus quidem gladij habet plerūq; aliquid indecori, & ideo non decet clericos: ceterum nos iam de iure gladij, non E
de vsu agimus. Sans est nobis quòd Pastor ouium Christi habet potestatem eos præficiendi populo Christiano, qui vtantur gladio politico ad Ecclesiæ salutem.

Christum iussisse Apostolos (quamquam Magdeburgenses frustra id oppugnent) etiam corporalem gladium habere & portare.

Cap. X I.

QVod Deus vehementer commendatum nobis F
esse cupit, non solùm verbis insinuat, sed præterea rebus ipsis exprimit; nec minus oculis subiicit quàm auribus proponit, vt penitus inexcusabiles fiant qui vsque adeo confirmatæ veritati resistunt.

Christus præcepit Apostolis, vt gladium si haberent, tollerent; si non haberent, emerent, etiamsi tunicam emēdi gladij causa vendi oporteret. Magdeburgenses & ceteri tam Lutherani quàm Caluinistæ, dicunt hæc verba non designare corporalem gladium, sed tropo quodam & figura orationis admonere certamine spiritali opus esse. Somniabant boni Discipuli (aiunt Magdeburgenses) suum

Centur. 1 lib. 1. c. 4. pag. 190.

præce-

A præceptorem de corporalibus gladiis dicere, vt erant adhuc imbecilles, & non capientes quod Christus expresśis verbis dixerat, Oportet impleri in me, & cum iniquis deputatus est. hæc illi. *Luc. 22.*

Valeret quidem hęc Magdeburgensium argumentatio, si quisquam diceret gladio corporali ad mortem Christi arcendam opus fuisse. Verùm non ideo Christus voluit Apostolos gladium habere, vt ipsum ab impetu Iudæorũ tuerentur (oportebat enim illum iuxta scripturam cum iniquis deputari) sed vt nulla re necessaria, ne gladij quidem potestate carerent, ad ea vel constituenda, vel propulsanda, quæ ad Ecclesiæ ædificationem quandoque spectarent. *Responsio.* *Cur gladi' necessarius.*

B De morte autem Christi facta est mentio, vt diuini præcepti iam mutati ratio redderetur. Semel enim dum Christi mors longius adhuc aberat, iussit Apostolos prędicatum ire absq; sacculo, pera, & virga, hoc est, gladio: nimirum quia ipse adhuc visibilem Ecclesiæ monarchiã secundum carnem administrans, illis tamquam paruulis de omni re necessaria prouidebat. Nunc verò quia tempus aduenerat, in quo ipsum oportebat mori, & cum iniquis deputari, iubet Apostolos tollere sacculum, & peram, maximè omnium virgam seu gladium quia videlicet iam audaciores facti, & visibilem Ecclesię monarchiam administraturi, debebant sibi ipsis & aliis Christi omnibus consulere. *Matt. 10* *Luc. 22.*

C Vt autem hęc tota quęstio dilucidius explicetur, oportet summam rerum, de quibus in Euangelio tunc agebatur, breuiter proponi.

Facta est contentio inter Discipulos, quis eorum videretur, esse maximus. *Ibidem.*

Christus respondit ne cogitarent quidem de tali fastu qualis apud gentium Reges vsurparetur sed qui maximus inter illos foret, is gereret se tamquam minimum. Nam se ipsum re vera maximum, tamen in medio illorum fuisse velut ministratorem.

Tum autem nominatim ostendit Petrum esse illum maximum, iubens eum confirmare fratres suos, atque ita de-

mum

mum admonet quę cura tum Petro, tum ceteris Apostolis D
incumbat de rebus ad victum & auctoritatem necessariis, tam sibi, quàm fratribus prouidendi. Vnde tam sacculum & peram tollere, quàm gladium si habent, portare, si non habent emere iubet; idq; quoniam ipse ex hoc mundo trāsit, atque Ecclesiæ administrandæ potestatem ipsis (cuiq; videlicet pro suo gradu & loco) relinquit; hæc est historica series verborum Christi.

Proposi-tum. Nunc breuiter subiiciemus quot & quantæ rationes conuincant Christi verba de gladio corporali accipienda esse.

Principiò nec impudētissimus quispiam negare potest sonum verbi à nobis stare. Apertè enim dictum est, Vendat tunicam suam & emat gladium. Quis ignorat quid sit E
vendere, quid emere, quid tunica, quid gladius? In dubio autem verba vt sonant intelligenda sunt: alioqui omnia in incertum vocarentur, si aliter quàm propriè significant vt plurimùm interpretanda essent.

Deinde verba coniūcta, videlicet sacculus & pera, non possunt aliter intelligi, quàm de corporali sacculo, & de corporali pera. Iuerant enim quandoque Apostoli prædicatum sine corporali sacculo; & nunc iubentur secum tollere sacculum (nam Christus expressè dicit se mutare pręceptum suum) ergo iubentur tollere sacculum corporalem. At eadem est ratio de gladio, quia hęc tria coniun-
guntur, sacculus, pera, & gladius, iubentur ergo tollere & F
portare gladium corporalem.

Iusserat ab initio Christus, vt Apostoli non possiderent
Matt. 10 virgam, referente id Matthęo Apostolo. At apud Marcum
Marc. 6. legitur; Præcepit eis, ne quid tollerent in via, nisi virgam tantùm. Hic necesse est cum in eodem pręcepto virga eodem tempore & ferri iubeatur & ferri vetetur, vt aliam atque aliam virgam intelligamus. Est autem virga quædam, quę tantùm fit in fulcimentum peregrinantis, & non in testimonium potestatis: hanc ferri ab initio permisit. Est autem alia virga, quæ non minus auctoritatem quan-
dam

A dam in eo, qui eam gestat esse testatur, quàm gladius aut sceptrum. De qua scriptum est, Reges eos in virga ferrea, & tamquam vas figuli confringes eos. Vnde & Pau- *Psal. 2.*
lus ad Corinthios scribit: Quid? vulnis in virga veniam ad *1. Cor. 4.*
vos? [hoc est in potestate corripiendi, & puniendi] an in charitate & spiritu mansuetudinis? Hanc posteriorem virgam Apostoli ab initio ferre prohibebantur. cum autem paulò ante mortem Christi iubeantur portare gladium: & posterius hoc præceptum reuocet nominatim illud prius de sacculo & virga non portanda; necesse est vt ea virga, quæ potestatem perinde ac gladius significat, non ante potuerit tolli, quam & ipse gladius. Iam verò virga *Matt. 10*
B quę apud Matthæum tolli vetabatur, fuit virga corporalis, quæ significare solebat potestatem quandam eius, qui eã gestasset. Gladius ergo, qui nunc illi virgæ opponitur, & tolli iubetur, fuit etiam gladius corporalis.

Prętereà de primatu iam agebatur, & facta est mentio regum, qui gladios portant; neque id in eis reprehensum est, sed tantùm fastus, arrogantia, & tyrannis. Igitur cum Apostoli in hac de primatu disputatione iubeantur gladium tollere, intelligendum est de tali gladio, qualem reges inculpatè ferunt, quem constat esse corporalem: nam vt maioritas & præcedentia Petri fuit visibilis, & similis illorum regum, nempè Dauidis & Iosię principatui,
C qui benè pręerant: sic & de gladio visibili actum esse, ratio suadet.

Apostoli verò non dubitantes Christum de corporali gladio locutum, monstrarunt duos gladios. Et certè qui cum meminerant prioris pręcepti de virga & pera non portanda, tum id obseruarant; iamq; aliud nouum & planè contrarium dari audiuerant, non poterant non capere quod dicebatur, vtcumq; Magdeburgenses dicant eos somniasse.

Porro Christus, qui nũquam passus esset Apostolos in re tam graui, quę ad perpetuũ Ecclesię statum pertineret, errare, adeò eorum de corporali gladio intelligentiam nõ

correxit, vt eandem cõfirmaret, dicens, Satis est. Iam enim agebatur de perpetua maioritate, seu primatu Ecclesiastico, in quo etiam quilibet minimus error non nisi grauis esse poterat: sicut neuus plus in facie offendit, quàm vlcus in alia parte corporis. Iam quãtus error hic fuisset, vt Christo loquente de precibus, & spirituali certamine (vt Magdeburgensibus non rectè videtur,) Apostoli eum putarẽt de corporalis gladij potestate agere? D

Quòd si Christus hunc errorem ad tempus dissimulasse dicatur, tamquam eundem postea per Spiritum sanctum illis reuelaturus, quin tandem factum est, vt Lucas Euangelista, qui Spiritum sanctum antequam Euangelium scriberet, acceperat, nihil de Apostolorum errore, nihil de silentio Domini, & dissimulatione, nihil de verborum vera interpretatione adscripserit? Nunc enim actore Spiritu sancto quod legimus id esedimus, vtique de corporali gladio id esse dictum, quod & Apostoli sic intellexerunt, & Christus sic approbauit, & Euangelista sic recensuit, vt nullum signum contrariæ sententiæ vspiam colligi queat. E

Adde his, quòd Petrus vnum ex illis duobus gladiis portauit inspectante ipso Christo, & nequaquam prohibente. Quomodo enim prohiberet Petrum gladio accingi, propter cuius primatum etiam in sæculi rebus (non sæculi, sed æternæ salutis causa) demonstrandum ad mentionem gladij peruentum est? F

Plus dico, abusus est Petrus eodem gladio corporali, cũ absq; Domini iussu aurem Malchi præscindit, ac neque sic quidem iussus est abijcere, sed tantùm in vaginam recõ-
Rom. 11 dere corporalem illum gladium. Cum enim sine pænitentia sint dona Dei & vocatio, Petrus per abusum gladij sui, ius eiusdem gladij non amisit.

Matt. 26 Quinimo, Christus postea confirmauit illum verè esse Petri gladium, dicens ad eum: Conuerte gladium tuum in
Ioan. 18. locum suum. Locus autem tui gladij est non manus tua, sed vagina tua. Nec enim ideo iussus es gladium portare, vt ipse eo ferires, (indignum hoc tam spirituali & eminen-

te

A te persona) sed vt contestatum fieret te habere ius gladij,
siue nouum ex causa instituere, seu priorem tibi subiectũ
ab eo, qui iniustè illo vteretur, auferre opus esset.
Præclarè Bernardus ad Eugenium Petri successorem *De consi-*
scribit: Quid tu vsurpare gladium tentes, quem semel ius- *derat. li.*
sus es ponere in vaginam? quem tamen qui tuum negat, *2.*
non satis mihi videtur attendere verbum Domini dicentis
sic, Conuerte gladium tuum in vaginam. Tuus ergo & ip-
se tuo forsitan nutu, & si nõ tua manu euaginandus: alio-
qui si nullo modo ad te pertineret, & ijs dicẽtibus Aposto
lis, Ecce gladij duo hic, non respondisset Dominus, Satis
est; sed, nimis est. Vterq; ergo Ecclesiæ & spiritalis scilicet
B gladius, & materialis: sed is quidem pro Ecclesia, ille verò
& ab Ecclesia exercendus. Iste sacerdotis, is militis manu;
sed sanè ad nutum Sacerdotis, & iussum Imperatoris. Hæc
Bernardus.
Iam opinor tam ex rerum, quàm ex patrum testimo-
nijs liquidò constare, Christum de corporali gladio locu-
tum esse. Ne tamen quisquam putet solum Bernardum
ex antiquis Patribus ita sensisse; audiamus quid etiam Au-
gustinus omnium Doctorum sapientissimus, & figuratæ
locutionis acerrimus explorator, hoc in genere scribat:
Pro temporum, inquit Augustinus, diuersitate vel con- *Contra*
silia, vel præcepta, vel permissa mutantur. Atque obtempe- *Faust.*
C rantium quoque discipulorum facta in Euangelio secuta *Manich.*
sunt. Nam & tunc (idest ab initio prædicationis Apostoli-
cæ) sine sacculo & pera ierunt; & dixerunt ei, cum de
gladio emendo iussisset, Ecce sunt hic duo gladij; & ille
respondit, sufficit. Hinc & Petrus armatus inuentus est,
cum aurem persecutoris abscidit. Quibus in verbis Augu-
stinus non solùm ostẽdit sentire se quòd Dominus de cor-
porali gladio loquebatur, sed etiam quòd iussit emi gla-
dium, & quòd ratione illius præcepti Petrus inuentus est
armatus, cum aurem Malchi abscidit. Imò etiam argumen
tatur & ex voce Domini, & ex factis Apostolorũ, vt ma-
nifestè appareat non casu hæc dixisse Augustinum, sed re

optimè perpensa & diiudicata. D

Quod verò Protestantes vrgere solent, Petrum à Christo seuerissimè reprehensum esse quod gladio percussisset, Matt.26 adeò vt Christus ei dixerit, Omnes qui acceperint gladiũ, gladio peribunt; hoc inquam nihil nostram sententiam lædit.

Dicimus enim & nos Petrum erraſſe, idq; duabus de causis. Nam nec erat Petrus adhuc pastor Ecclesiæ, aut publica persona, quæ sua auctoritate posset gladium ad alium stringere & ferire, (adhuc enim Christus in terris agebat, & pastorali primatu functus est) & quamquam Petrus iam fuisset magistratu suo potitus; non tamen suis manibus debuisset gladium stringere. E

Vtrumq; insigniter expresſit Augustinus: Spontanea, Contra Manich. inquit, Petri coercetur audacia; quia non vt iussus fuerat, ferrum tollere, ita iussus fuerat & ferire. Latebat certè Domini voluntas cur arma portare præcepisset, quibus eos vti noluisset. Hic Augustinus ex vna parte culpat spontaneam Petri audaciam, qui præsentis Domini iussum non expectans, auctoritate priuata persecutorem percussit.

Ex altera verò parte ingeniosissimè perspexit, non eam fuisse Domini mentem in præcipiendo Apostolis vt arma portarent, quasi voluisset eos armis aut pro ipso, aut pro se ipsis decertare: Noluit eos, inquit Augustinus, vti armis, quæ tamen vt portarent præcepit. F

Cum autem Christus Dei sapientia nihil frustra potuerit præcipere, & tamen præceperit Apostolis atque in primis Petro, vt arma portarent; nec id vtendi armis causa: igitur ob aliam aliquam causam, ob quam obsecro, nisi vt ostenderet ius armorum corporalium penes Apostolos, maximeq; omnium penes Petrum esse? Arma enim quibus vti non queas, iussu Christi portare, est ius non vsum 2.Cor.1. armorum habere. Nisi fortè ius armorum non habet, quẽ Dominus noster Dei iustitia & fortitudo arma portare iubet. Vtrumque ergo effectum est, vt & Dominus de gladio corporali sit locutus, & eo verbo declarauerit, se ius

O

gladij

A gladij corporalis Petro, & per eum successoribus Petri, ac toti Ecclesiæ suæ dare.

Dixit Christus Apostolos suos eadem facturos, quæ ipse fecerat, & maiora his. Et præ omnibus Apostolis ad Petrum significantissimè dixit, Tu me sequere. Quemadmodum igitur Christus visibili primatu in Ecclesia sua fungens pro auctoritate sua iussit Petrum, quem iam designauerat maximum inter Apostolos, gladium corporalem tollere & portare, sic Petrus Domini exemplum imitatus, potest auctoritatem suam interponere, vt alius etiam si erat antea priuatus, iam deinceps velut publicus Magistratus gladium tollat, & portet. *Ioan. 14.* *Ioan. 21.*

B Scio & vltrò fateor, iam Petrum quàm Apostolos accepisse à Christo maiorem quendam gladium, quàm corporalis hic fuerat, quem Petrus iam portauit: sed quanto alium gladium hoc digniorem Petrus à Christo accepit, tanto indignius est, & hunc ei à Christo datum negare. Nam vt Deo indignū non est gladij corporalis & politici, vel ius penes se habere, vel eiusdem aliis donandi auctorē esse; ita nec indignum spiritali gladio Petri videri debet, vt & hunc corporalem suo spiritali subiectum habeat, & ita subiectùm, vt eum pro ædificatione Ecclesiæ vel donare alteri, vel auferre possit: donare, iustè vtendum, auferre, iniustè vtenti.

C

Quòd Petrus post Ascensionem Domini legitimè sit vsus gladio suo, non manu sed ore illum vibrans. Cap. XII.

NEgauimus cum Augustino & Bernardo licuisse Petro gladium, quem iussu Domini portabat, sua manu ad alium feriendum stringere aut vibrare. At certè non donasset id Christus Petro, quod Petro nulli vsui futurum erat. Quo autem vti nō possis, cui tandem est vsui? Quid ergo est? Dicimus quidem

licuisse

licuiſſe Petro armis corporalibus vti, non tam ... prorſus carnali, ſed velut ſpiritali modo. Qui enim acce... is à Chriſto armis, alij (velut publicæ perſonæ) arma por... ndi poteſtatem facit, vtitur iam armis ſuis modo quoda... ſpiritali, os & linguam ſuam armans ad brachium aut m... ſuum alte-
Pſal. 44 rius armandam. Neque verò ipſe Chriſtus, quē... Propheta optat accingi gladio ſuo ſuper femur ſuum, l... gitur vnquam prodiiſſe in publicum armatus. Qui tame... in Apo-
Apoc. 1. calypſi conſpicitur gladium ex vtraq; parte acut... m de ore ſuo emittere, quid eſt gladium acutum ex ore emittere, niſi ſolo verbo vitam auferre? Nihil autem eſt al... ud ius gladij, quàm vitę condonandæ, necisq; inferend... poteſtas. Qui ergo uitam verbo aufert, is verè rum ius gl... dij habet, tum ſpiritali modo gladium ſuum exercer.

Act. 5. Petrus ergo videns Ananiam & Sapphiram de pretio agri, quem Deo vouerant, partem abſtuliſſe, ad Ananiam dixit, Quare poſuiſti in corde tuo hanc rē? nō es mentitus hominibus, ſed Deo. Audiens Ananias hæc verba, cecidit, & expirauit. Et paulò poſt ad Sapphiram dixit: Ecce pedes eorum qui ſepelierunt virum tuum ad oſtium, & efferent te; confeſtim cecidit ante pedes eius, & expirauit. Et factus eſt timor magnus in vniuerſa Eccleſia, & in omnes qui audierunt hæc. Si ergo Ananias verba Petri audiens, expirauit, ſi eum idem Petrus ad Sapphiram dixiſſet, efferent te, illa confeſtim cecidit, & expirauit: verbi ſui miniſterio Petrus vitā illis abſtulit: & hoc quid eſt aliud, quàm
1. Tim. 5. Petrum gladio ſuo vſum eſſe, ita vt ceteri timorem habe-
Lib. 1. rent, & eò minus peccarent? Vnde Gregorius in Ezechie-
Hom. 18 lem ſcribit, Petrum verbo mentientes occidiſſe. & alibi:
Epiſt. 24 lib. 1. Cum Petrus Ananiæ, & Sapphiræ culpam reperit, mox quanta potentia ſuper ceteros excreuiſſet, oſtendit. Verbo namq; eorum vitam perculit, quam ſpiritu perſcrutante deprehendit, & ſummum ſe intra Eccleſiam contra peccata recoluit. Magnus igitur Gregorius ex eo quòd Petrus vitam eorum verbo abſtulit, potentiam ipſius ſummam in
Luc. 12. tota Eccleſia eſſe meritò intulit. Nam ſi reges poſtquam

corpus

A corpus occiderunt, nihil amplius habent quod agant: & ta-
men ob hanc vitæ necisq; potestatem, gladium portant, & *Rom. 13.*
metum imperium habent, quanto magis Petrus, qui & *Ioan. 20.*
verbo corpus occidere, & preterea peccata vel remittere,
vel retinere ministerio suo potest, non negabitur & gla-
dij potestatem, & quiddam etiam diuinius habere? Quod *1. Cor. 14*
autem Petrus verbo mero tunc fecit, hoc nunc (quia signa
post fidem constitutam cessarunt) Petri successores verbo
etiam agunt, sed tali, quo Christianum aliquem ad Eccle-
siam propugnandam sua auctoritate armant. Semper igi-
tur Petrus & Petri successor gladium Ecclesiæ non manu
sua, sed ore aut nutu suo vibrant.

B

Cur Apostoli Neronem aut Domitianum iure imperij non priuarint. Cap. XIII.

NVmquam ego hanc questionem tam facilem &
expeditam attigissem, nisi Aelerus quidã, quo-
uis, vt videtur, Catechumeno rudior, eam mihi
velut rem alicuius momenti opposuisset. Nam
quis ignorat Petrum non orbis terrarum, sed regni cælo- *Matt. 16*
rum claues à Christo accepisse? Nec ei dictum est à Chri- *Ioan. 27*
sto, Pasce omnes qui vspiã sunt homines; sed, pasce agnos
meos, & oues meas. Nero & Domitianus de regno cælo-
C rum aut de agnis & ouibus Christi non fuerunt: itaque nõ
est mirum, si Petrus qui nullam in tyrannos gentium po-
testatem accepit, iure imperij eos nõ priuauit. De ijs enim *1. Cor. 5.*
qui intus sunt iudicauit, non de iis qui foris. Nam eos qui
foris sunt Dominus iudicabit. Quinimò tam Petrus quàm *Rom. 13*
Paulus iussit omnem animam potestatibus à Deo consti- *1. Pet. 2*
tutis, & regi tamquam præcellenti obedire. Nec in re tam
perspicua pluribus argumentis, aut etiam verbis opus erit.
Dignior aliquanto est ea, que tam sequitur interrogatio.

Cur

D

Cur Apostoli cum haberent auctoritatem constituendi regis politici, tamen Christianum aliquem in regem non euexerunt, qui gladios persecutorum à fidelium ceruicibus arceret? Cap. XIIII.

Vas ego causas potissimùm fuisse crediderim, cur Apostoli aut eorum primi successores, nullum Christianum regem constituerint. Vnam quòd ea res tam difficilis & periculosa videbatur, vt à prudentibus viris tentari non deberet. Alteram, quòd manifestè illis constitit Deum voluisse, vt Ecclesia

E

Prima ratio. illis temporibus aliter administraretur. Quis primum neget difficillimum factu fuisse, cum nulla gens tota fidem Christi adhuc amplexa esset, sed Christiani quamuis infiniti, & innumerabiles, tamen vbiq; infidelibus commixti habitarent, vnum aliquem regem Christianum agnoscerent, & obseruarent? Oportuerat singulos è domo, ciuitate, ac patria sua emigrasse, vt Cæsaris, qui tunc regnabat, iugo abiecto, alterius Christiani regis legibus obedirent. At quò migrassent cum orbis iam totus vel plenus incolarum esset, vel plenus esse putaretur? Quomodo autem fuisset Christianus rex sine populo Christiano? aut quomodo populus Christianus fuisset, qui curiam, forum, tribunal,

F

postremò ciuitatem, & regionem Christianam non habuisset? Porrò nulla fuit regio, nulla ciuitas maior in mundo, quæ abiectis idolis, vnicam Christi fidem coleret, ac confiteretur. Nec etiam licuit alios ad fidem Christi primùm suscipiendam vi & armis cogere: nec sine iniuria infideles potuissent de sedibus suis, quas gentium aut ciuili iure occupassent, deturbari. Tanta igitur Christiani regis constituendi erat difficultas, vt meritò nihil tale cogitari, ne dum suscipi debuerit.

Secunda ratio. Ceterùm illa fortior etiam ratio est, quòd Deus noluit aliquem

A aliquem Christianum regem adhuc fieri & creari. Primùm
ne fides Christi putaretur humanis potius quàm diuinis
modis propagata. Mahometis enim aut Otomanni alicu-
ius est, qui alia via id facere non potest, solo gladio suam
religionem asserere & commendare. Christus, qui auctor
naturæ est, vim creaturæ suæ non facit, vt ei quidquam
persuadeat. Cuius enim vult, miseretur; & quem vult, indu- *Rom. 9.*
rat, operans in omnibus ipsum velle & perficere pro sua
bona voluntate.

Deinde stulta & infima mundi elegit Deus, vt fortia
& sagacia confunderet. tantùm abest, vt regibus Christia-
nis ei opus foret ad serendum aut multiplicandum semen
B suum. Per duodecim homines facie tenus abiectos, idio- *1. Cor. 1.*
tas, ignobiles totum orbem terrarum scientia Philoso-
phiç inflatum, opibusq; turgidum, & potentia clarum sibi
paulatim subiecit & subiugauit, vt non hominis, sed Dei
solius hoc opus esse cognosceretur.

Præterea expediebat, vt ad omnes gentes Christo subiu
gandas, Christiani non vno aliquo in regno congregaren
tur, sed per omnes prouincias dispergerẽtur, partim enar- *Tob 13.*
raturi mirabilia Dei, partim tanto fœcundius multiplicã- *Exod. 1.*
di, quanto magis in terram cadentes mortificarentur. *Ioan. 12*

Caput omnium est, quòd cum sit duplex fortitudinis
potestas, vna in faciendo res arduas animosè: altera in
C patiendo res aduersas constanter; cumq; illa virtus, quæ in
patiendo cõsistit, magis excellat, propterea quòd licèt iam
corpore tenus victa & oppressa, etiam ad alienum arbi-
trium asperrima quæque & molestissima sustineat, non ce
dit tamen, sed etiam tunc animo superior, non modo rerũ
externarum voluptates negligit, sed & sui corporis, imò
& sensibilis animæ dolorem atq; adeo dissolutionem par-
uifacit, quin potius lucrosam gloriosamq; sibi iudicat: me-
ritò sanè hanc fortitudinis partem, hanc patientiæ virtutẽ
prius sibi ac suis elegit Christus, vt per eã contraria quęq;
vinceret, mundumq; vel repugnantem in admirationem
suæ potentię conuerteret. Hinc Dei sapientia maluit mo- *Philip*

P riendo

riendo humiliter in Cruce, quàm gloriosè in acie dimican D
do Diabolum & membra eius superare. Hoc igitur verbũ patientię Christi fuit & prædicandum, & sęculis aliquot exercendum, antequam Christiani arma in fidei suę defensionem susciperent. Ac sanè ab initio mundi primum victoriæ genus, in quo fides nostra Deo consecrata est, fuit
Gen. 4. patientia & mors iusti Abelis. A quo die numquam in Ecclesia Dei defuerunt, nec vsque ad finem mundi deerunt,
2. Tim 4 quibus iniustè pro iustitia patientibus coronam iustitiæ reddat iustus iudex. Hoc mysterium Apostoli & primi Apostolorum successores non ignorantes, meritò à Christiano rege creando, itemq; ab armis pro fide sumendis abstinuerunt, non quòd numquam tale quippiam fieri E
aut posset aut deberet, sed quòd nondum eius rei faciendę tempus aduenerat.

Fidem Christianam debuisse tandem etiam armis defendi, regesq; & fideles constitui, & hereticos priuari. Cap. XV.

Eccle. 3. Mnia, inquit Salomon, tempus habent, & suis spatiis transeunt vniuersa sub cælo. Tempus
Ioan. 18 occidendi, tempus sanãdi. Cum Christus Mal- F
Act. 5. chi persecutoris aurem sanauit, erat tempus sanandi: cum Petrus verbo Ananiam occidit, erat tempus verbo saltem, & si nondum gladio, occidendi.

Post aliquot verò sæcula futurum erat, vt Christiani fidem suam armis propugnantes, tam Saracenos quàm Turcos & Mauros gladio etiam occiderent, sicut Heraclio Imperatore, & deinceps factum est. Manichæi aliquãdo bella Patriarcharum, & Prophetarum (sicut Protestantes nunc Pontificum) in calumniam trahebant. Sed quod
August. contra Faustum tunc Augustinus Manichæis, hoc idem nos Protestãtibus nunc respondemus. Bella (inquit Augustinus) gesserunt Patriarchæ & Prophetæ, vt tales quoque victorias appare-

A ret Dei voluntate præstati. Non resistendo interfecti sunt Apostoli, vt potiorem docerent esse victoriam, pro fide veritatis occidi. hæc Augustinus. Cum igitur vtraq; victoria sit à Deo: quis dicat Ecclesiæ Christi non esse permissum, vt illo etiam modo hostes suos vincat, quo illos Patriarchæ olim & Prophetæ vicerunt?

Cum enim Gedeon, Barach, Samson, Iephte, David, Samuel, per fidem vicerint regna, operati sint iustitiam, adepti sint repromissiones, nec fieri possit, cum hoc sit tēpus fidei & gratiæ, quin liceat etiam Christi ministris ita per fidem regna vincere, sicut Samueli aut Machabæis licuit; omnino efficitur, vt etiam Pontifices Christiani possint bella indicere & gerere, non suis quidem manibus (quia hoc eorum spiritali, & incruēto ministerio indignū videtur) sed tamen auctoritate sua. Nam cum Petri fides tanta fuerit, vt omnium Apostolorum non modò aliorum Christianorum, fidem in se tam contineret, quàm confirmaret; (Christus enim satis oratum pro Apostolorum fide putauit, cùm pro vnius Petri fide orasset) nullus vtiq; fidei actus in vllo Christiano esse potest, quem Petri fides efficaciter exercere non queat. Est autem actus fidei regna per fidem vincere, hostesq; Dei & Ecclesiæ debellare. Hunc igitur fidei actum poterit Petrus, Petriq; successor maximè omnium exercere, cum tēpus ad eam rem opportunum occurrat. Nec vllo modo id aut melius, aut decentius fit, quàm cum vexillum Christi erigitur, & dux Christianus à Vicario Christi constituitur, qui prælietur prælia Domini. Quod vtiq; magis magisq; ab octingentesimo incarnationis Dominicæ anno, & deinceps factum esse legimus. Nunc satis sit ostendisse, vt primas fuisse Christianæ patientiæ partes, ita necesse nullas bellicæ victoriæ laudes, quas Petro aut Petri successoribus negare non debemus, cum Christus eos iusserit pascere agnos, & oues suas, quæ interdum præclaro belli duce ad hostes Crucis Christi deturbandos instituto saluberrimè pascuntur.

Hebr. 11

Luc. 22.

Heb. 11.

Ioan. 21.

Apostolos priuasse Imperatores adhuc infideles omni spontanea Christianorum obedientia etiam in secularibus causis. Cap. XVI. D

QVamquam Apostoli nullam in ipsos Imperatores adhuc infideles potestatem acceperant, & ideo non poterant eos aut Imperio ipso, aut illa Christianorum obedientia, quæ eis ratione Imperij necessariò debebatur, priuare; tamen priuarunt eosdem omni spontanea Christianorum obedientia, non
1. Cor. 6. tantùm in sacris, verùm etiam in sæcularibus causis. Paulus enim obiurgat Corinthios, quòd litigarent apud iniquos E
& infideles; cum potius debuerint Christianos etiam contemptibiles ad iudicandum constituere, quàm secularia iudicia apud Paganos exercere.

Hinc primùm constat Apostolos & Episcopos accepisse à Christo potestatem constituendi res politicas in Ecclesia, cuiusmodi sunt secularia iudicia. Nec enim Paulus falcem suam in messem alienam misisset, aut quicquã de his rebus locutus esset, si rerum politicarum ratio ab ipsius vocatione aliena esset. Imò sic argumentatur Apostolus: Nescitis quia Angelos iudicabimus? quanto magis secularia?
Ibidem. Quasi dicat, cui maiora quædam absolutè commissa sunt, illi etiam minora eiusdem ciuitatis negotia commissa in- F
telliguntur: Sed iudicia spiritalia committuntur Christianis, vt videlicet Angelos, apostatas, & preuaricatores iudicent: multo igitur magis ijdem Christiani possunt de minimis, hoc est de secularibus eiusdem Ecclesię negotiis iudicare. Si ceteri Christiani hoc possunt facere, an & Episcopi non possunt? Deinde, si Paulus Christianos, in quos potestatem accepit, quantum potest à foro & curia profana reuocat; nonne multo magis id faceret, si & ipse Christianorum rex fuisset Christianus? Tũc enim qua potestate Christianos vetat apud infideles litigare, eadem vetaret Cęsarem Christianum sed hęreticum iudicandi auctoritatem

A tem exercere, vt hine facilè perspicias idem fuisse facturos Apostolos erga Imperatores hereticos, quod nunc illorũ successores faciunt, si tempora & causæ eędem fuissent. Nunc autem vt idola non subuerterunt Apostoli, quoniã ea non erant ipsorum potestati tunc subiecta, quæ tamen posteri eorum magna cum laude ex omnibus templis & lucis proiecerũt: sic etiam Imperatores impios iure imperij non priuarunt, quoniam eos pascẽdi mandatum adhuc non acceperãt. At postquam Imperatores facti sunt Christiani, iam ab Episcopis & pascuntur vt oues, & segregantur vt hœdi, & nõ modò præesse Christianis, verùm & interesse Christianorum etiam ciuilibus colloquiis & com-
B mercijs prohibentur, ne modicum fermẽti totam massam corrumpat. Nunc admonere tãtùm volui, Apostolos omnem quam poterant obediẽtiam Imperatoribus Ethnicis subtraxisse: vt inde cernamus omnem omnino subtracturos fuisse, si ijdem Imperatores de ouili & domo Christi extitissent. Non enim carebãt Apostoli potestate, ad quicquam ligandum aut soluendum, quod intra Ecclesiam fuisset, verùm Imperatores nondum erant intra Ecclesiam; sed tamen ipsam Ecclesiam prohibuerunt Apostoli apud Cæsarianos iudices sponte sua se sistere, aut litem aliquam vltrò apud illos mouere.

Gal. 5.

Matt. 18

DE

DE CLAVE DAVID

LIBER TERTIVS.

Posita ipsorum Protestantium etiam falsa Euangelij interpretatione, tamen inde conuinci vnum aliquem Petro in primatu succedere debere.

CAP. I.

Vm petra, super quam ædificatur Ecclesia, non minus & perpetua, & firma necessariò sit, quàm Ecclesia ipsa; meritò ante omnia explicandum est, quæ nam sit illa petra, de qua Petro Christus dixit; E
Mat. 16. Tu es Petrus, & super hãc petram ædificabo Ecclesiam meam.

Catholici creduut hanc petram esse personam Petri, & successorum eius dono Dei ad hoc munus vocatam & assumptam, vt Christum & veram Christi fidem ad ędificationem Ecclesię semper cum opus est, In medio fratrum confiteatur. Vident enim Christum Petri personam verbo suæ promissionis ante omnia præuenisse, & præparasse, dum ad eum non dũ confitentẽ F
Ioan. 1. diceret, Tu es filius Ionæ, tu vocaberis Cephas, hoc est rupes. Iam vt hoc promissionis verbum ritè atque ordine compleatur, Christus interrogat Apostolos quem dicant
Matt. 16 esse filium hominis? Deus reuelat potissimùm vni Petro Christi diuinitatem. hæc reuelatio parit cęlestem illam Petri confessionem: Petri confessio parit hanc aliam promissionem, qua Christus dixit, Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Hæc igitur promissio & in Petri persona primùm fundata, & ad Petri personam

ad

A ad postremum facta; semper in persona Petri aut successo
rum eius impletur.

At Protestantes non à persona Petri (vt deberent, quia
& Christus ita fecit) verùm ab eo quod in Petri confessio-
ne vltimum fuit, primum inchoantes, modò aiunt Chri-
stum esse hanc petram, modò fidem & confessionem diui-
nitatis Christi. Quod vt ita se habere illis donemus, non-
ne tamen siue Christus à Petro ita confessus, seu Petri fi-
des & confessio hæc petra dicatur, talis necessariò intelli-
genda est hæc petra in æternum manere, qualis tunc fuit in
ore Petri? Nam & soli Petro Deus hoc mysterium reue- *Reuela-*
lauit, & solus Petrus tunc est confessus, & soli Petro di- *tio.*
xit Christus. Tu es Petrus. Itaq; etiam si dicatur super hanc *Confessio*
B petram, idest super Christum, quem tu Petre confessus es, *Promis-*
ædificabo Ecclesiam meam: tamen petra hæc super quam *sio.*
ædificatur Ecclesia, non est iam solus Christus, sed Chri- *A conces*
stus à Petro confessus & prædicatus. Super Christum *sis.*
igitur à Petro confessum, & prædicatum, super Christum
non ab Ario, non à Nestorio, non à Berengario, non à
Viclefo, nõ à Luthero, non à Caluino, sed à Petro & Prin
cipis Apostolorum successore annunciatum, ædificatur Ec
clesia. Quemadmodum enim Christus ab vno eoq; pri-
mo Apostolo, in medio Apostolorum omnium semel an-
nuntiatur; tunc fuit hæc petra super quam ædificata est Ec- *Matt. 16*
clesia: sic idem Christus ab vno semper eoq; primo Pasto-
C re in medio pastorum omnium annuntiatus in æternum
manet hæc petra super quã ædificatur Ecclesia: Nam Iesus
Christus heri, & hodie, ipse, & in sæcula. Nec enim petrã *Hebr. 13*
semel in fundamẽto positã iterum tollit & mutat, sed quo *Luc. 14.*
fundamenti genere ędificationem suam inchoauit, eodem
ipso ędificationem suam complebit: quia Dei sapientia
est, quę nihil inconsultò facit, & Dei fortitudo, cui nihil
resistere potest.

Eodem modo cum Christus vnum Petrum iussit agnos *Ioan. 21.*
& oues suas pascere; Protestantes dicunt hoc Christi prę-
ceptum ad omnes ex ęquo Apostolos, quorum personas

Petrus

Petrus sustinuit, pertinuisse: falsò quidem illi; quoniam D
Christus iam tunc Petrũ à reliquis segregauit dicẽs, Amas
me plus his? pasce oues meas. Sed demus ad omnes ex
ęquo Apostolos, atque etiam Episcopos hoc verbum spe-
ctare: tamen vt unc Petrus, ad quem solum necesse est fa-
A concesſis. teantur Christum esse locutum, ex institutione Christi
reliquorum omnium personas illis etiam pręsentibus, su-
stinuit: sic maneat semper vnus aliquis pastor ex institu-
tione Christi reliquorum pastorum personas sustinens,
ad quem hoc pręcipuè dicatur, quod ad omnes alios pasto
res ex ęquo pertineat. Nam quis negetita semper progre
di debere ędificationem Ecclesię, vt primùm ab auctore
Christo instituta est? Soli Petro ante alios omnes Apo- E
stolos, iisdem etiam præsentibus, claues regni cęlorum
Matt. 16 promittuntur. At & alij (inquis) ex ęquo ligant & soluunt.
Demus ita esse: nonne tamen vnus in Ecclesia semper ma
nere debet, qui seruet eas claues solus, sicut eas Petrus ac-
A concesſis. cepit solus, etiam si earundem vsus ad omnes pastores ex
æquo spectaret? Nam si frustra vni ab initio a Dei sapien-
tia commendari non potuerunt, frustra conantur Prote-
stantes ab vnius custodia eas auellere.

Matt. 10 Primus Apostolorum Petrus, inquit Matthæus, fate-
mur (inquiunt Protestantes) Petrum esse primum enume-
rationis ordine, sed non officij dignitate. Demus & hoc
ita esse: tamen cum omnia, quę scripta sunt, ad nostram F
Rom. 16. doctrinam scripta sint; maneat semper in Ecclesia vnus ali
A concessis. quis Apostolorum successor, qui saltem enumerationis or
dine sit pastorum primus. Si negatur primatus dignitatis,
saltem maneat primatus ordinis, quem ipsi Protestantes
inter primos illos Ecclesię pastores extitisse non negant.
Cur aliquid omnino quod Christum instituisse conce-
dunt, Ecclesię Christi auferunt, pręsertim cum id quod in-
1. Cor. 1. fimum & minimum Dei est, maius sit omni humana po-
tentia & robore?

Luc. 22. Pro fide Petri Christus rogauit, vt ea non deficeret: ille
autem conuersus fratres suos confirmaret. Quocunq; sen-
su

A ſu hæc verba interpretentur Proteſtantes; dent nobis ſaltem in eodem ſenſu alium Paſtorē, qui ſit inſtar vnius Petri vnus, cuius fides non deficiat, ſed fratres ſuos cōfirmet. *A conceſſis.*

Poſtremò ipſi Magdeburgenſes dicunt, Petrum inter Apoſtolos viſum fuiſſe præcipuum, ſiue propter inſignia dona, ſeu propter ætatem. Cum ergo petra vnde Petrus cognominatus eſt, moueri loco illo nō poſſit, in quo Christus eam collocauit, ſemper maneat in Eccleſia vnus aliquis ſiue propter inſignia dona, ſeu propter ætatem præcipuus, modò id ipſum quod Proteſtantes in petra præceſſiſſe concedunt, ab Eccleſia quæ ſuper illam petram ædificatur, non tollant. Poſita ergo ipſorum Proteſtantium B interpretatione; tamen id efficitur etiam ex illorum conceſſione, vt debeat aliquis vnus Petro ſuccedere in eo loco & ordine, quem Petrus ex inſtitutione Chriſti accepit. Iam talem vnum quocunque modo vel claues regni cælorum ſeruantem, vel fidem Chriſti confitentem, vel fratres confirmantem, vel agnos & oues paſcentem, vel inter paſtores primum, Proteſtantes non habent; Catholici verò habent: Proteſtantes igitur etiam ex ſuæ interpretationis vi non poſſunt eſſe illa Chriſti Eccleſia, quæ ſuper hanc petram, de qua Chriſtus ad Petrum locutus eſt, ædificatur. *Centur. 1 lib. 2.* *A conceſſis.* *Nota.*

C *Quàm parum docti ſint, qui Petrum negant Romæ ſediſſe. Cap. II.*

I penitus abnegarem, inquit Aclerus, vnquam Romæ ſediſſe Apoſtolum (quod multi fecerūt homines doctiſſimi) faceſſerem ſibi credo negotium.

Reſponſio.

Quos tādem vocat iſte doctiſſimos homines? vtrum eos qui nihil ipſi legerunt, nihil ab altero audiuerunt? At quomodo ſunt docti, quos neque muti neque loquentes Magiſtri quicquam docuerūt? An igitur eos vocat doctos, qui

legerunt quidem & audiuerũt multa, sed omnia illa quam- D
quam à sacris Doctoribus & grauissimis viris prodita contemnunt, & pro vanissimis habent? At hos ego infortunatos potius dixerim, quàm doctos; propterea quòd cum in ea re multum operæ posuerint, tamen nihil didicerunt. Discentem enim oportet magistro suo credere: quod qui non facit, dediscenti quàm discenti similior est. Qui verò dediscit quod audit, non sanè discit, atque ideo nec omnino quidem est doctus, tantùm abest vt sit doctissimus. Dicis tu quidem te sex Monarchiæ meæ libros attentissima cogitatione percurrisse; quod re vera si fecisti, quâtam

De visibil. Monarch. li 6. cap. 10

illic auctoritatum seriem ex omni antiquitate repetitam vidisti, qua demonstratum est Romæ sedisse Petrum? fundasse illam Ecclesiam? Cathedram illic posuisse? & quidē E
cathedram vnam primam & singularem, in qua vna, vnitas ab omnibus seruaretur? Homines igitur illi doctissimi, de quibus agis, aut Clementis, Irenæi, Hegesippi, Tertulliani, Origenis, Cypriani, Eusebij, Athanasij, Ambrosij, Optati, Hieronymi, Augustini, Chrysostomi, Orosij, Prosperi, & aliorum Patrum atque historicorum libros, qui Petrum Romæ sedisse, contestantur, non viderunt: (& parum docti sunt, qui tantos magistros numquam gustarunt) aut viderunt quidem, sed illorum nullam habuerunt rationem, & ne sic quidem docti habendi sunt, quas tam consentientem pastorum, Doctorumq́ Ecclesiæ vocē con-

Ephes. 4

temnunt. Quid enim? cum Paulus dixerit, Deum Eccle- F
siæ suę dedisse Apostolos, Euangelistas, Prophetas, Pastores, & Doctores; Tu ne alios prętantiores habes Ecclesię pastores, & doctores, quàm ego nunc nominaui? Nullos enim habere non potes, cum Deus Ecclesiæ suæ (cuius tu membrum videri vis) pastores, & doctores dederit. Aliquos ergo aut istis præstantiores, aut etiam pares si habes, qui Romę non sedisse Petrum testantur, profer iam tandem in lucem quod orbis terrarum nondum vspiam vidit, nondum vel fando audiuit. Sin quos proferas nullos habes, desine doctissimorum hominum inanissimas vm-

bras

A bras nobis opponere, quibus tu iamdiu nimium deluderis
in re non ludicra, sed omnium maximè seria. Dices fortè,
illos tuos doctissimos homines Apostolorum auctoritate
adduci, vt credant Petrum Romæ non sedisse: Et vbi hoc
scriptum reliquerunt Apostoli? quæ sunt istæ literæ san-
ctæ, quas nemo præter tuos doctissimos magistros vidit?
scio nonnullos proferre illa Pauli ad Galatas verba, qui *Gal. 2.*
bus ait, se post annos quatuordecim ascendisse Hieroso-
lymam, & contulisse Euangelium, quod prædicauit cum
Petro. Sed quid? an propterea quòd Petrus post annos
quatuordecim à conuersione Pauli, Hierosolymis fuit,
numquam Romæ sedit? quęnam hæc est conclusio, aut
B argumentatio? Alij vrgent quòd Petrus circumcisionis *ibidem.*
Apostolus fuit quasi vero & Romę circuncisionis Aposto
lum agere non potuerit, præsertim cùm Iacobum Iudæis
qui Hierosolymis viuebāt, Episcopum consecrasset? Imò
propterea voluit Deus Petrum Romæ sedere, vt scirent fi
deles Iudęi pastorem suum nō Hierosolymis inter Iudęos
quærendum esse, vt olim; sed inter gentes, sicut prædictū *Deut. 17*
erat: Quicunq; remanet erde domo Heli, hoc est de stirpe *1. Reg. 2*
sacerdotali Iudęorum, veniret vt oraretur pro eo, & pete-
ret bucellam panis, partemq; unam sacerdotalē, quo si-
gnificatum est, Iudęos atq; adeo sacerdotes Iudęorum su-
bijciendos esse ministris Christi, etiam si de tribu leuitica
C non essent, & ex eorum manibus sacramenta fidei perce-
pturos. Et quid pręclarius quàm vt cum Christus totum
orbem terrarum per Apostolos suos domare, suauiq; iugo *Mar. 16*
suo subijcere vellet, caput gētium Romam, per caput Apo
stolorum Petrum, aggrederetur? Cathedramq; eius ibi fi- *Ioan. 10*
geret, vnde nunquam moueri posset, donec omnia mem-
bra sua in vnum ouile sub pastore vno per Dei gratiam
congregasset, vt sic totus Israel saluus fieret? Deinde si *Rom. 11.*
ex sacris litteris euidenter deduci potest Petrum Romæ
non sedisse; nonne ea opinio omnes antiquos Patres tam
Græcos quàm Latinos tum erroris, tum imperitię conuin-
cit, qui non modò hanc deductionem non viderunt, sed

planè contrarium vna voce omnes, nemine prorsus ex- D
cepto, docuerunt? Ergo vt illos pro doctissimis habeamus, quos Acletus nunc laudat, omnes Ecclesiæ Christi Pastores & Doctores quos Paulus nobis commendat, inscitiæ & mendacij accusabimus? hoc quidem non est Ecclesiam
In lib. de præscrip. ædificare, vt sacri Doctores solent, sed demoliri, vt hæreticorum moris este, Tertullianus iam olim tradidit.

Præterea qui fit, quòd isti homines doctissimi (quibus ausim dicere nihil vmquam fuisse indoctius) non perpen-
1. Pet. 5. derint ea B. Petri verba, quibus ait: Salutat vos Ecclesia, quæ est in Babylone collecta, & Marcus filius meus? Quænam fuit ista Babylon? Respondit Papias Apostolorum di-
Euseb. histor. lib. 2. c. 14. scipulus, vrbem Romam fuisse, vnde Petrus hanc Episto- E
lam scripsit. Papię astipulantur Eusebius, Hieronymus, Oecumenius, & alij permulti. Conuenit etiam huic sententiæ res ipsa, cum ibidem Petrus Marcum nominet, quem Romæ Euangelium suum scripsisse inter omnes constat. Si ergo Romę fuit Petrus, idque in sacris litteris proditum est: ibiq; eum sedisse omnes ad vnum Pastores, & Doctores Ecclesiæ tam certò crediderunt, vt propterea primas in omnibus Romano Pontifici deferrent, eiusque Ecclesiam & principalem, & cathedram vnam, & Petri sedem, & sedem Apostolicam, & petram fidei, & petram Ecclesiæ, & caput omnium Ecclesiarum appellarent; qualis F
est horum homuncionum doctrina, qui nunc tot sanctis Doctoribus, & Spiritui sancto in illis loquenti resistunt? Sed quid si eis daremus Petrum numquam sedisse Romæ? an propterea Pontifex Romanus Petri successor esse non potest? Quemadmodum enim licet Christus Romę dum in terris ageret, non fuit, tamen Vicarium Christi Romę sedere credimus: eodem etiam modo potuit successor Petri sedisse Romę, quamquam Petrus ipse illic non sedisset. Talis enim & tam necessaria erat Petri potestas in omnes
Ioan. 21. Christi agnos atq; oues, vt vbicumq; sedisset, successorem
In orat. de basil. trad. aliquem omnino habere debuerit, siue is Romæ siue alibi sedem eligeret. Sic autem diuinitus (attestante Ambrosio)

compa-

A comparatum est, vt is Romę sedem collocaret: Quod ita factum fuisse in Monarchia satis superq; demonstrauimus. Non ergo Romani Pontificis primatum id tollit, etiam si verum esset quod iste ex suis indoctissimis magistris hausit, Romæ videlicet numquam sedisse Petrum.

De institutione Romanæ cathedræ. Cap. III.

TAndem Aclerus concedit, & Romę fuisse Petrum, & Ecclesiam Romę instituisse: verùm non talem, quę ceteris omnibus Ecclesijs præesse deberet, nam ex quibus, inquit, archiuis *Roman. arch. c. 8*
B hoc mandatum proferunt?

Responsio.

Opera Dei sacris litteris, & Ecclesiasticis monumentis consignata, quid aliud quàm cęlestia quędam sunt Archiuia? Ipsa opera, inquit Christus, quę ego facio, testimoniũ perhibent de me. Dicturus ergo de illis operibus Dei, quę *Ioan. 5. & 10.* ad rem de qua iam agitur, spectant: quorum alia instituerũt Romanę Ecclesię primatum, alia iam institutum manifesta runt; vtraq; verò eiusdem primatus signa & testimonia dici possunt: agam primùm de institutione Romanę cathe-
C dræ; deinde autem de profectu eius, ac fide Christi per illã propagata; tùm autem de vnitate Ecclesię per illam nutrita, & conseruata: demum verò de claritate fidei Romanę. Ac de his quidem in hoc tertio libro. In quarto agam pręterea de auctoritate Romanę Ecclesię tam in concilia Oecumenica, quàm in Episcopos extra Concilia: de persecutionibus, quas inuicta sustinuit, de accepto diuinitus seu acquisito vrbis Romę dominio, de eo quod & Petrus ipsi Abrahę, & successores Petri semini Abrahę respondeant: postremò de gentium à fide & primatu Romano defectione.

Primum Dei opus in admirabiliter præparando Romanæ cathedræ loco versatur. D

Gen. 10. & 11. Postquam filij Noe apud turrim Babel partim ad luendam superbiæ suę pœnam, partim ad terram habitatoribus replendam in tot ferè gentes & linguas quot erant capita familiarum, dispersi fuissent; Deus ex infinita misericordia sua, eam corporum dispersionem ad maiorem animorum vnitatem in Christo consummandã reuocaturus, ita rem interim disposuit, & paulatim præparauit, vt primùm dispersas familias augeret, deinde auctas rursus ad vnum vicum reuocaret, mox plures vicos in vnam ciuitatē, plures autem ciuitates in vnam prouinciam; plures prouincias in vnum regnum, plura deniq; regna in vnam colligeret Monarchiam. Ac ne vna quidem Monarchia contentus, aliam alij, in alia atque alia orbis parte eo vsque voluit E
1.Tim. 2 succedere, donec veniret ille vnus mediator Dei & hominum homo Christus Iesus, qui omnes omnium vnitates intra se complectens, filios Dei antea dispersos iam à quatuor ventis euocatos in vnum ouile suum congregaret. Hinc ad regem Babyloniæ, qui reliquias Monarchię Asy-
Dan. 2. riorum tunc administrabat, Daniel dixit, Tu rex regum es: & Deus cęli regnum & imperiũ dedit tibi, & sub ditione tua vniuersa constituit. Et post te consurget regnum aliud minus te; & regnum tertium, quod imperabit vniuersę terrę, & regnum quartum quod comminuet & conteret omnia hęc. Iam quia hęc omnia regna Christi proposito præparabantur, propterea ibidem subiungit, In diebus regnorum illorum suscitabit Deus cęli regnum, quod in ęternũ non dissipabitur, & regnum eius alteri populo non tradetur: comminuet autem & consumet vniuersa regna hęc, & ipsum stabit in ęternum. F

Adde his, quòd hæc omnia regna veram vnius Dei fidē aliquo modo prædicarunt, & confessa sunt, vt cui potissimùm instituto deseruirent, ea ex re manifestum fieret.

Verè Deus vester (inquit Nabuchodonosor Babyloniæ

A rex ad Danielem) Deus deorum est, & Dominus regum. potestas Dei, potestas sempiterna. *Dan. 2. & 4.*

Darius quoque rex Medorum scripsit decretum, vt in vniuerso imperio eius pauerent Deum Danielis, cuius regnum non dissipabitur. *Dan. 6.*

Cyrus Persarum rex, etiam per scripturam in vniuerso regno prædicauit, Dominum Deum cæli dedisse et omnia regna terræ, & iussisse vt ædificaret ei domum in Ierusalē. *2. Paralip. 36.*

Alexander Magnus & Iaddum Pontificem Dei adorauit, & in templo Hierosolymitano hostias Deo immolauit. *Ioseph.*

Romam verò Imperatores non solùm Dei nomen, sed B & Christi fidem; nec eam à quolibet prædicatam, sed Romanis à Petro traditam, publico edicto in scriptum relato, & in totum orbem terrarum emisso, palam aperteq; confessi sunt. finis ergo regnorum omniū Christi fides, & Ecclesiæ ipsius regnum est. quibus ita constitutis, progrediamur in eo quod instituimus. *In cod. lustin. lib. 1 de Trin.*

Ex omnibus politicis Monarchiis, cum Romana, quæ instar ferri alia omnia domat, maxima & potentissima fuerit, eius autem Monarchiæ caput vrbs Roma extiterit, vtiq; in vna vrbe Roma totus terrarum orbis ad tantam voluntatem, & animorum coniunctionem reduisse videtur, quanta per externam rerum humanarum administra- C tionem obtineri potuit, aut etiam sperari. Iam enim omnium oculi studia, officia in vnius Romæ vel obseruantiā, vel societatem, vel admirationem conuertebantur. Iam ipsa Iudæa, quam Deus ex toto mundo velut quoddam peculium sibi elegerat in prouinciæ formam redacta, regebatur à præside, quem vrbs Roma designasset. Et vt nihil ad tam late patentis imperij perfectionem deesset, datum est huic summæ Vrbi vnus Monarcha Cæsar Octauius, & huic vni Monarchę nouum Augusti nomen, & huic primo Augusto Cęsari diuturnus quinquaginta sex annorū principatus, & huic diuturno principatui summa pax & tranquillitas. Ecce autem ne verus finis ad quem hæc om- *Dan. 2.*

nia

nia spectabant, diutius lateret, sub hoc imperij Romani D
statu, cum iam exijsset edictũ à Cæsare Augusto, vt descri-
Luc. 2. beretur vniuersus orbis, eaque descriptio prima fieret à
Pręside Syriæ Cyrino; Christus cæli ac terræ Dominus
non solùm in Iudæa, vt homo nasci; verũ etiam in censum
eius vrbis, quæ orbi vniuerso præerat, aut vnà cum paren-
tibus suis, aut saltem ipse per illos, velut eius Romanus,
referri voluit ac describi. Vnde etiam apud tribunal Pila-
Ioan. 19 ti fassus est datum Pilato esse desuper, vt potestatem in ip-
Matt. 13 sum haberet. Sicut autem modicum fermentũ quod mu-
lier in tribus farinæ satis abscondit, totam massam fermen
Iacob. 3. tat, & modicus ignis magnam siluam incendit, propterea
quòd fortior queq; res imbecilliorem cui admiscetur, ad E
se trahit, & sibi similem reddit: sic & Christus, cum sit Dei
1. Cor. 1. virtus & potentia, in Romano imperio semel abscondi-
tus & commixtus, totum imperium ad se trahit, atque in
odorem & saporem suum conuertit. Hinc autem facilè
intelligi potest, cur Deus antea fecisset vrbem Romam, &
omnium idolorum commune receptaculum, & omnium
linguarum atque gentium communem patriam, & totius
mũdi altissimam speculam. Fecit eam omnium idolorum
commune receptaculum, vt cum omnis error & supersti-
tio in vnum locum aggregata esset, leui postea brachio ibi-
dem deleri, ac velut vno ictu amputari posset. Fecit eam F
omnium linguarum atque gentium communem patriam,
vt cum fides Christiana vrbi Romę semel reuelata esset, nõ
post annos deinde septingentos (quot ferè vrbs Roma pe-
regit, antequam ad Imperij sui culmen perueniret) sed sta-
tim eadem voce, eodemq; labore, omnibus Romani orbis
gentibus atque linguis eadem fides promulgaretur. Postre-
mò Deus fecit Romam totius mundi altissimam speculã,
vt cum eam speculam fides Christi, & Euangelium occu-
Esa. 2. passet, iam secundum Esaię prophetiam, mons domus Do-
mini sciretur in vertice montium præparatus, & eleuatus
super colles, vt fluerent ad eum omnes gentes. Quemad-
Psal. 71. modum enim per domum Domini Ecclesia Christi: sic

A per colles intelliguntur minores, per montes autem maiores principatus, & per montium verticem imperium Romanum, quo nihil in rebus huius mundi sublimius vnquam extitit. Cum igitur, vt Eusebius, Augustinus, Eucherius, Leo, Procopius, aliiq; sancti Patres docuerunt, quicquid Romano accessit imperio, Christi aduentui præparatum, & diffundendæ fidei prouisum fuerit: primùm opus Dei circa Ecclesiæ Romanę primatum, hoc meritò fuisse ponimus, quòd huic soli Ecclesię tam insignem, tam excelsum, tam fortem locum præparauit. Vnde etiam Roma (vt B. Hieronymus docet) sublimitatis nomen est apud *Lib. 1. cōtra Iouin.*
B Hebræos, fortitudinis apud Græcos. Si alia nulla Ecclesia in talis Monarchiæ summo vertice collocatur, in hac saltem parte Romana Ecclesia omnium prima est. Iam cum hoc ipsum opus Dei sit, vtique negari non potest, quin Deus aliquem primatum Ecclesiæ Romanæ contulerit. Quòd si vnus summus Pontifex in Ecclesia Christi non esset, minor vnitas (quoad externum, & id quidem inter homines potentissimum vnius rectoris vinculum) in Ecclesia Christi foret, quàm in Romano imperio fuit. Ergo ne terrena vnitas aliquem concordiæ nexum habebit, quē eundem cælestis non habebit? Rursus, si cum vnus esset summus Christianorum Pontifex, is tamen Romanus nō esset, sed alio in loco præsidens, alio nomine diceretur: nec
C mons domus Domini iuxta Esaiæ prophetiam fuisset in *Cap. 2.*
verticem montium, sed potius in colle aliquo præparatus: & vnitas imperij Romani, quæ instituta erat, vt Ecclesiæ Christi subseruiret, potius æmula Ecclesiæ futura erat, quàm administra. De loci autem & situs Ecclesiæ Romanæ prærogatiua hæc sint satis.

Secundum Dei opus circa instituendum Ecclesiæ Romanæ primatum.

Sequitur nunc, vt modū consideremus, quo Deus huic vertici montium vrbi Romæ fidem Christianam imposuit.

fuit. Cum Christus duodecim Apostolos & septuaginta D duos haberet Discipulos, non aliquem ex Discipulis, ac neq; ex minoribus aliquem Apostolis ad constituendam *Hist. lib. 2. c. 13.* Romanam Ecclesiam misit, verùm (vt Eusebij verbis vtar) fortem, præpotentem, ac reliquorum omnium propter virtutis amplitudinem facilè principem Petrum. Atque exinde (inquit Orosius) Christiani Romæ esse cœperunt.

Nunc si hoc secūdum opus Dei cū illo priore cōiūgamus, liquidò apparebit, quàm aptè & pulchrè Deus Petrū Apostolorum principem, velut spiritalem lucernam Christianorum maximè omnium accensam & inflammatam, *Matt. 5.* non sub modio posuerit, sed in maximo illo & eminentissimo vrbis Romæ candelabro erexerit, vt inde luceret E omnibus, qui in domo Christi sunt: & quia dum in hoc sęculo Christi oues manent, necessariò etiā pastor eiusmodi, ex officio plus alijs oues diligens (qualem Christus Pe- *Ioan. 21.* trum ab initio instituit) in hoc eodem sęculo manere debet, cui tāquam primę inter Apostolorum successores lucernæ, primum Ecclesię Christi candelabrum aptissimè respondeat: efficitur vt singularis illa & primaria Petri successio non alibi quàm in Ecclesia Romana semper stabilienda fuerit & conseruanda.

F

Tertium Dei opus circa instituendum Ecclesiæ Romanæ primatum.

Vt Ecclesia Romana non solùm haberet primatum, sed testatum eum & abundantius haberet, Christus Iesus cum *Act. 22.* antea præcepisset Paulo, vt quia eum in gentes longè missurus erat, velociter ex Ierusalem exiret; postea etiam *Act. 23.* adiunxit, Sicut testificatus es de me in Ierusalem, sic te oportet & Romę testificari.

Quid? nonne Paulus tum antea de Christo pluribus *Gal. 1.* in locis testificatus est, nempe in Arabia statim post baptis- *2. Cor. 11* mum suum; in Damasco, vbi per murum in sporta dimit- *1. Cor. 15* tebatur; in Epheso, quando ad bestias pugnabat; tum post hanc

A hanc reuelationem insigne testimonium pro Christo di- *Actor.*
cturus erat coram Felice præside, & Aggrippa rege? Quot- 24. 25.
sum ergo alijs locis omnibus omissis, hinc de sola Ierusa- & 26.
lem, inde autem de sola Roma fit mentio; nisi quia vt Chri *Act.* 2.
sti fides à Iudæis ad gentes transibat; sic etiam summa præ- *Act.* 13.
dicandæ fidei cathedra & auctoritas à Ierusalem Iudæorũ
Metropoli, ad vrbem Romam gentium Metropolim tran
sire significabatur? Paulus ab Ierusalem per circuitum vs- *Rom* 15.
que ad Illyricum replebat Euangelium Christi, & identi- *Act.* 21.
dem ascendebat in Ierusalem, velut manipulos suos in 22. &
horreum Domini reportans. Is enim erat locus, quem 23.
Dominus olim elegerat vt templum, & nomen suum es- *Deut.* 12
B set ibi: sed quoniam Iudæi corda sua obdurauerant, irri- 1. *Reg* 3
tumq; Dei pactum fecerant, Deus etiam illos abiecit; & *Malach.*
propterea Paulum iubet relicta Ierusalem ad vrbem Ro 2.
mam se conferre, vbi Petrus Apostolici ordinis princeps, *Act.* 23.
nouam Christo Metropolim fabricabat, quæ antiquam Ie-
rusalem longo post se interuallo relinqueret. Non misit *Matt.* 10
Christus Paulum ad vrbem Romam ante Petrum; vt noue
huius Metropolis fundamenta non per alium iacerentur, *Matt.* 10
quàm Petrum, qui sacerdotalis vnitatis visibile principiũ *Luc.* 22.
& radix erat, non solùm quod vocatione Christi primus *Ioan.* 21
Apostolorum confirmator fratrum, & agnorum atq; ouiũ
pastor esset, etiam plus alijs Christum diligens, verùm præ *Gal.* 2.
C terea quòd sortis suæ beneficio, circumcisionis, hoc est Iu- *Ioan.* 4.
dæorum præcipuus doctor & Apostolus fuerat. Salus *Rom.* 9.
enim ex Iudæis, ex quibus est Christus secũdum carnem: *Rom.* 11.
quòd si delibatio sancta est, & massa, si radix sancta, et rami.
Gentes autem non sunt radix & fundamentum, sed supra
fundamentum Apostolorum & Prophetarum hoc est, fi- *Ephes.* 2.
delium Iudæorum ędificantur filij Abrahę secundum pro- *Gal* 3.
missionem, qui est pater omnium credentium siue ex cir- *Rom.* 4.
cuncisione, seu per præputium.

Quamquam ergo Paulus non minus esset Iudęus quàm 2. *Cor.* 11
Petrus: tamen quia & extra numerum duodecim Aposto- *Matt.* 10
lorum, qui primùm ad duodecim tribus Israel missi sunt *Gal.* 1.

Act. 13. Apostolus est creatus, & non Iudęorum, sed gẽtium Apo- D
Galat. 2. stolus dicebatur: addo etiam quia natus est ciuis Roma-
Act. 23. nus: ob has causas, si Paulus in noua Metropoli Ecclesiam principalem primus fundasset, videretur Ecclesię Christianæ visibile fundamentum non tam à Iudęis (vt verè est, atque esse debet) quàm à gentibus exortum fuisse. Nunc
Gal. 2. autem cum Petrus ob circumcisionis digniorẽ Apostola-
Rom. 11. tum oliuam pinguem & vberem (quam Dominus Iesus,
Rom. 15. & ipse minister circumcisionis in Patriarchis et Prophetis
Gal. 2. ab initio plantauerat) excellenter figuret. Paulus verò pro-
Rom. 11. pter Apostolatum gentium potius typum oleastri gerat, qui aliunde in oliuam, vt pinguedinis oliuę particeps fiat,
Act. 23. inseritur, nec radicem ille, seu radix illum portat: Vtique E
cum Paulus ad Ecclesiam Romanã a Petro iam prius fun-
Rom. 15. datam deducitur, vt Romæ testificans de Christo, supra fundamentum alienum (quod aliàs facere non solebat) ędificet: tunc inquam gentium à se conuersarum surculos tam-
Act. 23. quam oleastrum in Petri circumcisionis Apostoli oliuam inserere iubetur, vt fiat, tum ex vtroq; Iudęorum & gentiũ populo vna Ecclesia, & ea Romana; tum ab vtroque Iudęorum & gentium Apostolo vna cathedra, & ea Romana.

Quartum Dei opus circa instituendum Ecclesiæ Romanæ primatum. F

Iam dudum Romæ fuerat Simon Magus, qui deserta fi-
Act. 8. de Christi, virtutem Dei se mentiens, per magias suas ob-
Tertull. in Apologet. tinuerat, vt statua ei poneretur cum hac inscriptione, Simoni Deo sacrum: sed cum venisset hora, in qua principem mũdi ex virtute Christi foras ejci oportebat, Simon Petrus inter cetera ob hoc ipsum Romam deductus, Simo-
Hieron. in Catalogo. nem Magum in miraculorum certamine prius victum, ac postea in aerem Dæmonum vehiculo sublatum tam suis, quàm Pauli Apostoli, ac totius Ecclesiæ Romanę precibus in terram deiecit, multus etiam ex ijs, qui magum an-

tea

A tea suspiciebant, miraculo rei ad Christi fidem conuer-
sis. Negari autẽ nõ potest, quin & maxima prętogatiua fue
rit, primum Ecclesię Christianę Apostatam, atque omniũ
hęreticorum principem expugnasse, & hæc ipsa prærogatiua
solius Romanę Ecclesiæ, in qua sola ex præfinito
Dei concilio expugnabatur, propria fuerit. Quamquam
enim hi duo Simones etiam alibi fuerant congressi, tamen *Act 8.*
Deus noluit alibi totius hęreseos caput alligari, vasaq; *Matt.12*
in quibus Satanas confidebat, hoc est corda gentium, diri-
pi, quàm in Ecclesia Romana; quę in omnium gentium *Rom.1.*
oculis exposita erat, vtpote in capite gentium constituta,
& totius fidei magistra ex virtute Christi permanens, hęre- *Luc.22.*
B tici corporis reliquam speciem, iam vtique mancam, &
mutilam, debebat in ęternum superare. Fides enim Petri *Lib 8.de*
non deficit in Ecclesia Romana, quod tum res ipsa loqui- *visi. Mo*
tur, tum alibi planum fecimus. *narch.*

Quintum Dei opus circa instituendum Ecclesiæ Romanæ primatum.

Postquam Petrus & Paulus ob Simonem Magum de
cælo in terram deturbatum, iram Neronis (cui chariores
erant Magi, quàm Apostoli) in se prouocassent, & ideo ad
cædem quæreretur; Petrus statim precibus inflexus, qui *Egesip-*
C vitam eius adhuc ipsis necessariam iudicabant, ex Vrbe cœ- *pus lib.3*
pit egredi. Ceterum Dominus Iesus ad portam ei occur- *cap.2.*
rens, voluntatis suæ esse docuit, vt in vrbe Roma pro Chri
sti nomine Cruci suffigeretur. Narrat hoc Ambrosius; nar- *In oratio*
rat & Egesippus, narrat deniq, perpetua Ecclesiæ Roma- *ne de tra*
nę traditio, quę in huius rei memoriã sacellum quoddam *dendis ba*
in via publica Christo dedicauit sub nomine Petri ad *silicis.*
Christum dicentis, Domine quò vadis? Roma igitur est lo-
cus, in quo Deus elegit, vt Petrus, & vltimũ maximumq;
nec vmquam reuocandum fidei charitatisq; suæ testimo-
nium Christo diceret, & pastoralis præfecturæ suæ vlti-
mum, maximumq; nec vmquam reuocandum successorẽ
acci-

Ioan. 12. acciperet. Quid enim? nonne vbi Deus præordinauit vt D
electi frumenti granum seminetur, & in terram iaciatur,
ibi etiam maxime omnium elegit, vt idem granum radicē
agat & fructificet? Seminatur enim, vt iterum exurgat, mo
ritur, vt reuiuiscat, radicem agit, vt ne vento quopiam de
loco suo proijciatur; crescit, vt fructum vberiorem afferat.
Et qualem fructum produceret visibilis pastorū princeps
Romę seminatus & mortuus, nisi visibilem Ecclesię Ro-
Gen. 1. manę principatum? Nam vnumquodq; lignum sementem
secundum speciem, quam Deus ei ab initio dedit, semper
in se habet, nec alterius generis fructum producit. Num-
Matt. 7 quid enim colligunt de spinis vuas, aut de tribulis ficus?
Romana igitur Ecclesia, in qua Petrus Apostolorum prin- E
ceps ita ex prędestinatione Dei seminatur, vt fructum sui
generis ibidem producat, eo ipso fit & in æternum man-
sura declaratur omnium Ecclesiarum totius mundi ra-
dix & matrix.

Sextum Dei opus circa instituendum Ecclesiæ Romanæ primatum.

Petrus à Christo de morte sua Romæ obeunda præmo-
Clem ep. nitus, eoq; ipso intelligens successorem primatus sui Ro-
1. mæ surrogandum, in conuentu fratrum manu Clementis
Damasus apprehensa: hunc, inquit, Clementem episcopum vobis
in Pōtif. ordino, cui soli, meę prædicationis & doctrinæ cathedram F
Ruffi. in ligandiq; & soluendi traditam mihi à Domino potestatē
præfat re trado. Hinc Tertullianus: Romanorum, ait, Ecclesia Cle-
cognitio. mentem à Petro ordinatū edit. Hinc Eucherius ad Vale-
Clemētis rianum scribens, Clementem ait in via iustorum ita excel
Tertull. lenter floruisse, vt principi quoque Apostolorum (vtique
de pscri. in ipso principatu) successor extiterit, nec iniuria. Cum
Eucher. 1 enim fieri nullo modo posit, quin fratres confirmandi,
epist. ad agnosq; & oues pascendi primatus in vno Petro Aposto-
Valeria- lorum primo eximiè institutus ad vnum aliquem vnius
num. Petri successorem ordinarium transire debuerit, nec is pri
Luc. 22.
Ioan. 21.

matus

A matus ab ipsa Petri persona, dum adhuc viueret, in alium aliquem potuerit transferri, propterea quòd charitas non vulgaris, sed qua plus aliis Christum diligeret, in ipso Petro ad pascendas oues electa est, efficitur vt Petrus nec in Hierosolymitanum, nec in Antiochenum, nec in Alexandrinum, nec in alium aliquem episcopum à se ante institutum potuerit sui primatus cathedram & ordinariam successionem transferre: sed tantùm in illum, qui ex vltimæ voluntatis Petri dispositione, quam Romæ in medio fratrum diuulgauit, Petro ex hac vita decedenti, & iam non amplius agnorum & ouium visibili pastori succe- *Heb 9.*
deret. Vbi enim testamentum est, mors necesse est interce-
B dat testatoris. Testamentum enim in mortuis confirmatũ; alioqui nondum valet, dum adhuc viuit qui testatus est.

Animaduersione dignum est & illud, quamquam hoc *Nota.*
tempore tam Paulus quàm Petrus Romæ essent; tamen solum Petrum sibi in Ecclesia Romana successorem nominasse, Paulum non item. Petrus enim & ob circumci- *Galat. 2.*
sionis Apostolatum, quem gerebat, & ob primatum Apo- *Matt. 10*
stolicum, quẽ acceperat, & ob ipsum nominis priuilegiũ, quo rupes & petra dicebatur, fundamentum erat ab ipso *Mat. 16.*
Christo iactum, supra quod & reliqua Christi Ecclesia, & ipse Paulus ædificabatur. Vnde Paulus ad minimum, bis *Galat. 1.*
ad Petrum ascendit, semel honoris causa, vt eum inuiseret, *& 2.*
C iterum necessitatis, vt prędicationis suæ testimonium ab *Act. 15.*
eo acciperet. Hinc Romani Pontifices dicuntur aut solius *Luc. 22.*
Petri, aut tam Petri quàm Pauli, nũquam verò solius Pau- *Matt 18*
li successores. nam in maiore Petri potestate etiam Pauli *& 28.*
potestas (in ijs quidem quę ad Ecclesiam reliquam perti- *Ioan. 21.*
nebant, æqualis; in ijs autem quę ad ipsos Apostolos & Pe- *Cyprian.*
trum inter se ipsos pertinebant, minor) comprehendeba- *l. 1. & 8.*
tur. Quo factum est, vt Cyprianus diceret, vnam esse cathe- *Pruden.*
dram super Petrum Domini voce fundatam. quam eandẽ *in hymno*
vnam vnius Petri cathedram Aurelius Prudentius primã; *S. Laur.*
Optatus verò singularẽ; Augustinus postremò Apostoli- *Optatus*
cę cathedræ principatum in Ecclesia Romana semper vi- *de schis.*
Dona l. 2
August.
gentem *epist. 162*

gentem vocat. At his quidem sex Dei operibus perfectissi- D
mè institutus est Ecclesiæ Romanæ primatus, sed nondum
Petri morte confirmatus.

Septimum Dei opus circa Ecclesiæ Romanæ primatum confirmandum.

Euseb. l. 2. c. 24. Dato à Nerone præcepto Petrus & Paulus comprehensi, eodem die, Paulus via Ostiensi, Petrus in monte Ianiculi martyrium subiuerunt.

Hactenus timeri poterat, ne vel Petro alibi quàm Romæ, vel Paulo alibi quàm vbi esset Petrus obdormiente, tres Ecclesię de primatu contendissent. primùm Romana,
Act. 23. quod caput esset gentium, ad quas iam Christus fidem suã E
Matt. 10 transtulisset, deinde illa, vbi quiesceret Petrus, quòd is fuis-
Gal. 2. set princeps Apostolorum: deniq; & illa vbi quiesceret Paulus, quòd is fuisset Apostolus gentium, vt nihil interim de Antiochena, Hierosolymitana, & Alexandrina Ecclesia dicam.

Præuidens hæc pericula humanitas Dei & benignitas, nec Paulum voluit alibi quàm vbi esset Petrus, nec Petrũ alibi quàm vbi esset gentium caput & Metropolis, ex hac vita migrare.

Quemadmodum enim altissima Dei sapientia in homi-
Matt. 1 ne redimendo non alium voluit esse filiũ hominis, quàm
Luc. 2. qui esset filius Dei, nec aliam personam inter Deum & ho- F
minem mediatorem constitui, quàm quæ in mysterio Tri-
Oẽs causæ ecclesiastici primatus in Romã cõcurrũt nitatis media esset. sic omnes Ecclesiastici primatus causas in vnum eundemq; locum voluit concurrere, vt in re tanti momenti constituenda, nullus non modò non altercandi, sed nec ambigendi locus relinqueretur. Si enim caput mũdi Roma prius erat, si caput Apostolorum & Apostolus circumcisionis Petrus eodem accessit; si caput gentium Paulus eodem à Christo mittebatur; si caput hæreticorum Simon Magus ibidem non sine miraculo extinctus est; si Deus prohibuit ne Petrus aliò migraret; si vnica & singu-

laris

A haris cathedra ibidem Clementi tradita est: si tam Petr..-
quàm Paulus ibi demum quiescunt; quis præterea locus
in toto mundo vel vnam talem primatus causam obtende-
re potest, quales Roma septem demonstrat? Nam quid?
nonne vbi visibilis petra quiescit & figitur; ibi tantùm il-
lius visibilis Ecclesiæ, quæ super eandem petram ædifica- *Matt.16*
tur visibile fundamẽtum esse statuetur? Petrus dum adhuc
viueret, huc atque illuc spiritu Dei agebatur. sed cum iam
in Ecclesia Romana vsq; in diem aduentus Domini quie-
scat, factus est in Ecclesia Romana per mortem suam pe-
tra immobilis, nec aliò ab hominibus transferri potest.
Vnde Gregorius Magnus Petrum dicit sedem; in qua etiã *Lib. 6.*
B quiescere, & præsentem vitam finire dignatus est subli- *ep.37.*
masse.

Augustinus quoque asserit eam partem orbis Iuliano *Contra*
Pelagiano sufficere debere, in qua primum Apostolorum *Iul lib.1*
suorum voluit Dominus gloriosissimo martyrio corona-
re. hæc illi. Sed parum est solam mortem tantorum princi-
pum considerare, nisi etiam genus mortis (in quo nobis li-
cet octauum Dei opus ponere) admiremur.

Octauum Dei opus circa Ecclesiæ Romanæ primatum consummandum.

C Tertullianus [a], Eusebius [b], Egesippus [c], Hieronymus [d], *a. de prescr.*
Dorotheus [e], & Sulpitius Seuerus [f], vnà cũ omni antiqui- *b. lib.2.c.24*
tate contestantur Petrum crucifissum esse, Paulum verò *c. lib.3.c.2.*
ense percussum. *d. In catalogo.* *e. in Synopsi* *f. in sacra historia.*

Quid autem hac re significatum sit Augustinus (quam-
quam aliud agens) omnium optimè explicauit. Nam cum *Ioan.3.*
Ioannes Baptista de Christo dixisset, Illum oportet cresce- *In serm.*
re, me autem minui, Augustinus pulchrè animaduertit, *de Io. Ba-*
Ioannem Baptistam (velut in figuram eorum, quæ ventura *ptista.*
erant) minutũ esse dum caput ei gladio desectum est: Chri-
stum verò etiam typo quodam significante, creuisse, dum
in cruce extendebatur. Quod idem mysterium adeo non

In lib. de præscrip. est à Petri & Pauli morte alienum, vt Tertullianus tot ab hinc sæculis scriptum reliquerit, Petrum Dominicæ passioni adæquatum, (ob supplicium crucis) Paulum Ioannis exitu coronatum, quia gladio truncatus est. Imò Dominus ipse de manuum Petri extensione, quam in cruce facturus erat, prædixit, velut de magno quopiam Dei opere, Amen *Ioan. 21.* amen dico tibi, cum esses iunior cingebas te, & ambulabas vbi volebas, cum autem senueris, extendes manus tuas, & alius te cinget, & ducet quò tu non vis. Hoc (inquit Ioannes) dixit significans qua morte clarificaturus esset Deū. Quemadmodum igitur, cum Ioannis Baptistę gloria post mortem eius minuenda esset (eo quòd tunc futurum erat, vt sciretur homo tantùm fuisse;) Christi autem gloria post *Ioan. 3.* mortem ipsius augenda foret, (quia tunc futurum erat vt Deus, & homo esse crederetur) in huius rei signum, Ioannes in morte sua capite truncatus, at Christus in cruce est extensus, sic omninò in Petro & Paulo videmus euenisse. *Gal. 1.* Nam Paulus dum viueret, maximum quendam primatum, & eum nō ab hominibus acceptum, exercuit, adeo vt plus omnibus laboraret, nec aut paucis tantùm gentibus, aut humanæ sortitionis distributione, (vt ceteris Apostolis accidit) sed rum diuinę vocationis præcipua electione, tum plurimis per orbem populis Euangelium annuntiaret. Cete- *Act. 9.* rum vbi hora mortis aduenit, Paulus hanc gloriam primatus sui ad posteros propriè suos non transmisit, in cuius rei typum capite truncatum fuit. Contra verò Petrus, licèt in vita etiam fuisset maximus, tamen postquam ceteri Apostoli ex hac vita migrauerant, tūc demum multo illustrior factus est. Tunc manus eius ab Oriente in Occidentem *Ioan. 21.* (id quod crucis habitus significabat) porrectę sunt, & ex- *Matt. 16* tensę. Cum enim clauium suarum, hoc est, omnem ligandi & soluendi plenissimam & planè regiam atque adeo cę- *Hieron. in Catalogo.* lestem potestatem ad posteros suos maximè omnium in Ecclesia Romana transmitteret; ad sedem Petri venit ex Oriente Polycarpus Asię princeps, de quæstionibus Ecclesiasticis cum Aniceto Pontifice acturus, venit ex Occidente

A te Irenæus, ob causas itidem Ecclesiasticas à martyribus *Hieron.*
Galliarum ad Eleutherium Pōtificem Romanum missus: *ibidem.*
Tunc Pius Pontifex, tunc Victor decreta sua de Paschatis *Eusib. in*
celebratione in Orientem atque Occidentem emiserunt. *Chron.*
Tunc Stephanus Papa irritum fecit octuaginta Episcopo- *Vincen*
rum Africę, aliorumq; in Cappadocia de rebaptizatione *tius Liren*
decretum. Tunc Dionysius Episcopus Alexandriæ apud *nen.*
Dionysium Romanę vrbis Episcopum de fide accusatus, *Athan.*
se ipsum purgauit. Tunc Cæcilianus Carthaginensis Epi- *de senten*
scopus conspirantem in re Episcoporum Africæ multitu- *tia Dio-*
dinem non curauit, eo quod cum Romana Ecclesia inte- *nysij.*
gram retineret communionem, in qua semper Apostoli- *Aug. ep.*
cę cathedrę viguit principatus. Et hæc quidem omnia *162.*
B primam Synodum Nicænam antecesserunt, ne nuper na-
tam putes sedis Petri gloriam. Non ergo frustra vel Pau-
lus capite orbatus, vel Petrus in cruce legitur extensus.
Decuit enim Christi vicarium, non alium sequi magis
quàm Christum, qui tum per crucem intrauit in gloriam *Luc. 24.*
suam, tum ad Petrum dixit, Tu me sequere. *Ioan. 21.*

Accedit eodem, quòd ita crucifissus est Petrus, vt caput *Hieron.*
eius in terrá verteretur, pedibus in sublime eleuatis. Quid *in Cata-*
obsecro significat Petri caput ipsius rogatu in terram con- *log.*
uersum, nisi eum, non quidem Ecclesię triumphantis in
cælo, (instar Christi) sed tantùm eius partis, quę militat in
terra Vicarium, caput esse? Petri autem pedes in cælum ele
C uati, quid aliud designant, quàm eum esse finem primarius
Petri, vt iter Ecclesiæ cælum versus dirigat?

Postremò cum homo capite in terra verso, pedibusq;
sursum erectis, figuram arboris gerat, hac etiam ex parte
significatum est, Petrum fore tamquam oliuam plantatam *Psal. 1.*
iuxta decursus aquarum cuius folium non defluit, eo quòd
fides Petri non deficiet aliquando, sed fructum confes-
sionis fidei, qua fratres confirmet, semper in tempore suo *Luc. 22.*
dabit.

Nonum opus, quo Deus Ecclesiam Romanam abundantius adhuc alijs omnibus Ecclesijs prætulit.

Quàm solidè primatus Ecclesiæ Romanæ tum auctoritate Apostolorum Petri & Pauli, tum operibus Dei multis, & ijs admirandis fundatus fuerit, iam cœpimus explicare. *Nota* Nunc autem plus dico: Et si Petrus & Paulus numquam Romę fuissent, Ecclesia Romana, quamquam non talem ac tantum, tamen verum aliquem primatum non solùm ex prerogatiua loci, verùm etiam ex alio dono, & vocatione ipsius Dei sortita esset. E Nam vbi ab excellente illa Apostolorum prerogatiua semel discesserimus, inter omnes omnium Ecclesiarum Episcopos, nullus ratione sui proprij Episcopatus, ad tam eximium, & singulare ministerium vocatus fuisset, ac Romanus Episcopus. Cum enim omnibus in vniuersum Episcopis ea cura ex officio incumbat, vt oues Domini contra omnes mundi ac Dæmonum potestates tueantur, vitamq; si opus est, pro salute gregis impendant: certè quidem ceteris Episcopis, pro loci, quem vnusquisq; tenebat, ratione, nihil amplius mandari potuit, quàm vt inferioribus quibusdam Diaboli membris per vniuersum orbem dispersis resisterent: Romano F autem, eo ipso quòd Romanam Ecclesiam administrare iubetur, mandatur, vt cum totius infidelitatis capite, vrbe Roma, cumq; ipso rege Babylonis Romano Imperatore, in virtute Christi manus conserat, & victoriam reportet.

Dempto primatu Petri, cur Papa Romanus Episcoporũ sit primus. Act. 20.

Ioan. 10

Iam etsi Romanus Pontifex officio suo in hac causa defuisset; salua tamẽ & incolumis persisteret diuinę vocationis prærogatiua; quæ non secundũ facta hominũ, qui mentiũtur, sed secũdũ veracis Dei certissimã pręscriptionẽ, æstimari debet. Dei autẽ iudicio præcipuus est episcopatus, cui præcipua Satanę potestas oppugnãda & vincenda cõmittitur: quam pręcipuam aduersarij potestatem cum sine præcipua Christi virtute superare nõ posset; necesse est fatea-

Rom. 13.

Ioan. 15.

mur

A mur præcipuam virtutem Episcopo Romano diuinitus
concessam, qua ipsum Draconis caput expugnet. quę pręcipua Christi virtus, nihil est aliud, quàm ille, quem nunc
defendimus, Pontificis Romani primatus.

Decimum Dei opus circa eundem Ecclesiæ Romanæ primatum comprobandum.

Nunc autem nec Romani quidem Pontifices vocationi diuinę defuerunt. Nam prætérquam quòd ceteros vrbis Romę viros fideles ad certamen pro Christi nomine
subeundum ex officij sui pastoralis pręcipua gratia, & gra-
B du studiosissimè inflammarũt, etiam ipsi ante omnes alios
ad supplicium quęsiti, (adeo vt B. Cyprianus testetur, nihil *Cyprian. l.4.ep.6*
fuisse aliud in Petri cathedra sedere, quàm corporis sui carnifices, & tyranni ferocientis vltores expectare) per an- *Ioan. 10*
nos treecentos quasi continuos, animam suam pro Christi
ouibus, tamquam boni, & non mercenarij pastores, gloriosè posuerunt, & ita posuerunt, vt eum generalis perse- *August. de ciuit. Dei lib. 18.c.52.*
cutio ante Constantini Magni tempora non nisi per decē
ferè interualla, in alios Christianos etiam Romę habitantes exerceretur, tamen in ipsos Pontifices penè continua, *Damas. in Pontif.*
& vix vnquam intermissa tyrannorum sæuitia manus. ne-
C que mirum: Imperator enim partim probè sciēs tum quot
essent in mundo Christiani, tum omnes illos esse vnius
Christi gregem, vni primo in terris pastori, Pontifici Romano maximè omnium obedientem; partim etiam indignans esse in sua imperiali ciuitate, qui & Deos ipsius contemnere, & in os ei resistere auderet; aliosq; vt idem facerent, auctoritate sua commoueret; ita hinc ira, inde metu,
afficiebatur, vt B. Cyprianus ibidem scribat, tyrannum in- *Cyprian. l.4.ep.6*
festum sacerdotibus Dei, fanda atque infanda comminantem, multò patientius & tolerabilius auditurum leuari
aduersus se ęmulum principem, quàm constitui Romę Dei
sacerdotem. hęc ille. Quòd si alia nulla Ecclesia tot mihi
dabit Episcopos, qui temporis spatio tam breui, ordine

mar-

martyrum tam longo, persecutiones tam graues pro Christi nomine subiuerint; relinquitur vt in Romana cathedra D
fit saltem martyrij principatus. Cum ergo Pontifices Romani plus alijs Episcopis animam pro fratribus ponentes, inde etiam plus alijs Christum & Christi oues dilexisse monstrentur: vtiq; cum opere ipso probauerunt, se Principes Apostolorum veros esse in ipso dilectionis principatu successores, cum maiorem pascendi auctoritatem se à Domino accepisse declarăt, pro eo quòd oues Christi plus alijs pauerunt. quid enim habere poterant quod non accepissent? habebant verò principatum pascendi, & eum martyrij sui principatu satis abundeq; contestatum: necessariò igitur fatendum est, Episcopos Romanos pascendi E
principatum à Christo accepisse. Iam verò quamquam certissimum sit hęc summa priuilegia Episcopis Romanis ideo concessa esse, quòd Petro Apostolorum principi in ipso pascendi principatu successerint: tamen etiam si quis tam impudens sit, vt neget Petrum aut Romę fuisse, aut saltem primariam Ecclesię cathedram ibi collocasse, certè quidem non poterit negare aut hoc ipsum Martyrij excellens opus quod oculis videt, manibusq; contrectat verè ita se habere: aut cum ita se habeat, certum signum alicuius Ecclesiastici primatus esse.

Principatus martyrij.

Ioan. 21.

1. Cor. 4

Vndecimum Dei opus circa primatum Ecclesiæ Romanæ adhuc etiam abundantius comprobandum. F

Quid, quòd ijdem Pontifices Romani tam feliciter cum Cęsare adhuc infideli pro Christi honore dimicarũt, vt non modò nulla in re ipsius perfidiæ cederent, de quo iam dixi, sed tandem etiam ipsum Cæsarem ad fidem Christi conuersum Christo lucrifacerent? Quod quamquam Christus mox ab initio Ecclesię suæ ipsius Petri Apostoli ministerio præstare potuisset, tamen neque citius id fecit,

vt sci-

A vt sciret mundus Cæsarem Christo aduersantem subuertere Christi Ecclesiam nec in vrbe quidem Roma, nedum in orbe toto potuisse & tandem id fecit, vt sciret mundus Christum posse quando vellet Cæsarem vel inuitum superare, vel fidelem sibi subditum facere nec id tantùm per Apostolum Petrum, sed etiam per successores eius facere posse, vt sciremus vnam eandemq; pascendi potestatem non minus in successore Petri, quàm in ipso Petro existere. nec differentiam in conspectu Dei esse in principe Apostolorum, aut in principe Episcoporum vincere. Christus, inquit Augustinus, volens superborum frangere ceruices, de piscatore (hoc est de successore Petri piscatoris)
B lucratus est Imperatorem. Magnus Cyprianus orator, sed prius Petrus piscator, per quem postea crederet non solū orator, sed & imperator. Quibus verbis Augustinus Pontificem Romanum quemcumq; appellat Petrum & piscatorem, quia piscatoris Petri locum, & sedem tenet. Cum ergo Deus Imperatorum conuersionem per Episcopos Romanos operatus sit; nonne prærogatiua effecti operis, facilè demonstrat ministri efficientis prærogatiuam? Si enim Paulus dicebatur vas electionis, quia inter cetera nomen Christi coram regibus, quos tamen ad fidem haudquaquam conuertit, portaturus erat, nonne illa sedes, quæ
C nomen Christi per annos trecentos continuos coram maximis totius mundi monarchis portauit, & ita portauit, vt tandem ipsos monarchas faceret Christianos; multo magis inter sedes episcopales vas electionis ob hoc ipsum censebitur? Vas autem electum ceteris à quibus segregatur, dignius meritò habetur.

Dignissimus igitur omnium episcoporum Romanus.

Ioan. 21

August. Ioan. tract. 7.

Act. 9.

Act. 13.

Verè

Verè Apostolicum Ecclesię Romanę primatum in fide propaganda, in docendo, & baptizando omnes gentes, admirabiliter elucere. D

Cap. IIII.

Duodecimũ Dei opus, quo tum illustrior fit prior ille de quo iam egi Ecclesiæ Romanæ primatus, tum si nullus antea fuisset, nouus constitui iure optimo posset.

2.Cor.5. Erè Apostolicum opus est, pro Christo legatione fungi, & efficacem operam in gentibus ad Christum conuertendis exhibere. Nam & Pau- E
Galat.2. lus hoc potissimùm argumento probauit se Apostolum, non ex hominum, sed ex Dei vocatione constitutum, & Petrus, Ioannes, ac Iacobus cum vidissent Deum Paulo cooperatum in plurimarum gentium conuersione, dexteram societatis ei dederunt: scientes huiusmodi opus esse verum & legitimum diuinæ vocationis si-
Matt. 7. gnum. Ex fructibus enim eorum cognoscetis eos. Quin
Matt.28 etiam Christus promisit se futurum omnibus diebus vsq; ad cõsummationem sæculi cum Apostolis (& eorum vtiq; successoribus) qui docerent ac baptizarent omnes gentes: quod quidem Ecclesia Romana tam eminenter supra omnes in mundo Ecclesias omni ætate præstitit, atque in ho- F
diernum diem præstat, vt non modò certum sit, Christum
Rom.3. qui nullo modo mentiri potest, omnibus diebus fuisse atque esse cum Ecclesia Romana, verùm etiam necessariò fateri oporteat eandem Ecclesiam tanto ceteris omnibus Ecclesijs coram Deo & hominibus præcellere, quanto excellentius præ omnibus alijs hanc Apostolici muneris prerogatiuam exequitur & administrat. Nam & nouas gẽtes ad fidem Christi conuertit incomparabiliter plures, quàm vlla vnquàm Ecclesia, & eas, quæ ab Apostolis, aut

viris

A viris Apostolicis conuersæ fuerant, auctoritate sua pastorali perpetuò docet, & fide confirmat.

De Alexandrinæ Ecclesiæ institutione, & ordine patriarchalium Ecclesiarum.

B. Marcus Euangelio Romæ conscripto, & auctoritate *Euseb. li.*
S. Petri comprobato ex vrbe Roma, Alexandriam à Pe- *2. c. 14.*
tro missus, partim sua, partim successorum suorum opera *& 15.*
Aegyptum, Lybiam, & Pentapolim ad fidem Christi conuerit. Vnde prima Synodus Nicæna morem antiquum *Can. 6.*
fuisse docet, vt Alexandrinus episcopus horum omnium
B habeat potestatum, idq; quoniam hoc Episcopo Romano consuetum est. Cum enim B. Marcus in B. Petri nomine, postquam is iam Romæ ex Dei voluntate consederat, Alexandrinam Ecclesiam fundauerit, hoc opus non solùm Petro vt Apostolo, sed etiam et vt Episcopo Romano ascribitur, & tam efficaciter ascribitur, vt hæc noua Ecclesia in Alexandria per Petri discipulum constituta, præferatur Antiochenæ Ecclesiæ, vbi Petrus ipse prius tamquam episcopus consederat. Petrus ergo iam Romæ in candelabro, *Matt. 5.*
quod ei Deus tam mirabiliter præparauit, positus, tanto maior (in episcopali saltem potestate) se ipso factus videtur, vt maioris dignitatis ea Ecclesia sit, quam nunc per le-
C garum suum in Aegypto fundat, quàm illa, quæ prius Antiochię à se ipso fundabatur. Cuius rei ratio, vt plenius aliquanto intelligatur, paucis repetendum est quod antea ex Daniele, & antiquis patribus planum fecimus, politicas *Can. 3.*
monarchias constitutas esse, vt cęlesti monarchię Iesu *Dan. 2.*
Christi, & fidei Christianæ subseruirent. Itaque Petrus militantis monarchię Christi primus administrator, An- *Matt. 10*
tiochię primum sedit, vt Christi nomine totius orientis, hoc est, imperij Assyriorum, Babyloniorum, Medorum, Persarum, Syrorum, Asię, & Pōti possessionem acciperet. Nam & dispersio filiorum Noe in oriente primum facta *Gen. 11.*
est, & ibidem primę institutę sunt politicę monarchię, qui- *Dan. 2.*

T bus

bus filij hominum in vnam societatem iterum congregarentur: Vnde ibi etiam decuit cęlestē Christi monarchiā D
Ioan. 11. per Apostolorum principem constitui, ad dispersos filios Dei in vnum congregandos.

Euseb. l. 2. c. 13. Inde autem Petrus in vrbem Romam deductus est, vt sicut Imperium ex oriente translatum, & ipse oriens Romanis iam erat ex magna parte subiectus, sic etiam Ecclesię orientales, quas Petrus Antiochiæ sedens, ad Christi ouile cōgregauerat, eodem Petro in vrbem Romam principatus sui sedem transferente, Ecclesię Romanæ subijcerentur, non quòd primatus Ecclesiasticus imperij sæcularis primatum velut dominum suum comitetur, aut subsequatur; sed quòd imperium sæculare tamquam thronus quidam sit ad primatum Ecclesiasticum accipiendum præparatus. E

Ioan 21. In sede autem sua oportet Christi Episcopum collocari. Quare cum Petrus sit Vicarius Christi, omnia orientis & occidentis imperia sedes Petri sunt. Hinc & Antiochiā primùm in oriente, & Romam deinde in occidente in sedes suas ex Dei voluntate accepit. Sed quia nec tertiam quidem Græcorum monarchiam, ac neque antiquissimū Aegypti regnum oportebat extra Petri ouile excludi, (cum nec has quidem gentes Christus negligat) Petrus
Euseb. l. 2. c. 15. Dei spiritu afflatus, B. Marcum Alexandriam, ad vrbem Græcam tam Aegypti caput & Metropolim, quàm ab Alexandro Græcorum imperatore conditam & denominatā, F ex vrbe Roma transmisit, vt is Petri nomine, eam quoque orbis terræ partem Christo subiugaret. Iam quia sub impe-
Luc. 22. rio Romano Christus in Iudæa nasci dignatus, ipsum Romanum imperium, quod tempore ceteris posterius; sed Christo vicinius erat, omnibus alijs prætulit, & ita vnumquodque ex alijs maiore gloria, per cælestis monarchiæ suæ cathedras præditum esse voluit, quò id recentius & vicinius Christi temporibus fuisset. idcirco sicut Romam constituit primam totius mundi sedem, sic Alexandriam constituit secundam, & Antiochiam demum tertiam.

Post-

A Postquam verò & Constantinopolis facta est orientalis imperij sedes, facilè passa est Romana Ecclesia, vt ibi quarta sedes collocaretur, non item secunda aut tertia, quamdiu saltem Alexandria & Antiochia fidem retinebāt. Quare honor Ecclesiarum totius mundi, a Petro quidem primo Christi ministro, verùm nō à Petro absque vllo adiuncto, sed à Petro in vrbe Roma cathedram sacerdotalē construente, potissimùm sumitur. Inde fit, vt B. Hieronymus scribat ad Theophylum Episcopum Alexandrinum, Scito nobis nihil esse antiquius, quàm Christi iura seruare, nec Patrum transferre terminos, semperq; meminisse Romanam fidem Apostolico ore laudatam, cuius se esse partici- *Epist. 68*
B pem Alexandrina Ecclesia gloriatur. Animaduertat studiosus lector, non de humanis rebus agi, cum de ecclesiarū Christi dignitate agitur. Termini patrum, & iura Christi hæc sunt, qui orbi terrarum in suis ministris præsidet.

Idem Hieronymus alibi quoque Aegyptios cōfessores appellat Papę Damasi collegas. Adhærebant enim Aegyptij Romano Pontifici tamquam post Christum auctori, & conditori suo. Nam ceteri Asię atque Orientis Episcopi, quos aut alius quilibet Apostolorum, aut etiam B. Petrus, antequam Romæ sederet, conuerterat, non tam ęquo ferè animo Ecclesiæ Romanæ primatum ferebāt, eo quòd in Oriente primùm fides prædicata, & inde in Occidentē *Ep. 57.*
C deducta esset, quod ipsum in suis ad Iulium Papam litteris Eusebiani expresserunt. Verùm oportuit istos meminisse, quòd in omnibus Christi mysterijs minor natu filius, maiori pręfertur: Abel Caino, Iacob ipsi Esau, Iudas Rubeni, Dauid Eliabo, Salomon Adoniæ, Iudęis gentes, ex gentibus Latini Gręcis, occidentales orientalibus, idque quoniam prius quod est animale, posterius autem quod est spiritale. Qui enim se exaltauerit per primogenituræ superbiam, velut ex se altero sit dignior, per mutationem dexteræ excelsi humiliabitur, dum secundo genitum ex gratia sibi prælatū videt, vt gratia non ex vlla re alia, quàm ex vocatione Dei cognoscatur esse. Fuit ergo Romana *Sozom. lib. 3. c. 7* *Gen. 4.* *Malach. 1.* *1. Cor. 15* *Rom 9.*

T 2 Eccle.

Ecclesia mater, & magistra, tum Ecclesiæ Alexandrinæ, D
tum per eam omniũ Ecclesiarum Aegypti, Libyę, & Pentapolis. Quin & Indorum gentes, quibus Athanasius Frumentium consecrauit Episcopum, eo ipso Romanę sedis auctoritate ad fidem conuersæ intelliguntur. Sicut enim filia nullo modo facere potest, quin liberi quos parit, matris suæ nepotes existant; sic neque Alexandrina Ecclesia, quę filia Romanæ est, parere vllam gentem Christo potest, quin Ecclesia Romana eiusdem gentis auia sit. Nam Alexandrina Ecclesia in ea potestate, quam à Christo per Ecclesiam Romanam accepit, Indorum populos conuertit. Vnde Gregorius Magnus ad Eulogium Alexandrinũ Patriarcham scribens, Alexandrina, inquit, sedes nostra est & alibi ait, eam sedem semper ad magistri sui gremium, vnde illi prædicatio salutaris exorta est, recurrere, & tota se deuotione conferre. E

Rufinus lib.1.c.9.

Lib. 11. Indict.6. ep 46 & lib. 5. ep. 60.

De Ecclesijs Italiæ, Siciliæ, Sardiniæ, &c. per Ecclesiam Romanam institutis.

Cum in hac causa nihil difficultatis, ne Protestantium quidem iudicio sit, nolo singula persequi, sed tantùm verba Innocentij, & Leonis Papę referam, quibus ille ad Decentium Eugubinum scribens, Manifestum est, ait, in omnem Italiam atque Siciliam, Insulasq; interiacentes, nullum instituisse Ecclesias, nisi eos, quos venerabilis Episcopus Petrus, aut eius successores constituerint sacerdotes.

Epist. 4. Leo autem Magnus Episcopos Sicilię certa de causa reprehendens, Quam culpam, inquit, nullo modo potuissetis incidere, si vnde consecrationem honoris accepistis (videlicet ab Ecclesia Romana) inde legem totius obseruantiæ sumeretis, & B. Petri Apostoli sedes, quę vobis sacerdotalis mater est dignitatis, esset Ecclesiasticæ magistra rationis.

Gre-

A Gregorius Magnus vnum ex Episcopis Italię misit in Sardiniam, ad conuertendos Paganos. Lib.4.ep. 33.

De Corinthiorum Ecclesia per Pontifices Romanos edocta, & instituta.

Etsi Romana Ecclesia Corinthios ad fidem minimè conuerterat, tamen eosdem post conuersionem non rectè ambulantes, ad viam veritatis reuocauit, & erudiuit. Vnde Irenęus de Romanę Ecclesię Episcopis agens, Sub hoc, inquit, Clemente, dissensione non modica inter eos qui Corinthi erant, fratres facta, scripsit quę est Romę Ecclesia potentissimas litteras Corinthijs, ad pacem eos congregans, & reparans fidem eorum, & annuntians quam recenti ab Apostolis acceperant traditionem. Hęc Irenęus. Lib.3.c.3
B Cum autem non minoris ferè virtutis sit, conseruata te quàm acquirere, fidemq; reparare, quàm ab initio eam docere: Deus verò per Ecclesiam Romanam Corinthios doceri, & institui voluerit, eo ipso docuit, Ecclesiam Romanam esse matrem Corinthiorum. Deus enim filijs per matrem lac prębere solet; nec aliter eam remaut Romani, aut Corinthij videntur accepisse. Nam & Soter Episcopus Romanus ad eosdē Corinthios alteram postea conscripsit epistolam, & Corinthij, iam Clementis quàm Soteris epistolam publicè in Ecclesijs ad fidelium institutionem legerūt, vt Dionysius Corinthiorum Episcopus, apud Eusebium attestatur. Euseb.li. 4.c.22.
C

De Galliarum & Hispaniarum Ecclesijs per Pontifices Romanos institutis.

Idem Papa Clemens Dionysiū Areopagitam, qui prius fuerat Atheniensium Episcopus, in Gallias misit, ad prędicandum illis gentibus Christi Euangelium: qua ex re apparet tum veteres Apostolorum discipulos Ecclesię Romanę primatum in Gręcorum Episcopos agnouisse, tum

In libro de gloria confessorum. *Histor. li. 10. n. 31.* *Inter ep. Leonis.*

populos Galliarum opera Ecclesiæ Romanæ ad fidem conuersos esse. Quin etiam Gregorius Turonensis tradit alibi quidem primos Pontifices Romanos Martialem Episcopum in vrbem Galliarum Lemouicinam prædicatum misisse, alibi verò Gratianum Episcopum anno imperij Decij primo à Romanæ sedis Papa transmissum esse in vrbem Turonicam, vbi de paganis nonnullos prædicatione sua conuerti fecit ad Dominum: vt mirandum non sit, si Galliarum Episcopi ad Papam Leonem scripserunt, se gratias Domino agere, quòd tantę fidei Antistitem dedisset Apostolicæ sedi: Vnde, inquit, religionis nostræ proprio Christo, fons & origo manauit. D

Cyp. lib. 1. ep. 4.

Innocentius Papa narrat, nullum instituisse Ecclesias in omnem Galliam & Hispaniam, nisi quos Petrus aut Petri successores constituerunt sacerdotes. E

Lib. 4. indict. 13. ep. 51.

Gregorius etiam Magnus, Quia cunctis, inquit, liquet, vnde in Galliarum regionibus fides sancta prodierit, cum priscam consuetudinem sedis Apostolicæ fraternitas vestra repetit, quid aliud quàm bona soboles ad sinum matris Ecclesię recurrit? hæc ille. Infinitum verò esset, per singulas ętates planum facere quomodo easdē Gallorū & Hispanorum Ecclesias Pontifices Romani varijs modis confirmarunt: quod potius eorum opus deberet esse, qui præter auctoritates in antiquorum Patrum libris inuentas, etiam singularum Ecclesiarum Archiua, & monumenta indagare possunt, & scrutari. F

De Britannorum Ecclesijs per Pontifices Romanos institutis, & in fide conseruatis.

Dam. in Pont. & Beda hist. lib. 1. c. 4. Lib. contra Iudęos.

Eleutherius Pontifex Romanus, à Petro duodecimus, Lucium Britanniæ Regem vnà cum optimatibus suis & populo per Fugatium & Damianum tam fidem Christi docuit, quam baptizauit. Vnde (vt Tertullianus testatur) Britannorum loca etiam Romanis inaccessa, Christo subdita fuerunt. Atque in hac primùm Insula, post ętatem

Apo-

A Apostolorum, liquidò apparere cœpit Romanæ vrbis amplitudinem, quæ vt orbem terrarum in vnitatem quadam reuocaret & colligeret instituta est, magis auctam esse & propagatam arce religionis Christianæ, cui Pontifices Romani præerant, quàm solio terrenę potestatis, quod Imperatores Romani tenebant. Nam plus in Britannijs Petri, quàm Iulij Cęsaris successores vrbi Romę adiecerunt; vt interim nec illud omittam, quòd Imperatores Romani etiam in ipsa vrbe Roma potius corpora quàm corda ciuiũ sibi subiecerant. At Romani Pontifices, etiam peregrinorum corda, quanto magis ciuium & sociorum in Christianam & Romanam fidem adunabant. Hęc qui perpen- *Prosper de vocat. gent. lib. 2. c. 16.*
B derit, facilè animaduertet, tum Imperij Romani monarchiam vnitati per Christum introducendæ viam pręparasse, tum Romanę Ecclesię primatum & totam priorem imperij Romani monarchiam complexum esse, & pręterea Christianam vnitatem multo latius propagasse.

De visibili Ecclesiæ Catholicæ vnitate, cuius & prima parens propter Petri cathedram, & præcipua nutrix Ecclesia Romana est. Cap. V.

C Decimumtertium Dei opus, Non minus visibilem quandam, & externam vnitatem in Ecclesia esse, quàm internam.

Vltas quidem gentes Ecclesia Romana Christi baptismo imbuit; plures veram Christi fidem omni ætate docuit; omnes omnino in Apostolorum doctrina perseuerantes, in vnum visibile ac militans ouile collegit semper & adunauit.

Vnitas autem Ecclesiæ tum interna est ob internam fidei & spei vnitatem, quam vnus Dei spiritus in interiore nostro *Ephes. 4. 1. Cor. 12*

populos Galliarum opera Ecclesiæ Romanæ ad fidem conuersos esse. Quin etiam Gregorius Turonensis tradit alibi quidem primos Pontifices Romanos Martialem Episcopum in vrbem Galliarum Lemouicinam prædicatum misisse; alibi verò Gratianum Episcopum anno imperij Decij primo à Romanæ sedis Papa transmissum esse in vrbem Turonicam, vbi de paganis nonnullos prædicatione sua conuerti fecit ad Dominum: vt mirandum non sit, si Galliarum Episcopi ad Papam Leonem scripserunt, se gratias Domino agere, quòd tantę fidei Antistitem dedisset Apostolicæ sedi: Vnde, inquit, religionis nostræ propitio Christo, fons & origo manauit. D

In libro de gloria confessorum. *Histor. li. 10. n. 31.* *Inter ep. Leonis.*

Innocentius Papa narrat, nullum instituisse Ecclesias in omnem Galliam & Hispaniam, nisi quos Petrus aut Petri successores constituerunt sacerdotes. E

Cyp. lib. 1. ep. 4.

Gregorius etiam Magnus, Quia cunctis, inquit, liquet, vnde in Galliarum regionibus fides sancta prodierit, cum priscam consuetudinem sedis Apostolicæ fraternitas vestra repetit, quid aliud quàm bona soboles ad sinum matris Ecclesię recurrit? hæc ille. Infinitum verò esset, per singulas ętates planum facere quomodo easdē Gallorū & Hispanorum Ecclesias Pontifices Romani varijs modis confirmarunt: quod potius eorum opus deberet esse, qui pręter auctoritates in antiquorum Patrum libris inuentas, etiam singularum Ecclesiarum Archiua, & monumenta indagare possunt, & scrutari. F

Lib 4. indict. 13. ep 51.

De Britannorum Ecclesijs per Pontifices Romanos institutis, & in fide conseruatis.

Eleutherius Pontifex Romanus, à Petro duodecimus, Lucium Britanniæ Regem vnà cum optimatibus suis & populo per Fugatium & Damianum tam fidem Christi docuit, quam baptizauit. Vnde (vt Tertullianus testatur) Britannorum loca etiam Romanis inaccessa, Christo subdita fuerunt. Atque in hac primùm Insula, post ętatem Apo-

Dam. in Pont. & Beda hist. lib. 1. c. 4. Lib. contra Iudęos.

A Apostolorum, liquidò apparere cœpit Romanæ vrbis amplitudinem, quæ vt orbem terrarum in vnitatem quadam reuocaret & colligeret instituta est, magis auctam esse & propagatam arce religionis Christianæ, cui Pontifices Romani præerant, quàm solio terrenę potestatis, quod Imperatores Romani tenebant. Nam plus in Britannijs Petri, quàm Iulij Cęsaris successores vrbi Romę adiecerunt; vt interim nec illud omittam, quòd Imperatores Romani etiam in ipsa vrbe Roma potius corpora quàm corda ciuiū sibi subiecerant. At Romani Pontifices, etiam peregrinorum corda, quanto magis ciuium & sociorum in Christianam & Romanam fidem adunabant. Hęc qui perpenderit, facilè animaduertet, tum Imperij Romani monarchiam vnitati per Christum introducendæ viam pręparasse, tum Romanę Ecclesię primarum & totam priorem imperij Romani monarchiam complexum esse, & pręterea Christianam vnitatem multo latius propagasse. *Prosper de vocat. gent. lib. 2. c. 16.*

B

De visibili Ecclesiæ Catholicæ vnitate, cuius & prima parens propter Petri cathedram, & præcipua nutrix Ecclesia Romana est. Cap. V.

C Decimumtertium Dei opus, Non minus visibilem quandam, & externam vnitatem in Ecclesia esse, quàm internam.

Vltas quidem gentes Ecclesia Romana Christi baptismo imbuit, plures veram Christi fidem omni ætate docuit; omnes omnino in Apostolorum doctrina perseuerantes, in vnum visibile ac militans ouile collegit semper & adunauit.

Vnitas autem Ecclesiæ tum interna est ob internam fidei & spei vnitatem, quam vnus Dei spiritus in interiore *Ephes. 4. 1. Cor. 12*

nostro

nostro homini operatur, tum externa, & visibilis, ob sacri D
Ioan. 1 baptismi vnitatem, in honorem verbi quod Caro factum
est, externis quibusdam signis exhibitam, & perceptam.
Rom.10. Quemadmodum enim corde creditur ad iustitiam: sic dum
1.Tim.6 credentes baptizantur, tum ore confitentur ad salutem,
1.Pet.3. confessionem vtique bonam coram multis testibus, vt
saluos faciat eos baptisma, non carnis depositio sordium,
sed conscientiæ bonæ interrogatio in Deum per resurre-
Matt.28 ctionem Iesu Christi, tum sanctissimæ Trinitatis nomen
Ephes.5. palam super eos inuocatur, quod est verbum vitæ, in quo
1.Cor.12 mundantur per lauacrum aquę. Porrò qui baptizatus non
est, non dum in corpus Ecclesiæ accensetur. Etenim om-
nes nos, ait Apostolus, in vno spiritu, in vnum corpus ba- E
Gal.3. ptizati sumus. Quicumq; enim in Christo baptizati sunt,
Christum induunt. Ante baptismum verò etsi non desint
qui credant in nomine Christi, tamen (vt scriptum est) ip-
Ioan.2. se Iesus non credidit semetipsum eis. nisi enim quis rena-
Ioan.3 tus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in
regnum Dei.
Ephes.4. Vnde cum Apostolus obsecrasset nos, vt soliciti esse-
mus seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis, mox de-
clarans vinculum pacis de quo egit, nō solùm interna, sed
etiam externa quadam vnitate constare, subiungit, vnum
Ibidem. corpus & vnus spiritus, sicut vocati estis in vna spe voca-
tionis vestræ. Vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma. F
Quemadmodum enim spiritus est inuisibilis, sic corpus
est visibile, nempe externa coitio, & communio Ecclesiæ.
Phil. 2. Inuisibilis fides, at visibile baptisma. Spes vocationis oc-
culta. Sed qui vocati sunt in medio nationis prauæ, & per-
uersæ, lucent sicut luminaria in mundo, & sicut ciuitas in
Esa.61. monte posita, quæ non potest abscondi. Omnes qui vide-
rint eos, cognoscent eos: quia isti sunt semen cui benedi-
xit Dominus. Neque verò eum qui Ecclesiam non audit
Matt.18 tamquam Ethnicum & publicanum habere, aut hæreticū
Tit.3. hominem post vnam, & alteram correptionem vitare pos
semus, si Ecclesia nullo modo videri à nobis, aut cognosci
posset.

A posset. homo enim non intuetur cor, sed videt ea quæ pa- *1. Reg. 16*
tent. Vnitas ergo Ecclesię propter quam ab alio desertã,
ipse à nobis deserendus est, tam ab illo, quàm à nobis per-
spicuè videri potest.

Cum vnitas Ecclesiæ per Christi ministros alijs conferatur, ipsos multo magis inter se vnitos esse.

Vnum illud baptisma, quo in vnum Ecclesię corpus ba- *Ephes. 4.*
ptizamur, non rectè (extra necessitatis articulum) confer- *1. Cor. 12*
B tur, præterquam ab iis, quos Christus ad docendum, & ba- *Matt. 28*
ptizandum misit: Nec enim quisquam sumit sibi honorẽ, *Hebr. 5.*
sed qui vocatur à Deo tamquam Aaron. Itaque si quis ab
hæreticis Ecclesiastico ritu baptizatus, ad Ecclesiam po-
stea voluisset accedere, quamuis iam Christi baptisma
(quod vbicumque ministretur vnum atque idem est, eun-
demq; in anima characterem imprimit) percepisset, nec *Ephes. 4.*
vllo pacto rebaptizari debebat (quoniam qui semel est lo- *Ioan. 13*
tus non amplius opus habet vt se totum, sed tantùm vt pe-
des, hoc est affectus suos, lauet) tamen iam inde ab Aposto-
lorum temporibus numquam Ecclesię vnitatem adeptus
C existimabatur, præterquam si manus ei ab aliquo ex catho-
licis Episcopis aut presbyteris imponerẽtur, vt ita schisma *Euseb. l.*
tici ministerij vitio emendato, bonum, quod ante non be- *7. c. 2. et*
ne fiebat, ad salutem ei proficeret. Nec enim quicumque *5.*
baptizati sũt, sed quicũq; in Christo, id est in corpore Chri
sti, quod est Ecclesia, baptizati sunt, ij Christũ induerunt. *Gal. 3.*
Vnde constat ad vnitatem Ecclesiæ percipiendam non suf
ficere, aut solam fidẽ, aut sola Christi sacramenta, nisi etiã *1. Cor. 5.*
Ecclesiæ Dei minister ea conferat. Neque verò intus, sed *Ioan. 10.*
foris sunt, quicumque per ostium in ouile non intrant. *Matt. 16*
Ostium autem ouilis non aperitur nisi per ostiarios, qui
claues regni cælorũ ex mandato Christi portant: & ij sunt *1. Cor. 4.*
dispensatores mysteriorum Christi.

Cum ergo vnitas Ecclesiæ absque ministrorum Christi operâ minimè obtineatur, nonne quò ij sunt plures, & quò longius à se mutuò tam spatiis locorum, eò magis opus habent, vt arctissimo quodam vinculo inter se conuertantur & copulentur? Nam alioqui diuisa & dissoluta multitudo, quid aliud quàm diuisionem & separationem operabitur? Ita fieret, vt qui maximè omnium filios Dei dispersos in vnum ministerio suo congregare, & regnum Dei pulsantibus aperire debebant, ij ante alios omnes gre-
Matt. 23 gem dissiparent ac spargerent, regnumq; Dei occluderēt, nec introeuntes ipsi, nec alios qui cuperent sinerent in-
1. Cor. 14 trare. Dei vero sapientia, quę pacis non dissensionis est auctor, numquam tali multitudini vnitatis Ecclesiasticæ ministerium cōmisisset. Vnde Cyprianus ait, copiosum corpus Sacerdotum & Episcoporum concordiæ glutino atq; vnitatis vinculo copulatū esse, Vt si quis, inquit, ex colle-
Lib. 3. ep. 13. gio nostro hęresim facere, & gregem Christi lacerare, & vastare tentauerit, subueniant ceteri.

Superest ergo, vt quodnam sit hoc sacerdotalis concordię glutinum, atque vnitatis vinculum indagemus.

Sacerdotalis vnitatis vinculum esse vnum primum visibilem pastorem.

Sub lege Moysis cum tot Leuitarum millia essent, & illi per vniuersum orbem terrarum diffunderentur, certum est non aliud visibile huius sacræ multitudinis vinculum extitisse, quàm vt omnes obedirent sacerdoti, qui pro tem-
Deuter. 17. pore loco quem elegerat Dominus, præesset.

Rom. 15. Certum est etiam dum Christus visibilem circumcisionis ministrum in terris ageret, non aliud fuisse omnium Apostolorum & Discipulorum Domini visibile vincu-
Ioan. 10. lum, quàm vt vnius Christi primi pastoris sui vocem audirent

Certum est & illud, Christum de Iudæorum & gētium
Ibidem. adunatione agentem, prædixisse, Fiet vnum ouile & vnus pastor.

A pastor. Quo verbo manifestè docuit vnitatem ouilis ita cõstitui & fundari per vnitatem pastoris, vt vnum visibile, ac militans ouile nihilo magis absque vno visibili ac militante pastore consistere queat, quàm vnum visibile ac triumphans ouile absque vno inuisibili nobis, ac triumphante pastore. Nam vt vna in hoc mundo familia & domus meritò habetur, cui vnus visibilis paterfamilias, & vnum regnum, cui vnus visibilis rex; sic vnum in hac vita ouile habendum est, cui vnus visibilis pastor præest. Et quemadmodum Christianorum & Turcarum regna, etiã si verissimè vni æterno regi Deo subsint, non propterea vocantur, aut in hoc mundo sunt vnum visibile ac tempo-
B tale regnum sic neque illæ innumerabiles Christianorũ Ecclesię, quę per vniuersum mundum propagantur, idcirco rectè vocarentur aut verè omnino essent vna visibilis & militans Ecclesia, quoniam omnes vni ęterno inuisibili, & iam in cęlis triumphanti pastori subsunt, nisi præterea ex eiusdem pastoris iam inuisibilis institutione, vnus visibilis pastor earum omnium visibilem in terris curam gereret. Nam vt in qualibet particulari Ecclesia quæ à duobus aut tribus Episcopis simul occupatur, etiam si plures illi pastores dicant se vni Christo parere, non vnitas vera existere, sed factio & schisma regnare dicitur (sicuti Antiochiæ accidit cum Paulinus & Flauianus, vterque Catholi-
C cus, Episcopalem cathedram simul arriperent) sic in vniuersali Ecclesia, si omnes Episcopi ex æquo præessent, nec uni cuipiam primo pastori visibili, & militanti obedire iuberentur, quamuis vnum inuisibilem pastorem omnes agnoscerent; nulla vnitas visibilis regnaret, sed factio, & schisma vbique tumultuaretur. Debet enim vnitas quæ multitudinem Episcoporum longè lateq; diffusam connectet, eiusdem generis, & condicionis esse, cuius est & ipsa multitudo. Sicuti enim ferrum testæ misceri non potest, *Dan. 2.*
sic neque sola inuisibilis vnitas visibilem multitudinem adunat. Cur alioqui, cum finis omnium hominum hic sit, vt Deum videant sicuti est, tamen in hac vita nullus non *1. Ioan. 3*

modò eum non videt, sed neque potest videre; nisi quia alia est rerum præsentium, alia futurarum ratio? Dei autẽ sapientia suauiter omnia disponens, præsenti vitæ secundum præsentem rerum conditionem prouidet. Cur aliqui singulos Episcopos singulis maioribus Christianorum ciuitatibus, cur singulis Ecclesijs singulos Archipresbyteros præfecit? Non enim quasi ope aliorum indigens hæc fecit, verùm vt homini iuxta naturæ humanæ statum consuleret. Nam si filius Dei parum putauit, vt cum hominibus fieret homo, nisi etiam cum mortalibus fieret morti obnoxius, & cum iis, qui mala patiebantur, passibilis, quo per omnia fratribus assimilaretur, quid iam deinceps omisisse putandus est, quod ad homines visibiles, visibili vnitate gubernandos pertineret? Constituit Episcopos in singulis diœcesibus, ne inter singularum diœcesium presbyteros hæreses aut schismata nascerentur. Et non multo magis toti Ecclesiæ militanti, vnum præfecit militantem Episcopum, cui dum omnes Episcopi tamquam Christi vicem gerenti obedirent, in tota Ecclesia vnitas conseruaretur? Quid istorum Christo antiquius fuisse putabimus, vtrum vt singulis seorsim diœcesibus, an potius vt toti corpori in commune consuleret? Si alterũ istorum dumtaxat faciendum fuisset, vtiq; maiorem totius Ecclesiæ, quàm singularum diœcesium habuisset rationem. Qui enim toti communitati prouidet, etiam singulis partibus eadem opera prouidet. Nũc autem Christus & multis diœcesibus multos visibiles Episcopos, & vni Ecclesiæ per omnes gentes propagatæ, vnum visibilem Episcopum, cui ceteri omnes adhærerent, designauit.

Hinc B. Cyprianus, qui plurimùm operæ in vnitate Ecclesiæ exponenda posuit, tum hoc diuina lege fundatum esse affirmat, vt Ecclesia super Episcopos constituatur: tum & vnitatem totius Ecclesiæ vnitati Episcopatus, & multitudinem Ecclesiarum particularium multitudini particularium Episcoporum accepto ferendam esse docet. Vna est, inquit, Ecclesia per totum mundum in

multa

[Margin notes: Sap. 8. — Hierony. tom. 1. ep. 4. — Heb. 2. — Cyprian. l. 1. ep. 3. — Lib. 5. ep. 6. — Lib. 4. ep. 2. — Margin letters: D, E, F]

A multa membra diuisa. Item Episcopus vnus Episcoporum
multorum concordi numerositate diffusus. hæc ille. Ac sa-
nè si multitudo Episcoporum verissima causa est multitu-
dinis Ecclesiarum, quæ vnius vniuersalis Ecclesię membra
sunt; profectò etiam vnitas alicuius Episcopi, à quo cæteri
omnes oriantur, verissima causa est, cur vna sit per totum *De vnit.*
mundum Ecclesia. Quamquam enim Ecclesia ramos suos *Eccles.*
(vt idem Cyprianus ait) in vniuersam terram extendat, &
profluentes largiter riuos latius expandat; vnum tamen,
inquit, caput est, vna origo, & vna mater, fœcunditatis suc-
cessibus copiosa. Iam ob hoc vnum Episcopatus caput,
& hanc vnam originem, dicit vnam esse per totum mundũ *Ibidem.*
Ecclesiam, licèt multa sint illius membra: Sicut, inquit, cũ
B de fonte vno riui plurimi defluunt, licèt numerositas dif-
fusa videatur exundantis copiæ largitate, vnitas tamen ser-
uatur in origine.

Ac ne quis dicat Cyprianum dixisse vnum Christum es-
se hoc vnum caput, & vnam originem tam Episcopatus
quàm Ecclesiæ; is animaduertat Cyprianum eodem in li- *Ibidem.*
bro hæc habere verba: Dominus vt vnitatem manifestaret,
vnitatis eiusdem originem ab ipso incipientem auctorita-
te sua disposuit. Est ergo præter Dominum Iesum alia vni-
tatis Ecclesiasticæ origo, quam idem Dominus auctorita-
te sua disposuit, & ita disposuit, vt non solùm vna esset, ve-
rùm etiam ab vno inciperet. Hanc originem ab vno inci-
C pientem & à Domino dispositam nunc demonstremus.

Visibilis vnitas tam Episcopatus quàm Ecclesiæ ex institutione Christi oritur ab vno Petro:

Deus per naturam vnus, & in personis trinus, atq; ideo
nec vnitatis primum fabricandæ, nec multitudinis ex vni- *Deuter.6*
tate postea propagandæ vnquam immemor, sicut primùm *Matt.28*
firmauit vnum Adamum, ac deinde ex illo vno fecit omne
genus hominum: itemq; sicut populum sibi peculiarem *1,Tim.2*
se-

Act. 17. selecturus, primùm vocauit vnum Abrahamum (vt Esaias D
Esai 51 ait) ac deinde benedixit ei, & multiplicauit eum. Sicut
etiam ex Aegypto populum suum educturus, primùm vo-
Exod. 3 cauit vnum Moysem, ac deinde tulit de spiritu eius, tradi-
Num 11 ditq́ eum septuaginta viris, vt sustinerent onus populi vnà
cum illo: sic etiam veteribus adaptans noua, naturam per-
ficiens, figuram adimplens, & legem statuens, vnum Simo
Ioan. 1. nem Ioannis filium vocauit Cepham, hoc est petram, deinde
de Iesu Christi diuinitatem ei primùm, ac per eius confes-
Matt. 16 sionem alijs reuelans, promisit se super hanc petram ædi-
Matt 18 ficaturum Ecclesiam suam. Mox eidem Petro claues re-
gni cælorum cõtulit, quarum vsum posteà ceteris Aposto-
lis communicauit. Eum quoque fecit primum Apostolo- E
Matt. 10 rum, cui postea vndecim socios adiunxit, qui onus Eccle-
Luc. 22. siasticę molis vnà cum illo sustinerent. Ei pręterea fidem
contulit iam stabilem & firmam, vt fratres suos confirma-
Ioan 21. re tum posset tum deberet. Eum postremo in gradu sin-
gulari, quo Christum ceteris Apostolis plus amauit pasto-
Matt. 28 rem ouium atque agnorum constituit, alios postea simul
cum illo ad docendum ac baptizandum omnes gentes mit-
tens. Ita & in Ecclesia ædificanda primus ac solidissimus
militantium lapidum est Petrus, & in familia gubernanda,
princeps moderandarum clauium est Petrus, & in lega-
tione obeũda, Chori Apostolici choripheus est Petrus, &
in fidei causis decidendis columna maxima immobilis est F
Petrus, & in grege plus alijs amando, pascendoq; vnus ac
singularis pastor est Petrus. Vndique igitur Apostolici or-
dinis caput est, cui Dominus tam eminentem gratiam ac
potestatem contulit, vt nemini maior, nemini par, nemini
aliqua omnino potestas daretur, nisi vnitate Petri & prius
à Domino constituta, & ab omnibus postea discipulis in
In Ioan. ęternum obseruanda. Hinc Augustinus dicit, Petrum pro-
tract. 34. pter Apostolatus sui primatum figurata generalitate per-
sonam Ecclesiæ gessisse: vt videlicet sicut Adam omnes ho
mines in se continebat per naturam: sic Petrus omnes fi-
deles in se complecteretur per gratiam, & donum Chri-
sti.

A sti. Vnde alibi ait idem Augustinus, Petro Dominus oues suas sic commendauit, vt esset Christus caput, Petrus figuram corporis portaret, idest, Ecclesiæ, & tamquam sponsus & sponsa essent duo in carne vna. hæc ille. Si ergo Petrus personam Ecclesię à Christo impositam gessit, si hoc fuit Spōso Christo, quod Adamo Heua, quod Abrahæ Sara, quod sponsa viro; certum est vt Heuam fuisse matrem omnium viuentium, itemq; Saram fuisse cauernam laci, de qua Israelitæ pręcisi sunt, sic & Petrum velut in vtero suo portasse omnes Christianos. Vnde idem Augustinus alibi quoque ait, omnes Apostolos (de quibus maximè dubitandum videbatur) in Petro contineri, sicut in

Homil. de pastor. *Gen. 3.* *Esa. 51.* *Ex nou. test q 45*

B præposito populus corripitur aut laudatur. Denique vt ex Augustino plura non reperam, In ipso Petro, inquit, Dominus vnitatem commendauit. In vno enim Petro figurabatur vnitas omnium pastorum. Cyprianus idem omnino sentiens, Ecclesia, inquit, quæ vna est, super vnum qui & claues eius accepit, Domini voce fundata est: & iterum, Vna est Ecclesia & cathedra vna super Petrum Domini voce fundata. Aliud altare constitui aut sacerdotium nouum fieri, præter vnum altare, & vnum sacerdotium non potest: quisquis alibi collegerit, spargit. Non solùm igitur in Petro vera est Ecclesia, sed etiam extra eum nulla est. In Petro tota sacerdotij potestas, totumq; Ecclesia-

Homil. de pastor serm de sanct. 24 *Ad Iubaian.* *Lib. 1 ep. 8.*

C sticum ministerium comprehēditur. Extra vnitatem Petri nec baptizare, nec Euangelizare, nec manus imponere quisquam legitimè potest

Locutus est Dominus ad vnum, inquit Pacianus, vt vnitatem fundaret ex vno, mox id ipsum in commune pręcipiens, qualiter tamen ad Petrum incipit. *Ad Symphor. ep. 3.*

Optatus ait, omnium Apostolorum capiti Petro episcopalem cathedram primo collatam, ne ceteri Apostoli singulas sibi quisque defenderent, vt iam schismaticus esset, qui contra singularem cathedram alteram collocaret. Quid multis? Eusebius in Chronicis dicit, Petrum fuisse primum Christianorum Pontificem. Arnobius (in psal. 138.

Lib. 2. aduer. Parm.

138.) Episcoporum esse Episcopum. Leo(serm. 2. in anniuersario assumpt. ad Pontificatum) Episcoporum omnium esse primatem. Gregorius lib. 4. ep. 38. primum esse membrum vniuersalis Ecclesię: Paulum verò, Andream, & Ioannem, quid aliud quàm singularum esse plebium capita? nec iniuria. Cum enim ipsi Apostoli tamquam Domini oues Petri curæ commissi essent priusquam adhuc vllos populos ad fidem conuertissent; tum ipsi inter se non alio visibili vinculo quàm Petri pręfectura, & pastorali vnitate colligati erant; tum quos singuli Christo acquisiuerunt, eorum Episcopi, & pastores ita facti sunt, vt ad vnũ Domini ouile, quod Petrus ex Christi mandato pascebat, non minus agni sui, quàm & ipsi necessario pertinerent. Alioqui tot fuissent in terris Ecclesiæ nullo pacis externæ vinculo coniunctæ, quot erant Apostoli. At cum Petrus post Linteum de cælo dimissum (in quo erant omnia quadrupedia, omnium gentium typus) occidere illa & manducare iubebatur, tunc significatum est omnes gentes cuiuscumque opera conuersas, ad Petri sacerdotium, velut apud altare Domini per illum immolandas, & ad Petri communionem, velut in eius ventrem per manducationem spiritalem transferendas, omnino afferri & alligari; vt vndiq; vnitas Ecclesię tum à Petro in hoc mundo incipiat, tum per Petrũ conseruetur. Ceteris Apostolis assignati sunt greges, singuli singulis, Petro vniuersi crediti sunt, vnt vnus.

Ioan. 21.
Act. 10.

D
E
F

Quod Moyses Iudæis, Christus dum in carne ambularet, suis discipulis, Petrus Apostolis fuit, hoc iam esse Romanã Ecclesiam omnibus Christianis.

Deut. 17
Matt. 23
Cant. 6.

Si ante Christi aduentum, omnes Iudæi per vniuersum mundum in varias synagogas diuisi, dum vni summo Sacerdoti secundum ordinem Aaron in cathedra Moysis sedenti parebant, vnus Dei populus, vnaque visibilis, & militans

litans

A litans Christi Ecclesia fuerunt; qui verò illam cathedram
cõtempserunt, inter schismaticos & profanos cum Core, *Num.16*
Dathan & Abyron reputati sunt.

Si Christus dum in terris ageret, omnes discipulos suos
eo visibili modo connexit, vt dum singuli eum in summũ
pastorem acciperent, interim omnes vnus grex, & vnum *Ioan 6.*
visibile corpus inter se fierent; qui verò ab illo defecerũt, *10.et 17*
aut eum vsque ad finem vitæ suę persecuti sunt, cum Iuda *Luc.12.*
& Pharisæis à Deo reprobati sunt. *Act.1.*

Si post Christi Ascensionem in cælos, singulæ fideliũ *Act.14.*
plebes & parœciæ per suos rectores & archipresbyteros:
singuli autem rectores & archipresbyteri per suos singu-
B los Episcopos & primates: singuli vero Episcopi & pri- *Tit.1.*
mates per Apostolos, qui eos primùm constituerunt: sin-
guli demum Apostoli per Petrum Apostolorum princi- *Matt.10*
pem & pastorem omnium à Christo constitutum, in vnũ *Ioan.21.*
visibile corpus Ecclesię collecti sunt, & adunati:

Profectò cum Ecclesia Christi eodem ordine, quo in- *Matt.28*
choata est progredi, & vsque ad finem sęculi perseuerare
debeat; Pontifex autem Romanus in prima, singulari &
vna principali principis Apostolorum cathedra sedeat, id
quod & multis antiquorum Patrum testimoniis in mo- *Lib.7.*
narchia nostra, & multis admirandis Dei operibus in hoc
ipso libro comprobauimus, & adhuc planius in hoc etiam *Cap.5.*
C loco facturi sumus: Vtiq, tam Episcopi omnes, quàm cete-
ri fideles per vnam Apostolicam & principalem Roma-
ni Pontificis cathedram, eo visibili modo inter se conne-
ctuntur & copulantur, vt qui extra vnitatem Romani
Pontificis degat, membrum Ecclesię Christi esse, aut cõ-
munionis Sanctorum particeps fieri nullo modo possit:
Quam quidã iam inde ab Apostolorum temporibus per-
petuam Ecclesię Christi fidem & doctrinam fuisse multis
modis declarabimus: qui tamen omnes ad hęc duo capita
referri possunt, videlicet, Apostolicam sedem Romanam
& principium seu originem in terris, & custodem seu altri
cem esse totius potestatis & vnitatis Ecclesiasticę.

Romana Ecclesia origo vnitatis, quæ inter Episcopos existit. D

Lib. 1. ep. 3. Cyprianus de quibusdam hereticis agens, qui Romam nauigabant; Audent, inquit, ad Petri cathedram atque Ecclesiam principalem, vnde vnitas sacerdotalis exorta est, litteras ferre, nec cogitare eos esse Romanos. & quę sequuntur. Ecce, Ecclesiam Romanam vocat originem Episcopalis vnitatis (nam & Episcopus sacerdos est) idque quoniam omnes Episcopi in toto mundo, à quibuscunq; Apostolis facti, non per aliam potestatem facti sunt, quàm
Mat. 10. & 16. Ioan. 21. Leo serm. 2 assump ad Pont. cuius radix in primatu Apostolatus Petri, in clauium eius E
prerogatiua, & in pastorali eius pręeminentia continebatur. Et quod in Petro Christus instituit, in Petri sede vsque ad consummationem sæculi permanet: ibi viuit Petri potestas, excellit auctoritas.

Ecclesiam Romanam esse fastigium Sacerdotij, locum Petri, vinculum fidei, honorem collegij, concordiæ glutinum.

Lib. 1. ep. 8. Cum Cyprianus dixisset, vnam esse Ecclesiam & cathe F
dram vnam super Petrum Domini voce fundatam; mox adiunxit, Aliud altare constitui, aut sacerdotium nouum
Vnum sacerdotiū fieri, præter vnum altare, & vnum sacerdotium non potest. Quid ergo? an plura non sunt altaria, & sacerdotes plures? sunt quidem, sed quia omnes in vno sacerdotij corpore continentur, ob corporis vnitatem vnum sacerdotiū
Lib. 3 ep. 13. efficiunt. Copiosum (inquit alibi Cyprianus) est corpus sacerdotum, & Episcoporum, concordię mutuæ glutino, at-
Vinculū vnitatis. que vnitatis vinculo copulatum. Sed quod nam est hoc sacerdotalis vnitatis vinculum? Vtique vna Petri cathedra, quæ in Ecclesia Romana floret. Hinc inde Cyprianus di-
Lib. 4. ep 2. cit Cornelium Pontificem Romanum ad sacerdotij subli-

me

A me fastigiũ, cũctis religionis gradibus ascendisse, cũ locus Fabiani, id est cũ locus Petri, & gradus cathedræ sacerdotalis vacaret. Si aliud sacerdotium præter id vnum, quod supra Petrum à Domino fundatum est, fieri non potest: hoc est, si nemo extra vnitatem cathedræ Petri, cathedram sibi constituere, primatum assumere, baptizandi atque offerendi licentiam vindicare potest (hoc enim apud Cyprianum est sacerdotem, seu Episcopum agere) Pontifex autem Romanus Petri locum sublime sacerdotij fastigium, & cathedræ sacerdotalis gradum teneat: profectò in solo Pontifice Romano glutinum sacerdotalis concordiæ, atque vnitatis vinculum reperitur. Cum enim proprium vin- *Lib. 1 ep. 6.*
B culi sit vi sua & complexu dissolutas alioqui res constringere & colligare, nec aut imbecillius quippiam fortiora constringere, aut quod angustius est, ea quæ latius patent, complecti queat: nihil aliud sacerdotalis concordiæ vinculum esse potest, præter id vnum quod sacerdotij, & sacerdotalis cathedræ sublime fastigium est. Hoc autem fastigium Cyprianus nec ille solùm, sed & Augustinus in Ecclesia Romana collocat. Cum enim Augustinus dixisset speculam pastoralem omnibus illis, qui funguntur Episcopatus officio, communem esse; mox ad Papam Bonifacium, cui eos libros dedicat oratione conuersa, Quamuis, inquit, in ea [pastorali specula] aut, vt alij legunt, in eo *Contra duas Pelagian. ep lib. 1. c. 1*
C Episcopatus officio præemineas celsiore fastigio; præeminentis autem & celsius fastigium tenentis est alia inferiora concordiæ glutino vincere & colligare. Cum enim frigida pugnarent calidis, humentia siccis, cuius erat nisi superioris naturæ, pacem & concordiam inter hæc elementa conseruare? aut quis optimates prouinciarum concordiæ glutino connectit præter illum, qui omnibus illis præsidet? Cyprianus cum aliud de illorum, qui ab hæreticis baptizati fuissent rebaptizatione, quàm Stephanus Pontifex Romanus, sentiret, tamen cum collegis & coepiscopis (vt ipse ait) diuinam concordiam & Dominicam pacem tenuit: Seruatur, inquit, à nobis patienter & firmiter cha- *Ad Iubaianum*

ritas animi, collegij honor, vinculum fidei, & concordia D
sacerdotij. Quod est hoc fidei vinculum? & quæ sacerdotij concordia, quam Cyprianus se ait seruare? dices, quòd noluit cum Episcopis suis contendere tam pertinaciter, vt eos excommunicaret, aut ab eorum communione recederet, etiam si ab eius sententia dissentirent. optimè. At cur etiam non timuit eos collegas, & coepiscopos deserere aut lędere, qui sentiebant cum ipso? cur Aggripinum iam defunctum, cur Episcopos defunctos, qui traditionem Agrippini seruauerant? cur Synodum ipse suam Africanam, octoginta & amplius Episcoporum? cur Helenum,
vide Euseb lib 7 c. 2. 3 & 4. & Firmianum? cur omnes Episcopos ex Cilicia, Cappadocia, Galatia, & ex omnibus finitimis Galatię gentibus E
vnà secum rebaptizantes, (vt Dionysius Alexandrinus, & ipse in ea opinione animi dubius testatur) non potius honorauit? cur in tot gentium Episcopis honorem collegij, vinculum fidei, concordiam sacerdotij non est ausus constituere? in promptu causa est: quia in sola Romana Ecclesia sciebat constitutam esse à Domino concordiam sacerdotij, vinculum fidei, honorem collegij. Roma (in-
De ingratis. quit Prosper) Petri sedes, facta mundo est caput pastoralis honoris. Ibi ergo est honor collegij, nam honor collegarum in fastigio cuiusq, collegij consistit, quod fastigium in
Lib. 4. ep. 2. Romana Ecclesia præeminere Cyprianus credebat. Ibi etiam vinculum fidei; apud Romanos videlicet, ad quos F
Lib. 1. ep. 3. Cyprianus dicebat, perfidiam non posse habere accessum. Ibi concordia sacerdotij, quoniam vnitatem sacerdotalem inde exortam Cyprianus prædicabat. Quamquam igitur
Lib. 1. ep. 3. mille Episcopi cum Cypriano sensissent, tamen solo Pontifice Romano dissentiente, sciebat nec honorem Episcopalis collegij, nec vinculum catholicæ fidei, nec sacerdotij concordiam à se stare. Stephani Pontificis Romani decretum fuit, quod Cyprianus tantoperè formidauit.

Eccle-

A

Ecclesiam Romanam esse Ecclesiæ catholicæ vnitatem, radicem, & matricem.

Singulos Romā nauigantes, inquit Cyprianus, hortati sumus, vt Ecclesiæ Catholicæ radicem & matricē agnoscerent, & tenerent. vt te (ad Cornelium Pontificem Romanū loquitur) vniuersi collegę nostri & comunicationē tuā, idest catholicę Ecclesię vnitatē pariter & charitatē probarēt, ac firmiter tenerent. Inuaserant illo tempore cathedrā Petri, Nouatianus, cum in ea Cornelius iam ante sedisset. *Lib. 4. ep. 8.*

B Et quia Cornelius ritè electus legitimam Petri successionē explebat, illum Cyprianus vocat Ecclesiæ catholicæ vnitatem, quia omnes catholici Episcopi omnino & absque vlla exceptione debebant adhærere Petri cathedrę, atque legitimo Episcopo Romano, qui in ea sedebat. Dum autem omnes vni communicare ex diuina institutione tenebantur, ille vnus omnium vnitas fuit. Cyprianus igitur id sedulò agebat, vt vniuersę collegę, hoc est omnes Episcopi probarent ac tenerent non Nouatianum, sed Cornelium, idest catholicæ Ecclesiæ vnitatem pariter & charitatem. *Pacianus ep. 2. ad Symph.* Vnde & alibi ait, Miseramus Caldonium, & Fortunatum, qui elaborarent, vt ad catholicæ Ecclesię vnitatem *Lib. 2. ep. 10.*

C (videlicet ad obedientiam Cornelij Pontificis Romani, qui erat totius Ecclesiæ vnitas) scissi corporis membra componerent: sed diuersę partis obstinata pertinacia non tantùm radicis & matricis, idest legitimi Pontificis Romani sinum atque complexum recusauit, sed etiam adulterū, & contrarium caput extra Ecclesiam fecit. Romana Ecclesia radix vocatur, quoniam Petrus in ea sui primatus constituit successorem. Petrus autem propter Apostolatus sui primatum ex circumcisionis Apostolatu, pinguis oliuæ typum gerebat. Oliuæ autem radix (vt B. Paulus docet) Ecclesiam omnium gentium portat. Ita radix, & matrix Petrus, & præcipua Petri sedes Ecclesia Romana. Sedes Apostolica magnoperè cauet, inquit Gelasius, vt *Lib. 1. ep. 3. & lib. 4. ep. 2. Gal. 2. Rom. 2. In ep. ad Anastasium Augustum.*

quia

quia mundo radix est Apostoli gloriosa confessio, nulla D
prorsus contagione maculetur. Iam quod Ecclesia Romana etiam catholicę vnitatis præcipua causa (inter causas inquam externas, & visibiles) existat, Synodus Chalcedonensis testatur, quæ impudentiam Dioscori notans, qui Leonem Papam, à quo ceterorum Præsulum vnio maximè pendebat, excommunicare conatus est, Excommunica-
Act.16. tionem (inquit Synodus ad Leonem) meditatus est contra te, qui corpus Ecclesiæ vnire festinas. Cum enim excommunicatio à communione separatio sit, communio autem sit plurium, imò catholicorum omnium vnio; quid absurdius, quàm eum excommunicare, qui totius Ecclesiasticæ
vnionis dux & princeps existat? Capite enim ipso vnio- E
nis excommunicato, quis deinceps membra vniet?

Scientes (inquit Eutychius Patriarcha Constantinopolitanus ad Papam Vigilium) quantorum bonorum causa est pax Dei, ideo festinantes vnitatem conseruare, ad Apostolicam sedem vestrę Beatitudinis notum facimus, quod seruamus fidem à Christo Apostolis traditam, &c.

Epist.82. ad Anast. Denique totius Ecclesiasticæ vnitatis originem & progressum Leo Papa his verbis explicat: Cum omnium Episcoporum par esset electio, vni tamen datum est, vt ceteris preemineret. De qua forma Episcoporum quoque est orta distinctio: & magna dispositione prouisum est, ne om- F
nes sibi omnia vendicarent; sed essent in singulis prouincijs singuli, quorum inter fratres haberetur prima sententia; & rursus quidem in maioribus vrbibus constituti, sollicitudinem susciperent ampliorem, per quos ad vnam Petri sedem vniuersalis Ecclesiæ cura conflueret, & nihil vsque à suo capite dissideret hæc Leo. Ab vnitate igitur Petri sumpta origine, per vnitatem Episcoporum in singulis diœcesibus, & primatum in singulis prouincijs ad vnam Petri sedem rursus reditur, vt vnitas Ecclesię eo modo semper conseruetur quo primum à Christo constituta est. Tūc
Lib.4. Indict. 3. ep. 52. enim (auctore Gregorio) vnūquodq; salubriter cōpletur officiū, cū fuerit vnus ad quem possit recurri præpositus.

Petra

A

Petra ſuper quam ædificatur Eccleſia.

Beatitudini tuæ (inquit Hieronymus ad Papam Damaſum) ideſt, cathedræ Petri communione conſocior: ſuper illam petram ædificatam Eccleſiam ſcio. *Epiſt. 57*

Numerate, inquit Auguſtinus, ſacerdotes vel ab ipſa Petri ſede: & in ordine illo Patrum quis cui ſucceſſit videte. Ipſa eſt petra, quam non vincunt ſuperbæ inferorũ portæ. *Tom. 7. in Pſal. cõt. part. Donati.*

Pręter illam petram, inquit Leo de Romana Eccleſia loquens, quam Dominus in fundamento locauit, non erit ſtabilis vlla conſtructio. *Ep. 52.*

B Quoſdam de Hiſtriæ partibus à ſchiſmaticorum errore ad vnitatem Eccleſiæ reuertentes & Romanæ Eccleſiæ militare deſiderantes, B. Gregorius ait, ad Apoſtolorum principis petram ſolidam concurriſſe. Eſt autem petra ædificij Eccleſiaſtici fundamentum, origo & principium: vt meritò dicamus vnitatem Eccleſiæ, quæ per vnitatẽ domus deſignatur, ab illa petra ortam, quæ eſt primum viſibile domus Dei fundamentum. *Lib. 7. in diſt. 2. ep 97.*

Pater Epiſcoporum.

Damaſus Papa, cum ex Epiſcopali ſynodo litteras ad *Lib. 5.*
C orientales Epiſcopos daret, his verbis apud Theodor. *c. 10.*
vſus refertur. Quòd veſtra charitas debitam ſedi Apoſtolicæ reuerentiam tribuit, filij honoratiſsimi, vobis ipſis quoque maximo ſanè honori eſt.

Africani Patres vocant Papam Anaſtaſium tam patrẽ, quàm fratrem ſuum, illud quia Petri ſucceſſor; hoc, quia coepiſcopus erat. *In Conc. Carthagi nen ſub Anaſtaſ.*

Prima ſynodus Epheſina Papam Cęleſtinum vocat ſanctiſſimum patrem ſuum & collegam. *In Syno. Epheſ.*

In quarta ſynodo Oecumenica ſexcenti & triginta Epiſcopi cum ad Papam Leonem ſcriberent, Firmitas tua, inquiunt, filiis quod decet adimpleat.

Sergius

In synod. Martini Papa. Sergius Cypriensis Episcopus, itemq; primates & Episcopi Numidiæ Bizacij, & Mauritaniæ, Theodotum Papã salutant patrem patrum. D

Est autem pater principium, & radix fraternæ vnitatis, quæ est inter filios ipsius.

Principatus Apostolicæ cathedræ.

Ep. 162. In Ecclesia Romana, inquit Augustinus, semper Apostolicæ cathedræ viguit principatus.

Inter Papa Leonis epist. Galliarum Episcopi cum ad Leonem Papam scriberẽt, dixerunt principatum sedis Apostolicę in Romana Ecclesia constitutum.

Synodus Constantinop. secunda Romanum Pontificẽ vocat summum Pontificem magnæ sedis Apostolicæ. E

In Conc. Constãtinop. 1. Cum in Symbolo profiteamur nos credere vnam catholicam & Apostolicam Ecclesiam: certè vbi huius Apostolicæ Ecclesię principatus non modò semel constitutus est, verùm etiam semper viguit, ibi necesse est principium, & radicalem vitam totius Ecclesiasticę vnitatis contineri.

Principatus Apostolici sacerdotij & Episcopatus.

F

De voc. gent. lib. 2. c. 16. Roma per Apostolici sacerdotij principatum, inquit Prosper, amplior facta est arce religionis, quàm solio potestatis. Magnum Dei donum est sacerdotium: maius autem Apostolicum sacerdotium: at principatus Apostolici sacerdotij, omnium planè maximum est.

In Prolego. ad Cõcil. Chal. Petrus in Apostolica sede, inquit Galla Placidia, principatum Episcopatus ordinauit.

Ibidem. Beatissimo Romanæ ciuitatis Episcopo, ait Valentinianus Imperator in epistola ad Theodosium, principatum sacerdotij super omnes antiquitas contulit.

Primus

A

Primus omnium Sacerdotum.

Apostolicæ ſedis preſul, ait Eulalius Syracuſanus epiſcopus, prerogatiua Petri, per vniuerſum orbem primatū obtinet ſacerdotij. *In ſyn. 3. ſub Symmacho.*

Arator librum ſuum dedicat Domino Apoſtolico, & in toto orbe primo omnium ſacerdotum Papæ Vigilio. *In Act. Apoſt.*

Sancimus, inquit Iuſtinianus, ſecundum quatuor ſynodorum definitiones, ſanctiſſimum ſenioris Romę Papam, primum eſſe omnium ſacerdotum. *Nouell. conſtitu. 131.*

Quod autem in quocunq; rerum genere primum eſt, ceterorum in eodem genere cauſa & principium eſt: omnium igitur Epiſcoporum origo eſt Pontifex Romanus.

B

Summus Pontifex & Sacerdos.

Aduerſus quam inuidiam, inquit Hieronymus ad Papā Damaſum, illa me cauſa conſolatur, quòd tu qui ſummus Sacerdos es, id fieri iubes. Idem verò eſt ſacerdos quod Pōtifex ipſo Auguſtino interprete. Summus ergo ſacerdos quid aliud eſt quàm ſummus Pontifex? *In præfa. ad Euāg.* *In c. 11. Ioan.*

Summi Pontificatus apicem, ait Iuſtinianus, apud Romam eſſe nemo eſt qui dubitat. *Authen. collat. 2. tit. 4.*

C

Primates & Epiſcopi Numidiæ Bizzacij, & Mauritaniæ Theodorum Pontificem Romanum ſalutant ſummū Pontificem omnium preſulum. *In Cōcil. Martini Papę.*

Primas Eccleſiæ.

Sedis Romanę preſulem, inquit Gelaſius, Eccleſia venerāda confeſſa ſemper eſt, & habet deuota primatem.

Caput Epiſcoporum.

Sedes Roma Petri, ait Proſper, quę paſtoralis honoris facta caput mundo, quicquid non poſſidet armis, religio- *De ingratis.*

ne tenet. D

Inter ep. Leonis. Episcopi secundæ Mesiæ in litteris ad Leonem Augustum; Leo, inquiunt, Romanus Pontifex verè caput est Episcoporum.

Act. 16. Sexcenti & triginta omnium nationum Antistites in synodo Chalcedonensi ad Leonem Papam scribentes, Sacerdotibus, inquiunt, tu quidem sicut membris caput præeras.

In ep 61 ad Theodoretum Leo Papa de synodo Chalcedonensi agens, Quę nostro prius ministerio Dominus, inquit, definierat, vniuersæ fraternitatis irretractabili firmauit assensu, vt in hoc quoque capiti membra concordent. E

Caput fidei.

Lib. 11. ep. 42. Apostolicę sedis reuerentia, inquit Gregorius, nullius præsumptione turbetur. Tunc enim status membrorum integer manet, si caput fidei nulla pulset iniuria.

Caput omnium Ecclesiarum.

Victor de pers. Vand. li. 2. Hunerico Vandalorum regi rationem fidei catholicę poscenti, respondit Eugenius Carthaginensis Episcopus, se scripturum fratribus suis, vt in Africam veniant, & præcipuè, inquit, Romanæ Ecclesiæ, quæ caput est omnium Ecclesiarum. F

In cod. de sum. Trinit. Vestra sanctitas (ait Iustinianus Imperator ad Papam Ioannem) caput est omnium sanctarum Ecclesiarum.

In psal. 5. penit. Rex, inquit Gregorius, in tantum suæ temeritatem extendit vesaniæ, vt caput omnium Ecclesiarum Romanam Ecclesiam sibi vendicet.

Caput vniuersalis Ecclesiæ.

Epist. 77 Magnus Basilius profitetur se Occidentalium Episcoporum institutionem amplexutum, idq, siue se ipsos caput

A put vniuersalis Ecclesiæ reputarent, (quod quidem ad solum Romanum Pontificem referri potest) seu in reliquo Ecclesiasticorum membrorum ordine collocarent: quia nec caput pedibus possit dicere, non estis nobis necessarij.

Paschasinus, Lucentius, & Bonifacius manifestarunt Dioscori damnationem his verbis. Beatissimus Papa Leo, caput vniuersalis Ecclesiæ. & quæ sequuntur. *In Conc. Chalced. Act. 16.*

Per episcopos & primates singulos in singulis prouincijs constitutos, ad vnam Petri sedem, inquit Leo, vniuersalis Ecclesię cura confluit, vt nihil vsque à suo capite dissideret. *Ep. 82.*

Roma, inquit idem Leo, per sacram B. Petri sedem ca-
B put orbis effecta, latius pręsidet religione diuina, quàm dominatione terrena. *In Natal. Pet. & Paul. serm. 1.*

Dum Pontificum Romanæ sedis dignitati, ait Ennodius, quicquid fidelium est vbique, submittitur, eum totius corporis caput esse designatur. *In lib. Synodorum sub Sym.*

Potentior principalitas.

Ad Romanam Ecclesiam, inquit Irenęus, propter potentiorem principalitatem necesse est omnem conuenire Ecclesiam, hoc est, eos qui sunt vndiq; fideles. *Cōt. hęr. lib. 3 c. 3*

C

Potior auctoritas.

Auctoritate potiores, inquit Ammianus Marcellinus, ęternę, hoc est Romanæ, vrbis Episcopi. *Lib. 15.*

Dignum existimauit Stephanus Pontifex Romanus, Apostolicæ sedis Antistes, (ait Vincentius Lirinensis) si reliquos omnes antistites tantum fidei deuotione vinceret, quantum loci auctoritate superabat. *Cont. hæres. c. 9.*

Prior locus.

Innocentius, inquit Augustinus, cum Irenęo, Cypria- *Cont. Pelag. lib. 1.*

no, Hilario, Ambrosio considet, etsi posterior tempore, prior loco. D

In lib. Synod. Athanasium, inquit Ennodius, Romano Antistiti imparem locus ostendit.

Li. 2. ep. 37. Fraternitatem tuam, inquit Gregorius ad Episcopum Salonitanum, etsi non vita, tamen loco transgredior.

Altior præsidentia Prælatura.

Cont. ep. duas Pelag. lib. 1 cap. 1. Non dedignaris (ait ad Papam Bonifacium Augustinus) quamuis altius præsideas, esse amicus humilium.

Sub Gelasio. Septuaginta Episcopi in Synodo congregati, Romana, inquiunt, Ecclesia nullis synodicis constitutis, ceteris Ecclesijs prelata est, sed Euangelica voce Domini primatum obtinuit. E

Lib. 2. ep 30. Sedes Apostolica Deo auctore, inquit Gregorius, cũctis prelata constat Ecclesijs.

Qui præceteris debeat religioni prospicere.

Lib 6. c. 10. Sozomenus refert, Macedonianos (adhue quidem eorum hæresi occultata) scripsisse litteras ad Liberium Episcopum Romanum, & reliquos occidentes Episcopos, vtpote qui fidem ab Apostolis ductam ratam firmamq; tenerẽt, & pre ceteris deberent religioni prospicere. hec ibi. F
Certum autem est hæc verba nec ad alium pertinere Episcopum quàm Romanum, nec ad eum alia de causa, quàm quòd Petri locumtenens, totius ouilis Dominici curam gerere debebat.

Prima sedes omnium.

Etsi nomen primæ Sedis eis Ecclesijs accommodetur, que in qualibet prouincia president: tamen cum in concilijs plenis prima Sedes nominatur, illa sola intelligitur, que omnium prima est, nempe Romana.

Hinc

A Hinc Synodus trecentorum Episcoporum Sinuessana Marcellinum Papam, qui turificauerat in templo Vestæ, ex ore quidem ipsius Papæ, non item ex synodi auctoritate damnatum fatetur: quoniam prima Sedes, inquiunt, non iudicabitur à quoquam.

Tom. 1. Concil.

Hinc etiam ducenti octoginta quatuor Episcopi Romæ congregati dixerunt, Nemo iudicabit primam sedem, quoniam omnes sedes à prima Sede iustitiam desiderant temperari. Cum in vtraque harum synodorum necesse sit, multos affuisse primarum sedium Episcopos, constat eos de prima Sede loquentes, tum de Romana loqui, tum eam omnino primam in tota Ecclesia confiteri.

In Syn. sub Siluestro.

B Quæ nostro prius ministerio Dominus, inquit Leo, definierat, vniuersæ fraternitatis irretractabili firmauit assensu: vt verè à se prodijsse ostenderit, quod prius à prima omnium Sede firmatum, totius Christiani orbis iudicium recepisset, vt in hoc quoq; capiti membra concordent.

Epist. 61. ad Theodoret.

Septuaginta Episcopi in synodo, Prima, inquiūt, Petri Apostoli Sedes Romana Ecclesia.

Sub Gelasio.

Cura omnium ad Ecclesiam Romanam pertinebat.

Cum Orientales tam patriarchæ quàm Episcopi Ecclesijs suis pulsi Romam confugissent, C Papa Iulius cum omnes fidei Nicænæ consentientes in communionem suam recepisset, ac propter Sedis dignitatē, inquit Sozomenus, cura omnium ad ipsum spectaret, singulis Ecclesiam suam restituit.

Lib. 3. c. 7.

Curā, inquit Leo, vniuersis Ecclesijs principaliter ex diuina institutione debemus.

Ep. 81.

Papa Syluerius, inquit Episcopus Datatæ in Lycia, est super Ecclesiam mundi totius.

Liberatus ī Breuiar. c. 22.

Sanctissima Sedes Romana, inquit Ioannes Episcopus Rauennæ, vniuersali Ecclesiæ iura sua transmittit.

Hęc sedes Romana, inquit Gregorius, speculationem suam

Apud Greg lib. 10. ep 56

In prin. 5. Medardi. suam toti orbi indicit.

Nullum in Hystria ab Apostolica segregatum remanere vulus Ecclesia, tantusque vos B. Petri Apostolorum Principis amor accendit, vt ouile ipsius, cui à Domino omnes creaturæ sunt traditę, summo redintegrare cum desiderio cupiatis. *Lib. 7. ep. 93.* Quid vultis? Ambrosius vocat Damasum rectorem domus Dei, Siricium verò ianuę & ouilis custodem. *In c. 3. 1. ad Thimot. & in ep. ad Siricium* Hieronymus affirmat Romanam cathedram esse arcam Noe, in qua si quis non fuerit, regnante diluuio peribit. *Hieron. ep. 57.* Postremò Synodus Chalcedonensis dicit, Vineæ, idest Ecclesiæ custodiam à Saluatore Pontifici Romano commissam esse.

Tutissimus catholicæ communionis portus.

Ep. 16. Petrus (Alexandrinus Patriarcha) persecutionem Arianę hæreseos declinans, quasi ad tutissimum, inquit Hieronymus, communionis suę portum, Romam confugit. Tutissimus catholicę comunionis portus Roma dicitur: quia ibi communio catholica non modò numquam defecit, verùm nec potuit deficere. Si enim Romanus Episcopus propter Petri cathedram in qua sedet, est origo vnitatis Ecclesiasticæ, vinculum fidei, honor collegij, sublime fastigium sacerdotij, petra Ecclesię, pater Episcoporum, primam sedem tenens, caput omnium Ecclesiarum, principalitate potentior, loco prior, auctoritate potior, custos vineæ, ianitor ouilis, rector domus Dei, arca Noe, & quæ sunt eius generis: nec intelligi possit eam esse Christi Ecclesiam, quæ careat petra, vinculo, fastigio, cathedra, capite, rectore, aut ianuę custode: aut nullam in terris oportet esse Christi Ecclesiam; (quo quid à vero alienius?) aut certè eam oportet saltem in radice, & visibili sua origine & capite saluam consistere. *Matt. 16 23. Matt. 13 Matt. 28* Itaque quoniam si vspiam est veræ fidei communio, ea in capite omnium Ecclesiarũ multo maximè conseruatur, prudentissimè scripsit D. Hieronymus

A ronymus tutissimum catholicæ communionis portum in Ecclesia Romana esse. Alibi enim poterat esse: at ibi non poterat deesse.

Fiducia et securitas eorum, qui communicabant cum Romana Ecclesia.

Cęcilianus, inquit Augustinus, potuit non curare conspirantem multitudinem inimicorum, cum se videret & Romanæ Ecclesię in qua semper Apostolicæ cathedræ viguit principatus, & ceteris terris, vnde Euangelium ad ipsam Africam venit, per communicatorias litteras esse *Ep.162.*
B coniunctum. Securitas ergo Cæciliani primò & præcipuè à principatu Apostolicę cathedrę pependit, nec iniuria. Si enim cathedrę Moysis olim, quanto magis nunc Petri cathedrę adhęrendum est. *Matt.23*

Gratiani toto imperio potitus scripsit legem, inquit Theodoretus, qua iubebat sanctas Ecclesias tradi his, qui Damasi (is erat Episcopus Romanus) communionem amplexarentur. *Li.5.c.2.*

Puto tibi, ait Augustinus ad Iulianum, eam partem orbis sufficere debere, in qua primum Apostolorum suorum voluit Dominus gloriosissimo martyrio coronare. Cui Ecclesię pręsidentem B. Innocentium si audire voluisses, *Cōtra Iulian. Pelagia. lib. 1.*
C iam tunc periculosam iuuentutem tuam Pelagianis laqueis exuisses.

Augustinus igitur iudicat eum qui adhęret Ecclesię Romanæ, securum esse debere.

Cum Theophilus Alexandrinus, Epiphanius Cypri, & alij Episcopi plusquam triginta, Ioannem Chrysostomum in synodo quadam Episcopatu suo priuassent, eorumq; sententiam Imperator edicto suo confirmasset, Innocentius Pontifex Romanus, Theophili iudicium irritum esse decreuit. *Palladius in vita Chrysostomi.*

Communionem Ioannis, inquit Prosper, maxima pars Episcoporum Romani Pontificis exemplum secuta serua-

Theodorus hoc refert apud Pallad. uit. Tunc Demetrius Episcopus Pisimuntis peragrato D
Oriente prædicauit communionem Ecclesiæ Romanæ cū
Episcopo Ioanne, testibus Papę Innocentij litteris.

Theodorus quoq; Tyanęus Episcopus vir summæ grauitatis valefaciens comitarui, suamq; prouinciam vallans pietatis muro, ad finem vsque in communione persistit fi-
Epist.13 delium Romanorum.

Cyrillus ad Ioannem Antiochenum de impietate Nestorij scribens, cum dixisset Romanam Synodum hęreses illius notasse, ac præterea Thessalonicensem, ac alios sapientissimos Macedonię Episcopos vniuersæ occidentis communioni semper adhęsisse, addit se ipsum quoque idem facturum, ne videlicet à tantorum virorum commu- E
Ep.18. nione deficiat. hæc ibi.

Porrò ad Cælestinum Papam scribit, Ipsi à Nestorij cōmunione cum fiducia nos non eximimus, donec ista pietati tuæ communicemus.

Formatæ litterę Pontificis Romani communionem profitebantur & præ se ferebant.

Formatę seu Canonicę litterę, quas Clerici peregrinantes deferre secum debebant, vt se à schismate immunes, & Catholicę communionis socios demonstrarent, ita con-
ceptę erant, vt elementa quædam græca in ijs ponerentur, F
quæ consensum & in fidem consubstantialis, & in obseruationem Paschatis cum Ecclesia Romana, & deniq; in totam Ecclesiæ Romanę fidem & comunionem testarentur.
In fine Concilij Chalced. Ponebantur enim (vt Atticus Episcopus tradit) prima gręca elementa Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Petri quoque Apostoli prima litteta.

Lib.2 ad vers. Parmen. Hinc Optatus Mileuitanus Episcopus ait: Petro successit Linus & post, Damaso Siricius hodie, qui noster est socius cumquo, nobis, totus orbis commercio formatatum in vna communionis societate concordat.

Vt Optatus fidem suam probaret catholicam, ait se in
vna

A vna communionis societate concordare cum Episcopis per totum orbem, & cum Siricio Pontifice Romano, idque ita se habere declarat ex commercio Formatarum, in quibus videlicet designabatur salua & retenta communio cum Petro, hoc est cum Episcopo Romano.

Erant illa ætate innumerabiles per totum orbem Nouatianorum, Arianorum, Macedonianorum, Apollinaristarum, Quartadecimanorum, Donatistarum, Pelagianorum, Manichæorum, & aliarum sectarum Episcopi, vt historiæ Ecclesiasticæ illorum temporum passim testantur. Singuli autem istorum volebant catholici videri. At re vera nulli erant catholici præter illos, qui communicabant
B cum Petri successore; & ideo Optatus dicit totum orbem cum Siricio sibi cōcordare commercio Formatarum, cum Siricio inquam. hoc enim si non adiecisset, nullam peculiare signum catholicę suæ communionis recensuisset.

Quos Romana Ecclesia in communionem recepisset, eo ipso etiam si aliàs suspecti, à catholicis omnibus in communionem recipiebantur.

C Marcellus Ancyræ in Galatia Episcopus inter hæreticos velut qui se declarasset cum Sabellio sentire, numeratus, cum Romæ annum & tres menses egisset, ac se apud Iulium Pontificem Romanum purgasset, in communionem Iulij receptus, ad Episcopatum restitutus est: quin & Athanasius eum habebat, velut qui se purgasset. Epiphanius tamē ait eum occultasse ea, quę ab ipso dicta sunt, vt ne excideret per depositionem à communi Episcoporum collegio ac regula. *Athan. in ep. ad solitar. vit. agēt. Soz. lib. 2. c. 31. Epiph. hær 72.*

Communem regulam Episcoporum, quam aliam dicit Epiphanius, præter Ecclesiasticam communionem, cuius caput erat Episcopus Romanus?

Tum Macedoniani quidam Episcopi (adhuc quidem oc-

Z culte)

Sozom. lib. 6. c. 10. 11 et 12.

cultè) cum Eustachius Sebastię in Armenia Episcopus in D
Liberij Papæ communionem receptus, quamquam eo vsque suspectus esset, vt fidem clā depopulari putaretur, tamen Liberij epistola in concilio Tyanis ostensa restitutus est in locum suum; nouęq; litterę ad occidantales Episcopos ex oriente mittuntur, quibus petitur, vt tam ille quàm alij quidam (nisi errores corrigant) à communione separentur. Semper enim apud catholicos valuit quod Liberius ad Constantij Cæsaris Eunuchum dixit, Quem Romana Ecclesia cum pace dimisit, quomodo poterimus condemnare?

Basil. ep. 74.
Atha. in ep. ad solitar.

Ep. 46.

Hoc idem & magnus Leo significās, Qui gratia, inquit, Apostolicę cōmunionis ornantur, etiam tuo fauore (Con- E
stantinopolis Episcopum Anatolium alloquitur) per omnia se gaudeant adiuuare.

Act. 16.

Hinc etiam Theodoretus & alij Episcopi receperunt locum in concilio Chalcedonensi, quòd cum Leone Papa communicarent. Vnde in synodo legimus hæc verba: Alijs Episcopis, qui Flauianum damnarunt, Sedes Apostolica veniam tribuit, quia contra voluntatem gessisse quæ patrata sunt, approbantur: ita vt nunc vsque adhæreant Beatissimo Papæ, & vniuersali sanctoq; concilio, quade re sacrosanctę communionis receperunt medicinam.

Quos Pontifex Romanus vitabat, cum illis neque ceteri catholici communicabant. F

Epistol. lib. 10. ad Siricium.

Quos sanctitas tua, inquit Ambrosius ad Siricium, damnauit, scias apud nos quoque secundum tuum iudicium esse damnatos.

in Chron.

Hin Prosper Aquitanicus ait, cum Pontifex Zozimus Synodalia concilij Africani decreta probasset, per totum mūdum hæresim Pelagianam esse damnatam: Et ad impiorum, inquit, detruncationem gladio Petri dexteras omniū armauit antistitum.

Cont. collatorem. c. 41.

Hinc B. Hieronymus cum videret in Antiochena Eccle

sia

A sia inter catholicos ipsos excitatam seditionem, propterea quòd plures Episcopi simul Episcopalem cathedram occuparent, non solùm ipse dicebat, si quis cathedræ Petri iungeretur, cum eo tantùm se communicare, verùm etiam *Epist.58.* Aegyptios confessores Pontificis Romani collegas, idem fecisse testatur. Non noui, ait, Vitalem, Meletium respuo, ignoro Paulinum. *Ep. 57.* Non quòd Meletius aut Paulinus hæretici essent, verùm quòd Romana Ecclesia eo tempore cum illis minimè communicarêt, licèt postea Paulinum in communionem suam reciperet. Quos Apostolica Sedes, inquit Gregorius, in communionis suę consortium non recipit, claritas vestra omnino refugiat. *Lib. 5. ep. 48.*

B

Quisquis alibi quàm cum Romana Ecclesia communicasset, schismaticus semper habebatur.

Cum Cyprianus dixisset vnam esse Ecclesiam, & cathedram vnam super Petrum Domini voce fundatam, nec aliud sacerdotiũ pręter vnũ illud fieri posse, adiecit, Quisquis alibi colligerit, spargit, nihil autem aliud est spargere, quàm schisma facere, & gregem Domini diuidere. *Lib. 1. ep. 8.* *Spargere*

Hieronymus præfatus se cathedræ Petri communione consociari, Quicunque, ait, extra hanc domum, agnum C comederit (hoc est corporis Christi sacramentum participat) profanus est *Epist.57.* *Profanũ esse.*

Qui contra singularem cathedram Petri, alteram collocat, schismaticus, inquit Optatus, & peccator est. *Lib. 2. cont. Parmen.*

Arnobius cum dixisset Petrum Romæ pręedicasse baptismum Christi, in quo vniuersa (baptismi) flumina vsque hodie à Petro benedicuntur, mox adiecit, Qui exient foras ab Ecclesia Petri, siti perit. *In Psal. 106.*

A B. Petri Ecclesia, inquit Gregorius, anima vestra non inueniatur diuisa, ne si hic beneficium eius despicitur, illic vitæ aditum claudat. *Lib. 3 in dict. 12. ep 41.*

D

Antichristi membrum esse qui non communicat cum Ecclesia Romana.

Epist. 57 Quicumque tecum, inquit Hieronymus ad Damasum Pontificem Romanum, nō colligit, spargit, hoc est, inquit, qui Christi non est, Antichristi est.

Epist. 73 ad Leonem Augustum. Matt. 16 Cum vniuersalis Ecclesia per illius principalis petræ ædificationem facta sit petra: & primus Apostolorum beatissimus Petrus voce Domini audierit, Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, quis est, nisi aut Antichristus aut Diabolus, qui pulsare audeat inexpugnabilem veritatem? E

In epist. ad Hiedebertū Turon. Archiep. Qui Dei sunt, inquit Bernardus, libenter iunguntur Innocentio Papæ: Qui ex aduerso stat, aut Antichristi est, aut Antichristus.

Eadem est Catholica & Romana Ecclesia.

Cum singuli Catholici numquam sibi licere crediderint, vt à communione Petri aut Ecclesiæ Romanę vlla ex causa recederent, eaq; ratione dum vni tertio vnirentur, omnes inter se vniti fuerint; meritò factum est, vt nihil omnino esset discriminis inter Catholicam Ecclesiam, quæ corpus Christi est, & Romanam Ecclesiam, quæ huius mystici corporis caput est. F

Hinc Satyrus B. Ambrosij frater, cum in locum peregrinum appulisset, ne fortè sacrosancta mysteria de schismatici alicuius manu perciperet, quæsiuit vtrum nam Episcopus loci cum Catholicis, hoc est, inquit Ambrosius, cū Ecclesia Romana conueniret. *Amb. de obitu fratris.*

In Apolog. 1. Eodem modo Hieronymus ait, Si Ruffinus fidem suam vocat eam, qua Romana pollet Ecclesia, ergo Catholici sumus.

Iidem cum Innocentius & Zozimus Pontifices Romani datis ad orientis & occidentis Ecclesias litteris deui-

tandos

A tandos Pelagianistas censuisset, Possidius hoc Romanæ Ecclesiæ iudicium appellauit Catholicæ Ecclesiæ Dei iudicium. *In vita S. Aug.*

Sozomenus quoque, cum ait Nouatianos eodem die Pascha celebrasse, quo Romana Ecclesia, per Ecclesiā Romanam intellexit Catholicam Ecclesiam. *Lib. 6. cap. 24.*

Hinc Longobardi ad Iustinianum aiunt, se de cultu diuino, eadem cum Romanis (hoc est cum Catholicis) sentire. *Procopius l. 3. de bello Goth.*

Arianus etiam presbyter ad hæreticum Principem dixit, Si Armogastē (Catholicū virum) gladio peremeris, incipient eum Romani (hoc est Catholici) martyrem prædicare.

B Denique Beda narrat Saxonum regem Osuui quamuis educatum à Scotis, tamen veraciter intellexisse, quòd Romana esset Catholica & Apostolica Ecclesia. *Historia Angl. l. 3. c. 29.*

Nihil est aliud vnitas Ecclesiæ Catholicę, quàm communio Romanæ Ecclesiæ.

Si visibilis vnitas Ecclesiæ, & ab vna Petri cathedra, ex institutione Domini exorta est, & ea cathedra in Ecclesia Romana iam collocata sit, & per eius principalem auctoritatem omnes Episcopi & fideles Ecclesię idem sapiant,
C vnitatem spiritus in vinculo pacis retinentes; qui verò cū Romana Ecclesia minimè communicat, is profanus & schismaticus habeatur; omnino efficitur, vt nihil aliud sit vnitatem Ecclesiæ seruare, quàm cum Ecclesia Romana communicare, nihilq; aliud eandem vnitatem in hoc quidem mundo violare, quàm extra Ecclesiam Romanam colligere, hoc est docere, baptizare aut offerre. Vnde cum B. Gregorius formā prescriberet, qua schismaticus Episcopus in abiuranda hæresi vteretur, hæc adhibuit verba: Comperto diuisionis laqueo, ad vnitatem Sedis Apostolicæ reuersus, promitto me sēper in vnitate sanctæ Ecclesiæ catholicæ & communione Romani Pontificis per omnia permansu- *Lib. 10. ep. 31.*

mansurum. hęc ibi. Ex quibus intelligi potest, quàm ingens hoc Dei beneficium fuerit, vt tantum vnitatis thesaurum ad omnium Christianorum commune bonum in Ecclesia Romana deponeret, & conseruaret. A cuius Ecclesiæ vnitate qui recesserunt, eos videmus aut nullam omnino, aut non nisi tristissimam religionis faciem retinere. D

Quàm testata semper, & nota fuerit Ecclesiæ Romanæ fides & potestas, tum doctis, tum indoctis, tum paganis, tum hereticis; vtpote miraculo Christi confirmata.

Cap. VII. E

Decimumquartum Dei opus.

Rom. 3. CVm omnis homo sit mendax, & plusquam ducentę hæreses in Ecclesia Christi sint exortę, & prima condendarum hæresum radix sit superbia; & maxima superbiendi occasio ex pri-
1. Tim. 4
1. Tim. 3 matu arripiatur; quàm ingēs Dei opus haberi debet, quòd Ecclesia Romana humani generis consensu, omnium Ecclesiarum caput semper habita, per hos annos mille & quingentos, non solùm nouam hæresim aliquam non cōdidit, sed neq; vllam omnino ex his plurimis, quas alij condiderunt, secuta vnquam est aut amplexa? F

An. D. 50. Paulus fidem Romanorum in vniuerso mundo annuntiari dixit Semel ergo Ecclesia Romana rectè credidit. Rom. 1.

An. D. 160. Irenæus, lib. 3. cap 3 eādem viuificatricem fidem ad sua vsque tempora conseruatam in Ecclesia Romana testatur.

An. D. 250. Cyprianus Romanorū fidem ab Apostolo prædicatam, negat mutari posse, lib. 1. ep. 3.

An. D. 270. Hippolytus Ostiensis Episcopus (apud Prudentium in hymnis) hortatur suos, vt apud eos vigeat vna fides illa, quam Petri cathedra retinet.

An. D. 342. Eusebiani (apud Sozomenum lib. 3. c. 7.) litteris ad Iulium

A lium Papam datis, fatebantur, licet inuiti, Ecclesiam Ro-
manam primas apud omnes ferre, vtpote quę Apostolo-
rum schola & pietatis Metropolis iam ab initio fuisset.

Ambrosius, in ep. 81. Credatur Symbolo Apostolorum, An. D.
quod Ecclesia Romana intemeratum semper custodit & 350.
seruat.

Ruffinus in Symbolo: Hęresis nulla in Ecclesia vrbis An. D.
Romæ sumpsit exordium. 360.

Hieronymus in apol. 3. aduersus Ruffinum, ait, fidem An. D.
Romanam neque præstigias recipere, neque mutari posse. 380.

Palladius in vita Chrysostomi: Theodorus Tyanæus An. D.
Episcopus ad finem vsque in communione perstitit fide- 400.
B lium Romanorum.

Augustinus, contra Pelagium lib. 2. c. 8. prædicandam in An. D.
Domino clamat Romanorum fidem. 420.

Theodoretus ad Renatum presbyterum scribens, Ro- An. D.
mana, inquit, Sedes semper hæretici fœtoris expers per- 440.
mansit.

Et verè vbique, ait Primasius in c. 1. ad Romanos, fides An. D.
clara est Romanorum. 550.

Procopius lib. 1. de bello Gothorum: Christianæ fidei An. D.
disciplinam si alij vnquã, Romani pręcipuè sunt venerati. 570.

Gregorius Magnus lib. 12. ep. 7. Absit nos cuiuslibet hę An. D.
retici recipere sensum: & lib. 3. ep. 33. De Ecclesia B. Petri 600.
C nullum dubietatis scrupulum habeatis.

Agatho in ep. ad Constantinum IIII. Imper. Apostolica An. D.
Petri Ecclesia numquam hęreticis nouitatibus deprauata 680.
succubuit, sed illibata finem tenus manet. Luc. 22.

Tarasius Patriarcha Constantinop. in actione 2. Nicæ- An. D.
næ synodi I I. respõdit. Testimonium Pauli Apostoli, quo 790.
studium syncerę fidei Romanorum exosculatur, nos inse-
qui par est, temerariumq; repugnare arbitramur.

Nicolaus primus ad Michaelem Imperatorem, Priuile- An. D.
gia Ecclesię Rom. Christi ore in B Petro firmata, perpe- 860.
tua sunt: ante imperium vestrum fuerunt, manebũtq; post
vos, & quousque Christianum nomen prędicatum fue-
rit,

ris, illa subsistere non cessabunt immutilata. D

An. D. 830. Theodorus Cœnobij Studiẽsis apud Constantinopolim antistes, in dogmat. de adorat. sac. Imaginum: Tanta est Romanorum fides, vt illic infracta videatur esse petra fidei, nimirum iuxta verbum Domini fundata.

An. D. 840. Vualafridus Strabus de rebus Ecclesi. cap. 22. Nulla per orbem Ecclesia ęquè vt Romana, ab omni ferè hæreseon cunctis retro temporibus pura permansit.

An. D. 900. Regino Chron. lib. 2. Romana vrbs ab omni sancta Ecclesia propter pręsentiam Petri & Pauli, speciali quodam veneratur priuilegio.

An. D. 1050. Leo IX. in ep. ad Michaelem & Atidanum, Romanæ Ecclesię fides per Petrum super Petrum ædificata, nec hactenus defecit, nec deficiet in sęcula. Luc. 22. E

An. D. 1070. Lanfrancus in lib. aduersus Berengarium: Beati Doctores si non eisdem verbis, tamen eisdem sententijs concorditer astruxerunt, hæreticum esse omnem hominem, qui à Romana & vniuersali Ecclesia in fidei doctrina discordat.

An. D. 1100. Rupertus Abbas Tuitiensis, de diuinis officiis, lib. 2. c. 22. Romana Ecclesia super Apostolicæ fidei petram, altius fundata, firmiter stetit, & tam Gręciæ, quàm totius orbis hæreticos semper confutauit.

An. D. 1140. Bernardus ad Innocentium Papam II. in epist. 190. Oportet ad vestrum referri Apostolatum pericula quæque, & scandala emergentia in regno Dei; ea præsertim, quæ de fide contingunt. Dignum namque arbitror ibi potissimũ resarciri damna fidei, vbi non possit fides sentire defectũ. Hæc quippe huius prærogatiua Sedis. F

An. D. 1250. Thomas de Aquino, in Opusc. de symbolo Apostolorũ, Sola Ecclesia Petri semper fuit firma in fide.

An. D. 1330. Nicolaus de Lyra in caput Luc. 22. ad illa verba, Vt nõ deficiat fides tua: Ex hoc patet fidem non deficere ad finẽ mundi, potissimùm in Ecclesia Romana, quæ à Petro post Christum fundata est.

An. D. 1370. In reuelationibus S. Brigittę, lib. 7. cap. 19. Sciant Gręci quòd eorum Imperium & regnum siue dominia numquã

stabunt

A ſtabunt ſecura donec ipſi cum vera humilitate & charitate Eccleſiæ, & fidei Romanæ ſe deuotè ſubiecerint. Hæc promulgata centum ferè annis ſunt, antequam Græcorum regna, & imperium à Mahomete ſecundo Turcarum Imperatore euerſa fuiſſent.

Aeneas Syluius in Dialogo cõtra Bohemos, epiſt. 130. In his quæ ſunt fidei, numquam reperta eſt Apoſtolica Sedes erraſſe, aut adulterinis acquieuiſſe dogmatibus: *Ann. D. 1450.*

Hoc auſim dicere, Romanus præſul indubitatus, nemo vmquam inuentus eſt falſæ doctrinæ publicus aſſertor.

Ioannes Picus comes Mirandulæ, in theorem. 13. Ad Romanam Eccleſiam caput & magiſtram Eccleſiarum *Ann. D. 1500.*
B mentis acies dirigenda eſt: atque huic ipſi Eccleſiæ, hoc eſt Apoſtolicæ Sedi Petri, Chriſti vicarij, ſanctiſſimi viri adhæſerunt ſemper.

Si omnium ætatum doctiſſimi atque optimi viri, tam præclara teſtimonia de Eccleſiæ Romanę ſincera fide & indubitato primatu dixerunt (vt omittam quòd decies plura in eandem ſententiam afferri potuiſſent) ſi eorum multi, non ſolùm de præteritis & præſentibus, verùm etiam de futuris temporibus locuti ſunt, eaq; ſicut ipſi prædixerũt, nos re ipſa eueniſſe conſpicimus; qua fide vel potius qua perfidia prædicus eſt, qui ſuæ prudentię innixus, & à communi omnium Sanctorum ſententia recedens, audet fidẽ *Ann. D. 1576.*
C Romanam vocare Antichriſti doctrinam & perfidiam?

Etiam plebi Chriſtianæ notiſſimum ſemper fuiſſe fidem, & auctoritatem Romanæ Eccleſiæ.

Nec tantùm paſtoribus & doctoribus Eccleſiæ, de quibus iam egi, ſed præterea fideli tam vrbis Romę, quàm reliqui orbis Chriſtiani vulgo & plebi notiſſimus ſemper fuit Pontificis Romani primatus. Hinc B. Cyprianus auctor eſt Stephano Pontifici Romano, vt non ſolùm ad coepiſcopos in Gallijs, verùm etiam ad plebem Arelatę cõ- *Lib. 3. ep. 13.*

Aa ſiſtentem

fistenem litteras dirigat, quibus abstento Martiano (Arelatensi tunc Episcopo, sed ob hęresim Nouatianam deponendo) alius in eius locum substituatur. Nouerat ergo & D
plebs Arelatensis primatum Romani Pótificis: nec enim alioqui litteris eius paruisset. Hinc etiã cum Lucius Arianus cum Petro antistite catholico de Alexandrino episcopatu contenderet, populus Alexandrinus intelligens Petrum ex vrbe Roma cum Damasi Papę litteris reuersum, expulit Lucium, & Petrum in eius locum introduxit. Vnde hoc, nisi quia populus ipse nouerat summã de fidei & Episcoporum causis iudicandi potestatem penès Romanum Pontificem fuisse?

Socrates hist. lib. 4. c. 30.

Lib. 2. c. 10. Narrat etiam Socrates, quamquam Constantius Imperator Paulum ex Ecclesia eiecerat, tamen populum Constantinopolitanum recepisse eumdem Paulum cum litteris Iulij Pontificis reuertentem etiam inuito Imperatore, quamquam postea iterum per vim pulsus fuerit. E

Childebertus Francorum rex monasterio Arelati condito, petiit eas res, quas eidem donauerat, Vigilij Papæ auctoritate firmari, atque etiam priuilegia quædam adiici. Gregorius verò Magnus rationem huius petitionis exponens, ait regem sciuisse, eam Apostolicę Sedi reuerentiam à fidelibus exhiberi, vt quę sedis Apostolicę fuissent decreto disposita, nullius deinceps illicitæ vsurpationis molestia quaterentur. F

Lib. 7. in dict. 2. ep. 115.

Lib. 4. ep. 44. Idem Gregorius alibi scribit in hæc verba: Nos indignos pro B. Apostoli Petri reuerentia, mens fidelium veneratur. Ex amore quippe fidelium huius sedis, mos vltra meritum erupit, vt cum eorum corpora humanda deferuntur, Dalmaticas pro sanctitatis reuerentia subintret partiendas populus scindat. hęc ille. An valde celebris primatus ille non fuit, quem plebs diuinorum mysteriorum sępe ignara, in B. Petri honorem tam apertè venerata est? Quod nunc de plebe Romana, Gallica, & Alexandrina diximus in Gręcanica etiam plebe locum habuisse iam demonstrabimus.

Græ-

A

Græcanicæ plebis fidem de Romani Pontificis auctoritate Deum etiam miraculo confirmasse.

Dum Agapetus sanctę Romanę Ecclesię Pontifex, inquit B. Gregorius, ad Iustinianum principem proficisceretur in Greciarum partibus, propinqui cuiusdam muti, & claudi obtulerunt eum Agapeto curandum, dicentes se in virtute Dei ex auctoritate Petri fixam illius spem habere. hęc ille. Tam notum igitur etiam olim orbi Christiano fuit Pontificem Romanum, non solùm Petri successorem esse, verùm & ob eam rem auctoritate quadam excellere, *Lib. dialog 3. c. 3.*

B vt plebei homines in fide huius auctoritatis, quam Romanus Pontifex à Petro acceptam habebat, firmiter confiderent mutum & claudum à Romano Pontifice sanitati suę restituendum esse.

Dicent, opinor Protestantes, hanc plebis non tam fidē fuisse quàm superstitionem. Quod vt frustra se dicere intelligant, meminerint Deum, qui superstitiones impias non approbat, multoq́. minus illustrat, & testimonio suo confirmat, huius plebis fidem probasse, atque ita probasse, vt eam admirabili quodam opere confirmarit. Vnde Gregorius in eadem historia explicanda pergens, Protinus, inquit, venerandus vir (nempe Agapetus Pontifex Roma- *Ibidem.*

C nus) orationi incubuit, & Missarum solemnia exorsus, sacrificium in conspectu Dei omnipotentis immolauit. Quo peracto ab Altari exiens, claudi manum tenuit, atque assistente & aspiciente populo, eum mox à terra in proprijs gressibus erexit. Cumq́; ei Dominicum corpus in os mitteret, illa diu muta ad loquendum, lingua soluta est. Mirati omnes flere prę gaudio cœperunt, eorumq́; gentes illico metus & reuerentia inuasit, cum videlicet cernerent quid Agapetus facere in virtute Domini ex adiutorio Petri potuisset. hęc Gregorius.

Si petita est huic muto & claudo sanitas per auctorita-

tem Petri, & Pontifex Romanus Petri se successorem cognoscens non recusauit, sed accepit condicionem. Si denique Deus qui solus facit mirabilia, quod à plebe fideli petebatur ministerio Pontificis Romani concessit, liquidò apparet, Deum opere ipso edixisse Pontificem Romanum re vera Petri auctoritatem in Ecclesia sua tenere. Si hominum testimonia Protestantes reijciunt, numquid nec Dei testimoniũ, quo Romanæ Ecclesiæ primatus tam insigniter commendatur, accepturi sunt? D

Psal. 76

Etiam Paganis notum fuisse Romani Pontificis Primatum. E

Quid, quòd nec Pagani quidem Romani Pontificis primatum ignorabant, sed eum perspicuè confitebantur? Cum Paulus Samosatenus in concilio Antiocheno de honore deiectus ex episcopali domo exire nollet, Aurelianus Imperator præcepit, vt domus Ecclesię illis tribueretur, quibus Christiani Italię & vrbis Romę Episcopi per litteras tribuendam pręscriberent. Sciebat enim etiã si Paganus rerum Christianarum summam moderationẽ penès Episcopos vrbis Romæ esse, cui solebant Italiæ Episcopi in concilio assidere.

Euseb. l. 7. c. 24.

Ammianus Marcellinus etiã ipse Paganus narrat Constantium Athanasio semper infestum, licèt eum sciret synodi cuiusdam decreto ab Episcopatu depositum, tamen cupiuisse id decretum à Liberio Pontifice Romano firmari ob auctoritatem, qua, inquit, potiores æternæ vrbis Episcopi. F

Histor. l. 15.

Hieronymus refert idolorum cultorem solitum esse Papæ Damaso ludẽtem dicere, Facite me Romanæ vrbis Episcopum, & ero protinus Christianus.

Epist. 61

Magnus Cham Cublai vocatus, cum cuperet fidẽ Christianam suis sapientibus persuaderi, ad Papam misit ea de re, tamquam ad caput fidei Christianæ. Imò quicunque Barbari cum Christianis aut de fidei, aut de fœderis negotio

M. Paulus ven. lib. 1. de orient. reg.

A tio acturi, quocum potius agunt, quàm cum Romano Pontifice?

Armeni non ne ab Eugenio Quarto regulam fidei petierunt? *In fine cõcil. Florent.*

Nicolai regis Persarum, Coscopæ Ducis Georgianæ, Manuethis Allemberch Soldani Mesopotamiæ, Morachi Verbrecht in Armenia Domini oratores, & Nuntij fœdus cõtra Turcas vnà cum Christianis inituri, ad quem potius accesserunt quàm ad Christianorum caput Romanum Pontificem Pium secundum? *In oper. Syl. Aeneæ epist. 376.*

Claudius Aethiopiæ rex, cũ vellet vnam eandemq; fidẽ nobiscum profiteri, nonne Damianum à Goes ad Ioannem Tertium Lusitaniȩ Regem misit, vt per eum aditus ei ad Paulum Tertium Pontificem Romanum pateret? *Vide epistolã Damiani à Goes ad Paulum Tertiũ.*

B

Quis enim qui de Christo vnquam audiuit, ignorat Vicarium eius esse Pontificem Romanum? qui ad hoc ipsum in tanto eminente candelabro constitutus est, vt non solùm qui sunt in domo Dei, sed etiam qui eam domum ingredi cupiunt, lucem videant, qua ad domum Dei deduci possint. *Luc. 8.*

Etiam hæreticos primatum Romani Pontificis agnouisse.

C Hæretici, quibus nihil ferè magis insensatum esse solet, tamen Ecclesiæ Romanȩ primatum non videre tantùm, sed & confiteri sæpissimè coacti sunt.

Cataphryges, qui iuxta Montani hȩresim, Priscæ ac Maximillæ prophetias sectabantur, cum superstitioni suæ à multis fidelibus viris ac prȩsertim à Zotico & Iuliano Episcopis vehementer contradiceretur, à Zepherino Pontifice Romano petierunt, vt approbata ipsorum noua doctrina, pacis & communionis suæ literas illis daret: non sanè ob aliud, quam quod sciebat se aduersus quoscunque Episcopos in æternum securos fore, si primi Episcopi communionem impetrassent. At Pontifex, licèt penè ab illis *Euseb li. 5. c. 15.*

dece-

Tertu in li. aduersus Praxeam. deceptus, litteras pacis iam emissas (si Tertulliano in sua ipsius hęresi credendum est) reuocauit. Id quidem constat quòd in Pontificis Romani communionem recepti non sunt. D

Li. 2. c. 9 Eusebius Nicomediensis iam Cōstantinopolim translatus, licèt Arianus, tamen legatum (vt refert Socrates) ad Iulium Pontificem Romanum misit oratum, vt ipse in causa Athanasij (quem Gregorius Arianus ex Alexandria iam expulerat) iudex esse vellet, litisque diiudicationem ad se transferret. *In ep. ad solitar. vitam agentes.* Vnde Athanasius de se ipso loquens, Eusebiani, ait, Romam contra Athanasium scribunt: Episcopus autem Romanus Iulius synodum fieri iussit vbicunq; vellemus, vt tuto & crimina obiicerent, & inuicem si obiecta refutarent. Id enim eorum legati, cum se vinci animaduerterent, postularunt hæc Athanasius. E

Socrates li. 4. c. 11 Macedoniani nondū diuulgato quē tunc occultabant contra Spiritus sancti diuinitatem errore, ad Liberij Pontificis Romani communionem velut ad asylum confugerunt, abdicato Arianismi quo prius tenebantur veneno, ac se totos iudicio Papę submittentes. Liberius in eorum gratiam ad orientis Episcopos litteras dedit, de quibus in *Sozom. lib. 6. c. 10. & 12* concilio Tyanis habito, Gregorius Nazianzenus, & alij catholici orientis Episcopi magnam cęperunt lętitiam. At eandem hæresim postea detectam Ecclesia Romana condemnauit in concilio Constantinopolitano. F

Leo ep. 7 Eutyches ad Sedem Apostolicam, ait Magnus Leo, per libellum doloris sui querimoniam misit, cuius hęresim tādē Leo in concilio Chalcedonensi damnauit.

August. cont. Pelag. & Calestiū lib 2. c. 7 Cælestius, qui hæresim Pelagianam propugnabat, non est ausus (vt Augustini verbis vtar) B. Papæ Innocentij litteris obsistere, imò se omnia, quæ Sedes illa damnaret, damnaturum esse promisit.

Anthimus Patriarcha Cōstantinopolitanus (vt habetur in synodo Constantinopolitana secunda, Act. 4.) deceptibilibus rationibus vsus, promisit se omnia facere quęcunque summus Pontifex magnę Sedis Apostolicæ decerneret,

A ret, & ad sanctissimos Patriarchas scripsit, se sequi per omnia Sedem Apostolicam.

Berĕgarius quoties hæresim suam ad Sedis Apostolicæ iudicium abiurauit? Id quidem Guitmundus in lib. de sacramento altaris copiosè exponit.

Schismatici Græci decem vicibus, & eò amplius Ecclesiæ Romanę recōciliati sunt: de quibus S. Antoninus Florentię Archiepiscopus latissimè agit. *In hist. p. 3 tit. 22. c. 13.*

Valdenses seu pauperes de Lugduno, inquit Abbas Vrspergensis, qui eodem ipso tempore vixit, petebant sectam suam à Sede Apostolica confirmari & priuilegiari. *In Chro. an. D. 1212.*

Vviclefus ad Vrbanum Papam sextum scripsit in hęc B verba: Romanus Pontifex cum summus Christi Vicarius in terris sit, fidem meam si sit orthodoxa confirmabit, etsi sit erronea emendabit. & quę sequuntur. *Apud Loxum in commēt.*

Lutherus anno altero ab incepto schismate suo ad Papā Leonem scribens, Prostratum me, inquit, pedibus suę Beatitudinis offero cum omnibus quæ sum & habeo: viuifica, occide, voca reuoca, approba reproba, vocem tuam, vocem Christi in te pręsidentis & loquentis agnoscam. *Tom. 1. Lutheri.*

Primatus igitur Pōtificis Romani tam perspicuus omni ætate fuit, vt hæretici nihil ferè antiquius habuerint, quàm vt sua dogmata Sedi Apostolicæ probarentur. Sed cum res pro illorum voto non succederet, tunc demū tribunal C à quo ipsorū hæreses damnabantur, oppugnare cœperunt.

Ex Donati & Cæciliani vera historia, quæ cum statu quęstionum inde ortarum discutitur, primatus Papæ vehementer confirmatur.

Aduersariorum calumnijs etiam obiter interpositis respondendum hoc in loco duxi. Vacante igitur apud Carthaginem Episcopali sede, Cęcilianus more maiorum ordinatus est illius Ecclesię Episcopus. Quod cum Donatus inui-

inuidiæ spiritu ductus indignè ferret, Lucillę potentis fe- D
minę opibus & factione adiutus, Maiorinū ordinauit eius-
dem loci Episcopum. Cęcilianum verò in septuaginta Epi
scoporum Africę concilio absentem, & ob communionē
Romani Pontificis inimicorum multitudinem parum cu-
Prima rantem, damnauit. Hinc ad Constantinum Imperatorem
quæstio- itum esse inter omnes constat. Sed Protestantes falso
nis sta- aiunt, Cęcilianum ad Constantinum prouocasse; tāquam
tus, et er vir catholicus causam Episcopalem Imperatoris iudicio
ror Pro- subiecisset. Non enim Cæcilianus antistes catholicus, sed
testantiū Donatus hęreticus ad Imperatorem confugit. Soli hære-
Roma- tici sunt qui causis Ecclesiasticis reges præficiunt: Donati-
narchię. stas, inquit Augustinus, magis hinc arguimus, quia apud E
lib. 2. c. 4 Imperatorem vltrò Cęcilianum accusarunt, quem primò
Epist. 48 vtique apud collegas transmarinos conuincere debuerāt.
hæc ille. Non ergo Cæcilianus Donatistas ad Constanti-
num traxit, sed Donatistæ Cæcilianum apud Cæsarem vl-
trò accusarunt. vltrò inquam: Cæcilianus vero (ait alibi Au
Ep. 162. gustinus) non curauit conspirantem inimicorum multitu
dinem, eo quòd se videret & Romanę Ecclesię, in qua sem
per Apostolicæ cathedræ viguit principatus, & ceteris ter
ris vnde Euangelium ad ipsam Africam venit, per commu-
nicatorias litteras esse coniunctum, vbi paratus esset cau-
sam suam dicere, si aduersarij eius ab eo illas Ecclesias alie-
nare conarentur. Ex his Augustini verbis intelligimus tū F
cathedræ Apostolicæ principatum semper in Ecclesia Ro-
mana viguisse, tum Cæcilianum fuisse paratum apud Pon-
tificem Romanum & eius collegas, non item apud Impe
Apud ratorem causam suam dicere. Imò & Constantini litteræ
Euseb. li. quas paulò post subijciam, testantur, Donatistas apud Ani-
10. c. 5. linum Africę proconsulem reum fecisse Cęcilianum, vnde
Secunda res ad Imperatorem deducta sit. Sed in historia pergamus.
quæstio- Constantinus Imperator non à Cæciliano catholico
nis stat', Episcopo, sed ab hæretico. Donato in causa Ecclesiastica
& secun electus iudex, non (vt Protestantibus videtur) suæ potesta-
dus Pro tis iure, sed (cum Cæcilianus aliiq; Catholici Antistites nō
testantiū
error.

repu-

A repugnaret) ex arbitrij æquitate tres ex Gallia, quindecim ex Italia episcopos nominauit, qui de controuersia cognoscerent. Testatur id Augustinus his verbis: Arbitrio Constantini à iudicibus episcopis causa cognita est. Ecce arbitrium Constantini fuit, iudicium verò episcoporum. Quin & alibi Augustinus de eadem re scribens, Ipse Imperator, inquit, longè ordinatius egit, vt episcoporũ causam ad se delatam ad episcopos mitteret. Cum longè ordinatius factum Augustinus asserit, vt Imperator episcoporum causam ab hæreticis ad se delatam ad episcopos mitteret, vtiq; non nisi valdè inordinatè eandem causam ab ipso Imperatore cognosci potuisse demonstrat. Vnde etiam

Cont. Epist. Parmen lib. 1. c. 5. Epist. 48

B alibi scribit: Quia Constantinus non est ausus de causa episcopi iudicare, eam discutiendam atque finiendam episcopis delegauit. hæc Augustinus. Et quem obsecro in causa episcoporum iudicanda timuisset Imperator, nisi Deum? & Deum cur timuisset, nisi quia Deus episcoporum causas à solis Episcopis, non item ab Imperatoribus cognosci debere statuisset? quod quidem ita se habuisse ex ipsis Constantini litteris ad Pontificem Romanum datis abundè constare potest.

Ep. 166

Constantinus Augustus Miltiadæ Episcopo Romano, & Marco. S.

C

Quoniam eiusmodi litteræ complures ab Anilino clarissimo Africæ Proconsule ad me missę sunt, in quibus constat Cæcilianum Episcopum ciuitatis Carthaginensiũ à quibusdam collegis suis in Africam ordinatis Episcopis, multis de rebus in crimen vocari; & illud permolestũ mihi videtur, vt in his prouinciis, quas diuina prouidentia vltrò, ac sua sponte sub meum subiunxerit Imperium, & in illis locis, in quibus crebra hominum frequentia versatur, non modò multitudo ad deteriora deflectar, & distrahatur dissidiis, sed Episcopi etiam discordiam inter se ipsi exerceant, visum est mihi, vt idem Cæcilianus cum

Nota Cęcilianum in crimẽ vocari et non accusatorem esse.

Cæcilianus sit reus. decem Episcopis, qui illum reum facere videatur, & decẽ alijs, quos ipse suę litis diiudicationi necessarios existimauerit Romam nauigio traijciat, vt ibi coram vobis, & Rethecio etiam & Materno & Marino collegis vestris (quos ea de causa Romam maturare iusserim) possit audiri; sicut D
Dei lex. sanctissima Dei lex, vti nostis, postular. Atque vt de omnibus hisce plenissimam accuratissimamq; notitiam possitis habere, exemplaria litterarum ad me ab Anilino missarũ, litteris meis subscripta, ad vestros prędictos collegas misi. Quas cum vestra grauitas perlegerit, exquisitè põderabit, quomodo, quaue ratione lis illa, quam supra diximus, dili-
Lis absoluatur. gentissimè, rectissimeq; dirimatur, & ex iuris præscripto tandem aliquando absoluatur: quandoquidem illud vestrũ E
studium minimè latet, me tantam reuerentiam sanctę & catholicę Ecclesię tribuere, vt velim vos nullum generale schisma, nullam discordiam in vllo loco omnino relinquere. Summa magni Dei maiestas vos honoratissimi viri multis annis conseruet. hęc Constantinus. In his Constantini litteris tria in primis animaduertẽda vidẽtur, quorum illud est primum, quòd Cęcilianus non accusasse, verum accusatus esse dicitur. alterum, quòd Imperator fatetur Dei legem postulare, vt Cęciliani Episcopi causa coram Episcopis audiatur. tertium verò quod eandem causam ab Episcopis dirimi cupit, & absolui. Quãquam enim F
Constantinus operam suam in Episcopis conuocandis, & sumptu illis exhibendo prębeat, non tamen aut sibi diiudicationem sacræ causæ vendicat, aut, vt ad se iterum prouocetur expectat.

Tertię quæstionis status et tertius Protestãtium error. Inter episcopos iudices Pontifex Romanus consedit, non tamquam vnus ex multis (vt Protestantibus videtur) sed velut primus omnium, & præses. Vnde Imperator cũ ad Episcopum Romanum litteras suas potissimùm dedit, tum vt ceteri iudices ad vrbem Romam accederent præscripsit. Deinde Augustinus ait: Melciadæ Apostolicæ Sedis Episcopo pręsidente, Reticius cum alijs iudex interfuit. Ceteri ergo Episcopi interfuerunt, at Romanus Pontifex
August. cont. Iulianũ, li. 1. c. 2.

tifex

A tifex etiam pręfuit. Ex quo etiam alibi Augustinus ait, Arbitrio Constantini à iudicibus Episcopis causa cognita est, quibus pręfuit Melciades Romanæ vrbis Episcopus. quam aptè Augustinus suum vnicuiq; tribuit? Arbitrium interposuit Imperator, iudicarunt Episcopi, pręfuit Pontifex Romanus, non iudicauit Imperator de causa Episcopi, ac multo minus præfuit, sed tantùm ex bono & æquo arbitratus est, causam illam à plurium gentium & linguarum Episcopis debere cognosci, vt ne occasio querelæ Donatistis præberetur. Episcopi verò iudicarũt tamquam de causa ad ipsorum cognitionem spectante, non item præfuerunt; quia non omnes erant æquali potestate præ- *Cõt. Epi. Parmen. lib 1 c. 5*
B diti. Romanus autem Pontifex arbitratus est hoc idem quod Imperator, iudicauit cum Episcopis, præfuit solus.

Itaque Optatus Mileuitanus Episcopus Augustino aliquantulum antiquior, Episcopi Romani prærogatiuam nec ipse tacens, Iudicium, inquit, ab eodem Melciade his verbis clausum est, Cæcilianum suę communioni Ecclesiasticæ integro statu retinendum merito esse censeo. Iudicant ceteri, solus Papa iudicium claudit. Assentitur Optato Augustinus, dicens: Qualis ipsius B. Melciadis vltima est prolata sententia? quàm innocens? quàm integra? qui paratus erat cõmunitatorias litteras mittere etiam iis, quos à Maiorino ordinatos esse constaret: & quæ sequuntur. *Cõt. Parmen. l. 1.* *Ep. 162.*

C Quid vlli hic Episcopo cum Romano Papa commune? solus in sua Ecclesia iudicat: ceteri verò ad eum accedunt: solus præsidet, solus præest, solus iudicium claudit, solus vltimam sententiam dicit; quodque his omnibus longè maius est, solus potestatem habet litteras communicatorias etiam schismaticis mittendi (quales erant Episcopi à Maiorino ordinati) quas cum receperint, iam deinceps ob Pontificis Romani communionem schismatici esse desinunt. Numquam enim ab instituta primum Christiana Ecclesia vsque in hodiernum diem schismaticus est habitus, cui Põtifex Romanus litteras communicatorias dedisset: id quod tam in Eustathio Sebastę in Armenia, quam in *Vide Basiliũ ep. 74.*

Bb 2 Marcello

Marcello Ancyræ Episcopo,ac infinitis alijs alioqui non patum suspectis ita euenisse suo loco planum fit. D

Postremò quidnam hoc est, quòd Cæcilianus à septuaginta Episcoporum synodo in Africa condemnatus, octodecim Episcoporum iudicio, suę communioni Ecclesiasticæ integro statu retinendus ab Episcopo Romano pronuntiatur, nisi quia maior est horum octodecim, quàm septuaginta illorum auctoritas? At vnde hoc? nisi quia Episcopus Romanus caput Ecclesiasticę communionis inter hos octodecim præsedit? Multum quidem valet Synodus Episcopalis, sed ea cui Pontifex Romanus suffragatur; sin ille in alio concilio etiam longè minoris numeri contradicat: pluris valet capitis contradictio, quàm reliqui totius corporis assensus. E

In Ruffini apol 3. Hinc factum est, vt cum Ruffinus dixisset, confessionē suam ab omnibus Italiæ Episcopis esse susceptam; Hieronymus respōderit, Miror quomodo probauerit Italia, quod Roma contempsit, Episcopi susceperint quod fides Apostolica condemnauit.

Cæciliano ab Episcopis absoluto, Donatistę nihilo magis olim (quàm nunc Lutherani & Caluinistæ) Episcoporum iudicio concedentes; ab Episcopis iudicibus prouocarunt, idq, (vt Protestantibus videtur) ad Cæsarem. Cęsar verò causam illam iterum ab alijs Episcopis Arelatę iudicandum curauit. F

Quarta quæstion. status, & quartus Protestā tium error. Hic sero quidem, sed ante victoriam triumphant Protestantes, quòd & Cęsaris tribunal, & Arelatensis Episcopi auctoritatem opinentur Pont. Romani iudicio, & potestati ante positam fuisse.

Roman. lib. 2. c. 4. Constātiuus, inquiunt, hanc vltimam appellationis instantiam Arelatensi Episcopo mandauit, vt is sua vice, nulla obstanre appellatione, causam definiret.

O plenos omni dolo, & omni fallacia, vbi repetistis verbum illud, sua vice, in Constantini mandato? Deinde cur nunc additis, nulla obstante appellatione? perinde quasi ab illo priore Episcopali iudicio, in quo præsedit Pontifex

Roma-

A Romanus, appellari Constantinus aut voluerit aut saltem
permiserit. Imò in ijs litteris, quas Constantinus de ea re
ad Papam Melciadem dedit, nominatim expressum est, cau- *Euseb li.*
sam ab illis Episcopis non modò iudicandam, sed & absol- *10. c. 5.*
uendam. Itaq; cum nunc demum causam appellatione re
mota finiendam, dicitis, insinuatis hoc posterius mãdatum
fuisse illo priore efficacius & strictius, in quo vehementer
decepti estis. Ac priores quidem Constantini litteras iam
ante produximus. nunc & sequentes quatenus saltem ne-
cesse est, producemus.

B Constantinus Augustus Chresto Syracusanorum Episcopo. S.

Iam dudum scripsi, vt missis à Gallia quibusdam Episco- *Euseb li.*
pis, quinetiam ex Africa alijs aduersarum partium accer- *10. c. 5.*
sitis, & Episcopo Romano etiam coram, hoc dissensionis
quicquid videatur, possit illis præsentibus, accurata diiu-
dicatione in rectam viam reduci. Verùm quoniam adhuc
quidam graues simultates gerere non desinunt, dum nolit
concilij iudicio iam facto acquiescere, dumq; definitè affir- *Factum*
mant paucos admodum fuisse, qui suas ipsorum sententias *iudicium*
palam in concilio proferebant, ijq; ipsi (cum non omnia,
quæ ante quæri debuerant, accuratè quæsita essent) ad iu- *Schismaticorum*
C dicium dandum festinabant; vnde factum sit, vt & ipsi ne- *querela.*
fariè discordent, & alijs ansam ludibrij præstent: idcirco
mihi sedulò prouidendum erat, vt istud quod post iudiciũ
antea pronunciatum componi debuerat, etiam iam tam- *Componi*
dem multis præsentibus Episcopis exitum & finem con- *debuerat*
sequatur. & quę sequuntur. hęc enim est summa rei.

Nullum hic verbum est de eo, quòd Episcopi vice Con-
stantini cognoscant, aut quòd appellatione remota causam
decidere debuerint.

Licèt enim id & nunc & antea Constantinus maximè
optarit, tamen nihil eiusmodi addidit, propterea quòd is
modus loquendi non nisi eius iudicij proprius sit, in quo
ad

ad eum, qui iudices dat, appellari & possit & soleat. Ceterum in causis Ecclesiasticis numquam est auditum, D
quòd à iudicibus Episcopis appellatum sit ad terrenum regem, aut Imperatorem, de quo ante satis plenè disputauimus. (De visibil. Monarch. li. a.) In prioribus Constantini litteris legimus dictum esse, lis illa ex iuris præscripto tandem aliquando absoluatur: in posterioribus autem, iam tandem exitum consequatur. An hęc similia non sunt? In hoc solo differunt sequentes à prioribus, quòd hę sequentes tum causas interpositæ à Donato appellationis referant (nempe quòd Romæ & pauci Episcopi, & nimium celeriter iudicabant) tum plures Episcopos ad causam Arelatę iudicandam conuocent. Quod verò ad nostram quæstionem attinet, non E
solùm dico Donatum iniustè appellasse, verùm etiam Cōstantinum sensisse, quòd Donatus ab Episcopali iudicio appellare non debuerit. Cum enim appellatio Donatistarū ad Imperatoris notitiam peruenisset, Imperator (auctore Optato) exclamauit, O rabida furoris audacia! sicut in gentilium causis fieri solet, appellationem interposuerunt. (Lib. 1. cont. Parmen.)

Quid aliud hęc verba significant, quàm non vt Gentiliū causis ad Imperatorem appellari solet, sic etiam in Ecclesiasticis causis appellationem ad Cæsarem interponi iure Ecclesiastico posse?

Obiectio. Quærent à me Protestantes hoc in loco, qui factum sit, F
vt Constantinus si ad eum appellari non potuit, iudices appellationis dederit?

Respondebit huic quęstioni Augustinus. An testem locupletiorem postulabunt? (Ep. 162.) Is vero ait, Vtinam vt Constantinus Donatistis cessit, vt de illa causa post Episcopos iudicaret, sic & illi aliquando cederunt veritati. Constantinus igitur non iure aliquo diuino, aut Ecclesiastico nouos iudices dedit, sed importunis Donatistarum clamoribus cessit, cupiens (vt ex literis eius ad Chrestum datis abūdè liquet) litibus Episcoporū, & scandalo grauissimo, quod inde ortum erat, finem imponi. nam quòd dicant iniuriam Pontifici Romano, & collegis eius factam esse, si Constantinus

A tinus cum iure non poterat, nouos iudices delegauit: ad hoc etiam respondet idem Augustinus cum ait, Cessit Donatistis Constantinus, vt de illa causa post Episcopos iudicaret, à sanctis Antistibus veniam postea petiturus. hęc Augustinus, de quo autem venia est petenda, hoc iustè factum defendi non potest. An confingo quicquam? an omnium eorum quę dixi grauissimos testes non produco Eusebiũ, Optatum, Augustinum? *Ep. 162.*

Protestantes verò fingunt Cæcilianum ad Imperatorẽ prouocasse: fingunt Constantinum de causa Episcoporũ suæ potestatis iure iudicasse, cum is id facere ausus non sit; tantumq; velut arbiter se interposuerit: fingunt Romani Pontificis nullam fuisse in iudicio illo prærogatiuam, cũ ille & præfuerit, & iudicium clauserit, & communicatorias litteras Donatistis, si pacem colerent, obtulerit fingũt Donatistas ritè ad Constantinum velut legitimum appellationis iudicem prouocasse, cum tamen Constantinus id rabida furoris audacia susceptum dicat: fingunt Constantinum iussisse Episcopos causam istam cognoscere sua vice, cum nihil tale dixerit. fingunt eundem Constantinum in secundis litteris causam delegasse appellatione remota cũ de appellatione ad ipsum interponenda, numquam cogitaret; quæ verè nulla potuit ad eum interponi: fingunt Arelatẽsem Episcopum Romano esse antepositũ: quod quam longè ab omni veritate absit, suo loco apparebit. Id vnum absq; fictione sibi sumũt, vt in hac tota historia idem quod Donatistis placuit, sibi quoq; placere non dissimulent. Illi accusarũt Episcopum Cæcilianum apud Cæsarem, hoc ipsis quoq; (vt videlicet Episcopi apud regum tribunalia rei fiant) vehementer probatur. Illi ab Episcopi Romani iudicio ad Cæsarem prouocarunt, id optimè factum isti defendunt. Illi cum essent hæretici & schismatici, perierunt in sua pertinaci obstinatione; miror istos quorum imitantur facta, eorum exitus non perhorrescere. *Errores Protestã tium.* B C *Protestãtes Donatistarum similes.*

Duæ res adhuc supersunt in hac quidem causa, quæ memoriæ commendẽtur dignę, quarum prior est, quòd Con-

stantinus

ſtantinus Imperator, cui Proteſtantes in cauſa Epiſcoporũ D
cognoſcenda, & iudicanda primas deferunt, iam tunc in
fide rudis & catechumenus tantũ erat. Nam ſiue Conſtan-
tinus à Siluestro Papa, (vt rectè tradit Romana Eccleſia)
ſeu ab Euſebio Nicomedienſi (vt minus rectè ſcribit Euſe-
bius Cęſarienſis) baptiſmo Chriſti perfuſus fuerit, vtrouis
modo conſtat eum non fuiſſe baptizatum, quando Papa
Melciade adhuc viuente (cui Silueſter in Pontificatu ſuc-
Gal. 3. ceſſit) de cauſa Donati iudices dedit. Ei ergo qui nondum
Ephes. 5. induerat Chriſtũ (quod in baptiſmo fit, vt Apoſtolus ait)
qui nondum lauacro aquæ in verbo vitæ mundatus erat,
Ioan. 2. qui nondum ita crediderat in Chriſtum, vt Chriſtus ei ſe
ipſum crederet, qui neq; aſpicere quidem Chriſti myſteria E
nedum percipere poterat, ei viro doctiſſimi Proteſtantes
committunt cauſas Epiſcopales diiudicandas, vt videlicet
de paſtore ſuo nondum cõceptus agnus, de patre ſuo nec
Matt. 5. adhuc renatus filius, de magiſtro & doctore ſuo tenellus
adhuc auditor & diſcipulus, deniq; de luce mundi (hoc
enim eſt Epiſcopus) is qui nedum eſt è tenebris erectus, in
cauſa grauiſſima cognoſcat, & ſententiam ferat.

Alterum quod animaduertendum dixi, illud eſt, Conſtã-
tinum ſiue iam baptizatum, quod magis creditur, ſeu po-
Vide Ruffinum Eccleſ. hiſt. l. 1. c. 2. ſtea in fide melius inſtructum (quod certiſſimè conſtat) in
ſynodo Nicæna palam ad Epiſcopos dixiſſe, Deus vos cõ-
ſtituit ſacerdotes, & poteſtatẽ vobis dedit de nobis quoq; F
iudicandi, & ideo nos à vobis rectè iudicamur.
Vos autem non poteſtis ab hominibus iudicari. Atque
hæc ſint dicta de cauſa Donati & Cæciliani.
nunc ad inſtitutum orationis cur-
ſum reuertamur.

DE CLAVE DAVID

LIBER QVARTVS.

Excellentem Synodorum Oecumenicarum auctoritatem adeò penitus Episcopo Romano semper subiectam fuisse atque esse, vt extra Ecclesiam Romanam nullæ vnquam celebrari potuerint. Cap. I.

B

Decimumquartum Dei opus.

Ostquam genus humanum, quod Gen. 11.
vnius labij & sermonum eorumdem prius fuerat in septuaginta
duas linguas & gentes apud turrim Babel diuisum, & confusum
erat, infelices filij Noe non solùm in terras nouas, verũ etiam in mores,
leges, & Deos nouos quotidie magis magisq́; discedebant. Et cũ
C in vnius Hebri familia vetus lingua & vera fides præcipuè
conseruata esset, nõ ita multo post etiam illius posteri Diis Iosue 24.
alienis seruire cœperunt.

Rursus autem cum Deus ex Hebri posteritate vnum Gen. 12.
Abraham elegisset, quem in gentem magnam & fidelem 18. & 22
proueheret: ab illius etiam fide recessit Ismaelis posteritas,
vt & à fide Isaaci, Esau, & Idumæi, atque à fide Iacobi,
decem tribus sub Ieroboam rege, ac demũ sub ipso Christi 4 Reg. 17
aduentu à fide Dauid Iudæi penè omnes, nisi quòd reliquiæ Rom 9.
saluæ factæ sunt.

Cum ergo res humanæ in tam misero statu essent, ac tã
longè ab illa vnitate, quam in primo parente suo habue-

tant, recessisset, Iesus pastor bonus, qui venit in mundum, D
Ioan. 11 vt filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in vnum, tulit
Matt. 10 reliquias fidelium Iudęorum, qui tamquam pauci racemi
post finitam vindemiam remanserunt, & ex illis elegit
primùm duodecim Apostolos, qui duodecim tribus Israel per vniuersum orbem dispersas, in vnam Christi fidem,
Luc. 10. & Ecclesiam colligerent; deinde & alios septuagintaduos
designauit, qui totidem primas gentes & linguas apud Ba-
Act. 2. bel dispersas, in vnum Christi ouile congregarent; iisque
omnibus donum linguarum donauit, ne prior illa lingua-
rũ diuisio, fidei & animorum vnitati aliquod impedimen
tum afferret. Et illi quidem profectũ prædicauerunt vbiq;, E
Marc. 16 constituentes presbyteros per singulas Ecclesias, præpo-
Act. 14. sitis etiam alicubi Episcopis, qui ea quæ deessent corri-
Tit. 1. gerent.

Post mortem verò Apostolorum, nullus omnino Episcopus tantoperè huic Apostolico muneri vacauit, ac Romanus; id quod iam ante planum feci.

Religione igitur Christiana ad hunc modum propaga-
Abor. 4 ta, & per annos ferè trecentos constituta, placuit Deo, vt fi-
lij non solùm Israel, sed etiam Abrahæ & Noe, quorum
iam cor vnum & anima vna propter vnam Christi fidem
erat, etiam corpore tenus in vnum quodammodo rediret,
vt omnibus constaret verum Noe in mũdum venisse, qui F
Gen. 5. consolaretur nos ab operibus, & laboribus manuum no-
Gen. 3. strarum in terra, cui maledixit Dominus. Is ergo Romanũ
Damas. i Imperatorem Constantinum per Episcopi Romani Silue
Vit. Au- stri operam, & ministerium ad fidem suam conuertens, de
gust. in consensu Romani Episcopi, & aliorum Dei sacerdotum,
Ioan tra- per Imperatoris Constantini litteras, Episcopos (velut ca-
cta 7. pita familiarum Noe, quæ reliquam multitudinem in se
continebant & adunabant) ex toto habitabili orbe, in
Ruffin. l. orientem vnde primùm dispersio fieri cœpta est, ad Oecu-
1. hist. menicam Synodum celebrandam, admirabili consilio &
opere conuocauit. Tunc ad litteram impletum cernebatur, quod Deus olim per Isaiam ad Ecclesiam suam dixe-
rat,

A rat, Ab oriente adducam semen tuum, & ab occidente cõgregabo te; dicam Aquiloni, da; & Austro, noli prohibere; affer filios meos de longinquo, & filias meas ab extremia terrę. Omnes gentes congregatę sunt simul, & collectæ sunt tribus. Hęc dicit Dominus, qui dedit in mari viam, & in aquis torrentibus semitam: qui datus est in fœdus populi, vt suscitaret terram, & possideret hęreditates dissipatas. & sciet omnis caro, quia ego Dominus saluans te, & redẽptor tuus fortis Iacob. Tunc impletum apparuit, quod Sophonias prędixit, Reddam populis labium electum, vt inuocent omnes in nomine Domini, & seruiant ei humero vno. Tunc Symbolo Nicęnę fidei condito, non amplius *Esa. 43.* *Esa. 49.* *Sopha. 3.*

B confusionis linguarum, sed vnitatis animorum turris ędificabatur. Hoc est illud opus Dei (admirabilius ne dicam, an amabilius?) quod Christus voluit certissimum incarnationis suæ, reconciliationis nostræ, adunationis gentium, communionis Catholicæ argumentum, testimonium, pignus existere. Nihil enim simile ab orbe condito visum, auditum, excogitatum fuit. Congregabantur quidem aliquot nationes Græcorũ ad Olympica certamina, sed quàm paucæ gentes? & quanto pauciores linguæ? ad quàm ludicrum & inutile spectaculum? At in synodo Oecumenica non ex vna particula Europæ (vt in olympicis) sed ex toto habitabili orbe, non pauci principes huius mundi, sed mul- *Ioan. 10.*

C ti principes Ecclesiarum Dei, non ex pacto humano, sed ex beneplacito Spiritus sancti conueniunt; non ad ludos faciendos, sed ad æternam salutem agnis & ouibus Christi ministrandam. Hoc tam inauditum, excellens & salutare Dei opus, dæmon vidit, & inuidit; impedire non potuit, labefactare voluit, hęretico Imperatori Constantio persuasit, vt & ipse Episcopos ad Arij hæresim stabiliendã Ariminum conuocaret. Imperator id fecit, conuenerunt plures quàm Nicęę, dæmon affuit, Arianismum clam suggessit, perplexa quæstione plurimos Episcopos decepit; se omni ratione vicisse conclusit. Nam aut Arij hæresim iam in Oecumenica synodo corroboratam Catholici dogma- *Vide Hierony. in dialog. ad uers' Luciferia-nos.*

tis vites obtenturam, aut certè omnium Synodorum au- D
ctoritatem in æternum irritam esse factam. Si enim synodus Ariminensis potuit errare, cur etiam non potuit Ni-
Gen. 3. cæna? Callidior quidem ille serpens cunctis animantibus terræ; sed non est prudentia, nō est consilium aduersus Dominum. falsam synodi Oecumenicæ definitionem suis asseclis dæmon obtrudit.

Oecumenicam synodum ab Episcopo Romano indici, & conuocari debere.

Neque verò Synodus Oecumenica est, quoties Episco- E
pi ex toto mundo ad Imperatoris indictionem conueniūt,
Matt. 18 nisi etiam in Christi nomine, hoc est, vi eius potestatis, quam Christus ad ligandum & soluendum, atque ad conuentus Ecclesiasticos celebrandos ex proposito instituit, & in terris reliquit, congregentur. hoc enim nouum opus, quod solius Christi præcipua gratia mundo reuelatum est, non per veterem Imperatorum sęculi potestatem cum Ethnicis & Paganis communem; sed per nouam potestatem de cælo descendentem, & in sola Christi Ecclesia in-
Matt. 10 stitutam potissimùm administrari debet. Christus autem Simoni Apostolorum primo & nominis & officij sui par-
ticipationem tribuit; cum ipse solus per naturam petra & F
1. Cor. 10 pastor, illum fecit per gratiam, & Petrum ex nomine, &
Ioan. 10. pastorem ex officio. Iam cum pastoris sit & agnos & oues
Ioan. 1. agnorum matres congregare; Episcopi autem sint velut
Ioan. 21. matres agnorum Christi, Romanus autem Pontifex Petro
Matt. 18 in prima eius cathedra successerit; vtique Episcopi tunc demum in Christi nomine ac potestate congregantur, cū ex auctoritate, aut saltem consensu primi pastoris Roma-
Socrat. ni Episcopi & congregantur, & decreta edunt. Hinc il-
li. 2. c. 11. le Canon Ecclesiasticus ab antiquis Græcorum historicis
& 13. vno ore laudatur, qui vetat præter sentētiam Episcopi Ro-
Sozom. mani concilia celebrari. Nec ob aliud magis Ariminen-
lib. 3 c. 9. se consilium illegitimum & irritum fuisse declaratum est,

quàm

A quàm quòd Romanus Episcopus ei minimè consensisset,
cuius sententia (inquiunt nonaginta Episcopi ex Italia &
Gallia in vnum sub Papa Damaso Romæ collecti) præ ce-
teris omnibus expectanda erat. Vnde etiam Basilius Ma-
gnus scribendum ad Episcopum Romanum putauit, vt iu-
dicij sui decretũ interponeret, ac sua ipse auctoritate vsus,
Ariminensis consilij acta cutaret rescindenda. quod etiam
factum fuisse constat, adeo vt Socrates referat tam Liberiũ
Pontificem Romanum, quàm alios occidentis Episcopos
ad omnes in oriẽte orthodoxos Episcopos litteras dedis-
se, in quibus attestabantur omnes ferè Episcopos, qui Ari-
mini vel fallacibus inescati illecebris, vel vi compulsi à fi-
B de tum quidem desciuerant, formulæ Arimini editę ana-
thema denuntiasse, fidei Nicænę subscripsisse, & iam vnà
cum illis communicare. Vnde Siricius Papa dicit consi-
lium Ariminense cassatum sub venerandæ memoriæ Libe
rio prędecessore suo.

Theodoretus lib. 2. c. 22.
Basil. in ep 52.
Socrates lib. 4 c. 11
In epist. ad Himer Taraconen.

Quin & Dioscorus Alexandrinus inter cetera ob hoc
crimen loco suo in synodo Chalcedonẽsi motus est, quod
synodum (secundam Ephesinam) ausus esset facere sine au
ctoritate Sedis Apostolicæ. quod numquam, inquit ibi Lu
centius Episcopus, licuit, numquam factum est.

In synodo Chalcedonen. Act. 1.

Macedonius etiã catholicus vir, & Constantinopolita-
nus Episcopus, ad hæreticum Imperatorem Anastasium
C dixit, Sine vniuersali synodo, cui magnę Romę Episcopus
præsideret, nihil se facturum. Imo septima synodus inter
Gręcos & Asiaticos Nicæę celebrata, rationem reddẽs cur
pseudosynodus Constantinopoli sub Coptonymo indi-
cta non potuerit legitima & vniuersalis esse, inter cetera,
non habuit cooperatorium, inquit, vt hæc quę nunc cele-
bratur, Romanum Papam, neque illius sacerdotes, neque
per Vicarios, neque per prouinciales litteras quemadmo-
dum fieri in synodis debet. hæc ibi.

Theodorus lector collectanorũ li. 2.
In synodo Nicæna secunda Act 6

Ratio autem horum omnium non alia est, quàm quòd
Episcopus Romanus diuino iure sit caput omnium pasto-
rum, vtpotè principis Apostolorum successor. Iam in vl-
la

la republica quicquid magni ponderis absque consensu ca D
pitis geritur, meritò irritum, si non & illicitum habetur.
Victor lib. 2. de persecutione Vandal. Hinc Eugenius Carthaginensis Archiepiscopus à Vandalorum & Alanorum rege Hunerico ad rationem fidei suæ reddendam prouocatus, respondit causam fidei communẽ siue vniuersitatis consensu non debere tractari. Se igitur scripturum fratribus suis, vt in Africam veniant, & præcipuè, inquit, Ecclesiæ Romanę, quæ caput est omnium Ecclesiarum.
Vniuersale. Quibus verbis Eugenius docet, ad hoc vt quippiam dicatur vniuersale, duas res necessariò debere esse: vnam, vt vniuersi ad quos negotium pertinet, accersantur; alteram, vt caput vniuersitatis præcipuè omnium admoneatur, & consentiat. Nec enim ab vniuersitate actum vi E
deri vnquam potest, cui caput vniuersitatis contradicit. Quamquam verò Pontificis Romani consensus quoquo modo interpositus indictionem vniuersalis concilij confirmasset: tamen vt in re magna error aliquis non interueniret, moris fuit, vt Papa litteras de ea re ad Imperatorem daret, is verò Papę litteris acceptis, etiam per suas litteras Episcopos conuocaret. Vnde Episcopi orientis apud Cõstantinopolim congregati, ad Damasum Papam scribunt
Theodoretus lib. 5. c. 8. & 9. his verbis: Vos concilio per Dei voluntatem, ac nuper Romæ coacto, nos velut membra propria, per Imperatoris sanctissimi litteras accersiuistis. & iterum, Mandato lit- F
terarum superiore anno à vestra reuerentia post concilium Aquileiense ad Imperatorem Theodosium missarum, ad iter dumtaxat Constantinopolim vsq; faciendum nos pręparauimus. Duo igitur concilia cum celebrarentur, vnũ Romæ, alterum Constantinopoli; ad vtrumq; Papa Episcopos per Imperatoris litteras accersiuit. Quod ipsum ex Leo
Leo in ep. 41. nis Papę litteris ad Martianum Augustum datis confirmatur. Poposceram, inquit ad Martianum, à gloriosissima clementia vestra, vt synodum quam pro reparanda orientalis Ecclesiæ pace à nobis etiam petitam, necessariam iudicastis, aliquantisper differri ad tempus opportunius iuberetis. Ecce à Pontifice Romano primùm alij petunt sy-

nodum,

A nodum, is deinde ad Imperatorem scribit, vt vel conuoce-
tur, vel differatur, pro eo ac res postulare videtur. Sciens
hunc morem Theodoricus Italiæ rex Arianus, primùm à
Pontifice Romano impetrauit, vt per litteras suas indice-
ret synodum: deinde cũ Episcopi septuaginta & amplius *In syn.4.*
conuenissent, rex iussit eos ipsius Romani Pontificis acta *sub Sym-*
discutere. Illi talem synodum solius regis auctoritate in *macho.*
dictam rati, dixerunt Papam debere synodum conuocare.
annuit rex, & ita iam factum affirmauit. Cum Episcopi
non crederent, rex ipsius Papę litteras exhibuit. Ex his li- *Rom.7.*
quidò apparet, quàm verè synodi Romanę sub Siluestro *conc.*
habitę epilogus dicat, episcopos trecentos decem & octo *Syn.6.*
(qui Nicæę conuenerant) Siluestri vocatione fuisse con- *Act.18.*
B gregatos. quàm verè etiam sexta synodus scripserit Con-
stantinum & Siluestrum magnam synodum in Nicęa
congregasse. Nullam igitur synodum legitimè potuit Im-
perator absque consensu Romani Pontificis indicere. At
contra Pontifex etiam absque Imperatoris consensu, rectè
poterat legitimam synodum indicere, licèt id facere non
soleret, nisi aut quòd Imperator fuisset hęreticus, aut quòd
potestatem in quosdam Episcopos, qui extra imperij fines
degerent, non haberet. Hinc Iulius Papa cum Eusebiani
Romam contra Athanasium scripsissent, (ipso Athanasio *Athan.*
attestante) iussit fieri synodum vbicumq; Athanasius vel- *in ep. ad*
let. Quin & Oecumenicam synodum apud Sardicam ex *solitar.*
C eiusdem Papę Iulij auctoritate congregatã fuisse inde con- *vit.agen.*
stat, quòd Episcopi Orientales culpam absentię suæ in Pa- *Apud So*
pam Iulium reiecerunt, eo quòd nimis angustum tempus *crat.li.2.*
præstitutum esset. Leo Papa scribens ad Turbium Asturi- *c.16.*
censem Episcopum, Dedimus, inquit, litteras ad fratres, & *Leo in ep.*
Episcopos nostros Tarraconenses, Carthaginenses. Lusita *93.*
nos, atq; Galęcos, eisq; concilium synodi generalis indixi-
mus. & quæ sequuntur.

Episcopi etiam Mesię secundę in litteris ad Leonem Au *Inter ep.*
gustum datis dicunt, multos sanctos Episcopos Chalcedo *Leonis.*
ni conuenisse per iussionem Leonis Romani Põtificis, qui

verè

verè, inquiunt, caput est omnium Episcoporum. Quibus verbis causam afferunt, cur Papa conuocet synodos. Capitis enim est membra sua colligere & conuocare. D

Tom. 2. cōcilior. in fine. 1. collat. 5. synod.

Eutychius autem Constantinopolitanus Patriarcha, his verbis ad Vigilium Papam vsus est, Petimus, præsidente nobis vestra Beatitudine, de tribus capitulis quæri, atque conferri.

Vigilius rescripsit, Annuimus, vt de tribus capitulis facto regulari conuentu, medijs sacrosanctis Euangelijs, collatio habeatur, & finis detur placitus Deo.

Pontificem Romanum præsedisse concilijs Oecumenicis. E

vide ep. Celestini apud Cyrillum. Tom. 4. Prosper in chron. Euagrius lib. 1. c. 4. Niceph. lib. 14. c. 34. Leo in ep. 45.

Non solùm autem cum ipse Romanus Pōtifex adesset, primum in synodo locum tenuit, sed etiam (quod longè plus est) absens per legatos suos præsedit; adeo vt Cyrillus Alexandrinus Patriarcha magni honoris loco duceret Cęlestini Pontificis locum supplere, & vices agere. quod ipsum tam Prosper apud Latinos, quàm Euagrius, & Nicephorus apud Græcos testatum reliquerunt.

Nec soli Patriarchæ, sed etiam Episcopi, atq; adeò Presbyteri à Pontifice Romano delegati, omnibus alijs Episcopis & Patriarchis pręsederunt. Itaque cum à Leone postulatum esset, vt ipse venerabili synodo pręsentiam suam F præberet, vbi se excusasset: In his, inquit, fratribus Paschasino & Lucentio Episcopis, Bonifacio & Basilio pręsbyteris, qui ab Apostolica Sede directi sunt, me synodo vestra fraternitas existimet præsidere. Presbyteri quoque à Papa legati, ante omnes Episcopos & Patriarchas subscripserunt; quod in Nicæna synodo factum constat à Vito & Vincentio.

Vide subscrip. Nycanæ synodi.

Romanum Pontificem administrasse, in concilijs maximè, auctoritatis opera.

Si in Episcopos vlla ferebatur à concilio sententia, sub

nomine

A nomine Pontificis ferebatur, & ab eius legato pronuntiabatur, sicuti factum legimus & quando Dioscorus in Chalcedonensi concilio damnabatur, & aliàs sæpissimè. *In cócil. Chalced.*

Synodus etiam Ephesina Ioannis Antiocheni temeritatem (qui Cyrillum Alexandriæ, & Memnonem Ephesi Episcopos in concilio triginta Episcopotum deposuerat) Cælestini Papæ iudicio reseruauit. *Vide acta synodi Ephesinæ.*

Forma etiam synodo præscribebatur à Pontificibus Romanis. Nam Cælestinus ad Cyrillum ita scripsit: Adiuncta tibi nostræ Sedis auctoritate, ipse qui vice nostra potestateq; fungeris, sententiam hanc summa seueritate (in Nestorium) pronuntiabis: ni intra decem ab hac admoni- *Apud Cyrill. Rom 4.*
B tione dies prauas suas conciones confessione mandata litteris execretur. synodus igitur postea dixit, tum Ecclesię canonibus, tū Epistola sanctissimi patris nostri, & collegę Cęlestini Episcopi Ecclesię Romanæ necessariò compulsi ad hanc seueram sententiā, idq; non sine crebris lacrymis contra Nestorium pronuntiandam uenimus. *Euagrius lib. 1. c. 4*

Eodem modo & Leo Pontifex ait se ad venerabilem synodum scripsisse, quam formam seruare in hac dijudicatione deberet. *Leo in ep. 47.*

Pontificem Romanum confirmasse concilia.

C Quęlibet synodus confirmabatur à Papa, idque rogatu eiusdem synodi factum est, & necessariò factum, vt synodus Ephesina fatetur, his verbis ad Papam Cælestinū scriptis: Necessitas postulauit, vt quæ consecuta sunt in hac S. synodo, omnia ad cognitionem Sanctitatis tuæ referrentur. Itemq; patres Chalcedonensis concilij cum amplius quàm sexcenti essent, ad Leonem Papā scribentes, Rogamus, inquiūt, tuis decretis nostrum honora iudiciū. Vnde Leo Papa ad Pulcheriā Augustam scribēs, Quod pijssimus, inquit, Imperator ad omnes Episcopos, qui Chalcedonæ synodo interfuere, voluit me scripta dirigere, quibus quæ illic de fidei regula sunt definita, firmarē, libēter impleui. *Concil in syn. Ro. sub Siluestro. Theodoretus lib. 5. cap. 9.* *Leo in ep. 58.*

Romanum Pontificem in confirmandis concilijs quędam cassasse; & in ijsdem cassandis, quædam excepisse. D

Sozom. lib. 7. c. 9

Quòd si aliqua in synodis confirmandis excipienda videbantur, aut cassanda, id quoque Pontifex pro sui iudicij æquitate moderatus est. Vnde cum secunda synodus oecumenica, & quarta decreuisset, vt Episcopus Constantinopolis post Romanum primas obtineret, neque Damasus Papa secundæ, neque Leo quartæ synodi hoc decretum (quod Nicæni concilij canonibus aduersabatur) passus est ab Ecclesia recipi: Frustra, inquit Leo, quorundam Episco- E porum profertur consensus, cui tot annorum series (iam inde à Damaso) negauit effectum: & alibi, Consensiones Episcoporum, canonum apud Nicæam conditorum regulis repugnantes, vnita nobiscum vestræ fidei pietate, in irritum mittimus, & per auctoritatem Petri Apostoli, generali prorsus definitione cassamus.

Synod. Nicæn. c. 6.
Leo in in ep. ad Pulcher. Augustã Leon. ep. 51. 53. et 58.

Contra verò, cum omnia, quæ in pseudosynodo Ephesina per Dioscorum gerebantur, cassata essent: tamen Anatolius Constantinopolis episcopus excepit causam Maximi Antiochiæ episcopi, Quoniã, inquit sanctissimus Leo, Romanus Archiepiscopus in communionem eũ recipiẽs, præesse eum Antiochensium iudicauit Ecclesiæ. F

In syn. Chalced. Act. 10.

Romanum Pontificem Canones conciliorum ex causa relaxasse.

Deinde conciliorum Canones, qui ad Ecclesiasticam disciplinam pertinebant, Pontifex Romanus etiam auctoritate sua relaxabat. Itaque licèt canones non minus ante Nicænam synodum, quàm postea vetarent eos pro episcopis haberi, quos citra Metropolitani consensum per schisma ordinatos constaret: tamen Melciades Papa obtulit se curaturum, vt episcopi Donatistarum, etiam si in schis-

Concil. Nicæn. c. 6.

mate

A mate ordinati, confirmarentur in ijs Ecclesijs, in quibus priores (hoc est ante catholicos episcopos) fuissent ordinati: itemque qui posteriores ordinati fuissent, plebs alia regenda prouideretur, quam canonum relaxationem pacis causa factam, Augustinus tantoperè approbauit, vt exclamaret, ò virum optimum, ò filium Christianæ pacis, & patrem Christianæ plebis. *Aug. in ep. 162.*

Si Oecumenicarum synodorum celebratio & maximè diuinum opus est, vt ante declarauimus, & penitus à Romani Pontificis auctoritate pendet, adeo vt ille tum synodos Oecumenicas indicat, proroget, moderetur, confirmet, tum in illis excipiat, relaxet, custodiat, irrita reddat, *Epilogus*
B quæque fideli, & prudenti eius iudicio ita disponenda videntur; certè hæc plenissima potestas, quam Deus Petri successoribus in Oecumenicarum synodorum causis tam insigniter iam olim dedit, abundè testatur, Pontificis Romani primatum non ab hominibus, verū à Deo esse. quomodo alioqui omnes per totum orbem catholici episcopi, etiam in vnum collecti, vsque adeo se vni ex collegis suis, & ei plerumque absenti subijcerent, qui sæpe & imperitior, & indoctior, addo etiam minus sanctus erat, magna illorum parte? non igitur hominis personam respiciunt, sed Christum honorãt, qui tantam potestatem Petro contulit, vt quæcumq; ligaret & solueret in terris, ligata & so- *Matt. 16*
C luta essent in cęlis. Vnitas Ecclesiæ est à Christo in Petro instituta, cui omnes Episcopi tantùm deferunt. nec miror si concilia Oecumenica, quæ ob vnitatem & conficiēdam, & contestandam condita sunt, vnitatis Ecclesiasticæ principium in Ecclesia Romana collocatum, tanta obseruantia colunt.

Extra Ecclesiam Romanam Concilia Oecumenica celebrari non possunt.

Quamquam Romanæ Ecclesiæ principatus & ante Cōcilia Oecumenica receptus fuerit, & sine illis steterit, ac

Cur in græcia post schisma græcorum nulla fuerit Oecumenica synodus celebrata.

floruerit; tamen conciliorum Oecumenicorum auctori- D
tas extra Ecclesiæ Romanæ vnitatem non modò nihil valuit, sed nec vlla omnino fuit. Itaque postquam orientales Ecclesię vel inuidia ductæ, vel errore seductæ semetipsas ab Ecclesia Romana diuiserunt, quantumlibet multos Episcopos, ac duo Imperia, Constantinopolis & Trapezuntis haberent, tamen his annis septingentis & amplius, nullam in Asia aut Græcia Synodum vel nomine tenus Oecumenicam celebrare potuerunt, Deo non permittente, ut apud eos, qui vnitatem violassent, eiusdem vnitatis potentissimum signum cōspiceretur. At verò in Ecclesia Romana multa postea Oecumenicę synodi habitæ sunt; in La-

Tom. 3. Conciliorum.

tetano Romæ, sub Calisto secundo, & Alexandro tertio, E
omniumq; Synodorum maxima sub Innocentio tertio. Viennæ in Gallus sub Clemente quinto, Constanniæ in Germania, quam Martinus Quintus confirmauit. Lugduni præterea sub Gregorio decimo, & Florentiæ sub Eugenio quarto, ad quas vtrasq; synodos Grecorum Imperator accessit, ibidemque Romanæ Ecclesiæ primatum confessus est.

Cur Protestantes nullā synodū Oecumenicam celebrent.

Veniamus ad nostra tēpora. Nonne Anglia, Scotia, Hibernia, Suetia, Noruegia, Dania, & Helueticorū pagi permulti, partim Caluino, partim Zuinglio, partim Luthero se addixerūt? nonne qui rerū in illis regnis potiūtur, Sedi F
Apostolicæ renuntiarunt? an idem in Germania potentissimi aliquot Duces & Principes non fecerunt? nonne Bohemia, Polonia, Lituania, Liuonia, Prussia, Hungaria, & ipsę Gallię, mirum in modum Lutheranis & Caluinistis refertæ sunt? Cur isti omnes tam latè dominantes Euangelici principes, Synodum aliquam Episcoporum maximam, & plenissimam non indicunt? quid dico Episcoporum? quos aut nullos, aut paucissimos, & eos non nisi Apostatas atque Catholicę Ecclesiæ desertores habent. Cur saltem Diaconorum, aut etiam Laicorum aliquam Synodum ex omnibus Euangelicis nationibus collectam non celebrant? in promptu causa est, Deus non permittit, vt vbi

vera

A vera Euangelij vnitas deest, ibi verum Euangelicæ vnitatis signum conspiciatur.

Atinterim Ecclesia Romana his ipsis diebus, licèt frementibus, & præ inuidia indignantibus Lutheranorum & Caluinistarum principibus, Oecumenicam synodum Tridenti conuocauit, & absoluit, ad quam Catholici Episcopi & Christianorum principum Legati more institutoq; maiorum conuenerunt. Opera quæ Deus in sola Romana Ecclesia facit, ipsa Dei opera testimonium perhibent de veritate, vnitate, & principatu eiusdem Ecclesiæ. Qui verbo Dei Ecclesiam supra Petrum se ędificaturum promittenti nolunt credere, saltem Dei operibus credere deberent. *Synodus Trident. Ioan. 5. & 10. Matt. 16*

B

Quantum auctoritatis Episcopus Romanus præ alijs omnibus Episcopis, etiam extra Concilium Oecumenicum semper obtinuerit. Cap. II.

Omani Episcopi primatus in Oecumenica Synodo tamquam in ouili proprio maximè omnium elucet. Nam qui omnibus Episcopis in vnum collectis præest, quanto magis etiam singulis maior haberi debet? sed tamen quia Protestan-
C tes dicunt, ordinis tantùm conseruandi causa primatum in Synodis Episcopo Romano concessum fuisse, cum extra Synodos parum posset: demonstremus etiã quid auctoritatis extra Synodos prę alijs omnibus Episcopis obtinuerit.

Decimumsextum Dei opus.

Soli Episcopo Romano semper licuit etiam absque Oecumenica Synodo auctoritate suę Sedis, tum Apostolicas traditiones interpretari, tum leges Ecclesiasticas condere, quibus omnes Episcopi, & Ecclesiæ obstringerentur.

Ignatius in ep. ad Philipp. Hieron. ep. 54. Euseb. l. 5. c. 24. Socrat. l. 5. c. 21. Euseb in Chronic. Hieron. interprete.

tur. Ita cum Apostoli Quadragesimã fidelibus ieiunandã D
tradidissent (quod tam B. Ignatius insinuat, quàm S. Hieronymus expressè dicit) variæ autem consuetudines in varijs Ecclesijs circa hoc ieiunium irrepsissent, Papa Thelesphorus definiuit Quadragesimale ieiunium non vnius, non trium, non quindecim, sed quadraginta dierum obseruantia constare & absolui. Vnde Euseb. refert quosdam scribere Quadragesimale ieiunium a Telesphoro fuisse institutum ac præceptum. Porrò constat Catholicam Ecclesiam obseruasse hanc Telesphori seu legem, seu interpretationem.

Euseb in Chronicis. Apud Theodoretum ll. 1. c. 9. Damas. i Pontif.

Eodem modo Eusebius testatur à Pio sancitum, & à plu- E
ribus postea Pontificibus confirmatum fuisse, vt resurrectio Dominica, die Dominico celebretur. Cuius decreti auctoritatem etiam prima Nicęna synodus amplexata est, & Catholica obseruat Ecclesia. Idem etiam dicendum est de ieiunio Quatuor temporum, quod Calistus Papa præcepit, & Ecclesia Catholica tam olim, quàm vsque in hodiernum diem retinuit.

Leo in serm. 8. de ieiunio septimi Mēsis Can. 21.

Denique synodus Turonensis in vniuersum ait, neminem sacerdotum pręsumere, vt agat contra decreta, quæ à Sede Apostolica processerunt, & Patres ipsorum hoc semper custodiuisse, quod Sedis Apostolicæ pręcepisset au-
ctoritas. F

Relationes ad Sedem Apostolicam.

Alij verò Episcopi, & primates quando in suis prouinciis Synodos celebrarunt, maiora quæq; negotia & maximè causas fidei ad Apostolicam Sedem retulerunt.

Cypr. l. 2 ep. 1.

Ita Cyprianus post synodum Carthaginę celebratam, fatetur multa quidem prolata esse, atque transacta, sed de baptismate hęreticorum, vel maximè scribendum Pontifici Romano fuisse, & cum eius grauitate, ac sapientia conferendum. Vnde & Hieronymus ait, Cyprianum ad Stephanum tunc Romanæ vrbis Episcopum super hęretico-

Hieron. cōtra Lucifer.

tum

A rum baptiſmate Africanam ſynodum direxiſſe, at conatū
eius fruſtra fuiſſe.

Ita & Papa Iulius (Athanaſio id atteſtante) ad Euſebia- *Athana.*
nos ſcribens, Cum de Epiſcopo, inquit, non vulgaris Ec- *Iapolog.*
cleſię agatur, an ignari eſtis hanc conſuetudinem eſſe, vt *2.*
primùm nobis ſcribatur, vt hinc quod iuſtum eſt, definiri
poſtea id huc ad noſtram Eccleſiam referri oportuit. Quæ
accepimus à S. Petro Apoſtolo, ea vobis ſignifico. Eadem *Apoſto-*
etiam regula B. Ambroſius nitens, cum de grauiſſimo An- *lica tra-*
tiochenę Eccleſię ſchiſmate ad Theophilum Patriarchā *ditio.*
Alexandrinum ſcriberet, Sanè, inquit, referēdum arbitra- *Ambro.*
mur ad S. fratrem noſtrum Romanę ſacerdotem Eccleſię, *epiſt 78.*
quoniam pręſumimus ea te iudicaturum, quæ illi diſplice- *lib. 10.*
re nequeant. hæc Ambroſius.

Hinc & Hieronymus ait, dum in chartis Eccleſiaſticis *Epiſt 11.*
iuuaret Damaſum Romanę vrbis Epiſcopum, ſe orientis *ad Ageru*
atque occidentis ſynodicis conſultationibus reſpondiſſe, *chiam.*
nimirum quòd totus orbis Chriſtianus maxima quęque
ad Papam referret.

Miſſæ ſunt, inquit Auguſtinus, ex duobus conciliis Car *Auguſt.*
thaginenſi & Mileuitano relationes ad Apoſtolicam Se- *ep. 106.*
dem: ad omnia nobis ille reſcripſit eodem modo, quo fas
erat, atque oportebat Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem. In Car
thaginenſis autem concilij Epiſtola, hæc habebantur ver- *Apud*
C ba, Statutis noſtrę mediocritatis etiam Apoſtolicæ Sedis *Auguſt.*
adhibeatur auctoritas. *ep. 91.*

Cauſæ Epiſcoporum Rom. Pōtifici reſeruatæ.

Pontifex Romanus vltimam diiudicationem de perſo-
nis Epiſcoporum ſibi reſeruauit. quod cum in multis anti-
quiſſimorum Pontificum epiſtolis, quas hęretici non re-
cipiunt, ſignificatum ſit; nos aliunde id ipſum demon- *Cyp. l. 1.*
ſtremus. *epiſt 4.*

Baſilides Aſturicę in Hiſpanijs Epiſcopus, à collegis de- *Circiter*
poſitus, Romam perrexit, & à Stephano Papa obtinuit, vt *An. D.*
256.

in

D

in Episcopatum reponeretur: nec obstat quòd Cyprianus dicat, obreptum in hac re esse Pontifici Romano, ac Basilidem fefellisse eum. Quamquam enim hoc ita euenerit, tamen nec ipse, nec Hispaniarum Episcopi negabant, quin ius Episcopo Romano fuerit eius quem Synodus Episcoporum damnasset, causam iterum agnoscẽdi, & cum æquitas id postularet, eum in integrũ restituendi. Nam qui obreptum iudici dicit, iudicem cui obreptum dicit, legitimũ fatetur fuisse.

Concil. Sardicẽ. can 7. Concilium etiam Oecumenicum Sardicense causas Episcoporum Pontifici reseruauit, idque in honorem Beati Petri.

E

Athan. i Apolog. 2. Athanasius etiam testatur Iulium Papam cum Eusebianis expostulasse, quòd ipso inconsulto de Episcopo iudicium ferre ausi essent.

Aug. ep. 162. Quin & Augustinus scribit, posse Episcopos aliorum collegarum iudicio, & presertim Apostolicarum Ecclesiarum, causam suam integram reseruare. Imò res tam nota olim, & aperta hęc fuit, vt Valentinianus Imperator ad *In Leon. conc. ante syno Chalced.* Theodosium Augustum in hæc verba scripserit: Fidem à nostris maioribus traditam debemus cum omni competẽti deuotione defendere; ac dignitatem proprię venerationis B. Apostolo Petro intemeratam, & in nostris temporibus conseruare, quatenus Beatissimus Romanę ciuitatis F Episcopus, cui principatum sacerdotij super omnes antiquitas contulit, locum habeat, & facultatem de fide & sacerdotibus iudicare. hęc ille. Cum autem quidam apud Imperatorem Mauritium curassent, vt Maximus in Dalmatia Episcopus, qui deliquerat cum honore susciperetur, *Greg. in epist. ad Constan.* Gregorius Magnus iniquè ferens causas Episcoporum in palatijs Principum tractari; ad Constantiam Augustam scripsit, Si Episcoporum causę mihi commissorum apud pijssimos Dominos aliorum patrocinijs disponuntur, infelix ego in Ecclesia ista quid facio? vt Episcopi mei ad sęculares iudices refugium habeant, peccatis meis deputo.

Epi-

A Episcopi apud Romanum Pontificem accusati.

Cum nemo apud inferiorem aut parem, sed tantùm apud superiorem suum legitimè accusetur: tamen non solùm Episcopi, sed etiam primates & Patriarchæ apud Pontificem Romanum olim accusabantur. Quidam ex Ecclesia Alexãdrina, Rectè quidem, inquit Athanasius, sentientes, sed tamen ignari eius causæ, ob quam Dionysius, ita scripsisset Romam ascenderunt, ibique eum apud Dionysium eiusdem nominis Romanum præsulem accusauerũt Ruffinus presbyter apud Papam Anastasium, itemq; Polychronius Hierosolymitanus Episcopus apud Xystũ simoniacæ prauitatis accusatus est. *Athan. in lib. de sententia Dionys. ep Hier. in epist ad Princip.*

B Constantius etiam & Musellus Maximianũ Ecclesiæ Pudentianę in Africa Episcopum apud Sedem Apostolicam accusarunt, quòd præmio Donatistarum corruptus, Episcopum noua licentia fieri permisit. *Tom. 1. cõcil. Greg. li. 2. indict. 10. ep 33*

Episcopi & alij Romam accersiti.

Rei alicuius criminis ad vrbem Romam interdum accersiti sunt, vt causam dicerent. Iulius Papa (inquit Athanasius) presbyteros suos Elpidium & Philoxenem cum litteris ad Eusebianos misit, certum diem definiens, vt aut C pręsentes se sisterent, aut cognoscerent se omnibus modis suspectos haberi. *Athan. in ep. ad solitar. vit. agẽt.*

Theodosius Imperator Damasi primùm, deinde Siricij, ac demum Anastasij litteris prouocatus, qui dixissent eum tyrannos contra se quicquam molientes opprimere, sed his qui per tyrannidem Christi leges euertere studerent, impunitatem concedere, Flauianum Antiochię Episcopũ (qui contra fidem iure iurando datam Episcopatum viuente adhuc Paulino inuaserat) Romam proficisci iubet. nec refert quòd Flauianus astutia quadam fecit, vt ne iret; nã iure saltem ire compellebatur, quod & ipse agnouit postea. Interim verò B. Hieronymus ait, Orientis, & Oc- *Theod. li. 5. c. 23* *Hieron. ep. 17. et 26.*

cidentis Episcopos ob quasdam Ecclesiarum dissensiones Romam Imperiales litterę contraxerunt; & me Romam cum sanctis Pontificibus Paulino & Epiphanio Ecclesiastica traxit necessitas, quorum alter Antiochenam Syriæ, alter Salaminiam Cypri rexit Ecclesiam. Alibi Hieronymus de Ruffino & socijs eius agens, Acciti, ait, frequentibus litteris hęretici, vt se defenderent, venire non sunt ausi. D

Hieron. in apol. 3. aduersus Ruff.

Felix ad Zenonem misit, vt Acatius Romam mitteret cū Ioanne Alexandrino, experturus, aut causam dicturus.

Niceph. lib. 16. c. 16.

Hac tibi auctoritate præcipimus, inquit Gregorius ad Anthemium Subdiaconū Campanię, vt si quem Episcoporum Campaniæ post hæc negligentem esse cognoueris, ad nos eum sine aliqua excusatione transmittas, vt quàm sit graue nolle ab his, quæ reprehēsibilia sunt, corrigi, regulari in se valeat districtione sentire. E

Greg. lib. 11. ep. 33

Illyrici Episcopi dixerunt in Chalcedonensi synodo, Qui contradicunt, Romam ambulēt, vt Leo; sic credimus.

Chalced. synod actiones.

Atque huc etiam pertinet quòd Constantinus Imperator tam Cæcilianum Carthaginensem Episcopum, quàm decem alios Episcopos, qui illum accusabant, Romam nauigio trajcere iussit, vt coram Melchiade Papa & collegis eius audirentur.

Euseb li. 10. c 5.

Episcopi apud Papam purgabant se. F

Qui errasse, aut deliquisse existimabantur, se ipsos apud Romanum Pontificem vel epistolis, vel præsentes purgabant.

Hier. ad Pam. & orean de origenis erroribus.

Origenes, inquit Hieronymus, ad Fabianum Romanæ vrbis Episcopum scribit, in eaque Epistola pænitentiam agit, cur talia scripserit, & causam temeritatis in Ambrosium refert, quòd secretò edita in publicum protulerit.

Dionysius Alexandrinus apud Romanum Pręsulem accusatus de fide, cum obiecta postulasset à Romano Præsule, eaq; accepisset, opus edidit sub nomine Elenchi, & Apo

Athan. de sententia Dionysij.

A logiæ ad se purgandum.

Vrsatius, & Valens Pannoniæ Episcopi vnà cum libellis profecti sunt ad B. Iulium Romanum Episcopum, pro ratione, inquit Epiphanius, redenda de suo errore & delicto, quod calumnias struxissent Papæ Athanasio. *Epiph. her. 68.*

Instantius, Saluianus, & Priscillianus in synodo apud Cæsaraugustam damnati, Romam profecti sunt, vt apud Damasum vrbis ea tempestate Episcopum, obiecta purgarent, sed ne in conspectu eius quidem admissi sunt. *Sulpit. Seuerus sacr. hist. lib. 2.*

Papa Episcopos de gradu suo deponebat.

B Pontifex Romanus Episcopos cuiuscumque gentis in cõmeritos ac in errore persistentes dãnauit, ac deposuit. Facere te oportet (inquit ad Stephanum Papam Cyprianus) plenissimas litteras ad Episcopos nostros in Gallijs constitutos, ne vltra Martianum collegio nostro insultare patiãtur, & post dirigantur à te litteræ in prouinciam, & ad plebem Arelatæ consistentem, quibus abstento Martiano, alius in locum eius substituatur. *Cypr. li. 3. ep. 13.*

Eusebius Mediolanensis ad Papam Leonem scribens, Placuit omnibus, inquit, quorum nomina subscriptio subter annexa poterit declarare, eos qui se ipsos abiectione dignos fecerunt, suo etiam consensu, auctoritatis vestræ præ- *In li. ep. Leonis.*

C cedente sententia damnatione congrua persequendos.

Hilarius, inquit Leo, nouerit non tantùm se ab alieno iure depulsum, sed etiam Viennensis prouinciæ (quam malè vsurpauerat) potestate priuatum. *Ep. 87.*

Felix Papa Romanus post pænitẽtiam per quinquennium expectatam, abdicauit Acatium ad Zenonẽ scribens, vt Acatius Romam aliquos mitteret cum Ioanne Alexandrino in iudicio, si quam haberet actionẽ, expectaturus, aut causam dicturus. *Niceph. lib 16. c. 16.*

Atmonius in libro de gestis Francorum, Agapetus, inquit, Romanæ Sedis Pontifex Anthimum Patriarcham Constantinopolitanum damnauit: & nos (inquit Petrus *Lib. 2 c. 16. S. synod. Act. 4.*

Ee 2 Hieroso-

Hierosolymorum Episcopus consentimus his, quę benè D
Tom.1. formata sunt ab ipso Agapeto Papa. Vigilius Theodorum
concil. et Cæsareum Episcopum omni potestate Episcopali spolia-
Niceph. uit. Mennam vero post quartum mensem ad communio-
lib.17.c. nem admisit.
26.
Greg lib. Columbo Numidiæ Episcopo Gregorius mandat, vt
2. indict. adunato episcoporum vniuersali concilio, Maximinianus
10. epist. Ecclesiæ Pudentianæ in Africa Episcopus, si reus conuin-
33. lib. catur, à dignitate officioq; degradetur: & alibi, Is qui super-
11 ep.50 stite Episcopo innocente contra canones in Ecclesia eius ordinari præsumpsit, sacerdotio priuatus, ab omni Ecclesiastico ministerio repellatur; qui etiam in custodia habeatur vel ad nos transmittatur. Episcopi verò qui eum ordi- E
nauerunt, sex mensibus Dominici corporis & sanguinis communione priuati, agere pœnitentiam decernantur in Monasterio.

Papa Episcopis veniam dabat.

Sedes Apostolica veniam ijs Episcopis dedit, qui se se
Socrat. corrigebant. Cum Flauianus contra sacramenti sui pol-
lib 5.c.5. licitationem, qua ob schisma in Antiochena Ecclesia tol-
Sozom. lēdum iurauerat vnà cum alijs siue Meletius, seu Paulinus
li.7.c.11 prior moreretur, neminem ei substituendū, post mortem F
Meletij viuente adhuc Paulino, constitutus esset Episcopus Antiochię; ob eamq; causam Romanus Pontifex, & occidentis Episcopi Flauianum in communionem suam
Socrat. non admitterent, tam Imperator Theodosius, quam B. Ioā-
li.5.c.15 nes Chrysostomus, atque etiam Theophilus Alexandrinus cum Pontifice Romano egerunt, vt propter populi concordiam peccatum à Flauiano commissum remitteret,
Theod. quod & fecit, Flauiano illustrissimos Episcopos, Presbyte-
li.5.c.23 ros & Diaconos ea de causa Romam mittente. Briccius
Greg. Tu- Turonensis Episcopus, cum in B. Martinum deliquisset,
ronen. atque Ecclesia sua pulsus Romę quicquid in sanctum Dei deliquerat, desleuisset, septimo anno cum auctoritate Pa-

pæ

A pæ in locum suum regressus est.

Polychronium Hierosolymorum Episcopum à legatis Papæ in concilio Episcoporum LXXVI. damnatum Papa Xystus postea sedi suæ restituit. *Tom. 1. conc.*

Solo Dioscoro damnato & deposito, alijs Episcopis qui Flauianum in Ephesina synodo secunda iniquè damnarunt, Sedes Apostolica veniam tribuit, quia contra voluntatem, quæ patrata erant gessissent. *Synod. Chalced. Act. 10.*

Christianissimus Princeps Martianus Augustus ad nos, inquit Papa Leo, epistolam dedit, interueniens pro Anatolio Constantinopolis Episcopo, vt nostri animi gratia illi præbeatur, quoniam correctionem eius promitteret. *Leo ep. 66.*

B Agapetus Papa (inquit synodus Constantinopolitana secunda) Anthimum de sede sibi non conueniente depulit, data venia his qui talis rei participes sunt. *Synod. Constantinopol. Act. 4.*

Episcopi ad Papam appellarunt.

Ab alijs Episcopis aut etiam synodis iniustè damnati, appellarunt ad Pontificem Romanum, & honori ac dignitati suæ ab illo restituti sunt.

Beatus Athanasius, inquit Liberatus, Romanum Pontificem appellauit. Præterea tam Athanasius Alexandriæ, quàm Paulus Constantinopolis, itemq; Marcellus Ancyræ, Asclepas Gazæ, & Lucius Adrianapolis, Ecclesijs suis spoliati, cum Romam confugissent; Episcopus Romanus Iulius criminationibus eorum intellectis, cum propter Sedis dignitatem cura omnium, inquit Sozomenus, ad ipsum spectaret, singulis suam Ecclesiam restituit. *Liberatus in Breuiario.* C *Sozom. lib. 3. c. 7*

Mox etiam cum Petrus Alexandriæ Episcopus, qui Athanasio successerat, Romam confugisset, atque ex vrbe Roma cum litteris Damasi Episcopi Romani, quæ creationem Petri confirmabant, reuersus esset; populus Alexandrinus Damasi litteris confisus, expulit Lucium, & Petrum in eius locum introduxit. Ioannes etiam Chrysostomus in synodo Episcoporum iniustè depositus, ad Innocentium *Hieron. ep. 16.* *Socrat. l. 4. c. 30.* *Chrysost. tom. 5 in ep. ad Innocentiũ.*

tium Papam prouocauit, & sędi suę restitutus est, licèt iterum postea pellerentur. D

Leo ep. 85. Lupicini Mauritanię Episcopi causam, inquit Leo Papa, illic iubemus audiri, cui multum & sæpius postulanti cōmunionem hac ratione reddidimus, quoniam ad nostrum iudicium prouocasset: parem quoque gratiam Theodoreto ad se prouocanti fecit.

Liberatus in Breuiario. c. 18. Ioannes Talaia Alexandrinus Patriarcha iniustè ab Acatio & Petro Moggo vexatus, communicato cum Calendione Antiocheoo Patriarcha consilio, Romanum Pontificem Simplicium appellauit, qui Nolanam ei dedit Ecclesiam.

Greg. lib. 2. ep. 6. Gregorius Magnus Hadrianum Thebanæ ciuitatis Episcopum a Ioanne Episcopo primæ Iustinianę iniustè damnatum, in suum locum & ordinem restituit, Episcopo Iustinianæ ad triginta dies communione priuato. E

Papa cathedralibus Ecclesijs longè remotis Episcopos præfecit.

Episcopus Romanus cum res postularet, etiam longè remotis Ecclesijs Episcopos præfecit, aut custodes ad tempus dedit: interdum etiam exemit aliquem de alterius Episcopi iurisdictione.

Socrat. lib. 7. c. 35. Perigenes designatus fuit Patrensis Ecclesię Episcopus, quem vbi populus illius vrbis repudiauerat, Episcopus Romanus mandauit, vt Episcopo Corinthij metropolis iam mortuo, in sede Episcopali illius vrbis collocaretur, cui Ecclesiæ reliquo vitæ spatio præfuit. F

Apud Cyrill. tom. 4. in ep. Cœlestini ad Cyrillū. Cum Nestorius Constantinopolis Patriarcha iam de hæresi suspectus, nec tamen adhuc depositus fuisset, Cælestinus Papa ad Cyrillum scripsit, Tu Ecclesiæ ipsius curam prouidentiamque suscipias.

Greg. l. 1. epist. 76. Cum Sagonensis Ecclesia in Corsica Episcopo destitueretur, Gregorius magnus ait se pastorali cura constringi, vt ei succurrat. Vnde Leoni Episcopo in Corsica licentiam

A tiam ordinandi Presbyteros, & Diaconos in Ecclesia Sagonensi concedit.

Idem Gregorius dicit sanctæ memoriæ decessorem sui (Pelagium Papam) exemisse Hadrianũ Thebanæ ciuitatis Episcopum de Iurisdictione potestatis Ioannis Episcopi Larissæi, quam exemptionem Gregorius confirmat. *Greg. l. 2 epist. 7.*

Papa vices suas Episcopis delegauit.

Pontifex Romanus certarum ciuitatum Episcopis delegabat vices suas per vniuersas prouincias, qui longinquis Ecclesijs præsentiam quodammodo Apostolicæ visitationis
B impenderent. Itaque Leo ad Anastasium Thessalonicensem Episcopum scribens, Sicut, inquit, præcessores mei præcessoribus tuis, ita ego dilectioni tuæ priorum secutus exemplum, vices mei moderaminis delegaui. *Leo in epist. 82.*

Congruum duximus, ait Papa Simplicius ad Zenonem Episcopum Hispalensem, vicaria Sedis nostræ te auctoritate fulciri. *In epist. Simplicij & Hormis.*

Hormisda etiam vices suas per Bæticam & Lusitaniam prouincias commisit Sallustio Hispalensi Episcopo.

Papa Vigilius (Iustiniano attestante) constituit, vt Archiepiscopus Iustinianæ primæ, in prouincijs sibi subiectis, Apostolicæ Sedis Romanæ locum teneret. *Iustinia. in nouell. cõst. 131*
C In Ecclesijs, quæ sub regno præcellentissimi filij nostri Childeberti regis sunt, secundum antiquam consuetudinem, inquit Gregorius, fratri nostro Virgilio Arelatensis ciuitatis Episcopo vices nostras tribuimus. *Greg. l. 4 epist. 52.*

Parem etiam potestatem Episcopo Siracusano in Sicilia, & Corinthiorum in Achaia tribuit, cui etiam Episcopos per Hellada constitutos parere iubet, itemq; Episcopis per Illyricum præcepit, vt Ioanni velut delegato Sedis Apostolicæ obediant. *Greg. l. 2 ep. 4. & lib. 4 ep. 50. et 56*

Papa

Papa Legatos in alias Prouincias extra ordinem misit. D

Basil. ep. 52. et 77. Nazian. i vita Basilij. Socra. l. 3. c. 4 & 7. Sozo. l. 5. cap. 11. Theodo. lib. 3. c. 4 & 5.

Extra ordinem etiam Papa mittebat legatos in quācunque prouinciam, quòd vt in Asiam faceret, Basilius magnus vehementer instabat, & Gregorius Nazianzenus fatetur Luciferum & Eusebium Episcopos ex vrbe Roma Cæsaream missos, ad seditionem, quæ in Ecclesia Cęsariēsi orta fuerat, sedandam: quos eosdem Episcopos reliquum Orientem peragrasse, omnes historiæ Ecclesiasticę tradunt.

August. ep. 157. Synod. 6. Carthag. cap. 6.

Iniuncta nobis, inquit Augustinus, à venerabili Papa Zozimo Apostolicæ Sedis Episcopo, Ecclesiastica necessitas in Mauritaniam nos traxerat; nec ob aliud idem Augustinus Numidiæ legatus in synodo Carthaginensi vocatur, quàm in Numidia locum Sedis Apostolicæ suppleuisset. E

In tom. 1. concil.

Papa Zozimus Faustinum Ecclesiæ Potentinæ in prouincia Piceni Episcopum & presbyteros duos in Africam misit ad causam Apiarij tractandam, secundum concilij Sardicensis caput septimum.

Epist. 85.

Leo Magnus vicem suam sacerdoti Potentio iniunxit, qui de culpabili Episcoporum Mauritaniæ electione inquireret. F

Greg. li. 11. epist. 53. et 50.

Gregorius Magnus in Hispanias misit Ioannem defensorem, cum potestate etiam Episcopos puniendi, & Petrū Diaconum in Siciliam vice sua. Idem non solùm apud Imperatorem Constantinopolitanum Pontificis nomine legatum egit, verùm & antiquam consuetudinem fuisse testatur, vt Apostolicæ Sedis Diaconus in Palatio Imperatoris permaneret, ad ea videlicet tractanda, quę fidei & religionis essent.

Lib. 11. epist 43. ad Phocam Augustum.

De

A *De persecutionibus, quas Ecclesia Romana ob fidem Christi & sustinuit semper & vicit.*

CAP. III.

Decimumseptimum Dei opus.

Simon Magus omnium hereticorum caput, quã Ecclesiam perinde oppugnauit ac Romanam? & à qua tam ipse quàm discipuli eius perinde victi sunt atque à Romana?

Qui contra Pij, & Victoris decretũ non in Dominico
B die, sed Luna decimaquarta festum Paschatis celebrabãt, siue Blasius Romæ, seu Polycrates in Asia, seu Quartadecimani aut in Britanijs aut alibi, nonne & Romanam Ecclesiam persecuti, & ad nihilum omnes redacti sunt, Romana interim fide tum per synodum Nicenam, tum per catholicarum gentium perpetuam obseruationem confirmata?

Nouarianus, qui primus in Ecclesia Romana cathedrã schismaticam contra vnicam & singularem Cornelij Papæ cathedram erexit, quamquam longè lateq; heresim suã de abroganda pænitentiæ, hoc est sacerdotalis absolutionis sacramento, propagasset; tamen & ipse per Cornelium in concilio sexaginta Episcoporum Romę acto de gradu suo deiectus est, & hæresis eius per fidem Ecclesiæ Roma-
C næ vbiq; repressa est, & successores eius per Cornelij Papę successores penitus ex vrbe Roma eiecti sunt. Nam & Innocentius primus Nouarianos Roma eijcere cępit, multasq; eis ademit Ecclesias, & Cælestinus Pontifex penitus eos ex Vrbe exterminauit. *Socrat. li. 7. c. 9. & 11.*

Qui baptizatos ab hæreticis contra Stephani Papæ decretum in Ecclesia rebaptizãndos docebant, siue Firmilianus Episcopus in Cappadocia, seu Cyprianus in Africa, seu Donatistæ, seu Hilarius Diaconus, nonne per fidem Ecclesię Romanæ aut acta pęnitentia emendati, aut per conseruatam Sedis Apostolicæ vnionem (vt de Cypria- *Hieron. in dialog. contr Luciferianos. Vincent. Lirin. cõtr. hær. c. 9.*

Cyprian. ad Iubaianum.

no constat) veniam consecuti, aut in contumacia perseuerantes ex tota Ecclesia iam diu sunt abdicati? D

Aug. ep. 48. 162. 166.

Donatistæ cum à Melchiadis Papę sententia, quam pro Cęciliano Episcopo Carthaginensi tulit, ad Imperatorem Catechumenum adhuc, hoc est à Christi ministris ad non baptizatum Cęsarem in magnā Christi contumeliam prouocassent; nonne penitus de mundo perierunt, stante semper & florente Ecclesia Romana?

Theod. li. 1 c. 16

Ariani & Eusebiani quāquam & Liberium Papam per Constantium Imperatorem in exilium eiecissent, & Papā Symmachum deponere cōnati essent, & Ioannem Papam per Theodoricum regem morte affecissent: & per totum orbem Episcopos cum Papa Romano communicantes, E Athanasium, Hilarium, Paulum, atque alios innumerabiles afflixissent, idque ipsum in Ambrosium & Basilium conati essent: non ne tamen ipsi penitus deleti sunt, idque potissimùm Romani Pontificis opera & industria? nā hoc ipsum Græci etiam historici fatētur, & clausa quidem prius Arianorum Ecclesia in vrbe Roma fuerat, sed B. Gregorij tempore introductis B. Stephani, & S. Marthę reliquijs, in catholicę fidei vsus dedicata est. quo etiam sæculo Ariana hæresi tam in Africa prius quàm postea in Hispanijs extincta, vtrasq; amplissimas prouincias Sedi Apostolicæ reconciliatas fuisse constat.

Soz. li. 3. c. 12. & li. 6. c. 10. Greg. li. Dialog. 3 c. 30. Sub Iustiniano Imp. & Reccaredo Visigothorū rege.

Dioscorus Alexandrinus cum in Eutychetis archihęretici gratiā Leonem Papam excommunicare molitus esset, à sexcentis patribus in concilio Chalcedonēsi ob hoc ipsum depositus est & abdicatus. F

Euagrius li. 2 c. 18

Monothelitæ, & Iconomachi cum non solùm non obedirent sanctis Pontificum Romanorum & Conciliorum generalium institutis, verùm etiam per hęreticos Imperatores Philippicum, Leonem, Constantinum, & alios vim Sedi Apostolicę facerent, vt illa quoq; in eorum blasphemias cōsentiret, Gregorius tributa Leoni denegauit, Leo tertius Imperij occidētis gubernationem in Carolum Magnum transtulit. Cum autem Leo Gręcorum Imperator

Cedren. in cōpendio hist.

contra

A contra Papam emisisset classem, ea in Adriatico mari periit. denique Græcis in schismate persistentibus, ipsorum euersum est imperium, Romanæ verò Ecclesię primatus perseuerat.

Vualdenses, Vuiclefistæ, Lutherani, Caluinistæ, quid aliud quærunt, quàm vt Ecclesiæ Romanæ primatum auferant? At ipsi interim de medio tolluntur. At Vualdenses quidem religionis voto suscepto (vt Abbas Vspergensis tradit) non modò nulli iam sunt, verùm etiam si alicubi essent à Lutheranis & Caluinistis, qui vota istiusmodi non ferunt, delerentur. Sectę autem reliquę se ipsas mutuo scindunt & lacerant, mutua ipsarum pernicie fidem *Inchron.*
B Romanam stabilientes, & confirmantes. nam Omne regnum in se diuisum desolabitur. Papa interim ex illorum reprehensionibus melior, ex illorum iniurijs fit cautior, nam Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. *Luc. 11.* *Rom 8.*

Nec hæreticorum modò, verùm etiam Tyrannorum quascũq; persecutiones Apostolica Sedes in virtute Christi deuicit.

A Nerone vsque ad Diocletianum vix quisquam Pontificum Romanorum fuit, qui non pro Christi fide martyrium subiret. Mox Constantius, Iulianus Apostata, Valens, Iustina, Theodoricus, & alij Gothorum reges etiam
C sub Christianę fidei & Euangelij specie tã Episcopos Romanos, quàm eorum collegas afflixerunt.

Postea Imperatores Constantinopolitani (vt B. Gregorij verbis vtar) in caput omnium Ecclesiarum Ecclesiam Romanam terrenæ ius potestatis vsurparunt, imposito videlicet tributo, quod is qui eligeretur in Pontificem, ante consecrationem suam persolueret. *In 4. psa. paniten.*

Quin etiam Henricus Quartus, & Quintus, Fridericus primus & secundus, Oto quintus, Ludouicus Bauarus, Philippus Franciæ, Ioannes Angliæ Pogebracius Bohemiæ reges, ac multi pręterea Principes contra Sedem Apostolicã grauissimas persecutiones excitarunt; adeò vt ex Pontificibus alios occiderent, alios tenerent captiuos, & alios ad

Cyprian. ad Iubaianum. no constat) veniam consecuti, aut in contumacia perseuerantes ex tota Ecclesia iam diu sunt abdicati? D

Aug. ep. 48. 162. 166. Donatistæ cum à Melchiadis Papę sententia, quam pro Cęciliano Episcopo Carthaginensi tulit, ad Imperatorem Catechumenum adhuc, hoc est à Christi ministris ad non baptizatum Cęsarem in magnā Christi contumeliam prouocassent; nonne penitus de mundo perierunt, stante semper & florente Ecclesia Romana?

Theod. li. 1 c. 16 Ariani & Eusebiani quāquam & Liberium Papam per Constantium Imperatorem in exilium eiecissent, & Papā Symmachum deponere conati essent, & Ioannem Papam per Theodoricum regem morte affecissent: & per totum orbem Episcopos cum Papa Romano communicantes, E Athanasium, Hilarium, Paulum, atque alios innumerabiles afflixissent, idque ipsum in Ambrosium & Basilium conati essent: non ne tamen ipsi penitus deleti sunt, idque potissimùm Romani Pontificis opera & industria? nā *Soz. li. 3. c. 12. & li. 6. c. 10* hoc ipsum Græci etiam historici fatētur, & clausa quidem prius Arianorum Ecclesia in vrbe Roma fuerat, sed B. Gre*Greg. li. Dialog 3 c 30.* gorij tempore introductis B. Stephani, & S. Marthę reliquijs, in catholicę fidei vsus dedicata est. quo etiam sæculo *Sub Iustiniano Imp & Recaredo Visigothorū rege.* Ariana hæresi tam in Africa prius quàm postea in Hispanijs extincta, vtrasq. amplissimas prouincias Sedi Apostolicæ reconciliatas fuisse constat.

Dioscorus Alexandrinus cum in Eutychetis archihęretici gratiā Leonem Papam excommunicare molitus esset, à sexcentis patribus in concilio Chalcedonēsi ob hoc ipsum depositus est & abdicatus. F

Euagrius li 2. c. 18 Monothelitæ, & Iconomachi cum non solùm non obedirent sanctis Pontificum Romanorum & Conciliorum generalium institutis; verùm etiam per hęreticos Imperatores Philippicum, Leonem, Constantinum, & alios vim Sedi Apostolicę facerent, vt illa quoq; in eorum blasphemias cōsentiret, Gregorius tributa Leoni denegauit, Leo *Cedren' in cōpendio b. ſl.* tertius Imperij occidētis gubernationem in Carolum Magnum transtulit. Cum autem Leo Gręcorum Imperator

contra

A contta Papam emisisset classem, ea in Adriatico mari perijt. denique Græcis in schismate persistentibus, ipsorum euersum est imperium, Romanæ verò Ecclesię primatus perseuerat.

Vualdenses, Vuiclefistæ, Lutherani, Caluinistæ, quid aliud quærunt, quàm vt Ecclesiæ Romanæ primatum auferant? At ipsi interim de medio tolluntur. At Vualdenses quidem religionis voto suscepto (vt Abbas Vspergensis tradit) non modò nulli iam sunt, verùm etiam si alicubi essent à Lutheranis & Caluinistis, qui vota istiusmodi non ferunt, delerentur. Sectę autem reliquę se ipsas mutuo scindunt & lacerant, mutua ipsarum pernicie fidem *In chron.*
B Romanam stabilientes, & confirmantes. nam Omne regnum in seipsum desolabitur. Papa interim ex illorum reprehensionibus melior, ex illorum iniurijs fit cautior. nam Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. *Luc. 11.* *Rom 8.*

Nec hæreticorum modò, verùm etiam Tyrannorum quascũq; persecutiones Apostolica Sedes in virtute Christi deuicit.

A Nerone vsque ad Diocletianum vix quisquam Pontificum Romanorum fuit, qui non pro Christi fide martyrium subiret. Mox Constantius, Iulianus Apostata, Valens, Iustina, Theodoricus, & alij Gothorum reges etiam sub Christianę fidei & Euangelij specie tã Episcopos Ro-
C manos, quàm eorum collegas afflixerunt.

Postea Impetatores Constantinopolitani (vt B. Gregorij verbis vtar) in caput omnium Ecclesiarum Ecclesiam Romanam terrenæ ius potestatis vsurparunt, imposito videlicet tributo, quod is qui eligeretur in Pontificem, ante consecrationem suam persolueret. *In 4. psa. poeniten.*

Quin etiam Henricus Quartus, & Quintus, Fridericus primus & secundus, Oto quintus, Ludouicus Bauarus, Philippus Franciæ, Ioannes Angliæ Pogebracius Bohemiæ reges, ac multi pręterea Principes contra Sedem Apostolicã grauissimas persecutiones excitarunt; adeò vt ex Pontificibus alios occiderent, alios tenerent captiuos, & alios ad

iniquissimas condiciones adigerent. D

Postremò Saraceni, Turcę, Mauri, quem ex principibus Christianis perditum magis cuperent, quàm Pontificē Romanum, cuius industria norunt Christianorum arma in ipsos maximè omnium torqueri?

Iam cū omnibus his persecutorum generibus Apostolica Sedes tam fortiter pugnauit, vt multos eorum Christo subiugauit, à nullo penitus victa sit.

Domesticis etiā viribus, ac non solùm externis Apostolica Sedes tentata est. Quoties aut ciuitas Romana, aut aliquis ex Principibus Romanis in Papā arma tulit? Quoties aditum hosti patefecit? Quoties in libertatem non Christi sed mundi se ipsam asserere conata est? E

Viginti quatuor schismata in ipsa Ecclesia Romana extiterūt, dum vnicam & singularem cathedram plures simul ambirent, nunc duo, nunc tres simul occuparent.

Vide Platinam. A temporibus autem Formosi Papę, & per aliquot deinceps annos, vnus Pontifex alterius aut electionem, aut decreta, aut consecrationem irritam facere conatus est, etiā in synodo sub Stephano septimo vi adhibita.

Quid de Guelphorum, & Gibellinorū factionibus? Marcellini thurificatione? Liberij, quamquam non vera, tamen etiam à sanctis viris credita subscriptione? Honorij Epi-

Hieron. in catalogo. stola Monothelitis fauente? Cælestini sententia de coniugis hęreticę repudio, & alterius acceptione, quam Innocētius reprehendit? Quid deniq; de grauissimis aliquot Pontificum peccatis dicam? quæ tamen omnia cum fortissima inferorum arma sint, numquam efficere potuerunt, vt tam potenter à Deo stabilitus Ecclesiæ Romanæ primatus ex Ecclesia Christi auferretur. F

De

A *De vrbis Romæ dominio Episcopis Romanis acquisito.* C A P. I I I I.

Decimum octauum Dei opus.

PONtifices Romanos vrbis Romæ nõ solùm possessionem, verùm etiam dominium iam diu adeptos esse, & tranquillè adhuc tenere, nemo est qui neget aut negare possit.

Non potest autem dici, quod in gladio suo possederunt terram, aut quòd brachium eorum saluauit eos. neq; uerò *Psal. 43*
B fuerunt terreni reges aut filij regum terrenorum, sed pastores ouium Domini, & filij piscatoris. Si ergo Israel qui succinctus exiuit ex Aegypto, & armatus intrauit in *Exod. 12*
terrã Chanaam, prohibetur in corde suo dicere, Fortitudo *Iof. 1.*
mea & robur manus meæ hæc mihi omnia præstiterunt; *Deut. 8.*
sed recordari iubetur Domini Dei sui eos, quòd ipse vires ei præbuit: quanto magis successores Petri, qui mare Mediterraneum in baculo suo transiuit, & sine baculo Romam ingressus fuisse traditur, non in arcu & gladio, sed in verbo Dei, & in potentia Euangelij Iesu Christi vrbis Romæ dominiũ acquisiuerũt? Impleri enim oportuit quòd apud Esaiã prædictũ erat, Stabũt alieni, & pascent pecora ve *Esa. 61.*
C stra: & filij peregrinorũ, agricolæ, & vinitores vestri erunt. Vos autem sacerdotes Domini vocabimini, Ministri Dei nostri dicetur vobis. fortitudinem gentium comedetis, & in gloria eorum superbietis. pro confusione vestra dupli ci & rubore, laudabunt patrem eorum. Propter hoc in terra sua duplicia possidebunt: lætitia sepiterna erit eis. Quis magis pastor quàm Petrus, ad quem dictum est, Pasce agnos & oues meas? Quis alienior pastor aut gentibus *Ioan 21.*
quàm Petrus Iudæus, aut Iudęis quàm Petrus non de tribu *Galat. 2.*
Leui, ac neque de terra Iuda, sed Galilæus? Quis magis sa *Act. 2.*
cerdos Domini quàm primus Apostolorum, cui sacerdos *Matt. 10*
secundum ordinem Melchisedech, significantissimè dixit,

Tu

Ioan.21 Tu me sequere.& iterum, Occide & manduca, quod vtiq; D
Act. 10 sacerdotis est? Quæ magis fortitudo gentium, quàm Ro-
ma, quæ caput erat populi fortis, ciuitas gentium robusta-
Esa. 25. rum, cuius etiam vocabulum Græcis fortitudinem, & ro-
Hieron. bur significat? Quæ magis gloria gentilium quàm Vrbs or
cont. Io- bis domina, Imperij potentissimi sedes & domicilium?
uinian. Quapropter cum Petri successores dominium vrbis Ro-
mę adepti sunt; tunc verissimè fortitudinem gentium comederunt, & in gloria gentilium illustres facti sunt. Stupenda quidem res, & supra quàm dici potest admiranda, vt cum potentissimi quiq; Imperatores per aliquot sæcula omnem vim suam in exterminandis ex vrbe Roma Pon-
tificibus Romanis frustra explicassent, nunc è contrario E
Pontifices Romani absque vlla vi Romanos Imperatores ex arce imperij sui semouerent, palatijs ipsorum Cęsarū, atque adeo tota vrbe in suam proprietatem conuersa. Digitus Dei est hic. Quæ enim alia huius rei ratio? Vtrum Imperatores, qui ne minimum aliquod Castellum suum in aliorum potestatem veniat, longissima, & acerrima bella gerunt, Romam non solùm Imperij, verū etiam totius orbis reginam pro derelicto habuerunt? Hoc si nemo prudens vnquam dicet, nec tamen vi aut dolo eiecti sint; reliquum est, vt hoc tam magnum opus, Dei solius prouiden-
Dan.2. tię tribuatur. Is enim est qui regna transfert, atque consti
Matt.10 tuit. nam si nec passer sine voluntate eius in terram cadat, F
quanto minus Imperij potentissimi caput in alicuius potestatem absque definito Dei consilio potuit peruenire?

Quomodo Romani Pontifices vrbis Romę dominium acquisierint.

Excepta donatione Constantini, de qua tamquam satis ab alijs contra hæreticos defensa, & explicata nihil nunc dicam, tribus ferè alijs gradibus Romani Pontifices ad obtinendum vrbis Romæ dominium peruenerunt.

Constantinus Magnus iam percepta fide Christi (quod

Roma-

A Romani Pontificis opera factum esse ex Augustino planũ ante fecimus) transijt ex Italia in Thraciam, vbi vrbem sui nominis ædificauit, quę dicebatur & Constantinopolis, & noua Roma. Vnde apparet Deum, noua Imperij sede Gręcię finibus erecta, & constituta, itemq; nouę Romę nomine eidem imposito non alio fuisse animo, quàm vt veterem Romam vellet deinceps non tam terreni, quàm cælestis Imperij sedem, ac domicilium esse. Hoc fuisse Dei consilium euentus ipse, qui ex his initijs originem duxit, abundè probauit. Ac neque Constantinus quidem videtur huius diuini consilij prorsus expers fuisse, cum Palatiũ Lateranense in quo habitauerat, partim ædificauerit in tẽ-
B plum Saluatoris, partim Romano Episcopo inhabitandũ reliquerit, in quo eodem Palatio Patriarchium Romanum, seu Pontificale solium vsque in hodiernum diem consistit. Qui enim domicilium suum quod Romæ habuerat, tam in Christi honorem contulerat dedicãdum, quàm Vicario Christi vtẽdum donauerat, mox alio Sedem suam nomenq; ipsum Romæ transferens: quid aliud sensisse putabitur, quàm veterem Romam Christo & Christi Vicario se vacuã relinquere, nouamq; Romam sibi ac suis successoribus habitandam alibi deligere, atque adoptare? Vtcumq; sit, illud certũ est, Imperatores Romanos minus frequenter postea Romæ habitasse, vt videlicet Populus Ro-
C manus propter Imperatorum absentiam eò magis inciperet Pontifices Romanos in oculis habere; eorumq; auctoritatem suspicere & venerari. Quorum etiam gloria non parum apud Romanos aucta est eo tempore, quo Hunni Duce Attila Italiam, Aquileia iam diruta inuaserunt. Tũc enim Leo Pontifex non humanis sed diuinis armis protectus Attilæ ad Vrbem festinãti, vt re intentata discederet, incredibili eloquentia persuasit, eamq; calamitatem quam Romani Cæsaris Imperij gladio arcere non poterant, Petri clauibus ab Vrbe auertit, vt re ipsa ostenderet quanto tutiores Romani sub Petri, quàm sub Iulij Cæsaris successoribus futuri essent. Quin & antea Deus hoc ipsum Ro-

Tract. 7. in Ioan.

manis

manis admirabili quadam ratione commendauerat. Cum D enim Gothorum rex Alaricus Imperãte Honorio vrbem Romam cepisset, edixit si quis Romanos ad Basilicas Apostolorum Petri & Pauli confugientes læderet, aut ipsa diuorum templa violaret, vt capitis pœna id nefas lueret. Hoc nouo more factum, & inusitata rerũ facie decretum esse tum admiratur Augustinus, tum Christi nomini, & Christiano tempori tribuendum meritò asserit. Hoc enim signo Romani admonebantur nec Imperij Romani ciuilem & sæcularem potentiam conseruare illos potuisse: & multo illis potentiores patronos Petrum & Paulum futuros, quàm Romani Cæsares vmquam esse possent. Hic ergo erat primus gradus ad obtinendum vrbis Romę dominium Episcopis Romanis à Deo præparatus, & constitutus. E

De ciuit. Dei lib. 1 c. 1. & 7

Vbi verò Philippicus Imperator Monothelitarũ hęresi contra sextam Occumenicam synodum iniustè fauens ob praui dogmatis litteras ad Constantinum Pontificem Romanum datas, eòusque fidelium Romanorum animos cõtra se irritasset, vt palàm decernerent Imperatoris hæretici neque nomen neque litteras, neque effigiẽ ne in nummis quidem expressam suscipi debere. itemq; Leo Iconomachus incensis Christi & Sanctorum imaginibus Pontifici Romano, vt similia faceret frustra mandasset, ex quo tam Rauennę, quàm Venetiarum exercitus Imperatoris iussioni restiterunt, tunc quidem Gregorius secundus auctoritate sua interposita, nec minus fidei Christianæ, quàm Imperij atque vrbis Romæ patrocinio suscepto, cum Francorum Principibus fœdus inijt, & tributa quæ iam inde à tẽporibus Iustiniani vrbs Roma Cõstantinopolitano Imperatori persoluebat, palã aperteq; denegauit. Hęc ita vt diximus gesta esse nemo qui veteres historias perlegerit, negare potest. Restat igitur, vt iniustè facta esse dicant quĩ Pontificis Romani potentiam apud suos traducunt. An ergo æquiore iudice quàm Deo ipso lis hæc definiri potest? bellum Pontifici ab Imperatore Iconomacho denuntia- F

tum

A tum est. Missus in Italiam contra Pontificem Paulus Exarchus, mox interficitur. Classis contra eundem Pontificẽ missa, in Adriatico mari perijt. in quo bello Antepharium Longobardorum Ducem Pontifici auxilia præbuisse Matthæus Palmerius refert. Denique Pontifex vicit, adeo vt non ita multo post Leo Tertius Carolum Magnum, qui etiam contra Longobardorum tyrannidem non semel vrbem Romam Pontificum rogatu defenderat, Augustum diceret, Imperijq; diademate cum magno populi Romani applausu coronaret. Itaq; cum Romani viderent se non minus à Græcorum iugo, quàm Lõgobardorum metu per Pontificum Romanorum auctoritatem egregiè defensos,
B & propugnatos esse, magis & magis in dies eis deferre atque obedire cœperunt. hic ergo est secundus acquisiti vrbis dominij gradus. Primùm enim dum absentes Imperatores possessio Vrbis velut præscribẽda Pontifici Romano relicta est. nunc verò dum Imperatores Constantinopolitani omni iure, quod in Vrbem obtendebant, priuantur, etiam proprietas Vrbis Pontifici Romano paulatim cessit.

Postremò cum propter iudicium Dei, quo Imperium occidentis à Pontifice Romano restitutum tot sæculis sartum tectum conseruauit, etiam Michael Imperator Constantinopolitanus Nicephori gener missis Aquisgranum ad Carolum Magnum Legatis eodemq; salutato Im- *Ado in*
C peratore, tam ab illo, quàm à Leone Papa libello pacis *chron.*
accepto, Pontificis Romani in Imperio transferendo factum approbasset, ratumq; habuisset; quid iam relinquitur nisi, vt vrbs Roma etiam orientalium Imperatorum confessione Pontificij iuris & sit & habeatur, nisi fortè quisquam dicet eandem ipsam Vrbem post Imperij translationem Caroli Magni, & successorum eius ditioni subiectam esse debuisse? At si quid iuris penès Carolum, & *Apud*
Caroli posteros in vrbe Roma fuit, aut esse debuit, id ip- *Gratian.*
sum Ludouicus Imperator B. Petro & successori eius, qui *in decr.*
tunc Pontificatum administrauit Paschali, vnà cum Du- *dist. 63.*
Ego Ludouicus.

Gg catu

eam suo & ciuitatibus, oppidis, castellis & villis conces- D
sit, idque non tamquam tunc primùm inciperent Pontifi-
ces Romani horum ius consequi, sed sicut, inquit, à præde-
cessoribus vestris vsque nunc in vestra ditione & potesta-
te tenuistis.

Quocumque igitur tempore Pôtifices primum adepti sunt ius in ciuitate Romana, certissimum est, quod a temporibus Ludouici Cæsaris, qui erat filius Caroli Magni, dominium vrbis Romæ plenissimo iure nacti sunt. Etsi enim ciues Romani conati interdum sunt ius aliquod sibi supra mensuram ipsis præscriptam in Vrbe administranda vendicare: tamen Deus Pontificis causam contra illos semper tutatus est, vti iam res ipsa loquitur. E

Cogitet nunc secum qui operum Dei admirator esse vult, (omnes autem velle debent) quanta hęc sit rerum vicissitudo, vt Pontifex Romanus, quem Romani Cæsares, ne minimum quidem locum in Vrbe obtinere volebant, eorum ipsorum locum obtineat, factus omnium primus, Vrbisq; illius quę orbem rexit, gubernator & dominus. Quod non ob alium finem à Domino factum est, quam vt Iesu Christi nomen & Euangelium per Vicarij eius honorem toti mundo redderetur.

Primi Cæsares Christum ignorantes extinguere volebant Pontifices Romanos, totamq; Christi fidē & semen. F
His talem vicem reddidit Christus, vt eosdem Cęsares omnemq; eorum religionem & cultum per Pontifices Romanos eradicauerit & deleuerit.

Imperatores Gręculi tam parum Christi Vicario detulerunt, vt non alium in cathedra Petri ad aliquot annos sedere passi fuerint, quàm qui ob inthronizationem suam certa pondo auri Constantinopolitanis Cęsaribus persoluisset.

His etiam talem vicem Christus reddidit, vt per Vicarium suum Pontificem Romanum magna eos imperij parte priuauerit.

Admi-

A *Admirabili prouidentia Dei factum esse, vt Petrus Abrahæ, successores Petri successoribus Abrahæ tam in sacerdotij principatu, quàm in alijs permultis pares forent, & velut ex altera parte responderent. Cap. V.*

Decimum nonum Dei opus.

B Militantis Ecclesię Christi diuinitus instituta, &
sapientissimè gubernata societas, sub triplici,
naturę, circumcisionis, & Euangelij statu ab
initio mundi vsq; ad finem ita decurrit, vt non
solùm singuli status communem omnibus vnius media-
toris Iesu Christi fidem & gratiam varijs tum personis, 2.Cor.4
tum figuris annuntient, verùm etiam alter eorum alteri di
uina planè dispensatione respondens, vnam eãdemq. Dei
veritatem admirabili quadam testimoniorum vicissitudi-
ne commendet.

Quis neget primogenitę ouium, quę pastor Abel sub Gen 4.
lege naturę in holocaustum obtulit, arietem inter vepres Gen 17.
hętentem cornibus, quem post institutam circumcisionę Gen 22.
C pastor Abraam pro filio in holocaustum obtulit. Deniq; Ioan.1.
agnum Dei tollentem peccata mundi, quem in statu Euan
gelij Ioannes Baptista demonstrauit, quemque Ecclesia
Christi mysticè per totum mundum quotidie in comme-
morationem mortis Christi offert, pares vices reddere ap-
tissimeq; respondere?

Translatus Enoch de terra in lege naturę; translatus de Gen.5.
terra Elias sub lege circumcisionis; translatus de terra 4.Reg.2
Christus in lege gratię; nunquid alter status ad alterum, Luc 24.
tertius ad vtrumq; non clamat? Et Christi membra quoti- Act. 1.
die transferuntur de morte peccati ad viam fidei, & de
morte corporis ad animę gloriam. Pręcessit diluuiũ Noę Gen.7.

in lege naturæ, quod omne, quod mouebatur super terram D
consumpsit. Subsecutum est mare rubrum in lege circũ-
Exod.14 cisionis, in quo deleti sunt Aegyptij omnes, qui perseque-
bantur filios Israel.

Zach.13 Aperitur nunc in statu gratiæ fons patens baptismi, in
Act.22. quo abluuntur peccata, & opera carnis, quæ persequeban-
Galat.4. rut eum, qui secundum spiritum natus est. Et tamquam hæ
& 5. tres diluuiorum vicissitudines nõ suffecissent, expectamus
2.Pet.3. & quattum ignis diluuium, quod terram & opera quæ in
ipsa sunt exuret, vt nouis cælis, & nouę terrę locus sit, in
quibus iustitia habitat. Paradiso qui præcessit in lege natu-
Gen 2. ræ subseruit terra promissionis in lege Mosaica; plenius
Iof.13. respondent internę fidelium delitię in statu Euangelij, ple E
Gen. 10. nissimè satisfaciet paradisus cęlestis in statu gloriæ. Filij
& 11. Noe & nepotes in terra sub lege naturæ erant ferè septua
ginta. vnde & totidem primas fuisse gentium linguas do-
Epipha. cont. hæres. ctissimi Patres tradiderunt, & animæ domus Iacob, quæ
sub lege circumcisionis ingressæ sunt in Aegyptum, erant
Gen. 46. ferè septuaginta. Totidem erant senes, quibus Deus de spi-
Num.11 ritu Moysis in deserto tradidit. totidem interpretes legis
Luc. 10. Mosaicæ, totidem etiam discipuli Christi sub lege gratiæ,
præter duodecim Apostolos, qui duodecim filiis Patriar-
chæ Iacob, & duodecim tribubus filiorum eius, ex æquo
respondent. Matthæus Euangelista cum generationem F
Christi non nisi ab Abraham repetiisset, mysterium tamẽ
trium teste radicandum non omisit.

Matt.1 Omnes, inquit, generationes ab Abraham vsque ad Da-
uid, generationes quatuordecim, & à Dauid vsq; ad trans-
migrationem Babylonis, generationes quatuordecim, &
à transmigratione Babylonis vsque ad Christum genera-
tiones quatuordecim. Nec refert quod à Dauid ad transmi
grationem quæ in Babyloniam fiebat, plures futuræ erant
generationes, si omnes Iudæorum reges Matthæus ordine
recensuisset, nullo penitus prætermisso. Nam & Spiritus
sanctus de paruo quopiam discrimine non curat, & quò
certius est Matthæum quosdam reges omisisse, vt myste-
rium

A rium non omitteret, eò magis docuit in rerum sacrarum collatione potius caput, & summam totius rei, quàm minimas nescio quas particulas, quæ discrepare videntur, spectandas esse.

Iam verò hæ ter quatuordecim generationes, quæ sibi mutuò respondent, si omnes simul coniunganttur, nonne & quadraginta duę generationes fiũt, & totidem filiorum Israel mansionibus in deserto adæquantur? Quid est quod fuit? ipsum quod futurum est. Quid est quod factum est? ipsum quod faciendum est. Nihil sub sole nouum, nec valet quisquam dicere, Ecce hoc recens est: iam enim pręcessit in sæculis quę fuerunt ante nos. Ideo omnis scriba *Num. 33* *Eccles. 1*
B doctus in regno cęlorum, similis est homini patris familias, qui profert de thesauro suo noua & vetera: vt dũ hæc illis, & illa his mutuum dicunt testimonium, interim Testimonia Domini credibilia fiant nimis. Quod enim prius vel rerum figuris, vel prophetatum verbis in antiquo vel naturæ vel circumcisionis populo præcessit, hoc dum in statu gratiæ iterum succedere, & de nouo confirmari videmus, infideles planè & infidelibus deteriores sumus, si tantam Dei lucem aspicere atque intuēri obstinatis animis recusamus. *Matt. 13* *Psal. 92*

Quibus ita constitutis, ad propositam nobis Petri, atque Abrahę collationem iam accedemus.

C Principio scriptũ est, vnũ diē apud Deũ esse quasi mille annos, & mille annos sicut diem vnum. Hinc mundus qui quodam in loco simul conditus esse dicitur, alibi sex diebus legitur fabricatus: quod videlicet tantùm sex annorũ millibus (vt B. Hieronymus refert) credatur subsistere: post quos annos sabbatismus & populi Dei requies æterna subsequetur. *2. Pet. 3.* *Psal. 80.* *Eccl. 18.* *Gen. 1.*

Iam si hos sex mille annos, qui tam ob senarij, quàm ob millenarij numeri maximam perfectionem, satis expressum sanctissimæ Trinitatis vestigium continent, in tres partes distribueris, primos bis mille annos ius naturę sibi vendicabit, alteros bis millē circumcisio, & subsecuta Moysis

lex

lex arripiet; tertios bis mille Christi Euangelium sibi su- D
Mat. 24. met; nisi quòd propter electos breuiabuntur dies isti, se-
Act. 1. cundum illa momenta, quę solus Deus nouit, & in sua po-
suit potestate. Ac nimirum si temporum atque ætatis mun-
di rationem quatenus ex scripturis iniri potest, non nimis
exquisitè (in quo frustra quidam Hieronymi etiam iudi-
cio laborant, cum sacræ litterę non plerumq; dies & men-
Gen. 5. 11. ses, verum annos dumtaxat vitę hominum ascribant) sed
Exod. 6. velut crassa quadam Minerua subduxerimus; reperiemus
ab Adam vsque ad tempus illud, quo Abraham ex Vr Chal
Gen. 12. dæorum euocatus, & in noui populi ducem ascitus est,
bis mille annos transijsse; qui meritò legi naturæ tri-
buuntur. E

Secundi verò bis mille anni circiter transmigrationem
Abrahæ inchoati, & penès omnes sub lege circumcisionis
transacti, vsque ad Christi resurrectionem protriguntur,
aut etiam vsque ad pleniorem Euangelij promulgationē,
& concilij Hierosolymitani consessum, in quo definitum
Act. 15. est, circumcisionem & veterem legem cessare, nec eos
qui credunt in Christum iam debere amplius necessariò
circumcidi. Nam ipsa momenta, in quibus aut primi bis
mille anni desierunt, aut secundi vel inchoati sunt vel de-
Act. 1. fierunt, Deus in sua posuit potestate, nobis autem occul-
ta esse voluit: qua etiam de causa generaliter in his rebus,
& non nimis definitè loquendum arbitramur. Iam quem- F
admodum occulta scrutari non expedit, sic manifesta Dei
consilia negligere non oportet. Res autem ipsæ loquun-
tur secundos bis mille annos, circa Christi mortem & re-
surrectionem expirasse, Itaq; tertij bis mille anni circiter
Christi ascensionem inchoati, adhuc in suo cursu pergunt.
Singuli verò bis mille anni (pręter Christum vniuersalem
omnium ducem) singulos habuere suos primarios duces
in terra, quos pro tempore videre & alloqui semper licuit.
Tales in lege naturæ fuerunt Adam, Seth, Enoch, Noe,
Gen. 5. Melchisedech: in lege autē circumcisionis, Abrahā, Isaac,
Gen. 37. Iacob, Leui & posteri eorum pontificatu secundum ordi-

nem

A nem Aaron fungentes.

Nunc autem quæritur, quis id officij primùm ac potissimùm gesserit in lege noua, quod vel Adam in lege naturæ, vel Abraham in lege circumcisionis obiuit. quis inquam fuit primus Ecclesiæ Christianę pastor & dux? nonne idem qui primus fuit Apostolus? is autem erat Simon Petrus, cui sanè tam multa sunt cum Abrahamo cõmunia, vt si omnia alia argumenta deficerent, tamen hoc vnum abundè conuinceret, vt olim penès Abrahã & Abrahę semen, primatum Synagogæ extitisse; sic nunc penès Petrum & Petri successores visibilem Ecclesiæ primatum esse debere. *Mat. 10.*

B Primùm, vt Abraham decimas omnium dedit Melchisedech sacerdoti Dei altissimi, cuius dierum neque initiũ neque finis in figuram Christi legitur: sic & Petrus diuinitatem Christi confessus, eo ipso illum ante omnes alios agnouit sacerdotem in æternum secundum ordinem Melchisedech. *Gen. 14.* *Heb. 7.* *Mat. 16.* *Heb. 7.* *Psalm. 109.*

Deinde vt Melchisedech maximè omnium benedixit Abrahę; sic & Christus Petrum maximè omniũ laudauit, & beatum pronunciauit. *Gen. 14.* *Mat. 16.*

Tum autem Abraham primus omnium mortalium legitur circumcisus; vnde circumcisio dicitur in Euangelio non ex lege Mosayca, verùm ex patribus extitisse. noui au- *Gen. 17.*

C tem testamenti circumcisio baptismus est, vnde Paulus vocat baptismum, in quo simul cum Christo consepelimur, circumcisionem non illam, quæ manibus hominum fit, in qua corporis caro abscinditur, sed circumcisionem Christi, quæ fit sine manibus, dum corpus (hoc est vniuersitas vitiorum carnalium) abscinditur & amputatur. *Coloss. 2.*

Petrus verò primus omnium mortalium meritò creditur baptismo Christi donatus; adeò vt Euodius eiusdem Petri in Antiochena Ecclesia primus successor, in Epistola, quam lumen inscripsit, referat, Petrum tantummodo ipsius Christi manibus baptizatum fuisse. Petrum deinde baptizasse Andream, & Zebedęi filios, qui postea ceteros *Niceph. lib. 2. c. 3*

baptiza-

baptizarint Apostolos, & hi rursus reliquos Domini di- D
scipulos.

Apostolos autem baptismo Christi lotos fuisse, Augu-
stinus ex illis Euangelij verbis rectè concludit, quibus ad
Ioan. 13 Petrum Dominus ait, Qui lotus est (videlicet Christi laua-
cro quod est baptismus) non indiget, nisi vt pedes lauet,
sed est mundus totus. & vos mundi estis. Atque vt idem
Augustinus animaduertit, Christum in vltima cęna primū
omnium ad pedes Petri lauandos accessisse; sic etiam me-
Matt. 10 ritò credimus eundem Petrum vt potè primum Apostolo-
rum, baptismo Christi primum omnium fuisse perfusum,
vt in hoc ipso par Abrahę atque æqualis fuerit.

Imò etiam tanto superior saltem sacramento renus, E
quanto circumcisio spiritus vincit circumcisionē carnis.

Gen. 17. Abraham post acceptum Dei oraculum primus omniū
iussit familiam suam circumcidi.

Et Petrus post acceptum spiritum sanctum, primus ius-
sit eam multitudinem, quæ ad Apostolos apposita & Chri
Act. 2. sti familia facta est, in remissionem peccatorum baptismo
Christi lauari, quod est spiritaliter circumcidi.

Rom. 4. Abraham fuit pater circumcisionis.

Gal. 2. Et Petrus fuit Apostolus circumcisionis: ille iuxta car-
Heb. 7. nem, hic iuxta spiritum. Oportebat enim, vt vera natiui-
tas Christi, qui secundum carnem ex lumbis Abrahæ ori-
ginem sumpturus erat, per signum in membro generatio- F
nis constitutum testata fieret. Ceterum postquam Chri-
stus iam aduenerat in ea distributione orbis terrarum, quā
Apostoli sortitò fecerant, Petrus eam sortem velut omniū
primam & dignissimam accepit, vt circumcisionem, hoc
Gal. 2. est semen Abrahę secundum carnem, in spiritalem semen
Christi converteret: quodq; Abraham mundo, & legi Mo
saicæ genuerat, hoc Petrus Christo, & legi Euangelicę per
administrationem gratiæ Christi regeneraret. Ac Deus
quidem operatus est Petro in Apostolatum circumcisio-
nis, idest felicem ei successum in Iudæis ad Christum con-
uertendis dedit, vt converteret cor fratrum ad filios, & cor
filio-

A filiorum ad patres eorum, veniens in spiritu & virtute *Math.3.*
Abrahæ.

Abraham adhuc in præputio per fidem iustificatus, non
Iudæorum modo, sed & omnium in præputio credentium
factus est pater. quamuis postea in honorem Christi ex B. *Gen.15.*
Virgine Maria circumcisionis filia carnem sumpturi cir- *Rom.4.*
cumcisionem signaculum iustitiæ fidei accepisset.

Petrus etiam Cornelio Centurione, ac domo eius tota, *Act.10.*
quæ in præputio semper mansit, fidei primũ mysterijs Dei
iussu imbuta, deinde & in Christi nomine baptizata, quã-
quam postea ex sortis suę principatu (in honorem Christi
ex circumcisionis filia nati) circumcisionis Apostolus di- *Gal.2.*
B ctus est: tamen prius tam verbo, quàm facto declarauit iu-
stificationem Abrahæ in pręputio acceptam non ad solam
circumcisionem restringi, verùm etiam ad præputium ex-
tendi, palam docens corda credentium, etiam si gentes fuis- *Act.10*
sent, fide purificari, absque eo quod circumcidi necesse *& 15.*
haberent. Sicut ergo Abraham natus ex gentibus in cir- *Gen.11.*
cumcisis iuxta carnem, ex Deo autem iuxta spiritum re-
natus, circumcisione carnis accepta, iuxta illud quidem
signum, Dei eloquia, testamenta & promissa coarctauit
ad populum vnum, qui ex Isaac, & Iacob nasceretur, secun-
dum priorem verò fidem ad omnes gentes in Christum
C credituras extendi debere docuit: sic Petrus è contrario
iuxta carnem ex Iudæis circumcisis natus, iuxta spiritum
ex baptismo Christi renatus circumcisionem carnis in cir-
cumcisionem spiritus vocatione ac ministerio suo primus
omnium transferens, eloquia, testamẽta & promissa Dei, *Act.10.*
adoptionemq; filiorum de vnius populi angustijs (quod
& Hieronymus animaduertit) ad latitudinem pręputij re-
duxit, vtrumque mysterium quod in Abrahæ vel præpu-
tio, vel circumcisione pręcesserat perfectè adimplens, imò
& ad maiorem perfectionem reuocans, dum vbi Abraham
vltimo desijt, ibi primùm cœpit Petrus, nempe à circumci-
sione; & vnde primùm Abraham iustificatus est (nempè in
fide præputij sui) eò tam Iudæos quàm gentes Petrus ad *Rom.4.*

vltimum reduxit; vt quos populos Abraham signo circũ- D
cisionis à se mutuò disiunxerat & separauerat, Iudæos à re-
liquis gentibus distinguens, eos Petrus eodem baptismi
signo in fide Christi vtrisq; populis communicato iterum
coniungeret, & adunaret, quo impleretur verbum Christi
Ioan.10. dicentis, Et fiet vnum ouile & vnus pastor. Vnus quidem
Esa. 51. pastor fuit Abraham, sed dumtaxat Iudæorum, non etiam
gentium. primus enim gentium pastor Sem filius Noe,
qui & dictus est Melchisedech, semper dum viueret man-
Gen.17. sit, etiam cum Abraham post acceptam à Melchisedech
semper dum viueret mansit, etiam cum Abraham post ac-
ceptam à Melchisedech benedictionem, in noui populi
ducem segregabatur. Itaque gentes de proprio ouili A- E
brahæ non fuerunt, ex quo & Christus de ouili Abrahæ,
Ioan.10. hoc est de populo Iudeorum loquens, alias, inquit, oues ha
beo, quæ non sunt ex hoc ouili, nimirum ex ouili Abrahę
vnde Iudæi erant, & illas oportet me abducere, & vocem
meam audient, & fiet vnum ouile & vnus pastor.

Prius audiẽt gentes vocem Christi, & postea fient vnũ
ouile: sed quomodo audierunt gentes vocem Christi? non
Act.10. ne primum per Simonis Petri prędicationem? Is enim
Cornelium, qui fuit primitiæ gentium, docuit fidẽ Chri-
sti; nec id tantùm, sed etiam ex Dei consilio de cælo per
Act.15. Angelum reuelato Petrus ad hoc ipsum vocatus & electus
est, vt ille potissimùm fidem Christi primus omnium mor F
talium gentibus prædicaret. Vnde Petrus ipse in concilio
Apostolorum dixit, Deus elegit per os meum audire gen-
tes verbum Euangelij & credere. Si ergo per ministeriũ
Ephes.4 Petri gentes, quæ prius non erant ex ouili Abrahæ, audie-
runt Christi vocem, vt fieret vnum ouile & vnus pastor,
vtique & vnum illud ouile, de quo Christus egit, Iudęi &
gẽtes sunt in vna fide, & vno baptismo coniuncti, sic vnus
ille ministerialis pastor, de quo Saluator noster tunc egit,
Petrus erat alter Abraham secundũ gratiam personæ, ma-
ior illo secundum officij ministerium. Abraham diuisit
Iudæos à gentibus, Petrus gentes cum Iudæis coniunxit,
Circum-

A Circumcisio igitur, quam solis ex suo semine nascituris Iudæis ministrauit primus Abraham, fuit sacramentum separationis. At baptismus Christi (quem Petrus tam Iudæis quàm gentibus in Christum credẽtibus omnium Apostolorum primus ex Dei prædestinatione ministrauit, sacramentum est adunationis & vnitatis. beatius igitur est ministerium Petri, quàm Abrahæ. *Act. 2. & 10.*

Deus nomen auxit Abrahæ, auxit & Petro: Non vltra, inquit, Abram, sed appellaberis Abraham: & ad Petrũ ait, Tu es filius Ionæ, & vocaberis Cephas. *Gen. 17. Ioan. 1.*

Deus ipse noui nominis, quod Abrahæ imposuit, dignatus est rationem reddere, cum diceret ad eum, Appellaberis Abraham, quia patrem multarum gentium constitui te. *Gen. 17.*
B

Christus etiam noui nominis, quod Petro imposuit, rationem reddidit, dicẽs, Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, perinde ac si dixisset, tu appellaberis petra, quia super te velut super firmam petram ædificabo Ecclesiam meam. *Matt. 16*

Quid, quòd nouum illud nomen tam Abrahæ, quàm Petri, non diuersum, sed re ipsa vnum prorsus, atque idem est? nam idem penitus est multarum gentium, quæ fidem Christi colunt, patrem constitui, & Ecclesiam Christi, quę ex multis fidelibus populis constat, supra se ædificatam habere. porrò illud Abrahæ, hoc Petri est nomen. Pater fundamentum est filiorum, & filij sunt ędificium, quod super patrem ędificatur. Vnde filius Hebręis dicitur Ben, id est ædificium. Quapropter cum Ecclesia Christi ex multis gentibus, quæ in Christum credunt, in domum quandã spiritalem congregentur; idem omnino est hatum gentiũ seu patrem per fidem, seu patrem & fundamentum per pastorale fidei officium esse. Itaque & Abraham est petra Ecclesiæ, & Petrus multitudinis credentium pater. *Gen. 17. Matt. 16* C *1. Tim. 3*

Quid multis? ipsum petræ nomen secundum litteram non minus Abrahæ quàm Petro attribuitur, Esaia dicente, Attendite ad Petrum, vnde excisi estis, attendite ad Abrahã *Esa. 51.*

patrem vestrum. ergo & Abraham Cephas, ac petra est, nō D
minus quàm Petrus est Abraham, mira vicinitas & nominis & vocationis.

Gen. 13. Abraham habuit greges ouiū, sicut & Lot frater ipsius, & facta est rixa inter pastores illorum.

Ioan. 21 Et ad Petrum Dominus ait, Pasce agnos meos, pasce
Luc. 22. oues meas. Vbi ne rixa inter pastores fieret, vnus Petrus plus alijs diligens fit maximus, & primus omnium pastorum, quos Christus gregi suo dedit.

Esa. 51. Vni Abrahę dictę sunt promissiones, Quia vnum vocaui eum, ait Dominus, & benedixi ei, & multiplicaui eum.

Luc. 22. Vni etiam Petro dictæ sunt promissiones, Christo ad E
eum dicente, Ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua.

Ioan. 1. Tu vocaberis Cephas, hoc est Petra, & super hanc petrā
Matt. 16 ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. & tibi dabo claues regni cælorum. Ecce quanta vni Petro sunt promissa.

Gen. 17. Promissiones ad Abraham dictæ, non propter solum ip-
Gal 3. sum dictę sunt, sed propter semen ipsius, in quo benedicendæ erant omnes gentes.

Et promissiones ad Petrum dictæ non propter ipsum solum, sed propter fratres eius, & Ecclesiam totam dictæ sunt. F

Matt. 16 Vnde Christus ad eum ait, Super hanc petram ædifica-
Luc. 22. bo Ecclesiam meam: Et tu aliquando conuersus confirma
Ioan 21 fratres tuos, pasce oues meas.

Cap. 44. Non est inuentus, inquit Ecclesiasticus, similis Abra-
Ioan. 21 hę in gloria. Et Christus ad Petrum ait, diligis me plus his?

Quis ergo in gloria similis Petro, qui plus ceteris dilexit?

Abraham fuit primus Hebrææ gentis Patriarcha, vt etiā Hieronymus eum vocat.

Matt. 10 Et Matthęus Euangelista Petrum vocat primum Christi Apostolum.

Gen. 12. Deus Abraham de terra sua, & Petrum quoque de sua

terra

A terra eduxit. Ac Abraham quidem de Vr Chaldæorum in Haram primùm, deinde in terram Chanaam eductus est. *Ibidem*

Petrus verò inde iter suum arripiens, vbi Abraham id absoluit; de terra Chanaam profectus est primùm Antiochiam, deinde autem Romam. Quemadmodum vero mūdus ad finem suum magis magisq; appropinquat: sic v terq; eorum oriente relicto, qui velut aurora mundi est, magis magisq; ad occasum tendebat.

Nec Abraham terræ Chanaan, nec Petrus vrbis Romę possessionem dum viuerent acceperunt, nisi quòd ille in Ephron, Petrus autem in Vaticano sepultus fuit. *Gen. 25.*

Licèt Abraham plures haberet vxores, & ex illis plures *Gen. 22*
B liberos: tamen in vno Isaac, quem iam senex genuit, vocatum est ei semen, cui etiam cuncta quę possederat dedit. *Gal. 3.*

Et quamquam Petrus tenuisset plures Ecclesias, & illi plures cathedras, tamen in vna Romana cathedra (quam & vltimam accepit, & in qua ex Christi voluntate ad portam Romanæ vrbis ei reuelata vsque ad finem mundi requiescit) promissionis verba potissimùm cōseruantur. Vnde etiam soli Clementi potestatem clauium à Domino sibi traditam commisit. *Ambro. epist.*

Post mortem Abrahę afflictum est semen eius vehemēter à regibus Aegypti. *Exod. 13*

Et Petri quoque spiritale semen ab Imperatoribus Ro-
C manis post Petri mortem vehementissimè afflictum est.

Quò magis vel filij Abrahę in Aegypto, vel Petri successores in Vrbe affligebantur, eo magis multiplicabantur & crescebant. *Exod. 1.*

Quarta generatione post mortem Abrahę liberati sunt filij eius de seruitute Aegypti, submerso Pharaone, dum Moyses eleuaret Domini virgam, & extenderet manum contra Aggyptios in figuram Christi super signum Crucis eleuati, & extensi. *Exod. 14*

Et quamquam paulò breuiore temporis interuallo, sicut prędictum est, dies qui ad nouissimam noui Testamenti horam spectant, breuiandos fore: tamen dum quarta ętas *Mat. 24*

à die-

à diebus Petri adhuc instaret, liberati sunt Petri successores cum grege suo à persecutione tyrannorum Maxentio in Tybri ad pontem Miluium submerso, dum Constantinus in signo Crucis Christi eum vinceret, ac debellaret. An ista fortuitò accidere & casu quodam sibi mutuò respõdere potuerunt? D

Exod. 1. Semen Abrahę antequam exiret de Aegypto, formam reipublicę non assequebatur, sed sub tyrannis agebat in Aegypto.

Nec Petri successores vnquam poterant Oecumenicã synodum indicere, aut Episcopos & Patres omniũ Ecclesiarum (in quibus potissimùm cernitur Christianæ reipublicæ maiestas) ex toto habitabili orbe conuocare, antequam à persecutore, iugo & tyrannide per Constantinum Magnum liberati fuissent. E

Exod. 25 Post egressionem filiorum Israel de Aegypto, populus Iudaicus in reipublicę formam redactus est. Nam & arca fœderis, & tabernaculum est factum, & lex promulgata, & cęremoniæ constitutæ, & iudicia præscripta.

Vide historia Theodoreti. l. 1. cap. 2. Eodem modo tyrannorum persecutione cessante, cum Christiani velut ex Aegypto exissent, tẽpla & altaria per totum orbem impunè sunt publiceq; erecta, & solemni ritu consecrata; Euangelium liberè promulgatum; cęremoniæ rerum sacrarum auctę, iudiciorum Ecclesiasticorum formulæ præscriptæ, immunitates Ecclesiis datę. F

Deut. 7 Postquam semen Abrahę terram Chanaam possidere cœpit, aras idolorum subuertit, statuas confregit, lucos succidit, sculptilia combusit.

Et postquam Petri successores liberam diuini cultus professionem adepti sunt, Constantini permissu aræ idolorum subuersæ, sculptilia combusta, & statuæ sunt confractæ.

Ios. 13. Quemadmodum verò terra promissionis inter duodecim tribus Israel per Iosue diuisa est: sic & administratio

Can. 6. & 7. Ecclesię per Petri successores, & ipsorum Coepiscopos in prouincias, diœceses, & parochias multo quàm ante, & liberius

A berius & vniuersalius distributa est, potissimum in Concilio primo Nyceno, cui Papa Silvester; & primo Constantinopolitano, cui Papa Damasus per legatos suos præfuit. *Vide hist. Socratis lib. 5 cap. 8.*

Post acquisitam terræ possessionem sæpe traditi sunt filij Israel in manus aduersariorum, qui affixerunt eos. *Iud. 1.*

Itemq; post permissam à Constantino fidei Christianæ liberam professionem, surrexerunt Imperatores hæretici, vt Constantius, Valens, Iustina, Iulianus apostata, Theodoricus, & alij Ariani, qui vehementer affixerunt Catholicam Ecclesiam, & Sedem Apostolicam.

B Verùm vt Iudæis Deus interim suscitauit multos liberatores, sic etiam dedit Christianis Iouinianum, Theodosios, Honorium, & Martianum, qui eos protegerent, & defenderent.

Ab ingressu filiorum Israel in terram Chanaam, quadringenti ferè anni transierunt, antequam vrbs, & Arx Hierosolymorum ejectis Iebusæis deuicta penitus esset & subiugata.

Itemq. post liberam Romanæ vrbis habitationem Petri successoribus à Constantino Magno permissam, quadringenti ferè anni pertransierunt, antequam infidelibus omnino ex vrbe Roma ejectis, aut extinctis, tota ciuitas

C penitus Christo subderetur, ac in plenum successorum Petri dominium sub Ludouico Pio concederetur.

Quod erga semen Abrahæ tuendum & propagandum Dauid & Salomon fuit, hoc erga successores Petri tuẽdos, & propagandos fuerunt Pipinus, Carolus Magnus, & Ludouicus Pius.

Quod post regni Iudaici diuisionem, in semine Abrahæ dispergendo & in schismata pertrahendo, Samaria fuit, hoc idem post orientalis Ecclesiæ ab occidentali discessione in persequendis Petri successoribus, & schismate propagando, Constantinopolis extitit. *3 Reg. 12*

Euersi sunt Samariæ reges, eo quòd domum Dauidis (cui Deus promissiones iam prius Abrahæ factas renouauit) *4 Reg. 17*

nit)&templum Salomonis reliquissent. D

Et Constantinopolis Impetatores euersi sunt primùm à Flandris & Venetis, deinde etiam à Turcis, eo quòd vnitatem Sedis Petri, & sacerdotalis vinculi nexum deseruissent.

1 Paralip. 3. Regia tribus Iudę vnà cum Iosedech Sacerdote summo in Babyloniam translata est, vbi cum per annos septuaginta egisset, Deo spiritum Cyri excitante, in terram promissionis sub Iesu sacerdote magno rediit.

Vide Platinam. Itemq; Clemens Quintus Pontifex Romanus natione Vasco, habitationem suam ab vrbe Roma in Auiniū Galliæ vrbem transtulit, vbi successores Petri videlicet, Clemens Quintus, Ioannes Vigesimussecundus, Benedictus Vndecimus, Clemens Sextus, Innocentius Sextus, & Vrbanus Quintus per annos penè septuaginta consiterunt, E donec Deus spiritum S. Catharinę Senensis, & aliorum piorum excitans, Gregorio Vndecimo persuasisset, vt is Romam reuerteretur, quod & fecit. Quis hanc translationem dicat hominum & non potius occulto Dei consilio factam esse? aut quomodo Clemens Quintus, qui translationis auctor fuit, præscire potuit tot dumtaxar successores suos tanto tempore Auinij mansuros esse? Non sunt hęc humanæ præscientię aut dispensationis opera: sed quod Deus prędefiniuerat, & in semine Abrahę ante monstrauerat, id ipsum in Petri successoribus compleri oportuit: F quia hoc nobis est Petrus, quod Iudæis fuit Abraham. hoc nobis Romà, quod illis Ierusalem.

Vt autem paulò ante primum Christi aduentum defe-
Gen. 49. cit sceptrum de Iuda, & ad Herodem paterna origine Ascalonitam, materna verò Arabem iuxta prophetiam Iacob translatum est: sic & paulò ante secundum Christi aduentū, quātum de tam occulto mysterio ex sacris libris loqui & conijcere fas est, deficiet etiam sceptrum de occidentis Impetatoribus, & ad Antichristum transferetur;
1. Thes. 2 sicut Paulus ait, filium perditionis, Antichristum, minimè reuelatum iri, nisi venerit discessio primùm (à Romano Imperio)

A perio) & is, qui nunc imperium tenet, de medio auferatur. Cum autem angusti sint hodie huius imperij fines, quantumque ipsius potestas schismatis, ac hæresecon malo, eas maximè prouincias, quibus imperij dignitas continetur, occupante, in dies imminuatur, sapientes facilè cernunt; ex eoque probabile existimant, imperij occidentalis ruinam instare, & Antichristum in foribus adesse.

Certè quemadmodum præcipua Synagogæ cathedra, & vnicum templum in Ierusalem (vbi Abraham filium suũ olim volebat immolare) vsque ad primum Domini aduentum constitit; nec Dei fœdus cum Abraham initum, vllis Iudæorum peccatis irritum fieri potuit; sic omnino pri- *Gen. 22.* *Mat. 23.*
B mus aliquis pastor & Ecclesia fidelis ei adhærens in cathedra Petri non deerit vsque ad secundum Christi aduentum; vt impleatur Christi verbum, quod ad Petrum dixit, tum portas inferi non præualituras aduersus illam petram, tum fidem Petri non defecturam. Quæ cum ita se habeant; non abs re dicimus Petrum & Petri successores, Abrahæ, ac semini eius tam in primatu sacerdotij, quam in vrbis Romę dominio adæquari. *Mat. 16.*

Temporale autem hoc dominium vrbis Romę, quod Pontifices tenent, inter cetera comparatum videtur ad gloriam Christi paganis, Iudęis, hæreticis, & schismaticis contestandam: vt qui fide Christi ac spiritu Dei non du-
C cuntur, saltem corporis oculis vel inuiti aspicerent hoc magnum Dei opus, quo factum est, vt Imperatores Romani orbis penè totius domini, armis, æquis, viris, opibus, omniq; potentia suffulti & affluentes, a successoribus piscatoris, sola spiritali potestate instructis, primùm in certamine de fide vnius Dei & Christi eius vincerentur inuiti, deinde se ipsos Euãgelio Christi vltrò submitterent, mox Imperij sui arcem & caput Vicario Christi concedentes, ipsi nouas sedes quærerẽt, tandem etiam ob defectionem à fide non solum vrbe Roma, sed etiam Italię magna parte priuarentur: post autem in alia orbis parte eiusdem Romani Pontificis auctoritate nouum erigeretur imperium,

Ii quod

quod regni sui diadema non nisi de manu successorum Pe- D
tri acciperet, omnemq; occidentis moderationem illis præcipuè acceptam ferret. Ac ne dicas imperium quidem Romanum eo quòd Romę Pontifices agerent, illorum arbitratu in occidente institutum fuisse; alia verò imperia & regna iisdem nihil detulisse; tota memoria repete etiam
Angli. Galli. reges Angliæ octingentis & amplius ab hinc annis regnũ suum vectigale Pontifici Romano fecisse. Gallos ad Zachariam Papam retulisse, quis apud eos regis nomẽ mereretur, & ex illius sententia Pipinum, qui officio regis fungebatur, in locum Childerici adhuc viuentis, qui solo re-
Poloni. gis nomine abutebatur, subrogasse. Polonos etiam non
nisi ex Pontificum Romanorum pręscripto reges sibi pręfecisse, & postea ducentis annis à regio nomine abstinuisse, eo quòd Gregorius septimus ob S. Stanislaum à Boleslao rege occisum, eis hanc dignitatem interdixisset. An vtrum hęc fuerunt opera hominum? an non potius Dei,
Dan. 2. qui solus regna constituit, transfert, dissipat & disponit? Quis igitur hanc potestatem Pontificum à solo Deo institutam, & tam admirandis Dei operibus contestatam oppugnet, nisi Antichristus? aut fuit alius quispiam in mundo Episcopus, qui vlla vel attentione sua, vel fraude, vel vi, semel tantùm obtinere potuit, vt ad vnicum vnius horę momentum reges ipsi parerent & obedirent? Si nihil tale F
cuiquam alteri concessum est, vtique opera Dei primatum Romani Pontificis insigniter commendant, & confirmant.

Ad cetera verò Dei in hoc genere opera & illud accedit, quòd quemadmodum Matthæus Euangelista librum generationis Christi texens, à Patriarcha Abraham illum repetit, & ita filiorum Abrahæ linea obseruata, ad Christi vsque deducit; sic post Christi ascensionem in cęlos, nulla clarior continuandæ temporum supputationis ratio in Ecclesia extat, quàm per Pontificum Romanorum à Petro inchoatam, & ad nos vsque deductam successionem.

Nullum enim aliud opus Dei tam certum, stabile & cõ-
stans

A stans repentur, quod eorum quæ gesta sunt, perpetua regula & mensura esse queat. nam Imperium Romanum præterquam quòd in plures etiam olim diuisum erat ob eamq; causam difficillimè memoria comprehendi possit, quo quisque anno regnare cœperit, & quamdiu aut solus, aut cum alijs præfuerit, etiam post Valentinianum Tertium, vsque adeo perturbatum est, vt modò reges Italiæ occurrant, modò Imperatores Constantinopolis, modò Franciæ, modò Germaniæ, modò etiam Turcarum; nec aliquid vnum tam ratum & firmum in tota rerum serie inueniatur, quam Pontificum Romanorum continua & numquā (nisi dum sedes ad paruum aliquod tempus vacaret) inter-
B rupta successio. Hinc factum, vt non modò Catholici Chronographi, Eusebius, Hieronymus, Prosper, Beda, Marianus, Regino, Sigibertus; verùm etiam Hæretici Funccius, Pantaleon, Carion, & omnium mendacissimi Magdeburgenses, in temporibus supputandis, lineam Pontificum Romanorum inseruierint & obseruauerint.

Quæ alia Monarchia etiam terrena tam longæua? tam immobilis? tam sui similis? aut quis vmquam principatus mille quingentis annis eundem tenuit imperij statum? solus in vetere testamento Abraham, solus in nouo Petrus hanc gratiam sortiti sunt, vt spiritalem suam Monarchiam ad annos bis mille per suos successores administrarent.

C Relinquamus regna, quæ alia in mundo Apostolorum cathedra tam florens, tam stabilis, tam perpetua?

Nonne Alexandria, Ierusalem, Antiochia, Constantinopolis aut nullas iam Episcoporum, aut ita obscuras cathedras tenent, vt planè appareat, illas non instar stellarū cæli, aut lucernarum esse, quas ob splendoris & doctrinæ claritatem Christus in candelabris eminentibus posuerit, Matt. 5.
sed potius contra, Dæmonum & speluncas latronum videri?

Meritò Gamaliel id maximè omnium pro Dei opere Act. 5.
agnouit & prædicauit, quod ab hominibus dissolui non potuit, quia Dei digito fundatum esset: nec præter illam

Ii a petram

ep. 52. petram, inquit Leo, quam Dominus in fundamento (Ecclesiæ) posuit, stabilis erit vlla coostructio. nil mihi cum verbis hominum ad Dei opera prouoco. Christus pro Petro solo rogauit, vt non deficeret fides eius. defecit autem iam olim fides successorum Andreæ Apostoli in vrbe Cõstantinopolis; defecit fides successorum Iacobi & Simeonis in vrbe Hierosolymitana; defecit fides successorum etiam Petri iam Alexandriæ, quàm Antiochiæ. Sola fides & Sedes Petri, quam in vrbe Romana plantauit, manet, stat, floret vsque in hodiernum diem. hæc igitur est vera Sedes & fides, de qua Christus locutus est, cum Petri fidem non defecturam prædiceret. Luc. 2. D E

Quę in scripturis sacris de Christi Ecclesię commemorantur, aut nullibi omnino præterquàm in Romana Ecclesia, aut nullibi tam certò & manifestè implentur. Cap. VI.

Vigesimum Dei opus.

Esa 2. Mich. 4. MOns domus Domini, hoc est maxima, & firmissima sublimitas Ecclesię Christi, pręparabitur, inquit Esaias, in vertice montium, & eleuabitur super colles. Cum per montes & colles intelligantur sublimes huius sęculi potestates, sicut scriptū est, Suscipiant montes pacem populo, & colles iustitiam. quis perinde vertex montium ac vrbs Roma, imperij potentissimi arx & caput? In Roma igitur non solùm domus Domini, verùm & mons domus Domini, hoc est vertex & caput Ecclesiæ Christi pręparatum est & eleuatū, sicut & Esaias prędixit, & experientia demonstrat. F Psal. 71 Ioan. 2.

Esa. 2. Ad montem domus Domini, ait idem Esaias, fluent omnes gentes, & ibunt populi multi, & dicent, Venite ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Iacob, & docebit nos vias suas, & ambulabimus in semitis eius. In

qua

A qua tandem Christi Ecclesia, perinde ac in Romana hæc prophetia impletur? Ad quam enim aliam Christi Ecclesiam tot gentes & populi, quot ad Romanam omni ætate ascenderunt, & adhuc ascendunt, vt vias Domini doceantur, ac ambulent in semitis Ecclesię Romanę? Nonne Britanni tot penitus orbe diuisi, cum Lucius apud eos regnaret, pretermissis vicinioribus Gallię, Hispanię & Italię Episcopis, ad Ecclesiam Romanam velut ad montem domus Domini per nuntios & litteras suas iuerunt, vt per Eleutherij Pontificis Romani auctoritatem Christi fidem, ac baptismum susciperent, atq; in semitis Ecclesię Romanę potissimùm ambularent?

B Nonne Irenęus refert tum alios Asiæ Episcopos ad Sixtum, Telesphorum, Nigenum, & Pium Pontifices Romanos, tum Polycarpum totius Asiæ principem ad Anicetum Pontificem Romanum accessisse, vt tam de aliis rebus de quibus inter se discrepabāt, quam de festo Paschatis inter se cōferrēt? Deniq. epistolę Clemētis ad Corinthios, Victoris ad Episcopos Asiæ, Antheri ad Episcopos prouinciarum Beticæ & Toletanæ, Stephani ad Afros Cappadoces, Galathas, Syros & Arabes, Iulij ad Eusebianos, Liberij ad Constantium Augustū, Damasi ad Episcopos in Illyrico, Siricij ad Mediolanēsem Ecclesiam, Innocētij, Leonis, Gelasij, Gregorij aliorum Pōtificum ad Episcopos & *Apud Euseb. l. 5. c. 24.*

C Ecclesias omnium gētium; facilè demonstrant Romanam Ecclesiam docuisse omnes gentes viam Domini, & adhuc eandē docere, vt liquido appareat Esaię prophetiam in Ecclesia Romana si non solum at certè potissimùm impleri.

Vos autem, inquit Dominus ad ministros noui testamenti, Sacerdotes Domini vocabimini; Ministri Dei nostri dicetur vobis: fortitudinem gentium comedetis, & in gloria eorum superbietis. Quis inter omnes Apostolos magis sacerdos & minister Dei nostri, hoc est Iesu Christi, quàm Petrus Apostolorum primus? Quis inter successores Apostolorum magis sacerdos & minister Christi, quàm Petri successor Pontifex Romanus, quem Hieronymus *Esa. 61.* *Matt. 10.*

In præfat. ad Euang. nymus vocat summum sacerdotem, hoc est Pontificem? Deinde quis fortitudinem gentium magis comedit, & in gloria eorum magis exaltatur, quàm Pontifex Romanus, qui Romam gentium caput fortitudinem ac gloriam, solius Christi virtute multis ab hinc sęculis sibi acquisiuit? *Aduersus Iouin.* Roma enim (B. Hieronymo auctore) Hebræis sublimitatem, Græcis fortitudinem seu robur significat. Siue autem comedere idem hoc loco valeat quod coniungere sibi & *Act. 10.* incorporare, vt in illis Domini ad Petrum verbis, Occide & manduca, seu liberè vti & in rem suam vertere; certum est nullam in mundo, Christi Ecclesiam perinde fortitudinem gentium comedere, & in gloria eorum illustrem fieri, ac Romanam Ecclesiam; quæ vt hanc prophetiam potissimum implet, sic veram Christi Ecclesiam potissimùm regit & administrat.

Esa. 60. Esaias Ecclesiam alloquens, Venient, inquit, ad te curui filij eorum, qui humiliauerunt te, & adorabunt vestigia pedum tuorum omnes, qui detrahebant tibi. Quænam Ecclesia vel per Imperatores adhuc infideles magis humiliata est & afflicta, quàm Romana, cuius Pontifices per annos trecentos penè continuos, vincula, direptionem bonorum, mortemq; acerbissimam perpessi sunt, vel ab ijsdem Imperatoribus iam ad fidem conuersis magis honorata est & obseruata, cum eorumdem infidelium Imperatorum fideles filij ad Pontifices Romanos curui iam diu venerint, & adhuc veniant, etiam pedes eorum in honorem Christi osculantes? & locum pedum meorum glorificabo ait Dominus.

Iere. 33. Si irritum potest fieri pactum meum cum die (ait Dominus) & pactum meum cum nocte, vt nō sit dies & nox in tempore suo; & pactum meum irritum esse poterit cum Dauid seruo meo, vt non sit ex eo filius, qui regnet in throno eius, & Leuitę, & Sacerdotes ministri mei.

Mat. 22. Per Dauidem hoc in loco intelligitur Christus Dauidis filius, sicut idem Ieremias paulò ante scriptum reliquit: In tempore illo germinare faciam Dauid germen iustitiæ, &

hoc

A hoc est nomen, quod vocabunt eum, Dominus iustus no-
ster. Thronum autem Christi sacerdotis in æternum secun-
dum ordinem Melchisedech, non solùm regium, verùm *Heb 7.*
& sacerdotalem accipiendum hic esse, inde manifestò cō-
uincitur, quòd huic filio Dauidis apud Ieremiam Leuitæ
& Sacerdotes adiunguntur. Vnde iterum subiungit, Mul- *Ier. 33.*
tiplicabo semen Dauid serui mei, & Leuitas ministros
meos. Si ergo ex Christo sacerdote numquam deerit fi-
lius, qui regnet in cathedra eius; ne deerunt Leuitæ &
sacerdotes: vtique filius iste Christi Leuitarum & Sacerdo
tum princeps est, qui nūquam cessabit regnare in throno
Christi vsque ad consummationem sæculi.

B Porrò quis magis filius Christi, quàm Petrus, cui Chri *1. Cor 10*
stus æterna petra, & nomen petræ, & officiū pastoris cōmu *Ioan. 1.*
nicauit, nec minus pro illo, quàm pro se ipso didrachma *Ioan. 21.*
solui iussit? aut quis potius in throno Sacerdotali Christi *Matt. 17*
regnauit, quàm is, cui regni sui claues dedit? Idem enim *Matt. 16*
est claues regni Christi accipere & in throno Christi re-
gnare. Iam verò post Petrum quis perinde regnat in thro-
no Christi ac Pontifex Romanus, qui principalem Petri *Cyp. lib.*
cathedram tenet? An vllus alius sacerdos aut Episcopus *1. ep 3.*
vnquam in mundo fuit, qui vel verbo tenus auderet sibi
thronum Christi arrogare? Quod autem Pontifex Roma- *Syn. sub*
nus primam totius Ecclesiæ cathedrā possideat, semper san *Sil. can.*
ctorum patrum doctrina & fides in eo consensit. Hic ergo *10.*
C est filius, qui vnà cum Sacerdotibus & Leuitis ei adiunctis *Optatus*
in throno Christi vsque ad finem regnans, implet prophe- *lib 2. cō-*
tiam, de qua iam egimus. *tra Par-*
men.

Dominus ad Ieremiam sacerdotem in figuram Christi *Ierem. 1*
dixit, Ecce constitui te hodie super gentes, & super regna
vt euellas & destruas, & disperdas & dissipes, & ædifices
& plantes. Christo enim Deus dedit gentes in hæredita- *Psal. 2.*
tem, vt eas regeret in virga ferrea.

Vnde & reges terræ iubentur ei seruire in timore. Chri
stus verò potestatis suæ ministerium in Ecclesiam suā tran
stulit, sicut scriptum est. In diebus regnorum illorum su- *Dan 2.*

scitabit

scitabit Deus cæli regnum, quod comminuet & consu- D
Matt. 13 met vniuersa regna hæc, & ipsum stabit in æternum, & om
Dan. 7. nes reges seruient ei, & obedient. Iam Ecclesia, quæ re-
Luc. 1. gnum Christi est, hanc quam in regna mundi accepit pote
statem, quo potius modo, quàm per Ecclesiam Romanam
exercet?

Principiò regna mundi consumuntur & comminuntur, quando vel ex profanis fiunt Christiana, vel Christiana malè gubernata ad meliorem frugem conuertuntur.
In Ioan. Factum est regnum, inquit Augustinus, non iam de mun
tract. 113 do, quicquid inde in Christo regeneratum est.

Deinde qui euellit zizania, vt plantet triticum, quique
destruit peccata, vt virtutem ædificet, non tã euellere quam E
plantare, nec tam destruere quam ædificare dicendus est, propterea quod finis cuiusq; rei potior eius pars est, multoq; magis expetitur & spectatur.

Vnde si Ecclesia Romana quædam regna in ædificatio-
2. Cor. 10 & 13. nem Ecclesiæ destruxit & dissipauit, non propterea pote-
statem in destructionem, sed in ædificationem accepit.

In Ioan. 7. Quando igitur Deus (vt Augustini verbis vtar) de piscatore, (hoc est de Pontifice Romano Petri piscatoris successore) lucratus est Imperatorem: primùm quidem Philippum, deinde Constantinum Magnum ad fidem Christi
Reges & populi p̄ Pōtifices Romanos ad fidem conuersi. adiungens; quando Papa Eleutherius Lucium Britanniæ,
Victor Donaldum Scotiæ, Gregorius magnus Ethelber- F
tum Cantij, Sibertum Aesexiæ, Eduinum Deiræ, Honorius Cynigillum occidentalium Anglorum, Nicolaus primus Trebellium Bulgariæ: quando ceteri Pontifices Romani Bohemiæ, Hungariæ, Daniæ, Suetiæ, Roxolanorum, Liuoniæ, denique Indorum iam orientalium, quàm occidentalium reges & principes per eorum operam, qui ab Apostolica Sede ad prædicandum illis Euangelium missi sunt, Christianos fecerunt; tunc in Christi nomine dispersa sunt & dissipata Ethnica huius mundi regna, ædificata verò & plantata regna Christiana.

Præterea quando eadem Romana Ecclesia hæreticis Impera-

A peratoribus Constantinopolitanis magnam Imperij eo-
rum partem abstulit, eamdemq́; ad Francos & Germanos
transtulit, quando Lotharium Ludouici Cæsaris fratrem
coegit abiecta Vualdrada concubina sua Thietbergam
vxorem recipere: quando impios Germaniæ Imperatores
Henricos, Fridericos, Ludouicos, potestate Imperij priua
uit: quando Polonis ne amplius regio nomine vterentur,
ob S. Stanislaum apud altare Christi occisum interdixit:
quādo sacra militia in Christi nomine instituta Saracenos
ex Hierosolymis expulit, & Christianos reges ibidem in-
unxit: quando Christianos reges inter se bellum facientes
aut ad pacem sanciendam, aut ad peiora pacis fœdera con- *C. nouit.*
B seruanda partim auctoritate adduxit, partim potestate sua *extra de*
cōpulit. quando Philippū Pulchrū Frāciæ, Ioannē Angliæ, *Iudicijs.*
Georgium Pogebrachium Bohæmiæ, aliarumq́; gētium re
ges Christianos gladio suo abutentes, donec saniore men
te prædití essent, à communione remouit: quando Chri-
stianis regibus, vt contra Turcas orbem Christianum inua
dentes arma ferrent, diuinitus persuasit: tunc rebus ipsis de
monstrauit prophetarum oracula de potestate, quam super
gentes & regna Christus accepit, reuelata nullibi verius
quàm in Ecclesia Romana fuisse completa.

Spiritus meus, qui est in te (inquit Dominus apud Esa- *Esa. 59.*
iam) & verba mea, quæ posui in ore tuo, non recedent de
C ore tuo, & de ore seminis tui, & de ore seminis seminis
tui, amodò & vsque in sempiternum. In qua tandem Chri
sti Ecclesia hoc Domini verbum perinde impletur ac in
Romana? Ibi enim eodem semper modo perseuerat ea fi-
des & traditio, quam Romani à Petro, Petrus autem à Chri
sto accepit. Quis Pontificum Romanorum non passim
præsefert se maiorum suorum vestigijs inhærere? Hege- *Apud*
sippus cum Romæ esset, fatebatur omnia ita obseruari, vt *Eus. lib.*
Dominus ipse prædicauerat. Romanam Ecclesiam con- *4 c. 21.*
seruasse fidem, quam ab Apostolis acceperat, Irenæus, Ter- *Lib. 3. c.*
tullianus, Cyprianus fatentur & attestantur. Nihil innoue- *3. de pſ.*
tur, inquit Stephanus, nisi quod traditum est. *1. epist. 3.*
Liuin c. 9

Athan. Apoc. 2 In ep ad Constantium.

Que accepimus à S.Petro Apostolo, ea vobis significo, D
inquit Iulius. secutus morem ordinemq́; maiorum, ait Liberius, nihil addidi Episcopatui vrbis Romæ, nihil minui passus sum, & illam fidem seruans, quæ per successionem tantorum Episcoporum cucurrit, ex quibus plures martyres extiterunt illibatam custodiri semper exopto. Cur, inquit Hieronymus, post quadringentos annos profers in medium quod Petrus & Paulus edere noluerunt? Quid multis? Spiritus, qui fuit in Christo per naturam, positus est in ore Petri per gratiam; idemq́; adeo mansit in ore seminis Petri, & seminis seminis Petri, vt etiam si Honorius (quod ad priuatam ipsius opinionem attinebat) vnam in

Ad Pāmach de error. Origenis.

Christo voluntatem credidisse putetur; tamen in admini- E
strando Romanæ Ecclesiæ Pontificatu, maioribus suis cōsenserit, & Pyrrhum Patriarcham Constantinopolitanū Monothelitam sede sua deiectum in Africam relegaret. Hinc etiam factum est, vt quamquam Vigilius Anthimū se velle restituere antea promisisset, tamen iam factus Pontifex mori potius eligeret, quàm vt à maiorum fide discredens hæreticum hominem reuocaret.

Syno. 8. Act 16 Platina. Sabell.

Aimen de gestis Frācorū l 2 c 32 Esa. 61.

Cum Esaias prædixisset sacerdotes & ministros Dei pro confusione sua duplici, duplicia in terra sua possessuros, subintulit, Fœdus perpetuum feriam eis. Et scietur in gentibus semen eorum, & germen eorum in medio popu- F
lorum. Omnes qui viderint eos cognoscent illos, quia isti sunt semen cui benedixit Dominus. Quæ Prophetia quāquam in omnes Christianos cadat, qui sunt Catholici & orthodoxi, tamen in Romana potissimum Ecclesia tam admirabiliter impletur, vt iam inde à Constantini Magni ætate ijdem omnino dicti & habiti sint Romani, qui Catholici & orthodoxi Christiani. Vnde Ambrosius de obitu fratris Catholicos definit eos, qui communicant cum Ecclesia Romana. quod idem apud Hieronymum, Posidium & Victorem vsu venit, nec iniuria. nam Christianę fidei disciplinam, inquit Procopius, Romani pręcipuè venerati sunt. nec dubiū est, quin si quis apud barbaros edu-

Lib 1. de Bello Gothic.

catus

A catus Iudęos, Turcas, Tartaros, Saracenos, Persas, Mauros, aut quaslibet infideles gentes rerum nostrarum non prorsus ignaros interrogaret, qui nã illi sint, quos dicant Christianos, hi statim Romanam Ecclesiam, & eos populos qui consentiunt in fide cum Romanis, nominaturi sint. Vnde etiam iidem pagani ad Romanum Pontificem potissimùm legationem mittunt, quoties illis cum Christianis negotium aliquod intercedit. Hussitas verò, Lutheranos Caluinistas, Puritanos, & istiusmodi noua sectarum nomina, ne Græci quidẽ nouerũt, ne dum Aethiopes, aut Indorum populi, minimeq; omnium Pagani & infideles. At *Rom. 1*
Romanorum fides annunciatur in vniuerso mundo. Isti
B verò cum in medio populorum sciantur, verè sunt semẽ,
cui benedixit Dominus, quodq; oracula prophetarum manifestè adimplet Romana Ecclesia est lucerna in candela *Mat 5.*
bro cõstituta, quæ lucet omnibus, qui in domo sunt, quiq; *Luc 8.*
ingrediuntur in domum. Illa est ciuitas in monte posita, *Matt. 5.*
quæ non potest abscondi. Illa est solium gloriæ altitudinis *Iere. 17.*
à principio, locus sanctificationis nostræ. Illa thronus
Christi, qui est sicut sol in cõspectu Dei, & sicut Luna per- *Psal. 88.*
fecta in æternum. Illa est epistola Christi, quę scitur & legi *2. Cor. 3.*
tur ab omnibus hominibus. Illa est in qua videtur gloria *Psal. 60*
Domini, & in cuius lumine gentes ambulant.

Esaias demonstrans nouæ Ierusalem, nimirum Ecclesię
C Christi, multitudinem ingentem, quæ ipsi per communẽ
fidem coniungitur atque adhæret, Leua, inquit, in circuitu *Esa. 60.*
oculos tuos, & vide. Omnes isti congregati sunt, venerunt tibi. filij tui de longe venient, & filiæ tuę de latere surgent, tunc videbis & afflues, & mirabitur & dilatabitur cor tuũ, quando conuersa fuerit ad te multitudo maris, fortitudo gentium venerit tibi, & ædificabunt filij peregrinorum muros tuos, & reges eorum ministrabunt tibi.

Cum necesse sit matrem à filiis & filiabus discernere, oportet hęc verba prophetæ ita intelligi de Christi Ecclesia, vt in eam Ecclesiæ partem, quæ antiquissima & gloriosissima est, præcipuè cadant.

Quę nam igitur in vniuerso mundo Ecclesia est, quæ D
mater ceterarum omnium Ecclesiarum tam verè dici pos-
Iren. lib. 3. cap. 3. sit, quàm Romana? Cur enim princeps Apostolorum eam
condiderit, ibiq; principatus sui sedem fixerit, meritò illã
Cyprianus appellat principalem Ecclesiam, vnde vnitas
sacerdotalis exorta est. Meritò etiam sexcenti Episcopi
apud Chalcedonem ante annos ab hinc mille congregati,
Synod. Chalced. Act. 16. seipsos Romani Pontificis filios appellarunt, cum dice-
rent ad Papam Leonem, Tuis decretis nostrum honora
iudicium, & firmitas tua filiis quod decet adimpleat. Quin
& antea synodus Ephesina, cum canonibus, inquit, Eccle-
się tum sanctissimi Patris nostri & collegæ Cęlestini Epi-
Apud Euagriũ cap. 4. scopi Ecclesię Romanę, necessariò compulsi ad hanc seue- E
ram sententiam, idq; non sine lachrymis contra Nestoriũ
pronuntiandam venimus. Quòd si omnium Ecclesiarum
Episcopi Pontificis Romani sunt filij, & ille communis
Esa. 60. eorum est pater; iam quod Esaias dicit ad Ecclesiam filij
tui de longe venient, & filię tuę de latere surgent, manife-
stè ad Ecclesiam Romanam in spiritu dictum est. Hęc
Psal. 44. enim est regina, quę astatà dextris Christi in vestitu deau-
rato, circundata varietate linguarum & gentium, de qua
sequitur, Adducentur regi virgines post eam. fideles enim
Ecclesię vel Italiæ, vel Galliæ, vel Hispaniæ, vel Germa-
niæ, quæ communicant cum Ecclesia Petri, hæ sunt virgi-
nes, quæ post Ecclesiam Romanam omnium reginam in- F
cedunt, & Christo regi obsequuntur.

Qui verò Esaiæ verba referunt ad Ecclesiam primitiuã,
velut aliæ omnes Ecclesiæ atque pedissequę, quamquam
quod verum est dicant, tamen totam veritatem non expri-
munt: quia Esaias loquitur de multiplicatione fidelium
perseuerante vsque ad sæculi consummationem; adeo vt
dicat reges ministraturos illi gloriosæ Ecclesiæ, de qua lo-
quitur. Constat autem reges non ministrasse Ecclesiæ pri-
mitiuę. Itaque propheta loquitur de quadam principali
Ecclesia, quę in terris cum existat, quotidie vidit filios &
filias hinc & inde ad se venientes, inter quos etiam reges
adsint

A adsint: vnde subiungit, portas huius Ecclesię aperiendas iugiter, dieq; ac nocte non claudendas, vt afferatur ad illam fortitudo gentium, & reges earum adducantur. Talis autem Ecclesia non alia est quàm Romana, quam cęterę omnes Ecclesiæ velut matrem & magistram studiosè obseruant. *Esa. 60.*

Maior est, inquit Aggęus, gloria domus nouissimę, hoc est Ecclesię Christi, quam primę, nimirum veteris synagogæ. Gloria verò vtriusq; domus consistit in ministrorum vtriusq; testamenti dignitate. *Ag. 2.* *2.Cor.3.*

Ceterum ingens hæc fuit veteris synagogæ gloria, quòd numquam in ea defuit sacerdos summus Leuitici generis, *Deut.17*
B qui sederet super cathedram Moysis, indicans Iudæis de lege sua litigantibus, iudicij veritatem. multo igitur magis non deest in Ecclesia Christi gloriosior quidam pastor & sacerdos, qui soluat & liget in terris quicquid vspiam in Ecclesia ligandum & soluendum occurrat. Quis ergo Aggæi prophetiam hac in parte implet, præter Pontificem Romanum, qui sedens in cathedra Petri, multo gloriosius Ecclesiam catholicam in vnitate spiritus, & vinculo pacis continet, quàm Pontifex leuiticus paruulas illas tribus Iacob in officio continebat? Verùm si ab Ecclesia Romana semel discesserimus, gloriosior est, quod ad cathedræ primarum attinet, domus prima, quàm nouissima: quo quid
C absurdius? Ac de vetere quidem testamento hęc sint decerpta. Veniamus iam ad scripturas noui testamenti. *Matt.23* *2.Cor.3.* *Matt.16* *Ephes.4* *Ag. 2.*

Petrus apud Matthęum dicitur fuisse primus Apostolorum. Porrò cum Episcopi sint Apostolorum successores, qui inter Episcopos eum obtinet locum, quem inter Apostolos Petrus obtinebat, prętet Pontificem Romanum? oportebat Iudę locum impleri, & Principis Apostolorum locus manebat vacuus? *Matt.10* *Act.1.*

Christus ad Apostolos dixit, Qui maior, hoc est, secūdū græcam phrasim, qui maximus est in vobis, fiat sicut minor: & qui pręcessor, sicut ministrator. Nonne solus Pontifex Romanus & maximus est inter Apostolorum succes- *Luc.22.*

sores

sores,& sicut minorem se gerit, serui. seruorum Dei [illegible]psum scribens & existimans? D

Matt.16 Tu es Petrus, inquit Christus, & super hanc petram ędificabo Ecclesiam meam. Cum hæc petra de qua Christus loquitur tam diu necessariò maneat, quamdiu manet Ecclesia, quę super eam ędificatur; Petrus autem Christi diuinitatem confitēs semel fuerit hęc petra, quis post mortem Petri magis est hæc petra, quàm Pontifex Romanus, quem & Petrus iam moriturus ex Dei voluntate, primarium sibi successorem delegit, & vniuersa Ecclesia pręcipuum Petri successorem agnouit semper & vocauit?

Matt.16 Et portę inferi non pręualebunt aduersus hanc petram, seu aduersus Ecclesiam, quæ super eam ædificatur. Et quæ alia Ecclesia præter solam Romanam, & eas quæ primatum Ecclesię Romanæ obseruant & colunt, & non vel penitus extincta est, vel ita obscurata, vt sit quasi non esset? Romana verò Ecclesia instar solidissimę petræ, quò magis oppugnatur, eò magis floret; aduersarios quidem E

Dan.2. suos comminuens & consumens, ipsa verò stans in æternum.

Claues regni cælorum & vni Petro datę sunt, & nisi earum administratio vni potissimùm data esset, nō claues regni (cuius natura est vt ab vno potissimùm administretur) sed vel aristocratiæ, vel popularis cuiuspiam dominationis claues fuissent. Quis ergo vnus post vnum Petrum claues regni Ecclesiæ habet, custodit & administrat, prętet F

Lib. 10. epistolarum. Pontificem Romanum? Vnde B. Ambrosius ad Siricium Papam scribens: Fideliter, inquit, commissam tibi ianuam seruas.

Mat.16. Et quodcumque ligaueris, vel solueris super terram, erit ligatum & solutum in cælis, ait ad Petrum Dominus: Nonne hæc in sola Romana Ecclesia potissimùm implentur? Illa Iconomachis Imperatoribus excommunicatis ligate, eorum potestatem ne in vrbem Romam, Rauennā, aut Venetias, magnamq; Italiæ partem amplius extenderetur. Numquid in cęlis quoque ligata & constricta in so

lis

A Iis limitibus eorum potestas non est?

Numquid classis, quam contra Pontificem Romanum ob eam causam emiserunt, in mari Adriatico submersa non perijt? Numquid vnquam postea in vrbem Romam potestatem recuperarunt? ligata est Chilperici regis Franciæ potestas per Zachariam Pontificem Romanum, ne amplius ob socordiam suam regnaret, sed ille potius regno potiretur, qui regnum administrabat, numquid non Deus Chilpericum repulit, Pipinum præfecit?

Gregorius septimus Papa, & successores eius ligarunt regum Christianorum manus, ne per virgam & annulum inuestituras Ecclesiarum prælatis Ecclesiasticis darent.

B Numquid tametsi plures Imperatores & reges huic decreto repugnassent; tamen non præualuit hoc decretum in cœlo, & ita vsque in hodiernum diem obseruatur? Ligatæ sunt omnium hæreticorum potestates ab Episcopis Romanis. An etiam non sunt extinctæ & deletæ de terra iam inde à Simone Mago vsque ad Lutherum & Caluinum? Et si enim reliquiæ istorum adhuc superstes, tamen & illas videmus à se mutuò morderi & consumi: iamq; insipientia eorum per concilium Tridentinum omnibus qui volunt ad sobrietatem sapere, abundè manifestata est & detecta. Soluuntur autem & libertate donantur ab Episcopis Romanis omnes Ecclesiæ, omnesq; fideles, qui consentiunt cum Ecclesia Romana. Etnumquid isti coram Deo libe-

C ri à peccatis & soluti non manent? numquid non in fidei doctrina & morum institutis hi soli consentiunt? nā apud Protestantes quā sunt distincta seculi dominia, tot sunt & religionum sectæ. Aut numquid Anglus vnquam vel minimo verbulo interrogat cum in parlamento suo de fide statuit, quid Suecus, Danus, Scotus, aut Saxo credat? nūquid Heluetici schismatici cum Anglo aut Scoto in rerum sacrarum doctrina vel conferunt vel communicant?

Diuisæ igitur sunt inter se omnium earum linguæ & voces, qui ab Ecclesia Romana discesserūt, quia ligati sunt à Pontifice Romano. At omnes filij Ecclesiæ Romanæ quocum-

quocumque sub rege degant, idem in fide sapiunt, & sentiunt, quia Pontifex Romanus Petri successor à laqueis Diaboli vinculisq; peccati & diuisionis, eos in Christi nomine absoluit, & absoluti sunt coram Deo in cęlis. D

Luc. 22. Christus rogauit primùm & potissimùm pro fide vnius Petri. An non solius Petri successio in Ecclesia Romana vsque in hodiernum diem fidelis perseuerat? Quis alius Apostolorum tam fidelem cathedram reliquit? Imò quæ vna Ecclesia in mundo, quæ Romanæ Ecclesiæ primatum non agnoscit, talem successionem iam inde ab Apostolis deducere potest, in qua semper Episcopi sederint, & nulla hæresum labe maculati fuerint? Constat autem Ecclesiam Romanam nullo vnquam tempore vllam hæresim docuisse, quinimo hæreses hæreticosq; omnes condemnasse. E

Petrum Christus iussit etiam fratres suos confirmare.
Luc. 22. Quis hoc in Ecclesia Christi perinde impleuit ac Pôtifex Romanus? Quis Episcopos quadringentos in Ariminensi concilio hinc labantes, hinc deceptos partim reuocauit ab errore, partim confirmauit in vera fide, prætet Ecclesiã Romanam? Quis contra Dioscori perfidiam fidelium Episcoporum animos in Chalcedonensi concilio stabiliuit & confirmauit prçter Papam Leonem, in quo Petrum locutum esse omnes fatebantur? Aliæ Ecclesię vel primatum Romani Pontificis agnouerunt, & hoc ipso ab illo etiam suo iudicio confirmatę sunt; vel non agnouerunt, & ne suum quidem locum atque honorem stabilem retinere potuerunt, nedum fratres suos confirmarunt. Res ipsę hoc loquuntur, vt verbis pluribus in re tam perspicua opus non sit. F

Ioan. 10 Alias oues habeo, inquit Christus, quæ non sunt ex ouili, nempe ex ouili Iudæorum, illas oportet me adducere, & fiet vnus pastor & vnum ouile. Christus locutus est de ouili militante, ergo etiam de pastore militante. Et quis vnus Iudæorum fidelium, gentiumq́, pastor præter Pontificem Romanum? Nullus enim alius ne ab hæreticis quidem

dem

A dem & schismaticis ponitur. nam Episcopus Constantinopolitanus etiam si aliquando adæquat se ipsum Romano Episcopo, numquam tamen dicit se illius pastorem esse debere. at oportet dari vnum pastorem totius Christiani ouilis, qui numquam datus est alius quàm Pontifex Romanus.

Christus Petrũ iussit agnos suos & oues pascere, si plus alijs Apostolis Christum diligeret; significans se vnum relinquere toti ouili suo pastorem, cui maiorem daret earundem ouium & Christi æterni pastoris amorem, quàm alij cuipiam pastori. Iam dico solum Pontificem Romanum hoc officium tam necessarium in Christi Ecclesia *Ioan.21.*
B implere. Solus enim ille ab Apostolorum tempore solicitudinem omnium Ecclesiarum exercuit. nemo autem alius catholicus vmquam dixit aut scripsit talem solicitudinem ad se pertinere. Cum autem ea solicitudo sit signũ non mediocris amoris, inde cõuincitur solum Pontificem Romanum plus alijs pastoribus Christum & gregem Christi dilexisse. Ille alios Episcopos omni ætate docuit, ille responsa omnibus dedit, ille in exilium eiectos semper fouit; id quod omnes historię Ecclesiasticę attestantur. Cuius alterius tot Episcopi pro fide & Ecclesia Dei martyrium obierunt? Infinita sunt, quæ in hoc genere dici possent, nisi hæc pauca satis essent.

C Hoc Euangelium regni, ait Christus, prædicabitur in vniuerso orbe in testimonium omnibus gentibus, & tunc veniet consummatio. Vnde postea iussit Apostolos docere & baptizare omnes gentes prædicens secum illis futurum vsque ad consummationem sæculi. Quis ergo in hoc Apostolico prædicandi Euangelium omnibus gentibus opere progreditur præter Pontificem Romanum? Quis alius Apostolorum successor hanc prophetiam implet? nã ceteri pastores nec se ad aliud vocari putãt, quàm vt plebẽ ipsis commissam pascant, nec eam deserere possunt, & aliã plebem Domino acquirere, ne illis dicatur, Nõ mittebam prophetas, & ipsi currebant: &, Quomodo prędicabunt ni *Mat.24.* *Mat.28.* *1.Pet.5* *Ier. 23.* *Rom.10.*

si mittantur? Solus ergo Pontifex Romanus tam ad prio- D
res oues gubernandas, quàm ad nouas acquirendas missus
Gal.2. est quod quidem effectus ipse probat. nam vt Paulus pro-
bauit se missum à Deo, quia Deus per eum conuertit mul-
tas gentes ad fidem; sic Pontificatus Romani fastigium ma-
nifestè probatur à Deo esse, quia Deus ei tam felicem suc-
cessum in gentibus ad Christum conuertendis dedit. Quic-
quid enim ferè Christianorum in Occidente, Meri-
die, Aquilone, aut Indis Orietalibus, atq; Occi-
dentalibus existit, Romani Pontificis du-
ctu ad fidem Christi accessit, præter
solos ferè Moschos, qui qua-
les sint Christiani alijs iu- E
dicandum relin-
quo.

F

DE

DE CLAVE DAVID

LIBER QVINTVS.

De origine iuris regij, & tam Christianos reges, quàm ethnicos, quod ad ius regnandi attinet, ex æquo terrenos, itemq́; sæculi huius, aut gentium reges existere, atque ita vocari, eo quòd hominum etiam consensu, ac non
B *solius Dei voluntate constituti sunt & creati. Cap. I.*

ET si alia sit Christiani regis & alia Ethnici vocatio, si personæ interiorem qualitatem spectemus, tamen cum ad externam dignitatẽ vtriusq; ventum est, vt videlicet de regnandi iure quæratur, eadem est vtriusque causæ similis origo, par conditio. Nec enim alteruter eo-
C rum regnat vel quia Christianus, vel quia Ethnicus (quamquam & hæ conditiones hunc aut illum certis in locis vel impediant interdum vel commẽdent) verùm quia iure gentium aut ciuili eam potestatem à Deo sortitus est. Deus enim à quo est omnis potestas, & Rom 1
per quem reges regnant, tum permisit, tùm inspirauit ho- Prouer. 8
minibus (non alio tamen quàm rationis lumine ad eam rem adhibito & interposito) vt ne ritu ferarum sparsim singuli degerent, sed cum sint per naturam orationis, & consociationis compotes, in communitatem quandam certis legum & magistratuum vinculis colligatam coirent, quò alter alteri opem ferre, communiq; consilio & communẽ

 hostem

hostem pellere, & communia negotia tractare possent. D
Hinc sodalitates primùm institutę, mox conditæ ciuitates,
Gubernationum tres formę. ac demum variæ gubernationum formæ sunt excogitatæ, vt videlicet alij omnium aut maioris partis communi decreto rem geri vellent; alij certos optimates sibi preficerent; alij mallent vni precipuè rerum gerendarum summā committere: quod genus gubernationis regium, aut Imperatorium vocatur.
Gen. 3. Et quoniam vnius prefectura tum iuri naturali (quod vxorem filios & nepotes vni viro parere iussit) maximè consentanea, tum apud plerasq; gentes facillimè recepta & conseruata erat; factum est, vt reges non tam certorum populorum ciuili, quàm penè omnium gentium communi iure prefuisse iamdiu viderentur. Quod tamen ita non debet accipi, tamquam reges ex prescripto E
iuris gentium regnent (alioqui nullus esset populus vbi non regnarent) sed quod & in plerisq; ciuitatibus regnēt, & ius illud quo regnant, omnium populorum ac gentium consensu iam sit constitutum & confirmatum. Nam illi etiam populi, quibus reges non presunt, tamen ius regium & sciunt, quia id in vicinis locis exerceri vident, & approbant, quia vident illud à recta ratione non abhorrere. Ius
1. Reg 8 autem liberi & absoluti regis hoc erat, vt quidquid subditis suis ob communem suam & ipsorum vtilitatem imperasset, etiam si filios, filias, agros, olíueta, segetes, vineas, F
seruos, ancillas, asinos, & greges illis auferret, id totum illi dare & concedere deberent. Vtilitati verò communi & hoc adscribitur, vt rex habeat assiduè in familia & curia sua equites & precursores quadrigarum suarum, tribunos, centuriones, aratores agrorum suorum, messores segetum, fabros armorum, & curruum suorū; vnguentarias, focarias, & panificas, eunuchos, famulos, deniq; seruos locupletes. hoc erat ius regis.

Iam sciendum est, reges non solùm apud infideles nationes, verùm & in ipso Dei populo, secundum hoc ius regnasse, sicut & Moyses predixit, & Samuel declarauit.
Deuter. 17. Cum dixeris, inquit Moyses, constituam super me regem;

sicut

A ficut habent omnes per circuitum nationes, eum constitues, quem Dominus Deus tuus elegerit de numero fratrum tuorum.

Tria hic animaduertenda occurrunt: Vnum, quod ipse populus prædicitur dicturus, Cōstituam super me regem, ex quo perspicitur constitutionem regum a libera & spōtanea hominum voluntate profectam esse: Alterum, quòd populus Dei regem sibi constituere volebat, ficut cęterę nationes habebant. vnde patet Iudaicum, aut Christianum regem non differre in iure quidem regio, à ceterarum gentium regibus, cum ad aliarum gentium formam Dei populus regem sibi constituerit. Tertium est, quod Deus in per-
B sona regis eligenda eam conditionem apposuit, vt populus fidelis non posset infidelem sibi regem constituere. Ista conditio ex Deo est, non ex hominibus. Quod verò ad nostrum institutum hoc tempore attinet, satis constat qualiscunque sit persona regis, tamen ius regium & ab hominum consensu (Deo ita rem disponente) ortum esse, & idem apud fideles atque infideles existere. Vnde Iudæi ad Samuelem dixerunt. Constitue nobis regem, vt iudicet nos, sicut & vniuersę habent nationes. rex enim erit super nos, & erimus nos quoq; sicut omnes gentes, & iudicabit nos Rex noster, & egredietur ante nos, & pugnabit pręlia nostra pro nobis. *1. Reg. 8*

C Officium ergo regis tam in Dei populo, quàm in ceteris nationibus hoc erat, vt domi populum iudicaret, militiæ pręlia pro illo iniret, eosq; ad bellum aut ipse per se, aut per aliquem ex optimatibus suis educeret. Quidquid autem populus vllus in vllo genere gubernationis perficiendo sibi & constituendo secundum rectam rationem fecisset, id Deus quoque fecit, tum quia dedit populo eam mentem & consensionem, tum quia opus illud stabiliuit & corroborauit. Hinc cum Roboam filius Salomonis decem tribuum postulatis non acquiesceret, ac propterea decem tribus congregato cœtu vocarēt Ieroboam, & eum constituerent regem super omnem Israel: Deus dixit hāc *Officium Regis.* *3. Reg. 12*

rem

remà se factam esse. Itaque & vnum regem omnibus Israelitis Deus primùm dedit, & duos postea dedit, vtraque in re id confirmans, quod populus suus liberè petiuerat, & elegerat. Vnde efficitur, vt regum constitutio sit quidem à Deo, sicut alia omnia, sed ita sit, vt Deus non ex solo beneplacito misericordiæ suæ, verùm interiectis hominum voluntatibus, eos creauerit & constituerit. Iam ex qua parte homines regum constituendorum auctores sunt, reges dicuntur esse terreni, sæculares & mundani, seu de terra, sæculo, & hoc mundo. Quod adeo verum est, vt Samuel dixerit, Grande malum fecistis vobis in cõspectu Domini, petentes super vos regem; & populus respondit, Ora pro seruis tuis dominum Deum tuum, vt non moriamur, Addidimus enim vniuersis peccatis nostris, vt peteremus nobis regẽ. Sicut ergo iuramentum ex malo est, licèt malum in se nõ sit, ita & constitutio regum, quæ non est mala, est tamen ex malo. & ideo non cælestibus Dei gratiis & donis, verùm terrenis operibus annumeratur: neque ex Deo solo est, vt fides, charitas, religio, & regnum Christi: verùm etiam ex hominibus & mundo, vt Christus ipse attestatur cum dicit, Regnum meum non est de hoc mundo. Si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei vtiq. decertarent vt non traderer Iudæis. Nunc autem regnum meũ non est hinc. Dicendo regnum suum non esse hinc, nec de hoc mundo, facilè significauit aliorum principum & magistratuum ciuiles potestates, quorum ministri pro ipsis decertant, hinc esse, & de hoc mundo esse; vt meritò dici & possint & debeant terreni reges, ac sæculi principes, de quibus etiam Paulus ait, Nullum ex huius mundi principibus Dei sapientiam in mysterio absconditam cognouisse. Si enim cognouissent, numquam Dominum gloriæ crucifixissent. Huius mundi principes appellauit non solùm Dæmones, verùm & philosophos, & reges, & quoslibet potentes, quorum prærogatiua humanis modis acquiritur, sicut etiam Dauid apertius ait, Astiterunt reges terræ, & principes conuenerunt in vnum aduersus Dominum, &

Marginal notes: D; 1. Reg. 12; E; Matt. 5.; Ioan. 18; F; 1. Cor. 2.; Psal. 2.

aduer-

A aduersus Christū eius. Reges terræ nihil aliud sunt, quàm
terreni reges, cuiusmodi erant Herodes & Pontius Pila- *Act 4.*
tus, in quibus hanc Dauidis propheтiam impletã n fuisse
B Paulus docet. Porrò Herodes fuit Tetrarcha Galilęę, nō *Luc. et*
alienus à Iudæorum secta. nec propterea eò minus rex ter *23.*
renus, eo quòd hominum opera eam potestatem adeptus
esset. Vnde etiam Augustinus Constantinum Magnum
vocat terrenum regem, licètis quoque nec rum quidem à
Christiana fide abhorreret. Cum enim Donatistę ad Cō- *Optatus*
stantinū appellassent, is exclamauit O rabida furoris auda- *lib. 1.*
cia, sicut in causis gentilium fieri solet, appellationem in-
terposuerunt. Vbi cū causas Christianorū à gentiliū causis
discreuerit, ea quę Christi sint nō ignorasse ostēditur. Por
B rò Augustinus eūdem Constantinū vocat terrenū regem *August.*
his verbis: Donatistę datos sibi Episcopos iudices apud ter *ep 48.*
renū regem (videlicet Constantinum) accusauerunt. Am-
brosius verò cum audiret Flauianum ex Antiochię Episco
pis, qui tunc plures erant, vnum ad Theodosium confugis-
se, vt Imperatoris ope se ipsum facilius contra Pontificem
Romanum, qui Euagrio eius æmulo fauebat, tueretur; ad *Lib. 10.*
Theophilum scribit in hæc verba: Habet quod metuat *ep 78.*
Flauianus, ideoq; refugit examen. Scribit Sanctitas tua
Flauianum ad Imperialium rescriptorum suffragia reme-
asse. Frustra ergo tantorum sacerdotum susus labor ite-
rum ad huius sęculi iudicia reuertendum. Ambrosius er-
C go Theodosij Imperatoris iudicium, licèt is foret Christia-
nus, iudicium sæculi vocat, & ab Ecclesiastico iudicio di-
scernit. Non enim quia Theodosius fuit Christianus, id-
circo Imperij Romani potestas terrena esse desijt, cū Theo
dosius in eo Imperio non Petro Apostolo, quem Christus *Matt. 10*
instituit primum Apostolorum, sed Octauio Augusto suc
cesserit, quem veterani milites in gratiam Iulij Cęsaris
(Deo ita volente) ad Imperij maiestatem euexerunt. Qua-
propter vt communi cum ceteris hominibus iure Christia
ni emunt, vendunt, & contractus alios ineunt; sic etiam
Christiani reges communi iure cū ceteris gentium Ethni-
carum

Gen. 10. earum regibus præsunt, nec Apostolorum, sed Nemrodi, D
Nini, Cyri, Alexandri, & Cæsarum successores & sunt, &
appellantur.

Lib. 2. hi stor. sacra. Refert Sulpitius Seuerus Martinum Turonensem Episcopum (quem virum Apostolis conferendum ait) satis superq; sufficere dixisse, vt Episcopali sententia hæretici Priscillianistæ iudicati (quod Cęsar Augustæ in Hispanijs factum erat) Ecclesijs pellerentur. Nouum esse & inauditum nefas, vt causam Ecclesiæ Iudex sæculi iudicaret. Hęc Martinus; Qui non Ethnicum modò, sed & Christianum Imperatorem, ad quem Priscillianus à Damaso Papa reiectus se contulerat, sęculi iudicem appellat, causamq; Ecclesię iudicare non debere contendit. Reges igitur etiam post E
baptismum susceptum manent sęculi iudices, nec per fidē
Ad Thesiphōtem aduersus Pelagiū. Christianam incipiunt Ecclesiastici iudices fieri. Hieronymus quoque ait Priscillianum, quem Maximus rex Christianus Treueris agens capite damnauerat, sæculi gladio damnatum. Christiani regis gladium non Ecclesiasticum, sed sæcularem appellat: quia non eum de manu ministrorum Ecclesiæ velut à Christo institutum, sed de manu militum velut ab ipsis subministratum acceperat. Chrysostomus etiam, cuius ętate Imperatores erant Christiani, tamen in vniuersum ita scribit: Habent & terrestres Prin-
Lib. 3. de Sacerdotio. cipes vinculi potestatem, sed corporum solùm. Sacerdo- F
tum autem vinculum ipsam etiam animam contingit. De-
Leo ep. 52. nique Leo Magnus cum videret Episcopum Constantinopolitanum ideirco velle Patriarchis Alexandrino & Antiocheño præferri, quòd regiæ Vrbis esset Episcopus, quamquam tunc Imperatores & catholici essent, tamen ad Martianum Augustum ita scribit: Alia ratio est rerum sęcularium, alia diuinarum. Non dedignetur Anatolius regiam ciuitatem, quam Apostolicam non potest facere se-
Ioan. 18. dem. Animaduertendum ex Euangelio, tum ex antiqua
1. Reg. 8. & 12. lege, tum ex sanctorum patrū testimonijs declaratum est, reges & Principes etiam Christianos habere potestatē suā etiam ex hoc mundo, ac non ex solo Deo, & propterea esse

ac

A ac manere non nisi reges terrenos, mundanos, sæculares, nec per fidem & baptismum Christi Ecclesiasticos aut cœlestes, aut spiritales iudices in causis Ecclesiæ cognoscēdis aut iudicandis fieri. Nam si fides & baptismus Christi susceptus regem antea terrenum iam faceret cœlestem & spiritalem regem, ita vt causas & res diuinas iudicare auctoritate regia deinceps posset; etiam ciuilis & Romani iuris, imò & artis medicæ prius peritum faceret, deinceps diuini & cœlestis iuris tam peritum, vt non secus in diuino iure absque alia scientia vel potestate accepta, responsa dare, & Euangelium cum auctoritate annūtiare posset, quàm antea in iure ciuili, aut medendi facultate hoc ipsum fa-

B cere poterat, aut adhuc potest. Ceterum per fidem & baptismū hęc sola potestas acquiritur, vt filius Dei quis fiat, non item vt res Dei iudicet aut disponat. Alioqui omnes baptizari ex æquo id facerent, absque eo quod ad prædicandum de nouo mitterentur, quod à Christi doctrina abhorret. *Ioan.1. Rom.10 Heb.5.*

De origine potestatis Ecclesiasticæ, & quod potestas administrandi Ecclesiam neq; Iudaicis, neq; Christianis regibus à Deo tributa sit. Cap. II.

C TAm Ecclesiam, inquit Aclerus, quàm Rēpublicam administrandi potestatem Principibus nostris à Deo tributam, vt tam in rebus Ecclesiasticis Clero, quàm in ciuilibus populo imperare possint, contra vestram Monarchiam contendimus. Hæc ille. *Romanar chię lib. 2.c.3.*

Cum nihil, Aclere, in causis diuinis aut credendum aut gerendum contendas, quod in sacris litteris expressum non sit: Cur eum locum ex scripturis sacris non profers, qui potestatem regibus tam Ecclesiam, quàm Rempublicam administrandi à Deo tributam esse conuincat? Nam quod scriptum est, Regem honorificandum, omnemq; ani *1.Pet.2.*

Rom. 13. mam sublimioribus potestatibus debere subijci: & cum verba Neroni Ethnico, qui tunc imperabat, Christianos parere iusserint, nullam verò potestatē administrandi Ecclesiā Neroni ex illis verbis tributam esse, tu ipse concedas; certè huiusmodi scripturarum loca tuum propositum nihil omnino prouehunt, aut confirmant. Quanto præclarius Leo Magnus docet, aliam sæculariū, & aliam diuinarū rerum esse rationem? Regna sęculi ex Deo quidem sunt, sed per humanam cogitationem & consensum instituta, ut iam proximè demonstrauimus. Et quia modum, quo Deus potestatem sęcularem constituit, humanæ rationi & voluntati subiecit; meritò dicimus potestatem sęcularem siue regiam, seu quamlibet aliam ex hominibus esse: la... quia homines regna & politias instituerunt non per fidei diuinum lumen, sed per mentis & rationis naturalem vim & facultatem, quæ post peccatum ex se ipsa non nisi rebus terrenis addicta erat; idcirco potestatem regum, aut optimatum vnà cum sanctis patribus vocamus terrenam & sęcularem. D E

In epist. ad Martianū August. ep. 52.

Longè autem secus in Ecclesię Dei origine, atque in spiritali potestate instituēda se res habuit. Ecclesia enim Dei quę regnum Christi est, non est ex hoc mundo. Filij enim Dei (qui sunt Ecclesia ipsius) neque ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri; sed ex Deo nati sunt, quia Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Quantum ergo inter filios Dei & filios hominum, hoc est, inter lucem & tenebras interest, tantum etiam inter Ecclesiam Dei & Rempublicam humanā interest. Quod natum est ex carne, caro est; & quod natum est de spiritu, spiritus est. Deus quidem condidit tam carnem quàm spiritum, hoc est tam hominum sęcularem consociationem, quàm spiritalem in Ecclesia sua viuendi communionem: sed alijs atque alijs modis has res procreauit. Regna sęcularia per consensum & operam humanam: Regnum verò Ecclesię per mediatorem Dei & hominum, hominem Iesum Christum. Quamuis ergo F

Ioan. 18. Mat. 5. Ioan. 1. Gen. 6. Ioan. 3. 1. Tim. 2. Ephes. 4.

prin-

A principium sit vnum, quia vnus est Deus ex quo sunt om. *Deut.* 17
nia: tamen modus est alius atque alius (Nam humanæ
Reipublicæ per hominum ingenia & placita constitutæ
sunt, Ecclesia verò per solum Dei beneplacitum, quo ex 1.*Reg* 8.
nimia charitate sua Christum nobis Saluatorem dedit, in
quo ipsi benè complacuit) propterea dicimus regna sæcu. *Mat.* 3.
laria esse terrena, regnum verò Ecclesię non nisi diuinum *&* 17.
& cęleste. Sicut enim Christus, licèt in mundo esset, & lux *Ioan.* 1.
mundi esset, tamen non erat de mundo, sed de cælo descen *&* 8.
dit, vt daret vitam mundo: Sic & Christi Ecclesia quam. *Ioan.* 6.
quam in mundo sit, & lucerna sit supra candelabium po. *Matt.* 5.
sita, quæ lucet omnibus qui in domo Dei sunt, non tamē
de mundo aut ex mundo est, verùm ex Deo & de cælo.
B Vnde Ioannes in Apocalypsi ait: Ego Ioannes vidi sanctā *Apoc.* 21
ciuitatem Hierusalem nouam descendentem de cælo; à
Deo paratam, sicut sponsam ornatam viro suo, & audiui
vocem magnam de throno dicentem, Ecce tabernaculum
Dei cum hominibus, & habitabit cum eis. Et ipsi po-
pulus eius erunt, & ipse Deus cum eis erit eorum Deus.

Quæ cum ita sint; putas ne Aclete, Deum ita rem in-
stituisse, vt terrenus aliquis rex, etiam si filius Dei per fi.
dem & baptismum factus sit, Ecclesiam Christi, quæ regno
rum cælorum est, vt terrenæ potestatis suæ absque alia di-
uina potestate adiuncta, ritè administraret? An hoc aliud
C est quàm Christi sponsam ac potestatem eius diuinam cæ-
lestemq́; terrenę potestati subijcere? Quo enim iure, quo
titulo, hanc sibi potestatem rex terrenus vendicat? Vtrum *Prima*
quia rex est? at hoc illi cum Sardanapalo, cum Cęsare, cum *ratio.*
Nerone commune esse iam audisti. An quia Christi baptis 1.*Reg.* 8.
mo initiatus est? ac isto modo etiam singuli Christiani Ec-
clesiam administrarent. Porrò quid preterea iuris acce-
pit rex tuus, quo Ecclesiam administret? An de manu
Christi claues regni cælorum accepit? Nemo sumit sibi *Mat.* 16.
honorem, sed qui vocatur à Deo tamquam Aaron. Quan. *Hebr.* 5.
do igitur vocatus est rex tuus ad Ecclesiā Christi admini-
strandam? Quibus Euangelij verbis? Quo Ecclesiæ sa-

cramento? Vtrum quando rex inunctus fuit? an igitur il- D
lam vnctionem regis, tu sacramẽtum aliquod, aut signum
à Deo institutum esse ponis, quo regi potestas ad Eccle-
siam administrandam data sit? Hoc si dicis, per te plusquã
duo sacramenta erunt, quod certè Caluinus pontifex &
Secunda ratio. apostolus vester numquam vos docuit. Nec sanè vnquã
vel fando auditum est inunctionem regis à Christo insti-
tutam fuisse, aut diuinum aliquod sacramentum esse. Alio-
3.Reg.19 qui cum Esaias iubebatur in Damascum reuerti, & vngere
Nazael regem super Syriam, & Iehu filium Nansi regem
super Israel; tam ethnico, quem schismatico potestatem
administrandi Ecclesiam Dei contulisset, ijsdemq; iussus
esset sacramentum diuinum impartire, cum tamen Dei sa- E
cramenta solis fidelibus præparata fuerint à Deo, nec alijs
per Dei ministros dispensanda sint. Vetamur enim proij-
*Matt.*24 cere margaritas ante porcos. Nam inter dispensatores id
1.*Cor.*4 quæritur, vt fidelis & prudens quis inueniatur. Qui autẽ
sacramenta Dei ethnicis daret; nec prudenter ageret,
quia hæc non est mensura tritici, quæ illis debetur; nec fi-
Ioan. 21 deliter, quia in oues & agnos Christi, non in lupos aut
porcos potestatem accepit, & præterea communicaret cũ
peccatis alienis, quod ne in manuum impositione commit
1.*Tim.* 5 teret, Paulus Timotheum admonuit. Si ergo inunctio
regis Syriæ, & regis Samariæ non fuit sacramentũ aliquod, F
nedum tale quo potestas administrandi Ecclesiam illis da
retur; neque Christiani regis inunctio & consecratio sa-
cramentum est, quo ei potestas detur ad Ecclesiam admi-
nistrandam, propterea quòd omnium istorum inunctio ni
hil aliud significet quàm Deum esse auctorem illius regię
potestatis, quæ Rempublicam illam, de qua agitur in ijs
quæ ad homines pertinent, administrat. Oleum enim quod
liquoribus alijs superfertur, & excellentem Dei erga nos
misericordiam, & præstãtem illius qui vngitur dignitatem
demonstrat. Sed cum rex non ab alio rege, non à ducẽ
aut comite (qui sunt velut gradus quidam regij status) ve-
rùm à solo sacerdotalis ordinis viro inungatur; certum est
regem

A regem, qui ita sanctificatur, vt postea neminem sanctificare possit; minorem illo esse à quo in Dei nomine consecratur. Nam sine controuersia, inquit Paulus, quod minus est à meliore benedicitur. Inunctio igitur, quæ à Sacerdote regi confertur, nec ab vllo rege conferri potest, non modo nô facit regem sacerdote maiorem, sed potius declarat eundem sacerdote minorem esse. Vnde Chrysostomus vtrumque ordinem, nempe Regium & Sacerdotalem inter se conferens ait: Maior est sacerdotij principatus. Propterea rex submittit caput manui sacerdotis, & vbique in veteri scriptura sacerdotes inungebant reges. Hęc ille. Animaduertendum & illud, regem quando inun-
B gitur nec ad sacrum faciendum nec ad Ecclesiam gubernandam ioungi. Nam quid sacri faceret aut profanus Syriæ aut schismaticus Samariæ rex? aut quam Ecclesiam administraret, quorum omnes aut penè omnes subditi colebant idola?

Heb. 7.

De verbis Esaię hom. 4.

Quapropter cum eadem sit Ethnici & Christiani principis regia potestas, constet verò inter nos Ethnicum regem non posse Dei Ecclesiam administrare; constare enã deberet, neq; Christianum regem vi regiæ suæ dignitatis Ecclesiam administrare posse.

Qualis est cuiusque Reipublicę primus magistratus, talis ea Respublica dicitur & iudicatur. Nam si rex præest, regnum; si optimates, optimatum præfectura; si popu-
C lus gubernat, politia vel status popularis appellatur. Itaque si rex terrenus Ecclesiam Christi administraret, Ecclesia Christi diceretur & esset nô cęleste sed terrenum regnum, quod à vero alienissimum esse nec tu negabis. Nt si fortè dices, regem Christianum esse regem non iam terrenum sed cælestem. Obsecro te, qui regnant in Anglia, vtrum iure & more illius regionis non possideor illud regnum hæreditario iure? an statim ac primo loco nati sunt, ius ad regnum obtinendum non habent? an ex eo ipso iure Principes Vuallię interim dum pater eorum viuit, & regnat non dicuntur? an potest quisquam ex vero matris

Tertia ratio.

Quarta ratio.

Dei

Nota Dei filius, aut rex cælestis procreari? Christiani non na- D
scuntur, sed fiunt; Angliæ autem reges non fiunt, sed na-
scuntur. illorum ergo regium ius terrenum est, non cæle-
ste. Nec baptismus subsecutus magis eos facit cęlestes aut
spiritales reges, quàm Ducum, Comitum, aut Marchionū,
primogenitos facit cęlestes aut spiritales Duces, Comites
aut Marchiones. Ac profectò quo iure Christiani reges
Ecclesiam illius Prouinciæ, in qua regnum obtinent, ad-
ministrarent, eodem Christiani Comites, Duces, ac Mar-
chiones suarum singularum prouinciarum Ecclesias ad-
ministrare sub eisdem regibus Christianis deberent, vt
membra suo capiti consentanea essent. Quis hęc absur-
dissima esse, & ab instituto Christi alienissima non videt? E
Christi Ecclesia non ex vtero matrum prodijt, vt primo-
geniti regum & comitum, sed de cælo descendit, hoc est
non aliqua naturali, sed cęlesti solùm potestate supra om-
nem humanam cogitationem & facultatem instituta est
Quinta & procreata. Porrò descendit de cælo non mutila, non
ratio. manca, non orbata capite, verùm integra, perfecta, & ve-
Apoc. 21 lut sponsa ornata viro suo. Cum ergo Ecclesia Christi re-
gnum sit, non de hoc mundo, sed cęleste, profectò cum
rege suo cælesti descendit, vtique cum Christo, qui non
Luc. 2. ex humano semine, sed per operationem Spiritus sancti
ex Maria Virgine natus est. Christus autem hoc modo na-
tus, cum pręsentiam suam visibilem subtraheret, etiam vi- F
sibilem Pręfectum, qui eandem Ecclesiam administraret
instituit, non sanè secundum terrenam originem, qua is
Præfectus in peccato conceptus erat: sed secundū ius quod
post spiritalem regenerationem suam ex Dei dono accipe-
Ioan 21. ret, quo dixit ad Petrum, Amas me plus his, Pasce oues &
Ephes 4. agnos meos. Hęc est potestas de cælo descendens, quia
ex Christi ore accipitur, qui de cęlo descendens dedit Ec-
Gal. 1. clesiæ suæ primum Apostolos, deinde Propheras, tum au-
tem Pastores, & Doctores ad consummationem sanctorū
in opus ministerij in ędificanonem corporis Christi. Pau-
lus enim Apostolus non ab hominibus neque per homi-
nem,

A nem, sed per Iesum Christum & Deum patrem, qui susci-
tauit eum à mortuis. An quisquam regum rectè dixerit,
se non ab hominibus neque per hominem esse? Cum igi-
tur Ecclesia Dei descenderit de cælo, non modò cum suo
æterno capite Iesu Christo, sed etiam cum suo capite Vi-
cario, quod Christus instituit, iubens Petrum agnos & *Ioan. 21.*
oues suas, vt plus alijs diligentem pascere & gubernare;
quo iure ingerunt se terreni reges in Dei cęlestem spon-
sam? Deus regno cælesti regem terrenum non pręficit,
neq; cum corporis sui mystici etiam pedes è cælo demise-
rit, ipsum caput è terra mutuatur.

Si reges instar ceterorum hominum concipiuntur, fo- *Sexta ra-*
B uentur in vtero matrum, nascuntur, & demum educantur; *tio.*
profectò etiam renascuntur, sicut ceteri Christiani; quorũ
nullus potest aut pater Ecclesię esse, antequam Ecclesiæ
filius fiat, aut statim cum in filium generatus fuerit, eorum
qui eum genuerunt pater fieri. Qui verò administrat Ec-
clesiam summo in gradu, quemadmodum Ecclesia tam-
quam familia quædam ei subiecta est, sic ipse tamquã loco *Luc. 12.*
patrisfamilias illam gubernat. Reges verò, cum ad Christi
Ecclesiã accedunt, primùm ab illa per sancta desideria &
vota concipiuntur, deinde per spem & subministrationẽ
alimenti spiritalis fouentur, donec per aquam & spiritum
sanctum renascantur. Itaque reges etiam potentissimi *Galat. 2.*
C antequam Ecclesiæ inserantur, non minus quàm priuati
omnes, verbo catechizandi sunt, sicut Dauid prædixit, Et *Psal. 2.*
nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram. Ca- *Matt 28*
techizantur autem ab ijs, quibus Christus dixit, Ite do-
cete omnes gentes, baptizantes eos. Qui catechizat &
erudit aliquem, eius pater in Christo est. In Christo, in- *1. Cor. 4.*
quit Paulus, per Euangelium vos genui. Omnia autem fi-
lius per ius naturę subest patri suo etiam spiritali. Nam
patres carnis nostrę eruditores habuimus, num multo ma- *Gal. 4.*
gis obtemperabimus patri spirituum & viuemus? Non *Exo.*
obtemperat patri spirituum qui ministros Christi non au- *Heb. 12.*
dit. Obedite, inquit Paulus, prępositis vestris, & subia- *Luc. 10.*

cete

cere eis. Ipsi enim peruigilant quasi rationem pro ani- D
Heb 13. mabus vestris reddituri. & iterum: Rogamus vos fratres,
1. Thess. 5. vt noueritis, eos qui laborant inter vos, & presunt vobis in Domino, & monent vos, pacem habete cum eis. Si rex debet agnoscere & Ecclesiam totam pro matre, & pastorem Ecclesiæ Christi velut patrem & prępositum suum in Domino, certè vt spiritalem patrem, & præpositum agnoscet illum. Quid est autem regem agnoscere Episcopum vt patrem & prępositum spiritalem; nisi agnoscere quod Episcopus in sacris & spiritalibus causis maior ipse rege sit, & in illis causis tanto maior, quanto per ius naturæ pater filio maior est? Imò cum plus sit in Christo regene- E
Ioan. 3. rari ad ęternę vitę hęreditatem, quàm à patre terreno
Rom. 5. ad æternam mortem generari: sicut Deus per spiritalem eruditorem plus regi confert, quàm per carnalem contulit, sic propter Deum plus obedientiæ rex in Dei causis spiritali pastori debet, quàm in sæculi rebus carnali parenti debere potuit. Et certè per naturam filius numquam potest compensare beneficium, quod siue à spiritali, seu à carnali patre accepit. Atque ideo vt in ęternum filius patrem honorare, atque in ijs quæ naturæ sunt semper debet
Exod. 20 obedire: nec alius quàm impissimus & ingratissimus haberi posset, si parentibus suis in domo & familia ipsorum atque in ijs bonis, quæ propriè paterna sunt, præesse & imperare conaretur: sic etiam rex Christianus si pastoribus & spiritalibus parentibus suis in ijs spiritalibus bonis, F
1. Cor. 4. quę ad ministros Christi & dispẽsatores mysteriorum eius propriè spectant, præcipere & imperare conaretur, omnium hominum impijssimus, & ingratissimus meritò habendus esset. Deus autem non est auctor sed vltor impietatis, nec violator sed vindex iuris naturæ: numquam igitur fieri potuit, vt Deus regi summam potestatem in Ec-
Nota. clesiam eiusdem regis matrem, aut in ministros Christi, patres ipsius regis & eruditores, ad spiritalia Ecclesię bona in summo imperij gradu administranda concederet.

Septima ratio. Præterea cum rex sit aliquius Ecclesię membrum, non

statim

A statim fit eiusdem Ecclesiæ radix: (alioqui Ecclesia saltem
illius Prouinciæ, in qua is regnat, primùm incœpisset ab
illo quod secus est) verùm inseritur in eiusdem Ecclesiæ sti- Rom. 11.
pitem, velut ramus, vt comparticeps & socius radicis fiat.
Non ergo debet gloriari aduersus radicem, quia non ipse
radicem portat, sed radix illum. Quod cum sit argumentū
Apostoli ad omnes gentes commonefaciendas, ne glorie-
tur aduersus Iudæos, quamquam infideles; quia Patriar- Ephes. 2
chę, hoc est Iudæorum patres portant Christianas gentes;
multo magis valere deberad commonefaciendos reges,
vt ne aduersus ipsam Ecclesiam fidelem & Christianam,
quæ tamquam particularis quædam radix portat illos, glo-
B rientur, eamue sibi subijciendam in rerum Ecclesiastica-
rum administratione contendant. Si enim rex Angliæ
diceret se Ecclesiæ Anglicanæ caput, gloriaretur aduersus
illam velut sibi subiectam, cum tamen ramus non habeat
sibi subiectam radicem, sed potius ab illa in ijs, quæ ad ar-
boris naturam spectant, regatur & gubernetur. Nec tan-
tum ex primo regis in Ecclesiam ingressu animaduertitur
ipsum non posse Ecclesiæ caput & summum administrato
rem esse, verùm etiam ex reliqua vita & consuetudine.
Semper enim debet rex Christianus audire propheras & Octaua
pastores Ecclesiæ, vt sciat quomodo regnum suum iuxta ratio.
C Dei verbum administret. Qui enim Christi ministros Luc. 10.
non audit, nec ipsum Christum in eis loquentem audit.
Quorsum verò audiet, nisi vt obediat Euangelio & cre- Rom. 19.
dat ijs quæ audit? Qui autem in administrando regno suo
alium audire & sequi iure diuino cogitur, eius regnum à
spiritali Ecclesiæ pastore, magna ex parte in causis ciuili-
bus administratur, tantum abest, vt ipse regnum Ecclesiæ
in vllis causis diuinis administret. Quemadmodum enim
Paulus dicit, hęredem quanto tempore paruulus est, quā- Gal. 4.
quam sit Dominus omnium, tamen nihil differre à seruo,
quia sub tutoribus & actoribus agit vsq; ad præfinitum tem
pus à Patre: sic etiam Christianus rex, qui ministros Chri-
sti audire, & Dei verbo per eos nūtiato parere iubetur, ita

Nn sub

cete eis. Ipsi enim peruigilant quasi rationem pro ani- D
Heb. 13. mabus vestris reddituri. & iterum: Rogamus vos fratres,
1. Thess. 5. vt nouetitis, eos qui laborant inter vos, & pręsunt vobis in
Domino, & monent vos, pacem habete cum eis. Si rex
debet agnoscere & Ecclesiam totam pro matre, & pasto-
rem Ecclesiæ Christi velut patrem & pręposition suum in
Domino, certè vt spiritalem patrem, & præpositum agno-
scet illum. Quid est autem regem agnoscere Episcopum
vt patrem & pręposi tum spiritalem, nisi agnoscere quod
Episcopus in sacris & spiritalibus causis maior ipse rege
sit, & in illis causis tanto maior, quanto per ius naturæ
pater filio maior est? Imò cum plus sit in Christo regene-
Ioan. 3. rari ad ęternę vitę hęreditatem, quàm à patre terreno E
Rom. 5. ad æternam mortem generari: sicut Deus per spiritalem
eruditorem plus regi confert, quàm per carnalem con-
tulit; sic propter Deum plus obedientiæ rex in Dei causis
spiritali pastori debet, quàm in sæculi rebus carnali paren-
ti debere potuit. Et certè per naturam filius numquam
potest compensare beneficium, quod siue à spiritali, seu à
carnali patre accepit. Atque ideo vt in ęternum filius pa
Exod. 20 trem honorare, atque in ijs quæ naturæ sunt semper debet
obedire: nec alius quàm impijssimus & ingratissimus babe
ri posset, si parentibus suis in domo & familia ipsorum,
atque in ijs bonis, quæ propriè paterna sunt, præesse & F
imperare conaretur: sic etiam rex Christianus si pastori-
bus & spiritalibus parẽtibus suis in ijs spiritalibus bonis,
1. Cor. 4. quę ad ministros Christi & dispẽsatores mysteriorum eius
propriè spectant, præcipere & imperare conaretur, om-
nium hominum impijssimus, & ingratissimus meritò ha-
bendus esset. Deus autem non est auctor sed vltor impie-
tatis, nec violator sed vindex iuris naturæ: numquam igi-
Nota. tur fieri potuit, vt Deus regi summam potestatem in Ec-
clesiam eiusdem regis matrem, aut in ministros Christi, pa
tres ipsius regis & eruditores, ad spiritalia Ecclesię bona in
summo imperij gradu administranda concederet.
Septima Prætereà cum rex sit alicuius Ecclesię membrum, non
ratio. statim

A ftatim fit eiusdem Ecclesiæ radix: (alioqui Ecclesia saltem
illius Prouinciæ, in qua is regnat, primùm incœpisset ab
illo quod secus est) verùm inseritur in eiusdem Ecclesiæ sti *Rom. 11.*
pitem, velut ramus, vt comparticeps & socius radicis fiat,
Non ergo debet gloriari aduersus radicem, quia non ipse
radicem portat, sed radix illum. Quod cum sit argumentū
Apostoli ad omnes gentes commonefaciendas, ne gloriē
tur aduersus Iudæos, quamquam infideles; quia Patriar- *Ephes. 2*
chæ, hoc est Iudæorum patres portant Christianas gentes;
multo magis valere debet ad commonefaciendos reges,
vt ne aduersus ipsam Ecclesiam fidelem & Christianam,
quæ tamquam particularis quædam radix portat illos, glo-
B rientur, eamue sibi subijciendam in rerum Ecclesiastica-
rum administratione contendant. Si enim rex Angliæ
diceret se Ecclesiæ Anglicanæ caput, gloriaretur aduersus
illam velut sibi subiectam, cum tamen ramus non habeat
sibi subiectam radicem, sed potius ab illa in ijs, quæ ad al-
terius naturam spectant, regatur & gubernetur. Nec tan-
tum ex primo regis in Ecclesiam ingressu animaduertitur
ipsum non posse Ecclesiæ caput & summum administrato
rem esse, verùm etiam ex reliqua vita & consuetudine.
Semper enim debet rex Christianus audire propheras & *Octaua*
pastores Ecclesiæ, vt sciat quomodo regnum suum iuxta *ratio.*
Dei verbum administret. Qui enim Christi ministros *Luc. 10.*
C non audit, nec ipsum Christum in eis loquentem audit.
Quorsum verò audiet, nisi vt obediat Euangelio & cre- *Rom. 19.*
datis quæ audit? Qui autem in administrando regno suo
alium audire & sequi iure diuino cogitur, eius regnum à
spiritali Ecclesiæ pastore, magna ex parte in causis ciuili-
bus administratur; tantum abest, vt ipse regnum Ecclesiæ
in vllis causis diuinis administret. Quemadmodum enim
Paulus dicit, heredem quanto tempore paruulus est, quā- *Gal 4.*
quam sit Dominus omnium, tamen nihil differre à seruo,
quia sub tutoribus & actoribus agit vsq; ad præfinitum tem
pus à Patre: sic etiam Christianus rex, qui ministros Chri-
sti audire, & Dei verbo per eos nūtiato parere iubetur, ita
Nn sub

ſub præconibus iuſtitię tamquam ſub curatoribus quibuſ- D
dam agere debet, vt cum ſit Dominus omnium in gubernatione ciuili, tamē in ijs quæ Dei ſunt, nihil à ſeruo differat,
2. Pet. 1 ſed omnia ſecundum normam verbi diuini & interpretationem Prophetarum, & paſtorum Eccleſiæ adminiſtrare neceſſe habeat. Et quomodo caput, aut ſummus moderator Eccleſiæ dicitur qui neceſſe habet alijs in moderanda
1. Reg 13 & 15. etiam Republica obedire? Vtrum enim non abiecit Deus Saulem ne regnaret, eo quòd non audiſſet vocem Samuelis, nec obediſſet verbo Domini, quod ille nuntiabat? Labia enim ſacerdotis cuſtodient ſcientiam, & legem requirent ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum eſt. Malach. 2.
Quis ergo verius adminiſtrat Eccleſiam in rebus diuinis, E
vtrum is qui tamquam Dei Nuntius audiri iubetur, qui eſt ſacerdotis locus, an is qui neceſſariò alium legem Dei docentem audit, quod regi facere neceſſe eſt? Certè cum Moyſes ſummum atque æternum Eccleſiæ adminiſtratorem indicaret, hoc ſigno primatum eius deſcripſit, Prophe
Deut. 18 tam ſuſcitabo eis de medio fratrum tuorum ſimilem tui, & ponam verba mea in ore eius, loquetur q; ad eos omnia quæ præcepero illi. Qui autem verba eius quæ loquetur, in nomine meo audire noluerit, ego vltor exiſtam. Deus
Matt. 17 etiam ipſe in Euangelio dixiſſe narratur de Chriſto, Hunc
audite. quem ergo in exponenda lege ac voluntate Dei tenentur audire, is potiſſimùm adminiſtrat Eccleſiam, quę F
verbo Dei paſcitur & adminiſtratur. ſed in vetere teſtamēto lex Dei erat requirenda ex ore ſacerdotis, quia is fuit
Mat. 28. Angelus Domini, & in nouo Apoſtoli & eorum ſucceſ
Ephes 4 ſores audiendi ſunt, quia illi iubentur docere, ac baptizare omnes gentes, tamquam Prophetæ, Euangeliſtę, Paſtores & Doctores quibuſcum Chriſtus eſt omnibus diebus vſque ad conſummationem ſæculi. Certiſſimum igitur eſt præcipuam Eccleſię adminiſtrationem penès Eccleſię paſtores, & non penès Chriſtianos reges exiſtere.

Narratio. Tu ipſe fateris, Aclere, ſummum Iudicem eſſe illum ad quem vltimo loco appellatur. ſed in cauſis Eccleſiaſticis

vltimo

A vltimo loco iturad sacerdotes, dicente ipso Deo, Sacerdotes accedent ad me, vt ministrēt mihi: & cum fuerit controuersia, stabunt in iudicijs meis & iudicabunt. Qui autem superbierit nolens obedire sacerdotis iudicio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, decreto iudicis morietur homo ille, & auferes malum de Israel. In nouo etiam testamento, qui Ecclesiam non audierit, iubetur nobis esse tamquam Ethnicus & publicanus. Et per Ecclesiam eo loco intelligitur iudex Ecclesiasticus in persona Christi ligans aut soluens quod ligandum aut soluendum est. Is enim qui dixit ad Euangelistas & Pastores Ecclesię, Qui vos audit, me audit. Qui vos spernit, me spernit, dixit etiā. *Ezec.44* *Deut.17* *Matt. 18* *Luc.10.* *Matt. 18*

B Qui Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus. Idem ergo est audire Ecclesiam, quod Pastores Ecclesiæ audire. Imo in eodem ipso loco, vbi Dominus eum tamquam Ethnicum haberi iussit, qui Ecclesiam non audiret, ad Apostolos dixit, Amen dico vobis quęcumque ligaueritis aut solueritis super terram, erunt ligata aut soluta & in cælis: tamquam si diceret, Cum Ecclesiam dixi audiendam, nihil aliud dixi, quàm vos esse audiendos.

Quid quòd promissio tam in vetere quàm in nouo testamento non regibus aut eorum semini, sed leuitis, & sacerdotibus facta est, vt illis adhęrerēt quicumq; salui esse vellent. Caue, inquit Moyses, ne derelinquas Leuitam in *Decima ratio.* *Deut.12*

C omni tempore quo versaris in terra. Populus igitur Dei ad sacerdotalem tribum alligatur, quæ numquam defectura apud Ieremiam denuntiatur. Quin & Malachias dicit, Lex veritatis fuit in ore leui, & iniquitas non est inuenta in labijs eius. adeo vt ipse Christus cum in mundum venisset, non dubitauerit dicere, Super cathedram Moysi sederunt Scribę & Pharisęi. omnia ergo quæcumque dixerint vobis, seruate & facite. Quid simile vmquam de regibus dictum est? Illi enim & longè post leuitas constitutos creari cœperunt, & à captiuitate Babylonica vsque ad aliquot sęcula nulli omnino fuerunt, vt omittam quod pleriq; eorum à Domino recesserant & apostatę facti sunt, vt Iero- *Ier. 33.* *Malach. 2.* *Mat.23.*

3.Reg 12 boam, & posteri eius omnes Samariæ Reges. itaq; si Deus D
Ecclesiam suam regibus administrandam dedisset, ouem
lupo commisisset. in nouo etiam testamento ad Apostolos
Matt.28 & ad eos qui post illos docerent, ac baptizarent omnes
Matt.18 gentes, promissio facta est, Christum omnibus diebus cũ
illis futurum vsque ad consummationẽ sæculi, & omnia in
cælo soluenda & liganda, quæ illi soluissent aut ligas-
Matt 16 sent, & nominatim promisit Dominus Petro, quod super
Luc 22. hanc petram ędificaret Ecclesiam suam, & portæ inferi
non prȩualerent aduersus illam. Pro illius enim fide Chri
stus rogauit, eamq; tam stabilem effecit, vt illum iuberet
etiam fratres suos confirmare. Quòd si promissionem
veracis Dei summo studio nos amplecti oportet, vt im- E
Abacuc. pleatur in nobis, quod Abacuc prędixit, Iustus in fide sua
viuet; profectò adhærere nos oportet pastoribus & Docto
ribus Ecclesiæ, ac præcipuè ipsi Petrę, quam Christus plã-
tauit ac stabilem nostra causa effecit, vt semper esset vnde
confirmaremur in fide vera. Nam si Christianos Impera-
tores & Reges animo & oratione percurrere volumus, vi
debimus quàm arundineus baculus illi nobis fuissent. Si
Constantinus Magnus fuit fidelis, tamen præ ignorantia
rerum Ecclesiasticarum partim iudicauit, controuersiam,
Vide Eusebium in vita Constantini. quæ inter catholicos & Arianos de Christi diuinitate e-
rat excitata, rem non maximi ponderis extitisse, vt ex epi-
stola eius ad Alexandrum & Arium apparet; partim prę F
nimia credulitate fidem personis non grauissimis adhibẽs
& Athanasium afflixit, & Ario tamquam Catholico, dece-
ptus fauit. Iam verò filius eius Constantius fuit apertè
Arianus, & tamen nobis hunc obtrudis, Aclere, pro sum-
mo Ecclesiæ administratore? Nisi Christus Ecclesiæ suæ
melius quàm tu, consuluisset, vtiq; vnà cum summo ca-
pite suo iamdudum tota in infernum præcipitata esset.
Iulianum omitto, qui Constantio successit: nam nec
tu illi administrationem Ecclesiæ opinor dedisses. Por-
rò qui eum sequebantur Iouinianus & Valentinianus
senior, si Catholici fuerunt; nonne Valentiniani frater
Valens

A Valens hæreticus erat? Si Gratianus & Theodosius Ecclesiam Dei propugnarunt, nonne Iustina Valentiniani iunioris mater eandem afflixit? Si Theodosius iunior & Martianus fidẽ magno studio prouexerunt, eandem Zeno per simulatũ illud vnionis & pacificationis edictũ labefactare, Anastasius verò Euthychianis fauens apertè, prorsus euertere conatus est. Si Iustinus & Tiberius Secundus Catholici, Iustinianus Eutychianę hęresis suspectus, Heraclius autem apertus Monothelita habitus est. Cõstantinus Heraclij filius pietatis cultor, Constans eiusdem nepos veritatis persecutor fuit, Constantinus Pogonatus Heraclij pronepos, sextam catholicam synodum propugnauit, Iu-
B stinianus Heraclij abnepos eandem (pseudosynodo indicta) oppugnauit, cuius impietatem Philippicus Bardanos, Leo Iconomachus & Constantinus Copronymus imitati sunt. Contra verò ab eadem hæresi Artemius, Theodosius Atramytenus, & Irene abhorruerunt. Quid ergo est Aclere? nonne si regibus Christianis rerum Ecclesiasticarum principatus creditus fuisset, actum penitus esset de Ecclesia? Nam si Ecclesiasticam historiam euoluas, inuenies his omnibus monstris tum cæteros Episcopos, tum præcipuè Romanum se oposuisse, atque ea ratione fidem in Ecclesia conseruatam esse. *Ex euentu.* *3. Reg. 1. & 12.*

Sine controuersia, si Deus vnquam ea mente fuisset, vt *Vndecima ratio*
C vellet reges rerum Ecclesiasticarum summam habere potestatem, fecisset (id quod ipsi factu facillimum erat) vt reges primi omnium in Christum crederent, primi aliorum ad Christum conuersionem expeterent, primi Euangeliũ alijs annuntiarent, primi eos qui crederent in Christum baptizarent, primi tam in Iudaico, quàm in gentium populis Ecclesiam plantarent, nec eorum fides vnquam deficeret; quin & fratres confirmare iuberentur, vt isto modo & primitię humani generis in credendo fierent, & matres credentium in concipiendo sanctum desiderium conuersionis aliorum, & patres in seminãdo eis verbum Dei, & fundamenta Ecclesiæ in ędificando fideles populos su-

pra

pra fidem suam, & radices in portando nouos populorum D
surculos quotidie inserendos, & summi pastores in pascē-
do, & distribuendo vnicuique mensuram suam. Ista enim
ratione cessarent argumēta omnia, quę nunc in scripturis
sacris aduersantur huic ficto regum principatui. Nunc au-
Duodecima ratio. tem cum Ecclesia Christi aliquot sęculis constituta fuerit,
antequam ulli reges fierent Christiani, vel summa illa im-
perandi Ecclesiæ potestas, quam nunc regibus Aclere ven-
dicas, nullibi omnino, vel certè penès Episcopos & pasto
res Ecclesiæ Dei fuit. Nam imperatores, qui eo tempore
summam rerum in sæculo moderabantur, adeo non admi
nistrabant Ecclesiam, vt eam potius persequerentur & va
starent. Summum igitur illud Ecclesiasticum Imperium E
si nullibi omnino extitit, vt tunc inane & superuacaneum
fuit, sic etiam inane adhuc est. Ecclesia enim Christi tri-
bus illis prioribus sæculis nulla re necessaria caruit, cum
Ephes. 1. esset plenitudo Christi omnia in omnibus adimplentis, vt
Apostolus ait. Si illud summū imperiū, quod Christiani
reges in Ecclesiā sibi nūc arrogāt, superuacaneū nec olim
Ephes. 4. fuit, nec adhuc est; vtiq; cū in regibus paganis, qui tunc im-
perabāt, esse nō potuerit, in Apostolis primū, ac deinde in
Episcopis, & alijs pastoribus fuerit necesse est. Quæ igitur
præfectura semel fuit Apostolorū & Pontificū, qui succes
Matt. 18 serūt Apostolis; quo iure vel Episcopis adēpta, vel ad reges
Christianos est trāslata? Nā si Christiani Reges nunq̄ facti F
sunt Episcopi, nō video quo pacto quicquā Episcopalis au
ctoritatis ad reges Christianos transire potuerit; quan-
Decimatertia ratio. to securius Prophetarum oraculis, quàm tuis ineptijs fi-
dem, Aclere, habebimus? Illi autem nihil minus quàm
quod tu doces, docuerunt. Nam Esaias prędixit, reges in
Esa. 49. & 60. splendore Christi ambulantes (hoc est Christianos) Dei
ciuitatem (vtique Christi Ecclesiam) adoraturos vultu in
terram demisso, & adoraturos vestigia pedum illius; adeo
vt regnum, quod Ecclesię non seruiret, periturum esset:
nonne qui iure adoratur ab altero, maior est illo qui ado
rat illum? Quare cum Ecclesia Christi quibusuis Regibus
tanto

A tanto maior sit, vt illi eam adorare debeant; quomodo fie-
ri potest, vt rex ad summa Ecclesiæ gubernacula sedeat?
Ius enim gentium est hoc, vt omnes populi adorent sum-
mos Præfectos suos. Itaque si rex Christianus Ecclesiam
in summo gradu administraret, Ecclesia ipsum adoratura *Esa. 60.*
esset, quam nunc ipse à Christo illuminatus dicitur adora-
turus. Illi ergo reges, qui summunt sibi vt Ecclesiam pro-
ximè secundum Deum ipsum administrent, non ambu-
lant in Christi lumine, sed à Diabolo principe tenebrarū
excæcantur. Quid Prophetas perscrutor?

Ipsum naturæ lumen in te requiro, Aclere: nam quem- *Decimaquarta*
admodum in societate humana per æterna quędam hono- *ratio.*
B ris & administrationis signa facilè intelligitur quis in ea *Rom. 13.*
primum dignitatis locum teneat, is videlicet qui gladium,
secum, faces, aut sceptrum portat, qui purpura indutus,
quem satellites cingunt, populi adorant, principes dedu-
cunt, qui reis dat veniam, afflictis ius vltimum reddit, de-
nique cui omnes deferunt & obediunt; eodem modo in *Matt. 10*
Dei ciuitate non difficulter cognosci potest, quis Deo &
Christo, in causis Dei maximè appropinquet, quis pri- *Matt. 16*
mus Apostolorum, aut Episcoporum sit, quis claues regni
cælorum portet, quis cathedram Petri teneat, quis vltimo *Marc. 13*
loco liget aut soluat, quis in summa Ecclesiæ specula tam-
quam ianitor vigilet, quis Episcopos ad Euangelizandum
C in orbem vniuersum mittat, quis eisdem ad synodos con- *Ioan. 21.*
uocatis velut pastor præsit, ad quem maxima quęque ne- *Luc. 22.*
gotia Ecclesiæ, & appellationes vltimæ in causis fidei (eo
quòd fides eius non deficiat) meritò deferantur, aduersus
quem portæ inferi numquam præualuerint: quis denique *Matt. 16*
totum corpus Ecclesię per totum orbem diffusum & pro- *Ioan. 10.*
pagatum in vnum velut ouile per communicatorias litte-
ras suas colligat, & adunet, segregans orthodoxos ab hę- *Ephes. 4.*
reticis, catholicos à schismaticis, lupos ab ouibus, &
agnis, vt sit vna fides, vnum baptisma & pastor vnus Ec-
clesiam Christi sustentans, confirmans & pascens vsque *Ioan. 10.*
ad consummationem sæculi. Hęc Apostolatus Ecclesia- *& 21.*
stici

stici Euangelica signa si penès Christianos reges omni D
ætate fuerunt, & adhuc sunt, dicas licet, Aclere, illos Ec-
clesiæ summa gubernacula tenuisse. Sin tu ipse fatearis
illos nec minimum quidem ex omnibus Christi sacramen
tis posse ritè atque ordine administrare, eo quòd ad tantā
dignitatem assumpti & consecrati non sint; non minus
inepta est, & à communi sensu abhorrens tua opinio, qua
dicit, administrationē Ecclesiæ regibus Christianis à Deo
tributam esse, quàm si quis diceret Angliæ regnum in ci-
uilibus causis non à rege, qui pro tempore præfuit guber-
natum esse, aut saltem gubernari debuisse, verùm ab opi-
fice aut Agricola nescio quo. Quis enim putet eum sanę
Heb.9. mentis esse, qui cum fateatur (quod ad testamentum vetus E
attinet) solum Pontificem in sancta Sanctorum intrasse,
Leuit.4. Regem verò foris mansisse, itemque digniorem hostiam
pro sacerdote, quàm pro Principe populi oblatam, pro
sacerdote vitulum, pro Principe Hircum de capris: tamen
contendat regem in sacris rebus & causis diuinis Pontifi-
ce maiorem & superiorem extitisse? Quis etiam vllo iu-
dicio aut ratione præditum este illum arbitretur, qui &
concedat reges Christianos non posse aut Euangeliū præ-
dicare, aut Eucharistiam conficere, aut peccata remittere,
aut quicquam Ecclesiasticum facere tamen dicat, scribat,
argumētetur Christianos reges ipsis episcopis in Ecclesia
administranda præesse debere? Quid ergo? an hoc ap- F
pellas Ecclesiam administrare, nihil eorum quibus Eccle
się in Christi nomine ministratur, administrare posse? Mi-
nister & administrator vtrum à ministerio & administra-
tione vocem suam appellationemq; sortita non sunt? Sic
1.Cor.4. nos existimet homo, inquit Paulus, vt ministros Christi,
& dispensatores mysteriorum eius. Qui ergo est admini
strator Ecclesię, id vtique est, quia Christi minister est; &
qui administer seu administrator Christi est, mysteria Chri
sti dispensat, nempe Dei verbum, Eucharistiam & remis-
sionem peccatorum. Sed nihil horum dispensat rex Chri-
stianus, idque tu ipse fateris, Non est igitur Ecclesię vllus

A omnino ne dum summus, & pręcipuus administrator. Dicam planius: Tu concedis reges Christianos non posse Christi sacramenta plebi Christianæ administrare: Cete-rum Ecclesia ipsa maximum est & intimum Christi sacramentum; non possunt igitur Christiani reges ipsam Ecclesiam Christi administrare. Omnia enim Christi sacramenta eò tendunt, vt incarnationis, mortis & resurrectionis Christi beneficia, ipsi Ecclesiæ Dei cum significent, tū impertiant. Nam Christus seipsum tradidit pro Ecclesia, vt illam sanctificaret, mundans eam lauacro aquę in verbo, vt exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam non habentem maculam aut rugam. Vnde Apostolus viri & mu-

Decimaquinta ratio.

Ephes. 5.

B lieris coniunctionem magnum sacramentum esse dicit in Christo & in Ecclesia. Cum igitur sanctificatio Ecclesiæ sit omnium sacramentorum finis, resque ipsa, quam Deus in omnium sacramentorum collatione potissimùm sibi proponit; nescio cuius impudentiæ est, vt dicas reges Christianos, qui nec minimum ex omnibus sacramentis populo dispensare possunt, tamen posse maximum illud augustissimum & sacratissimum Dei sacramentum (quod est ipsa Ecclesia) in summo imperij gradu administrare: quod perinde est ac si dicas, eum qui non potest in sancta, imò nec in atrium exterius ingredi, posse tamen in sancta sanctorum intrare: aut eum qui ab vltimis finibus ædium spōsi arcetur, posse in ipsum thalamum sponsæ penetrare. Ec-

C clesia enim Christi verè sanctum illud sanctorum est, ad cuius summam administrationem, non Laici, non Leuitæ, non Sacerdotes, filij Aaronis, sed solus Pontifex summus, quem Deus tamquam ipsum Aarō vocauit, semel in anno ingreditur, non sine sanguine, quem pro sua & populi ignorantia offert. Qui habet sponsam sponsus est; amicus autem sponsi audit vocem eius, & gaudet. sponsus est Christus, sponsa Ecclesia, in dote Ecclesiæ sunt sacramenta Christi. Qui ergo non admittuntur, vt vel externam Ecclesiæ dotē administrent, eos tu Aclete ad sponsam ipsam in summo imperij gradu regendam ingeris & præcipitas?

Heb. 5. et 9.

Ioan. 3.

Optatus li. 1 cōt. Parmen.

Vide ne amicus sponsi non sis. D

Decimasexta ratio. Certè cum opera Dei sint perfecta, nec fieri vnquam possit, vt prohibeat summo capiti ea facere, quę ad summi capitis officium insigniter spectant; cęlum & terra potius transierit, quam vt verum esse queat Ecclesię administrationem regibus à Deo tributā esse. *Heb. 1. et 3.* Numquid enim Christus verissimè ac supra homines omnes, & Angelos caput Ecclesiæ, ac summus eiusdem administrator non fuit? An ergo aliud quam summi capitis officium pręstitit, aut præstare potuit? Christus verò an sacramentum Eucharistiæ *Luc. 22.* non & suo ore confecit, & suis manibus distribuit, & ab Apostolis idem fieri iussit? Administratio igitur Eucharistię non potest à summi capitis officio aliena esse. Verùm E tu, Aclere, dicis reges Christianos Ecclesię Christi summa capita esse, & tamen fateris non esse concessam illis potestatem conficiendi & administrãdi Eucharistiam; imò ex- *2. Paralip. 26.* pressè legitur in scripturis prohibitum regibus fidè Christi colentibus, ne adolerent incensum, adeò vt Deus Oziā id aggredi ausum, lepra percuteret. Somnium igitur, imò *Decimaseptima ratio.* Idolum & hæresis blasphema est, cum dicis, Reges tuos accepisse à Deo potestatem administrandi Ecclesiam in sacris & Ecclesiasticis causis. Nonne maior est, qui alium ligatum iure suo soluit, & dimittit, quàm is qui ligatus erat. F

In ciuilibus causis rex quem vult in custodiam inijcit, & quem vult liberum dimittit. At cum in Deum peccauerit, nō solùm alieno iudicio (vt & summus Pontifex) sol- *Matt. 18 Ioan. 20.* uitur aut ligatur, sed etiam aliena potestate soluitur & ligatur, quod summo Pontifice non accidit.

Potestas enim illius qui summum Pōtificem soluit, ab *Matt. 3.* ipso Pontifice accepta est, sicuti potestas, qua Ioannes Christum baptizauit, ab ipso Christo collata fuit. Ceterum nec tu das regi tuo potestatem ligandi & soluendi.

Cum igitur alterius potestate absoluatur, vt peccata sua illi remittantur: cumque remissio peccatorum pręcipuus quidam

A quidam fructus passionis Christi sit, & insignem Ecclesiæ administrationem comprehendat; non potest fieri (quod tamen tu affirmas) vt rex tam in sacris causis Ecclesiam administret, quàm in ciuilibus Rempublicam. In ciuilibus enim causis omnia potest ligare & soluere absque vlla restrictione aut interdictione superioris alicuius potestatis. Quod si peccata regis, aut reginæ talia sint, vt ea nullo modo emendare velint; nonne per ministros Christi ex Ecclesia ita eijciendi sunt, vt nullum in ea locum omnino, ne dum primum & summum occupent? Cum enim Christus omnium vniuersalis medicus, non modò aliorum hominum, sed etiam regum morbis medicinam exhibeat, *Decima-octaua ratio.* *Matt. 9.*

B illius vero medicina in fraterna correctione cōsistat, cuius vltimus gradus est, vt qui Ecclesiam non audit, fiat nobis tamquam Ethnicus, & Publicanus; profectò si reges Christiani Ecclesiam non audiunt, excommunicandi sunt, & satanæ tradendi, vt si vllo vnquam modo, saltem isto resipiscant. Aut soli reges extra disciplinam sunt, cuius participes facti sunt omnes, ergo adulteri sunt, & non filij. Sin & illi possunt ex Ecclesia eijci, quomodo summum in Ecclesia obtinent imperium? Verum Ambrosius Theodosium Imperatorem, & Innocennus Arcadium communione sacrorum non interdixit? Quod idem de infinitis alijs regibus Christianis doceri posset. Sicut autem Sara *Matt.18* *Heb.12.* *Gal.4.*

C maior fuit ancilla & filio eius, quem ex domo sua eiecit; sic maior est Ecclesia & minister Ecclesiæ illis regibus Christianis, quos excommunicat. Tamen ne reges Christiani rerum in diuinis gerendarum summam moderationem tenent? Alia multa sunt, Aclere, quibus hęc tua hæresis accommodatissimè refelli posset, quæ suis postea locis proferentur. Nunc audiamus qualem tu primatum tuis regibus tribuas.

Quàm inertem, mutum, cæcum, impotentem, arrogantem, cruentem, ineptum, denique blasphemum primatum regibus suis Christianis à Deo in Christi Ecclesiam tributum Acle- rus mentiatur. Cap. III. D

Li.2.c.3.

Ostri Principes, inquit Aclerus, non tractant sacra, non verbum diuinum pro concionibus populo nuntiant, non sacramenta & ritus Ecclesiasticos populo ministrant, Pontificatus aut sacerdotia non gerunt, Ecclesiastica iudicia non exercent, censuras in delinquentes non proferunt: sed hęc ipsa à Pontificibus & sacerdotibus, cum opus est, auctoritate regia fieri iubent. hæc ille. E

Si principes tui cum seipsos capita & administratores Ecclesiæ vocent, nihil horum, quæ ad Ecclesiam administrandam pręcipuè spectant, faciunt aut ministrant; non temerè dico eos inertem & desidem quendam primatum obtinere. onera enim grauia (instar Pharisæorum) in cleri humeros imponunt, digito autem suo nolunt ea mouere. Dicunt enim, & non faciunt. Deinde cum verbum diuinum pro concionibus populo non annuntient, dico eos mutum quemdam primatum administrare; & vsque adeo mutum, vt regina tua non modò concionari, sed etiã loqui in Ecclesia prohibeatur. Est ergo canis muta, non valens latrare. Canis quidem, quia hoc sumit sibi vt Ecclesiam administret, vt ouile Domini custodiat, vt fures & latrones arceat; muta verò quoniam non latrat, non prędicat Euangelium, non loquitur: addo etiam, non valens latrare: quoniam & si maximè loqui & latrare vellet, tamen non solùm nescit quomodo latret, sed etiam iure diuino latrare prohibetur. Numquam igitur à mundo condito verius impleta fuit prophetia Esaię de canibus mutis, quàm in hoc genere primatus quod tu, Aclere, posuisti. F

Iners primatus. *Matt. 23* *Mutus primatus* *1. Cor. 14* *1. Tim. 2* *Esa. 56.* *1. Cor. 14*

Dico eundem reginæ tuæ primatum etiam cæcum esse:

A quia vt verbum Dei populo non annuntiat, & iudicia Ec- *Cæcus*
clesiastica non exercet, sic neque cathedram seu clauem *prima-*
scientiç ex dono Dei obtinet, quo saltem sciat vel officij *tus.*
sui existat, vt sciat quid populo annuntiari debeat. Alijs
enim rebus ex officio suo vacare cogitur, videlicet vt po-
pulũ in ciuilibus causis iudicet, & bella eius gerat, aliaq́;
opera, quæ ad regis officium pertinent, administret. Sa- *1.Reg.8.*
cerdotum verò est & Pastorum sciẽtiam diuinæ legis tam *2.Para-*
sibi habere, quàm alijs tradere, dicẽte Domino apud Pro- *lip.19.*
phetam Ezechielem, Sacerdotes populum meum doce- *Ezec.44*
bunt, quid sit inter sanctum & pollutum. & apud Oseam, *Osea.4.*
Quia tu scientiam repulisti, repellam te ne sacerdotio fun-
B garis mihi. Denique apud Malachiam, Labia sacerdotis *Malac.2*
custodient scientiam, & legem requirent ex ore eius, quia
Angelus Domini exercituum est. Rex autem postquam
sederit in solio regni sui, iubetur describere sibi Deutero- *Deut.17*
nomium legis Dei, accepto exemplari à sacerdotibus le-
uiticæ tribus. Sicut autem qui gladium à rege accipit, eo
ipso fatetur se in potestate gladij minorem illo esse, à quo
illum accipit; sic & rex cum exemplar non ipse det sacer-
dotibus leuiticæ tribus, verùm ab illis accipiat, eo ipso fa-
tetur se in ijs quæ legis Dei sunt, minorem ijsdem sacerdo-
tibus esse. Vnde vsus acceptę legis non est, vt deinceps *Deut.17*
rex vel doceat vel iudicet de controuersijs legis Domini,
C sed (vt ibidem adiungitur) vt discat timere Dominum Deũ
suum, & custodire verba & cæremonias eius, quę in lege
pręcepta sunt. Regis est discere, non docere: custodire prę-
cepta, non custodire scientiam præcipiendi, quæ sacerdo-
tum propria erat. Vnde summus Pontifex habebat ex præ-
scripto Dei, Vrim & Thummira, idest doctrinam & verita- *Exod.28*
tem, seu lumen & plenitudinem in rationali iudicij posi-
tam, vt quando ingrediebatur coram Domino, gestaret iu-
dicium filiorum Israel in pectore suo, in conspectu Domi-
ni semper. Cum ergo dicas, Aclere, Principes tuos au-
ctoritate regia iubere, vt sacramenta populo ministrentur,
& verbum Dei annuntietur; qui tamen clauem scientiæ si- *Luc 11.*
bi

bi diuinitus commissam non habeant, necesse est hunc pri D
matum valde cæcum existere: Vnde cum cæcus cæcum ducat, ambo in foueam cadunt. Præcipit enim rex id fieri, quod an rectè fiat, prorsus ignorat. Quòd si eum à Pastoribus & Doctoribus Ecclesię quid pręcipere debeat erudiendum esse dices, multò sanè præclarius diceres, Nõ regi sed ijsdem pastoribus & doctoribus summam præci-
Exod. 4. piendi potestatem commissam esse. Deus enim qui fecit
Matt. 10 os hominis, qui fabricatus est mutum & surdum, videntẽ & cæcum, nemini dat mutam & cæcam potestatem, sed est in ore illius quem mittit, docetq; eum quid loquatur. Itaque si Deus reges ad Ecclesiam administrandam misisset, reges ipsos curasset omnia scientia Ecclesiastica in- E
struendos, qua nunc vsqueeò priuati sunt, vt vix vllum genus hominum longius a scripturarum aut canonum sacro
2. Tim. 2 rum peritia, quàm reges abesse videantur. Neque mirum: nam plerique canones in hoc sunt conditi, vt eos qui Deo militant, à curijs regum & sęcularibus Aulicorum negotijs ad magis spiritalem viuendi modum reuocent & reducant.

Impotẽs primatus. Quid verò quod hic tuus primatus, Aclere, non solùm nihil agit, nihil dicit, nihil nouit, sed etiam nihil eorũ omnino, quibus præficitur, administrare potest.

Tu dicis, Principes tuos non tractare sacra, non Euangelizare, non ministrare sacramenta, non exercere iudicia F
Ecclesiastica: sed tamen ita hoc totum exprimis, tam quam non audens rem ipsam apertè eloqui. Pudet enim te fateri, quòd capita Ecclesiæ tuæ non possunt tractare sacra, non possunt concionari, non possunt sacramenta ministrare, aut censuras in delinquentes proferre: Sed cum re vera nihil horum possint facere, propterea quòd nec ad hu
Act. 6. iusmodi ministerium segregati, nec manus illis ad has res
& 13. tractandas impositæ sunt, Vides quanta ratione talem pri-
1. Tim 4 matum dicam impotentem, egenum, imbecillem. Qualis
2. Tim 1 enim suprema potestas illa est, quæ infirmior, & abiectior
Rom 13. existit, quàm vt nõ dico fungatur, sed pręterea possit fungi,

aut

A aut Diaconi, aut Exorcistæ, aut Lectoris munere? Quo- *Ier. 23.*
modo enim quidquam horum faciet, nisi mittatur? nam *Ioan. 10.*
quotquot antequam mittantur, currunt, fures sunt & la-
trones. Porrò cum Principes tui tam parum aut potius ni
hil in Dei causis facere possint, & tamen auctoritate regia
hæc omnia fieri iubeant, nonne huiusmodi primatum re-
ctè vocauerim arrogantem? Quid enim potest fingi arro- *Arrogās*
gantius, quàm vbi iure ipso nihil possis ipse facere, ibi alijs *primatus*
omnia præcipere? Principes tui non possunt tractare sa-
cra, non verbum, non sacramenta, non quidquam Eccle-
siasticum dispensare: sed possunt inquis auctoritate regia
ijs qui Ecclesiastica potestate præditi sunt, imperare, vt hęc
B omnia faciant. Ne tu imperiosum nobis primatum par-
turiuisti. Pauperem superbum, inquit Ecclesiasticus, odit *Eccl. 25.*
anima mea. Quid eo in causis Ecclesiasticis pauperius, qui
nihil omnino sacri gerere aut tractare potest? quid eodē su
perbius, qui tamquam in omnia sacra potestatem accepis-
set, omnia illis imperat, quibus non ipse, verùm Deus po
testatem sacrorum credidit? Addidi hunc tuum primatum *Cruētus*
etiam cruentum esse, quod ita se habere, tua ipsius verba *primatus*
conuincent Aclere.

Si quid, inquit Aclerus, Pontifices, aut Sacerdotes in
suis muneribus perperam committant, nec ordinarijs iu-
C dicijs pareant, reges iure suo regio castigant eos, monent,
atque increpant. hęc ille.

Regem Pontifices & Sacerdotes ordinarijs Episcoporū
iudicijs nō auscultantes, iure suo regio castigare, nihil est
aliud quàm gladio in eos vindicare. Nam alias pœnas
pręter mutilationes membrorum, & mortis illationem,
ordinaria Episcoporum iudicia infligunt, sicut Paulus
fornicatorem Corinthium Satanę tradidit in vexatio- *1. Cor. 5.*
nem corporis, vt spiritus saluus fieret in die Domini:
sed vbi desinet castigatio Ecclesiastica, ibi vult Aclerus, re
gium primatum inchoare. Vult igitur vt rex Episcopos *Sanguino*
ordinarijs iudicijs non subiectos, gladio feriat. Tandem *lētus prī*
Aclerus aliquid in medium protulit, quod rex nō tantùm *matus.*

præcipere,

præcipere, verùm & suis manibus exequi posse videatur: D
nẽpe vt tortoris aut carnificis officio in sacerdotibus Dei
occidendis fungatur, ne sine causa gladium portet. Non di-
Rom. 13. co, Aclere, aut regem necessariò debere, aut te omnino id
cogitasse, vt deberet, suis manibus Episcopos & Dei sacer-
1. Reg. 22 dotes instar Doeg Idumæi occidere. Sed animaduertere,
quòd cetera quę nominasti sub executionem iuris regij te
ipso auctore non caduot, hoc verò solùm cadit. Sacra non
tractant reges, veru dicis, verbum Dei non annuntiant,
nec quidquam Ecclesiasticorũ munerum ipsi per se obeũt,
vt tu fateris. Episcopos verò suis manibus interficere, et-
Exod. 12 si non debeant (quia filij parentes suos honorare, non è
medio tollere iubentur) tamen si volunt, secundum te pos- E
sunt. Secundum te inquam, qui fateris reges non posse
tractare sacra, nec gerere sacerdotia, sed posse castigare Dei
Sacerdotes officio suo non fungentes. In ceteris ergo re-
bus talem regis tui primatum confinxisti, vt omnia impera-
re potuerit, & nihil eorum, quæ imperat gerere. In occi-
dendo autem Sacerdotes, non modò imperare secundum
te, verùm & suis manibus quod imperandum iudicat, exe-
Perfect⁹ Acleri primatus in occidẽdis Dei sacerdotibus constit. qui potest. Perfectum igitur tui regis in Ecclesia Dei pri-
matum in alia re nulla constituis, prȩterquam in occiden-
dis sacerdotibus Dei. Nam primatus, qui raorùm impe-
rat, & nullo modo per legem Dei potest exequi, & perfice-
re id quod imperauit, necessariò est imperfectus. Alioqui iu- F
te saltẽ facere posset hoc ipsum quod imperat: posset inquã
iuris auctoritate id facere; licet aliàs ab eo faciendo ex oc-
casione impediretur, sicuti legimus Deum dixisse, & mox
factum esse quod dicebat mandasse & creata fuisse, quæ vo-
Psalm. 148. luit. Quędam enim per seipsum Deus facit, quædam per
ministros suos: Verùm ita per hos, vt si fortè illi nolint
Esaia 7. Dei mandato parere, tamen Deus absque illis quidquid
vult faciat. Ita cum Achaz etiam quando iubebatur, nol-
let à Deo signum petere; Dominus ipse dedit ei signum,
1. Reg. 15 vt ostenderet quàm facilè posset ipsum ab hostibus libera-
re. Samuel etiã cum vidit Saulem nõ occidisse regẽ Agag,
sicut

A sicut Deus præceperat, ipsemet illū occidit. Qui verò iubet aliquid ab altero fieri, cumq; nemo alius id velit facere, ne ipse quidē id exequi etiā si velit per legē Dei potest; similis est homini parum considerato, qui prius fundamenta turris iecit, quàm computasset, vtrum sumptus ad eam exædificandam necessarios haberet necne: & omnes qui vident incipient illudere ei, dicentes; hic homo cœpit ædificare, & non potuit consummare. Quapropter cum Primatus, qui perficere quod inchoauit non potest, adeo sit imperfectus, vt certum sit Deum, cuius perfecta sunt opera, eiusmodi primatum non instituisse, omnino efficitur, vt primus perfecti primatus regij gradus in eo rerum gene- *Luc. 14.* *Deuter. 32.*
B re, quod ab ipso rege perfici potest, versetur. Ex quo relinquitur, cum ex tua sententia rex nihil aliud perfectè in Ecclesia & imperare & exequi per se possit, præterquam vt Dei sacerdotes occidat, in sacerdotes occidendo summus ille primatus, quem regi tribuis, maximè cernatur & consistat. Hoc enim iure Henricus octauus Ecclesiæ tuæ primas Ioannem Episcopum Roffensem orbis Christiani lumen, multosq; reuerendos Abbates, Monachos, & Presbyteros neci dedit. Hæc tu, Aclere, perpulchrum regibus tuis primatum excogitasti, belle inertem, mutū, cæcum, egregiè impotentem, speciosè arrogantem, perfectè cruentum, propriè ineptum. Tu ipse iudicato ex his
C etiam quæ sequuntur.

Christiani reges (inquit Aclerus) Pontifices & sacerdotes ad concilia compellebant, quibus tamen ipsi Reges interesse nolebant: sed eos de rebus Ecclesiasticis seorsim à populo agere, statuere, ac decernere permittebant. hæc ille.

Quàm eleganter ista cohærent? Qui compulit Episcopos vt ad concilia coirent, an postea permisit, vt de rebus Ecclesiasticis statuerent ac decernerent? Qui vim aut metum in conuocando adhibuit, nisi gladium sui primatus, quem semel in Episcopos vibrauit, in vaginam reposuisse meridiana luce clarius probetur, non ne eadem vi metuq;

vsus putabitur in compellendis Episcopis, vt de rebus Ec- D
clesiasticis regio arbitratu statuerent ac determinarent? Fru-
stra contendis permissos vt decernerent, quos præmittis
Athan. in Apologet. 2. compulsos vt venirent. Imperatorium (inquit Athana-
sius) negotium non synodale haberi debet, vbi Imperato-
ria edicta, quos ipsi volunt coire compellunt. hæc ille.
Nunc autem perpende tecum paulisper, Aclere, quàm au-
dacter non modo talem hunc Primatum in medium attu-
leris, verùm etiam à Deo fabricatum affirmaris: Nimium
Blasphematus primatus. profectò blasphemè putas Deum & regibus Christianis
præcepisse vt Ecclesiam administrarent, & iisdem prohi-
buisse, ne illa officia, quæ ad ministerium Ecclesiasticum
propriè spectant, gererent atq; administrarent. Nonne E
Simile. hoc perinde se habet, ac si rex aliquem ex optimatibus
suis iuberet exercitui præesse, eidemq; sub pœna ca-
pitis vetaret, ne aciem aliquando instrueret, ne tesseram
militibus daret, ne excubias disponeret, ne vè ad milites
verba ipse faceret, sed tantùm hæc ab alijs fieri præcipe-
ret? Nam si ad Imperatoris officium pertinet milites &
verbo ad pugnam ineundam excitare, & opere in sua loca
opportuna distribuere; profectò etiam ad summi capitis
Ioan. 21. Ecclesiastici munus pertinet eos, qui Deo militant, & cõ-
Act. 6. cionibus pascere, & manibus impositis ad sua quemq; mu-
& 13. nera consecrare. Si ego regem illum pro insano habitu-
rus esses, Aclere, qui eum virum, quem exercitus sui Ducẽ F
summum constituisset, sub pœna capitis vetaret aciem
instruere, aut milites ore suo ad pugnam incitare; neque
sub tali Duce rem præclarè geri posse iudicares; tamen
Malach. 1. ne quod hominibus indignum est, Deo tribuis? Quod in
profana Republica turpiter institui concederes, hoc in
sancta Dei ciuitate necessariò obseruandum statuis? O bla-
1. Cor. 1 sphemas cogitationes tuas. Væ mihi, ait Paulus, si non
euangelizauero. Et tu nobis reginam tuam, hoc est, tale
summum Ecclesiæ caput assignas, cui dicendum verè sit,
Vę tibi, si euangelizas?

Pri-

A *Primatum illum Ecclesiasticum, quem Regibus suis à Deo tributum Aclerus dicit, Antichristianum esse, eo quòd facta, instituta, doctrinam, totumq; Christi consilium & assumptę carnis mysterium oppugnet.*

Cap. IIII.

Nvs est Dominus Iesus Christus, per quem omnia & nos per ipsum. talis verò præfectura, quę licèt administrare sacra Dei mysteria non posset, tamen eorum dispensationibus B auctoritate regia imperaret, nusquam fuit per Christum vel gesta vel instituta, vel etiam permissa. Nam quod ad Christum ipsum attinet, præfectura ipsius non fuit istiusmodi. Cum enim data sit illi omnis potestas in cælo & in terra; necesse est fateamur eum potuisse illa omnia facere & administrare, quæ Apostolis aut Discipulis suis secundum potestatem aliquam gerenda pręscripsit. Nec potuit modò gerere, sed etiam re ipsa gessit, docens in Synagogis & in templo Salomonis, Petrum Apostolum (vt Euodius eiusdem Petri in Antiochena Ecclesia C proximus successor, in epistola quam Luminis titulo inscripsit, auctor est) suis manibus baptizans, paruulis manus imponens, infirmos curans, Dęmones eijciens, peccata remittens, Eucharistiam instituens & ministrans.

1.Cor.8.
Mat.28.
Mat. 4.
Niceph. lib.2.c 3.
Mat.19.
Mat.9.

At fortè dices, hoc solius Christi proprium esse, alios verò potuisse præcipere, quæ non potuerint gerere. Quid ergo? Cum Christus Apostolis suis potestatem daret, numquid instituit, vt in Cathedris suis sedentes tantùm alijs pręciperent, ipsi verò eorum quæ pręcepissent, nihil facerent? Imò cum daret illis potestatem spirituum immundorum, talem dedit, vt eijcerent spiritus immundos, ac nō vt alios iuberent alios eijcere. iussit eos ire, docere, bapti-

Mat.10.
Mat. 28

Ioan.20. zare, peccata remittere, soluere & ligare. Nec iniuria. D
Mat.18. Omnis enim potestas faciendi non dicendi causa instituitur. Qui verò per potestatem operari, & facere nihil potest, inanem atq; adeo nullam accepit potestatem. Christus autem est ille pater familias, qui peregrè profectus dedit seruis suis potestatem cuiusq; operis, vt videlicet quisq;
Mat.25. sciret quid ei non præcipiendum, sed operandum esset. Qui verò nõ est operatus, eijcitur in tenebras exteriores.
Marci. 16. At Apostoli diligenter operati sunt prædicantes vbiq. Domino cooperante, & sermonem confirmante sequẽtibus signis. Quid quòd Christus tam sollicitè cauit ne capita Ecclesiæ suæ omnia ministeria Ecclesiastica tantùm præcipetent alijs, & ab illis exequendis ipsi interim abstinerẽt, E vt quædam instituerit sacramenta, quę à solis Pontificibus & Episcopis, nec ab vllo pręterea exerceri & in opus deduci possent? cuiusmodi sunt confirmationis & sacro-
Actor.8 rum ordinum conferendorum mysteria. Itaq; cum Philippus prædicasset Dei verbum in Samaria, multosq; viros ac mulieres baptizasset in nomine Iesu, audientes Apostoli miserunt illuc Petrum & Ioannem, qui postquam orassent pro ipsis vt acciperẽt Spiritum sanctum, imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum.
Ioan. 3. Vtiq; in robur spiritale, & ad confirmandas gratiæ cælestis vires, quas prius acceperant cum ex aqua & spiritu sancto F renati essent. Quod enim natum est de spiritu, spiritus est. Itaq; & iam erant spiritales per baptismum à Philippo Diacono collatum, & proprerea opus erat, vt augerentur in vita spiritali per Apostolos, qui per maiorem, hoc est Pontificiam potestatem eos maiore Christi dono & sacramento confirmabant. quod cum Philippus Diaconus nõ posset conferre, ad illud conferendum venit Petrus Apostolorum primus, & Ioannes quem diligebat Iesus.

Eodem modo sacri ordines per solos Episcopos confe-
2. Timo. 1. runtur; sicuti Paulus per impositionem manuum suarum gratiam Timotheo ministrauit, de qua scribit in hunc modum, Admoneo te, vt resuscites gratiam Dei, quæ est in te

per

A per impositionem manuum mearum. Quin & ipsi Paulo iam ante per Ananiam baptizato, manus impositæ sunt; vt segregaretur in opus Domini, & à Spiritu sancto mitteretur ad prędicandum gentibus. Præclarè Epiphanius, Episcoporum, inquit, ordo patrum generator est: patres enim generat Ecclesię. Ordo Presbyterorum, cum non possit generare patres, per lauacri regenerationem generat filios Ecclesiæ, non tamen patres aut doctores. Hæc in eum finem citaui, vt ostenderem ex institutione Christi, ne altissimam quidem Ecclesiæ dignitatem ab opere Ecclesiastico vacare posse, tantùm abest, vt ex necessitate debeat ab eorum omnium sacrorum dispensatione, quæ alijs imponit, abstinere. *Act. 13.* *Leo in Ep. 81.* *Epiph. Heres. 75*

B Veniamus nunc ad doctrinam Christi: Reges, inquit, gentium dominantur eorum; & qui potestatem habent super eos, benefici vocantur. Vos autem non sic: sed qui maior est in vobis (id est secundum gręcam phrasim, qui maximus est inter vos) fiat sicut iunior; & qui pręcessor, sicut minister. Ego autem in medio vestrum sum, sicut qui ministrat. Ex eo quòd regum dominationi, Apostolorum, hoc est capitum Ecclesiasticorum ministratio opponitur; facilè intelligimus illam dominationem in regibus reprehensam esse, quæ ab administratione longissimè aberat. ex eo etiam quod subiungit Christus, maiorem *Luc. 22.* *Dominatio.*

C esse qui recumbit, quàm qui ministrat, se verò in medio illorum esse velut qui ministrat, talem administrationem Apostolis pręcipi constat, qualem Christus exercuit, cum & pedes eorum lauaret, & tam Dei verbum, quàm sua sacramenta illis ministraret, ac deniq; se ipsum vsq; ad mortem pro illis traderet, sicut boni serui pro salute dominorum suorum vitam & sanguinem profundere interdum solent. Quod igitur non nisi dominantium est, id Christus pręposítis Ecclesię suæ prohibet, quod verò ministrorum est & fidelium seruorum, id illis præcipit. Domini recumbunt, serui ministrant; Domini præcipiunt, dicentes vni vade, alteri autem veni: tertio fac hoc. serui interim *Ministratio.* *Luc. 22.* *Mat. 8.*

vadunt,

vadunt, veniunt, & hoc quod præcipitur faciunt. Si reges D
subditis, aut domini aliquid seruis suis donauerint, bene-
fici vocantur. Si serui cum toto die arauerint, vesperi do
mum reuersi ne tunc quidem quiescant, sed dominorum
Luc. 17. cenam preparare iubeantur, tamen neq; benefici haben-
tur, neque gratię illis redduntur, quia quod debuerunt
facere fecerunt, nihil præterea. Apostoli ergo & om-
nes alij Ecclesiarum prepositi iubentur se in præfectura
sua gerere non vt reges, non vt dominos, sed vt ministros
& seruos, non vt precipiant, sed ministrent; & cum mini-
strauerint non se putent beneficos fuisse, verùm officio
functos esse, quia Grecis & Barbaris, sapientibus & insipiē
Rom. 1. tibus debitores sunt. Hæc est Christi doctrina. Iam si E
principes tui, Aclete, dicant se maximos inter Christianos
existere, & præcessores à Deo institutos esse, debent non
recumbere sed ministrare, nec solùm præcipere quid fiat,
sed potius facere quod Christus in sacrorum administra-
tione gerendum præcepit; nec etiam beneficientiæ suæ
quicquam, sed omnia officio & debito adscribere. At quo-
modo ministrare sacra possunt, cum tu ipse concedas om-
nium sacrorum administrationē illis interdictam esse? Su-
blata igitur rerum sacrarum administratione, quid restat
præter solam præcipiendi potestatem? Nihil verò aliud
quàm præcipere, nec aliquid interim rerum sacrarum mi
nistrare, nullo modo est ministri, nullo modo serui, nul- F
lo modo capitis Ecclesiastici, ac ne Christi quidem, sed tan
tùm regis gentium & domini profani. Rem igitur ab Euā-
Mat. 20. gelio Christi ad instituta gentium reuocasti; ministratio-
Marc. 10 nem humillimam, quæ propria est Ecclesiastici capitis, eā
Luc. 22. substulisti, dominatum regium, quem Christus prohibuit,
& exterminauit, eum velut postliminio restituisti. Plus
dico: Dominatum longè peiorem, quàm vllus vnquam
apud gentes erat, in Ecclesia Christiana collocasti. Pona-
mus regem aliquem ex ijs, qui gentibus præsunt, nulla iu-
stiore causa impeditum, nolle ad bellum pro Republica
gerendum, in quo præsentia ipsius necessaria esset, egredi,
sed

A sed ex sola desidia & animi prauitate domi manētem, alijs
optimatibus & militibus sub pœna capitis imperare, vt in
hostem se conferant. Dominatur iste quidem, nec inte-
rim Rempublicam ipse, vt deberet, administrat: sed tamen
& potuit ad bellum egredi, & debuit; nec ignorat se officij
sui præuaricatorem esse, atq. ideo causam plerumq; aliquā,
licèt falsam obtendit cur officio non fungatur. Ceterum
tui Principes cum in præcipiendo Episcopis & presbyteris
dominentur, nec interim quidquam eorum, quæ præcipiūt
administrent, etiam aliter facere secundum te nec possunt
nec debent, nec in isto deside & otioso dominatu se peccaj
re purant, aut causam vllam prætermissi ministerij obten-
B dunt. Cum igitur vtrobiq; id non fiat à præcipiente quod
ipse alijs præcipit, eaque res vitio danda sit, quoniam vt *Luc. 22.*
Reipublicæ, sic etiam Ecclesiæ administrator debet ipse
tum Rempublicam, tum Ecclesiam administrare; tamen
hoc interest, quòd in illo regis gentiū dominatu culpa reij-
citur in hominem, qui officio suo non fungitur: hic autem
reijcitur in Christum, tamquam ipse prohibuisset summū
Ecclesiæ administratorem quidquam rerū Ecclesiasticarū
gerere, aut tractare. Itaq; cū ex doctrina Christi cōstet, sum
mū Ecclesiæ administratorē non modò posse, verùm & de-
bere omnium maximè seruire ac ministrare; tamen con-
traria iam doctrina per te statuitur, summum Ecclesiæ ca-
C put & administratorem nec debere, nec posse quidquam
Ecclesiasticum administrare. Et tamen cum dicas Princi
pes tuos tam Ecclesiam in sacris, quàm Rempublicam in
ciuilibus administrare, an Christi doctrinæ non contradi-
cis? Christus noluit Apostolos in præfectura Ecclesiæ, quā
illis commissurus erat, administranda, vel similes regum
existere, & nunc putabimus eum non solùm permisisse,
verùm & instituisse vt ipsi reges Ecclesiam gubernarent?
Quid potuit à Christi proposito magis alienum dici? Nam *Nota.*
si Christo placuisset, vt ipsi reges Ecclesiam administra-
rent, numquam ei displicere potuisset, vt Apostoli ad si-
militudinem regum eandem administrarent. Nullū enim
pecca-

peccatum est, quid dico peccatum? magna & præclara vir- D
tus est in gubernando Ecclesiam illis regibus similem exi-
stere, quos Deus ipse ad Ecclesiæ suę administrationem vo
casset, nisi fortè vitio cuiquam dabitur, quòd exemplar ab
ipso Deo propositum imitatus sit. Nunc autem, cũ Chri-
stus prohibuit, ne Apostoli dominarentur vt reges, eo
ipso docuit se nullo modo passurum, vt ipsi reges in Ec-
clesiasticis rebus & causis dominatum suum exercerent.
Hic nihil aliud obtendi potest, quàm Christum vetuisse ne
Apostoli dominarentur tamquam gentium reges, nihil ta
Supra c. 3. men obstare, quo minus Christiani Reges, non quidẽ ty-
rannicè dominentur, verùm ex ęquo & bono administrẽt E
Ecclesiam Christi. Qui error tam etsi ex his quę iam dicta
sunt, satis perspicuè confutatus sit, tum quia reges Christia
ni sunt etiam gentium reges, tum quia genus ipsum guber
nationis, quod in Christianis regibus tribuis, nominatim
à Christo reiectum est, eo quòd nulla ex parte in ministrã-
do, sed solùm in iubendo & dominando consistit, (cum
interim præfectura, quam Christus constituit, magis in ad-
ministrando & gerendo res sacras, quàm in præcipiendo
consistere debeat) tamen preterea multo dilucidius con-
futabitur, vbi ad reliquam Christi doctrinam ipsius in sta-
bilienda Ecclesiæ administratione altissimũ consilium è
scripturis sacris haustum, & repetitum exposuerimus. Ad F
1. Cor. 1. hoc ergo Christus in mundum venit, vt stultam faceret sa-
pientiam, & infirmam redderet potentiam huius mundi.
Nã quia in Dei sapientia non cognouit mũdus per sapien
tiã Deum; placuit Deo per stultitiam prædicationis saluos
facere credentes. Quæ stulta sunt mundi elegit Deus, vt
confundat sapientes; & infirma mundi elegit Deus, vt cõ-
fundat fortia. & ignobilia mundi & contemptibilia elegit
Deus, & ea quæ non sunt, vt ea quę sunt destrueret, vt non
Eccle. 10 glorietur omnis caro in conspectu eius. In quibus verbis
Apostolus & finem consilij diuini reuelauit, & modos ad
eum finem adipiscẽdum idoneos patefecit. Cum Deus sci
ret superbiam fuisse atq; esse initium omnis peccati; salu-
tis

A tis humanę rationem in contraria humilitatis medicina collocauit. Et quia humilitatis reconditum mysterium in Christo ante omnia fuerat consecrandum, is tum de cęlo descẽdens, exinaniuit se ipsum, vt qui erat per naturam diues & immortalis, fieret per assumptam carnem egens & morti obnoxius: tum in crucem ascendens, ipsam carnem suam vsque ad mortem acerbissimam, & contumeliosissimam, magis etiam adhuc humiliauit; vt suo & sacramento & exemplo humilitatis radices in ęternum stabiliret; atque hoc est verbum crucis quod euacuari non debere Apostolus prædixit. Iam modi quibus ad hanc humilitatem peruenitur, hi sunt, vt nec in verborum ornatu, nec in liberalium disciplinarum ostentatione, nec in principum, & optimatum potentia salus quæratur, sed in fide mortis Christi; & in societate illorum, quos è mundo euocatos constituit Ecclesiam suam. Porrò istius Ecclesiæ fundatores & capita non fecit rhetores, non philosophos, non reges; verùm idiotas, piscatores, & egentes. Videte enim vocationem vestram fratres, quia non multi potentes, non multi nobiles. Arma enim militiæ Christianæ non sunt carnalia (videlicet potentia, opes, eloquentia, & literę humanę) sed quæ spiritali virtute pollent ad omnem altitudinem, quæ se aduersus Dei scientiam extollit, destruendam. Itaque tum personę, quibus diuinam potestatem ædificãdi Ecclesiã suam Christus dedit, humiles in conspectu hominum abiectæq; fuerunt, tum instrumenta quibus operabantur, non erant humana, sed diuina, quę omnẽ vim & sapientiã humanã superant: quia quod stultũ est Dei, sapiẽtius est hominibus, & quod infirmum est Dei, fortius est hominibus. Cũ igitur Deus ad humilitatẽ in nobis melius infigendã, vt nõ glorietur in conspectu eius omnis caro, mysteriũ salutis nostrę, nec in philosophorũ scholis & placitis, nec in rhetorũ facundia, nec in regũ & principũ opibus, ac potentia, sed in eo quod mundus infimũ, ac stultum iudicat, sapientissimè collocarit: atque ad id demonstrandum rudes, indoctos & ignobiles Euangelij

2. Cor. 8.
Philip. 2.
1. Cor. 1.
Rom 3.
B
1. Cor. 1.
2. Cor. 10
C
1. Cor. 1.

sui ministros fecerit, eosq; adeo non ornauerit sęculi donis, vt etiam prohibuerit, ne instar principum sæculi dominarentur, sed humillimè se instar seruorum gererent, agno- D
Rom. 1. scentes se Græcis ac Barbaris, sapientibus & insipiẽtibus debitores existere, vt omnes Christo lucrifacerent. Nunc velles vt hoc scandalum crucis euacuetur, nec amplius capita Ecclesiarum sint, qui succedunt humilibus, & secundum carnem infirmis Apostolis, & in eorum cathedris sedent: Verùm reges gentium qui dominantur non seruiũt, quiq; non debitores sed benefici vocantur, hoc nescio cuius est impietatis, Apostasię & Antichristianismi.

Certum est etiam Christianos reges post fidem & baptismum Christi susceptum, non secus manere in illa prio- E
Simile. re conditione regia, quæ aut gentium, aut ciuili iure illis obuenit, quàm serui & mancipia etiam post fidem & baptismum Christi susceptum, in sua priore seruili condi-
In ep. ad Philemonem. tione & statu manẽtid quod in Onesimo clarissimè perspicitur, quem Paulus in vinculis suis Deo genuerit, etsi vtiliorem Domino suo, tamen adhuc seruum Philemoni restituit. Christi enim dona ius regni cælestis conferunt, sed ius aliquod huius sæculi nemini inuito auferunt. Cum igitur institutum Christi fuerit per mysterium humilitatis & crucis suę infirmam reddere potentiam huius sęculi, & ideo non modò per annos trecentos regum ope in plan- F
tanda Ecclesia sua vti noluerit, sed etiam eosdem permiserit omni sua potentia & vi Ecclesiam suam oppugnare; cumque nihil profecissent, eorundem persecutorum filios armis, equis, viris, omnique huius sæculi robore, & apparatu instructos per piscatorum & idiotarum inermes successores humilitati crucis suæ subrogauit, & ita subiuga-
Esa. 60. rit, vt secundum Esaię prophetiam eorum adorauerint vestigia pedum Ecclesię. Non est putandum, quòd Christus ijsdem regibus iam subiugatis, qui tamen vetere suo iure adhuc regnant, Ecclesiam suam administrandam commiserit. Etsi enim personæ regum iam sunt sanctæ, dignitas adhuc manet sęcularis. Christus verò non solùm personas

A nas regum, sed & ipsam dignitatem regiam voluit cęlesti
suę dignitati absque potentia sęculari per vim & potentiā
Euangelij subijcere, vt regnum Christi (sicut Daniel prędi *Daniel.*
xit) comminuat, & consumat vniuersa regna mundi, vtq; *c. 2. & 7*
regnum & potestas & magnitudo regni, quæ est subter
omne cælum, non præficiatur, sed detur populo sanctorū
altissimi, cuius regnum, regnum sempiternum est, & om- *Dan. 2.*
nes reges seruiant & obediant ei. Lapis enim abscissus de
mōte sine manibus (qui est Christus sine humano semine
de Maria Virgine natus) comminuit testā & ferrum, & æs
& argentum, & aurum, hoc est omnia regna mundi & om
nes Monarchias, idq; non vt postea regnum suum idest Ec
B clesiam, ijsdem regnis iam per fidem Christi & illorum
spontaneam cessionem deuictis & subiectis, gubernandā
traderet; sed vt magnitudo regni detur populo sanctorum
altissimi, hoc est Christianę Ecclesiæ. Animaduerte finem,
Aclere, ad quem Christus victoriam suam referat. Vicit *1. Cor. 15*
mundum, & principatus ac potestates euacuat, vt non ipse
iam deuictis a se potestatibus Ecclesiam suā submittat (ab-
sit à nobis hęc blasphema cogitatio) sed vt nulla sit pote-
stas, quæ potestati suæ, qua Ecclesiam fundauit & mode-
ratur subiecta noo sit; vt cum omnia regna & imperia sibi
atque Ecclesię per virtutem crucis suę subiecerit, tum de-
mum tradat regnum hoc vltimum & vniuersale (in quo
regna omnia comprehenduntur & continentur) suo pa-
C tri, vt non sint amplius multa regna sed vnum, & hoc non
mundi sed Christi, & id non diuisum à Dei patris regno,
sed illi submissum & subiectum, vt sit Deus omnia in om-
nibus. Hoc inquam est consilium Christi, hoc institutū, hic
finis, quem tu Aclere irritum reddere frustra conaris.

Negare non potes Constantinum Cæsarem visa in cæ- *Euseb. in*
lo Crucis imagine (quam tu oppugnas) suum militare ve- *vita Con*
xillum in eandem crucis imaginem transformasse, in eo- *stantini.*
dem signo Maxentium tyrannum, atque etiam postea Li-
cinium vicisse: demum fide Christi confessa, Palatium suū
Lateranense partim Christo in templum, partim Christi

Vicario in habitationem concessisse; tum autem sponte D
sua vrbem Romam reliquisse, atque imperij sedem Con-
stantinopolim transtulisse. Inde factum esse, vt Impera-
tores paulatim Christiana fide imbuti, vrbem Romam im-
perij sui caput, visibili Ecclesiæ capiti Episcopo Romano
moderādam commiserint, & modò contestati se Christo
Act.5. fasces suos submisisse. Quod opus non ex hominibus, ve
rùm ex Deo esse conuincitur: quia etiam si non defuerūt
qui summis viribus id oppugnarent, per tot sæcula tamen
dissolui numquam potuit. Et quò incertius, vobis præser-
tim, est huius rei principium, eò est certius causam eius
Dan.2. rei Deo non hominibus tribuendam esse. Deus enim mu
tat tempora & ætates, transfert regna atque constituit. E
Dat sapientiam sapientibus, & scientiam intelligentibus
disciplinam. Ipse reuelat profunda & abscondita, & no-
uit in tenebris constituta, & lux eorum est. Duo passe-
Matt.10 res asse veneunt, & vnus ex illis non cadit super terram
sine Deo. Quanto magis caput imperij Romani Episco-
po Romano Christi Vicario subiectum, non fuit sine
Dei prouidentia? Cum igitur Deus pastori Ecclesiæ Chri-
sti Romam caput mundi subiecerit, vt ea re significaret om
nem mundi potentiam Christo demum subijciendam es-
se: Tamen ne tu inuides Christo hanc gloriam, & potius
concedis oportuisse Petri successorem & Christi Vicarii
claues suas & cathedram Christianis Imperatoribus tra- F
didisse? Nonne vides te instar Gigantum Deo bellum
indicere?

Vt autem in Dei consilio, quantum in nobis est, inue-
stigando pergamus; voluit Deus contemptum huius mun
di omnibus in ipsum credentibus persuadere, & ideo non
aliquē ex Monarchis aut mundi Principibus, sed hominē
de medio Ecclesiæ suscitatum, qui non tam terrenis, quàm
cælestibus donis commendaretur, voluit Ecclesię suę præ-
1.Pet.5. esse; qui non dominaretur in cleris, sed forma gregis
ex animo fieret. Ceterum si reges Christiani administra-
rent Ecclesiam, forma quæ imitanda Christianis propone
retur,

A retur, non essent deserendi, sed amplectẽdi mundi forma, & exemplar. Membra enim oportet capiti suo conformari. Caput autem per te rex est, & sęculi rex, cuius vocatio nec à te ipso quidem tam perfecta, & à mundo abhorrens existimari potest, quàm vt Apostolorum vocatio fuit, aut eorum adhuc est, qui cathedras Apostolorum tenent. Etsi enim tum aliqui reges vitam spiritalem agant, tum multi Episcopi ex donatione principum Christianorum in honorem Christi facta non paruas opes videantur accepisse, tamẽ quia secundum originem suam vnumquodq; censetur (de terra homo terrenus, de cęlo cælestis, si radix sancta, & rami) constat & Pontificem Romanum, qui ad Petrũ *1 Cor. 15. Rom 11.*
B originem suam refert, pastorem spiritalem, & Constantinum, qui Caio Iulio Cęsari succedit, regem esse terrenum. Nec vocationi suæ responderet Constantinus, aut alius rex terrenus, nisi & generis nobilitati plurimum deferret, & opum magnitudine affluerer, & imperij sui potentiam iuste tueretur. At in Episcopo summę daretur laudi, si nec vbi caput reclinaret, instar Christi haberet, manibusq; suis operans tam sibi quàm suis victum & vestitum subministraret. deniq; ignobilis, egens, purgamentum huius mundi & omnium peripsema fieret. Sine cõtrouersia *1. Cor. 4.* igitur, cum vocatio Episcoporum sit perfectior, institutum Christi & propositum semper fuit, Ecclesiam suam (quæ
C perfecta esse iubetur sicut pater eius cęlestis perfectus est) *Mat. 5.* non regibus, qui minus perfectum statum gerunt, sed Episcopis administrandam committere, quorum vocatio tam perfecta est, vt non solùm ipsi debeant sancti esse, verùm etiam alios sanctificandi, hoc est purgandi, illuminandi, & perficiendi potestatem à Deo acceperint. Purgant enim *Ioan. 20.* remittendo peccata, illuminant docẽtes nos seruare quæcunq, Christus pæcepit, perficiunt dum cęlestibus mysterijs imburos de virtute in virtutem deducunt, donec videatur Deus in Sion. Quis verò nisi cęcus non vider, quãtum ab hoc perfecto statu reges absint? Nam præterquam quòd neminem à peccatis absoluunt, neminem cęlesti doctrina *Mat. 28. 1. Cor. 4.*

cum

Galat. 4. cum auctoritate illuminant. nemini sacramenta Christi D
conferunt, manusuè imponunt: etiam regnant interdum
pueri, quibus tutore opus sit: regnant feminę, quibus neq;
interrogare aliquid, ne dum præcipere in Ecclesia licet: re-
gnant hęretici & Apostatæ, vt Constantinus, Iulianus, Va-
lens: regnãt infideles supra christianos, vt in Gręcia, Asia,
& Africa iam comparatum videmus: regnant qui nullis li-
beralibus disciplinis, ne dum sacris canonibus addiscẽdis
operam dederunt: regnant postremò qui & cogitare de-
1. Cor. 7. bent quæ sunt vxorum, & sęcularibus negotijs necessariò
1 Tim. 2 implicantur; quæ omnia impedimenta longè absunt ab
Episcopali statu, apud catholicos præsertim, qui nec pue-
ris, nec feminis, nec infidelibus, nec hęreticis, nec apo- E
statis, nec laicis, nisi prius in clerum receptus, nec coniu-
gatis Episcopatus deferunt.

Præterea quamquam Christus vt certa esset sui generis
Mat. 1. origo, tam sacerdotalem quàm regiam tribũ (ex qua vtraq;
Luc. 3. et vt in Mathæi & Lucę Euangelijs apparet, oriundus erat)
7. per carnalem propagationẽ in Abrahę familia continẽtur
succrescere voluit & conseruari: tamen postquã in mũdo
iam erat, veteribus cęremonijs finẽ imponens, legem in
Euangelium, carnem in spiritum transtulit, vt non iam qui
Rom. 9. filij carnis, hi filij Dei, sed qui filij sunt promissionis, æsti-
Galat. 3. mentur in semine. Qui enim Christi sunt, hi semen F
Abrahæ sunt, secundum promissionem hęredes. Ceterum
si reges Christiani essent capita Ecclesiæ Dei, cum illi nõ
1. Ioan. 3 per spiritale Dei semen, vt Episcopi & Pastores Ecclesiæ,
verùm per semen hominum carnale generentur, eiusq; vt
in regnis suis succedant, iterum Ecclesia Christi certo car-
nali semini alligaretur, vt ibi quærẽda esset administratio,
& promissio spiritalis, vbi semen carnale regnaret. Sic
stultus es Aclete, vt cũ spiritu cœperimus, carne velis nos
Galat. 3. consumari? Certè quemadmodum Ismael, qui secundum
Galat. 4. carnem natus fuerat, persequebatur Isaac, qui natus est se-
cundum promissionem & spiritum; ita & nunc carnalis re-
gum propagatio administrationem Ecclesiæ sibi arrogans

per-

A persequitur Ecclesiam Dei spiritalem. Sed quid dicit scri-
ptura? Ejice ancillam, & filium eius, non enim hæres erit
filius ancillæ cum filio liberæ. Filius ancillę est quicunq;
secundum carnalem propagationem natus, ideo Ecclesiã
sibi subiectam esse contendit, quia natus est ex regali san-
guine. Quis enim nescit & ipsum regium sanguinem ser-
uire peccato, nec vllum filium à rege quopiam nisi in pec-
cato concipi? At regnum ei debetur ob sanguinem suum,
nempe quia regię carnis filius est, non item quia per fidẽ
& baptismum filius Dei est: alioquin non deessent etiã
alij filij Dei, qui cum è Regno eijcerent tamquam maio- *Galat 4.*
res natu, & ideo in successione præferẽdi. Caro autem pec-
B cato seruiens est instar ancillę: spiritus verò per Christum
liberatus, est instar liberę. Filius ergo sanguinis regij ex eo
non nisi filius ancillę est. & ideo ratione solius sanguinis
sui non erit hæres cum filio liberæ, ac multo minus erecto
aut etiam subiugato filio liberæ, administrationis Eccle-
siasticę, hęreditatem suæ carni & sanguini annectet. Solẽt
tui fratres, Aclete, quando nos Episcoporum continuatam *Success.*
seriem & successionẽ vnà cum Iręneo, Tertulliano, Opta-
to, Patiano, Augustino & ceteris patribus vrgemus, respõ-
dere nobis, quòd veritas Euangelij nulli certo loco aut
successioni alligatur: sed illi errãt, quia non carnalem seriẽ
aut successionem vrgemus, verùm spiritalem, quam ipse
C Christus & promisit, & constituit. Cum enim Apostolos
ad docendum & baptizandum omnes gentes mitteret,
dixit eis, Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsq; ad *Mat. 28.*
consummationem sæculi. Si ergo Christus cum ijs est, &
omnibus diebus cum ijs est, & vsq; ad consummationẽ sę-
culi cum ijs est, qui succedentes Apostolis in opere Apo-
stolico pergunt, docentes & baptizantes omnes gentes
vsq; ad consũmationẽ sęculi; quomodo tu negas ibi quæ-
rendam Euangelij veritatem, vbi Christus dicit se esse, &
perpetuò esse? Licèt igitur in carnali aliquo semine aut
successione Christus non sit quærendus, tamen in spiritali
Doctorum & Pontificum semine tam nunc quæri, quàm *Luc 22.*
olim

olim in medio Doctorum inueniri voluit. At nunc tu re- D
licto Christi sanguine, qui nos regenerauit in spem viuã;
1.Tim.4. relicto spirituali Episcoporum semine, qui non per carnẽ,
2.Tim.1 sed per manuum impositionem propagantur, reuocas nos
Act.13. ad carnem & sanguinem hominum, ad primogenitos re-
gum, ad sæculi potestates. quod quidem nihil est aliud,
quàm totum Christi aduentum, & vniuersum eius spiri-
tale concilium & institutum labefactare & subuertere
conari.

Postremò vt hunc sermonem de consilio & proposito
Christi susceptum absoluamus; certissimum Christi con-
1.Cor.3. silium in Ecclesia moderanda hoc fuit, vt eum Christiana
Hebr.11. fides omnium nostratum actionum basis & fundamentũ E
esse debeat, certissima & clarissima fidei regula semper ob
oculos omnium Christianorum proponeretur, quam ne-
mo ignorare vnquam posset, nisi se ipsum sponte sua ocu-
Ioan.14. lorum vsu priuare vellet. Nã Spiritus sanctus de cælo mis-
& 16. sus est, vt doceret nos omnem veritatem Et repleta est ter
Esaia.11 ra scientia Domini, sicut aquę maris operiẽtes. Et hæc enĩ
Esa. 35. vobis directa via, ita vt stulti non errent per eam. Parauit
Esa. 52. Dominus brachium sanctum suum in oculis omnium gẽ-
tium, & videbunt omnes fines terræ salutare Dei nostri:
Esa. 60. quia ecce tenebræ operient terram & caligo populos. Su
per te autem (ò Ecclesia) orietur Dominus, & gloria eius
in te videbitur, & ambulabunt gentes in lumine tuo, & re- F
ges in splendore ortus tui. non item tu in splendore or-
tus regum. sed quis est modus, quo ista lux tam perspicuè
Ian 13. nobis resplendebit? Christus primum ipse lux est mundi,
quem spiritus Domini misit ad annuntiãdum mansuetis.
Esaiæ.61 Deinde Apostoli, vt ipse Christus dixit, lux mundi sunt, de
Matt. 5. quorum successoribus ex gentiũ Ecclesia eligendis Isaias
Esaiæ 61 prędixit, Stabunt alieni, & pascẽt pecora vestra: vos autem
sacerdotes Domini vocabimini, ministri Dei nostri dice-
tur vobis, & fœdus perpetuum feriam eis. & scietur in gẽ-
tibus semen eorum, & germen eorum in medio populo-
rũ, omnes qui viderint eos cognoscent illos: quia isti sunt
semen

A semen, cui benedixit Dominus. Et omnes gentes & linguæ venient & videbunt gloriam meam. Et assumam ex eis in sacerdotes & leuitas, dicit Dominus. Quia sicut cælum nouum & terra noua, quæ ego facio stare coram me, dicit Dominus, sic stabit semen vestrum & nomen vestrum, & erit mensis ex mense, & sabbatum ex sabbato: veniet omnis caro vt adoret corã facie mea, dicit Dominus. In summa lux mundi est fides in Christum. Quia per fidem ambulamus nõ per speciem, & lucerna pedibus nostris verbum Domini. Fidei prædicator æternus est Christus magister vnus. Ministri Christi sunt primum Apostoli, deinde eorum successores, quibuscum Christus esset omnibus diebus vsq; B ad cõsummationem sæculi. Inter Apostolos primus fuit Petrus, idemq; maximus inter illos & præcessor, & fratrũ confirmator, & ouium atq; agnorum pastor plus alijs diligens. Christus autẽ etsi pro omnibus Apostolis & omnibus Christianis, qui per Apostolorum prædicationem credituri erant, orauit; tamen orationem suam ordine quodam voluit in effectum deduci. Nam cum Satanas cuperet cribrare omnes Apostolos, Christus non ex æquo rogauit Deum pro omnibus, sed ad solũ Petrum dixit, Ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua. Quid ergo fiet de alijs Apostolis? Et tu (ait Christus ad Petrum) confirma fratres tuos. Vide ordinem à Deo cõstitutum, Aelere. Deus cõ- C firmat Christũ quatenus homo est: Christus Petrum, quatenus is præcessor & primus Apostolorum est: Petrus Apostolos vt potè collegas suos: Apostoli reliquos fideles. Et qua in re cõfirmãdi sunt Apostoli? vtiq; in fide. Nam Christus Deum rogat, vt fides Petri non deficiat, eumq; alios iubet confirmare, vtiq; in fide in qua ipse non deficit. Christus autem reliquos Apostolos Petro collegas dedit ab eo tamen Petro confirmandos. Petro autem successit Romanus Pontifex, vt sancti Patres attestantur, & res ipsa loquitur. Hic igitur Pontifex Romanus ex institutione Christi est, & omnium Christianorum, & ipsorum etiam Episcoporum in fide confirmator; hic inter omnes fidei annun-

Rr tiatores

Semen benedictum. Esaie. 66.

2. Cor. 5. Ps. 118.

Mat. 23. Mat. 28. Mat. 10.

Luce. 22 Ioan. 21. Ioan. 17.

Luce. 22

Ordo cõfirmandi Christianos in fide.

Ireneus. lib. 3 c. 3

Optatus lib. 2.

Mat. 5. tiatores maximè est lux mundi, sal terræ, & lucerna super D
Luca. 8. candelabrum posita, quæ lucet omnibus aut qui in domo
Ioan. 1. sunt, aut qui ingrediuntur domum. Cum igitur Christus
vera lux, quę illuminat omnem hominem venientem in
hunc mundum, hoc ordine quem iam exposui, Ecclesiam
suam pascat & gubernet; Christiani autem reges non sint
vocati ad Euangelium omnino prędicandum, ac multo mi-
nus vt ceteros, qui illud prædicant confirment, per Euan-
gelij verò prædicationem fides conseruetur, & per summũ
Rom. 10 fidelem prædicatorem Ecclesia in summo gradu pascatur,
Ioan. 21 & administretur; nullo modo cum instituto Christi, & cõ-
silio cohærere potest, vt alij cuiquam administratio Eccle-
siæ in summo gradu committatur, quàm summo pastori, E
pro cuius fide Christus rogauit, vt ea non deficeret. Nec
tibi, Aclete, horrendum axioma (vt tu loqueris) videri de-
bet, quòd Papa cùm sit Vicarius Christi errare non possit.
Quin magis horrendum videretur, si posset errare, cum
Luc. 22. Christus Deum orauerit, vt non deficeret fides Petri. Et
cur vt non deficeret? Et tu, inquit, conuersus confirma
fratres tuos. Fratrum igitur confirmandorum causa non
deficiet. An Petrus in Ecclesia fratres non habet vsq; in
hodiernum diem? Nec in hodiernum ergo diem deficit
fides Petri, hoc est præcessoris & ducis Ecclesiæ, sed in ho-
diernum diem fratres suos confirmat. Nam sine pæniten-
Rom. 11 tia sunt dona Dei & vocatio. Placuit Deo, vt Petri fides ob F
Apostolos confirmandos non deficeret. Successerunt au-
tem Apostolis alij pastores & doctores; qui omnes magis
indigent confirmatore in fide, quàm Apostoli. Non mi-
nus ergo istis Episcopis Petri successor, quàm illis Aposto-
lis ipse Petrus confirmator in fide est datus. Tu verò neq;
per somnium dicere audes Christianos principes non pos-
se errare in fide, cum tot eorum & hęretici, & apostatæ, &
persecutores catholicę fidei fuerint (Cõstantius, Iulianus,
Valens, Iustina, Theodoricus, & multi prætetea Gothorũ
reges) & tamen qui non potest errare in fide, maximè ido-
2. Cor. 5. neus est qui Ecclesiam, quæ per fidem ambulat, in sum-
mo

A mo gradu administret, & confirmet. A Christi ergo men
te alienissimum est, vt reges Christiani ad Ecclesiæ summa
gubernacula sedeant. At verò nos liberè dicimus, & quod
verbo dicimus, te ipsa comprobamus, Petri successorem
Episcopum Romanum in exponenda Episcopis fide Chri
sti numquam errasse, numquã aut vllius hæresis auctorẽ
fuisse, aut alij hæretico ad promulgandam hæresim, suam
præbuisse auctoritatem. neq; mirum. Nam quis non fa-
teatur Ecclesiam Christi eadem prærogatiua frui debere,
qua olim Synagoga Iudæorum fruebatur? Malachias pro
pheta, qui post Moysem penè octingẽtus annis floruit, imò
Deus, qui in æternum viuit, de Leuitica tribu ita per Mala-
B chiam scribit: Pactum meum cum leui, lex veritatis fuit in *Malach.*
ore eius, & iniquitas non est inuenta in labijs eius. in pace *2.*
& æquitate ambulauit mecum, & multos auertit ab iniqui-
tate. Cur id? Labia enim sacerdotis custodient scientiam,
& legem requirẽt ex ore eius: quia Angelus Domini exer
cituum est. Ecce leui, hoc est sacerdos legalis de tribu leui-
tica ortus vt cũq; in factis suis aliquãdo errauerit, tamẽ
in ore suo habuit veritatem, imò legem veritatis, nec est
inuenta iniquitas in labijs eius, idq; quoniam Deus consti
tuit illum velut Angelum suum, qui voluntatem Dei ce-
teris fidelibus nũtiaret, adeo vt Caiphas prophetaret, quia *Ioan. 11.*
Pontifex erat anni illius. Si hæc res ita se habuit, si ratio
C eius rei certa est, si Christus Moyse minor non est, imò si
Christus illud beneficium Synagogæ contulit, tamquam
familiæ suæ; Si Ecclesiam Christianam perinde amat, ac *Hebr. 3.*
Synagogam amauit; Si Angelum & nuncium suæ volun-
tatis in Ecclesia Christiana non minus habet, quàm in Sy-
nagoga habebat: Si Angelus Christi errare non potest:
Si Petrus inter Christi Angelos primus fuit & præcessor. *Mat. 10.*
Si alius Pontifex nullus nominari non potest, qui perin- *Luc. 22.*
de successerit Petro (pro cuius fide vt ea nõ deficeret Chri
stus rogauit) ac Põtifex Romanus: Si alius nemo fuit, qui
tot gentibus Christi fidem annuntiauit, qui tot hæreses
extinxit & repressit, qui tot fideles in vna fide & commu-

nió ne adiunauit & custodiuit; cur tibi horrendum axio- D
ma videtur, vt dicamus, hunc Angelum Christi, hunc noui testamenti Sacerdotem, qui sedet in cathedra Petri non posse in fide errare? Contra verò quia nos credimus verbo Dei, & scimus Christum mentiri non potuisse, & legimus illum pro Petri fide vt illa in fratribus confirmandis non deficeret, orasse, & Petrũ vsq; ad cõsummationẽ seculi non minus quàm alios Apostolos in successoribus suis
Mat. 28 viuere, & Christum omnibus diebus cũ illis esse ex Euangelio didicimus: propterea contestamur consilium Christi hoc fuisse, vt per Episcopum Romanum Petri successorem, qui errare in fide annuntianda non potest, Ecclesiã suam potissimùm administraret, non itẽ verò per Christianos principes, qui & possunt & solent in fide errare, atq; E
etiam à fide Christi deficere, aliosq; innumerabiles populos in eandem secum perniciem trahere, maximè ob hoc ipsum quòd sint reges & potentes in hoc sæculo. Nec potuit ordo aut genus hominum vllum à te excogitari Aclere, cui Christiana Ecclesia minùs cõsentaneè administrãda gubernaretur. Nam & de rebus Christi minimũ sciunt, & in rebus sæculi plurimum possunt, & plerunq; non pascunt gregem, sed mactant; non plebem amore ad Christum alliciunt, sed Tyrannide à Christo abducunt. Vis dicã paucis? Templa Christi, sacra vasa, opes Ecclesiasticas, ipsumq; Christum sibi interdum subijcere laborant, vt re vera in F
solos homines, aut solas res humanas imperium tenuisse videantur. Nosti & quid Jeroboam olim in Samaria, &
3. Reg. 12. quid nuper Hẽricus Octauus in Anglia fecerit, qui omnia monasteria non ad Dei cultum & honorem, sed ad suæ libidinis vsum, & ministerium deformauit, obtendens quidem quòd superstitionem deleturus erat, re vera verò detestandum sacrilegium committens, quia in rem priuatam publicos Christi thesauros conuertit.

Ius

A *Ius nunquam deficere, quominus quelibet summa potestas subiectarum sibi potestatum munera exequi possit. Nec summam imperandi rationem in his plerumque consistere, quæ à præcipiente geri non possit. Cap. V.*

N Monarchia mea dixi, quamlibet summam potestatem id totum gerere posse, quod vlla inferior potestas ex superioris præscripto secundum suæ potestatis vim & officium gerit. *Lib. 2.*
B Nam & Imperatorem id posse gerere, quod Tribunitiæ; Regem quod Prætoriç; Architalassum, quod gubernatoriç; Episcopũ, quod presbyteralis aut diaconicæ potestatis est. Sicut Octauius Augustus rerum in Vrbe potitus, nõ modò ius dici præcepit, verùm & ipse ius dixit assiduè, & in noctem nonnunquam, si parum corpore valeret, lectica pro tribunali collocata, vel etiam domi cubans. Dixit autem ius non diligentia modò summa, sed & lenitate. *Apud Suetoniũ in Augusto. c.33.*

Moyses quoque populi Dei summus Dux, priusquam à socero admoneretur, vt ad minora negotia cognoscenda iudices constitueret, minima quæq; de mane vsque ad vesperam iudicauit. Paulus Apostolus, quamuis non ad baptizandum, sed ad euangelizandum missus: tamen quia C potestas euangelizandi maior fuit, & potestatem baptizandi complexa est, fatetur se Stephanæ domum etiam baptizasse. Denique Christus ipse, qui Apostolos iussit euangelizare, dæmones eijcere, infirmos curare, & corpus suũ in mysterio facere, ipse quoq; euangelizauit pauperibus, dæmones eiecit, infirmos curauit, corpus suum in mysterio fecit, ac discipulis ministrauit. Qua propter cum Episcopi, Presbyteri, & Diaconi potestates quasdam Ecclesiasticas exerceant, si rex Christianus illis etiam in rebus sacris & diuinis (vt Anglicani Protestantes dicunt) præest ac auctoritate regia præcipit; necesse est vt idem rex potesta *Exod. 18* *1. Cor. 1.* *Matt. 10* *Luc. 22.*

te

te non careat, aut Euangelizandi, aut Eucharistiam conficiendi & ministrandi, aut alia munera Ecclesiastica obeundi; Constat verò inter ipsos Protestantes, Christianos re- D
2. Paralip. 19. ges non habere potestatem hęc munera Ecclesiastica gerendi, quia non sunt ad hoc ministerium à Deo vocati, vel
Act. 13. per manuum impositionem addicti & segregati; Non ergo
1. Tim. 4. verum est, quòd rex Christianus in causis diuinis maior sit Episcopis & Presbyteris, quodq; illis præcipere in ijs, quæ Dei sunt, aut imperare possit.

Ita argumentatus ego cum essem: Aclerus hanc doctrinam sibi refellendam sumens, cum me delirantē, stupidū, hebetem, atq; adeo insanum quòd ita concluderem vocasset, in vniuersum ita proponit. E

Obiectio. Summa imperandi ratio in his præcipiendis plerumq; consistit, quæ geri aut tractari à præcipiente non possint. hæc ille.

Responsio. Quàm accommodatè ad rem ipsam locutus est? nulla calumnia, nulla circuitione vsus, quod ego posui, hoc ille negauit, vt iam inter nos de statu quęstionis pulchrè conueniat. Quid ergo tam bellè dixisti Aclere, quibus tandem argumentis probas? Difficilem sanè prouinciam suscepisti. Nam in quo potissimùm cernitur atque eminet summa imperandi ratio? nonne in auctore omnium Deo?
Eccles. 3. Quoniam magna potentia Dei solius, & regnum ipsius F
Psalm. 102. omnibus dominabitur. Summa igitur imperandi ratio, quæ in ipso Deo est, vtrum in his pręcipiendis plerumque consistit, quæ geri atque tractari à pręcipiente non possint? an præcipit quidem quidquam Deus, quod idem gerere atque tractare non queat? quasi verò vllum verbum impossibile sit apud Deum.
Luc. 1. Plus dico, non solùm gerere potest Deus quæcumque præcipit, sed etiam nisi ea nobiscum
Act. 17. vna gerat, à nemine præterea geri possunt. In ipso enim
Esa. 5. viuimus, mouemur & sumus. Ipse omnia opera nostra operatur in nobis, & sine ipso nihil possumus facere aut
Psalm. 148. etiam cogitare. Ipse verò dixit, & facta sunt; mandauit, &
Rom. 9. creata sunt. Voluntati autem eius quis resistit? Summa

igitur

A igitur imperandi ratio, quę Dei propria est, non in alijs pręcipiendis vnquam consistit, quàm quæ à pręcipiente necessariò gerenda sunt. At enim te agere dices non de summa imperandi ratione, quæ in Deo, sed quę in hominibus est. Quid ergo? an summa imperandi ratio, quę in hominibus ex dono Dei est, illam imperandi rationem, quę ipsius Dei propria est, nō imitatur, & refert quantum potest? Ad imaginem quippe Dei conditus est homo. Itaque Gen. 1.
potestas illa maior etiam humana, quæ ritè iubet publicum aliquod munus ab alio exerceri, extendit se ad eiusdem publici muneris publicam executionem, vel (re ipso auctore) per aliam saltem explicandam. Quod autem per alium
B quis rectè facit, id per seipsum eodem iure facere potest, nō dico, debet, sed potest. Numquid ego, qui alios parere facio, ipse non pariam dicit Dominus? Si ego qui generationem ceteris tribuo, sterilis ero, ait Dominus Deus tuus? Esa. 66.
quasi dicat, Qui potest facere quod plus est, vt videlicet etiam alijs tribuat faciendi aliquid potestatem, multo magis quod in eodem genere minus est, facere poterit, vt ipse id faciat, quod alijs præscribit. Nam qui per alterum facere aliquid potest, duos ad minimum potestatis gradus obtinuit, vnum vt faciat, alterum vt etiam per vicarium suum id faciat. Nec quia vicarium substituit, ideo ius suum prodidit. Quot ego tibi exempla summorum Du-
C cum, Regum, & Imperatorum proferre possem, quibus laudi maximè datur, quod interdum Tribuni militum, aliquando Centurionis, nonnunquam verò & militis gregarij officio functi sunt? Cyrus, Alexander Magnus, Annibal, Scipio, nihil penè militibus imperabant quod non ipsi prius susceperint, vt exemplo suo ceteris præirent. Octauius Augustus in imperio positus Tribunitiam potestatem per se exercuit. Quin & multis munere in bello contra Marcum Antonium gesto functus est. Nam Aquilifero legionis suæ grauiter saucio, aquilam humeris subijt, diuq; portauit. Antoninus Pius labores actuum publicorum incredibili diligentia ad speciem optimi patrisfamilias

Apud Sext. Aurelium Victorem hæc habentur.

milias non modò imperauit, verùm & executus est. Sue- D
In Vespasiani & Titi vita tonius refert, Vespasianum Augustum restitutionem Capitolij aggressum, ruderibus purgandis manus primum admouisse, ac suo collo quædam extulisse. Titum verò Vespasiani filium nouissima Hierosolymorum oppugnatione septem propugnatores totidem sagittarum ictibus cõfecisse. Hæc alijs in summis Imperatoribus præclara, nostro autem Aclero non tantũ indecora, verùm etiam plerunque illicita videntur. Ait enim, ea quę imperantur geri à præcipiente plerumq; non posse. Vnde hanc regulam sumpsisti Aclere? non ex cælo, alioquin Deus eam non violaret; non ex hominibus, alioquin non laudarentur summi Duces, qui gerunt ipsi ea, quę alijs imperant. Vn- E
de igitur eam Aclere didicisti? ex Platone inquit. Nam Pla-
Plato in Politico. to ait regem ea quæ imperat alijs, facere ipsum non oportere, hęc Aclerus. Si Plato aliud Aclere dicit, quàm Deus ipse facit, & commonstrat; nonne tutius in Deo quàm in Platone acquiescis, Deus enim & imperat, & eadem quæ imperat facit. Deinde an ignoras Platonis Rempublicam de ijs rebus dici solere, quæ potius opinionis cuiusdam excogitata nouitate finguntur, quàm in vsus forenses, & hominum mores recipi solent? Quid verò si neque Platonis verbum causam tuam adiuuat? Neque enim ait
Platonis mens. Plato, regem non posse facere quę alijs imperat, sed ipsum ea facere nõ oportere. Aliud est Aclere, nõ posse, aliud F
non oportere quæ imperantur facere: non oportet facere quæ non decent: non possumus facere quę penitus interdicuntur & vetantur. Ius deest, cum facere aliquid non possumus; decorum verò, cum non oportet id facere. Non semper oportet regem sua manu sicarium homicidij conuictum occidere, potest tamen id ipsum si vult, quãuis indecorè, non tamen prorsus iniustè exequi. Plato cogitatione saltem voluit officium regis à ministrorum eius opera separare. Ita regi dedit imperandi auctoritatem, ministris reliquit exequendi ministerium: non quòd negaret posse regem id etiam facere quod magistratui sub se consti

tuto

A tuto imperat. nã quod alteri faciendum imperat, id ipse per alterum facit. quod verò facit per alterum, Plato numquã negauit regem id per se ipsum suo iure facere posse, quãdo id & deceat & expediat. Iam si Plato hoc non docet quod tu dicis, quid prętereà in medium affers? Si omnia quę imperantur ab ipso pręcipiente geri possent, Pontifex Romanus, inquit Aclerus, qui maritis iura pręscribit, etiam ipse posset maritus fieri & coniugari. *Obiectio.*

Nunc cauillaris Aclere. neque verò de priuatis oneribus aut officijs, quæ priuata de causa imponuntur & imperantur; verùm de publicis honoribus & magistratibus iam disputabamus. Dicimus illa omnia quę à summa potesta- *Respõsio.*
B te inferioribus non personis priuatis, verùm magistratibus secundum eorundem magistratuũ publicam potestatem imperantur, ab ipso præcipiente geri posse, vt satis clarè per exemplorum appositionem iamante docuimus. Nosti enim & regem esse personam publicam, & Pontifices atque Episcopos, personam publicam sustinere. Itaque si rex Episcopis ea quæ ipsorum publici muneris sunt, auctoritate regia imperare posset, etiam illa eadem Episcopi officia gerere & administrare posset: Non potest autem ex tua confessione Episcopi officia gerere, nec ergo imperare. Ceterum quę ad personam vel emendandam, vel puniendam, vel in officio circa res priuatas conti-
C nendam spectant, cum nullius publicę potestatis sint, fit sæpissimè vt solùm imperentur, nec etiam à pręcipiente geri possint. Nam Christus, cui omnis potestas in cælo & in terra data erat, pænitentiam peccatoribus agendam pręscripsit, quam ipse ab omni peccato immunis agere nõ poterat, non quod vlla potestate careret, sed quod pænitentiam agere sit & alicuius necessitatis, & maximę vtilitatis, verùm nullius publicę potestatis. Itaque cum tu Aclere illud nobis instar magni argumenti opposueris, posse Pontificem iura maritis pręscribere, neque tamen aut secundũ te cogi, aut secundum nos (voto castitatis iam emisso) permitti vt vxorem ducat, & inde concluseris plerumque id *Luc. 13.*

Sf præ-

præcipi posse quod geri à præcipiente non possit; cauilla- D
tus es, non argumentatus. Nam ducere vxorem ad nullam
potestatem publicam, ad nullum munus Ecclesiasticum,
sed tantum ad personale certorum hominũ officium post-
Matt.28 quam semel id promiserunt, omnino spectat. Alioqui Chri-
stus, cui omnis potestas data est, & qui omnem iustitiam
Matt.3. impleuit, vxorem duxisset. Imò Apostolus docet acce-
1.Cor.7. ptionem vxoris, magnum impedimentum ad res Dei ge-
rendas afferre. Nihil igitur quod ad rem facit protulisti.
Nos enim loquimur de summa potestate id fieri iubente,
quod ab alia inferiore eiusdem generis potestate obeundũ
est. In hac causa dico summam potestatem gerere ipsam
posse, quidquid inferior potestas ex eius præcripto secun- E
dum suam potestatem gerit. Ceterum to fateris non pos-
se regem tractare sacra, fateris reginam tuam iure diuino
1.Cor.14 prohiberi quo minus aut verbum Dei prædicet, aut Eucha-
ristiam cõficiat. Debes igitur fateri, quod neq; auctoritate
sua regia iisdem rebus gerendis præsit.

Ex Acleri doctrina effici, vt vel Dei verbum & sacramenta dispensare, humile quoddam sit abiectumq; officium; vel certè rex, qui ea dispensare non potest, eorum dispen satoribus præesse multo minus possit. Cap. VI.

Clerus dicit, principes suos non annũtiare Dei verbum, nec ministrare sacramenta, sed ijs, qui Ecclesiastica potestate præditi sunt, auctorita- te regia præcipere vt hęc faciant. Si quætam abste Aclere, cur tui principes ea Christi sacramenta, quæ ministrari ab alijs iubẽt, ipsi prohibeantur ministrare? quid tandem causę afferes? Cum enim plus sit iubere aliquid fieri quod semper est alicuius potestatis, quàm id ipsum facere,

A facere, quod interdum etiam priuatis mandatur: cui autem maius aliquid committitur, ei quod in eodem genere minus est multo magis commissum intelligi soleat: necesse est, vt qui aliter dicit, rem comparatam esse, eius rei propriam reddat ac præcipuam rationem. Equidem scio multa rectè imperari, quæ rectè ab imperante non fiunt, sed id non euenit quia ius faciendi, verùm quia decorum deest. Episcopus rectè iubet pro Ecclesia Dei contra hostes fidei Christianæ arma suscipi & bellum geri, sed ipse propria manu pugnare non debet, quia incruento Eucharistiæ sacrificio subseruit: nec decet eum fundere alienum sanguinẽ, qui ex ministerij sui ratione potius profitetur se proprium 1. Cor.
B sanguinem pro alijs fusurum esse, vt Christum opere imitetur, quem ministerio suo refert & annuntiat. Quia igitur propria manu pugnare, indignius quiddam & abiectius est, quàm vt Episcopi conditionem id facere deceat: propterea licet Episcopo ad bellum, quod ipse manu sua non debet gerere, alios inuitare. Sed cum Christi sacramenta populo dispensare indignum officio regis non sit (alioqui Christus ipse rex regum Eucharistiam suis manibus non ministrasset) relinquitur, vt rex ob id solùm Christi sacramenta ministrare non possit, quòd hoc spiritale ministeriũ multo sit sublimius & diuinius, quàm vt rex terrenus id exequi permittatur: sicut leuitici Sacerdotes olim ad regẽ 11. Luc. 22.
C Iudæorum dixerunt, Non est tui officij Ozia, vt adoleas incensum Domino, sed sacerdotum, hoc est filiorum Aaron, qui consecrati sunt ad huiusmodi ministerium. Ministrare enim Dei sacra, honoris maximi est. Vnde Paulus ait, Nec quisquam sumet sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tamquam Aaron. Sic & Christus non semetipsum clarificauit vt Pontifex fieret. Quapropter eum rex non ideo prohibeatur ministrare sacramenta, quasi hoc officiũ humilius sit & abiectius quàm vt regi conueniat, sed tantum quia rex ad tantum honorem non sit assumptus & cõsecratus; cumque sacramenta Christi veteris legis cæremonias infinito dignitatis interuallo superent; necesse est 2. Cor. 3. 2. Paralip. 26. Hebr. 5.

pręcipi posse quod geri à pręcipiente non possit; cauillatus es, non argumentatus. Nam ducere vxorem ad nullam potestatem publicam, ad nullum munus Ecclesiasticum, sed tantùm ad personale certorum hominũ officium postquam semel id promiserunt, omnino spectat. Alioqui Christus, cui omnis potestas data est, & qui omnem iustitiam impleuit, vxorem duxisset. Imò Apostolus docet acceptionem vxoris, magnum impedimentum ad res Dei gerendas afferre. Nihil igitur quod ad rem facit protulisti. Nos enim loquimur de summa potestate id fieri iubente, quod ab alia inferiore eiusdem generis potestate obeundũ est. In hac causa dico summam potestatem gerere ipsam posse, quidquid inferior potestas ex eius pręscripto secundum suam potestatem gerit. Ceterum tu fateris non posse regem tractare sacra, fateris reginam tuam iure diuino prohiberi quo minus aut verbum Dei prędicet, aut Eucharistiam cõficiat. Debes igitur fateri, quòd neq; auctoritate sua regia ijsdem rebus gerendis præsit.

Matt. 28 / Matt. 3. / 1. Cor. 7. / 1. Cor. 14 (marginal references); D, E (margin letters)

Ex Acleri doctrina effici, vt vel Dei verbum & sacramenta dispensare, humile quoddam sit abiectumq; officium; vel certè rex, qui ea dispensare non potest, eorum dispensatoribus præesse multo minus possit. Cap. VI.

Clerus dicit, principes suos non annũtiare Dei verbum, nec ministrare sacramenta, sed ijs, qui Ecclesiastica potestate præditi sunt, auctoritate regia pręcipere vt hęc faciant. Si quæram abs te Aclere, cur tui principes ea Christi sacramenta, quæ ministrari ab alijs iubẽt, ipsi prohibeantur ministrare: quid tandem causę afferes? Cum enim plus sit iubere aliquid fieri quod semper est alicuius potestatis, quàm id ipsum facere,

A facere, quod interdum etiam priuatis mandatur: cui autem
maius aliquid committitur, ei quod in eodem genere mi-
nus est multo magis commissum intelligi soleat: necesse
est, vt qui aliter dicit, rem comparatam esse, eius rei pro-
priam reddat ac præcipuam rationem. Equidem scio mul
ta rectè imperari, quæ rectè ab imperante non fiunt, sed id
non euenit quia ius faciendi, verùm quia decorum deest.
Episcopus rectè iubet pro Ecclesia Dei contra hostes fidei
Christianę arma suscipi & bellum geri, sed ipse propria ma
nu pugnare non debet, quia incruento Eucharistię sacri-
ficio subseruit: nec decet eum fundere alienum sanguinē,
qui ex ministerij sui ratione potius profitetur se proprium 1. Cor.
B sanguinem pro alijs fusurum esse, vt Christum opere imi- 11.
tetur, quem ministerio suo refert & annuntiat. Quia igi-
tur propria manu pugnare, indignius quiddam & abiectius
est, quàm vt Episcopi conditionem id facere deceat: pro-
pterea licet Episcopo ad bellum, quod ipse manu sua non
debet gerere, alios inuitare. Sed cum Christi sacramenta
populo dispensare indignum officio regis non sit (alioqui
Christus ipse rex regum Eucharistiam suis manibus non Luc. 22.
ministrasset) relinquitur, vt rex ob id solùm Christi sacra-
menta ministrare non possit, quòd hoc spiritale ministeriū
multo sit sublimius & diuinius, quàm vt rex terrenus id
exequi permittatur: sicut leuitici Sacerdotes olim ad regē
C Iudæorum dixerunt, Non est tui officij Ozia, vt adoleas 2. Para-
incensum Domino, sed sacerdotum, hoc est filiorum Aa- lip. 26.
ron, qui consecrati sunt ad huiusmodi ministerium. Mini- Hebr. 5.
strare enim Dei sacra, honoris maximi est. Vnde Paulus
ait, Nec quisquam sumet sibi honorem, sed qui vocatur à
Deo tamquam Aaron. Sic & Christus non semetipsum
clarificauit vt Pontifex fieret. Qua propter cum rex non
ideo prohibeatur ministrare sacramenta, quasi hoc officiū
humilius sit & abiectius quàm vt regi conueniat, sed tan-
tum quia rex ad tantum honorem non sit assumptus & cō-
secratus; cumque sacramenta Christi veteris legis cære-
monias infinito dignitatis interuallo superent, necesse est 2. Cor. 3.

regem Christianum ex eo solo quòd rex Christianus sit, D
non esse idoneum noui testamenti ministrum, & ideo nec
Euangelizare, nec Baptismum & Eucharistiam ministrare
posse. Quod cum ita sit, quāto minus potest ijs, qui ad eum
honorem consecrantur, vt sacramenta Christi ritè administrent,
in ea ipsa causa vi suę regiæ auctoritatis præesse,
& imperare? Nam qui ad minus aliquod & inferius officium
gerendum idoneus non est, quanto magis ab altiore
& maiore eiusdem rationis officio arceri debet? Plus
est sacris gerendis præesse, quàm sacra ex alterius præscri-
2. Para lip. 26. pto gerere. Sed rex Christianus non potest quicquam Ecclesiasticorum
munerum administrare; quia ad huiuscemodi
ministerium consecratus non est. Multo igitur mi- E
nus potest summi Gubernatoris, & supremi capitis munus
in rebus Ecclesiasticis moderandis obire, quia nec ad
illud consecratus est. Nisi fortè cui non licet ostiarium
agere, is ad summi Pontificatus apicem assequendum aspirabit.
Atque ita quidem se veritas habet. Sed cum Aclerus
aliter sentiat, regumq; Christianorum in sacris mode-
Nota. randis summam potestatem tueatur & asserat, necesse est,
vt ille statuat ideo regem sacra non tractare, quoniam hoc
plebeium quoddam & vulgare munus videatur: eundem
verò sacris administrandis præesse, quia hoc sit regię cuiusdam,
imò & diuinæ dignitatis. Nam eousque regibus hodie
nefarij homines adulantur, vt omnia diuina & humana F
illorum pedibus subiecta esse confingant. Et cum ferre
non possint, vt quidquam vllibi præterquàm ex regis arbitrio
fiat, regem fecerunt non solùm Reipublicæ (vt verè
est) verùm & Ecclesię summum caput proximè secundum
Christū ipsum, quo nihil à vero alienius esse potest. Hinc
tantus ministrorum Christi contemptus consecutus est, vt
Mores Ecclesiæ schismaticę. nihil in tota Anglia, Scotia, & Hibernia vilius clero aut
abiectius habeatur. nec iniuria. Vbi enim omnes in regem
sęcularem tamquam in summum caput, & ideo tamquam
in typum, & formam Ecclesiæ intuentur, ad cuius mores
& vitam reliqua membra sese conformare debeant; ibi necesse

A cesse est ita quemq; in maximo pretio esse, vt proximè ad sæcularis vitę summam vanitatem aspirat: Eos autem qui Clero ascribuntur, homines nihili & depressę mentis cogitationisq́, reputari. Ex quo etiam fit, vt contempto eorum ministerio, ipsa Christi sacramenta cōtemnantur, qui fructus est vberrimus regiæ in causis Ecclesiasticis præfecturæ.

Ex perpetua Ecclesiæ Britannicæ & Anglicanæ historia conuincitur, antiquos Britanniæ & Angliæ reges Romani Pontificis primatum semper agnouisse: tantùm abest, vt ijdem reges omnium Ecclesiarum gubernationem in se susceperint.

B

Acler[u]s non est veritus affirmare, Lucium regem, qui primus ex regibus Britannicis fidem Christi confessus est, omnem Ecclesiarum gubernationem in se suscepisse. & alibi: Reges Britannici, ait, supremam semper Ecclesiasticæ disciplinæ auctoritatem exercebant. Quod ipsum Anglorum etiam reges sibi sumpsisse non tam do-
C cet, quàm dicit. Res autem ita se habuit:

Cum salutare Dei a Iudæis repulsum per discipulos Domini ad gentes longinquas ferretur; antiqua Ecclesię Britannicæ traditio (quam nec tu Aclere negas) commemorat Iosephum ab Arimathia, eum qui Christum sepeliuerat, vsque in Britannias nauigantem, docuisse illos populos paulò antè à Romanis domitos fidem Christi: extat vsque in hodiernum diem Iosephi eiusdem in Britannia monumentum, & quamuis tacita (propter vestram Aclere tyrannidem) tamen iusta veneratione à catholicis Britannis, & Anglis ad Cœnobium Glascouiense colitur, id quod nemo Anglorum ignorat. Crescente igitur in Britannia Act. 28.

Chri-

Christianæ fidei semine, quod à Iosepho primùm spargi cę D
ptum est, tantum per Dei gratiam fructus redundauit, vt in ipso etiam regis pretorio verbum Dei manifestaretur. Itaque circiter annum incarnationis Domini centesimum & ferè octuagesimum Lucius Britannię rex, fide Christi suscepta, misit ad Eleutherium Episcopum Romanum vt eius mandato Christianus fieret. Eleutherius verò Fugatium & Damianum ad regem ablegauit, qui eum ritè, atque ordine baptizarent. Hęc neq; Pontificale Romanum tacet, neq; venerabilis Beda in historia gentis Anglorum omittit, neq; Aclerus negat.

Quęro iam abs te Aclere, vnde factum putes, vt rex Lu-
cius potissimùm ab Eleutherio Papa Christianę fidei autho- E
ritatem sibi petendam iudicaret? Vtrum alij viciniores Episcopi non erant? aut si erant, obscuri & ignoti latitabant? Hoc tu quidem insinuas, cum de hac re agis. Sed primùm ex Euangelio constat non potuisse latitare Chri-
Apoc. 1. stianos Episcopos. Episcopi enim apud Ioannem appel-
lātur Stellæ & Angels, cum ait, Septem stellæ Angeli sunt septem Ecclesiarum, & candelabra septem, septem Eccle-
Gen. 1. się sunt. Stellæ autem factę sunt vt non latitarent, sed vt lucerent supra terram. vnde Christus ipse Apostolos suos
Mat. 5. vocans lucem mundi, mox subiungit, Non potest ciuitas abscondi supra montem posita, neque accendunt lucernā
& ponunt eam sub modio, sed super candelabrum, vt lu- F
ceat omnibus qui in domo sunt, atque vt intrantes videant
Luc. 8. lumen. Si ergo Christus Apostolos & eorum successores Episcopos fecit lumen mundi, eosdemq; super candelabrum, hoc est in loco alto & eminente constituit, tum vt Christiani omnes qui sunt in domo, tum vt catechumeni omnes qui in domum intrant lumen doctrinæ fidei videant & sequantur: Si probauero fuisse in locis viciniorbus Ecclesias fideles & Christianas, vtique statim conuici latitate earundem Ecclesiarum Pastores non potuisse.

Aduersus heres. lib. 1. c. 3. Irenæus igitur, qui eadem ætate qua rex Lucius floruit, & ipse fuit magnus Episcopus, & de aliarum gentium Ecclesijs

A clesiis ita scribit. Hanc fidē Ecclesia in vniuersum mundū disseminata, diligenter custodit quasi unā domum inhabitans. Nam & si in modo loquelę dissimiles sunt, sed tamen virtus traditionis vna & eadem est. Et neque hæ quę in *Nota.* Germania sunt fundatę Ecclesiæ, aliter credunt, neque hę quę in Hiberis sunt, neque hæ quæ in Celtis, neque hę quę in Oriente, neque hæ quæ in Aegypto, neque hæ quę in Libya, neque hæ quæ in medio mundi sunt constitutæ. Sed sicut sol creaturæ Dei in vniuerso mundo vnus & idem est, sic & lumen, prædicatio veritatis vbique lucet, & illuminat omnes homines qui volunt ad cognitionem veritatis venire. hęc Irenæus. Ex cuius verbis constat Eccle-
B sias iam tum fuisse & apud Celtas (qui sunt populi Galliarum) & apud Hiberos (qui sunt populi Hispaniarum) & apud Germanos, quorum patria omnibus nobis nota est. Porrò isti tres populi multo sunt Britānis propinquiores, quàm Latini, aut Romani, quos trans alpes Britannis fuisse atque adhuc esse constat. Cum ergo in Hispaniis, in Galliis, in Germania, Christianę Ecclesię fuerint, nec illis pastores atque Episcopi deesse potuerint, qui eos regerent & docerent (nam & ipse Irenæus, qui hęc scripsit, erat Episcopus Lugdunensis) nec aut Ecclesia Taraconensis in Hispaniis, aut Arelatensis & Parisiorum in Galliis, aut etiam Treuirensis Episcopali sede carebat; necesse est Lucium
C Britanniæ regem non ideò suscipiendi baptismi auctoritatem ab Eleutherio Pōtifice Romano petiisse, quod alium viciniorem Episcopum nullum sciret, quinimò verisimile est nec in Britannia defuisse Episcopum, aut saltem Presbyterum, qui regem baptizaret. Neque verò credendum est, aut Iosephū ab Arimathia, aut pastores qui eum secuti sunt, Christianam religionem in Britāniis ita fundasse, & stabiliuisse, vt neque Episcopum neque Presbyterum illis relinquerent, cum legamus Apostolos Paulum & Barnabam singulis Ecclesiis per quas transierunt constituisse *Act. 14.* Presbyteros: itemq; Titum in Creta reliquisse, vt oppidatim presbyteros cōstitueret. Et certè idem in Iosepho, qui

Kk ij

& in Paulo spiritus Dei erat, eiusdemq; Ecclesiæ membra eodem modo regebantur. Quid ergo est? vtiq; pastores & doctores Ecclesię Britannicę cum viderent tantam Euangelij messem succrescere, & iā rex ipse in horreum Ecclesię intraturus esset, auctores eidem regi fuerunt, vt ab ipso visibilis Ecclesiæ primo pastore fidei Christianę rudiméta expeteret, quò fides maiore cum auctoritate in Britannijs propagaretur. Neq; enim antiqui Pastores Ecclesiarum se ipsos patiebantur magistros, atq; auctores doctrinę Christianę haberi, sed ad Christum auctorem & ducem primū, Discipulosq; eius & Apostolos omnia referebant. Itaq; cū cathedra prima & singularis Romę à Iesu Christo per Apostolorum principem fixa esset, curarunt vt rex Lucius inde potissimùm suę initiationis robur acciperet. D E

Illud quidem luce meridiana clarius est, regem Lucium, qui non nisi ex mandato Romani Pontificis baptizari voluit, numquam existimasse se ipsum in Dei causis Romano Pontifice maiorem. Alioqui mandatum Papę baptismum solenni ritu accipiendum nequaquam implorasset. Qui verò ne baptizari quidem absque Pontificis iussu in animum induxit, quanto minus Episcopos Papa insciente aut inuito in regno suo auctoritate regia creasset?

Atenim Aclerus (qua est audacia) dicit, non Lucium modò regem suscepisse in se omnem religionis curā, sed præterea Pontificem Eleutherium vt id faceret, ei auctorem extitisse. Itaque ipsius Papę Eleutherij litteras hactenus inuisas & inauditas, nunc demum in lucem profert, quibus ait Pontificem his verbis Lucium Britanniæ regem salutasse. Suscepistis (inquit ad Lucium Eleutherius) nuper miseratione diuina in regno Britanniæ legem & fidem Christi. habetis vos in regno vestro vtramque paginam: ex illis Dei gratia per cōsilium regni vestri sume legem. Vicarius enim Dei estis in regno vestro, & quæ sequuntur. F

Primùm quęro abs te Aclere, vnde scias hanc esse Papæ Eleutherij epistolam. Certè inter Pontificum decretales

episto-

A Epistolis neq; ab Isidoro Hispalensi, neq; à Beda nostro, neq; à quoquam alio, qui Epistolas Pontificum collegerit, unquam relata fuit. Iam vero si tu etiam illas Epistolas, quę in tomis conciliorũ extant, quæ ab Isidoro & Beda laudantur, quæ ab Iuone, Burchardo & Gratiano alijsq; scriptoribus Ecclesiasticis passim celebrantur: tamen illorum Pontificum, quorum nomina præseferunt, veras epistolas esse negare audes, quanto æquius est vt nos tibi negemus hanc esse Pontificis Eleutherij epistolam, cum ex maioribus aut nostris, aut tuis, nec vnum producere queas, qui eam audiuerit, aut legerit vnquam nedum approbarit? Deinde quis tibi det eius ætatis, qua vixit Eleutherius, fuisse pul-
B chram illam numeri Enallogen, habetis vtramque paginam, sume legem. Omitto similia quędam alia, quæ in eadem epistola continentur. Id verò maximè omnium vrgeo: Etiam si hanc epistolam Pontificis Eleutherij esse concederem: non tamen inde apparet (vt tu dicebas) regem in se omnem religionis curam, omnemq; Ecclesiarũ gubernationem suscepisse. Neque verò aut epistola hæc tale quippiam Lucio regi defert, aut si deferret, id regem suscepisse, vel ex eadem epistola, vel aliunde planum facis. Non enim omnia, quę nobis ab alio deferuntur, statim necessariò nos accipimus. Nunc autem ne delatum quidem Lucio regi ab Eleutherio fuit quod tu eum suscepisse affir-
C mas. Nam quod Eleutherium scripsisse ais, Lucium regẽ Vicarium Dei fuisse in regno suo, quid obsecro aliud tu putas vicarium Dei, quàm Dei ministrum significare? Vicarius enim Dei est, qui Dei vicem gerit, quam vtique gerere est Dei ministrum esse. Nam siue res parua seu magna sit, quam in nomine Domini gerimus, eatenus quidem ministros & vicarios Dei agimus, quatenus personam illius sustinemus. Minister autem Dei in regno suo etiam Nero, etiam Diocletianus, etiam Iulianus Apostata fuit. De omnibus enim illis, atque etiam de ducibus quos illi miserunt Paulus dixit, Non frustra gladium portat, Dei enim minister est. Vt igitur Nero etiam si fuit Dei Vicarius in Rom. 13

Tt regno

regno suo; non tamen omnem religionis curam, non om- D
nem Ecclesiarum gubernationem aut in se suscepit, aut etiam rectè atque ordine suscipere potuit. Sic ex eo quòd Papa Eleutherius regem Lucium Dei vicarium in regno suo vocasset, tu numquam rectè concluseris, quòd propterea Lucius omnem in se religionis curam, omnemque Ecclesiarum gubernationem rectè atque ordine susceperit. Præterea si Lucius rex, auctore Papa Eleutherio, curam omnem religionis in se suscepisset, nonne interim huius susceptionis auctoritas tota penès Pōtificem prius fuisset, quàm ille eam in Lucium regem transtulisset? Dices opinor Eleutherium Papam non tribuisse noui quicquam Lu-
cio, sed tantùm declarasse ea in causa iuris diuini veritatē. E
At ipsa illa declaratio si nullius auctoritatis est, quorsum à te profertur? Sin alicuius est roboris, vtique id saltem ex tua confessione ad Pontificis auctoritatem pertinet, vt declaret regibus Christianis quod illorum sit officium, quæ potestas. Rex igitur Lucius, qui hanc explicationem officij sui ab Eleutherio petijt, nec omnem religionis curam, nec omnem Ecclesiarum gubernationem in se suscepit. Nisi fortè declaratio sermonum Domini (vt rex Dauid ait)
Psal 118 illuminat, & intellectum dat paruulis, nullo in numero abs te habeatur.

Vide nunc Aclere quantùm inter tuam & nostram asser-
tionem intersit. Quicquid nos (quod ad rem gestam atti- F
net) affirmamus, tu id ita gestum esse concedis, id solùm negans quod ex eo nos illatum atque effectum cupimus. Cōcedis Lucium Britanniæ regem cum alij viciniores Episcopi non deessent, petiuisse vt ex mandato Eleutherij Pontificis Romani Christianus fieret. Inde nos magna ratione adducti concludimus, Lucium regem agnouisse Pontificis Romani auctoritatem sua longè maiorem in rebus Ecclesiasticis. Quod posterius tu nobis non das. Tu verò ex altera parte dicis, Eleutherium Papam scripsisse regi Lucio, eum in regno suo esse Dei vicarium. Vnde colligis regem in suo regno etiam in rebus Ecclesiasticis quolibet

A bet Pontifice maiorem esse. Hic nos non solùm dicimus te rectè nihil concludere, sed præterea id pro vero ante omnia ponere, quod nullo modo sciatur verum esse. An superiores in causa te ipso iudice non sumus? Nam & historia certa est, supra quam nos argumentationem nostram ædificamus, & ex eadẽ inferimus non modò probabilem, sed & claram & perspicuam conclusionem, quę nobis etiã tacentibus se ipsam vltro patefacit. Quid enim certius quàm illud, qui auctoritatem rei gerendæ ab alio petit, maiorem se illum alium agnoscere & confiteri? Præterea iam fuit notum omnibus Christianis, atque ijs nominatim, qui Britanniam incolebant, Episcopos nouos in locis nondũ
B Christo subiectis, præcipuè ab Apostolica Sede Romana petendos & constituendos esse; vt venerabilis Beda refe-rat S. Patritium à Domino missum quò Euangelium in Hybernia prædicaret, venisse ad caput omnium Ecclesiarum Romam, vt accepta inde auctoritate prædicaret cum fiducia verbum Christi, quod etiam in Hybernia magno cum fructu fecit. hæc Beda. Nec multò postea Hyberniæ Episcopi ad Sedem Apostolicam scripserunt, quęrentes quo pacto ij reconciliandi essent, qui Nestoriana hæresi fuerant infecti. Qua de causa Gregorius Magnus ad Quirinum & ceteros in Hyberniã Episcopos catholicos literas dedit, quæ in registro ipsius adhuc extant lib. 9. indict. 4 ep. 61. *In 1. lib. vitę sancti Patritij.*
C Prosper etiam fidelissimus omnino historicus ait, Cęlestinum Papam liberasse Britannias morbo hæresis Pelagianæ, quando quosdam inimicos gratiæ, solum suæ originis (idest regionem Britanniæ vnde Pelagius ortus erat) occupantes etiam ab illo secreto exclusit Oceani, & ordinato Scotis Episcopo, dum Romanam insulam (idest Britanniam) studet seruare catholicam, fecit etiam Barbaram (idest Scotiam, nam Scoti paulò ante ex Hybernia in Britanniam transiuerant) Christianam. hæc Prosper. Ex cuius verbis perspicuè apparet Episcopum Romanum iam inde ab initio summam potestatem in Britannica Ecclesia exercuisse, siue priorem Ecclesiam oportebat in Britannia ser- *In lib. cõtra collatorem.*

uari catholicam, seu nouam apud Scotos erigi & fundari. D
Non igitur (vt tu Aclere impudenter asseris) reges Britannici supremam semper Ecclesiasticæ disciplinæ auctoritatem exercuerunt. Cum autem Saxones nondum Christiani ad opem Britannis contra Pictos ferendam vocati Britãniam occupassent, Beatus Papa Gregorius (vt verbis Bedæ vtar in historia gentis Anglorum lib. 2. c. 1.) cum primùm in toto orbe gereret Pontificatum, & conuersis iam dudum ad fidem veritatis esset Prælatus Ecclesijs, Anglorum gentem eatenus Idolis mancipatam, Christi fecit Ecclesiam. Gregorius verò cum Augustinum ad Anglos misisset, isq; iam ab Ethelberto Cantij rege perbenignè acceptus Euangelij verbum disseminasset, adeo vt rex ipse fidei sacramentum susciperet, num deinceps omnia regis E
arbitrio permisit? aut rex Ethelbertus (quod Aclerus asserit) supremam Ecclesiasticę disciplinę auctoritatem exercuit? Nihil minus ipsum Gregorium huius rei locupletissimum testem audiamus. Cum enim quid Augustinus fecerat, accepisset, ad eum scripsit in hæc verba: Per loca singula duodecim Episcopos ordines, quatenus Londinensis ciuitatis Episcopus honoris pallium ab hac Apostolica Sede percipiat. Eboracensis quoque Episcopus duodecim Episcopos ordinet, & Metropolitani honore perfruatur. Sed tua fraternitas Britanniæ sacerdores habeat subiectos. hęc Gregorius. Vides iam supremam Ecclesiasticæ disciplinę auctoritatem in Britannia fuisse penès Augustinum Anglorum Apostolum, quem Pontifex Romanus etiam Archiepiscopis ipsis pręfuit, & non penès regem Ethelbertum etiam si esset Christianus. F

Gregor. in reg. li. 12. c. 15.

Li. 3 c 25

Refert autem Beda contendentibus de Paschæ reseruatione hinc Colmanno, inde Vuilfrido, cum ille Joannis Apostoli, & patris Columbæ, hic autem Petri & Pauli traditionẽ vigeret, dixisse Vuilfridũ: Et si sanctus erat Columba vester & Christi erat, nũ præferri potuit Beatissimo Apostolorum Principi, cui Dominus ait, Tu es Petrus & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ

Mat. 16.

inferi

A inferi non præualebunt aduersus eam, & tibi dabo claues regni Cælorum? Hęc perorante Vuilfrido, rex Saxonum Osui dixit: An vtriq; vestrum in hoc cōsentiant, quòd hæc principaliter Petro dicta, & ei claues regni cælorum sint datæ à Domino? Responderunt etiam, vtriq;. At ille ita cō clusit. Et ego vobis dico, quia hic est ostiarius ille, cui ego contradicere nolo, sed in quantum noui & valeo huius cupio in omnibus obedire statutis. Audi Aclete, Britānicus rex Petri & successorum eius (nam de his agebatur) statutis obedire cupit, idq; in omnibus tantùm abest vt sibi supremam Ecclesiasticę disciplinę auctoritatē sumat. Beda uerò
B adiungit paulò post de eodem rege, Osui veraciter intellexerat, quia Romana esset catholica & Apostolica Ecclesia. Vnde tam ipse, q̃ Egbertus Cantianorū rex Vuigardū Romā miserunt, vt accepto gradu Archiepiscopatus, Catholicis Anglorū Ecclesijs per omnē Britanniam ordinare possit Antistites. hæc Beda. Quo etiam narrante didicimus quòd Vuilfridus Nordanhumborū Episcopus cum regnāte Egfrido pulsus esset episcopatu, Romā iuit, vbi causa cognita dimissus est cum hoc elogio.

Vuilfridus Eboracensis Apostolicam Sedem de sua causa appellans & absolutus, & cum alijs Episcopis centum viginti quinque in Synodo, in iudicij sede constitutus pro
C omni Aquilonari parte Britanniæ, & Hyberniæ insulis, fidem catholicam confessus est. Cumq; iterum à rege Alfrido pelleretur Episcopatu; scriptum est ab Apostolico Papa Ioanne ad reges Edilfredum & Alfridum, vt eum in Episcopatum suum facerent recipi. hæc Beda.

Cum igitur Episcopi Anglorum à regibus ipsis ad Pontificem Romanum appellationes interponerent, & causæ aliter Romæ quàm in Anglia decisę nō secundum Anglicanæ, sed secundum Romanę Ecclesiæ sentētiam, vim obtinerent: numquid tamen dices, Britanniæ reges supremā Ecclesiasticę disciplinę auctoritatem semper exercuisse? Itane? An supremam vocas auctoritatem, qua superior alia est? aut superior illa non est ad quā fit appellatio? Quid

hic aliud dices Aclere? nisi te adulatum esse reginæ tuę, vt D
dum malè de veritate Dei mereris, interim tibi benè à regi
na tua fieret?

Quid quęrimus? verū verisimile est illos reges Anglię, qui regnum suum terrenum Pontifici Romano in honorē diui Petri vectigale fecerunt, spiritalem eiusdem regni gubernationem eidem Pontifici denegasse? Iuas occidentalium Saxonum rex singulos argenteos nūmos in singulas domos Pontifici Romano quotannis persoluendos primus regū Anglię curauit, circiter annum Domini Septingētesimū & quadragesimū. quod tributum cum denarij S. Petri vocaretur, vsque ad memoriam nostram perseuerauit. Cum autem quo tempore Iuas occidentalium rex E
illud suum regnum sedi Romanæ tributarium fecit, septem aut octo regna in Anglia essent; miro Dei consilio factum est, vt illud regnum, quod Ecclesiæ Romanæ se ipsum primò subiecerat, cetera omnia in suam potestatem redigeret. Ac ne quis frustra hoc à me dictum existimet; is animaduertat Egbertum eiusdem occidentalis regni successorem, cum regna quatuor hoc est, Mercios, Cantianos, Northumbros, & orientales Saxones circiter annum Domini Octingentesimum & trigesimum subiugasset, primū imposuisse nomen Angliæ omnibus illis regionibus, quas Picti & Scoti non occupassent: deinde filium eius Ethe- F
nolphum cum voti causa Romam iuisset, eam quoque insulæ partem quam pater suus nuper ad regnum adiūxerat, vectigalem Pontifici Romano fecisse, vt ita & principium quo Iuas id inchoauit, & medium quo Egbertus in eodem opere progressus est, & finis quo Ethenolphus iam idem consūmat, fidem faciant, tum Angliæ regnū Ecclesiæ Romanæ tributarium à prima origine sua fuisse, tum id regnū quod se Romano Pontifici prius subiecit, præ ceteris omnibus vincere, stare, florere, & maximè diuturnū esse. Neque mirum. Quemadmodum enim benè homini est, si corpus suum spiritui pareat: sic & res corporeas, earumq; gubernatorem, optimo loco esse constat, quando ei subest,

qui

A qui summam potestatem in animam tenet.

Ceterum vt eo redeamus vnde primùm digressi sumus, si reges Angliæ etiam terrena sua bona in honorem B. Petri sãctæ Sedi Apostolicæ dedicarũt, quis dubitet, quin multo magis agnouerint Ecclesiam Romanam in omni iurisdictione spiritali, & Ecclesiastica seipsis maiorem & superiorem existere? Sed quid argumentor? Nonne cum apud Anglos ob Episcoporum paucitatẽ, & incuriam Christiana pietas frigesceret, Ioannes Papa decimus Edouardum regem tamquam ouem suam admonuit? Porrò cum eius rei culpa non in rege tantùm, sed etiam in Archiepiscopo Cantuariensi hæreret, Archiepiscopus cum Episcopos in *Polydorus lib. 6*
B synodo prouinciali substituisset, negligentiamque suam emendasset, postea non apud regem causam dixit, sed sui purgandi causa Romam est profectus, vt scias penès Romanum Pontificem tunc fuisse supremam Ecclesiasticę disciplinæ auctoritatem.

Præterea cum Presbyteri sęculares sub rege Edgaro parum castè in Ecclesijs suis viuerent, vtrum eius rei cognitio & emendatio à rege suscepta est? Imò rex Edgarus Papam Ioannem Decimũ tertiũ rogauit, vt sanctissimis Episcopis Etheluodo Vintoniensi, Dunstano Vegorniensi, & Osuualdo Eboracensi liceret eiectis ex Ecclesijs cathedralibus Canonicis sæcularibus monachos Apostolica au-
C ctoritate surrogare? Quomodo igitur penès regem suprema Ecclesiasticę disciplinæ auctoritas fuit, si is quod in moribus clericorum castigandis valde fieri cupiebat, non ipse facere ausus est, verùm Pontifici Romano, vt id faceret, supplicauit.

Sanctus verò Edouardus Christi non minus vita quàm fide cõfessor ad Nicolaũ Papam scripsit his verbis, vti Abredus & ipse multis ab hinc sęculis florens in vita eiusdem Edouardi attestatur. Summo vniuersalis Ecclesię Patri Nicolao Edouardus gratia Dei Anglorum rex debitam & subiectionem & obedientiam. Iustum iudicamus apud vos velut ad solidam petram acuere, & probare omnes

bonas

bonas actiones nostras, quatenus eas donationes & priui- B
legia quæ obtinuimus apud prędecessorem vestrum, reno
uetis & augeatis nobis. Ego quoque pro modulo meo au-
geo & cōfirmo donationes & cōsuetudines pecuniarum,
quas habet S. Petrus in Anglia, & quæ sequuntur. Mihi
certè in hac causa ad audaciam Aeleri contundendam satis
iam dictum esse videretur, nisi quod ipse nescio quid falsi
de his etiam regibus, qui ex gente Normannię in Anglia
regnarunt, commentus videtur?

Cum ergo Guilielmus Normanniæ Dux Edouardo re-
gi ad regnum Angliæ recuperandum suppetias tulisset, ob
eamque causam Edouardus Guilielmo fidem dedisset, si
absq; liberis moreretur, Guilielmum ei esse in regno An- E
gliæ successurum: mortuoq; sine liberis Edouardo, Haral-
dus regnum occupasset, nec aut Guilielmo cederet, aut fi-
liam eius in vxorem acciperet, aut post mortem suam Gui
lielmo succedendi potestatem faceret, Guilielmus Harol-
do bellum inferens, victoriaq; potitus, à Stigando Can-
tuariēsi Episcopo petijt, vt se inungeret, ac regio diadema-
te coronaret. Stigandus verò, qui eum velut tyrannum,
& alieni iuris inuasorem habuit, id recusauit facere. Quis
iam neget si Guilielmus rex putasset summam Ecclesię
gubernandæ auctoritatem penès se ipsum fuisse, quin Sti-
gandum Archiepiscopum honore statim priuasset, præser- F
tim cum ille non tantùm esset homo sceleratus, verùm
etiam illegitimè sedem illam consecutus fuisset? At rex
Catholicus probè sciens Episcopos in rebus diuinis mini-
mè sibi esse subiectos, inunctionem ab Aldredo Eboracē-
si Archiepiscopo adeptus, qui (vt Guilielmus Nubrigensis
refert) religiosis pro conseruanda Republica, tuendaq; Ec-
clesiastica disciplina sacramentis regem astrinxit; non ita
multo post ab Alexandro Pontifice Romano petijt, vt le-
gatos in Angliam mitteret ad constituendum rei Ecclesia-
sticę statum. Missi duo Cardinales causa cognita Stigan-
dum Cantauriensem Archiepiscopum honore illo deie-
cerunt, quod a Benedicto Decimo, qui legitimus Papa nō

fuerat,

A fuerat, pallium accepisset. An istud est regem Angliæ supremam Ecclesiasticæ disciplinæ auctoritatem exercere, vt primas Angliæ in regno Angliæ non à rege raro & insenso, verùm à Pontifice Romano de sede sua deturbetur? Est sanè & illud animaduersione dignum, quòd cum Stigādus in petitione quadam sua repulsam passus regi comminaretur, rex ad pedes Episcopi procidit, veniam petijt, satisfactionem spopondit. Cumq; optimates, qui aderant, suaderent vt regem prostratum erigeret, finite, inquit Episcopus, illum iacere ad pedes Petri. Quanta est iam Acleti, & quàm effrenis impudentia, qui hunc regem ait supremā Ecclesiasticæ disciplinæ auctoritatem exercuisse? Guilielmus Rufus Angliæ rex cum & Ecclesias vastaret, & Anselmum Cantuariensem Archiepiscopum in exilium ageret, primùm Vrbanus, deinde Paschalis Pontifices Romani regem admonuerunt, vt vitam in melius cōmutaret, quod cū nō faceret, Deus vicarij sui causam ita est vltus, vt Guilielmus in venatione subitò perierit. Sub Henrico autem primo Gulielmi fratre, Paschalis Papa nouum episcopatum in Eliensi Diœcesi institutum, auctoritate sua comprobauit. Itemq; Honorius Papa secundus Cardinalem quendam in Angliā misit, qui synodum indixit, vbi de moribus An.1130
sacerdotum tractabatur.

C Narrat præterea Polydorus, cum rex Henricus sua auctoritate Episcopos facere tentaret, Anselmum Cantuariēsem Archiepiscopum vsque eò se regi opposuisse, vt eius auctoritate commotus, rex spontè dixerit, se rem omnem controuersam ad Paschalem Romanum Pontificem relaturum, eiusq; decreto staturum, ac ad id maturè agendum missurum cum litteris legatos, qui primùm vt mos est, pollicerentur ipsum ferè ipsius Romani Pontificis dicto semper conuenienter audientem, deinde causam hanc agerēt. Similiter quo pro se quisque qui sacerdotia & dignitates eiusmodi consecutus esset, res suas impigrè tueretur, omnibusq; qui ire vellent potestatem Romam pergendi se facturum promisit; quod & protinus fecit. Regij orato-

res profecti sunt; Herbetus Nordouicensis, & Robertus D
Lichefeldensis Episcopi, quos Henricus in consilio ha-
bebat: inde secutus est Anselmus, Girardus Eboracensis,
ac Guilielmus designatus Vintoniensis. Accepit eos Pa-
schalis Pontifex Romanus perbenignè, atque animo li-
benti audiuit, sed in primis summum habuit honorem An-
selmo, quippe cuius probitatem, modestiam, grauitatem
iampridē nouerat. Legati functi primo legationis officio
proponūt causā ortæ cōtrouersię inter regē & Anselmū,
eāq. acriter defendūt. Cōtra Anselmus & ceteri æquis ra-
tionibus vt iniquā confutāt. Quare Pōtifex cū illud quoq;
Pōtificio iure cōstitutū sit, ratam non esse adepti sacerdotij
possessionē quā Episcopus nō dedisset, mandauit, vt in po- E
sterū tempus neq; rex, neq. quisquā alius, eiusmodius si-
Nota. bi esse contenderet, sed Episcopos antea factos confirma-
uit, ne illud seminarium foret discordiarum si repudiasset.
Ita re peracta legatos dimisit, Girardum verò Archiepi-
scopum Eboracensem pallio donauit; qui paulò post in
Angliam reuersi Pontificis decretum regi renuntiauerūt.
Ille qui à malis sacerdotibus subornatus iudicauerat sacer-
dotalem ordinem esse debilitandum, nec libenter id audi-
uit, nec prius manum abstinuit, quàm multis Anselmi cū
precibus, tum rationibus victus, ad extremum grauatissi-
Nota. mè Apostolicum pręscriptum admiserit. Vide iam Acle- F
re, quantum Pontifici Romano rex Anglię detulerit, qui
& iudicem illum suæ causę constituit, & sententię Pontifi-
cis quamuis grauatę, tamen paruit.

Polydo- Stephano autem primo ad Anglicani regni gubernacu-
rus li.12 la sedente, quamuis Guilielmus quidam & Stephani regis
propinquus fuisset, & Archiepiscopus Eboracēsis electus
esset, tamen Henricus Murdanus etiam inuito rege ab Eu-
genio Papa episcopatum adeptus est; tanto superior fuit
Papę quàm regis in Ecclesiastica iurisdictione auctoritas.
Hoc eodem Principe regnante in solenni ciuium conuen
tu apud Anglos constitutum est, vt qui sacris initiatos per-
cussisset, à solo Papa reconciliari posset. Vbi ergo iā erat
suprema

A supremailla regis Anglicani in Ecclesiastica disciplina au-
ctoritas? Henricus autem rex eius nominis secundus, cũ
Thomam Bechettum Cantuariensem Archiepiscopum à
suis occisum videret, legatos Romam misit, qui & facinus
purgarent, & iudices in reum dandos peterent.

Duo Cardinales causa cognita, eam regi pœnam indi-
xerunt, vt ducentos milites in Hierosolymitani belli præ-
sidium statim conscriberet. ipse autem intra trienniũ vnà
cũ reliquis Principibus Christianis exercitũ eò duceret
conditionem rex accepit. An adhuc tibi, Aclere, non vi
detur Angliç rex Pontificem se ipso maiorem etiam in
suo regno agnouisse? Quinimò idem rex Henricus exer-
B citu in Hyberniam ducto, Regulisq; deditionem facienti-
bus, cum audisset illius insulæ Imperium iam inde ab acce
pta primùm Christi fide in primis penès Pontificem Ro-
manum fuisse; nec sibi sumpsit vt se regem Hyberniæ scri
berer, & ipsum domini Hyberniç titulum, quo ceteri de-
inceps vtebantur, non nisi ab Alexandro Papa, vel vt quidã ab Hadriano Quarto accepit; & postea cum inter Can
tuariensem & Eboracensem Archiepiscopos controuer-
sia orta esset, non eam rex diiudicauit, sed ab Hugone Ro-
mani Pontificis legato eam decidi passus est. Richardus
verò Henrici filius, vt pœnitentiam à Romano Pontifice
patri suo indictam, pius filius impleret, exercitum Hiero-
C solymam duxit.

Ioannes autem rex, qui Arthuro fratris Ricardi filio eie
cto, regnum Angliç occupauerat, quamuis molestissimè
ferret Stephanum Langtonum Cardinalem se inuito Cã-
tuariensem Archiepiscopum à Pontifice Romano creari:
tamen cum Philippus Galliæ rex ad tuendam Pontificis
maiestatem cum exercitu in Angliam nauigaret, Ioannes
Angliæ rex diadema capiti suo ademptum, Pandulpho Pa
pæ legato tradit, seq; ad Stephani Cãtuariensis pedes abij-
cit, facultates quas à monarchis abstulerat, reddit; deniq;
non ita multo post bello a suis petitus, & iureiurando se
obstringens quasdam leges populo concessurum, ne id fa-

ceret Innocentio Papæ supplex fit, vt ea quæ velut metu D
coactus promisisset, irrita esse iubeat; tam longè ab eo aberat, vt sibi supremam Ecclesiasticę disciplinę auctoritatem arrogaret. Henrico autem tertio regnante Otho Cardinalis in Angliam ab Honorio tertio missus in Sacerdotum conuentu decimas beneficiorum Ecclesiasticorum ad bellum contra Saracenos gerendum, imperat.

Edouardus rex, vt à Clero pecuniam facilius obtineret, sacerdotibus Anglicanis promittit se curaturum, vt quos ipsi Episcopos delegissent, iisdē Pontifex Romanus assentiretur: ceterum nisi Episcoporum confirmationem iure ad Episcopum Romanum spectare cognouisset, satis erat
vt rex promisisset, se ipsum electioni eorum assensurum. E

Nam quod obijcere nobis soletis, legem ab eodem Eduardo rege latam, ne cui liceret à Romano Pontifice sacerdotia impetrare, vel causas ad eum nisi per appellationem deferre, facilis est responsio. Qui enim rex vltimā appellationem ad Pontificem fieri permittit, Primatum eius agnoscit & confitetur; tantùm abest, vt se ipsum in causis Ecclesiasticis Pontifice maiorem asseueret. De reliquo autem fuerit ne lex illa penitus iniusta, an non, alterius disputationis est locus. Certè (quod ad præsentem causam satis est) Romani Pontificis primatum non sustulit.

Richardus verò secundus in Vrbani sexti defensionem F
contra Clementis septimi Antipapæ tyrannidem equitū duo, peditum verò quindecim millia conscripsit.

Regnante autem Henrico sexto, cum eatenus Eboracensis Archiepiscopus in Episcopos Scotię ius primatis ex D. Gregorij Magni donatione & Alexandri tertij approbatione, qui etiam Orchades eiusdem primatui subiecit, obtinuisset, Sixtus Papa quartus à Iacobo rege Scotorum certior factus Episcopos Scotię Primatem suum Eboracensem ob assidua inter Anglus & Scotos bella, consulere non posse, Episcopū S. Andreæ Primatem constituit, cui subiecit duodecim Scotię Episcopos.

De temporibus autem Henrici septimi quid dicā? Non
ne

A ne tu ipse fateris Aclere, illum à Pontifice Romano veniã Ecclesiasticæ legis petiisse, quæ fratris demortui vxorem à fratre superstite duci vetabat?

Henricus autem Octauus initio regni sui patrum arbitratus maiorum suorum vestigiis insistere, sedemq; Apostolicam patrio atque auito more obseruare, etiam libro in Lutherum hæresiarcham conscripto, his verbis, Primatum sedis Apostolicæ asserit: Negare Lutherus non potest, quin omnino Ecclesia fidelium sacrosanctam sedem Romanam, velut matrem primatemq; recognoscat, ac reueretur. Quin Græciam ipsam reperiemus, præterquam dum schismate laborabat, Ecclesię Romanæ cessisse. hæc Henricus. Quæ cum ita sint, non insigniter

Hẽricus in lib. de septẽ sacramentis.

B frontem perfricuisti Aclere, cum diceres Britannicos reges supremam semper Ecclesiasticæ disciplinę auctoritatem exercuisse?

Quòd si dicas, Henricum Octauum suam de primatu sententiam postea mutasse. Equidem concedo, sed mutauit etiam fidem suam, imò & fidem maiorum suorum, quam & illi iam inde à Lucio primo Christiano Britannorum rege semper tenuerunt, & ipse vsque ad vigesimũ tertium regni sui annum obseruauerat, quo anno vxorem quoque mutauit, pro Catharina, Annam Bulenam; pro prima & legitima adhuc viuente, secundam & eam illegi-

C timam; pro Catholica, hæreticam; pro casta, adulteram, imò & incestam sibi assumens; adeò vt ipse Annam Bulenam ob adulterium & incestum, securi percusserit. Hoc igitur anno si priorem suam de Primatu sententiam mutauit, parum miror, quin potius multum mirarer, si derelictus à Deo, qui cathedram Petri Romæ fixit, Dei Vicarium non dereliquisset.

Tam

D

Tam Romanus, quàm alij maiores Episcopi cum ampliore quadam potestate ad Ecclesias maiorum ciuitatum regendas missi sunt, non item ab eisdem ciuitatibus acceperunt vt solito maiores fierent.

Cap. V I I.

Obiectio Romanarchiæ. l.1.c.12. EX ciuilis potestatis sublimitate, secundum locorum dignitates, inquit Aclerus, Patriarchæ, Metropolitę, & Episcopatus fuerunt maiores inter se & illustriores. Vnde ex imperij, quod E Romani ante Petrum acquisiuissent, magnitudine sedis Romanę primatus primùm exorsus est. hæc Aclerus.

Confutatio. Absit, Aclere, vt rerum Ecclesiasticarum ordo, & dignitas ab Imperio & statu sæculari aliquando pependisset. *Luc.1.* Hoc enim esset Ecclesiam Dei, quę regnũ Christi est, ciuili potestati & legibus mundi subijcere, cum tamen regnum Christi non sit de hoc mundo, sed de cælo. *Ioan.18.* Nam si Petrus ideo primus Apostolorum fuit, quòd Romæ, vbi caput Imperij erat, sedisset, primatum suum non Christo, *Matt.10* sed Iulio Cæsari acceptum tulisset. Sin Petrus à Christo primus Apostolorum factus est; Episcopi autem Romani F non nisi Petrum auctorem & verè habent & præseferũt; quomodo Romanę sedis primatus ex Imperij Romani magnitudine primùm exorsus dicitur. Cum vacaret sedes Romana propter mortem Fabiani Pontificis Romani; *Cyprianus.* Cyprianus dixit Petri locum & gradum cathedræ sacerdotalis vacasse. Nec aliud doctissima vniuersalis Ecclesiæ antiquitas vnquam sensit.

Obiectio Dist.80. At Gratianus, inquit Aclerus, ex Pontificum Romanorum præscriptis demonstrat, Patriarchas primùm in nobilioribus ciuitatibus, deinde in alijs Metropolitos, ac demũ in minoribus Episcopos fuisse collocatos: ac simile quid *Cap.1.* in synodo Taurinensi constitutum est optimè. Quis hæc negat?

negat? Sed non nevides, Aclere, aliud esse iuxta locorum dignitates (vt tu falsò dicis) maiores illustrioresq; fuisse Episcopos; & aliud maiores atque illustriores Episcopos (vt Gratianus rectè dicit) in maioribus ciuitatibus esse collocatos? Tu enim Episcoporum maiorem auctoritatem locis, quibus præsunt, accepto fers: tamquam locus sęculi maior Episcopum efficiat maiorem. *Concessio*

At Gratianus docet Episcopum maioris auctoritatis ita datum esse loco maiori, vt interim Episcopi maioritas non à loco, sed à mittente fuerit, qui eum collocauit in loco maiore, vt non ex loco dignitatem acciperet, sed vt cum dignitate maiore ad locum maiorem accederet. Elias non ideò fuit maior propheta, quòd in *Samaria* decem tribuum metropoli prędicaret, sed ideo cum factus est à Deo tantus propheta, in Samariam missus est, vt maiore cum auctoritate in ipsa regis aula Dei verbum intonaret. Nec Petrum Roma fecit primum Apostolorum, sed Christus ideo Petrum iam ante principem Apostolorum factum, ad vrbem Romam misit; vt prima in sęculo ciuitas à primo Christianę Ecclesiæ Apostolo, citius ad fidem adduceretur. Christus enim cuius potestas à sæculo nulla ex parte pendebat, ita res suas moderabatur, vt statum sæculi à se ipso conditum non dissolueret, sed suauiter ad suę legis iugum accipiendum alliceret, atque inuitaret. Hinc persæpe accidit, vt maiores Episcopi darentur maioribus ciuitatibus, quorum tamen dignitas non debet amplitudini ciuitatum accepto referri. Nam & ipse Christus ad populum in toto terrarum orbe dignissimum missus est ad semen Abrahæ, ad oues, quę perierant domus Israel, cuius erant eloquia Dei, & testamentum, & circumcisio, & sacrificia. Non tamen idem Christus ab illo Dei populo suam accepit auctoritatem, sed eam de cælo secum tulit. *Ioan. 18.* *Ioan. 6.*

Erras igitur toto cælo, Aclere, cum ais, primatum Romanæ Sedis ab Imperij Romani magnitudine exorsum esse. Tu sæcularis cum sis, omnem Ecclesiæ dignitatem à

sæculo

sæculo primùm exortam putas, vt videlicet tuę sæcularis D
reginę eum quem falsò sibi in Ecclesiam Christi vendicat,
principatum, grauiter tutati videaris. Verùm Christus
nos docuit potestatem suam de cælo esse; non de hoc mun-
Ioan. 20. do. & quẽmadmodum ipse à Patre missus est cum cælesti
2. Cor. 5. potestate, sic & Apostolos cum cælesti potestate misit io
orbem terrarum, vt legatione fungeretur nõ pro Cęsare,
sed pro Christo, tamquam Deo exhortante per ipsos. Apo-
Mat. 28. stolis successerunt Episcopi, quibuscum docentibus & ba-
ptizantibus omnes gentes Christus est omnibus diebus
vsque ad consummationem sæculi.

Tam hi Episcopi mittuntur à Christo, & Christi mini-
stris, non item à politicis magistratibus aut ciuitatibus. E
Pręsunt illi quidem ciuitatibus, quæ Christum colunt, sed
non fiunt in exercenda iurisdictione ob id potentiores,
Nota. quod magnarum ciuitatum Ecclesias administrant. Alio-
qui primas Anglię non Cantuarię, sed Lõdini sederet; Pri-
mas Scotię non apud S. Andream, sed Edimburgi: Primas
Hybernię non apud Armach, sed Dublini: Primas Gallia-
rum non Remis, sed Parisijs: Primas Germaniæ non Mo-
guntię, sed Viennæ: Primas Poloniæ non Gnesnæ, sed
Cracouię: Primas Lusitaniæ non Bracaræ, sed Vlissipo-
nę: Primas deoique Hispaniatum non Toleti, sed Madri-
ti sederet. Nunc autem cum tot regnorum tam illustri F
exempla tuam insanam opinionem refellant; quid tam-
dem sensus in hac tua inepta enunciatione habuisse pu-
tandus es?

Obiectio At in Synodo Constantinopolitana prima actum est,
inquit Aclerus, vt illius ciuitatis Episcopus, post Romanũ
Pontificem, proximo loco honoreque haberetur, quia
Constantinopolis esset instar nouę Romę. hęc ille. An
Inepta Acleri collectio in fine capitis manifestè apparebit. potuisti, Aclere, quidquam in medium afferre, quod tuam
ineptiam magis redargueret? Perpende primùm quòd
inanis fuit tunc ille Constantinopolitani Episcopi cona-
tus, eo quòd Episcopus Romanus (quod nec tu negas) suã
illi decreto auctoritatem opponeret. Vnde etiam appa-
ret

A tet quanta in illis adhuc antiquis seculis Romani Episcopi autoritas fuerit, cum nihil eorum, quæ in Concilijs Oecumenicis gerebantur, firmum ratumue esset, cui Pontifex Romanus contradixisset. Nam & acta concilij Ariminensis propterea sunt in irritum reuocata, quòd Liberius Pontifex Romanus ijs non assensisset, cuius sententia pręceteris omnibus expectanda erat; Vt synodus nonaginta Episcoporum Romæ collecta scripsit ad Episcopos, qui erant in Illyrico. (Theodoritus lib. 2. c. 22.) Et cum Iulius Papa intellexisset pseudosynodum Antiochiæ contra Athanasium fuisse celebratam, scripsit eos contra Ecclesiæ canones egisse, quòd illum ad concilium non vocassent, quippe cum canon Ec-
B clesiasticus (vt refert Socrates) vetet præter sententiam Episcopi Romani concilia celebrari. (Socrat. li. 2. c. 11. & 13.) Vnde & Leo Pontifex (qui post centum annos & amplius à secunda synodo celebrata floruit) de hoc Episcopi Constantinopolitani conatu scripsit in hæc verba. (Leo ad Pulcher. August.) Frustra quorundam Episcoporum profertur cõsensus, cui tot annorum series negauit effectum. hęc Leo. Non igitur obtinuerat illis seculis Episcopus Constantinopolitanus, vt primas post Põtificem Romanum obtineret, etiam si quidam Episcopi in secunda Oecumenica synodo eum honorem illi detulissent. Itaque idem ipsum in synodo Chalcedonensi iterum tentatum fuit, sed frustra, cum Leo Pontifex restaga-
C retur.

At Leonem, inquit Aclerus, qui suo loco Romæ integer, ac illęsus manebat, non aliud mouere potuit, quàm ambitio. hæc ille. (Cap. 12.)

Obsecro te, quomodo cohæret hęc tua oratio? locus secundus Constantinopolitano post Romanum Pontificẽ oblatus, nihil nocuit Romani Pontificis primatui. Ergo cum Romanus Pontifex non assenserit, vt secundus honoris locus Constantinopolitano daretur, ambitionis reus fuit. Illam enim ambitionis causam posuisti, quę maximè omnium Leonem Papam à crimine ambitionis immunem declarat. Si prima Synodus Constantinopolitanæ

dedisset non secundum, sed primum honoris locum Epi- D
scopo Constantinopolitano; tunc si Pontifex Romanus
Suspicio saltē ambitionis. ei decreto restitisset, poterat tibi, ac tui similibus videri
ambitionis causa id fecisse, eo quòd primus locus ipsi ab-
latus fuisset: at nunc Pontifex Romanus suo loco inte-
ger ac illæsus manebat. Nominatim enim cautum est, vt
Episcopus Romanus omnium Episcoporum primus per-
seueraret, secundæ autem deferrentur Episcopo Constan
tinopolis. Nunc ergo cum Romanus Pontifex contra-
dixerit ei decreto, quod honorem ipsius minimè lædebat,
Cui bono? veritatis nō ambitionis causa cōtradixisse putari debet. Au
di Aclere, cuius veritatis causa contradixit. Ipse enim
Leo ep. 53. Leo ita scribit: Consensiones Episcoporum, canonum E
apud Nicæam conditorū regulis repugnantes, vnita nobis
cum vestræ fidei pietate in irritum mittimus, & per auctori
tatem B. Petri Apostoli generalis prorsus definitione cas-
Ep. 52. samus. Idem Leo ad ipsum Martianum Augustum scri-
bens de eadem re, ait: Habeat, sicut optamus, Constantino
politana ciuitas gloriam suam. Alia tamen ratio est re-
Petra. rum sæcularium, alia diuinarum: nec præter illam petram
quam Dominus in fundamento posuit, stabilis erit vlla
Auxilio Cæsaris. Assensu Papæ. constructio. Satis sit [prædicto Episcopo Constantinopo-
lis Anatolio] quòd vestræ pietatis auxilio, & mei fauoris
assensu, Episcopatum tantæ vrbis obtinuit. Non dedi- F
gnetur regiam ciuitatem, quam Apostolicam non potest
facere sedem. hæc Leo. Duas igitur attulit rationes, ob
quas noluit pati, vt Episcopus Constantinopolitanus se-
Nicena Synodus c 6. cundo loco præsideret. Vnam, quòd ea res Nicenæ syno-
di canonibus repugnaret: alteram, quòd Ecclesia Con-
stantinopolitana numquam hactenus fuisset sedibus Apo
stolicis ascripta, ne dum illis, quæ prius ita habitæ fuerāt,
præferri debuit. Et nunc tu, Aclere, totum hoc ambitio-
ni Leonis Papæ ascribis? Quo spiritu, quod in Christi
nomine fiebat, tu ambitioni deputas, nisi quia ex illis es,
Mat. 12. qui opera Dei bona principi Dæmoniorum accepta ferē-
tes in Spiritum sanctum peccabant?

At

A At videbat, inquis, Leo Constantinopolitanum Patriar- *Obiectio*
cham contentum secundo loco non futurum, sed de pri-
matu cum Pontifice Romano tandem apertè pugnaturũ.
In quo cum non fefellit opinio. Nam paulò post Joan-
nes Constantinopolitanus vniuersalem se Patriarcham
edixit, cui summa contentione Gregorius Pius sanè Ro-
manus Pontifex restitit. hęc Aclerus.

Quomodo euidebat Leo id futurum, quod & repugna- *Responsio.*
bat ipsius decreti verbis (in quibus primæ Romani Põtifi-
ci concedebantur, secundæ autem Constantinopolitano)
nec vnquam postea secutum est? Nam Joannes Constan-
tinopolitanus Episcopus, qui se vniuersalem Patriarcham
B scripsit, vtcumque ambieit quod non licuit, numquam
tamen ausus est de primatu palàm cum Romano Pontifi- *In epist.*
ce contendere, quinimò non solùm coram Deo protesta- *Pelagy.*
tus est, se nihil vnquam proteruè contra Apostolicam Se-
dem agere, nec de illius, aut aliorum priuilegijs quicquam
vsurpare. Hæc enim Joannis verba in Pelagij Pontificis
epistola extant. Et quilibet sanè Constantinopolitanus
Episcopus primas concedebat Romano Episcopo, quod
ipsum B. Gregorius attestatur his verbis: De Constanti- *Greg. li.*
nopolitana Ecclesia quod dicunt, quis eam dubitet Sedi *7.ep. 63.*
Apostolicę esse subiectam? Quod & Dominus pijssimus
Imperator, & frater noster Eusebius eiusdem ciuitatis Epi
C scopus assiduè profitentur. Et epistola sequente: In quo- *Li.7 ep.*
dam crimine Bysancenus primas fuerat accusatus. Nam *64.*
quod idem primas se dicit Sedi Apostolicæ subijci, si qua *Dicit se*
culpa in Episcopis inuenitur, nescio quis ei Episcopus su- *subiectũ.*
biectus non sit. hæc Gregorius. Nec enim rectè con-
cluseris omnem qui se vniuersalem Patriarcham scribit,
continuò velle Episcopo Romano ęquari, ac neque ipse
Constantinopolitanus hoc prę se ferebat. Ille quidem
volebat nemini pręterquam primo Episcopo subesse, cũ
Romanus Pontifex etiam secundo ac tertio eum subijci
voluisset. Nam secundum synodi Nicęnæ regulas, secun- *Can.6.*
da sedes fuit Alexãdrina, tertia verò Antiochena. Tu dicis *c.12.*

Constantinopolitanum Patriarchã voluisse episcopatus D
sui fines cum Imperij finibus dilatare. Quod quamquam verum fortè non fuerit, tamen demus ita se habuisse An hoc est cum Pontifice Romano de primatu contendere? Nihil minus. Latius enim semper Pontificis Romani potestas, quam Imperij fines patuerunt. Nihil tunc erat negotij Augusto Mauritio cum Anglis, nihil cum Scotis, nihil cum Hybernis, nihil cum Hispanis: at Gregorius Pontifex Romanus, qui eodem tempore vixit, Augustinum constituit Anglis nuper ad fidem conuersis Episcopum, imò primatem his verbis: Augustino Episcopo Anglorum. Per loca singula duodecim Episcopos ordines, quatenus Londinẽsis ciuitatis Episcopus honoris pallium ab E
hac Apostolica Sede percipiat. Eboracensis quoq; Episcopus duodecim Episcopos ordinet, & Metropolitani honore perfruatur; sed tua fraternitas omnes Britanniæ sacerdotes habeat subditos. Hæc Gregorius de Britannis omnibus, hoc est tam de Anglis, quàm Scotis scripsit. Nã Scoti quibus (vt Prosper ait) Cælestinus Pontifex Romanus Palladium ordinauerat Episcopum, suberant adhuc Eboracensi Episcopo tamquam primati suo. Præterea cõstat Hispanias iam fuisse ab Imperatoris Mauritij potestastate immunes, cum Gothis tunc paruerint; & tamen Gregorius Pontifex Romanus Ioannem defensorem in Hispanias misit, qui scribit se (vt in registro B Gregorij habe- F
tur) ex deputatione & iussione Beatissimi atque Apostolici Domini sui Gregorij cognitorem inter Episcopos resedisse, Gregorius autem ei mandauerat in hęc verba: Is qui superstite Episcopo Innocente, contra canones in Ecclesia eius ordinari pręsumpsit, ab omni Ecclesiastico ministerio repellatur, qui etiam in custodia habeatur, vel ad nos transmittatur. Episcopi verò, qui eum ordinauerunt, sex mẽsibus Dominici corporis & sanguinis communione priuati, agere pænitentiam decernantur in monasterio, hæc Gregorius. Ioannes autem defensor causa cognita sententiam in Episcopos reos tulit, in hęc verba: Memoratos

Lib. 12. ep. 15.

Eboracẽsis Metropolitanus.

Prosper in chron.

Lib. 11. ep. 53.

Lib. 1. ep 50.

In custodia.

A moratos Episcopos in monasterium recipiendos ad agendam in tempus pœnitentiam decerno. hæc ibi. Ep. 55.

Quid multis? Prosper in vniuersum scribit, Roma per Apostolici sacerdotij principatum, amplior facta est arce religionis, quàm solio potestatis. Quod idem carmine etiam cecinit: De vocatione gentium lib. a c. 16.

Pestem subeuntem [vtiq; Pelagij] prima recidit
Sedes Roma Petri: quæ Pastoralis honoris
Facta caput mundo: quidquid non possidet armis,
Religione tenet.

B Cum igitur Episcopi Romani auctoritas, non Imperij Romani finibus contineretur, sed multò latius se extenderet, etiam si Episcopus Constantinopolitanus voluisset cũ Imperij finibus, sui episcopatus fines dilatare, ne sic quidem Romani Pontificis gloriam adæquasset.

At Gregorius Pius Romanus Pontifex Ioannis Constantinopolitani ambitioni restitit. Merito sanè: Quia supra mensuram suam sese extendebat, qui ex alieno damno crescere optabat. Obiectio Concessio

Verùm Gregorius, inquis, non eam sibi auctoritatem vendicabat, sed tãquam impiam & scelestam, à quocumq; vsurpari prohibebat. Quam dicis auctoritatem, Aclere? Obiectio

C Certum est Gregorium non sibi vendicasse vniuersalis Episcopi appellationem: quia ipse per vniuersalem nihil aliud intellexit, quàm eum qui solus in vniuerso mundo Episcopus esset. Nam vnus (Ruffino auctore) vel numero dicitur, vt vnus homo inter multos; vel vniuersitate, vt vnus sol, vel vnus Deus, tamquam vnus in vniuerso, qui propterea vnus dicitur, quod alius non sit. Iam cum vniuersalis ab vniuersitate appellationem sumpserit, rectè potuit D. Gregorius dicere, illum qui se vniuersalem Patriarcham scribebat, vi nominis ipsius dixisse quòd solus in tota rerum vniuersitate Episcopus, vel Patriarcha esset; qualem sanè auctoritatem Gregorius numquam sibi vendicauit. Ceterum si dicis, Aclere, Gregorium non sibi vendicasse Quis sit vniuersalis. In Symbolo ad Laurent.

dicasse primatum in tota militante Ecclesia, egregiè mentiris: Ipse enim scribit in hęc verba: Sedes Apostolica caput omnium Ecclesiarum est. Et iterum: Sedem Apostolicam Deo auctore, cunctis prælatam constat Ecclesijs. Et alibi: Omnes Episcopi sedi Apostolicę subiecti sunt, si qua in eis culpa inuenitur. Denique: Romana, inquit, Ecclesia caput est omnium Ecclesiarum. hęc Gregorius. Quem si tu, Aclete, pium esse concedis, necesse est te impium agnoscas, qui quod ille scribit, oppugnas. Illam enim Apostolicam sedem, quam Gregorius vocat omniū Ecclesiarū caput, tu vocas Antichristi sedem, negasq; omnium Ecclesiarum caput esse, & tamen tibi pius est Gregorius? Ergo tu tibi & impios.

Lib. 11. ep. 55. Lib. 2. c. 30. Lib. 7. ep 64. In Psal. pœniten tial. 4.

D

E

Vt autem ad id, quod huius disputationis caput fuit, redeamus; nulla ratione probas Episcoporum dignitatem ex Imperij aut politici status amplitudine exortam esse. Nam quod in eius rei argumentum protulisti vel ex Gratiano, vel ex prima synodo Constantinopolitana, totum in contrarium valet: quia Gratianus dicit maiores Episcopos, in maioribus ciuitatibus collocatos, non autem ab eisdem vrbibus accepisse vt maiores fierent: sicuti & maiores Angeli mittuntur ad maiores Prouincias tuēdas, ad populum autem Dei propugnandum Michael Archangelus destinatur, neq; tamen idcirco à prouinciis, quas custodiunt, vt maiores sint accipiant.

Ad propositum primum.

Dan. 19.

F

Deinde synodi Constantinopolitanę constitutio de Episcopi Constantinopolitani honore augendo irrita fuit ob auctoritatem Romani Pontificis Nicænę synodi canonem propugnantis.

Tum autem in eadem Constantinopolitana synodo nominatim definitum est, Primatum penès Romanum Pontificem esse. Verùm si episcoparus secundum locorum dignitates facti fuissent illustriores, iam oportebat primas non Romano Pontifici, sed Constantinopolitano tribui. Iam enim Constantinus Roma Byzantium discesserat: iam sedem Imperij aliò transtulerat: iam condiderat nouam

A uam Romam, in qua ipse & posteri eius regnarent. Vetus ergo Roma iam propè interitum erat. Quod cum ita esset, qui factum est, vt Constantinopolitanus nouæ Romæ Episcopus non etiam Episcopo veteris Romæ anteponeretur, si verum est quod Aclerus dicit, secundum locorum dignitatem episcopatus fieri maiores? Ibi enim Roma est vbi Cæsar agit. Cum verò contra videamus euenisse; ac ne ipsum quidem Constantinopolitanum episcopatum petere ausum esse, vt Romano Episcopo vel anteponeretur, vel etiam adæquaretur, non ne hinc necessariò efficitur, vt omnes omnino Patres agnouerint Romani Episcopi primatum non ex magnitudine Imperij exortum fuisse (alioqui eo Byzantium translato, etiam primatus ipse Byzantium translatus fuisset) verùm ex iure diuino traxisse originem, in persona B. Petri ex Dei voluntate successorem suæ singularis cathedræ in Ecclesia Romana constituentis. *Heb. 8.*

Præterea si Episcoporum dignitas pendebat à loco; cur in concilio Episcoporum actum est, vt Constantinopolitanus secundas obtineret? Nam si ea res Concilij decreto indigebat, vtiq; loci dignitas ad honorem & potestatem maiorem concedendam satis virium non habuit; idque re ipsa comprobatum est, cum Alexandrinus Episcopus lo- *Vide Ambro. in orat. de trad. basilicis.*
C cum secundum, & Antiochenus tertium multis postea sæculis conseruarint.

Postremò si Episcopus Romanus impediuit ne synodi Oecumenicæ decretum vim sortiretur, non ne maior fuit Episcopi Romani quàm synodi generalis auctoritas etiam in illo antiquo sæculo, dum adhuc Basilius & Ambrosius florerent? Pulchrè igitur causam tuā probasti nobis Aclere: tam pulchrè, vt non aliis mihi auctoritatibus ad te refellendum opus fuerit, quàm quas tu ipse protulisti. Nam *6. Cap. 2* quod dicis in Concilio Taurinensi constitutum, vt quæ in ciuili gubernatione primæ essent vrbes, in eis primatum ac Metropolitatum locarentur sedes: etiam si omnia tibi vera esse concedam; non ne tamen vides primatum, & Me

tropo-

tropolitarum sedes auctoritatem capere ab Episcopis & D
Conciliis, quæ eos locant, & non à locis in quibus locan-
Apoc.1. tur. loca ciuitatum velut candelabra quędam sunt, apta
quidem in quibus candelę cõstituantur. sed Episcopi sunt
candelę, quas candelabra neque collocant, neque
accendunt, sed recipiunt & sustinent. Qui au-
Matt.5. tem candelam in candelabro collocat,
& accendit, Deus est per Pontifices
Matt.24 ministros suos auctoritatem
cuiq; pro mensura sua
tribuens. E

DE

DE CLAVE DAVID
LIBER SEXTVS.

Legi naturæ penitus aduersari, vt femina viris in rebus Ecclesiasticis præficiatur. Cap. I.

B T si ex iis, quæ in superiori libro diximus, facile perspicitur, non reges tantùm, sed etiam reginas nihil omnino iuris in causas Ecclesiasticas accepisse, tamen cum Angliæ regina Elizabetha, summam se Anglicanę Ecclesiæ in omnibus causis Ecclesiasticis gubernatricem audacter inscribat, & vocet, imò Catholicos omnes, qui hoc iurato affirmare noluerint, fortunis omnibus spoliet, in vincula ducat, vita, & sepultura priuet, filiosq; eorum omni hæreditate exuat: operæ pretium me facturum putaui, si de horrendo isto feminarum in Ecclesijs dominatu ad infirmorum fratrum
C maiorem aut ædificationem, aut consolationem aliquanto diligentius disputarem.

Ac reges quidem à spiritalium rerum moderatione arcentur, quoniam ad hoc munus obeundũ licèt potuissent consecrari, tamen re ipsa consecrati non sunt. 2. Para. 26.

Reginę verò neque sunt ad eam rem consecratę, neque etiam possunt consecrari. Nam ad res Dei moderandas Heb. 5. consecrari, nihil est aliud quàm diuina electione & vocatione à ceteris hominibus segregari, & in iis, quæ Dei sunt, velut mediatorem inter Deum & homines constitui, sicut scriptum est, legem ordinatam esse per Angelos in manu mediatoris, utiq; Moysis in figuram Christi. Act. 13. Gal. 3. Heb. 3.

Iam verò mulieres ad hunc honorem, vt inter Deum

& viros in Dei causis mediatrices fiant, assumi non pos- D
sunt, propterea quòd viri per immutabilem Dei legem in
ipsa prima & intima hominum natura congenitam inter
Deum & mulieres, velut mediatores interiecti sunt. Non
1.Tim.2 solùm enim Adam primùm creatus est, deinde Eua, sed
1.Cor.11 etiam mulier ex viro est & propter virum & gloria viri,
sicut vir gloria Dei. Siue ergo initium conditæ, seu finem
condendæ mulieris spectemus, vtrobique vir inter Deum
& ipsum interponitur. Ex Deo per virum processit, ad
Deum adiuuando virum rendit. Quo igitur tempore Deus
Gen.2. effecit, vt vir tam materiale quoddam initium formandæ
mulieris, quàm finis quidam medius esset, ob cuius adiu-
torium mulier crearetur; eodem ipso tempore hanc legẽ, E
quæ nunquam retractaretur in hominis natura constituit,
vt inter Deum & mulierem vir in æternum velut seque-
ster & mediator interponeretur; tantùm abest, vt mulier
vnquam possit proximè secundum ipsum Deum caput &
gubernatrix virorum in causis Dei ab ipso Deo constitui:
Hoc enim esset effecta suis causis, media suo tum princi-
pio tum fini, membra suo capiti, subditos suo regi, virum
Christo, Christum Deo anteponere. Sicut enim Deus
1.Cor.11 Christi, sic & vir mulieris caput est, idque per diuinam le-
gem, & eam non post creationem hominum disciplinæ
causa adiectam & propositam, sed vnà cum ipsis homini-
bus congenitam & concreatam; ea videlicet conditione, F
vt quamdiu homines in rerum natura existerent, tamdiu
vir & caput mulieris, & Deo propinquior esset, quàm mu-
lier: aliàs cum mulier per naturam gloria viri à Deo sit fa-
cta, si eadem caput viri ab eodem Deo immediatè in Dei
causis constitueretur, iam mulier caput viri, & vir fieret
gloria mulieris: membrorum enim est gloriam omnem
capiti suo deferre. Vnde etiam si manus hostem proster-
nat, tamen non manui, sed capiti corona imponitur. Ordo
autem naturę, quem summa Dei potentia & sapientia se-
mel creauit, & eo consilio creauit, vt in ęternum mane-
ret, mutari ab eodem Deo in causis ipsius numquam solet,

Non

A Non enim is est Deus, qui mutetur vt homo, aut qui dictu-
rus aliquando sit, non putaram. Quod enim stabile ac fir-
mum esse nollet, numquam illud in hominum natura fi-
xisset, verùm ab eadem separasset, quod facilè factu Deo
fuit: nunc autem quod naturale fecit, immutabile decla-
rauit. Hinc Dauid ait: Verbum Dei in cælo, idest mandatũ *Psal.118*
illud, quo Deus cælum constituit, & disposuit, in æternum
permanere. & mox; Fundasti, inquit, terram, & permanet.
Ordinatione tua perseuerat dies, quoniam omnia seruiunt
tibi. Quin & apud Ieremiam Dominus ait, pactum quod
ipse cum die & nocte iniit, non posse irritum fieri, quin sit
dies & nox in tempore suo. Atque etiam cum Christus ip-
B se in Euangelio quærit, nunquid homines de spinis colli- *Mat.7.*
gant vuas, aut de tribulis ficus? Quid aliud significat, quàm
non mutari proprias arborum naturas, vt videlicet eadem
arbor hoc anno producat vuas, alio ficus, sed vnáquamq;
secundum naturam ipsi ab initio constitutam, aut bonos
fructus, aut malos producere, aut etiam sterilem esse? Nec
idem fons, inquit Iacobus, aquam dulcem & amaram si-
mul emittit. Si ergo per naturam ipsam, quæ vsque ad con
summationem sæculi permanet, vir caput est mulieris, ca-
pitis autem sit reliquis membris præesse, & antecedere:
nec fieri possit, vt pedibus capitis regendi potestas vsquam
à Deo committatur, quin prius ipsa creatoris fabrica ne-
C cessariò dissoluenda sit; profectò cum æterna Dei lege pu-
gnat, vt mulier, cuius caput vir ab ipso Deo cõstitutus est,
eidem viro in iis quæ Dei sunt, ab eodem Deo immediatè
præponatur. Deus seipsum negare, aut sibi ipsi in opere
suo contradicere non potest, omnis homo poterit esse mẽ- *Rom. 3.*
dax: Deus autem verax est, atque adeo ipsa veritas. Ille au- *Ioan. 14*
tem quo tempore fecit virum per naturã caput mulieris,
visus est dicere: Ego numquam à me ipso immediatè con-
stituam mulierem viri caput.

Hic statim opponet se quispiam, & quæret: si hæc ita se *Obiectio*
habent, quo tandem iure mulier sæculi causas summa cum
potestate administrat? Nam si vir per naturã caput est mu-

literis, vtique & semper & in omnibus causis, atque ideo D
etiam in sæculi causis caput mulieris est.

At inter catholicos omnes constat, mulierem in sæculi causis uiro legitimè alicubi præesse. poterit igitur modus aliquis excogitari, vt etiam in Dei causis mulier viro legi-
Respõsio. timè præsit? Ego sanè concedo secundum naturam virum esse caput mulieris, etiam in sæculi causis; sed in illis quidem caput liberum esse, non necessarium. Et ideo cogi nõ posse, vt vel mulieris imperio in ulla re inuitus subijciatur, vel Rempublicam ipse administret, si non vult. Nam vbicumque mulieres legitimè regnant, non nisi virorum permissu regnant, adeo vt iã olim Romani & maxima Græ-
corum pars, quàm nuper Galli à toto regnandi iure mulie- E
res in suis prouincijs excluserint. Nec in alijs ferè vllis gentibus officia ciuilia & annuos magistratus aut olim gesserunt, aut adhuc gerunt. Regiam verò dignitatem ob discordias & tumultus ciuiles euitandos, virorum consensu alicubi obtinent: ea tamen exceptione, vt si masculus hæres extet, quamquam is natu minor fuerit, ferè in hæreditate adeunda feminis vbique præferatur. Quę omnia indicant totum illum principatum, quem feminę vllibi administrant, non suo illas iure, verùm spontanea virorum concessione adeptas esse; ac propterea alibi aliter, &
alicubi nõ omnino, & nullibi ferè præterquam ad maius F
Gen 1. malum euitandum regnare. Vir autem ab initio creationis suę potestatem dominandi omnibus, quæ in terra sunt, accepit, & eam non coactam, sed ad imaginem & similitudinem Dei spontaneam & liberam, vt videlicet pro eo ac ipsi liberet, huius sæculi rebus dominari posset, tantùm vt ne violaret Dei legem. Deus autem non tulit legem vllam, quę virum prohiberet se ipsum in sæculi causis mu-
Mat 19. lieri subijcere; nam si vir potest laudabiliter toti sæculo, & omnibus quæ in eo sunt, ob amorẽ Dei renũtiare; quãto magis potest iuri suo in causis sæculi moderandis cedere? Cum autem mulier ex virorum consensu in ijs rebus, quæ virorum potestati subiectę sunt, viris ipsis præficitur;

tunc

A tunc nec imediatè à Deo, nec in ijs, quæ Dei sunt, mulier viris præficitur, & ideo nihil fit cõtra naturæ legem. Manet enim adhuc vir caput mulieris, sed caput liberum, quod per liberam potestatem suam tum rectè potuit in rebus humanis administrandis, tum re ipsa cessit iuri suo. Cæterum causæ Dei tum iuris aut potestatis humanæ nõ sunt (alioqui non dicerentur causæ Dei) tum à solo Deo immediatè instituuntur & ordinantur. Quæ autem à Deo per interiectam virorum liberam potestatem ordinantur, ea possunt aliter atque aliter disponi secundũ naturã liberi arbitrij, cui ea subicit Deus. Verùm vbi nulla est humani arbitrij potestas, ibi solus Dei ordo relinquitur obseruãdus.
B Ille autem maximè omnium est Dei ordo, quem Deus ab initio vnà cum ipsa hominis natura creauit & condidit. Nam etsi alium quoties voluerit instituere Deus possit, non tamen alium eiusmodi (stante præsertim natura homi nis) qui primum ordinem in natura fundatum subuertat, & destruat. Quamquam enim Deus liberè omnia, quæ ad nos pertinent instituerit; tamen cum ijs, quæ semel creauit, pactum quoddam (auctore Ieremia) inijt, vt naturam eorum numquam postea mutaret. Tot homines ab initio mundi vsque ad hanc horam fecit Deus, & cuius eorum pedes capiti suo vnquam præfecit? Si ergo res Dei per se ipsum Deum ordinantur, Dei autem ordo & certus & firmiter fundatus ac stabilitus sit, vt videlicet per naturã vir
C caput mulieris, mulier autem viri gloria existat: certum est in ijs, quæ solius Dei sunt, ordinem hunc Dei numquam fore mutandum, sed virum semper mulieri præfuturum; Nam in sæculi rebus si aliter aliquando accidit, hoc fit non per immediatam Dei ordinationem, sed per virorũ spontaneam concessionem, quam in ijs, quæ hominum sunt, Deus approbat & confirmat. Sed cum vnicus modus, quo mulier sæculi causas iure administrat, ille sit, vt ex virorum consensu id faciat; ille autem modus mulieri ad causas Dei administrandas minimè suffragetur, quia Dei causæ non sunt omninò viris subiectæ, nec per

Ier. 33.

1 Cor 11

per eorum liberam voluntatem, sed solius Dei mandato D
disponuntur: nullus omnino modus superest quo mulier summam rerum diuinarum iurè administret. Non Dei ordo, quia is virum mulieri pręfecit. Non hominū, quia in rebus Dei homines nihil pro suo arbitratu possunt cōstituere. Quæ autem causa magis Dei est, quam natura ipsa, quam ex nihilo creauit Deus? Illud enim verissimè negotium est Dei, quod solus potest facere Deus. Nam & si nihil omnino sine Deo fiat, tamen vbi ex voluntate Dei multę mediæ causę adhibentur, videtur etiam aliquid eisdem causis tribuendum. Sed in creatione rerum quid fuit quod Deo cooperaretur, aut subministraret? Itaque rerum creatio proprijssimè opus & causa Dei est. Cum er- E
go tam perspicuè constet Deum in ea causa, quæ maximè ipsius propria est, hunc ordinem instituisse, vt vir caput esset mulieris, nec eum ordinem immutabili decreto fixum Deus in suis negotijs vnquam mutet, quis dubitet, quin vir in omnibus Dei causis in æternum maneat caput mulieris, nec mulier vnquam possit viri caput in diuinis rebus administrandis fieri? Nam si hæc enuntiatio apud Deū certa est, ex mea institutione vir caput est mulieris; profectò ista numquam simul poterit vera esse, Non vir mulieris, sed mulier ex mea institutione caput est viri. Ambę enim istę enuntiationes, cum simul verę esse non possint, ex eoque altera earum necessariò sit falsa; Deus verò qui F
est ipsa veritas non possit auctor mendacij existere; efficitur vt propter ipsarum rerum inter se pugnam & contradictionem, numquam fieri queat, vt mulier in ijs, quę immediatè ab ipso Deo instituuntur (cuiusmodi sunt quæ ad fidem Christi & cultum Dei pertinent) caput viri sit, aut summa gubernatrix.

Quòd si quis dicat, Deū posse viris saltem permittere, vt non minus in sacris, quàm in profanis negotijs feminam sibi ipsis pręficiant; iste nihil dicit, nisi & illud addat, Deum posse etiam facere, vt viri non minus rerum sacrarum quàm ciuilium domini & moderatores liberi at-

que

A que absoluti sint. At hoc si fieret, illæ res factæ non amplius essent factæ, sed profanæ. Sacrum enim est quod ad cultum Dei segregatum est, & hominum commercio exemptum. Ceterum si Deus res sacras hominum liberæ voluntati & dominationi submitteret, iam non res Dei sed hominum, non segregatæ sed cõmixtæ, non sacræ sed profanæ fierent. Quapropter si quis totam rem accurate perspiciat & examinet, videbit vndique aditum administrandi res sacras feminis interclusum, vt nisi opus Dei negetur, totaque rerum vniuersitas dissoluatur, & nõ solùm nouus, verùm & contrarius huic qui nunc est mundus instituatur, nullo vnquam modo fieri posse, vt femi-
B næ rerum Ecclesiasticarum summam ritè atque ordine administrent.

Mulieris in Ecclesiasticis rebus Primatum, non aliundè quàm à Diabolo esse.

Ostendimus muliebrem in diuinis rebus primatum à Deo esse non posse. Vnde igitur esset nisi à Diabolo? Dęmon ille pessimus, qui ex eo quòd Deo aduersetur, Satan, *Mat. 16.* hoc est aduersarius in scripturis appellatur, cum videret *Gen. 1.* Deum distinxisse naturam humanam in masculum & feminam, masculum vero feminę caput constituisse; non *Ephes. 5.*
C solùm ipsam Dei creaturam, sed etiam ordinem creationis oppugnandum sibi statuens, id consilij ante omnia sumpsit, vt virum, quem Deus constituerat in caput, illum Dia *Genes. 2.* bolus in caudam conuerteret. Mulierem verò, quã Deus *& 3.* viro adiutricem & sociam dederat, Diabolus et faceret *1. Tim. 2* magistram. Itaque vt Deus primùm formauit Adamum, deinde Euam; sic è contrario Diabolus primùm Euam aggressus est, deinde Adamum. Vt Deus ex latere Adami *Gen. 3.* produxit materiam carnis Euæ; sic Diabolus velut ex latere peccantis Euę, produxit materiam peccati Adæ. Occasio enim & velut materia, in qua peccatum Adę fundatũ est, fuit latus, hoc est societas Euæ. Noluit enim contrista-

re so-

re sociam suam, & ideo de ligno prohibito vnà cum illa D
comedit. Deus per costam Adami dedit Euę vnde esset; & Diabolus per costam Euę suppeditauit Adamo vnde peccaret. Cum Eua debuisset virum tamquam caput suũ consuluisse antequam serpenti aurem præberet, Serpens fecit, vt vir antequam Deum caput suum consuleret, mulieris tentationi obediret. Ita factum est, vt cum ex lege
1.Cor. 11 Dei, Deus viri, vir autem mulieris caput existeret; ex Diaboli fraude, mulier viri, Diabolus autem mulieris caput fieret. Atque hæc est prima origo muliebris primatus in causis diuinis. Cum enim Deus prohibuisset, ne ex ligno scientię boni & mali comederent, & propterea lignum
illud, de quo Deus legem sanxerat, ad Dei causas iam pertineret: mulier verò non solùm ipsa ex eo contra Dei legẽ E
comederit, sed & viro pomum porrexerit, vt ille etiam comederet; certũ est mulierẽ in hac diuina causa primatum
Gen. 3. quẽdam in virum sibi arrogasse, idq; ex Diaboli suggestione fuisse. Meritò igitur dicimus muliebrem in diuinis causis primatum a Diabolo institutum esse, vt certò sciant omnes, qui sacris in causis feminam sibi ducem, & gubernatricem constituunt, se non Dei, sed Diaboli consilia sequi.
1.Tim. 2 Serpens enim astutia sua seduxit mulierem, & virum, qui adhæsit mulieri, captiuum simul adduxit. Etenim Adam potius est a muliere victus, quam a serpente seductus. Mu-
lier autem seducta in præuaricatione fuit. Muliebris ergo F
in causis diuinis primatus nihil est aliud, quam legis diuinæ transgressio & præuaricatio.

Ex peccati originalis propagatione per vnum Adam facta, & vnum Christum expiata, constare, quòd mulier nec in ijs quę naturæ, nec in ijs quæ gratiæ sunt principatum obtinere possit.

Gen. 3. Quamquam Eua & prior peccasset, & occasionem pec-

can-

A eandi viro prior suggessisset, non tamen per illam, Rom. 5.
sed per vnum Adam peccatum in hunc mundum intrauit, Act. 17.
trauit,& per peccatum mors, & in Adam (ait alibi Paulus) omnes moriuntur: idq; quia totum genus humanum
in illo vno tamquam in capite & radice comprehendebatur. Nam radice infecta, necesse est omnes etiam ramos, Rom. 11.
qui de radice participant, infici. Eua enim fuit ramus
de radice, non ipsa generis humani radix. Adam verò
fuit typus & forma Christi, vt Paulus ait. Hoc igitur est Rom. 5.
Christus ex dono Dei in gratia in filios adoptionis diffundenda, quod Adam fuit in peccato ad suos posteros transmittendo. Adam fuit vir vnus, & Christus est vir vnus.
B Adam peccatum transfudit seminando corruptionem in
carne; & Christus gratiam communicauit seminando iustitiam in spiritu. In peccato Adæ propagando soli viri
principatum necessario tenent: quia in illis solis principium generandi existit. Eodem modo & in gratia Christi
ministranda, soli viri tenent principatum, quia illis commissum est, vt per Euangelium spiritales filios gignant. 1. Cor. 4.
Mulieres & in peccati & in gratiæ subministratione subijciuntur viris, tamquam terra, quæ semen seminantis agricolæ souet & conseruat. Nec vllo modo possunt seminantis locum obtinere, nisi naturæ ordo nefariè violetur,
ac peruertatur. Ceterum si proximè secundum Deum ip-
C sū capita Ecclesiæ in eo regno essent, vbi sęculare imperiū
administrant, etiam ibi principatum regenerandi tenerēt:
quia dū ceteris, omnibus qui per Euāgelium filios Christo
gignūt, in Christi personā imperār, magis sibi sumūt, vt eodē filios Christo regenerēt, quàm illi ipsi viri, qui hoc opus
tamquā subditi iam & instrumenta mulierum exequūtur.
Quodlibet enim opus magis capiti pręcipiēri, quàm manibus quæ id tractant meritò ascribitur. Si per vnū virum peccantem sexus virilis id dedecoris per corruptæ naturę propagationem accepit, vt ad genus humanum peccato inficiendum solus dominaretur & potens foret; nonne multo magis per vnum peccati expiatorem Christum Iesum

sexus virilis id honoris accepisse credetur, vt ad genus humanum Deo reconciliandum solus pręesset ac præsideret? Nonne vt Adam ab initio in solo virili sexu totam naturam humanā & suscepit à Deo, & infecit à se ipso: sic etiam Christus in solo virili sexu totam naturam humanā & suscepit de Virgine & redemit in cruce? An mulier pro nobis, aut nata est de Spiritu sancto, aut semetipsam obtulit pro vita mundi? D

Certè si femina sola vel ab initio peccasset, vel ad nos redimendos in carnem missa esset, tota natura humana nec peccato fuisset infecta, nec à peccato purgata: quoniam sexus posterior & imperfectior sexum perfectiorē & priorem in se minimè comprehendisset. Nunc autem vt mulier in viro continebatur, cū solus vir primùm formaretur; E
sic & sexus muliebris in virili comprehensus intelligitur, cum solus vir nos redemit.

De latere viri dormientis sumpta est mulier, & inde virago dicta, quoniam de viro accepta est; & de latere Christi in cruce dormientis defluxit Ecclesia, cū latere eius aperto exiuit sanguis & aqua, vnde tam viri quàm mulieres in
Gal. 3. Christo regenerantur. Nam in Christo quo ad salutem suscipiendam non est masculus neque femina; secus verò quo ad salutis æternæ semen alijs administrandum. Solis
Ioan. 20. enim viris dictū est, Sicut me misit pater, & ego mitto vos,
ite docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Pa- F
Mat. 28. tris, & Filij, & Spiritus sancti. Quorum peccata remiseritis, remittuntur eis.

Præterea si sola femina rebus Ecclesiasticis sub Christo alicubi pręficeretur, maximū Christo dedecus ea res afferret; propterea quòd cum sponsa ipsius ex viris & mulieribus constet, sponsę suę latus eiusdem capiti præferretur.
Gen. 2. Mulier enim de latere viri est, vir autem caput mulieris. Deinde si Christo auctore id fieret, Christus sexum suum hoc est virilem & perfectum, imperfectiori sexui subiecisset, adeo vt verè dici posset non humanam naturam (quæ in solo viro integra exhibetur) sed vnam naturę humanæ

parte-

A particulam, & illam minus dignam perfectę atque integræ
naturæ humanæ præfecisse. Quasi verò qui per solum di-
gniorem virilem sexum nos redemit, iam redemptionis
suæ merita per alium quàm eundem virilem sexum nobis
dispenset. Tum autem patris sui, atque adeo sui ipsius or-
dinem prius immobiliter fixum violasset. Nam per natu
ram vnà cum patre suo sexum virilem fecerat muliebris se
xus caput. At Christus in Euangelio ait, Amen amen dico *Ioan.5.*
vobis, non potest filius à se facere quidquam, nisi quod vi-
derit patrem facientem. Quęcunque enim ille fecerit, hęc
& filius similiter facit. Pater enim diligit filium, & omnia
demonstrat ei quæ ipse facit. Constat verò Patrem in ho-
B mine fabricando ita virũ mulieri prætulisse, vt mulier nec
viri caput, nec iis quę iuris naturę sunt, nec generandę pro-
lis principium esse posset. Christus igitur, qui nihil nisi ad
exemplum paterni operis facere potest, ita redemit & gu-
bernat Ecclesiã, vt mulier nec virorum in rebus Ecclesia-
sticis caput, nec regeneratorem fideliũ suprema guberna-
trix esse queat Perfectior est & psectius nos regit & propa
gat secundus homo cælestis, quam primus homo terrenus.

Filium Dei Christum Iesum iam inde ab initio
instaurandi generis humani, legem ad nouum
C Testamentum propriè spectantem expressis
verbis tulisse, Vt mulier in Ecclesia num-
quam dominaretur; sed sub viri potestate
ageret, ac Paulum Apostolum ita eam legem
interpretari.

Deus videns totum genus humanum in vno Adamo cõ *Rom.5.*
prehendi, & ideo totum in vno illo perire, nec id alia ma-
gis de causa, quàm quod ordine Dei violato mulierem in *Gen.2.*
adiutorium ipsius creatam, ille tamquam ducem sibi & ma-
gistram constitutam secutus fuisset, atque hoc totum Dia-
boli astutia confectum esse: pro ineffabili misericordia &

iustitia sua huic morbo medicinam adhibuit salutarem, vt D
videlicet ordine quem ab initio constituerat, in integrum
restituto, astutiam Diaboli sua sapientia confunderet.

Gen. 3. Diabolo igitur sub forma serpentis in verbo mendacij
per suggestionem foris quidem, fructus pulchri, arboris
pulchræ, intus autem superbiæ & inanis gloriæ, mulierem
incautam & inobedientem supplantanti, opposuit filium
suum vnigenitum, qui sub forma carnis humanæ, in verbo
veritatis Euangelicæ, per susceptionem spontaneam foris
Philip. 2 quidem, mortis ignominiosissimæ in arbore crucis ignominiosissima, intus autem solidissimæ humilitatis & patientiæ, Ecclesiam suam fidei prudentia instructam, & charitatis obedientia confirmatam ad æternæ vitæ coronam certissimè perduceret. Atque hæc quidem est summa rei, quæ hoc ordine, quem nunc exponam, à Deo est inchoata. E

Gen. 3. Primi parentes peccati sui iam conscij audiuerunt vocē Domini Dei deambulantis in Paradiso ad auram post meridiem. Quis est hic Dominus Deus & sonum edens, & deambulans in Paradiso, & post meridiem deambulans? nisi filius Dei Christus Iesus sub finem sæculorum in terris
Baruc 3. visus, & cum hominibus conuersatus?

Christus autem non vt Diabolus fecerat, mulierem primùm alloquutus est; sed Adam caput mulieris vocauit, dicens; Vbi es? Vt quē ordinem in creandis hominibus instituerat, eundem in iudicandis & redimendis obseruaret. F
Gen. 3. Postquam autem Adam in mulierem; illa verò in serpentem culpæ originem contulisset, vbi Dominus caput serpētis per semen mulieris conterendum prædixisset, ad mulierem inter cetera Sub potestate, inquit, viri eris, & ipse dominator tui. Quam Domini sententiam ad statum redemptionis nostræ pertinere, & omnem sexum muliebrem a causis fidei & religionis Christianæ moderandis in æternū repellere nunc ostendam. Principio certum est hanc sen-
Gen. 3. tentiam ab ipso Dei filio, qui nos redemit, ferri. Quæ enim alia ex sanctissimæ Trinitatis personis in terra post meridiē
Ioan. 5. ambulauit? Præterea pater non iudicat quemquam, sed

omne

A omne iudicium dedit filio, vt omnes honorificent filium,
ficut honorificant patrem. Cum ergo genus quoddam iu- Gen. 3.
dicij hoc sit, vt mulier sub potestate viri agat, non patris sed
filij iudicium est, cui pater omne iudicium dedit. Cum
autem in hoc apparuerit filius Dei, vt dissoluat opera Dia- 1. Ioan. 3
boli; certum verò sit Diabolum id maximè contendisse, vt
mulier in Dei causis minimè omnium sub viri potestate es-
set; relinquitur, vt cum Christus ad mulierem dixit, Sub vi- Gen. 3.
ri potestate eris, & ipse dominabitur tui, de nulla re magis
hanc legem tulerit, quàm de causis Dei. Vt hęc iam sit ve-
ra interpretatio verborum Christi, Tu ô mulier in ijs, quæ
Dei sunt, maximè omnium sub viri potestate eris. Nam si-
ue ista lex ad imbecillitatem mulieris adiuuandam, seu ad
B temeritatem puniendam feratur, vtroque modo ad religio-
nis causas maximè spectat. Etenim si propterea iubetur
sub viri potestate esse, quod prius suæ prudentiæ nimium
confisa, inconsulto viro seducta fuit, nec deinceps in vlla
re magis, quàm in fidei negotio cauere debeat, ne iterum
seducatur; etiam in nulla magis quàm in religionis causa
iubetur sub viri potestate esse. Nam in sæculi negotijs si
errauerit, parum hoc momenti est, nec de bobus cura est 1. Cor. 9
Deo. At in Dei rebus omnis error perniciosus censeri
debet.

Quòd si per hanc sententiam pœna tantùm infertur mu-
lieri; cum pœna delicto respondeat, sicut mulier in Dei
C causa deliquit, cum legem eius absque viri consilio viola-
uit; sic nunc in eo iustissimè punitur, vt in Dei causis nihil
sponte sua, sed omnia ex viri præscripto facere iubeatur.
Egregia scilicet & digna Domino sententia, vt cum mu- Ironia.
lier suo ingenio nitens non in aliqua sęculi, sed tantùm in
diuina causa deliquisset, nec in hominem, sed in Deum ip-
sum peccasset, nunc Deus censeatur eam viro subijcere
in ijs tantùm quæ sæculi sunt, & non multò magis in ijs
quæ Dei. Quid quęrimus? Ipse Spiritus sanctus per os
Apostoli, hanc legem ad Ecclesiam Christi referri debere
indicauit. Mulieres, inquit, in Ecclesijs taceant. Non enim 1. Cor. 14

per-

permittitur eis loqui, sed subditas esse sicut & lex dicit. Lex D
verò quæ mulierem iubet subditam esse, hęc ipsa est, quam
Christus in Paradiso tulit cū ad mulierem diceret, Sub po-
Gen. 3. testate viri eris, & ipse dominabitur tui. Quam legem Pau-
lus non tam de rebus domesticis, quàm Ecclesiasticis latam
esse docet. Nam sequitur apud Apostolum: Si quid volunt
1.Cor.14 dicere, domi viros suos interrogent: Turpe est enim mu-
lieri loqui in Ecclesia. Quòd si lex Christi, quæ iubet mu-
lierem viro subditam esse, permittat mulieri virum suum
domi interrogare; in Ecclesia verò idem non permittat,
quia turpe est vt mulier in Ecclesia loquatur; sine contro-
uersia lex illa Domini, qua mulier sub viri potestate iube-
tur esse, auctore Apostolo, sic est ad litteram & secundum E
historiam intelligenda, in rebus Ecclesiasticis potissimùm
Gen. 3. sub viri potestate eris, & in ijs quæ Dei sunt ipse tui maxi-
mè dominabitur. Nam licèt etiam domi vir in omni re sit
Dominus mulieris, tamen maior est dominatio, qua vir in
mulierem in rebus Ecclesiasticis exercet; quia domi licet
mulieri non obstante viri dominatione ipsum de rebus di-
uinis interrogare, at in Ecclesijs non licet id facere, quia ibi
audire tantùm, non etiam loqui debet. Quinimò in Ec-
clesia debet in silentio audire cum omni subiectione, vt ali-
bi Apostolus ait: Domi mulier est cum aliqua; sed in Ec-
1.Tim. 2 clesijs cum omni subiectione. Quid multis? Negotia hu-
ius vitæ sunt ferè trium generum, naturalia, politica, diui- F
na. In ijs quæ iuris naturę & diuina sunt, mulier sub viri po-
testate cum omni subiectione degit, & ita degit, vt vir eam
sibi præponere nullo modo possit. Neque verò potest vir
facere vt mulier sit principium generandi, vel caput viri,
vel dux verbi, vel moderatrix Ecclesię: quia hæc sunt à
Deo statuta & fixa, nec viri arbitrio permissa. Verùm in
ijs quę politica sunt, cuius generis est domi quidem cibū
seruis & ancillis pro arbitratu suo prębere, pecunię dispen
satricem, & œconomam esse, mercaturę præfici, familiā
duplicibus vestire, in regno autem quę belli & pacis sunt
moderari, in his inquam rebus quę totæ sunt positæ in viri
manu,

manu & potestate, licet viro aut vxorem in solicitudinis partem vocare, aut omnia ista eius potestati concedere. Hæc enim sunt negotia humana, quę licèt plerumque à fœminis minus rectè gerantur, geri tamen possunt, si viris hoc videbitur. Nec Christus in mundum venit ad ista cōstituenda, & reformanda, vnde nec à fame, siti, & morte corporis nos adhuc liberauit. Sed is venit ad spiritalia negotia instauranda & componenda. Corpus enim mortuū est propter peccatum, spiritus vero viuit propter iustificationem. Rom. 8. Itaque cum Christus in Paradiso ambularet, cum serpentis caput per semen mulieris conterendum promitteret, hoc est cum spiritale salutis nostrę negotium ageret,
B iam tunc dixit ad mulierem, Sub viri potestate eris, & ipse tui dominabitur, Gen. 3. vt certissimum sit tam ex eo quod tunc agebatur, quàm ex subsecuta Beati Pauli interpretatione, quòd lex illa de spiritalibus causis potissimùm accipienda sit. Si ergo mulier in nulla re magis sub viri potestate esse debet, quàm in Ecclesiasticis & spiritalibus causis, illæ autē cū Dei res sint, arbitrio humano institui aut geri nunquam debeant; Quis est iam qui videns mulierem à causis Ecclesiasticis moderandis, diuino iure arceri, ac potestati virorum omnino subijci, tamen in eisdem causis eam viris ipsis præficiat, nisi Antichristus?

C Nam quod nescio qui dicunt per virum, non nisi maritum, per mulierem verò non nisi vxorem intelligi, atque ideo mulieres innuptas in his rebus iuris non subijci, sed liberam non minus in diuinis, quàm humanis rebus potestatem habere: ne isti nimium sibi sapere videntur, si quod vxoribus negant, innuptis tribuant. Nullus enim gradus in muliebri sexu ad gubernationem suscipiendam aptior est, quàm vxoris. An natura ipsa non docet nos? Habet enim mater familias liberos, quibus educandis vnà cum viro iure naturali præsit, ab ijsq; honorari debet. Exod. 20 An quicquam simile innuptis conceditur? Si vxor propter quam homo relinquit patrem & matrem vt ei adhæreat: si vxor quam Deus homini sociam dedit, tamen in ijs quæ iuris naturalis

turalis

turalis ac diuini sunt sine omni exceptione viro subijci- D
tur: poterit innupta mulier aut virgo, quæ neq; socia viri,
neque caro eius est, eidem viro in ijs quæ naturæ aut fidei
sunt præfici? Turpe est vxori in Ecclesijs loqui, & non est
turpius virgini aut innuptæ? Vxores permittuntur domi
saltem viros suos interrogare: at innuptis vix etiam hoc
permitteretur nisi ex necessaria causa: nam illas etiam do-
mi conuenit audire cum omni subiectione. Quid multis?
Paulus alibi hoc quod de muliere lex dicit, ad omnem se-
1.Cor.11 xum muliebrem pertinere declarat, dicens: Omnis mulier
orans aut prophetās non velato capite, deturpat caput suū:
Neo contentus omnem mulierem nominasse vt nullam
putes exclusam, præterea talem subijcit rationem, quę non E
minus ad innuptas, quàm nuptas, naturæ ipsius vi exten-
1.Cor.11 ditur, ait enim; Capilli pro velamine mulieri dati sunt. An
virginibus & innuptis perinde non sunt dati capilli pro ve
lamine, ac viduis & vxoribus? Omnis ergo mulier, quæ ca-
pillos pro velamine gerit, in orando & prophetando, hoc
est in spiritalibus & Ecclesiasticis causis, debet sub viri po
testate esse, & in eius rei signum, debet velato capite orare
publicè & prophetare, tanquam si hoc palam verbo ipso
diceret, quod velo capitis significat Ego non possum quid-
quam Ecclesiasticum pro meo iure agere, ac propterea ex
permissu virorum oro iā aut propheto, illos interim agno F
scens meos dominos & superiores in causis diuinis. Nam
quod velum capiteis muliebris potestatem virilem sub qua
1.Cor.11 degit significet, ex ipsius Pauli verbis apertissimum est, qui-
bus ait: Ideo debet mulier potestatem habere supra caput
suum. Quod antea velum vocauit, nunc vocat potestatem,
& quæ obsecro est hæc potestas, quam mulier supra caput
suum habere debet, nisi illa Christi lex, Sub potestate viri
eris, & ipse dominabitur tui? Constat ergo quam liber in
mundo mulierem tum naturæ lege, quæ omnibus mulie-
ribus ex ęquo est commmunis, tum ex Christi pręscripto
eandem naturæ legem peccato Euę violatam in integrum
restitueotis, in causis naturę & gratiæ seu Ecclesiæ ita sub
viri

A viri potestate agere debere, vt numquam possint vllis rebus Ecclesiasticis salua Christi fide & religione præfici aut dominari: adeo vt Apostolus expressè dicat; Docere mulieri non permitto, neque dominari in virum. Vbi hoc non permittis o Paule? Vtrum in domibus priuatis, an in Ecclesijs? Certè in Ecclesijs, inquit, non permitto. De ijs enim egit, sicut antea ex ipsius verbis planum fecimus. Et quare non permittis mulierem in virum in Ecclesijs dominari? Sequitur apud Apostolum; Adam enim primùm formatus est, deinde Eua, & Adam non est seductus, mulier autem seducta in præuaricatione fuit. Quasi dicat, ob duplicem causam non permitto vt mulier in Ecclesijs seu in rebus Ecclesiasticis (nam hoc idem prorsus est) dominetur in virum. Primùm quia per naturam mulier fuit viro subiecta: deinde quia per culpam merebatur in æternum ab omni primatu reijci, etiam si per naturam ab eodem reiecta non fuisset. Quę enim fuit dux & magistra ad committendum peccatum, par est vt omni primatu Ecclesiastico in ęternum priuetur. Cum autem Apostolus ait; Non permitto mulierem in viro dominari, significat legem, quæ mulierem viro in rebus Ecclesiasticis subijcit, immutabilem esse, nec ob vllam causam vllo vnquam tempore dispēsatione quadam posse relaxari. 1.Tim 2

B

C Beatam Virginem Dei matrem, ne à filio quidem suo, qui ei per legem naturæ subiectus fuit, rebus Ecclesiasticis, vel ad vllum temporis momentum præfectam fuisse; ne dum aliā vllam aut matrem, aut virginem ab alio quopiam viro ijsdem rebus præfici posse.

Qui nouit & considerat quid sit vel Mariam simul Virginem, simul Dei matrem fuisse: vel Dei filium in forma Dei ęterno Patri suo æqualem, etiam in forma serui, beatę Virginis filium extitisse; numquam putabit vel tali matre Luc. 1. Philip. 2

Exod. 2. vllam feminam in Dei causis maiorem esse posse; vel talē D
filium, qui & ab omnibus filijs parentes honorandos de-
Matt. 3. & 5. creuit, & totam legem, omnemque iustitiam ipse impleuit, quicquam veri & spiritalis honoris, cuius quidem mater sua capax fuerit, prætermisisse, quin id ei detulerit summo in gradu. Si enim legem de honorandis parentibus natura duce nobis insitam, Christus omniū perfectissimè adimplesse creditur; quid solidi honoris matri suę exhibere potuit, quod ei non exhibuit? Est autem honoris veri & solidi non parua pars diuinis rebus administrandis præfici. Alioqui Christus, qui nec vllū de hoc mundo regnum
Ioan. 6. ab hominibus oblatum accipere, nec illud quod à Patre accepit, politico & temporali ritu administrare voluit, E
Ioan. 13. vnquam res sacras in hoc mundo vel visibili modo (etiam prædicans se omnium dominum & magistrum) administrasset: vel easdem intimis amicis suis fratribusque administrandas commisisset. Nunc autem & Christus Ecclesiam visibili ritu rexit atque administrauit, & eandem Apostolis, non tamen matri gubernandam commisit. Matrem igitur Christi meritò dicamus non fuisse capacem huius veri, & solidi honoris, vt rerum Ecclesiasticarum gubernationem susciperet. Quòd si capax huius dignitatis tanta mater & virgo non fuit; quę vnquam femina, seu mater, seu virgo fit, eiusdem honoris capax erit?

Nā quid, obsecro, vlli feminę vnquam concessum est, cu- F
ius vi ad Ecclesiam Dei regendam instructior accederet, quod idem Mariæ non affuerit? Vtrum enim id in Maria desideratur, quòd regina huius sæculi minimè fuit? quasi verò Christus ipse huius sęculi, rex fuerit. Si ergo Christus quamuis non fuerit huius sęculi rex, tamen Ecclesiam optimo iure gubernauit, potuit & mater Christi Ecclesiam rexisse, quamquam nullum huius sęculi regnum administrauerit. Nunc autem cum Ecclesia Christi sit spiritalis quædam societas, & ciuitas sancta, quò sanctior & spiritalior quæque persona est, eò etiam est aptior ad Ecclesiam Dei gubernandam: sed quę vnquam persona

sona

A sona sanctior Maria? Si Dominus fidelem & prudentem *Mat.24*
seruũ supra familiã suã constituit, vt det illis in tempore
tritici mensuram; quis fidelior Maria, quis prudentior? fidem
eius Elizabetha Prophetis laudauit dicens, Beata quæ *Luc. 1.*
credidisti, quoniam perficientur ea, quæ dicta sunt tibi à
Domino.

De prudentia verò B. Lucas attestatur his verbis: Maria *Luc. 2.*
conseruabat omnia verba hæc conferens in corde suo.

Si oportet eum, qui Ecclesiam administrabit, rerum à *Ioan.10*
Christo gestarum valde peritum esse, vt boni pastoris exẽplum
in ouibus pascendis imitetur; quia res a Christo gestas
accuratius nouit, quam Maria, quæ iam inde ab infan-
B tia & testis fuit omnium quę gessit, & omnia quæ conspexit
& audiuit in corde suo seruauit? Si eum qui Ecclesiæ *Heb.2.*
pręfuturus est & tentari, ac pati oportet, vt potens sit & eis
qui tentantur auxiliari; quis magis tentatus aut grauiora *Luc.2.*
passus quàm Maria, ad quam Symeon Propheta dixit, Et
tuam ipsius animam pertransibit gladius? Si plus cetera
diligere Christum debet, cui oues Christi commendantur; *Ioan.21.*
quis vnquam mortalium perinde Christum dilexit ac Maria?
nisi fortè mater filium non dilexit, ac pręsertim talem
filium, qui non ex virili semine, sed ex purissimo Virginis
sanguine per Spiritus sancti operationem conceptus est;
C quod si Ecclesia, quę vni viro Christo, velut incorrupta *2.Cor.11*
Virgo desponsanda exhibetur, aptissimè regitur à Virgine;
vllus ne vnquam perinde Virgo ac Maria, quæ etiam *Luc.1.*
filium paritura virum non cognouit? Sin Ecclesia quę ma *Gal.4.*
ter nostra est, & Christo nos parit etiam decentissimè à
matre quapiam gubernatur; vlla ne maior est mater, quam
de qua Elizabeth dixit, Et vnde hoc mihi vt veniat mater *Luc.1.*
Domini mei ad me? Quin & ipse Christus per vnius Ioannis
personam omnes Christianos Beatæ Marię velut filios
commendauit, dicens, Ecce mater tua. Præterea si cum *Ioan.19*
Dei Ecclesia per lauacrum aquæ exhibeatur Christo gloriosa,
non habens maculam neque rugam, ob eam rem ab
integerrima & immaculata persona regi & administrari

debeat, quid integrius aut ab omni macula immunius Maria? De qua B. Augustinus non dubitauit scribere, De sancta Virgine Maria propter honorem Domini, nullā prorsus cum de peccatis agitur, haberi volo quæstionem; vnde etiam scimus, quòd ei plus gratiæ collatum fuerit ad vincendum omni ex parte peccatum, quæ concipere ac parere meruit eum, quem constat nullum habuisse peccatum. hæc Augustinus. D

Li. de natura & gratia c. 36.

Si personam, quæ in Christi nomine Christianos reget coniunctissimam Christo esse decet, quę persona Christo coniunctior vel carne quam filio mater, vel spiritu, quàm benedicta inter mulieres, benedicto inter viros?

Postremo si dignitas arboris ex fructu quem producit aptimè cognoscitur: nec vllius arboris vllus vnquam fructus adeo excellens extitit quàm Christus ventris Mariæ fructus: Vnde Elizabeth meritò exclamauit, Benedictus ventris Mariæ fructus; profecto nulla vnquam arbor similis Mariæ fuit. E

Mat 6.

Luc. 2.

Angeli quidem filij Dei incarnationem velut mente ac votis conceperunt, Deum pro salute humani generis ab initio interpellantes. Idem sanctum desiderium omnibus Patriarchis, Prophetis, & iustis vnà cum Angelis commune fuit: omnes enim expectabant salutare Dei. Cerrùm in sola Beatissima Virgine Maria Deus hoc mysteriū perfectè operatus est, eam Spiritu suo sancto obumbrans, vt & fideli mente, & casto uentre creatorem suum conciperet, gestaret, pareret, educaret. Et quia nullum opus vnquam diuinius, nec id ipsum absque expresso Mariæ consensu Deus operari voluit, nulla etiam persona post sanctissimam Trinitatem cum Maria est vllo modo conferenda. Hæc enim singularem inuenit gratiam apud Deū, vt illius admirandi operis cooperatrix, & velut adiutrix fieret, quo instaurantur omnia in cælo & in terra. Hæc suppeditauit Christo sanguinē quo redempti sumus. Hęc vberibus suis lactauit eum, qui verbo veritatis suæ portat omnia. F

Si

A Si hæc fidelis, prudens, diuinitus edocta, patiens, Chri-
sti amantissima, & immaculata Virgo, eademq; Dei mater,
denique omnium creaturarũ dignissima, tamen ob id so-
lum quod vir non erat, Ecclesiæ Christi præfecta non est;
putabimus ne præfecturam Ecclesiæ à Christo hæreticæ
mulieri concedi, quę fideli matri non est concessa? fœdissi
mo prostibulo honorem tributum, qui castissimæ Virgini
est negatus? Neque vero tantùm dicimus Mariam Eccle-
siasticis non fuisse præfectã, sed prætcrea ex Euangelio ma
nifestissima testimonia proferimus, quæ ostẽdunt nihil rei
Mariæ esse potuisse cum Ecclesiasticis causis.

Itaq; cum in nuptijs apud Canam Galilçæ vinum deef- *Ioan. 2.*
B set, eiusque rei filium, vtis per omnipotentiam suam vinũ
illis exhiberet Dei genitrix admonuisset, Christus vt con-
uiuis ac toti deinceps Ecclesiæ ostenderet, eam licèt matrẽ
suam, nihil iuris in illum in ea causa, quæ ad spiritalia Dei
negotia spectabat, obtinere. Quid, inquit, mihi & tibi est
mulier? nondum venit hora mea. Quibus verbis signifi-
cat se in Dei negotijs non esse matri subditum, sed matris
suę dominum, & ideo pro sua libertate acturum in ea re.
Cui eius verbo Maria pro humilitate sua obediens, ait ad
ministros, Quodcumque dixerit vobis, facite. quasi dicat,
non meum quę sum mulier, sed viri verbum fiat, qui mihi
in Ecclesiasticis rebus dominatur. Potestas enim exhibẽ- *1. Cor. 11*
C di vini per miraculum est spiritalis potestas, & ad Ecclesiã
Dei non ad ius gentium ciuile aut naturale spectat. Neq;
hoc solùm tempore, sed aliàs prætetea cum Beata Virgo
filium triduo quæsitum interrogasset, Fili quid fecisti no- *Luc. 2.*
bis sic? Christus agnouit potestatem suam in Dei causis
longè supra maternam potestatem, & ideo liberè ait, Quid
est quod me quęrebatis? nesciebatis quia in ijs quæ Patris
mei sunt, oportet me esse? & ipsi non intellexerunt ver-
bum quòd locutus est ad eos. Aliud est dicere, non intel-
lexerunt; & aliud, non crediderunt. Illi quidem credide-
runt, imò & meditati sunt in hoc Christi responso, mater
præsertim, de qua scriptum est, Et mater eius conseruabat

omnia

omnia verba hęc in corde suo. D

Attende mihi iam paululùm, Aclere, si filius etiã adhuc impubes, vtpotè duodecim annorum, tamen in causis Dei non subijcitur matri; quis vnquam vir vlli mulieri potest in ijsdem Dei causis subijci? Maior est potestas matris in filium, quàm reginę in subditum suum, quia filius per ius naturę subijcitur matri, at subditus non nisi per ius gentiũ aut ciuile subijcitur suo principi. Adde his, quòd talis mater fuit Beata Virgo, vt esset plena gratiæ, benedicta inter mulieres, & omnium gentium testimonio beata. Si iam illa in Dei causis nihil iuris habet in eum, qui de vtero eius prodijt, quem & fide cordis, & auditu auris, & operatione Spiritus sancti sine peccato concepit; quam mihi dabis in E mundo mulierem, quę in Dei causis cuiquam virorũ præsit? filio mater in Ecclesiasticis rebus nõ præest; & præerit regina subdito?

Cui præterea obscurum est Christum nihil Ecclesiasticæ potestatis matri suæ dedisse? Non eam fecit verbi Dei nuntiam, non sacramentorum administram, non chori Apostolici principem. Imò cum vltimam cęnam celebraret, in qua veterem hostiam Paschalem in suę carnis mysteria transferens, & calicem vini legalis in suum sanguinem transfundens, agnoq; Aegyptiaco agnum Dei viuum & verum substituens, noui testamenti nouum Sacerdotiũ instituebat, quia nihil rei cum sacerdotio Ecclesiastico F matri suę futurum erat, ne adhibuit quidem illam omnino ad eam cænam, sed cum solis duodecim Apostolis, quos in suam commemorationem hoc facere iussit, Sacerdos in *Luc. 22.* æternum secũdum ordinem Melchisedech, discubuit. Eodem modo cum Christus in cęlum ascendisset, Maria non *Actor. 2* sibi sumpsit vt chorum Apostolicum regeret, sed vna cum illo in oratione perseuerauit, tanto sublimius iam in cęlo supra omnes choros Angelorum exaltata, quanto humilius in terra seipsam infra omnes viros, quod ad rerum Ecclesiasticarum administrationem attinet, submisit.

Reginam

A Reginam, quæ se ipsam vocat summam Ecclesiæ gubernatricem, quæq; Pontificibus in rebus diuinis imperat eiusdem Ecclesiæ Pôtificem ac Sacerdotem rectè appellari, multoque verius sacra quàm ipsos sacerdotes ministrare. Ista est Acleri sententia.

Anglicani Protestantes tam reginas, quàm reges suos suprema Ecclesiæ Anglicanæ capita proximè secundum Christum in omnibus Ecclesiasticis rebus & causis constituunt. Hoc ego in monarchia mea dixi nihil esse aliud, Lib. 7.
B quàm si easdem personas constituerent Episcopos & Pontifices Ecclesiæ Anglicanæ, ex eoq; intuli & Henricum Octauum non aliter Angliæ quàm Iulianum Apostatam Græcorum Pontificem dicendum, nec aliter Elizabethã apud Anglos, quàm alias feminas apud Pepuzianos & Collyridianos sacerdotio fungi. Tulit hoc meum verbum indignissimè Acletus, meq;, qui hoc dixerim, audacissimum sabulam vocat. Quoniam igitur hæc res aliquanto plenius explicata, & me ab infami conuitiorum tuorum nota liberare, & vel teipsum, vel nonnullos ex tuis, detecto vestro
C grauissimo errore facilius ad pœnitentiam adducere poterit, age ostendamus principes tuos, qui superbum illum supremi capitis Ecclesię titulum sibi arrogant, eo ipso Pontificatum Ecclesiæ inuadere. Nam inter Ecclesiasticas dignitates cum nullus gradus Pontificatu maior sit, tu verò tuis principibus atque adeo Reginę tuę, maximam in rebus Ecclesiæ moderandis auctoritatem tribuas, necessariò efficitur, vt regina tua sit Pontifex & Sacerdos. Quod autem in rebus diuinis moderandis nullus gradus Pontificatu maior sit, quàm perspicuè apparet? Humiliauit semetipsum Iesus Christus vsque ad mortem Crucis, Philip. 2.
propter quod Deus exaltauit illum, & donauit illi nomẽ, quod est super omne nomen; per nomen verò in scriptu-

ris

ris significatur potestas, sicut cum Christus iubet nos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti baptizari; & Petrus ait, non esse aliud nomen per quod saluemur, nisi nomen Iesu Christi. Quod ergo est nomen quod Deus pater Christo ob humilitatem passionis suæ contulit? hoc idem
Heb. 5. Paulus optimè explicat, cum de eodem Christo scribit, Didicit ex iis, quæ passus est, obedientiam, & consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis æternæ, appellatus à Deo Pontifex iuxta ordinem Melchise-
Heb. 8. dech. Talem habemus Pontificem, qui consedit in dextera sedis magnitudinis in cælis, Sanctorum minister, & tabernaculi veri, quod fixit Deus & non homo. Si ergo nomen & potestas Pontificis maxima omnium est secun- E
Heb. 10. dum humanam Christi naturam, & ea, quæ in Ecclesia geruntur imago sunt rerum cęlestium; vtiq; nulla potestas in Ecclesia moderanda Pontificatu maior esse potest.
In Psal. 98. Hinc Augustinus cum de Pontificatu Moysis ageret: *Si sacerdos, inquit, Moyses non erat, quid erat? numquid sacerdote maior esse poterat?* quasi dicat, nihil in mundo maius esse sacerdote. Est autem sacerdos idem qui & Pontifex.

Vnde quem Dauid appellat sacerdotem secundum ordinem Melchisedech, eum Paulus modò sacerdotem, modò Pontificem iuxta eundem ordinem appellat. Cum ergo reginam tuam dicas summum Ecclesię Anglicanæ caput esse, ac summam potestatem habere, nihil verò in rebus Dei gubernandis Pontificia potestate maius esse queat, necessariò dicis eam esse Pontificem & Sacerdotem.

Deinde concedes mihi Christum esse verum caput & Pontificem Ecclesiæ, cōcedes etiam in regno Anglię Pontifices quosdam & Episcopos reginę tuę subiectos agere,
Hebr. 1. & 3. qui pręesse deberent gregi Domini in solicitudine, & vigilare quasi rationem pro animabus fidelium Deo reddituri. Et isti quoque suo modo sunt quędam capita & gubernatores Ecclesię. Iam inter Christum & horum Pontifi-

ces

A ces medium constituis reginam tuam inferiorem Chri-
sto, Pontificum vero non tantùm in ciuilibus, verùm &
in sacris rebus moderandis caput & gubernatricem. Nunc
dico potestatem illam reginæ tuę sacram, & sacris pręsiden-
tem (vt tu statuis) quæ inter duas Pontificias dignitates me-
dia interijcitur, quęq; alteri, nempè Christo, proximè adiũ-
gitur & patet: alteri videlicet Episcopis Anglicanis in re-
bus sacris, quæ ad Pontifices propriè spectant, præest & im-
perat, necessariò aut nihil nisi Pontificiam dignitatem es-
se, aut certè Pontificiam dignitatem in se ipsa complecti.
Nam & certum est Christum per æternam Pontificiam di- *Heb.* 5.
gnitatem suam, Episcopos Ecclesiæ suæ tum instituere, tũ *&* 7.
B regere, & tuais proximè secundum Christum ipsum, nos
principes Christianos Episcopis suis etiam in rebus sacris
pręesse, nec ab alio vt id faciant quàm à Christo ipso prin-
cipes tuos vnquam dices accepisse. Re igitur ipsa dicis,
Christum Pontificem æternum per interiectam principũ
tuorum, atque adeo reginæ tuæ regiam potestatem, Pon-
tifices & Episcopos Ecclesiasticos instituere, gubernare,
& moderari. Ex quo efficitur, vt potestas Ecclesiastica, quę
à Christo capite primo & ęterno per tuam reginam caput
secundum & proximum, in Episcopos Ecclesię, caput ter-
tium & vltimum defluit ac deriuatur in Regina tua (quam
non ad momentum, sed iure perpetuo sacris pręsidere di-
C cis ex parte aliqua in perpetuum consederit, maioremque
illam in secundo gradu Episcopam & Pontificem, quam
Episcopos alios quibus illa pręsidet in tertio gradu crea-
rit. Media enim extremis semper congruunt, & quatenus
fieri potest cum vtriusque extremi natura communicant,
vt ne dissonum aliquid, aut indecorum in Dei operibus
interueniat. Neque hęc mea disputatio Philosophorum
institutis, aut humano ingenio, sed diuina auctoritate niti-
tur, & confidit. Cũ enim Deo Patri visum esset multos ado- *Heb.* 2.
ptionis filios in gloriam adducere, idq; per filium suum
naturalem efficere & operari; homines autem, qui erant
redimendi, ex Dei iustissimo iudicio tentationi & morti

Bbb subijcere

subijcere, Paulus non dubitauit dicere, decuisse Deum pro D
pter quem & per quem sunt omnia, consũmare Pontificẽ
& auctorem salutis humanę per passionem. Cum enim qui
sanctificat Christus, & homines, qui sanctificantur, ex vno
Heb. 2. Deo sint omnes, quia pueri (quorum mediator frater &
caput etiam secundum naturam hominis assumptam Chri
stus esse voluit) communicauerunt carni & sanguini (vti-
que passibili & mortali) etiam ipse Christus similiter parti
cipauit ijsdem, vt liberaret eos, qui timore mortis per totã
Heb. 2. vitam obnoxij erant seruituti: Vnde (ait Paulus) Debuit
per omnia fratribus assimilari, vt misericors fieret & fide-
lis Pontifex ad Deum, vt repropitiaret delicta populi. In
eo enim in quo passus est ipse & tentatus, potens est & eis, E
qui tentantur auxiliari. Ita Christus & Deus per omnia
erat cum Deo, & cum hominibus per omnia homo, &
cum mortalibus mortalis, & cum tentatis etiam ipse ten-
tatus, vt perfectus Dei & hominum mediator fieret. Si
ergo Dei lex res medias cum extremis conectens tam est
fixa & immobilis, vt neque in ipso Christo ea debuerit
violari, quãto certius est eum regem Christianum, qui me-
dius inter Pontificem Christum & Pontifices Ecclesiasti-
cos a te constituitur, quique ipsis Pontificibus in Ecclesia
sticis causis imperare dicitur communicare cum dignitate
Pontificia, quę vtrinq; existit, & propterea etiam esse Pon-
tificem? Non satis erat Christum esse hominem, vt homi F
nes redimeret, nisi & mortalis homo fieret, vt homines
morti obnoxios redimeret. Nec igitur satis est regem qua-
lecumq; caput esse, vt Ecclesiasticos Pontifices in causis
Ecclesiasticis regat, nisi & caput Ecclesiasticum atq; adeo
Pontificium ob eandem causam fiat. Itaque cum tu Acle-
re dicas, Reginam tuam in rebus diuinis etiam Pontifici-
bus & Sacerdotibus Ecclesiasticis imperare, non ego, sed
tu facis illam & Pontificem & Sacerdotem, vt meritò mi-
hi iã liceat dicere illã cũ Pepuzianorũ, & Collyridianorũ
feminis Pontificatum adeptã & sacerdotio esse honoratã.

Præterea si tu ipse Pontificem nobis definites, vtrum ali
ter

A ter id faceres, quàm olim sanctus ille rex Iosaphat fecit?
Amarias, inquit, Sacerdos & Pontifex vester in his, quæ *2 Paral.*
ad Deũ pertinent præsidebit. Porro Zabadias filius Ismael, *19.*
qui est dux in domo Iuda, super ea opera erit, quę ad regis
officium pertinent, regis officium hoc in loco discernitur
à Pontificis officio: vt regis officium sit circa opera ciuilia,
& humana, Pontificis verò circa res diuinas & Ecclesiasti
cas. Nam si Zabadias erit super opera, quæ ad regis offi- *Nota.*
cium pertinent, & tamen super opera, quæ ad Deum per-
tinent non erit (quia in his Amarias Pontifex præsidere di
citur) omnino regis officium non est in his quæ ad Deum
pertinent præsidere, & hoc est catholicæ fidei, atque Euan
gelij veritas. Sed cum tu dicas reginam tuam in his, quæ
B ad Deum pertinent præsidere, an Pontificem & Sacerdo-
tem esse illam non dicis? Das ei rem ipsam, & nomen au-
ferre velles? Paulus etiam definit nobis Pontificem ad *Heb 5.*
hunc modum: Omnis Pontifex ex hominibus assumptus,
pro hominibus constituitur in ijs, quæ sunt ad Deum, vt
offerat dona & sacrificia pro peccatis. Tua regina ex ho-
minibus assumitur, & secundum te pro hominibus consti
tuitur in ijs, quæ ad Deum pertineat, constituitur enim ca
put seu gubernatrix Ecclesiæ in rebus & causis diuinis, vt
tu, ac tui omnes in Anglia non tantùm dicunt, sed & iu-
rant. Si ergo tamquam Ecclesiæ caput in ijs, quæ diuina
sunt, constituitur; vtique pro hominibus constituitur. non
C enim sua, verùm Christianæ plebis causa caput Ecclesiæ
constituitur. Quod autem ad aliorum vtilitatem fit, pro
alijs factum rectè dicitur. In eo iam omnis controuersia
erit: Vtrũ regina tua offerat dona & sacrificia pro peccatis.
Primùm dico illã non minus offerre dona & sacrificia pro
peccatis, quam ceteri Põtifices, & Sacerdotes, qui iã in An
glia res diuinas administrant. Nam cum illi omnes dicant
se nulla externa dona & sacrificia pro peccatis offerre, præ
ter gratam mortis Domini recordationem, plurasq; pre-
ces, gratiarum actiones & laudis sacrificia, quæ etiam regi-
na tua non pro se tantùm, sed & pro tota plebe sua, imò

etiam pro Pontificibus & Sacerdotibus ipsi subiectis, vel
Iere. 17. offert, vel offerre debet, vt nō in brachio carnis suę, verùm
in Dei auxilio cōfidat, & populū suū per Dei gratiam in recta fide cōtineat & gubernet; profectò nō minus in donis & sacrificijs offerēdis Pontifex est regina tua, q̄ aut Cantuariēsis, aut Londinēsis Pōtifices, qui negāt se alia vlla dona & sacrificia pro peccatis aut suis aut aliorū offerre Deo.

At Eucharistiā, inquies, non administrabat regina mea: Quid ergo? An Eucharistiam fateris donum & sacrificiū esse, quod pro peccatis offertur? Si hoc fateris; tunc quidem cum reginam tuam administrare Eucharistiā negas, aliquem saltem actum Pontificalem ei adimis. Sin Eucharistiam neges tale donum ac sacrificium esse, quamuis non administret Eucharistiam, tamen ob dona & sacrificia laudis & gratiarum actionis, quę vt caput Ecclesię pro se atq; alijs Deo quotidie offert, Pōtifex & Sacerdos est omnium in illo regno prima & maxima.

Quid multis? & Baptismum & Eucharistiam secundum tuam ipsius doctrinam administrat regina tua; & manus imponit, & Euangeliū annuntiat, & omnia Pontificū, ac Sacerdotum officia multo verius gerit, tractat, exequitur, quàm ipsi sacerdotes, qui ore & manibus ista dispensant. Cum enim dicas regem auctoritate regia hęc fieri iubere; vtique Episcopos & Presbyteros, qui hęc iussu reginæ tuę
Nota. gerunt, facis instrumenta reginæ tuæ: operis autem alicuius cōfectio nō tam instrumento adscribitur, quàm opifici, nec tā opifici infimo, quàm architecto; nec tā huic ipsi, q̄ Deo. Nam quo prior quæq; causa, eo est & vniuersalior & maior tamquam origo & caput ceterarum deinceps causarum. Magis ergo administrat Eucharistiam Christus, quàm regina tua: & magis regina tua, quæ iubet Episcopum id facere, quàm Episcopus. Itaque non solùm Christus verius Pontifex est, quàm inferior ille Episcopus, verùm regina tua secundum tuam doctrinam magis est Pontifex & Episcopa, quàm Episcopus, qui reginæ tuæ (vt tu
2. Reg. 11 ais) in eo ipso quod Pontifex est, subijcitur. Certè cum

David

A David Vriam iuberet à Ioab in ea prælij parte collocari,
qua facillimè ab hostibus occideretur, nō tam his, qui Vriā
manu occidit, quàm Ioab, nec tam Ioab quam David, cui
Ioab ea in re paruit, homicida fuit. Vnde etiam David
supra omnes alios pœnas de illo homicidio dedit Domi-
no ad illum dicenti: Vriam Hethæum percussisti gladio, & 2.Reg.12
vxorem illius accepisti in vxorem tibi. Non est dubium,
Aclere, quin Deus non sit mentitus, cum diceret Davidē
gladio percussisse Vriam Hethæum, & tamen gladius ille,
quo percussit Vriam, non manu Davidis, non manu Ioab,
sed Ammonitæ alicuius manu vibratus est: sed quia David
homicidium illud & mente conceperat, & lingua præce-
B perat, rei executio Davidi maximè omnium adscribitur.
Nec igitur ego mentior Aclere, cum dico, regem, qui præ-
cipit Pontifici, qui Pontifex est, vt ea quæ Pontificis sunt
gerat, eo ipso Pontificem esse, & ea quæ Pontifex gerit, si-
mul gerere atque administrare. Cum ergo regina tua Epi
scopo Carliolensi ad altare iam constituto præcepit, vt no-
uo more sacrum faceret, illa potius illud sacrum, quàm il-
le Episcopus peregit: nisi quòd tum Episcopus feminæ re-
cusauit patere, tunc non ipse, verùm illa sola sacri huius
peragendi rea fuit. Sed cum iam per vniuersum Angliæ
regnum omnes Episcopi & ministri eam precandi & Deū
colendi formam obseruent, quam regina secundum comi-
C tia publica illis præscripsit; certè quidquid aut in hoc gene-
re, aut in alio quopiam isti faciunt, id multo magis facit re-
gina; quæ id auctoritate regia fieri iubet, quàm illi ipsi mini
stri, qui reginæ iussum exequantur. Illa igitur per illos
omnia sacra verè gerit & administrat. Nam si Christus
est qui baptizat, quando ministri eius baptizant, si Christus *Ioan.* 1.
ipse in ministris suis loquitur; si Moysis cathedra dicta *&* 4.
est, in qua Moyses per annos mille & amplius minimè cō- 2.*Cor.*13
sederat, sed ideo illi adscribebatur, quoniam eius auctori- *Matt.*23
tate & ministerio in populo Dei collocata fuit: si tum *Luc.*7.
Centurio amicos suos ad Christum misisset rogans, vt sa-
naret seruum ipsius, tamē Matthæus non dubitauit dicere, *Mat.*8.

Centurionem ad Christum accessisse, & cum eô collocatũ esse: quia videlicet quod per alios faciebat, hoc ipse magis faciebat, quàm illi: profectò etiã regina tua magis baptizat, magis concionatur & magis Eucharistiam administrat, quàm illi sacerdotes, quibus hoc peragendũ auctoritate regia indicit & imperat; & tãto magis hæc Anglicana baptizãdi & Eucharistiã dispensandi ratio & forma reginæ tuæ adscribenda est, quoniam eius demum auctoritate per comitia publica de nouo nunc primùm constituta est & præscripta. Frustra igitur Aclere vel Pontificatum, vel Sacerdotium à reginæ tuæ ceruicibus repellere conaris, cum illam caput Ecclesię Anglicanæ, & summam rerum Ecclesiasticarum gubernatricem constituas. Si hęc satis perspicua non sunt, dicam adhuc planius.

D E

Reginam Elizabetham Pontificalem docendi & Euangelizandi actum non minore potestate, quàm vel Moyses vel Christus ipse unquam fecerat, in Anglia exercere.

Adeo verum est, Aclere, mulierem apud vos sacerdotio honorari, & Episcopam agere; vt præ illo quod in Anglia fit, somnia videri debeant quæ de Pepuzianorum, & Collyridianorum sacerdotalibus feminis traduntur. Illę in angulo quodam placentas Marię immolabant, perinde ac si feminas feminę cultum exhibere decuisset. Quod quidem licèt impiè facerent, tamen cum offerre externum sacrificium sit presbyteris cum Episcopis cõmune, potius dici possunt in ea re presbyteras quàm Episcopas egisse. At vero tua regina palam in regno florentissimo degens, & virorum omnium caput in diuinis rebus moderandis se ipsam constituens, non presbyteram, sed Episcopam, imò etiam Episcoporum Episcopam agit; neque placentas domi suæ factas, sed viuum & efficax Dei verbum, quod de

F

A cælo descendit, offerre Deo & sacrificare in summo auctoritatis gradu audet. Nam Dei verbum populo edicere & sacrificij quoddam genus est, & cum per modum legis edicitur tale sacrificium est, quod Episcopis potius, quam presbyteris, atque adeo Pontifici maximo proprijssimè tribuitur, & reseruatur. Gratia, inquit Paulus, data est mihi à Deo, vt sim minister Christi Iesu in gentibus sanctificans Euangelium Dei, vt fiat oblatio gentium accepta & sanctificata in Spiritu sancto. *Rom. 15.* Quibus verbis Apostolus docet, eum qui prędicat Euangelium, Sacerdotale quoddam opus peragere, & sacrum Dei facere. Nam quod Latina editio vertit sanctificās Euangelium, Græcè est *ἱερουργοῦντα* quod verti etiam posset, sacrificare seu consecrare Euan-
B gelium. Nam cum Dei verbum sit res quædam sacra, sacerdotali officio præditus sit oportet, qui eam contrectabit. *1. Cor. 1.* Imò cum Paulus neget se missum ad baptizandum, sed ad euangelizandum, significat munus euangelizandi Episcopale, atq; Apostolicum esse.

At regina mea, inquit Acletus, verbum Dei minimè annuntiat, neque hoc Sacerdotale aut Episcopale opus peragit. Erras, Aclere, cum id putas. Quid enim est annuntiare Dei verbum? aut quid est Ecclesiastem, atque Euangelistam agere? Vtrum è solo suggestu concionem ad populum habere? Quasi verò Christus non & à nauicula Pe-
C tri, & in monte, & in deserto verbum Dei annuntiarit. Locus igitur parum ad rem pertinet, ac ne modus quidem loquendi. *Luc. 5.* Nam Salomon propheta cum Ecclesiasten suum scripsit, concionatorem egit, quamquam nihil eorum quę in scriptum retulit, ore suo pronuntiasset. *Matt 5.* Non ergo, vel rostra, vel oris elocutio ad hoc necessaria sunt, vt quis populo euangelizasse dicatur. Nā Matthæus, Marcus, Lucas & Ioannes in hodiernum diem euangelizant, etiam si iam nec os aperiant, nec officio linguę ad eam rē vtantur. Quid ergo est euangelizare? vtiq; verbum Dei populo in persona Christi quoquo modo proponere.

Modi autem verbi proponendi sunt plures, lingua, calamus

Act.10. mus, nomen & ministerium. Quando enim Petrus Cen- D
turionem baptizari iussit, tunc licèt nondum verbo, saltem
opere suo mirabilem illam & eatenus ignotam orbi do-
ctrinam prædicauit, posse videlicet eum qui circuncisus
non esset, si in Christum crederet, Christi mysterijs initia-
ri, & membrum Ecclesiæ fieri. Quo audito vniuersa Ec-
clesia obstupuit. Quapropter euangelizandi veritas nec
1.Cor.5 in modo consistit, sed in his duobus, vt & verbum Dei es-
se dicatur quod proponitur, & cum auctoritate velut in
persona Christi proponatur. Iam dico reginam tuam hoc
sibi sumere, quod verbum Dei populo cum auctoritate
maxima in persona ipsius Christi proponat. Dicit enim
se ob id quòd regina sit, diuinitus missam ad hoc, vt Eccle- E
siam proximè secundum Christum gubernet. Auctoritatẽ
igitur summam in rebus diuinis sibi vendicat. Præterea di-
cit illud esse verbum Dei, quod in legibus suis quas de fi-
de & religione in publicis comitijs tulit, populo propo-
nit. Hoc autem docendi genus, quod per leges fit, omniũ
Act.18. est maximum & supremum. Nam ceteri concionatores
hortantur, suadent, rogant, monent, ad summum arguunt,
1.Tim.4 & increpant. Ceterum legislator & hæc omnia facit, &
præterea decernit, imperat, sancit, hoc est pœnam apponit.
Quale docendi genus proprium fuit in vetere testamento
Deut.18 Moysis, in nouo autem Christi. Vnde Moyses de Christo
prædixit: Prophetam de gente tua, & de fratribus tuis si- F
cut me suscitabit tibi Dominus Deus tuus, ipsum audies,
& ponam verba mea, inquit Dominus, in ore eius. Qui
autem verba eius quæ loquetur in nomine meo, non au-
Act. 3. dierit, ego ultor existam. Quæ verba de Christo dicta esse
& 7. tam B. Petrus, quàm Stephanus protomartyr attestati sunt.
Si ergo Moyses cum legem veterem tulit, prædicauit Dei
verbum, si Christus Dei filius in nomine patris sui Euan-
gelium Dei prædicauit, si vterque istorum sacerdos &
Pontifex fuit, Moyses quidem vt famulus, vnà cum
Aaronem sacerdotibus Domini vt Dauid ait, Christus
Psal.98 autem vt Dominus in domo sua, profectò cum etiam tua
regi-

A reginafacram legem de causis fidei tulerit; eamq; non
modò credendam suadeat, vt prædicatores plerıq; solent,
verùm vt pœnam apponat nisi ea impleatur, quod solùm
maximis Prophetis, & legislatoribus permissum erat, om
nino Pontificatum non vulgarem, sed planè præcipuum,
& præcellentem sibi arrogat. Non iam disputo, quam re-
ctè id faciat, sed quòd ita faciat dico. Nam alioqui scimus
Apostolum dixisse, Mulieres in Ecclesia taceant. Ista non *1.Cor.14*
tacet, verùm per omnes plateas tuba præcinente clamat,
Si quis ausus fuerit sacrificio Missę interesse, prima vice
fisco meo ducentos aureos, secunda quadringentos pen-
dat, tertia fortunas omnes amittat, & perpetuo carceri tra
B datur. Si quis autem tertiò postulatus recusauerit Ponti-
ficis Romani primatum abiurare, vita priuetur. Aposto-
lus ait, Non permittitur mulieribus in Ecclesijs loqui:
At ista primum loquendi locum in Ecclesia sibi sumens,
omnibus presbyteris & Episcopis Catholicis loqui non
permisit, sed silentium illis indixit. Apostolus ait, Mulie-
res oportere subditas esse sicut lex dicit: At ista domina-
tur in omnes viros, in omnes sui regni Ecclesias, in omnia
postremò sacra, & tamen Pontificatum non administrat?
Turpe est, inquit Apostolus, mulieri loqui in Ecclesia
Dei: At ista cum loquatur & auctoritate summa loqua-
tur omnibus Episcopis auctoritate regia, quid in sacris re-
C bus fieri velit pręcipiens, vtiq; necesse est illam ecclesiam
in qua loquitur, non Dei sed Diaboli Ecclesiam esse. Do-
cere mulieri non permitto ait Apostolus: At ista docet
non instar prophetæ aut doctoris, verùm instar legislato-
ris. De causis enim fidei legem fert, ac nisi verbo suo pa-
reatur, pœnas in eos, qui contradicunt, expetit. Si qua
controuersia de fide in regno Anglię oritur, ad domum Eli
zabethæ ascenditur, tamquam illa sit Angela Domini.

Cum ante annos sexdecim comitia publica in Anglia
ob eam causam celebrarentur, vt quæ fides & religio sectā-
da esset planum fieret; nonne concedis, Aclere, conuentū
illum solennem constituendæ religionis causa indictum

Ecclesiã fuisse? quo iure alioqui statuit de fide Christi? A
qua potestate communem Ecclesię Dei causam tractandam suscepit? sin illud parlamentum iuxta fidem tuam fuit Christi Ecclesia, non ne iuxta eandem tuam fidem mulier in Ecclesia & locuta est, & docuit, & in viros dominatum exercuit? Mulier illam Synodum conuocauit, vtiq; non absq; vocis suæ ministerio: Mulier conuocatã adiuit, & pro auctoritate suadocuit qua de causa conuenissent. Neq; verò si Cancellarius aut sigilli publici custos orationem tunc habuit, idcirco mulier nõ est locuta, cum ille vir omnia & nomine, & nutu reginæ dixerit. Porrò cum iam in illis comitijs de incruento corporis Christi sa-
crificio, deq; eiusdem corporis in Eucharistia veritate, de E
cælibatu sacerdotum, votis religiosorum, & omnibus Christi sacramentis iniretur disputatio, cum Episcopi ad vnum
Heb. 5. omnes fidem catholicam tuerentur, alij autem qui neq; sensus in scripturis exercitatos ad discretionem boni & mali habebant, neq; potestatem inter sacrum & pollutũ discernendi à Domino acceperant, Episcopis contradicerent, ac non modica dissensio fieret; mulier adhibuit non modo auctoritatem, sed & artem suam ad persuadendum certis principibus viris, vt à Catholicis ad Protestantes deficerent. Postremò cum vix tandem rudes & ignari Laici Episcopos rerum diuinarum peritissimos numero supe-
rassent, res tota ex more ad reginam delata est, in cuius po- F
testate adhuc erat, nihil in fide innouandum decernere. Quidquid enim comitia proponunt, tractant, decernunt, semper in potestate principis positum est, vtrum id velit confirmare nec ne. Si nolit confirmare, in legis vigorem nõ transit. Tunc igitur omnes Theologi, Presbyteri, Diaconi tam Angliæ, quàm Hybernię, omnes vtriusq; regni principes & populi suspensis animis ab ore aut calamo vnius mulierculæ pendebant, expectantes quid illa deinceps in articulis fidei nõ opinandũ, sed credendũ præscriberet. Illa verò tãquam dux verbi, Angelus Domini, oraculum Dei fuisset, tamquam sacerdos, cuius labia diuinã

scientiam

A scientiam custodirent, tamq̄ Pontifex, qui Vrim & Thūmim, hoc est doctrinam & veritatem in pectore portaret, postremò tamquam summum Ecclesię caput & gubernatrix (qui titulus in ijsdem comitijs illi addicebatur) vltimā sententiam tulit, vt abijceretur Catholica fides, & noua Caluini doctrina dominaretur. Cum ergo hæc fecerit mulier, tamen ne in Ecclesia non est locuta, non docuit, non sacerdotalem potestatem exercuit? Parlamentum illud secundum te fuit Ecclesia, in eo pręsedit, & dominata est regina tua, & in causis fidei pręsedit, & definitiuam sententiam tulit. Igitur in Ecclesia non tantū interrogandi (quod tamen Apostolus non permittit) verùm & docendi causa
B locuta est; velut si Deus ei potestatem sacerdotalem inter mundum & immundum discernendi contulisset. Imò nullus vnq̄ Pastor Episcopus, Sacerdos, Pontifex (Moysen & Christum excipio) nullus Propheta, Euangelista, Apostolus tanta cum auctoritate in causis Dei à condito sęculo docuit, & locutus est. Illi enim fidem Christi suadebant volentibus, ista hæreses Antichristi etiam inuitis populis imposuit, illi obsecrabant & hortabantur, ista sub periculo vitæ cogit, vt quod illa eis proponit id credant. Illi fidē antiquam tradebant, ista nouam obtrudit. Illi congregabant omnes in ouile vnum, ista rapit, dispergit & mactat.
C Illi vetabant mulierem in Ecclesia loqui, ista solam mulierem in omnibus Anglię & Hybernię Ecclesijs audiri iubet. Nam neq; minimum verbum à quoquam in vllo suggestu preterquàm ex Elizabethę summi capitis Ecclesię nutu pręferri potest. Secus si factū sit, aut quispiam deprehendatur, qui summę sacerdotis imperio non obedierit, vincula, carceres fortunarum detrimenta: deniq; si se non emendauerit, mortem ex decreto summi capitis Ecclesię patietur, sicut nuper Feltone, & Storęo laicis, & Vuoddo presbytero euenit, qui sūt nobiles in martyribus. Exo. 26.

Omnes Anglicanos Protestantes virilis sexus, & maximè pseudoepiscopos, & alios Caluiniani verbi ministros, qui Elizabetham feminam summum Ecclesiæ suæ caput etiam in rebus diuinis agnoscunt, sexus sui dignitatem negare, & se ipsos velut in muliebrem sexum transformare. D

Psal. 82. Cum scirem scriptum esse: Imple facies eorum ignominia, & quærent nomē tuum Domine; eò libentius feci, vt crimen hoc turpissimum Protestantibus Anglicanis arguē di & conuertendi eos causa obijcerē. Dico enim illos nō obedientię solùm erga veram Dei Ecclesiam, verùm & naturę ipsius, & sexus sui virilis, & mysterij per Christum exhibiti oblitos esse, cum Ecclesię suę caput summum in rebus etiam sacris & spiritalibus feminam constituere nō erubuerunt. Ex hoc dico non ex mea, sed ex Pauli Apostoli auctoritate: Omnis vir orans aut prophetās velato capite, deturpat caput suum: Omnis autem mulier orās aut prophetans non velato capite, deturpat caput suum. Vnum enim est ac si decaluetur; nam si non velatur mulier, tondeatur. Si verò turpe est mulieri tonderi aut decaluari, velet caput suum: quorsum tendit hęc oratio de capite viri cum orat, vel prophetat non velando, mulieris autem cum aliquid horum facit velando? Quid significat velum hoc de quo agitur? Hoc ipsum Paulus paulò inferius declarans, Debet, inquit, mulier, ἐξουσίαν, idest potestatem habere supra caput suum. Velum ergo capiti mulieris cum orat, vel prophetat impositum, ostendit illam in orando & prophetando, idest in rebus diuinis administrandis sub potestate esse. Nam ex antiquo ritu mulier cum in vxorem accipitur, velari seu tegi, & nubi solet; vnde & nuptiæ à nubendo seu tegendo appellatæ sunt; eo quòd mulier in viri domum velata ducebatur, velut quę deinceps non sui iuris maneat, verùm in mariti po- E F

1. Cor. 11.

testatem

A testatem transeat. Hinc Rebecca conspecto Isaac viro suo, tollens cito pallium suum, operuit se. Agnouit enim se iam sub viro velut sub tegmine quodā & protectore acturam. Quo etiam aspexit Esaias cum ait, Septē mulieres apprehendent virum vnum, dicentes, Inuocetur nomen tuū super nos, aufer opprobrium nostrum. Hinc Ruth ad Booz quem in virum petebat, ait, Extende pallium tuum super famulam tuam. Quin etiam sacræ Virgines, cum solenne castitatis votum emitterent, iam inde ab initio velari solebant tamquam Christo nubentes, qui curam earum susciperet, nec amplius iam aut procorum ambitioni, aut suę libertati locum reliquum facientes. Itaq; cum Donatistæ olim, sicut nunc Protestantes capita Virginum
Gen. 24. *Esaia 4.* *Ruth. 3.*

B velata denuò nudarent, vt priorem professionem velut nō ritè à Catholicis sacerdotibus factam emendarent. Optatus ante annos mille & penè ducentos contra illos in hæc verba scripsit: In nuptias sponsi Virgines iam venerant voluntate & professione sua. Et vt sęcularibus nuptijs se renuntiasse monstrarent, spiritali sponso soluebant crines. Nudastis denuo capita iam velata, de quibus professionis detraxistis indicia, & quę sequuntur. Cum igitur velum demonstret mulierem, quę velatur, sub alterius potestate & patrocinio iam constitui, quando Apostolus dicit; Mulierem orantem aut prophetantem debere caput suū velare, virum verò non debere id facere, vtique dicit, virū
Nota antiquum professionis virginū morem.

C in orando & prophetando velut dominum agere, mulierem vero velut subiectam esse. Cur ita ò Paule? Vir quidem, ait, non debet velare caput suum, quoniam imago & gloria Dei est: mulier autem gloria viri est. Non est hæc inanis aut superuacanea cæremonia, quę ad gloriam Dei confitendam pertinet. Cum ergo vir sit imago & gloria Dei, quia Deus eum non ad Angelorum, sed ad suam ipsius imaginem condidit: quemadmodum Deus nemini subiectus est, nec habere quicquam potest supra caput suū, quod gloriam eius tegat & deprimat: Ita nec vir debet vlli creaturæ ne Angelicæ quidem in rebus diuinis admi-

nistran-

nistrandis subijci, verùm absque velo in conspectu Dei D
stare. Christus enim, qui omnibus Angelis infinitis par-
tibus dignior est, quiq; non Angelos, sed semen Abrahæ
apprehendit, solis viris mysteriorum suorum dispensatio-
nem credens, Angelis eos hac in re adæquauit, sicut in
Apocalypsi Angelus ad Ioannem dicit, Vide ne adoraue-
ris me, seruus enim tuus sum, & fratrum tuorum Prophe-
tarum, hoc est eorum, qui prædicant verbum Christi. Ce-
terum si mulier totius Ecclesię Anglicanæ, in qua innume-
rabiles viri existunt, summa in rebus & causis Ecclesiasti-
cis gubernatrix esset, (vt tu Aclere & tui omnes credunt)
iam in orando & prophetando, ceterisq; Ecclesiasticis cau-
sis mulier esset caput virorum, non vir mulierum; iam ve- E
lum à suo capite rejectum in caput virorum iniecissent, iā
muliebrem sexum sexui virili præfecissent, iā turpe esset
viris capite non velato; contraq; mulieribus turpe esset ve-
lato capite orare aut prophetare, tam tondendę mulieres,
viris autem capilli essent promittendi: iam non mulier ex
viro aut propter virum, sed vir ex muliere & propter mu-
lierem, iam denique institutio Dei accusaretur, & institu-
tio Diaboli diuinæ institutioni anteferretur. Sed perga-
mus in Apostoli verbis explicandis. Cum is dixisset mu-
lierem ex viro & propter virum esse, ita priorem argumen-
tationem conclusit, vt nouam continuam adijceret. Ideo,
inquit, debet mulier velamen habere supra caput suum, & F
propter Angelos. B Ambrosius hoc in loco Angelos in-
telligit vocari, sacerdotes Dei, Episcopos & Presbyteros.
Illi enim iam in Ecclesia Christi voluntatis diuinæ inter-
pretes, & nuntij sunt, perinde ac Angeli cælestes. Itaque
secundum Ambrosij mentē mulieres, si non propter alios
1.Cor.4 viros, at saltem propter ministros Christi & mysteriorum
eius dispensatores velato capite orare & prophetare de-
bent. Nam vtcumque maritis fortè carent, sub quibus
domi agant, certè Angelis & sacerdotibus sub quorum
potestate in Ecclesijs agant, numquam carent. Nam Phi-
lippo Diacono erant quatuor filiæ Virgines prophetan-

tes.

A tes. An putamus istas quia viros non habebant, nudo capite prophetasse? nihil minus. Nam Apostolus ait; omnis mulier orans aut prophetans non uelato capite, deturpat caput suum. Qui omnem mulierem comprehendit, nullam excipit, siue illa sit vxor, seu virgo. Lex enim hæc, vt mulier velato capite oret, ac prophetet, tam virginibus quàm nuptis posita est, quia ratio legis ex natura muliebri, quæ omnibus ex æquo est communis, desumitur. Non enim vir ex muliere, sed mulier ex viro. & iterum Adam primùm formatus est, deinde Eua. Totus ergo sexus muliebris toti virili sexui per naturam est subiectus, & ideo tam propter naturæ conditionem, quàm propter Angelos B à Christo in Ecclesia rebus sacris præpositos velari debet. 1.Tim.2

Alij Angelos hic dici putant spiritus cælestes, tum qui semper in Ecclesijs adsunt, tum quibus singulorum custodia deputatur. Cum enim & Angelis gratum sit videre omnia ritè atque ordine in Ecclesijs constituta, ingratum verò Dei ordinem violatum conspicere: saltem propter Angelos, qui Deo in cælis ministrant, deberent mulieres caput suum velare, & eo signo subiectionem suam in Ecclesia, non gubernationem patefacere.

Atque hic animaduertendum est, spiritus beatos, licèt C naturaliter tam viris, quàm feminis digniores fuerint, tamen in ministerio Ecclesiæ obeundo, atq; in sacrarum rerum administratione feminis adhuc manere digniores, viris non item: propterea quòd Christus, qui semen Abrahę apprehendens primatum in omnibus tenet. Viros constituit mysteriorum suorum dispensatores, non item feminas. Itaq; viri orant & prophetant nudo atq; etiam raso capite, velut inter quos & Christum nullus alius ordo intersit: verùm inter Christum & feminas tum Angeli, tum homines interponuntur, non tamen velut duo diuersi ordines, uerùm tanq̃ vnus ordo ex viris & Angelis compositus. Hinc feminę tam propter viros, quàm propter Angelos velari debent. Et si enim neq; vir sine muliere, neq; mu- 1.Cor.11

lier

lier sine viro in Domino, sed vterque sexus ex æquo per fi- D
dem & obedientiam saluari potest: tamen ipsa natura do-
cet minimè decere, vt mulier non velata oret Deũ; quo-
niam vir quidem si comam nutriat, ignominia est illi; mu-
lier verò si comam nutriat, gloria est illi, quoniam capilli
Gen. 2. pro velamine ei dati sunt. Itaque non solùm intima mu-
lieris origo & prima creationis causa (in eo quod de viro
& propter virum condita est) verùm etiam forma corpo-
ris exterior, & vsus capillorum testantur illa velari debere
cum orat, aut negotium aliquod Ecclesiasticum peragit. Si
1. Cor. 11 quis autem videtur contentiosus esse, nos talem consuetu
dinem non habemus, neque Ecclesiæ Dei, hoc est neque
habemus consuetudinem contendendi, neque permitten E
di vt mulieres non velato capite orent. Tot modis Apo-
stolus in hoc argumento desudauit, vt ostẽderet mulieres
in Ecclesijs non nisi velatas adesse debere. Ille quidem de
summa rerum Ecclesiasticarum præfectura per mulierem
inuadenda numquam cogitauit: sed Spiritus sanctus, qui
præuidit futuram aliquando mulierem, quę pudoris omni
velo proiecto, se ipsam nominaret nõ modò caput viro-
rum, sed & caput sacerdotum, & summum Ecclesiæ caput,
idq; in causis & rebus diuinis; hic inquam Spiritus sanctus
in Apostoli mentem immisit, vt tam seriò de mulierum
in Ecclesia & velo & taciturnitate & subiectione loquere- F
Deut. 22 tur. Scriptum est in lege Dei, Non induetur mulier veste
virili, nec vir vtetur veste feminea. Abominabilis enim
apud Deum est, qui facit hæc: non quòd de vestibus fit cu-
ra Deo, sed vt sexum quisque suum velut Dei opus tuea-
tur, nec alienum mentiri conetur. Virilis sexus est præesse
& dominari, muliebris parere & subijci.

Impiè quidem Ethnici Iouem & Iunonem homines
nefarios & sceleratos pro Dijs colebant. Sed tamen in
Idololatria sua non Iunonẽ Ioui, non mulierem viro, sed
virum mulieri prætulerunt, primas Ioui adiribentes, Iu-
nonem in secundis collocantes. At nunc Christiani atque
adeo (si ipsis credimus) Euangelici, lecta Genesi, cognita

rerum

A rerum creatione, audito Christi Euangelio, dicunt, contendunt, iurant, sub periculo vitæ iurandum alijs imponunt, vt profiteantur se credere mulierem non in sæculo tantùm, sed & in Ecclesia Dei, virorum atque etiam ministrorum Christi caput esse in causis & rebus Ecclesiasticis omnibus? Tantus præ vaccis cognouit dignitatem suam. Aper præsulibus. Aries dux gregis præsulibus. Soli Protestantes præter naturæ lumen, & liberalium disciplinarũ scientiam, perlectâ lege, Prophetis & Euangelio, tantum denique profecerunt, vt mulierem viris, imò & Episcopis omnibus in ipsis rerum diuinarum moderatione anteponant. Neo tantùm hoc dicunt qui ex illis plebei sunt aut B de fece vulgi, sed etiam eorum Doctores, & Prophetæ, Presbyteri & Episcopi.

Tribus autem quasi gradibus feminam altius euexerũt, quàm Deus illam constituit. Nam primùm in Dei causis moderandis prætulerunt illam viris priuatis, atque etiam omnibus politicis magistratibus, cum tamen nullus sit magistratus, nullus de plebe vir infimus, nullus puer, nullus postremò seruus virili sexu præditus, quin longè fuerint feminæ in hac quidem re anteponendus; propterea quòd dignior sexus in illo dominetur, ob quem potuerit saltem Christi mysteria dispensare, etiam si numquam id fecerit, facturus sit. Nam mulier ne potest quidem vnquam ad C ministerium Euangelij per impositionem manuum segregari. Deinde prætulerunt mulierem omnibus Diaconis, Presbyteris, Episcopis, quamquam isti à Deo tamquam Aaron ad tam sublime officium vocati sint, quod est crimen multo detestabilius. Tertio prætulerunt illam spiritibus beatis, qui licèt post gratiam dispensandi Euangelij viris commissam dignius ministerium quàm viri non exerceant; adhuc tamen manent in natura digniore, ob quam feminis ad ministerium Euangelij non vocatis, superiores existunt. At Protestantes dicunt Elizabetham Ecclesiæ Anglicanæ summam gubernatricẽ existere proximè secundum Christum ipsum. Ita & viros omnes, &

ministros Christi, & Angelos ipsos de medio tollunt, vt D
feminam in summo gradu indignissimè constituant: cuius
tantæ cæcitatis non alia est origo & causa, quàm quòd ob
immania flagitia sua in reprobum sensum dati sunt, vt con
tumelijs afficiant & sexum suum & Angelos Dei. Cum
enim eò vsque in amorem feminarum exarderent, vt quã-
quam voto castitatis per sacrorum ordinum susceptionē
Mat. 19. palam emisso, se ipsos propter regnum cęlorum castrasse
viderentur, tamen priorem fidem irritam facientes, non
solùm vellent atq; optarent coniugati (quod ipsum dam-
nabile fuisset) verùm etiam re ipsa coniuges, & eas quidē
Christo publicè velatas, & desponsatas domum ducerent.
Nec ista impudentia contenti etiam dicerent & contende E
rent votum castitatis (ad quos Christus electos suos horta
tur dicens. Qui potest capere capiat) nec suscipi debere
nec præstari posse: quinimò violandum esse, atque adeo
qui id seruarent, è cœnobis suis immani quadam feritate
exterminarent: propterea tradidit illos Deus in reprobū
sensum, vt contra naturam sexum suum virilem muliebri
sexui subijcerent, feminasq; non solùm in seculi, sed & in
Dei causis in capita sibi præficerent, homines corrupti
2. Tet. 2. mente reprobi circa fidem; oculos habentes plenos adul-
terij & incessabilis delicti. Et sicut dignitatis virilis in re-
bus Dei administrandis prestantiam meretricibus suis pro F
stituendam iudicarunt, sic Deus opprobrio quodam ex-
terno percussit illos, vt Ecclesiasticam crinium tonsu-
ram odio habentes, non tonso aut raso vertice, quod
virilis est dignitatis, verùm capillati semper & criniti,
quod muliebris est subiectionis, in conspectu Dei ora-
rent, & prophetarent. Cum enim Deus virum caput
mulieris per naturam constituisset, & ideo vir proximè
omnium Christo adhæresceret, inter viros autem Deus
quosdam sibi segregaret, qui populo suo res sacras mini-
strarent, in signum huius sacerdotalis excellentiæ Apo-
stoli & alij patres nostri spiritales instituerunt, vt qui ex
viris in hoc præcipuum Dei ministerium segregati essent,
verti-

A verticem capitis nudum gestarent, eo ipso profitentes nō modò nullum velamen, verùm ne capillum quidem vnū inter Christum & ipsos constitutum esse, verùm ex ipsis viris eos primatum tenere in Dei sacris administrandis. Magna enim dignitas est diuinę vocationis munere in cō-spectu Dei raso capite apparere, quam ob causam qui votum habebant & hoc sanctificationi suæ deputabant, vt raderent capita sua: Quod Paulus post fidem Christi susceptam bis fecisse legitur. Qui etiam cum scribit perinde esse mulierem non velari ac tonderi & decaluari, vtique significat viros, qui inter orandum & prophetandum non velabantur, etiam tonderi solitos esse. Porro Protestantes Num.6. Act.18. & 21.

B cum non modò ministros Dei reliquę plebi adæquassent, verùm etiā totū virilē sexū femineo sexui in sacris moderandis subiecissent, meritò desierunt radere capita sua, vt sicut dignitatem ipsam, ita & signum dignitatis proijcerēt, seq; ipsos in perpetua feminarum mancipia deuouerent: nec aliud iam restat, quàm vt mulier, quæ primatum Ecclesiasticum sibi arrogauit, tum caput suum radat, vt signū exterius, interiori arrogantiæ respondeat, tum ministros Caluini cogat capillis promissis, & capite velato in Ecclesiam prodire, restarū omnibus faciant se oblitos dignitatis & dominationis, in qua Deus illos creauit, oblitos mysterij, quo Christus viri non mulieris sexū assumpsit, oblitos

C canonis Ecclesiasticæ, cui Christus solos viros nō etiā mulieres pręfecit, ita nūc degenerasse, vt mulierē, nō dico qualē, sed mulierēm omnibus causis & rebus diuinis caput sibi proximè secūdū Christū ipsū cōstituerint, nomē illius supra se inuocātes, sub illius vmbra in Ecclesia degētes, illius veste caput suū obtegentes, vt ne nudi, sed obnubi, & capite obuelato appareāt in conspectu Dei. Benedictus Deus, qui iudicauit causam opprobrij sui, & malitiā Protestantium reddidit in caput ipsorum. Benedictus Dominus noster Iesus Christus, qui hostes Vicarij sui, hostes Ecclesiæ Romanæ tam insigniter vltus est, ut in suis ipsi cogitationibus euanuerint, & dum altiora se quęrentes,

Ecclesiæ

Ecclesię Christi mysteria tot seculis constituta conuelle-re nitebantur, cæci, stulti, atque adeo dementes effecti, non viderent ne sexum quidem suum, sed feminas se ipsis etiam in Ecclesia gubernanda digniores iudicarent.

F I N I S.

REGESTVM.

* ** ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVXYZ.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sf Tt Vu Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd.

Omnia sunt folia, Ddd dimidium folij.

ROMÆ, In Aedibus Populi Romani,
Apud Georgium Ferrarium, M D LXXXVIII.

